

“અહો ! શ્રુતજ્ઞાનમ્” ગ્રંથ જીર્ણોદ્ધાર ૧૫૪

ઉણાદી સૂત્રો ઓફ હેમચંદ્રાચાર્ય

: દ્રવ્ય સહાયક :

શાસન સમ્રાટ પૂ. આ. શ્રી નેમીસૂરીશ્વરજી મ.સા. સમુદાયના
પૂ. આ. શ્રી શીલચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ.સા.ની પ્રેરણાથી
શ્રી ગોધરા જૈન સંઘ-ગોધરાના
જ્ઞાનખાતાની ઉપજમાંથી

: સંયોજક :

શાહ બાબુલાલ સરેમલ બેડાવાળા
શ્રી આશાપૂરણ પાર્શ્વનાથ જૈન જ્ઞાનભંડાર
શા. વિમળાબેન સરેમલ જવેરચંદજી બેડાવાળા ભવન
હીરાજૈન સોસાયટી, સાબરમતી, અમદાવાદ-૫
(મો.) 9426585904 (ઓ.) 22132543

સંવત ૨૦૬૮

ઈ. ૨૦૧૩

श्री आशापूरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार

संयोजक – शाह बाबुलाल सरेमल - (मो.) 9426585904 (ओ.) 22132543 - ahoshrut.bs@gmail.com

शाह वीमळाबेन सरेमल जवेरचंदजी बेडावाळा भवन
हीराजैन सोसायटी, रामनगर, साबरमती, अमदावाद-05.

अहो श्रुतज्ञानम् ग्रंथ जीर्णोद्धार – संवत् २०६५ (ई. 2009) सेट नं.-१

प्रायः अप्राप्य प्राचीन पुस्तकों की स्केन डीवीडी बनाई उसकी सूची। यह पुस्तके www.ahoshrut.org वेबसाइट से भी डाउनलोड कर सकते हैं।

क्रमांक	पुस्तकनुं नाम	कर्ता-टीकाकार-संपादक	पृष्ठ
001	श्री नंदीसूत्र अवचूरी	पू. विक्रमसूरिजी म.सा.	238
002	श्री उत्तराध्ययन सूत्र चूर्णी	पू. जिनदासगणि चूर्णीकार	286
003	श्री अर्हद्गीता-भगवद्गीता	पू. मेघविजयजी गणि म.सा.	84
004	श्री अर्हच्चूडामणि सारसटीकः	पू. भद्रबाहुस्वामी म.सा.	18
005	श्री यूक्ति प्रकाशसूत्रं	पू. पद्मसागरजी गणि म.सा.	48
006	श्री मानतुङ्गशास्त्रम्	पू. मानतुङ्गविजयजी म.सा.	54
007	अपराजितपृच्छा	श्री बी. भट्टाचार्य	810
008	शिल्प स्मृति वास्तु विद्यायाम्	श्री नंदलाल चुनिलाल सोमपुरा	850
009	शिल्परत्नम् भाग-१	श्रीकुमार के. सभात्सव शास्त्री	322
010	शिल्परत्नम् भाग-२	श्रीकुमार के. सभात्सव शास्त्री	280
011	प्रासादतिलक	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	162
012	काश्यशिल्पम्	श्री विनायक गणेश आपटे	302
013	प्रासादमञ्जरी	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	156
014	राजवल्लभ याने शिल्पशास्त्र	श्री नारायण भारती गोंसाई	352
015	शिल्पदीपक	श्री गंगाधरजी प्रणीत	120
016	वास्तुसार	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	88
017	दीपार्णव उत्तरार्ध	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	110
018	जिनप्रासाद मार्तण्ड	श्री नंदलाल चुनिलाल सोमपुरा	498
019	जैन ग्रंथावली	श्री जैन श्वेताम्बर कोन्फ्रन्स	502
020	हीरकलश जैन ज्योतिष	श्री हिमतराम महाशंकर ज्ञानी	454
021	न्यायप्रवेशः भाग-१	श्री आनंदशंकर बी. ध्रुव	226
022	दीपार्णव पूर्वार्ध	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	640
023	अनेकान्त जयपताकाख्यं भाग-१	पू. मुनिचंद्रसूरिजी म.सा.	452
024	अनेकान्त जयपताकाख्यं भाग-२	श्री एच. आर. कापडीआ	500
025	प्राकृत व्याकरण भाषांतर सह	श्री बेचरदास जीवराज दोशी	454
026	तत्त्वोपप्लवसिंहः	श्री जयराशी भट्ट, बी. भट्टाचार्य	188
027	शक्तिवादादर्शः	श्री सुदर्शनाचार्य शास्त्री	214
028	क्षीरार्णव	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	414
029	वेधवास्तु प्रभाकर	श्री प्रभाशंकर ओघडभाई	192

030	શિલ્પરત્નાકર	શ્રી નર્મદાશંકર શાસ્ત્રી	824
031	પ્રાસાદ મંડન	પં. ભગવાનદાસ જૈન	288
032	શ્રી સિદ્ધહેમ બૃહદ્વૃત્તિ બૃહન્ન્યાસ અધ્યાય-૧	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી મ.સા.	520
033	શ્રી સિદ્ધહેમ બૃહદ્વૃત્તિ બૃહન્ન્યાસ અધ્યાય-૨	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી મ.સા.	578
034	શ્રી સિદ્ધહેમ બૃહદ્વૃત્તિ બૃહન્ન્યાસ અધ્યાય-૩ (૧)	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી મ.સા.	278
035	શ્રી સિદ્ધહેમ બૃહદ્વૃત્તિ બૃહન્ન્યાસ અધ્યાય-૩ (૨) (૩)	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી મ.સા.	252
036	શ્રી સિદ્ધહેમ બૃહદ્વૃત્તિ બૃહન્ન્યાસ અધ્યાય-૪	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી મ.સા.	324
037	વાસ્તુનિઘંટુ	પ્રભાશંકર ઓઘડભાઈ સોમપુરા	302
038	તિલકમંજરી ભાગ-૧	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી	196
039	તિલકમંજરી ભાગ-૨	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી	190
040	તિલકમંજરી ભાગ-૩	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી	202
041	સપ્તસન્ધાન મહાકાવ્યમ્	પૂ. વિજયઅમૃતસૂરિશ્વરજી	480
042	સપ્તભઙ્ગીમિમાંસા	પૂ. પં. શિવાનન્દવિજયજી	228
043	ન્યાયાવતાર	સતિષચંદ્ર વિદ્યાભૂષણ	60
044	વ્યુત્પત્તિવાદ ગુઢાર્થતત્ત્વાલોક	શ્રી ધર્મદત્તસૂરિ (બચ્છા ઝા)	218
045	સામાન્યનિર્યુક્તિ ગુઢાર્થતત્ત્વાલોક	શ્રી ધર્મદત્તસૂરિ (બચ્છા ઝા)	190
046	સપ્તભઙ્ગીનયપ્રદીપ બાલબોધિનીવિવૃત્તિ:	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી	138
047	વ્યુત્પત્તિવાદ શાસ્ત્રાર્થકલા ટીકા	શ્રીવેણીમાધવ શાસ્ત્રી	296
048	નયોપદેશ ભાગ-૧ તરઙ્ગિણીતરણી	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી	210
049	નયોપદેશ ભાગ-૨ તરઙ્ગિણીતરણી	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી	274
050	ન્યાયસમુચ્ચય	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી	286
051	સ્થાધાર્થપ્રકાશ:	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી	216
052	દિન શુદ્ધિ પ્રકરણ	પૂ. દર્શનવિજયજી	532
053	બૃહદ્ ધારણા યંત્ર	પૂ. દર્શનવિજયજી	113
054	જ્યોતિર્મહોદય	સં. પૂ. અક્ષયવિજયજી	112

શ્રી આશાપૂરણ પાર્શ્વનાથ જૈન જ્ઞાનભંડાર

સંયોજક - બાબુલાલ સરેમલ શાહ

શાહ વીમળાબેન સરેમલ જવેરચંદજી બેડાવાળા ભવન

હીરાજૈન સોસાયટી, રામનગર, સાબરમતી, અમદાવાદ-૦૫.

(મો.) ૯૪૨૬૫૮૫૯૦૪ (ઓ) ૨૨૧૩૨૫૪૩ (ઇ-મેલ) ahoshrut.bs@gmail.com

અહો શ્રુતજ્ઞાનમ્ ગ્રંથ જીર્ણોદ્ધાર - સંવત ૨૦૬૬ (ઈ. ૨૦૧૦) - સેટ નં-૨

પ્રાય: જીર્ણ અપ્રાપ્ય પુસ્તકોને સ્કેન કરાવીને ડી.વી.ડી. બનાવી તેની યાદી.

આ પુસ્તકો www.ahoshrut.org વેબસાઇટ પરથી પણ ડાઉનલોડ કરી શકાશે.

ક્રમ	પુસ્તકનું નામ	ભાષા	કર્તા-ટીકાકાર-સંપાદક	પૃષ્ઠ
055	શ્રી સિદ્ધહેમ બૃહદ્વૃત્તિ બૃહદ્ન્યાસ અધ્યાય-૬	સં	પૂ. લાવણ્યસૂરિજી મ.સા.	296
056	વિવિધ તીર્થ કલ્પ	સં	પૂ. જિનવિજયજી મ.સા.	160
057	ભારતીય જૈન શ્રમણ સંસ્કૃતિ અને લેખનકળા	ગુજ.	પૂ. પૂણ્યવિજયજી મ.સા.	164
058	સિદ્ધાન્તલક્ષણગૂઢાર્થ તત્ત્વલોક:	સં	શ્રી ધર્મદત્તસૂરિ	202
059	વ્યાપ્તિ પચ્ચક વિવૃત્તિ ટીકા	સં	શ્રી ધર્મદત્તસૂરિ	48
060	જૈન સંગીત રાગમાળા	ગુ.	શ્રી માંગરોઠ જૈન સંગીત મંડળી	306
061	ચતુર્વિંશતીપ્રબંધ (પ્રબંધ કોશ)	સં	શ્રી રસિકલાલ એચ. કાપડીઆ	322
062	વ્યુત્પત્તિવાદ આદર્શ વ્યાખ્યા સંપૂર્ણ ૬ અધ્યાય	સં	શ્રી સુદર્શનાચાર્ય	668
063	ચન્દ્રપ્રભા હેમકૌમુદી	સં	પૂ. મેઘવિજયજી ગણિ	516
064	વિવેક વિલાસ	સં/ગુ.	શ્રી દામોદર ગોવિંદાચાર્ય	268
065	પચ્ચશતી પ્રબોધ પ્રબંધ	સં	પૂ. મૃગેન્દ્રવિજયજી મ.સા.	456
066	સન્મતિતત્ત્વસોપાનમ્	સં	પૂ. લલ્લિતસૂરિજી મ.સા.	420
067	ઉપદેશમાલા દોઢટ્ટી ટીકા ગુર્જરાનુવાદ	ગુજ.	પૂ. હેમસાગરસૂરિજી મ.સા.	638
068	મોહરાજાપરાજયમ્	સં	પૂ. ચતુરવિજયજી મ.સા.	192
069	ક્રિયાકોશ	સં/હિં	શ્રી મોહનલાલ બાંઠિયા	428
070	કાલિકાચાર્યકથાસંગ્રહ	સં/ગુ.	શ્રી અંબાલાલ પ્રેમચંદ	406
071	સામાન્યનિરુક્તિ ચંદ્રકલા કલાવિલાસ ટીકા	સં.	શ્રી વામાચરણ મઢાચાર્ય	308
072	જન્મસમુદ્રજાતક	સં/હિં	શ્રી ભગવાનદાસ જૈન	128
073	મેઘમહોદય વર્ષપ્રબોધ	સં/હિં	શ્રી ભગવાનદાસ જૈન	532
074	જૈન સામુદ્રિકનાં પાંચ ગ્રંથો	ગુજ.	શ્રી હિમ્મતરામ મહાશંકર જાની	376

075	જૈન ચિત્ર કલ્પદ્રૂમ ભાગ-૧	ગુજ.	શ્રી સારાભાઈ નવાબ	374
076	જૈન ચિત્ર કલ્પદ્રૂમ ભાગ-૨	ગુજ.	શ્રી સારાભાઈ નવાબ	238
077	સંગીત નાટ્ય રૂપાવલી	ગુજ.	શ્રી વિદ્યા સારાભાઈ નવાબ	194
078	ભારતનાં જૈન તીર્થો અને તેનું શિલ્પસ્થાપત્ય	ગુજ.	શ્રી સારાભાઈ નવાબ	192
079	શિલ્પ ચિન્તામણિ ભાગ-૧	ગુજ.	શ્રી મનસુખલાલ મુદરમલ	254
080	બૃહદ્ શિલ્પ શાસ્ત્ર ભાગ-૧	ગુજ.	શ્રી જગન્નાથ અંબારામ	260
081	બૃહદ્ શિલ્પ શાસ્ત્ર ભાગ-૨	ગુજ.	શ્રી જગન્નાથ અંબારામ	238
082	બૃહદ્ શિલ્પ શાસ્ત્ર ભાગ-૩	ગુજ.	શ્રી જગન્નાથ અંબારામ	260
083	આયુર્વેદના અનુભૂત પ્રયોગો ભાગ-૧	ગુજ.	પૂ. કાન્તિસાગરજી	114
084	કલ્યાણ કારક	ગુજ.	શ્રી વર્ધમાન પાર્શ્વનાથ શાસ્ત્રી	910
085	વિશ્વલોચન કોશ	સં./હિં	શ્રી નંદલાલ શર્મા	436
086	કથા રત્ન કોશ ભાગ-1	ગુજ.	શ્રી બેચરદાસ જીવરાજ દોશી	336
087	કથા રત્ન કોશ ભાગ-2	ગુજ.	શ્રી બેચરદાસ જીવરાજ દોશી	230
088	હસ્તસંસ્કૃતિ	સં.	પૂ. મેઘવિજયજીગણિ	322
089	એન્દ્રયતુર્વિંશતિકા	સં.	પૂ. યશોવિજયજી, પૂ. પુણ્યવિજયજી	114
090	સમ્મતિ તર્ક મહાર્ણવાવતારિકા	સં.	આચાર્ય શ્રી વિજયદર્શનસૂરિજી	560

श्री आशापूरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार

संयोजक – शाह बाबुलाल सरेमल - (मो.) 9426585904 (ओ.) 22132543 - ahoshrut.bs@gmail.com

शाह वीमळाबेन सरेमल जवेरचंदजी बेडावाळा भवन
हीराजैन सोसायटी, रामनगर, साबरमती, अमदावाद-05.

अहो श्रुतज्ञानम् ग्रंथ जीर्णोद्धार – संवत् २०६७ (ई. 2011) सेट नं.-३

प्रायः अप्राप्य प्राचीन पुस्तकों की स्केन डीवीडी बनाई उसकी सूची। यह पुस्तके www.ahoshrut.org वेबसाइट से भी डाउनलोड कर सकते हैं।

क्रम	पुस्तक नाम	कर्त्ता / टीकाकार	भाषा	संपादक / प्रकाशक	पृष्ठ
91	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-१	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	272
92	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-२	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	240
93	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-३	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	254
94	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-४	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	282
95	स्याद्वाद रत्नाकर भाग-५	वादिदेवसूरिजी	सं.	मोतीलाल लाघाजी पुना	118
96	पवित्र कल्पसूत्र	पुण्यविजयजी	सं./अं	साराभाई नवाब	466
97	समराङ्गण सूत्रधार भाग-१	भोजदेव	सं.	टी. गणपति शास्त्री	342
98	समराङ्गण सूत्रधार भाग-२	भोजदेव	सं.	टी. गणपति शास्त्री	362
99	भुवनदीपक	पद्मप्रभसूरिजी	सं.	वेंकटेश प्रेस	134
100	गाथासहस्री	समयसुंदरजी	सं.	सुखलालजी	70
101	भारतीय प्राचीन लिपीमाला	गौरीशंकर ओझा	हिन्दी	मुन्शीराम मनोहरराम	316
102	शब्दरत्नाकर	साधुसुन्दरजी	सं.	हरगोविन्ददास बेचरदास	224
103	सुबोधवाणी प्रकाश	न्यायविजयजी	सं./गु	हेमचंद्राचार्य जैन सभा	612
104	लघु प्रबंध संग्रह	जयंत पी. ठाकर	सं.	ओरीएन्ट इन्स्टीट्यूट बरोडा	307
105	जैन स्तोत्र संचय-१-२-३	माणिक्यसागरसूरिजी	सं.	आगमोद्धारक सभा	250
106	सन्मति तर्क प्रकरण भाग-१, २, ३	सिद्धसेन दिवाकर	सं.	सुखलाल संघवी	514
107	सन्मति तर्क प्रकरण भाग-४, ५	सिद्धसेन दिवाकर	सं.	सुखलाल संघवी	454
108	न्यायसार – न्यायतात्पर्यदीपिका	सतिषचंद्र विद्याभूषण	सं.	एसियाटीक सोसायटी	354
109	जैन लेख संग्रह भाग-१	पुरणचंद्र नाहर	सं./हि	पुरणचंद्र नाहर	337
110	जैन लेख संग्रह भाग-२	पुरणचंद्र नाहर	सं./हि	पुरणचंद्र नाहर	354
111	जैन लेख संग्रह भाग-३	पुरणचंद्र नाहर	सं./हि	पुरणचंद्र नाहर	372
112	जैन धातु प्रतिमा लेख भाग-१	कांतिविजयजी	सं./हि	जिनदत्तसूरि ज्ञानभंडार	142
113	जैन प्रतिमा लेख संग्रह	दौलतसिंह लोढा	सं./हि	अरविन्द धामणिया	336
114	राधनपुर प्रतिमा लेख संदोह	विशालविजयजी	सं./गु	यशोविजयजी ग्रंथमाळा	364
115	प्राचिन लेख संग्रह-१	विजयधर्मसूरिजी	सं./गु	यशोविजयजी ग्रंथमाळा	218
116	बीकानेर जैन लेख संग्रह	अगरचंद नाहटा	सं./हि	नाहटा ब्रधर्स	656
117	प्राचीन जैन लेख संग्रह भाग-१	जिनविजयजी	सं./हि	जैन आत्मानंद सभा	122
118	प्राचिन जैन लेख संग्रह भाग-२	जिनविजयजी	सं./हि	जैन आत्मानंद सभा	764
119	गुजरातना ऐतिहासिक लेखो-१	गिरजाशंकर शास्त्री	सं./गु	फार्बस गुजराती सभा	404
120	गुजरातना ऐतिहासिक लेखो-२	गिरजाशंकर शास्त्री	सं./गु	फार्बस गुजराती सभा	404
121	गुजरातना ऐतिहासिक लेखो-३	गिरजाशंकर शास्त्री	सं./गु	फार्बस गुजराती सभा	540
122	ऑपरेशन इन सर्च ऑफ संस्कृत मेन्यु. इन मुंबई सर्कल-१	पी. पीटरसन	अं.	रॉयल एशियाटीक जर्नल	274
123	ऑपरेशन इन सर्च ऑफ संस्कृत मेन्यु. इन मुंबई सर्कल-४	पी. पीटरसन	अं.	रॉयल एशियाटीक जर्नल	414
124	ऑपरेशन इन सर्च ऑफ संस्कृत मेन्यु. इन मुंबई सर्कल-५	पी. पीटरसन	अं.	रॉयल एशियाटीक जर्नल	400
125	कलेक्शन ऑफ प्राकृत एन्ड संस्कृत इन्स्क्रिप्शन्स	पी. पीटरसन	अं.	भावनगर आर्चीऑलॉजिकल डिपा.	320
126	विजयदेव माहात्म्यम्	जिनविजयजी	सं.	जैन सत्य संशोधक	148

श्री आशापूरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार

संयोजक – शाह बाबुलाल सरेमल - (मो.) 9426585904 (ओ.) 22132543 - ahoshrut.bs@gmail.com

शाह वीमळाबेन सरेमल जवेरचंदजी बेडावाळा भवन
हीराजैन सोसायटी, रामनगर, साबरमती, अमदावाद-05.

अहो श्रुतज्ञानम् ग्रंथ जीर्णोद्धार – संवत् २०६८ (ई. 2012) सेट नं.-४

प्रायः अप्राप्य प्राचीन पुस्तकों की स्केन डीवीडी बनाई उसकी सूची। यह पुस्तके www.ahoshrut.org वेबसाइट से भी डाउनलोड कर सकते हैं।

क्रम	पुस्तक नाम	कर्ता / संपादक	भाषा	प्रकाशक	पृष्ठ
127	महाप्रभाविक नवस्मरण	साराभाई नवाब	गुज.	साराभाई नवाब	754
128	जैन चित्र कल्पलता	साराभाई नवाब	गुज.	साराभाई नवाब	84
129	जैन धर्मनो प्राचीन इतिहास भाग-२	हीरालाल हंसराज	गुज.	हीरालाल हंसराज	194
130	ओपरेशन इन सर्च ओफ सं. मेन्यु. भाग-६	पी. पीटरसन	अंग्रेजी	एशियाटीक सोसायटी	171
131	जैन गणित विचार	कुंवरजी आणंदजी	गुज.	जैन धर्म प्रसारक सभा	90
132	दैवज्ञ कामधेनु (प्राचिन ज्योतिष ग्रंथ)	शील खंड	सं.	ब्रज. बी. दास बनारस	310
133	करण प्रकाशः	ब्रह्मदेव	सं./अं.	मुधाकर द्विवेदि	276
134	न्यायविशारद महो. यशोविजयजी स्वहस्तलिखित कृति संग्रह	यशोदेवसूरिजी	गुज.	यशोभारती प्रकाशन	69
135	भौगोलिक कोश-१	डाह्याभाई पीतांबरदास	गुज.	गुजरात वर्नाक्युलर सोसायटी	100
136	भौगोलिक कोश-२	डाह्याभाई पीतांबरदास	गुज.	गुजरात वर्नाक्युलर सोसायटी	136
137	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-१ अंक-१, २	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	266
138	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-१ अंक-३, ४	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	244
139	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-२ अंक-१, २	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	274
140	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-२ अंक-३, ४	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	168
141	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-३ अंक-१, २	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	282
142	जैन साहित्य संशोधक वर्ष-३ अंक-३, ४	जिनविजयजी	हिन्दी	जैन साहित्य संशोधक पुना	182
143	नवपदोनी आनुपूर्वी भाग-१	सोमविजयजी	गुज.	शाह बाबुलाल सवचंद	384
144	नवपदोनी आनुपूर्वी भाग-२	सोमविजयजी	गुज.	शाह बाबुलाल सवचंद	376
145	नवपदोनी आनुपूर्वी भाग-३	सोमविजयजी	गुज.	शाह बाबुलाल सवचंद	387
146	भाषवति	शतानंद मारछता	सं./हि	एच.बी. गुप्ता एन्ड सन्स बनारस	174
147	जैन सिद्धांत कौमुदी (अर्धमागधी व्याकरण)	रत्नचंद्र स्वामी	प्रा./सं.	भैरोदान सेठीया	320
148	मंत्रराज गुणकल्प महोदधि	जयदयाल शर्मा	हिन्दी	जयदयाल शर्मा	286
149	फक्कीका रत्नमंजूषा-१, २	कनकलाल ठाकूर	सं.	हरिकृष्ण निबंध	272
150	अनुभूत सिद्ध विशायंत्र (छ कल्प संग्रह)	मेघविजयजी	सं./गुज	महावीर ग्रंथमाळा	142
151	सारावलि	कल्याण वर्धन	सं.	पांडुरंग जीवाजी	260
152	ज्योतिष सिद्धांत संग्रह	विश्वेश्वरप्रसाद द्विवेदी	सं.	ब्रीजभूषणदास बनारस	232
153	ज्ञान प्रदीपिका तथा सामुद्रिक शास्त्रम्	रामव्यास पान्डेय	सं.	जैन सिद्धांत भवन	160
नूतन संकलन					
१	आ. चंद्रसागरसूरिजी ज्ञानभंडार – उज्जैन	हस्तप्रत सूचीपत्र	हिन्दी	श्री आशापुरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार	
२	श्री गुजराती श्रे.मू. जैन संघ-हस्तप्रत भंडार – कलकत्ता	हस्तप्रत सूचीपत्र	हिन्दी	श्री आशापुरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार	

श्री आशापूरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार

संयोजक – शाह बाबुलाल सरेमल - (मो.) 9426585904 (ओ.) 22132543 - ahoshrut.bs@gmail.com

शाह वीमळाबेन सरेमल जवेरचंदजी बेडावाळा भवन
हीराजैन सोसायटी, रामनगर, साबरमती, अमदावाद-05.

अहो श्रुतज्ञानम् ग्रंथ जीर्णोद्धार – संवत् २०६९ (ई. 2013) सेट नं.-५

प्रायः अप्राप्य प्राचीन पुस्तकों की स्केन डीवीडी बनाई उसकी सूची। यह पुस्तके www.ahoshrut.org वेबसाइट से भी डाउनलोड कर सकते हैं।

क्रम	पुस्तक नाम	कर्त्ता / संपादक	विषय	भाषा	संपादक / प्रकाशक	पृष्ठ
154	उणादि सूत्रो ओफ हेमचंद्राचार्य	पू. हेमचंद्राचार्य	व्याकरण	संस्कृत	जोहन क्रिष्टे	304
155	उणादि गण विवृत्ति	पू. हेमचंद्राचार्य	व्याकरण	संस्कृत	पू. मनोहरविजयजी	122
156	प्राकृत प्रकाश-सटीक	भामाह	व्याकरण	प्राकृत	जय कृष्णदास गुप्ता	208
157	द्रव्य परिक्षा और धातु उत्पत्ति	ठक्कर फेरू	धातु	संस्कृत / हिन्दी	भंवरलाल नाहटा	70
158	आरम्भसिद्धि – सटीक	पू. उदयप्रभदेवसूरिजी	ज्योतिष	संस्कृत	पू. जितेन्द्रविजयजी	310
159	खंडहरो का वैभव	पू. कान्तीसागरजी	शील्य	हिन्दी	भारतीय ज्ञानपीठ	462
160	बालभारत	पू. अमरचंद्रसूरिजी	काव्य	संस्कृत	पं. शिवदत्त	512
161	गिरनार माहात्म्य	दौलतचंद परषोत्तमदास	तीर्थ	संस्कृत / गुजराती	जैन पत्र	264
162	गिरनार गल्प	पू. ललितविजयजी	तीर्थ	संस्कृत/गुजराती	हंसकविजय फ्री लायब्रेरी	144
163	प्रश्नोत्तर सार्ध शतक	पू. क्षमाकल्याणविजयजी	प्रकरण	हिन्दी	साध्वीजी विचक्षणाश्रीजी	256
164	भारतीय संपादन शास्त्र	मूलराज जैन	साहित्य	हिन्दी	जैन विद्याभवन, लाहोर	75
165	विभक्त्यर्थ निर्णय	गिरिधर झा	न्याय	संस्कृत	चौखम्बा प्रकाशन	488
166	व्योम वती-१	शिवाचार्य	न्याय	संस्कृत	संपूर्णानंद संस्कृत युनिवर्सिटी	226
167	व्योम वती-२	शिवाचार्य	न्याय	संस्कृत	संपूर्णानंद संस्कृत विद्यालय	365
168	जैन न्यायखंड ख्याम	उपा. यशोविजयजी	न्याय	संस्कृत / हिन्दी	बद्रीनाथ शुक्ल	190
169	हरितकाव्यादि निघंटू	भाव मिश्र	आयुर्वेद	संस्कृत / हिन्दी	शिव शर्मा	480
170	योग चिंतामणि-सटीक	पू. हर्षकीर्तिसूरिजी	आयुर्वेद	संस्कृत / हिन्दी	लक्ष्मी वेंकटेश प्रेस	352
171	वसंतराज शकुनम्	पू. भानुचन्द्र गणि टीका	ज्योतिष	संस्कृत	खेमराज कृष्णदास	596
172	महाविद्या विडंबना	पू. भुवनसुन्दरसूरि टीका	ज्योतिष	संस्कृत	सेन्ट्रल लायब्रेरी	250
173	ज्योतिर्निबन्ध	शिवराज	ज्योतिष	संस्कृत	आनंद आश्रम	391
174	मेघमाला विचार	पू. विजयप्रभसूरिजी	ज्योतिष	संस्कृत/गुजराती	मेघजी हीरजी	114
175	सुहृत् चिंतामणि-सटीक	रामकृत प्रमिताक्षय टीका	ज्योतिष	संस्कृत	अनूप मिश्र	238
176	मानसोल्लास सटीक-१	भुलाकमल्ल सोमेश्वर	ज्योतिष	संस्कृत	ओरिएन्ट इन्स्टीट्यूट	166
177	मानसोल्लास सटीक-२	भुलाकमल्ल सोमेश्वर	ज्योतिष	संस्कृत	ओरिएन्ट इन्स्टीट्यूट	368
178	ज्योतिष सार प्राकृत	भगवानदास जैन	ज्योतिष	प्राकृत/हिन्दी	भगवानदास जैन	88
179	सुहृत् संग्रह	अंबालाल शर्मा	ज्योतिष	गुजराती	शास्त्री जगन्नाथ परशुराम द्विवेदी	356
180	हिन्दु एस्ट्रोलोजी	पिताम्बरदास त्रीभोवनदास	ज्योतिष	गुजराती	पिताम्बरदास टी. महेता	168

શ્રી આશાપૂરણ પાર્શ્વનાથ જૈન જ્ઞાનભંડાર

સંયોજક – શાહ બાબુલલ સરેમલ - (મો.) 9426585904 (ઓ.) 22132543. E-mail : ahoshrut.bs@gmail.com

શાહ વિમલાબેન સરેમલ જવેરચંદજી બેડાવાળા ભવન
હીરાજૈન સોસાયટી, રામનગર, સાબરમતી, અમદાવાદ-380005.

અહો શ્રુતજ્ઞાનમ્ ગ્રંથ જીર્ણોદ્ધાર – સંવત ૨૦૭૧ (ઈ. 2015) સેટ નં.-૬

પ્રાયઃ અપ્રાપ્ય પ્રાચીન પુસ્તકોં કી ડિજિટાઇઝેશન દ્વારા ડીવીડી બનાઈ ઉસકી સૂચી ।

યહ પુસ્તકે www.ahoshrut.org વેબસાઈટ સે ખી ડાઉનલોડ કર સકતે હૈં ।

ક્રમ	પુસ્તક નામ	કર્તા / ટિકાકાર	વિષય	ભાષા	સંપાદક / પ્રકાશક	પૃષ્ઠ
181	કાવ્યપ્રકાશ ભાગ-૧	પૂજ્ય મમ્મટાચાર્ય કૃત		સંસ્કૃત	પૂજ્ય જિનવિજયજી	364
182	કાવ્યપ્રકાશ ભાગ-૨	પૂજ્ય મમ્મટાચાર્ય કૃત		સંસ્કૃત	પૂજ્ય જિનવિજયજી	222
183	કાવ્યપ્રકાશ ઉલ્લાસ-૨ અને ૩	ઉપા. યશોવિજયજી		સંસ્કૃત	યશોભારતિ જૈન પ્રકાશન સમિતિ	330
184	નૃત્યરત્ન કોશ ભાગ-૧	શ્રી કુમ્ભકર્ણ નૃપતિ		સંસ્કૃત	શ્રી રસીકલાલ છોટાલાલ	156
185	નૃત્યરત્ન કોશ ભાગ-૨	શ્રી કુમ્ભકર્ણ નૃપતિ		સંસ્કૃત	શ્રી રસીકલાલ છોટાલાલ	248
186	નૃત્યાધ્યાય	શ્રી અશોકમલજી		સંસ્કૃત / હિન્દી	શ્રી વાચસ્પતિ ગૈરોભા	504
187	સંગીરત્નાકર ભાગ-૧ સટીક	શ્રી સારંગદેવ		સંસ્કૃત/અંગ્રેજી	શ્રી સુબ્રમણ્યમ શાસ્ત્રી	448
188	સંગીરત્નાકર ભાગ-૨ સટીક	શ્રી સારંગદેવ		સંસ્કૃત/અંગ્રેજી	શ્રી સુબ્રમણ્યમ શાસ્ત્રી	444
189	સંગીરત્નાકર ભાગ-૩ સટીક	શ્રી સારંગદેવ		સંસ્કૃત/અંગ્રેજી	શ્રી સુબ્રમણ્યમ શાસ્ત્રી	616
190	સંગીરત્નાકર ભાગ-૪ સટીક	શ્રી સારંગદેવ		સંસ્કૃત/અંગ્રેજી	શ્રી સુબ્રમણ્યમ શાસ્ત્રી	632
191	સંગીત મકરન્દ	નારદ		સંસ્કૃત	શ્રી મંગેશ રામકૃષ્ણ તેલંગ	84
192	સંગીત નૃત્ય અને નાટ્ય સંબંધી જૈન ગ્રંથો	શ્રી હીરાલાલ કાપડીયા		ગુજરાતી	મુક્તિ-કમલ-જૈન મોહન ગ્રંથમાલા	244
193	ન્યાયવિંદુ સટીક	પૂજ્ય ધર્મોતરાચાર્ય		સંસ્કૃત	શ્રી ચંદ્રશેખર શાસ્ત્રી	220
194	શીઘ્રબોધ ભાગ-૧ થી ૫	પૂજ્ય જ્ઞાનસુન્દરજી		હિન્દી	સુખસાગર જ્ઞાન પ્રસારક સભા	422
195	શીઘ્રબોધ ભાગ-૬ થી ૧૦	પૂજ્ય જ્ઞાનસુન્દરજી		હિન્દી	સુખસાગર જ્ઞાન પ્રસારક સભા	304
196	શીઘ્રબોધ ભાગ-૧૧ થી ૧૫	પૂજ્ય જ્ઞાનસુન્દરજી		હિન્દી	સુખસાગર જ્ઞાન પ્રસારક સભા	446
197	શીઘ્રબોધ ભાગ-૧૬ થી ૨૦	પૂજ્ય જ્ઞાનસુન્દરજી		હિન્દી	સુખસાગર જ્ઞાન પ્રસારક સભા	414
198	શીઘ્રબોધ ભાગ-૨૧ થી ૨૫	પૂજ્ય જ્ઞાનસુન્દરજી		હિન્દી	સુખસાગર જ્ઞાન પ્રસારક સભા	409
199	અધ્યાત્મસાર સટીક	પૂજ્ય ગંધીરવિજયજી		સંસ્કૃત/ગુજરાતી	નરોત્તમદાસ બાનજી	476
200	છન્દોનુશાસન	અ.ચ. ડી. વેલનકર		સંસ્કૃત	સિંધી જૈન શાસ્ત્ર શિક્ષાપીઠ	444
201	મગ્ગાનુસારિયા	શ્રી ડી. એસ શાહ		સંસ્કૃત/ગુજરાતી	જ્ઞાતપુત્ર ભગવાન મહાવીર ટ્રસ્ટ	146

श्री आशापूरण पार्श्वनाथ जैन ज्ञानभंडार

संयोजक – शाह बाबुलाल सरेमल - (मो.) 9426585904 (ओ.) 22132543. E-mail : ahoshrut.bs@gmail.com

शाह विमळाबेन सरेमल जवेरचंदजी बेडावाळा भवन
हीराजैन सोसायटी, रामनगर, साबरमती, अमदावाद-380005.

अहो श्रुतज्ञानम् ग्रंथ जीर्णोद्धार – संवत् २०७२ (ई. 201६) सेट नं.-७

प्रायः अप्राप्य प्राचीन पुस्तकों की डिजिटाइजेशन द्वारा डीवीडी बनाई उसकी सूची ।

क्रम	पुस्तक नाम	कर्ता / टिकाकार	भाषा	संपादक / प्रकाशक	पृष्ठ
202	आचारांग सूत्र भाग-१ निर्युक्ति+टीका	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	285
203	आचारांग सूत्र भाग-२ निर्युक्ति+टीका	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	280
204	आचारांग सूत्र भाग-३ निर्युक्ति+टीका	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	315
205	आचारांग सूत्र भाग-४ निर्युक्ति+टीका	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	307
206	आचारांग सूत्र भाग-५ निर्युक्ति+टीका	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	361
207	सुयगडांग सूत्र भाग-१ सटीक	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	301
208	सुयगडांग सूत्र भाग-२ सटीक	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	263
209	सुयगडांग सूत्र भाग-३ सटीक	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	395
210	सुयगडांग सूत्र भाग-४ सटीक	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	386
211	सुयगडांग सूत्र भाग-५ सटीक	श्री शीलकाचार्य	गुजराती	श्री माणिक मुनि	351
212	रायपसेणिय सूत्र	श्री मलयगिरि	गुजराती	श्री बेचरदास दोशी	260
213	प्राचीन तीर्थमाळा भाग-१	आ.श्री धर्मसूरि	सं./गुजराती	श्री यशोविजयजी ग्रंथमाळा	272
214	धातु पारायणम्	श्री हेमचंद्राचार्य	संस्कृत	आ. श्री मुनिचंद्रसूरि	530
215	सिद्धहेम शब्दानुशासन लघुवृत्ति भाग-१	श्री हेमचंद्राचार्य	सं./गुजराती	श्री बेचरदास दोशी	648
216	सिद्धहेम शब्दानुशासन लघुवृत्ति भाग-२	श्री हेमचंद्राचार्य	सं./गुजराती	श्री बेचरदास दोशी	510
217	सिद्धहेम शब्दानुशासन लघुवृत्ति भाग-३	श्री हेमचंद्राचार्य	सं./गुजराती	श्री बेचरदास दोशी	560
218	तार्किक रक्षा सार संग्रह	आ. श्री वरदराज	संस्कृत	राजकीय संस्कृत पुस्तकालय	427
219	वादार्थ संग्रह भाग-१ (स्फोट तत्त्व निरूपण, स्फोट चन्द्रिका, प्रतिपादिक संज्ञावाद, वाक्यवाद, वाक्यदीपिका)	विविध कर्ता	संस्कृत	महादेव शर्मा	88
220	वादार्थ संग्रह भाग-२ (षट्कारक विवेचन, कारक वादार्थ, समासवादार्थ, वकारवादार्थ)	विविध कर्ता	संस्कृत	महादेव शर्मा	78
221	वादार्थ संग्रह भाग-३ (वादसुधाकर, लघुविभक्त्यर्थ निर्णय, शाब्दबोधप्रकाशिका)	विविध कर्ता	संस्कृत	महादेव शर्मा	112
222	वादार्थ संग्रह भाग-४ (आख्यात शक्तिवाद छः टीका)	रघुनाथ शिरोमणि	संस्कृत	महादेव शर्मा	228

अथ श्रीहेमचन्द्रसूरिविरचितमुणादिगणसूत्रं
स्वोपज्ञटीकासहितम् ।

THE UNÂDIGANASÛTRA OF HEMACHANDRA.

WITH THE AUTHOR'S OWN COMMENTARY.

Edited by
JOHANN KIRSTE.

*With an Appendix, containing a Verbal Index to the Anekârthasaṅgraha, by
Th. Zachariae.*

Vienna:
ALFRED HÖLDER.

Bombay:
EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.

1895.

ALBRECHT WEBER

UND DEM ANDENKEN AN

W. D. WHITNEY

Gewidmet

**Von der Commission der Kaiserlichen Akademie
der Wissenschaften für die Herausgabe der
Quellenschriften der Alt-Indischen
Lexicographie.**

Inscribed to

ALBRECHT WEBER

AND TO THE MEMORY OF

W. D. WHITNEY

**By the Committee of the Imperial Academy,
superintending the Publication of the
sources of Indian Lexicography.**

PREFACE.

The present edition of Hemachandra's *Upādigaṇasūtra* is based on the following materials:—

I, MSS. of the Upādigaṇasūtra.

B., MS. Orient. fol. 1176 of the Royal Library of Berlin, see Prof. Weber, Catalogue, Vol. II. Part I., Nro. 1695. I would add to the description, given there, that 599 Sūtras have been given in the middle of the pages, and the remainder has been embodied with the Commentary, as well as that this fact is mentioned in the Āryā verse, found at the end of the MS.:—

अन्तर्गतानि सूत्राण्येतानि पृथकृतानि पठनार्थम् ।

शेषाणि विवरणान्तर्गतानि विदुषावसेयानि ॥ १ ॥

The date appears to be the Southern Vikrama year 1604, Śrāvaṇa badi 14, a Thursday, Nakshatra Tishya, and it corresponds on this supposition according to Dr. Schram's calculation to August 2, 1548, which was a Thursday. Pushya or Tishya was the Nakshatra during two-thirds of the Tithi mentioned.

C., MS. Orient. fol. 740 of the Royal Library of Berlin, Weber, op. cit. Nro. 1682, containing Hemachandra's Śabdānuśāsana, Adhyāyas V—VII, with the Laghuvṛitti and Chūṃpi (see below under III, 6). The text alone of the Upādīsūtras is appended to the second Pāda of the fifth Adhyāya, filling fols. 148, b—153, b. Fol. 149 is written by another hand, whereby the end of Sūtra 33, Sūtras 34—46, and the beginning of Sūtra 47 have been lost. Another lacuna extends from the end of Sūtra 57 to the beginning of Sūtra 61. Moreover, the Sūtras 70—76 and 181—183, which ought to occur on the same leaf are missing. The part of the MS. which gives the Upādīs is dated Samvat 1470.

T., a MS. belonging to a Jain library and obtained for me on loan from Mr. Bhagvāndās Kevaldās through the Committee of the Imp. Academy, which supervises the publication. It contains on 51 fols. numbered 1—51 and 650—700, both the text and the commentary, which are written continuously. It ends:—

इत्याचार्यहेमचन्द्रकृतं स्वोपज्ञेणादिगणसूत्रविवरणं समाप्तमिति ॥ छ ॥ य-
न्थाग्रं शत २८०० अष्टाविंशतिशतानि ॥ छ ॥ संवत् १४७६ वर्षे मार्गशीर्ष
शुदि १४ गुरौ श्रीपत्तने लेखकजगन्नाथेन लिखितं ॥ छ ॥ छ ॥

Śrīpattana is Anhilvād or Pattan, the old capital of Gujarāt, and the date corresponds according to Dr. Schram's calculation to November 30, 1419, which was a Thursday.

V., MS. I, 306 (I, 87703) fols. 15, presented by Hofrath Bühler to the library of the Vienna University, and lent to me with the permission of the donor for this edition. The text, which is written in the middle of the pages, ends:—

इति प्रभुश्रीहेमचन्द्रसूरिविरचितमुणादिगणसूत्रं संपूर्णम् ॥ संवत् १६३४
वर्षे आ[सु०] शु० ५ वार सोमे लिखि ॥ वा० श्रीहेमशीलगणिशिष्यमुनिवि-
श्रमेण ॥ शुभं भवतु कल्याणमस्तु ॥

The commentary ends:—

इति उणादिगणसूत्रावचूरीः ॥ संपूर्णा ि[वजयशीलगणिनालेखि] ॥ शुभं
भवतु ॥ छ ॥ श्रीरस्तु ॥ छ ॥ श्रीमा

In accordance with the meaning of the title *Avachūri*, the glosses contain only an abstract of the fuller explanation in the two other MSS. B and T. Moreover, they frequently differ from the latter by giving other synonyms for the words etymologized. All these latter deviations have been entered in the Notes, while, of course, no mention has been made of the omissions. But, in order to give an idea, how the author of the *Avachūri* has treated the commentary, I print here in parallel columns the text of the two versions on the Sūtras 191 and 699:—

Edition.

एभ्य आणक् प्रत्ययो भवति ॥ कृणौड् सामर्थ्ये । कृपाणः खङ्गः ॥
विषू सेचने । विषाणं शृङ्गं करिदन्तश्च ॥ वृषू सेचने । वृषाणः ॥
जिघृषाद् प्रागल्भ्ये । धृवाणो देवः ॥ मृषू सहने च । मृषाणः ॥ युषि
सेवने सौत्रः । युषाणः ॥ दुहौच जिघांसायाम् । दुहाणो मुखरः ॥
ग्रहीश् उपादाने । गृहाणः ॥ वृषाणादयः स्वप्रकृत्यर्थवाचिनः सर्वेपि
कर्तरि कारके विज्ञेयाः ॥ १९१ ॥

एभ्य उरिः प्रत्ययो भवति ॥ मसैच् परिणामे । मसुरिर्मरीचिः ॥
असूच् क्षेपणे । असुरिः संग्रामः ॥ घसू अदने । घसुरिरग्निः ॥ ज-
सूच् मोक्षणे । जसुरिः समाप्तिरशनिररणिः क्रोधश्च ॥ अगु गतौ । अ-
ङ्गुरिः करशाखा । लत्वे । अङ्गुलिः ॥ षहि मर्षणे । सहुरिः पृथिव्य-
क्रोधनोद्गान्संग्रामोन्धकारः सूर्यश्च ॥ ६९९ ॥

Vienna MS.

विषू० विषाणं शृङ्गं करिदन्तश्च
धृषणाः देवाः युषि सेवने सौत्र
दुहाणः मुखरः वृषाणादयः स्वप्रकृ-
त्यर्थवाचिनः सर्वेपि कर्तरि कारके
विज्ञेयाः ॥ [१९१ ॥]

मुसुरिः मरीचिः असुरिः संग्राम
घसुरिः अग्निः जसुरिः समाप्ति-
अशनिः अरणिः क्रोधश्च । अंगु-
करशाखा ल अंगुलिः सहुरिः
अधोघनः अनङ्गान् रणः अंधका
सूर्यश्च ॥ [६९९ ॥]

In spite of the peculiarities shown by the MS. V its author seems have had before him a text closely allied to that given by the MSS. C :

T, whereas the MS. B represents an independent version of the work, as will be shown in a special paper to be published in the Transactions of the Imperial Academy of Vienna. B is the most correct of all the four MSS., although the letters of the commentary are very small and not so well written as those of the MS. T, besides that it is tolerably free from clerical blunders; these,¹ that occur very frequently in the other MSS., as well as varieties of the verbal roots in the commentary have been passed over in the Notes. To ascertain the forms of the latter I had at my disposal the following MSS. :—

II, MSS. of the Dhātupāṭha.

1. MS. Orient. fol. 1129 of the Royal Library of Berlin, see Weber, op. cit. Nro. 1644, containing on fols. 8, a—13, b the text of the Dhātupāṭha.
2. MS. Orient. fol. 770 of the Royal Library of Berlin, see Weber, op. cit. Nro. 1681, containing the Dhātupāṭha with Hemachandra's own commentary, the Dhātupārāyaṇa.

It may be useful to point out that Hemachandra's classification of the roots and his Anubandhas somewhat differ from those used by the Pāṇinian School. Hemachandra divides the roots into nine classes, the second and third of Pāṇini's system being lumped together. Roots of the first class receive no Anubandha or indicatory letter. To the eight others the following letters are appended :—*कृ* to the second, *e. g.* यु॒क् । क॑कृ; *च* to the third, *e. g.* कु॒पच; *ट्* to the fourth, *e. g.* सा॒धट्; *त्* to the fifth, *e. g.* पि॒शत्; *प्* to the sixth, *e. g.* कृ॒तैप्; *श्* to the seventh, *e. g.* त॒नूश्; *श्* to the eighth, *e. g.* शृ॒श्; *ण्* to the ninth, *e. g.* चु॒रण्. Among the other Anubandhas added to roots for various purposes the following differ from those used by Pāṇini, see Westergaard, Rad. p. 342 :—

Pāṇini.	Hemachandra.
Anudātta	Anusvāra
Udāttet	after consonants a ²
इ	उ
इर	कृ
ई	ऐ
उ	ऊ
ऊ	औ
ङ्	ञ or ड
ञ	ण or श

¹ Only for the text of the Sūtras they have been given.

² This *a* may be followed by other Anubandhas. After a series of roots belonging to the tenth class it has another meaning, see Westergaard, Rad. p. 377, § 35.

III, MSS. of Hemachandra's *Śabdānuśāsana*, all belonging to the Royal Library of Berlin.

1. MS. Orient. fol. 1125, Weber, op. cit. Nro. 1640. Adhyāyas I—V.
2. MS. Orient. fol. 1126, Weber, op. cit. Nro. 1641. Adhyāyas I—VI, 1.
3. MS. Orient. fol. 1129, Weber, op. cit. Nro. 1644. Adhyāyas I—IV, and Dhātupāṭha, see above under II, 1.
4. MS. Orient. fol. 1147, Weber, op. cit. Nro. 1645. Adhyāyas I—II, 2 with Laghuvṛitti and Chūrṇi (called twice Avachūrṇi and twice Avachūri).
5. MS. Orient. fol. 1140, Weber, op. cit. Nro. 1657. Adhyāyas VI—VII with Laghuvṛitti.
6. MS. Orient. fol. 740, Weber, op. cit. Nro. 1682. Adhyāyas V—VII with Laghuvṛitti; Chūrṇi, called Avachūrṇi, on Adhyāyas V, 3—VII, 4; see above under I, c.

The quotations from Hemachandra's grammar which occur in the commentary of the Uṇādiganaśūtra, have been identified in the Notes. For the Samjñās I refer the reader to Professor Kielhorn's paper in the Vienna Oriental Journal, vol. II, p. 21, sq.; I only add that Pāṇini's इ् is replaced by इ in the terms आइ । डी । णिइ । माइ । यइ .

The Index contains all words explained. To those the formation of which is not taught in the text of the Sūtras has been added a C., and those not found in the Petersburg Dictionary have been marked by an asterisk. As regards the order of the letters, I have again applied the principle followed in my edition of the Hiraṇyakeśigrihyasūtra, viz., the Anusvāra and the Visarga have been treated as independent letters following after *h*. Consequently अंश comes after अहि, दुःख after दुहितृ, and words beginning with स range after सह.¹ I shall account for my doing so in a special paper. The subjoined table of contents will, I hope, prove useful, inasmuch as it conveys a general idea of the manner in which Hemachandra dealt with his subject.

In conclusion I have to express my thanks to the Committee of the Imp. Academy of Sciences, which entrusted me with the preparation of

¹ See my remarks in the Vienna Oriental Journal, vol. VI, p. 104, sq.

this edition of the Upādigaṇasūtra, to the Directors of the Royal Library at Berlin and of the Vienna University Library for lending me their MSS. to Professor Th. Zachariae who kindly indicated to me the source of the verse quoted under Sūtra 475, to Dr. R. Schram, who was good enough to calculate the dates of the MSS., and last not least, to Hofrath G. Bühler, who with his usual care and kindness watched over the execution of my work.

Graz, 1st July 1894.

J. KIRSTE.

TABLE OF CONTENTS.¹

उ^२. 1.

अ 2-20. क 21-16. अक 27-33.
आक 34-37. इक 38-45. ईक 46-50.
उक 51-57. ऊक 58-61. अङ्क 62-63.
इङ्क 64. अविङ्क 65. एलक 66. आ-
तुक 67. आणक 68-70. आनक 71-72.
ईनक 73. ईधुक । एधुक 74. तिक 75-
76. तक 77-78. ईतक 79-80.
आहक 81. आतक 82-83. ख 84-90.
ऊख । इख 91. ग 92-96. आग 97.
अङ्ग 98-101. इङ्ग 102-105. उङ्ग
106-108. घ 109-110. अघ 111.
च 112-113. अच 114-115. आच
116. इच 117. ईच 118. उच 119.
ऊच 120-121. ओच । अञ्च 122.
इञ्च 123. छ 124-126. ज 127-129.
अज 130-134. इज 135. अञ्ज 136.
झ 137. ढ 138-141. अढ 142-144.
आढ 145-148. इढ 149. इण्ट 150.
ईट 151. अरीट 152. उट । उड^३ 153.
उट 154-155. उट । ऊट 156. ऊट
157. एट 158-159. ओट 160-161.
ठ 162-166. अठ 167. ड 168-170.
अड 171-172. अण्ड 173-176.
उड^४ 177. उण्ड 178. ढ 179-181.
ण 182-186. अण 187-190. आण
191-193. इण 194-195. उण 196-
198. एण 199. त 200-206. अत
207-208. आत 209. इत 210-212.
ईत 213. उत 214. ऊत 215-216.

ओत 217-218. अन्त 219-222.
उन्त 223-224. थ 225-231. अथ
232-235. ऊथ 236. द 237-240.
इद । ईद 241. उद 242-244. अन्द
245. इन्द 246-248. उन्द 249.
उकुन्द 250. घ 251. अघ 252-253.
वघ 254-255. उघ 256. अन्ध 257.
न 258-268. अन 269-275. आन
276-278. असान 279-281. इन
282-285. ईन 286-287. उन 288-
291. त 292-293. स्न 294.
शसान 295. प 296-303. अप 304-
307. आप 308. इप 309. ईप 310.
उप 311. ऊप 312. षप 313. फ
314-316. ब 317-320. अम्ब 321-
323. इम्ब 324-325. उम्ब 326. भ
327-328. अभ 329-331. इभ 332.
उभ 333-335. अम्भ 336. उम्भ 337.
म. 338-346. अम 347-348. इम
349-350. उम 351-352. ऊम 353.
एलिम 354. डिम 355-356. य 357-
364. अय 365-370. अय । उय 371.
आय 372. आय्य 373-374. इय 375-
376. आलीय 377-378. अन्य 379-
380. आन्य 381. एण्य 382. स्य 383.
इय्य 384. उय्य 385. अय्य 386.
र 387-396. अर 397-404. आर
405-411. इर 412-417. ईर 418-
422. उर 423-426. ऊर 427-430.
एर 431-432. ओर 433-434. कर
435-436. तर 437-438. सर 439-
440. वर 441-444. एवर । अङ्गर
445. ञ 446-455. अत्र 456-458.
इत्र 459-460. उत्र 461. ल 462-

¹ The suffixes are given without indi-
catory letters.

² See Sūtras 716, sqq.

³ See Sūtra 177.

⁴ See Sūtra 153.

464. अल 465-474. आल 475-480. इल 481-484. उल 485-487. ऊल 488-491. एल 492. ओल 493-495. कल 496. कल।खल 497. खल 498. बल or वल 499-500. तल।पाल।वाल।वल 501. मल 502-503. सल 504. व 505-514. अव 515-519. आव 520. इव 521-522. श्व 523. उव 524. त्व 525. इत्व 526. श 527-530. अश 531-532. आश 533-534. इश 535-537. उश 538. पिश।तश 539. ष 540-543. अष 544. आष 545. इष 546-552. ईष 553-556. उष 557-559. ऊष 560-561. मष 562. माष 563. स 564-568. अस 569-573. आस 574-575. ईस 576-577. उस 578. टिस।इस 579. तस 580-581. नस 582. पास 583. मास 584. अभ्युस 585. ह 586-588. अह 589-590. आह 591-592. ऊह 593. त्यह 594. ओकह 595. अक्ष 596-597.

आ 598-605.

इ 606-622. कि 623. अकि 624. अखि 625. इखि 626. ईखि 627-629. अटि 630. टि 631-633. णि 634-637. अणि 638-643. इणि 644. त्रीणि 645. ति 646-652. अति 653-659. अस्ति 660-661. आति 662-664. अन्ति 665. उन्ति 666. इति 667-668. थि 669. अथि 670-672. इथि 673-674. अथि 675. रथि 676. नि 677-679. अनि 680-681. अत्ति 682. इनि 683. उनि 684. मनि 685. दुमि 686. मि 687-690. अथि 691. रि 692-695. त्रि 696. अत्रि 697. अरि 698. उरि 699-700. लि 701. अलि 702. ओकुलि।मलि 703. वि

704-706. सि 707. असि 708. नासि 709. हि 710.

ई 711-715.

उ¹ 716-748. कु 749-751. आकु 752-754. अकु 755. दाकु 756. स्वाकु 757. गु 758-760. अकु 761. अटु 762. आटु 763. इष्टु 764. दु 765-766. आपण्डु।कण्डुक² 767. णु 768-769. अणु 770. इणु 771. एणु 772. तु 773-778. अतु 779-780. यतु 781. आतु 782. दु 783. धु 784-785. नु 786-790. तु।नु 791-792. अनु 793. आनु 794. रदानु 795. अकु 796. इत्तु 797. इपु 798. वु 799. अमु 800. गु 801-802. अयु।अन्यु 803. अन्यु 804. त्यु 805. रु 806-811. अरु 812. आरु 813-816. उरु 817-818. ऊरु 819. लु 820-821. आलु 822-823. अलु 824. शु 825. सु 826. अक्षु 827-828.

ऊ 829-844. डू 845. दू 846. वू 847. अन्धू 448-849. आगू 850. एरू 851.

ऋ 852-856. तृ 857-865.

ऐ 866.

ओ 867.

औ 868.

क् 869-870.

च् 871. वच् 872.

अज् 873-874. इज् 875-876.

¹ See Sūtra 1.

² This suffix ought to have been inserted in Sūtras 21-26, or 51-57.

अद् 877.

अद् 878. अविद् 879. किप्
[छद्] 880.

अत् 881-885. अवत् 886. इत्
887-888. उत् 889-890, ऋत्
891-892.

ऋथ् 893.

अद् 894-895. तद् 896. सद्
897-898. मद् 899.

अन् 900-902. तन् 903. वन्
904-910. मन् 911-916. इमन्
917. ईमन् 918. इन् 919-926.
मिन् 927. भुक्षिन् 928. त्रिन् 929.
अत्रिन् 930.

किप् [प] 931.

किप् [भ] 932.

म् 933. अम् 934-937. दम् 938.
इम् 939. ईम् 940 941. तुम् 942.

किप् [र्] 943-944. अर् 945-
947. उर् 948.

इव् 949.

किप् [श] 950.

किप् [ष] 951.

अस् 952-976. जस् 977. थस्
तस् 978. नस् 979-980. पस् 981.
फस् 982. सस् 983. तशस्
984. अनस् 985. रमस् 986. उनस्
ऊनस् 987. आस् 988. इस् 989-
996. उस् 997-1001. उम्स् 1002.
अ¹।आ¹।ऐस् 1003. ऐस् 1004.
ओस् 1005.

किप् [ह] 1006.

¹ Is out of place here.

APPENDIX.—INDEX TO THE ANEKĀRTHASAMGRAHA, VOL. I.

अ.	
अ 7, 1	अङ्ग (indecl.) 7, 19
अंगु 2, 530	अङ्गज 3, 131-32
अंगुक 3, 3	अङ्गद, ०दा 3, 318
अंहति 3, 233	अङ्गन, ०ना 3, 346
अंहि 2, 383	अङ्गार 3, 512
अक 2, 1	अङ्गारक, ०रिका 4, 1
अकूपार 4, 237	अङ्गारिणी 4, 73
अक्ष 2, 543-44	अङ्गारित 4, 96
अक्षत 3, 228	अङ्गुलि 3, 618
अक्षमाला 4, 286	अचल, ०ला 3, 617
अक्षर 3, 509-10	अच्छ 2, 60
अक्षीव 3, 687	अच्युत 3, 229
अग 2, 28	अज 2, 64
अगस्ति 3, 233	अजित 3, 229
अगाध 3, 333	अजिर 3, 512
अगुरु 3, 513	अञ्जन, ०ना, ०नी 3, 346-47.
अगौकस् 3, 739	अञ्जलि 3, 617
अग्निमुख 4, 42	अट्ट 2, 78
अग्निशिख, ०खा 4, 42-43	अणि 2, 130
अग्निहोत्र 4, 238	अणु 2, 131
अग्र 2, 381-82	अणुक 3, 1
अग्रजन्मन् 4, 158	अण्ड 2, 108
अग्रतस् 7, 58	अण्डज, ०जा 3, 131
अघ 2, 51	अण्डीर 3, 513
अङ्क 2, 1	अतस् 7, 49
अङ्कति 3, 232	अति 7, 20
अङ्कपाली 4, 287	अतिथि 3, 307
अङ्कुर 3, 511	अतिबल, ०ला 4, 286
अङ्ग 2, 29	अतिमुक्त 4, 97
	अतिसर्जन 5, 23

अत्यय 3, 468
 अत्याहित 4, 94
 अत्यूह, ०हा 3, 755-56
 अथ, अथो 7, 27
 अदस् 2, 561
 अदिति 3, 233
 अद्रि 2, 382
 अधम 3, 453
 अधर 3, 510
 अधिक्षिप्त 4, 98
 अधिवास 4, 325
 अधिष्ठान 4, 157
 अधृष्य, ०ष्या 3, 470-71
 अध्यक्ष 3, 723
 अध्यारूढ 4, 73
 अध्यूढ, ०ढा 3, 177
 अध्वन् 2, 253
 अनघ 3, 124
 अनङ्ग 3, 107
 अनन्त, ०न्ता 3, 230-31
 अनय 3, 470
 अनल 3, 615-16
 अनिमिष 4, 316
 अनिरुद्ध 4, 149
 अनीक 3, 2
 अनीकस्थ 4, 132
 अनु 7, 30
 अनुकर्ष 4, 316
 अनुतर्ष 4, 317
 अनुत्तर 4, 235
 अनुपम, ०मा 4, 215
 अनुबन्ध, ०न्धी 4, 147-48
 अनुभाव 4, 302
 अनुमति 4, 99
 अनुवासन 5, 24
 अनुशय 4, 220

अनूक 3, 2
 अनुचान 4, 157
 अनूप 3, 430
 अनृत 3, 228
 अनेडमूक 4, 5
 अन्त 2, 155
 अन्ततस् 7, 59
 अन्तर् 7, 42
 अन्तर 3, 507-8
 अन्तरा 7, 57
 अन्तरेण 7, 60
 अन्तर्गत 4, 96
 अन्तशय्या 4, 221
 अन्तावसायिन् 5, 24
 अन्तिक, ०का 3, 4
 अन्तेवासिन् 4, 158
 अन्त्य 2, 336
 अन्दू 2, 220
 अन्ध 2, 234
 अन्धिका 3, 6
 अन्न 2, 253
 अन्य 2, 336
 अन्वासन 4, 158
 अन्वाहार्य 4, 220
 अप 7, 32
 अपचिति 4, 98
 अपदेश 4, 310
 अपभ्रंश 4, 310
 अपराजित, ०ता 5, 18
 अपलाप 4, 207
 अपवर्ग 4, 46
 अपवर्जन 5, 23
 अपष्टु 7, 54
 अपसव्य 4, 221
 अपह्लव 4, 302
 अपाङ्ग 3, 106

अपाचीन 4, 155
 अपान 3, 346
 अपावृत्त 4, 93
 अपि 7, 33
 अपोगण्ड 4, 71
 अहत् 2, 64
 अह् 2, 219
 अधि 2, 235
 अभय, ०या 3, 469
 अभाव 3, 686
 अभि 7, 36
 अभिरुचा 3, 471
 अभिग्रह 4, 336
 अभिजन 4, 155
 अभिजात 4, 95
 अभितस् 7, 58
 अभिनिष्ठान 5, 24
 अभिनीत 4, 95
 अभिमर 4, 233
 अभिमर्द 4, 136
 अभिमान 4, 155
 अभियुक्त 4, 96
 अभिरूप 3, 438
 अभिशस्ति 4, 99
 अभिषङ्ग 4, 46
 अभिषव 4, 303
 अभिस्पन्द 4, 137
 अभिहार 4, 236
 अभीक 3, 2
 अभीक्ष्ण 3, 182
 अभीक्ष्णम् 7, 55
 अभीष्ट 3, 723
 अभ्यागम 4, 214
 अभ्युपगम 5, 36
 अभ्र 2, 382
 अभति 3, 232

अमर, ०या 3, 506-7
 अमा 7, 36
 अमृत, ०ता 3, 226-27
 अमोघ, ०वा 3, 123
 अम्बर 3, 510-11
 अम्बरीष 4, 315
 अम्बष्ठ, ०ष्टा 3, 162-63
 अम्बिका 3, 5
 अम्ल, ०म्ली 2, 463
 अम्लान 3, 344
 अम्लिका 3, 6
 अयन 3, 344
 अयि 7, 41
 अये 7, 41
 अयोग 3, 106
 अर 2, 384
 अरात्रि 3, 349
 अरर 3, 511
 अगल 3, 616
 अरिष्ट 3, 142-43
 अरुण, ०णा 3, 181-82
 अरुणकर 4, 234
 अर्क 2, 1
 अर्गल 3, 615
 अर्घ 2, 51
 अर्घ्य 2, 337
 अर्चा 2, 54
 अर्चिस् 2, 561
 अर्जुन, ०नी 3, 344-45
 अर्ति 2, 156
 अर्थ 2, 208
 अर्थिन् 2, 253
 अर्थ्य 2, 336
 अर्दित 3, 228
 अर्थ 2, 235
 अर्थचन्द्र, ०न्द्रा 4, 239

अर्धपारापत 6, 4
 अर्धेन्दु 3, 317-18
 अर्बुद 3, 317
 अर्य 2, 335
 अर्यमन् 3, 348
 अर्वन् 2, 253
 अर्हत् 2, 155
 अलक, ंका 3, 3-4
 अलंकार 4, 237
 अलम् 7, 36
 अलमक 4, 2
 अलम्बुष, ंषा 4, 317
 अलर्क 3, 5
 अलस, ंसा 3, 739
 अलि 2, 463
 अलिपक 4, 2
 अलीक 3, 2
 अव 7, 47
 अवगीत 4, 94
 अवग्रह 4, 335
 अवग्रहण 5, 13
 अवट 3, 142
 अवटु 3, 143
 अवतंस cfr. 3, 741
 अवतार 4, 238
 अवतारण 5, 13
 अवदात 4, 93
 अवदान 4, 156
 अवधि 3, 333
 अवध्य 3, 469
 अवध्वंस 4, 325
 अवध्वस्त 4, 97
 अवन 3, 348
 अवर, ंरा 3, 508-9
 अवरोध 4, 148
 अवरोह 4, 336-37

अवलग्न 4, 156
 अवलेष 4, 207
 अवलोकित 5, 17-18
 अववाद 4, 137
 अवश्यम् 7, 56
 अवश्याय 4, 221
 अवष्टब्ध 4, 149
 अवष्टम्भ 4, 213
 अवसर 4, 234
 अवसित 4, 93
 अवस्कर 4, 235
 अवहार 4, 236
 अवि 2, 505
 अवीचि 3, 127
 अवेल, ंला 3, 616-17
 अव्यक्त 3, 230
 अशनि 3, 348
 अशिर 3, 512
 अशोक, ंका 3, 1
 अश्मन्तक 4, 2
 अश्वतर 4, 235
 अश्वत्थ, ंत्था 3, 306-7
 अश्वारोह, ंहा 4, 337
 अश्वीथ 3, 470
 अष्टापद 4, 136
 असिपत्र 4, 238
 असुर, ंरा 3, 513
 अस्त 2, 156
 अस्तु 7, 20
 अस्त्र 2, 383
 अस्र 2, 383
 अस्वन्त 3, 232
 अह 7, 52
 अहल्या 3, 471
 अहह 7, 60
 अहा 7, 52

अहार्य 3, 472

अहि 2, 588

अहेवत 7, 60

आ.

आ 7, 1

आ (आइ) 7, 2

आकर 3, 515

आकर्ष 3, 725

आकलन 4, 160

आकल्प 3, 431

आकल्पक 4, 3

आकार 3, 515

आकृति 3, 239

आक्रन्द 3, 319

आक्षेप 3, 431

आक्षेपक 4, 3

आखनिक 4, 4

आखु 4, 4

आख्यात 3, 234

आगम 3, 453

आगस् 2, 562

आग्रह 3, 756

आघ्रात 3, 234

आइ 7, 2

आचित 3, 237-38

आच्छादन 4, 160

आच्छुरितक 5, 1

आजि 2, 65

आडम्बर 4, 240

आढक, ंकी 3, 9

आणि 2, 139

आतङ्क 3, 8

आतञ्जन 4, 161

आतिथ्य 3, 473

आत्मन् 2, 254

आत्मभू 3, 443

आत्मयोनि 4, 163

आत्मवीर 4, 240

आत्माधीन 4, 162

आत्रेय, ंयी 3, 473

आथर्वण 4, 74

आदर्श 3, 709

आदान 3, 350

आदित्य 3, 472

आदीनव 4, 303

आदृत 3, 234

आधार 3, 515

आधि 2, 235

आध्मात 3, 236

आनक 3, 7

आनद 3, 334

आनर्त 3, 235

आपत्ति 3, 240

आपन्न 3, 350

आपात 3, 234

आप्त 2, 156

आप्ति 2, 156

आप्तुत 3, 235

आबन्ध 3, 334

आभील 3, 618

आभोग 3, 107

आम् 7, 2

आम 2, 308

आमिष 3, 724

आमोद 3, 319

आम्नाय 3, 473

आयति 3, 239

आयत्ति 3, 240

आयस्त 3, 238

आयोग 3, 108

आयोधन 4, 159

आर, ०रा 2, 384
 आरक्ष 3, 724
 आरम्भ 3, 442
 आरात् 7, 21
 आराधन 4, 159
 आरोह 3, 756
 आरोहण 4, 74
 आर्तव 3, 688
 आर्य, ०र्या 2, 337-8
 आल 2, 463
 आली 2, 463
 आलु 2, 464
 आलोक 3, 7
 आवर्त 3, 235
 आवाप 3, 430
 आविद्ध 3, 334
 आवेशन 4, 161
 आशय 3, 472
 आशा 2, 530
 आशाबन्ध 4, 150
 आशितंभव 5, 47
 आशिर cfr. 3, 512
 आशिस् 2, 562
 आशु 2, 530
 आशुग 3, 108
 आश्रम 3, 453-54
 आश्रयाश 4, 311
 आश्रव 3, 637
 आश्वास 3, 740
 आषाढ 3, 178
 आस् 7, 2
 आसति 3, 240
 आसन, ०नी 3, 349-50
 आसार 3, 514
 आसुतीवल 5, 44
 आस्कन्दन 4, 162.

आस्था 2, 209
 आस्पद 3, 319
 आस्फोट, ०ता 3, 237
 आस्य, ०स्या 2, 337
 आस्रव cfr. 3, 687
 आहत 3, 236
 आहव 3, 687
 आहार 3, 514
 आहो 7, 52
 आह्निक 3, 8-9
 इ.
 इ 7, 3
 इक्षुगन्धा 4, 151
 इक्ष्वाकु 3, 9
 इङ्ग 2, 30
 इङ्गित 3, 241
 इज्या 2, 338
 इडा 2, 108
 इतर 3, 516
 इतस् 7, 49
 इति 7, 21
 इतिकथा 4, 133
 इत्वर, ०री 3, 516
 इदानीम् 7, 56
 इन 2, 255
 इन्दीवर, ०रा 4, 241
 इन्दुलेखा 4, 43
 इन्द्र, ०न्द्रा 2, 385
 इन्द्राणी 3, 183
 इन्द्रिय 3, 474
 इभ्य, ०भ्या 2, 338
 इरा 2, 385
 इरिण 3, 182
 इला 2, 108, 465
 इल्वल, ०ला 3, 618-19

इष्ट 2, 78
 इष्टगन्ध 4, 150
 इष्टि 2, 79
 इष्वास 3, 740
 ई.
 ई 7, 3
 ईति 2, 157
 ईश, ०शा 2, 531
 ईश्वर, ०रा 3, 517
 ईहा 2, 583
 ईहामृग 4, 47
 उ.
 उ 7, 3
 उग्र, ०ग्रा 2, 386
 उग्रगन्धा 4, 151
 उचित 3, 242
 उच्चटा 3, 144
 उच्चिङ्कट 4, 57
 उच्छ्रित 3, 243
 उच्छ्वास 3, 741
 उज्जृम्भित 4, 102
 उज्ज्वल 3, 620
 उडुप 3, 432
 उद्दीश 3, 710
 उत 7, 22
 उत्कट 3, 143
 उत्कलिका 4, 4
 उत्क्षेपण 4, 75
 उत्तंस 3, 741
 उत्तप्त 3, 241
 उत्तम, ०मा 3, 454
 उत्तर 3, 517-18
 उत्तान 3, 352
 उत्ताल 3, 620
 उत्थान 3, 351-52

उत्थित 3, 242
 उत्पतन 4, 164
 उत्पल 3, 619
 उत्पलपत्र 5, 38
 उत्फुल 3, 621
 उत्सर्ग 3, 108
 उत्सव 3, 689
 उत्सादन 4, 165
 उत्सेध 3, 334-35
 उद् 7, 4
 उदन्त 3, 245
 उदय 3, 474
 उदयन 4, 165
 उदर 3, 517
 उदरथि 4, 133
 उदर्क 3, 10
 उर्द्विचिस् 3, 472
 उदात्त 3, 244
 उदान 3, 353
 उदार 3, 518
 उदास्थित 4, 100
 उदित 3, 242
 उदुम्बर 4, 242-43
 उदूढ 3, 178
 उद्गाहित 4, 103
 उद्ध 2, 51
 उद्धात 3, 245-46
 उद्दण्डपाल 5, 45
 उद्गन्तुर 4, 243
 उद्धरण 4, 75
 उद्धव 3, 688
 उद्दान 3, 353
 उद्धार 3, 518
 उद्धृत 3, 243
 उद्यान 3, 352
 उद्वर्तन 4, 163

उद्दान्त 3, 244
 उद्वाहन, ०नी 4, 166
 उद्देग 3, 109
 उन्न 2, 255
 उन्नति 3, 246-47
 उन्मत्त 3, 245
 उन्माथ 3, 308
 उप 7, 34
 उपकार 4, 241
 उपकार्या 4, 222
 उपक्रम 4, 216
 उपगम 4, 215-16
 उपग्रह 4, 337
 उपचार 4, 242
 उपचित 4, 102
 उपताप 4, 208
 उपदंश 4, 311
 उपधान 4, 164
 उपाधि 3, 335
 उपधूषित 5, 19
 उपनाह 4, 338
 उपनिषद् 4, 138
 उपप्लव 4, 304
 उपरक्त 4, 101
 उपराग 4, 47
 उपल, ०ला 3, 619
 उपलब्धि 4, 152
 उपसन्ति 4, 103
 उपसंपन्न 5, 25
 उपसर्ग 4, 48
 उपस्थ 3, 307
 उपस्पर्श 4, 312
 उपस्पर्शन 5, 25
 उपहर 4, 243
 उपांशु 3, 710
 उपाकृत 4, 100

उपाधि 3, 335
 उपासन 4, 163
 उपाहित 4, 100
 उपोढ 3, 178
 उम् 7, 5
 उमा 2, 309
 उररी 7, 42
 उरस् 2, 563
 उरुरी 7, 42
 उर्वरा 3, 519
 उलप 3, 432
 उलूखल 4, 287
 उल्लाघ 3, 124
 उल्लिखित 4, 101
 उवण, ०णा 3, 183
 उवस् 2, 562
 उवा 2, 544
 उवा (indecl.) 7, 48
 उषित 3, 243
 उष्ट्री 2, 387
 उष्ण 2, 131
 उष्णक 3, 10
 उष्णीष 3, 725
 उस्त्र, ०स्त्रा 2, 386-87
 ऊ.

ऊति 2, 157
 ऊम् 7, 5
 ऊरी 7, 42
 ऊर्ज 2, 65
 ऊर्णा 2, 131
 ऊर्णायु 3, 474
 ऊर्ध्व 2, 506
 ऊर्मि 2, 309
 ऊर्मिका 3, 10-11
 ऊवण cfr. 3, 183
 ऊष्मन् 2, 255

क.

क 7, 5
कक्ष 2, 544-45
कक्षर 3, 519
कण 2, 132
कत 2, 157
कति 2, 158
कतु 2, 158
कद्व 2, 236
कषभ, ंभी 3, 443-45
कषभध्वज 5, 11
कषि 2, 545
कष्यप्रोक्ता 4, 104

ए.

ए 7, 5
एक 2, 2
एककुण्डल 5, 45
एकपद, ०दी 4, 138
एकाग्र 3, 520
एडमूक 4, 5
एत 2, 158
एधतु 3, 247
एनस् 2, 562
एव 7, 48
एवम् 7, 37

ऐ.

ऐ 7, 5
ऐण्य 3, 475
ऐन्द्रि 2, 387
ऐरावत, ०ती 4, 104-5

ओ.

ओ 7, 6
ओकस् 2, 533-64
ओघ 2, 52

2

ओजस् 2, 563
ओद् 2, 387-88
ओम् 7, 6

औ.

औ 7, 6
औदुम्बर 4, 244
औशीर 3, 520

क.

क 1, 5
कंस 2, 564
ककुद्, ०द् 2, 220
ककुभ 3, 446
कक्ष, ०क्षा 2, 546-47
कक्षविक्षक 5, 1
कक्ष्या 2, 341
कङ्क 2, 3
कङ्कुण 3, 136
कङ्कुर 3, 523
कच, ०चा 2, 54-55
कच्छ, ०च्छा 2, 61
कच्छप, ०पी 3, 433
कच्छुर, ०रा 3, 526
कञ्चुक 3, 13-14
कञ्चुकिन् 3, 356
कंज 2, 65
कञ्जार 3, 524
कट 2, 79
कटक 3, 14-15
कटखादक 5, 2
कटग्रू 3, 528
कटभङ्ग 4, 48
कटभरा 4, 247
कटाह 3, 758
कटित्र 3, 525
कटिलक 4, 5

कटु 2, 81
 कटुक 3, 13
 कटुकन्द 4, 139
 कठ 2, 101
 कठिन, ०ना, ०नी 3, 354
 कडार 3, 523
 कण, ०णा 2, 132
 कणिका 3, 17-18
 कणीचि 3, 128
 कणेरु 3, 528
 कण्टक 3, 15-16
 कण्ठ 2, 101
 कण्व 2, 506
 कक्ष्ण 3, 187
 कथम् 7, 38
 कथाप्रसङ्ग 5, 10
 कदम्ब 3, 439
 कदर 3, 522
 कदली 3, 627
 कद्रु, ०द्रू 2, 389
 कनक 3, 11-12
 कनिष्ठ, ०ष्टा 3, 163
 कनीनिका 4, 6
 कनीर्यम् 3, 742
 कन्तु 2, 159
 कन्था 2, 210
 कन्द 2, 221
 कन्दर 3, 521
 कन्दराल 4, 288
 कन्दल, ०ली 3, 624-25
 कंधर, ०रा 3, 527
 कन्या 2, 340
 कपर्द 3, 320
 कपाल 3, 624
 कपिल, ०ला 3, 622-23
 कपिलधारा 5, 39

कपिश, ०शा 3, 712
 कपीतन 4, 166
 कबन्ध 3, 336
 कम् 7, 7
 कमठ 3, 164
 कमण्डलु 4, 288
 कमन 3, 353-54
 कमल, ०ला 3, 621-22
 कम्बल 3, 626
 कम्बि 2, 298
 कम्बु 2, 298
 कम्बोज 3, 132
 कर 2, 388
 करक 3, 12-13
 करज 3, 132
 करट 3, 144
 करण 3, 184-86
 करभ 3, 445
 करर 3, 520-21
 करवीर, ०री 4, 245-46
 करहाट 4, 58
 कराल 3, 625-26
 करीर 3, 524
 करुण, ०णा 3, 183-84
 करेणु 3, 187
 कर्क 2, 3
 कर्कट, ०टी 3, 145-46
 कर्कटक 4, 6
 कर्कर 3, 522
 कर्कश 3, 711
 कर्ण 2, 132
 कर्णपूर 4, 247
 कर्णान्दु 3, 321
 कर्णिका 3, 16-17
 कर्णिकार 4, 245
 कर्तन 3, 355

कर्पर 3, 523
 कर्ष 3, 521
 कर्मकर, ०री 4, 244
 कर्मन् 2, 256
 कर्ष 2, 545
 कर्षु 2, 547
 कल, ०ला 2, 465-66
 कलकण्ठ 4, 66
 कलकल 4, 287-88
 कलङ्क 3, 16
 कलत्र 3, 525
 कलधौत 4, 106
 कलध्वनि 4, 167
 कलम 3, 454
 कलम्ब 3, 439
 कलह 3, 757
 कलहंस 4, 326
 कलानुनादिन् 5, 26
 कलाप 3, 432
 कलापिन् 3, 356
 कलि 2, 466
 कलिकार 4, 246
 कलिङ्ग, ०ङ्गा 3, 109-10
 कलित 3, 247
 कलुष 3, 726
 कल्क 2, 2
 कल्प 2, 288
 कल्पन, ०ना 3, 355-56
 कल्पाव 3, 726
 कल्प, ०ल्या 2, 339
 कल्याण 3, 186
 कल्लोल 3, 627
 कवच 3, 127
 कवर, ०री 3, 526-27
 कवि, ०वी 2, 507
 कशिपु 3, 433

कशेरु 3, 527
 कश्मीरज, ०जा 4, 52-53
 कश्य 2, 339
 कषाय 3, 475-76
 कष्ट 2, 80
 कसिपु 3, 433
 कांस्य 2, 343
 काक, ०का 2, 4-5
 काकणी 3, 189
 काकरुक 4, 6
 काकोल 3, 628
 काच 2, 55
 काचिष 3, 125
 काञ्चन, ०नी 3, 357-58
 काञ्ची 2, 55
 काण्ड 2, 109
 कात्यायन, ०नी 4, 167
 कादम्ब 3, 440
 कादम्बर, ०री 4, 249
 कानन 3, 358
 कानीन 3, 358
 कान्त, ०न्ता 2, 160
 कान्तार 3, 529
 कान्ति 2, 160
 काम 2, 311
 कामकूट 4, 59
 कामगुण 4, 76
 कामचारिन् 4, 168
 कामम् 7, 38 cfr. 2, 311
 कामल 3, 627
 कामिन् 2, 256
 कामुक 3, 18
 काष्ठात्र, ०जी 3, 133
 काय 2, 342
 कायस्थ, ०स्था 3, 308-9
 कार, ०रा 2, 389-90

कारक 3, 18
 कारण, ०णा 3, 188
 कारण्ड 3, 168
 कार्धमिन् 4, 169
 कारवी 3, 689
 कारि 2, 391
 कारिका 3, 18-19
 कारु 2, 391
 कारुज 3, 134
 कार्मण 3, 188
 कार्मुक 3, 19-20
 कार्य 2, 341
 कार्यट 3, 146
 कार्यपुट 4, 58
 कार्षापण 4, 76
 काल, ०ला, ०ली 2, 467-68
 कालकण्ठ 4, 67
 कालञ्जर 4, 248
 कालपृष्ठ 4, 68
 कालस्कन्ध 4, 152
 कालानुसार्य 5, 37
 कालिका 3, 20-22
 कालिङ्ग, ०ङ्गी 3, 110-11
 कालेय 3, 476
 कावृक 3, 19
 कावेरी 3, 530
 काव्य, ०व्या 2, 342-43
 काश 2, 531
 काश्मीर 3, 530
 काश्यप, ०पी 3, 434
 काष्ठ, ०ष्टा 2, 102
 कासू 2, 564-65
 काहल, ०ली 3, 628-29
 किशार 3, 531
 किंच 7, 19
 किङ्गल 3, 629

किण्व 2, 503
 कितव 3, 690
 किम् 1, 10. 7, 7
 किमु 7, 39
 किमुत 7, 54
 किंपाक 3, 22
 किंपुरुष 4, 318
 किरात, ०ती 3, 243
 किर्मीर 3, 531
 किल 7, 46
 किलिष 3, 726-27
 किशोर 3, 531
 किष्कु 2, 6
 किष्कुपर्वन् 4, 169
 कीकट 3, 146
 कीकस 3, 742
 कीचक 3, 23
 कीटक 3, 22
 कीनाश 3, 712
 कीर 2, 392
 कीर्ण 2, 134
 कीर्ति 2, 161
 कील, ०ला 2, 468-69
 कीलाल 3, 630
 कीश 2, 531
 कु 7, 7
 कुकूल 3, 633
 कुकुट 3, 147
 कुकुर 3, 532
 कुचन्दन 4, 170
 कुचेल, ०ला 3, 634-35
 कुज 2, 66
 कुञ्ज 2, 66
 कुञ्जर, ०रा 3, 535
 कुट, ०टी 2, 82
 कुटज 3, 135

कुटन्नट 4, 59
 कुटप 3, 435
 कुटार 3, 535
 कुटिल, ०ला 3, 632
 कुठार 3, 536
 कुणप 3, 436
 कुणि 2, 134
 कुण्ठ 2, 103
 कुण्ड, ०ण्डी 2, 110
 कुण्डकीट 4, 59
 कुण्डल, ०ली 3, 632
 कुण्डलिन् 3, 359
 कुतप 3, 434
 कुतूहल 4, 289
 कुथ 2, 210
 कुद्दाल 3, 631
 कुन्तल 3, 633
 कुन्द 2, 221
 कुबेर 3, 532
 कुब्ज 2, 66
 कुमार, ०री 3, 533-35
 कुमुद, ०दा 3, 321-22
 कुमुद्वती 4, 107
 कुम्भ, ०म्भी 2, 301-2
 कुम्भकार, ०री 4, 250
 कुम्भयोनि 4, 170
 कुम्भिल 3, 631
 कुम्भीनस, ०सी 4, 326
 कुरण्ट, ०टी 3, 147
 कुरवक 4, 7
 कुरु 2, 394
 कुरुविन्द 4, 139
 कुर्रर 3, 533
 कुल 2, 469
 कुलक 3, 23-24
 कुलाय 3, 477

कुलाल 3, 634
 कुलिक 3, 24
 कुलिश 3, 713
 कुल्माष 3, 727
 कुल्य, ०ल्या 2, 344-45
 कुवल 3, 630
 कुवेर 3, 532
 कुश, ०शा, ०शी 2, 532
 कुशल 3, 630
 कुशिक 3, 25
 कुशीलव 4, 304
 कुष्ठ 2, 103
 कुसीर 3, 322
 कुसुम 3, 455
 कुसुम्भ 3, 446
 कुहन, ०ना 3, 359
 कुहर 3, 532
 कुहरित 4, 106
 कुहू 2, 583
 कूचिका 3, 26
 कूट 2, 82
 कूप 2, 288
 कूबर 3, 536
 कूर्च 2, 55
 कूल 2, 470
 कूष्माण्ड, ०ण्डी 3, 169
 कृकवाकु 4, 8
 कृच्छ्र 2, 395
 कृत 2, 161
 कृतान्त 3, 248
 कृतिन् 2, 257
 कृत्त 2, 162
 कृत्य, ०त्या 2, 345
 कृत्रिम 3, 455
 कृपाण, ०णी 3, 189-90
 कृपीट 3, 148

कृपीटपाल 5, 46
 कृमि 2, 312
 कृमिकण्टक 5, 3
 कृषक 3, 26
 कृष्टि 2, 83
 कृष्ण, ण्णा 2, 134-35
 कृष्णवर्मन् 4, 170
 कृष्णवृन्ता 4, 107
 कृष्णसार 4, 250
 कटिरु 3, 5 9
 केतन 3, 360
 केतु 2, 162
 केदार 3, 538
 केनार 3, 538
 केवल, ंली 3, 635
 केश 2, 533
 केशव 3, 690
 केसर 3, 536-37
 केसरिन् 3, 360
 कैतव 3, 691
 कैरव, ंवी 3, 691-92
 कोक 2, 7
 कोकनद 4, 140
 कोङ्कण 3, 190
 कोटी 2, 84
 कोट्टार 3, 539
 कोण 2, 135
 कोथ 2, 211
 कोदण्ड 3, 169
 कोमल 3, 636
 कोरक 3, 27
 कोल, ंला 2, 470-71
 कोश 2, 533-34
 कोशातक, ंकी 4, 8
 कोष 2, 533-34
 कोष्ठ 2, 103
 कोहल 3, 636

कौकुटिक 4, 9
 कौतुक 3, 27
 कौपीन 3, 361
 कौमुद, ंदी 3, 322
 कौलीन 3, 361
 कौलेयक 4, 9
 कौशिक, ंकी 3, 28-29
 क्रकच 3, 128
 क्रन्दन 3, 355
 क्रन्दित 3, 247
 क्रम 2, 310
 क्रमुक 3, 15
 क्रव्याद् 2, 220
 क्रिमि 2, 312
 क्रिया 2, 343-44
 क्रीडा 2, 109
 कूर 2, 395
 क्रोड 2, 112
 क्रोष्टी 2, 396
 क्रौञ्च 2, 56
 क्लीव 2, 508
 क्लेश 2, 533
 क्लथ 2, 210
 क्षण 2, 133
 क्षणद्, ंदा 3, 320
 क्षन्तृ 2, 159
 क्षम, ंमा 2, 310-11
 क्षय 2, 340
 क्षर 2, 388
 क्षव 2, 507
 क्षवथु 3, 308
 क्षार 2, 390
 क्षारक 3, 20
 क्षिति 2, 160
 क्षीर 2, 392
 क्षीराब्धिज, ंजा 4, 53

क्षुद्र, ०द्रा 2, 393-94
 क्षुमा 2, 311
 क्षुर 2, 392
 क्षुल्लक 3, 25
 क्षेत्र 2, 395
 क्षेत्रज्ञ 3, 141
 क्षेत्रिय 3, 477-78
 क्षेप 2, 289
 क्षेपणी 3, 190
 क्षेम, ०मा 2, 312
 क्षोद 2, 221
 क्षौद्र 2, 396
 क्षौम 2, 313
 क्ष्वेड, ०डा 2, 110-11

ख

ख 1, 5
 खग 2, 30
 खजा 2, 67
 खञ्जरीट 4, 60
 खट 2, 84
 खट्टिक 3, 30
 खड्ग 2, 31
 खाङ्गिन् 2, 257
 खण्ड 2, 112
 खण्डपर्शु 4, 312
 खण्डाभ्र 3, 541
 खतमाल 4, 289
 खदिर, ०री 3, 542
 खनक 3, 29
 खपुर 3, 540
 खर 2, 397
 खरु 2, 397
 खर्जू 2, 67
 खर्जूर 3, 541
 खर्पर 3, 540

खर्म 2, 313
 खर्व 2, 508
 खल 2, 471
 खलु 7, 46
 खल्ल, ०ल्ली 2, 472
 खाटि 2, 84
 खिखीरा 3, 542-43
 खिङ्खिर 3, 542
 खुर 2, 398
 खुल्लक 3, 30
 खेट 2, 85
 खोलक 3, 31

ग

गञ्ज, ०ञ्जा 2, 67
 गड 2, 113
 गडु 2, 113
 गण 2, 136
 गणक 3, 33
 गणाधिपति 5, 19
 गणिका 3, 33
 गणेरु 3, 528
 गण्ड 2, 112
 गण्डक, ०की 3, 32-33
 गण्डशैल 4, 289
 गण्डूष 3, 728
 गति 2, 163
 गद्, ०दा 2, 222
 गदयितु 4, 171
 गन्ध 2, 236
 गन्धन 3, 362
 गन्धफली 4, 290
 गन्धमादन, ०नी 5, 26-27
 गन्धर्व 3, 692
 गन्धवती 4, 108
 गन्धवह, ०हा 4, 338-39

गन्धोली 3, 637
 गभास्ति 3, 250
 गम 2, 313
 गर 2, 398
 गरुत्मत् 3, 250
 गरल 3, 637
 गर्गर, ०री 3, 543
 गर्जन 3, 363
 गर्जित 3, 249
 गर्त 2, 162
 गर्दभ, ०भी 3, 447
 गर्भ 2, 303
 गल 2, 473
 गवाक्ष, ०क्षी 3, 727-28
 गवादनी 4, 171
 गव्य, ०व्या 2, 346
 गहन 3, 362
 गहर 3, 543
 गाङ्ग, गाङ्गेय 3, 478
 गाढमुष्टि 4, 61
 गाण्डिव, ० ण्डोव 3, 693
 गात्र 2, 398
 गाथा 2, 212
 गाध 2, 236
 गान्धार 3, 544
 गान्धिक 3, 34
 गायत्री 3, 544
 गारुड 3, 170
 गालव 3, 693
 गिरि 2, 399
 गिरित, ०जा 3, 135
 गिरिसार 4, 251
 गिरीश 3, 713
 गीत 2, 164
 गीति 2, 164
 गुच्छ 2, 62

गुञ्जा 2, 68
 गुड, ०डा 2, 114
 गुण 2, 136-37
 गुणनिका 4, 10
 गुण्डक 3, 34
 गुप्त 2, 565
 गुन्द्र, ०न्द्रा 2, 399-400
 गुप्त 2, 164
 गुप्ति 2, 164
 गुम्फ 2, 297
 गुरु 2, 400
 गुल्म, ०ल्मी 2, 314-15
 गृह, ०हा 2, 585
 गृह्य 2, 346-47
 गूढ 2, 127
 गृञ्जन 3, 363
 गृष्टि 2, 85
 गृध्र 2, 401
 गृह 2, 585
 गृहपति 4, 108
 गृह्य, ०ह्या 2, 347-48
 गेय 2, 348
 गेष्ण 2, 138
 गैरिक 3, 35
 गो 1, 6
 गोकुण्टक 4, 11
 गोकर्ण, ०र्णी 3, 192-93
 गोकिल 3, 637
 गोकुणिक 4, 11
 गोजागरिक 5, 3
 गोण्ड 2, 114
 गोत्र, ०त्रा 2, 401-2
 गोदन्त 3, 251
 गोधा 2, 237
 गोधूम 3, 456
 गोप, ०पी 2, 289-90

गोपति 3, 251
 गोपाल 3, 638
 गोपुर 3, 544-45
 गोप्य 2, 348
 गोमिन् 2, 257
 गोमुख 3, 102
 गोमेदक 4, 10
 गोरक्ष 3, 729
 गोरक्षजम्बु 5, 34
 गोरङ्कु 3, 36
 गोल, ०ला 2, 473-74
 गोलक 3, 35
 गोलोमी 3, 456
 गोविन्द 3, 323
 गोष्ठ, ०ष्टी 2, 104
 गोष्पद 3, 323
 गोस 2, 565
 गोस्तन, ०नी 3, 364
 गौतम, ०मी 3, 457
 गौर, ०री 2, 402-3
 गौरिल 3, 638
 ग्रन्थ 2, 211
 ग्रन्थि 2, 212
 ग्रन्थिक 3, 31-32
 ग्रन्थित 3, 249
 ग्रन्थिल 3, 636
 ग्रस्त 2, 163
 ग्रह 2, 584
 ग्रहण 3, 191
 ग्रहराज 4, 54
 ग्राम 2, 314
 ग्राममङ्गरिका 6, 1
 ग्रामणी 3, 191
 ग्रामिणी 3, 192
 ग्रावन् 2, 257
 ग्राह 2, 585
 3

ग्राहक 3, 34
 ग्रीवा 2, 508
 घ.
 घट, ०टा 2, 86
 घटना 3, 364
 घन 2, 258
 घनरस 4, 327
 घनसार 4, 251
 घनाघन 4, 172
 घर्घर 3, 545
 घर्घरिका 4, 12
 घर्म 2, 315
 घस 2, 404
 घृणा 2, 138
 घृणि 2, 138
 घृत 2, 165
 घृष्टि 2, 87
 घोण्टा 2, 87
 घोर 2, 404
 घोष, ०वा 2, 548
 घोषयितु 4, 173
 घ्राण 2, 138

च.

च 7, 8
 चक्र 2, 405-6
 चक्रधर 4, 252
 चक्रवाट 4, 61
 चक्रवाड, ०वाल 4, 71
 चक्राङ्ग, ०ङ्गी 3, 111
 चक्राट 3, 148
 चक्रिन् 2, 259
 चक्षुष्य, ०ष्या 3, 479
 चङ्कुर 3, 546
 चञ्चल, ०ला 3, 639
 चञ्चु 2, 57

चटु 2, 87
 चण्ड, ँण्डा, ँण्डी 2, 115-16
 चण्डालिका 4, 12
 चतुर 3, 546
 चतुष्पथ 4, 134
 चतुष्पद 4, 140
 चत्वर 3, 546
 चन्दन, ँनी 3, 365
 चन्दिर 3, 545
 चन्द्र 2, 406
 चन्द्रकान्त 4, 108-9
 चन्द्रहास 4, 327
 चन्द्रिल 3, 638
 चन्द्रोदय, ँया 4, 222
 चपल, ँला 3, 639-41
 चमर, ँरी 3, 547
 चय 2, 348
 चर 2, 404
 चरण 3, 193-94
 चराचर 4, 253
 चरु 2, 407
 चर्चा 2, 56
 चर्पट 3, 148-49
 चर्मकार, ँरी 4, 252
 चर्मण्वती 4, 109
 चर्मन् 2, 259
 चर्मिन् 2, 259
 चलन, ँनी 3, 364-65
 चलुक 3, 37
 चव्या 2, 349
 चषक 3, 36
 चातुरक 3, 547
 चात्वाल 3, 641
 चामरपुण 5, 34
 चाप्येय 3, 480
 चार 2, 407

चारक 3, 37
 चास 2, 566
 चिकुर 3, 548
 चिता 2, 165
 चिति 2, 165
 चित्य, ँया 2, 349
 चिपिट 3, 149
 चित्र, ँत्रा 2, 407-8
 चित्रक 3, 38
 चित्रगुप्त 4, 109
 चित्रभानु 4, 173
 चित्ररथ 4, 134
 चित्राटार 4, 253
 चिरजीविन् 4, 173
 चिरण्टी 3, 149
 चिलमीलिका 5, 4
 चिल्ल 2, 474
 चिह्न 2, 260
 चीन 2, 260
 चीर, ँरी 2, 409
 चीर्णपर्ण 4, 77
 चुक्र, ँक्री 2, 409-10
 चुम्बक 3, 38
 चुलुक 3, 37
 चुलुकी 3, 39
 चुल्ल 2, 474
 चुल्ली 2, 475
 चूडा 2, 116
 चूडामणि 4, 77
 चूडाल, ँला 3, 641
 चूतक 3, 39
 चूर्ण 2, 139
 चूलिका 3, 39
 चेतन, ँना 3, 366
 चेल 2, 475
 चैत्य 2, 350

चैत्र 2, 410
 चोक्ष 2, 543
 चोड 2, 116
 चोद्य 2, 350
 चोलकिन् 3, 366
 चौर 2, 410

छ.

छगल, ंली 3, 642
 छत्त, ंला 2, 411
 छत्रभङ्ग 4, 49
 छद् 2, 292
 छदन 3, 367
 छद्मन् 2, 260
 छन्द 2, 223
 छन्दस् 2, 566
 छन्न 2, 261
 छर्दन 3, 367
 छल 2, 475
 छल्ली 2, 475
 छवि 2, 509
 छाया 2, 351
 छित्तर 3, 549
 छिदिर 3, 548
 छिद्र 2, 411
 छिन्न, ंला 2, 261
 छेक 2, 7
 छेदन 3, 367

ज.

जकुट 3, 150
 जगत् 2, 165
 जगती 3, 253
 जगल 3, 642
 जघन 3, 368
 जघन्य 3, 480
 जघन्यज 4, 54

जङ्गल 3, 644
 जटा 2, 88
 जटायु 3, 480
 जटिल, ंला 3, 643
 जठर 3, 549
 जड, ंडा 2, 117
 जतुक, ंका 3, 40-41
 जन 2, 261
 जनक 3, 40
 जनपद 4, 141
 जनी 2, 262
 जन्य, ंन्या 2, 352-53
 जम्बाल 3, 644
 जम्बीर 3, 550
 जम्बुक 3, 40
 जम्बू 2, 299
 जम्बूल 3, 643
 जम्भ 2, 303
 जम्भल 3, 644
 जय, ंया 2, 352
 जयन 3, 368
 जयन्त, ंन्ती 3, 252
 जरठ 3, 164
 जरण 3, 194
 जर्जर 3, 550
 जर्जरीक 4, 13
 जर्ण 2, 139
 जल 2, 476
 जलकरङ्क 5, 4
 जलकूपी 4, 208
 जलगुल्म 4, 217
 जलज 3, 136
 जलद 3, 324
 जलबित्त्व 4, 304
 जलरुण्ड 4, 72
 जलसूचि 4, 51

जलाञ्जल 4, 290
 जलाटन, ंनी 4, 174
 जलाशय 4, 223
 जलेन्द्र 3, 551
 जव, ंवा 2, 509
 जवन, ंनी 3, 368-69
 जाङ्गल, ंली 3, 645
 जाङ्गुल, ंली 3, 645-46
 जात 2, 166
 जाति 2, 166-67
 जामातृ 3, 253
 जामि 2, 316
 जायानुजीविन् 5, 27
 जार, ंरी 2, 412
 जाल, ंली 2, 476-77
 जाल्म 2, 316
 जिगीषा 3, 729
 जिन 2, 262
 जिष्णु 2, 140
 जिह्म 2, 317
 जिह्मग 3, 112
 जिह्वा 2, 509
 जिह्वाप 3, 426
 जीमूत 3, 254
 जीर 2, 412
 जीव, ंवा 2, 510
 जीवक, ंविका 3, 41-42
 जीवंजीव 4, 305
 जीवद् 3, 324
 जीवन, ंना, ंनी 3, 369-70
 जीवन्ती 3, 254
 जीवपुष्प 4, 208
 जीवा 2, 510
 जीवातु 3, 255
 जीविका 3, 42
 जीविनेश 4, 313

जुहुराण 4, 78
 जू 1, 8
 जृम्भा 2, 304
 जृम्भित 3, 255
 जैवातृक 4, 13
 जोषम् 7, 39
 ज्ञ 1, 8
 ज्ञाति 2, 167
 ज्या 1, 10
 ज्यायंस् 2, 566
 ज्येष्ठ, ंष्टा 2, 104-5
 ज्योतिस् 2, 566-67
 ज्योत्स्ना 2, 262
 ज्यौत्स्नी 2, 263
 ज्वलित 3, 252

झ.

झर्झर 3, 551
 झलरी, ंलरी 3, 551-52
 झला 2, 477
 झष, ंषा 2, 549
 झट 2, 88
 झल्लिका 3, 42
 झिल्ली 2, 477
 झिल्लीका 3, 42
 झूणि 2, 140

ट.

टगर 3, 552
 टङ्क 2, 8
 टंकार 3, 552
 टङ्ग 2, 31
 टट्टरी 3, 553
 टार 2, 412

ड.

डिम्ब 2, 300
 डिम्भ 2, 304

त.
 तक्षक 3, 43
 तण्डक 3, 43-44
 तण्डुरीण 4, 78
 तण्डुल 3, 647
 तण्डुलीय 4, 223
 तन 2, 167
 तनस् 7, 50
 तत्त्व 2, 511
 तथा 7, 28
 तथा यथा 7, 29
 तद्दिनम् 7, 56
 तनु 2, 263
 तनूरुह 4, 339
 तन्त्र 2, 413
 तन्त्री 2, 414
 तन्द्री 2, 416
 तपन 3, 370
 तपस् 2, 567
 तपस्य, ंस्या 3, 481
 तपस्विन् 3, 372
 तपस्विनो 4, 175
 तपोधन, ंना 4, 174
 तमस् 2, 568
 तमाल 3, 647
 तमालपत्र 5, 39
 तमिस्र, ंस्रा 3, 553
 तमोग्र 3, 371
 तमोनुद् 3, 324
 तमोपह 4, 339
 तरणि 3, 195
 तरल, ंला 3, 646
 तरस् 2, 568
 तरस्विन् 3, 372
 तरि 2, 415
 तरीष 3, 729

तरुण 3, 195
 तर्क 2, 9
 तर्तरीक 4, 14
 तर्ष 1, 15
 तल 2, 478
 तलिन 3, 370
 तलिम 3, 457
 तलुन 3, 371
 तल, ंली 2, 479
 तल्प 2, 290
 ताड, ंडी 2, 117-18
 ताण्डव 3, 694
 तात 2, 168
 ताप, ंपी 2, 291
 तामरस 4, 328
 तामस, ंसी 3, 743
 ताम्बूल, ंली 3, 647-48
 ताम्र 2, 417
 तार, ंरा 2, 416-17
 तारक 3, 44-45
 तार्क्ष्य 2, 354-55
 ताल 2, 479-80
 तालपत्र, ंली 4, 254
 तालीसपत्र 5, 40
 तावत् 7, 23
 ताविष 3, 730
 तिक्त, ंक्ता 2, 168
 तिक्तपर्वन् 4, 175
 तिक्तशाक 4, 15
 तिन्तिड, ंडी 3, 170
 तिन्तिरि 3, 554
 तिन्तिडी 3, 171
 तिमिर 3, 554
 तिरस् 7, 50
 तिर्यच् 7, 19
 तिलक 3, 45-46

तिष्य, ०ष्या 2, 355
 तीक्ष्ण 2, 141
 तीक्ष्णगन्धा 4, 152
 तीर 2, 418
 तीर्थ 2, 213
 तीव्र, ०व्रा 2, 418
 तु 7, 9
 तुङ्गभद्र, ०द्रा 4, 254-55
 तुङ्गीश 3, 713
 तुण्डकेरी 4, 255
 तुल्य, ०त्या 2, 214
 तुमुल 3, 648
 तुम्बरी 3, 555
 तुरग, ०गो 3, 112
 तुल्य 3, 46
 तुला 2, 480-81
 तुलाकोटि 4, 62
 तुलाधार 4, 255
 तुष 2, 549
 तुषार 3, 554
 तृणी 2, 142
 तूबर 3, 555
 तूल 2, 481
 तूलिका 3, 47
 तृणता 3, 257
 तृणशूल्य 4, 224
 तृष्, तृष्णा 1, 15
 तेजस् 2, 568-69
 तेमन, ०नी 3, 372
 तैतिल 3, 648-49
 तैलपर्णी 4, 78
 तोक 2, 10
 तोक्म 2, 317
 तोत्र 2, 419
 तोदन 3, 373
 तोयधार 4, 256

त्याग 2, 31
 त्रपा 2, 291
 त्रपु 2, 291
 त्रयी 2, 354
 त्राण 2, 141
 त्रास 2, 568
 त्रिक, ०का 2, 9
 त्रिकूट 3, 151
 त्रिगर्त, ०र्ता 3, 256
 त्रिदिव, ०वा 3, 694
 त्रिपुट, ०टा 3, 151
 त्रिवर्णक 4, 14
 त्रिशङ्कु 3, 46
 त्रिशिख 3, 103
 त्रिस्रोतस् 3, 743
 त्रुटि 2, 89
 त्रेता 2, 169
 त्रोटि 2, 89
 त्र्यङ्गुट 3, 150
 त्वच् 1, 7
 त्वरित 3, 256
 त्वष्ट्र 2, 89
 त्विष् 1, 16

द.

दंश 2, 535
 दंशान 3, 374
 दंशित 3, 257
 दक्ष, ०क्षा 2, 550
 दक्षिण, ०णा 3, 196-97
 दण्ड 2, 118-19
 दण्डधार 4, 257
 दण्डयात्रा 4, 257
 दण्डयाम 4, 217
 दण्डार 3, 558
 दण्डिन् 2, 263

दन्त, ०न्ती 2, 169

दन्तशठ 4, 68

दन्तुर 3, 556

दन्द्शूक 4, 15

दय 2, 318

दमथ 3, 309

दमन 3, 373

दम्भ 2, 305

दर, ०री 2, 419

दर्दर 3, 557

दर्दुर, ०रा 3, 556-57

दर्प 2, 292

दर्वी 2, 513

दर्श 2, 534

दर्शक 3, 47

दर्शन 3, 374

दल 2, 481-82

दलाढक 4, 16

दलामल 4, 291

दव 2, 512

दशनोच्छिष्ट 5, 12

दशपुर 4, 256

दशमीस्थ 4, 135

दशा 2, 536

दस्य 2, 518

दस्यु 2, 356

दस्त्र 2, 419

दहन 3, 373

दहर 3, 556

दाक्षायणी 4, 79

दाडिम 3, 458

दाढा 2, 127

दात्यूह 3, 758

दान 2, 264

दाय 2, 357

दायाद् 3, 325

दारक 3, 48

दारद 3, 325

दार्दी 2, 513

दाव 2, 512

दास, ०सी 2, 569

दासेर 3, 559

दिगम्बर 4, 257

दिग्ध 2, 237

दिनि 2, 169

दिक् 1, 14

दिव 2, 513

दिवाकीर्ति 4, 110

दिवाभीत 4, 110

दिवौकस् 3, 743

दिव्य, ०व्या 2, 357-58

दिव्यचक्षुस् 4, 328

दिष्ट 2, 90

दिष्टि 2, 90

दीपक 3, 48-49

दीप्त 2, 170

दीप्यक 3, 49

दीर्घाध्वग 4, 49

दीर्घायुस् 3, 744

दुकूल 3, 649

दुग्ध 2, 238

दुग्धतालीय 5, 37

दुन्दुभि 3, 448

दुरोदर 4, 258

दुर्ग, ०र्गा 2, 32

दुर्गति 3, 258-59

दुर्जात 3, 258

दुर्धर 3, 559

दुर्नामन् 3, 375

दुर्मुख 3, 103

दुर्लभ 3, 447

दुर्वर्ण 3, 197

दुर्विध 3, 336
 दुःस्थ 2, 214
 दूष्य 2, 358
 दृढ 2, 128
 दृश् 1, 15
 दृषद् 2, 223
 दृष्टान्त 3, 259
 दृष्टि 2, 90
 देव, ंवी 2, 514
 देवताड 4, 72
 देवन 3, 375-76
 देवमणि 4, 79
 देववृक्ष 4, 318
 देवसेना 4, 176
 देष्ण 2, 143
 देहपात्रा 4, 259
 दैत्य, ंत्या 2, 358
 दोग्ध 2, 238
 दोषज्ञ 3, 141
 दोषा 7, 48
 दोहदलक्षण 6, 3
 दौर्वीण 3, 198
 दु 1, 11
 द्युति 2, 170
 दुन्न 2, 264
 द्यौ 1, 11
 द्रव 2, 511
 द्रवन्ती 3, 257-58
 द्रविण 2, 264
 द्रव्य 2, 356
 द्रावक 3, 48
 दुघण 3, 197
 दुण, ंणी 2, 142-43
 द्रुत 2, 170
 द्रू 1, 12
 द्रोण, ंणी 2, 148

द्रोहाट 3, 152
 द्वंद्व 2, 512
 द्वापर 3, 558
 द्वार 2, 420
 द्विक 2, 10
 द्विज, ंजा 2, 68-69
 द्विजन्मन् 3, 375
 द्विजराज 4, 54
 द्विजाति 3, 258
 द्विजिह्व 3, 694
 द्वितीय, ंया 3, 481
 द्वैमातुर 4, 259

ध.

धन 2, 265
 धनंजय 4, 224
 धनद 3, 325
 धनिक, ंका 3, 49-50
 धनु 2, 266
 धनुस् 2, 570
 धन्य, ंन्या 2, 359
 धन्वन् 2, 265
 धन्विन् 2, 265
 धमन, ंनी 3, 376-77
 धर, ंरा 2, 420
 धरण, ंणी 3, 198-99
 धराधर 4, 259
 धर्म 2, 319-20
 धर्मराज 4, 55
 धर्षण, ंणी 3, 199
 धव 2, 515
 धवल, ंली 3, 649-50
 धातु 2, 171
 धातृ 2, 170
 धात्री 2, 422
 धाना 2, 267

धान्य 2, 359
 धामन् 2, 266
 धामार्गव 4, 305
 धार, ंरा 2, 421
 धाराङ्कुर 4, 260
 धाराङ्ग 3, 112
 धाराट 3, 152
 धाराधर 4, 260
 धार्तराष्ट्र 4, 261
 धावन 3, 377
 धिक् 7, 9
 धिषण, ंणा 3, 200
 धिष्य 2, 359-60
 धिदा 2, 223
 धीर 2, 422
 धुत 2, 172
 धुन्धुमार 4, 261
 धुर् 1, 12
 धुर्धर 4, 262
 धूत 2, 172
 धूमकेतन 5, 27
 धूमकेतु 4, 111
 धूर्त 2, 172
 धूलीकदम्ब 5, 35
 धूसर 3, 559
 धुतगाष्ट्र, ंष्ट्री 4, 262-63
 धृति 2, 173
 धेन, ंनी 2, 267
 धेनुका 3, 50
 धेनुक 3, 50
 ध्रुव, ंवा 2, 515-16
 ध्वज 2, 69
 ध्वनिलाला 4, 291
 ध्वाङ्क्ष, ंक्षी 2, 550-51

न.

नकुल, ंली 3, 650

4

नक्र 2, 423
 नक्षत्रनेमि 5, 36
 नख 2, 22
 नग 2, 28
 नगौकम् 3, 739
 नग्न 2, 267
 नञ् 7, 12
 नत 2, 173
 नद 2, 224
 नदीकान्त, ंन्ता 4, 111-12
 ननु 7, 31
 ननुच 7, 54
 नन्दक 3, 51
 नन्दन 3, 377
 नन्दा 2, 224
 नन्दि 2, 224
 नन्दिघोष 4, 319
 नन्दिन् 2, 268
 नन्दावर्त 4, 111
 नभश्चमस 5, 47
 नभश्चर 4, 263
 नभस् 2, 570
 नभस 3, 744
 नमुचि 3, 129
 नय 2, 360
 नर 2, 423
 नरक 3, 51
 नरङ्ग 3, 113
 नरेन्द्र 3, 560
 नर्तक, ंकी 3, 51-52
 नर्मठ 3, 164
 नर्मदा 3, 326
 नल, ंली 2, 482
 नलद, ंदा 3, 326
 नलिन, ंनी 3, 373
 नव 2, 517

नवफलिका 5, 5
 नवाह 3, 759
 नहुष 3, 730
 नाक 2, 10
 नाकु 2, 10
 नाकुली 3, 651
 नाग 2, 32-34
 नागदन्त, ०न्ती 4, 112-13
 नागपाश 4, 313
 नागपुष्प 4, 209
 नागर 3, 560
 नागवारिक 5, 5
 नागाञ्चना 4, 176
 नाडी 2, 119
 नाडीतरंग 5, 10
 नदिथी 3, 482
 नाना 7, 32
 नाभि 2, 305
 नाभील 3, 650
 नाम 7, 39
 नायक 3, 53
 नारकीट 4, 62
 नारङ्ग 3, 113
 नाराच, ०र्ची 3, 129
 नारायण, ०णी 4, 80
 नाल, ०ली 2, 483
 नालिका 3, 53
 नालीक 3, 52
 नाश 2, 536
 नासा 2, 571
 नि 7, 10
 निकर 3, 561
 निकष, ०षा 3, 731
 निकषा (indecl.) 7, 57
 निक्काय 3, 482
 निकार 3, 562

निकुम्भ 3, 448
 निकृत 3, 259
 निकृति 3, 262
 निगम 3, 459
 निगरण 4, 82
 निग्रह 3, 760
 निचुल 3, 651
 निज 2, 70
 नितम्ब 3, 440
 निदाघ 2, 315
 निदान 3, 379
 निदेश 3, 715
 निधन 3, 378
 निधुवन 4, 177
 निन्दा 2, 225
 निपाक 3, 54
 निभ 2, 306
 निमित्त 3, 260
 निमिष, ०मेष 3, 731
 नियति 3, 263
 नियम 3, 459
 नियामक 4, 17
 निर् 7, 13
 निरसन 4, 178
 निरस्त 3, 260
 निराकृति 4, 114
 निरामय 4, 225
 निरूपण 4, 82
 निरूह 3, 760
 निर्कृति 3, 263
 निरोध 3, 338
 निर्गुण्डी 3, 171
 निर्ग्रन्थ 3, 309
 निर्जर, ०रा 3, 560 61
 निर्दट 3, 153
 निर्देश 3, 714

निर्भर 3, 561
 निर्भर्त्सन 4, 179
 निर्मल 3, 652
 निर्माण 3, 201
 निर्मुक्त 3, 261
 निर्मोक 3, 54
 निर्याण 3, 200
 निर्यातन 4, 177
 निर्यूह 3, 759
 निर्वर 3, 562
 निर्वाण 3, 201
 निर्वाद 3, 327
 निर्वासन 4, 177
 निर्वृति 3, 262
 निर्वेश 3, 714
 निवात 3, 261
 निवेश 3, 715
 निशमन 4, 178
 निशा 2, 537
 निशाचर, ०री 4, 263-64
 निशान्त 3, 262
 निशामन 4, 178
 निशीथ 3, 310
 निश्चारक 4, 17
 निःश्रेणि 3, 202
 निःश्रेयस 4, 329
 निषङ्ग 3, 113
 निषदूर, ०री 4, 264
 निषध 3, 337
 निषाद 3, 326
 निष्क 2, 11
 निष्कल 3, 652
 निष्कुट 3, 153
 निष्क्रम 3, 458
 निष्ठा 2, 105
 निष्पाव 3, 695

निस् 7, 13
 निसर्ग 3, 114
 निस्तरण 4, 81
 निस्तल 3, 652
 निस्तुषित 4, 113
 निस्त्रिंश 3, 714
 निःसरण 4, 80
 निह्व 3, 695
 नीकाश 3, 716
 नीच 2, 57
 नीचैस् 7, 51
 नीड 2, 120
 नीति 2, 174
 नीरज 3, 136
 नील, ०ली 2, 483-84
 नीलकण्ठ 4, 67
 नीलंजसा 4, 329
 नीलाम्बर 4, 265
 नीवर 3, 563
 नीवी 2, 517
 नीव 2, 424
 नु 7, 11
 नूनम् 7, 40
 नेत्र 2, 424
 नेपाली 3, 653
 नेम 2, 320
 नेमि 2, 320
 नैगम 3, 460
 न्यक्ष 2, 551
 न्यग्रोध, ०धी 3, 336-37
 न्यङ्कु 2, 10
 न्यञ्च् 1, 7
 न्युख 2, 22
 न्युज 2, 70
 न्यून 2, 268

प,

पक्ति 2, 174
 पक्व 2, 519
 पक्ष 2, 551-552
 पक्षचर 4, 269
 पक्षति 3, 268
 पक्षिणी 3, 205
 पक्ष्मन् 2, 270
 पङ्क 2, 12
 पङ्कज 3, 566
 पङ्क्ति 2, 174
 पण 2, 144-45
 पञ्चगुप्त 4, 119
 पञ्चत्व 3, 699
 पञ्चनख 4, 43
 पञ्चम, ०मी 3, 461
 पञ्चाल, ०ली 3, 655
 पटल 3, 654
 पटह 3, 763
 पटु 2, 92
 पट्ट, ०ट्टी 2, 91
 पण्ड, ०ण्डा 2, 120
 पण्डित 3, 265
 पतंग 3, 115-16
 पताका 3, 55
 पत्ति 2, 174
 पत्तोर्ण 3, 204
 पत्त 2, 425
 पत्ताङ्ग 3, 116
 पत्तिन् 2, 270
 पत्तोर्ण, cfr. पत्तोर्ण
 पथ्य, ०थ्या 2, 360
 पद् 2, 225
 पद्म 3, 567
 पद्धति 3, 269
 पश 2, 321

पशुलाञ्छन, ०ना 5, 28-29
 पशुिनी 3, 382
 पशु, ०द्या 2, 361
 पनस 3, 745
 पन्नग 3, 114
 पयस् 2, 571
 पयस्य, ०स्या 3, 487
 पयस्विनी 4, 184
 पयोधर 4, 270
 पर 2, 425
 परञ्च 3, 136
 परपुष्ट, ०ष्टा 4, 64
 परम, ०मम् 3, 461-62
 परंपर, ०रा 4, 268
 परवाणि 4, 85
 परा 7, 43
 पराक्रम 4, 218
 पराग 3, 115
 पराभव 4, 306
 परायण 4, 84
 परि 7, 44
 परिकर 4, 267
 परिगत 4, 118
 परिग्रह 4, 341
 परिघ 3, 125
 परिघात 4, 120
 परिघोष 4, 320
 परिधाय 4, 226
 परिधि 3, 339
 परिपूव 4, 306
 परिबर्ह 4, 342
 परिभाषण 5, 14
 परिमल 4, 292
 परिवर्त 4, 120
 परिवाद 4, 142
 परिवाप 4, 209

परिवार 4, 268
 परिवाह 4, 341
 परिवेष 4, 319
 परिव्याध 4, 153
 परिसर 4, 269
 परीष्टि 3, 154
 परुष 3, 732
 परेत 2, 178
 पर्कटी 3, 155
 पर्जन्य 3, 486
 पर्ण 2, 145
 पर्पट 3, 154
 पर्यङ्क 3, 55
 पर्यस्त 3, 263
 पर्याप्त 3, 266
 पर्याय 3, 486
 पर्वत 3, 268
 पर्वन् 2, 269
 पर्वरीण 4, 83
 पल 2, 484
 पलंकष, ँषा 4, 320
 पलल 3, 655-56
 पलाश 3, 717
 पलित 3, 265
 पलिघ 3, 126
 पल्लव 3, 698
 पल्लवित 4, 119
 पल्लि 2, 484
 पवन 3, 381-82
 पवित्र, ँत्रा 3, 567-68
 पशु 2, 537
 पशुपति 4, 121
 पश्चात् 7, 24
 पांसुचामर 5, 41
 पांसुल, ँला 3, 658
 पाक 2, 12

पाकल 3, 656-57
 पाचल 3, 656
 पाञ्चजन्य 4, 226
 पाटक 3, 57
 पाटल, ँला 3, 657-58
 पाटीर 3, 570
 पाटीन 3, 383
 पाण्डु 2, 120
 पाण्डुकम्बल 5, 46
 पाण्डुर 3, 570-71
 पानली 3, 659
 पाताल 3, 657
 पातुक 3, 56
 पात्र 2, 427
 पात्रटीर 4, 270
 पाद् 2, 226
 पादचत्वर 5, 40
 पादप, ँपा 3, 437
 पानीय 3, 488
 पामर 3, 569
 पायस 3, 746
 पार, ँरी 2, 426
 पारशव 4, 306-7
 पारापत, ँती 4, 122-23
 पारायण 4, 85
 पारावार 4, 271
 पारिजात 4, 122
 पारिभद्र 4, 272
 पारुष्य 3, 488-89
 पार्श्व, ँवी 3, 699
 पार्पर 3, 569
 पार्वती 3, 271-72
 पार्श्व 2, 519
 पार्णि 2, 146
 पालङ्क 3, 58
 पालि 2, 484-85

पावन, ०नी 3, 382 83
 पाश 2, 537-38
 पाशुपत 4, 121
 पिङ्ग, ०ङ्गा, ०ङ्गी 2, 34-35
 पिङ्गल, ०ला 3, 660-61
 पिङ्गाश, ०शी 3, 717-18
 पिचण्ड 3, 172
 पिचुल 3, 662
 पिच्चट 3, 155
 पिच्छ, ०च्छा 2, 62
 पिच्छिल, ०ला 3, 663
 पिञ्ज, ०ञ्जा 2, 71
 पिञ्जर 3, 572
 पिञ्जल 3, 663
 पिठर 3, 571
 पिण्ड, ०ण्डी 2, 121-22
 पिण्डपुण्य 4, 210
 पिण्डार 3, 571
 पिण्डित 3, 272
 पिण्डिल 3, 664
 पिण्डीतक 4, 19
 पिण्याक 3, 60
 पितामह 4, 342
 पित्तल, ०ला 3, 661-62
 पित्सत् 2, 175
 पिनाक 3, 58
 पिपतिषत् 2, 175
 पिप्पल, ०ली 3, 659-60
 पिप्पलक 4, 19
 पिह्ण 2, 474
 पिशित, ०ता 3, 272
 पिशुन, ०ना 3, 384
 पिष्टक 3, 60
 पीठमर्द 4, 143
 पीडा 2, 122
 पीडित 3, 272-73

पीत, ०ता 2, 175-76
 पीतकावेर 5, 42
 पीतचन्दन 5, 29
 पीतन 3, 385
 पीताम्बर 4, 272
 पीति 2, 176
 पीथ 2, 215
 पीयूष 3, 733
 पीलु 2, 486
 पीलुपर्णी 4, 85
 पीवर 3, 572
 पुद्ग 2, 23
 पुंगव 3, 700
 पुटग्रीव 4, 307
 पुटभेद 4, 143
 पुण्डरीक 4, 20-21
 पुण्ड्र 2, 428
 पुण्य 2, 362
 पुण्यजन 4, 184
 पुत्रक, ०त्रिका 3, 63-64
 पुद्गल 3, 664
 पुनर् 7, 46
 पुनर्वसु 4, 330
 पुंनाग 3, 118
 पुर 1, 12
 पुर 2, 428
 पुस्तस् 7, 59
 पुरस् 7, 51
 पुरस्कृत 4, 124
 पुरस्तात् 7, 55
 पुरा 7, 45
 पुराण 3, 205-6
 पुरु 2, 429
 पुरुष 3, 733
 पुरोडाश 4, 314
 पुल 2, 486

पुलक 3, 61
 पुलाक 3, 62
 पुष्कर 3, 573
 पुष्करिणी 4, 86
 पुष्कल 3, 664
 पुष्टि 2, 93
 पुष्प 2, 292
 पुष्पक 3, 62-68
 पुष्पहन्त 4, 123-24
 पुष्पलक 4, 21
 पुष्प 2, 355
 पुस्त 2, 176
 पूग 2, 35
 पूज्य 2, 362
 पूतना 3, 385
 पूनिकाष्ठ 4, 69
 पून्यण्ड 3, 173
 पूर 2, 430
 पूरण, ंणी 2, 306
 पूर्ण 2, 147
 पूर्णक 3, 64
 पूर्णपात्र 4, 272
 पूर्णनिक 4, 22
 पूर्णिका 3, 65
 पूर्त 2, 177
 पूर्व 2, 520
 पूर्वद्युस् 7, 59
 पृतना 3, 386
 पृथग्जन 4, 185
 पृथिवीपति 5, 20
 पृथु 2, 215
 पृथुक 3, 65
 पृदाकु 3, 65
 पृषत्, ंत 2, 177
 पृष्ठ 2, 106
 पृष्ठशृङ्गिन् 4, 185

पेचक 3, 66
 पेटक 3, 66
 पेशल 3, 665
 पेशी 2, 538-39
 पोटगल 4, 292
 पोत 2, 178
 पोत्र 2, 430
 पौर 2, 431
 पौरुष 3, 733-34
 पौरुषेय 4, 227
 पौर्णमास, ंसी 4, 330
 पौलस्त्य 3, 489
 पौष 2, 554
 प्र 7, 14
 प्रकर, ंरी 3, 564-65
 प्रकरण 4, 83
 प्रकाण्ड 3, 172
 प्रकार 3, 566
 प्रकाश 3, 716
 प्रकीर्णक 4, 18
 प्रकृति 3, 269-70
 प्रकोष्ठ 3, 165
 प्रक्रम 3, 460
 प्रक्रिया 3, 488
 प्रखर 3, 563-64
 प्रगाढ 3, 179
 प्रग्रह 3, 760
 प्रग्राह 3, 762
 प्रघण 3, 202
 प्रचण्ड 3, 171
 प्रचलाक 4, 18
 प्रचलाकिन् 4, 184
 प्रचेतस् 3, 745
 प्रजनन 4, 179
 प्रजा 2, 71

प्रजापति 4, 117
 प्रज्ञ, ंज्ञा 2, 76
 प्रज्ञान 3, 381
 प्रणय 3, 483
 प्रणाय 3, 484
 प्रणिधान 4, 180
 प्रणिधि 3, 338
 प्रणिहित 4, 115
 प्रणीत 3, 266
 प्रतति 3, 270
 प्रतल 3, 654
 प्रति 7, 23
 प्रतिकार 4, 265
 प्रतिकृति 4, 117
 प्रतिकृष्ट 4, 63
 प्रतिक्षिप्त 4, 115
 प्रतिग्रह 4, 340
 प्रतिघ 3, 126
 प्रतिपत्ति 4, 118
 प्रतिपद् 3, 328
 प्रतिपन्न 4, 181
 प्रतिपादन 5, 28
 प्रतिभय 4, 225
 प्रतिमा 3, 462
 प्रतिमान 4, 183
 प्रतियत्न 4, 182
 प्रतिशिष्ट 4, 63
 प्रतिश्रय 4, 225
 प्रतिष्कश 4, 314
 प्रतिष्ठा 3, 165
 प्रतिसर 4, 266
 प्रतिहत 4, 114
 प्रतिहार cfr. 4, 265
 प्रतीक 3, 55
 प्रतीक्ष्य 3, 485

प्रतीत 3, 264
 प्रतीहार 4, 265
 प्रत्यय 3, 483-84
 प्रत्युद्गमनीय 6, 5
 प्रत्यूष 3, 732
 प्रथम 3, 460
 प्रदर 3, 565-66
 प्रदेश 3, 716
 प्रदोष 3, 732
 प्रधान 3, 379
 प्रधान 3, 380
 प्रधूपिता 4, 116
 प्रपञ्च 3, 129
 प्रपात 3, 268
 प्रभव 3, 696
 प्रभाव 3, 698
 प्रभूत 3, 264
 प्रमथ, ंथा 3, 310
 प्रमद्, ंदा 3, 327
 प्रमाण 3, 203
 प्रमीत 3, 267
 प्रमुख 3, 104
 प्रयाग 3, 116
 प्रयोग 3, 117
 प्रयोजन 4, 180
 प्ररूढ 3, 179
 प्रलम्ब 3, 440
 प्रलय 3, 485
 प्रवंगम 4, 218
 प्रवचन 4, 180
 प्रवण 3, 203
 प्रवर 3, 563
 प्रवह 3, 762
 प्रवारण 4, 83
 प्रवाल 3, 653

प्रवाह ३, 761
 प्रविदारण 5, 13
 प्रवृत्ति 3, 271
 प्रवेणि 3, 205
 प्रव्रजिता 4, 116
 प्रसन्न, ०न्ना 3, 381
 प्रसर 3, 566
 प्रसव 3, 697
 प्रसव्य 3, 485
 प्रसाद 3, 327
 प्रसाधन, ०नी 4, 183
 प्रसिद्ध 3, 338
 प्रसू 2, 571
 प्रसूत 3, 264
 प्रसूति 3, 269
 प्रसून 3, 380
 प्रसृत, ०ता 3, 267
 प्रसेव 3, 697
 प्रस्तर 3, 565
 प्रस्थ 2, 215
 प्रस्फोटन 4, 181
 प्रहत 3, 265
 प्रहसन 4, 182
 प्रहाद 3, 328
 प्राच् 7, 13
 प्राण 2, 145
 प्राणक 3, 56
 प्रादुस् 7, 51
 प्राध्व 2, 520
 प्राध्वम् 7, 40
 प्रान्तर 3, 568
 प्राप्तुरूप 3, 488
 प्राप्ति 2, 175
 प्राय 2, 861
 प्रार्थित 3, 271
 प्रालम्ब 3, 441

5

प्रासाद 3, 328
 प्रिय 2, 362
 प्रियंवद् 4, 142
 प्रियक 3, 59
 प्रियङ्गु 3, 117-18
 प्रीति 2, 176
 प्रेक्षा 2, 553
 प्रेङ्खा 2, 23
 प्रेत 2, 178
 प्रेमन् 2, 271
 प्रैष 2, 553
 प्रोक्षण 3, 207
 प्रोक्षित 3, 273
 प्रोत 2, 178
 प्रोथ 2, 216
 प्रौह 2, 586
 पूक्ष 2, 553
 पूव 2, 517-19
 पूवग 3, 114
 प्लुत 2, 177

फ

फटा 2, 93
 फर्फरीक 4, 22
 फल, ०ली 2, 487-88
 फलोदय 4, 227
 फल्गु 2, 35
 फाणि 2, 147
 फाल 2, 488
 फाल्गुन, ०नी 3, 386-87
 फेनिल 3, 665-66
 फेरव 3, 700

ब.

बक 2, 12
 बकेरुका 4, 24
 बठर 3, 574

बत 7, 24
 बद्द, ०रा, ०री 3, 576-77
 बद्धशिख 4, 44
 बन्ध 2, 238
 बन्धक, ०की 3, 67-68
 बन्धु 2, 239
 बन्धुर, ०रा 3, 574-75
 बन्धूक 3, 67
 बन्धूर 3, 574
 बभ्रु 2, 431
 बर्कर 3, 576
 बर्कराट 4, 64
 बर्वटी 3, 156
 बर्वर, ०रा 3, 575-76
 बर्वरीक 4, 23
 बर्ह 2, 586
 बर्हिस् 2, 572
 बल, ०ला 2, 488-89
 बलदेव, ०वा 4, 308
 बलभद्र, ०द्रा 4, 273
 बलाहक 4, 23
 बालि 2, 489-90
 बल्य 2, 363
 बहु 2, 586
 बहुक 3, 66
 बहुफल, ०ला 4, 292-93
 बहुरूप 4, 210
 बहुल, ०ला 3, 666-67
 बाढ 2, 128
 बाण 2, 147
 बाधा 2, 239
 बान्धव 3, 700
 बार्बिटीर 4, 274
 बाल, ०ला, ०ली 2, 490-91
 बालिका 3, 68
 बालिश 3, 718

बालेय 3, 496
 बाण 2, 293
 बाहा cfr. वाहा
 बाहुज 3, 137
 बिडाल 3, 667
 बिन्दु 2, 230
 बिन्दुतन्त्र 4, 274
 बिम्ब 2, 300
 बिल 2, 491-92
 बिलासिन् cfr. 3, 411
 बिलेशय 4, 228
 बीज 2, 71
 बीभत्स 3, 746
 बुकस, ०सी 3, 747
 बुद्ध 2, 239
 बुध 2, 239
 बुध्न 2, 272
 बृहत्तिका 4, 35
 बृहती cfr. वृहती
 बृहन्नल 4, 299
 बोधि 2, 240
 ब्रह्मण्य 3, 494
 ब्रह्मन् 2, 271
 ब्रह्मबन्धु 4, 154
 ब्राह्मण 3, 215-16
 ब्राह्मी 2, 321

भ.

भ, भा 1, 9
 भक्त 2, 179
 भक्ति 2, 179
 भग 2, 36
 भङ्ग, ०ङ्गा 2, 37
 भङ्गि 2, 37
 भङ्गुर 3, 577
 भट 2, 93

भट्टारक 4, 25
 भट्टिनो 3, 388
 भण्डन 3, 387
 भद्र, ंद्रा 2, 431-33
 भद्रकाली 4, 293
 भन्द 2, 227
 भय 2, 363
 भयानक 4, 25
 भर 2, 433
 भरण, ंणी 3, 207
 भरत 3, 273-74
 भरद्वाज 4, 55
 भरु 2, 434
 भर्तृ 2, 179
 भर्मन् 2, 272
 भल्ल, ंल्ली 2, 492
 भव 2, 521
 भवन 3, 387
 भव्य, ंव्या 2, 363-64
 भसद् 2, 227
 भस्मक 3, 68
 भस्मतूल 4, 295
 भा 1, 9
 भाग 2, 33
 भागधेय 4, 228
 भाग्य 2, 364
 भाण्ड 2, 123
 भात्कूट 3, 156
 भानु 2, 272
 भार 2, 434
 भारत, ंती 3, 274-75
 भारद्वाज, ंजी 4, 56
 भार्गव, ंवी 3, 701
 भार्याष्टिक 4, 26
 भार्यौष्ट 3, 578
 भाल 2, 492

भालाङ्क 3, 69-70
 भाव 2, 521-23
 भावना 3, 388
 भावाट 3, 156
 भावित 3, 275
 भास् 1, 16
 भास 2, 572
 भासन्त 3, 275
 भास्कर 3, 578
 भास्वत् 2, 180
 भिक्षा 2, 554
 भित्ति 2, 180
 भिन्न 2, 273
 भीम 2, 323
 भीरु 2, 434
 भीषण 3, 208
 भीष्म 2, 323
 भुज 2, 72
 भुजंग 3, 118
 भुजिष्य, ंष्या 3, 490
 भुवन 3, 388
 भू 1, 9
 भूक 2, 13
 भूकेश 3, 718
 भूजम्बू 3, 441
 भूत 2, 180
 भूतवृक्ष 4, 321
 भूतात्मन् 3, 389
 भूति 2, 181
 भूतीक 3, 70
 भूभृत् 2, 181
 भूमि 1, 9
 भूमिका 3, 71
 भूमिज, ंजा 3, 187
 भूरि 2, 435
 भृशृश 2, 539

भृगु 2, 39
 भृङ्ग 2, 38
 भृङ्गराज 4, 56
 भृङ्गार, ०री 3, 579
 भृति 2, 182
 भृशम् 7, 41
 भृष्टि 2, 93
 भेक 2, 13
 भेद 2, 227
 भेरुण्ड, ०ण्डा 3, 173
 भेल 2, 493
 भैरव 3, 702
 भोग 2, 39
 भोगवती 4, 125
 भोगिन् 2, 273
 भौम 2, 324
 भ्रम 2, 322
 भ्रमणी 3, 207
 भ्रमरक 4, 24
 भ्रातृव्य 3, 489
 भ्रान्ति 2, 180
 भ्रामक 3, 69
 भ्रामर 3, 578
 भ्रूण 2, 148

म.

म, मा 1, 10
 मकर 3, 580
 मकुर 3, 589-90
 मकुष्ठ 3, 166
 मङ्क्षु 7, 49
 मङ्गल, ०ला 3, 669-70
 मङ्गल्य, ०ल्या 3, 491-93
 मङ्गरी 3, 587
 मञ्जुल 3, 669
 मणि 2, 143

मणिच्छिद्रा 4, 276
 मणिमाला 4, 296
 मण्ड, ०ण्डा 2, 124
 मण्डन 3, 390
 मण्डल 3, 668
 मण्डूक, ०की 3, 73
 मण्डूकपर्ण, ०णी 5, 15-16
 मत 2, 182
 मति 2, 183
 मत्कुण 3, 208
 मत्तवारण 5, 14
 मत्सर, ०रा 3, 579-80
 माथित 3, 276
 मद, ०दी 2, 228
 मदकल 4, 294
 मदन 3, 389
 मधु 2, 240
 मधुक 3, 72
 मधुर, ०रा 3, 581-82
 मधुरसा 4, 332
 मधुसूदन 5, 30
 मध्य 2, 365
 मध्यम, ०मा 3, 463-64
 मनाक् 7, 18
 मन्त्र 2, 435
 मन्थ 2, 216
 मन्थर 3, 583-84
 मन्द 2, 229
 मन्दर 3, 580
 मन्दार, 3, 584
 मन्दिर 3, 583
 मन्मथ 3, 311
 मन्यु 2, 365
 मय 2, 365
 मयु 2, 365
 मयूख 3, 104

मयूर 3, 586
 मयूरक 4, 27
 मरीचि 3, 130
 मरु 2, 435
 मरुत् 2, 183
 मरुवक 4, 26
 मर्कट, ंटी 3, 157
 मर्जू 2, 72
 मर्मर, ंरी 3, 585-86
 मर्यादा 3, 329
 मल 2, 493-94
 मलय, ंया 3, 490-91
 मलिन, ंनी 3, 389-90
 मलिनमुख 5, 8
 मलिभुच 4, 52
 मलीमस 4, 331
 मल्ल 2, 493
 मल्लनाग 4, 50
 मल्लिक, ंका 3, 73-74
 मशक 3, 72
 मसुर, ंरा } 3, 584-85
 मसुर, ंरा }
 मसृण, ंणा 3, 209
 मह, ंही 2, 587
 महत् 2, 183
 महस् 2, 572
 महाकाल 4, 294
 महाघोष, ंषा 4, 322
 महाधन 4, 186
 महानाद 4, 144
 महानील 4, 295
 महापद्म 4, 218
 महाबल, ंला 4, 295-96
 महामात्र 4, 276
 महामुनि 4, 186
 महामूल्य 4, 229

महारजन 5, 30
 महारस 4, 331
 महार्थ 3, 126
 महालय 4, 228
 महावीर 4, 275
 महाशङ्ख 4, 44
 महासेन 4, 186
 महिला 3, 670
 महिषी 3, 734
 महो 2, 587
 महेन्द्र 3, 587
 महोदय 4, 229
 महौषध 4, 153
 मा 1, 10
 माकन्द, ंन्दी 3, 329
 मागध, ंधी 3, 339-40
 माचल 3, 671
 माठर 3, 587
 माढि 2, 128
 माणवक 4, 27
 मातङ्ग 3, 119
 मातुल 3, 670
 मातुलपुत्रक 6, 1
 मातुलानी 4, 187
 मातृ 2, 183
 मातृका 3, 74
 मात्र, ंत्रा 2, 436-37
 माधव, ंवी 3, 702-3
 मान 2, 274
 मानस 3, 747
 माय, ंया 2, 366
 मार, ंरी 2, 436
 मारण्ड 3, 174
 मारिष, ंषा 3, 735
 मारीच 3, 130
 मार्ग 2, 40

मार्गण 3, 210
 मार्जन, ०ना 3, 390-91
 मार्जार 3, 588
 मार्जालीय 4, 230
 मार्तण्ड 3, 174
 माल, ०ला 2, 494
 मालती 3, 276
 मालिका 3, 74-75
 मालिनी 3, 391
 मालु 2, 495
 मालुधान, ०नी 4, 187
 माल्य 2, 366
 माघ 2, 555
 मास् 1, 16
 मिति 2, 184
 मित्र 2, 437
 मिथस् 7, 51
 मिथुन 3, 392
 मिद्र 2, 241
 मिष 2, 555
 मिसि 2, 572
 मिहिर 3, 588
 मीन 2, 274
 मीनाघीण 4, 86
 मुकुन्द 3, 330
 मुकुर 3, 589-90
 मुक्ता 2, 184
 मुक्ताफल 4, 297
 मुक्ति 2, 184
 मुख 2, 24
 मुग्ध 2, 242
 मुचुकुन्द 4, 144
 मुण्ड 2, 124
 मुण्डन 3, 392
 मुदिर 3, 589
 मुद्गर 3, 588

मुनिभेषज 5, 12
 मुर्धुर 3, 590
 मुषित 3, 277
 मुष्क 2, 13
 मुसल, ०ली 3, 671-72
 मुहिर 3, 589
 मूक 2, 14
 मूढ 2, 128
 मूर्छित 3, 277
 मूर्ति 2, 185
 मूर्धाभिषिक्त 5, 20
 मूल 2, 495
 मूल्य 2, 367
 मृग, ०गी 2, 41
 मृगयु 3, 493
 मृगाक्षी 3, 735
 मृत 2, 185
 मृत्युफल, ०ली 4, 297
 मृत्युवञ्चन 5, 30
 मृत्ता 2, 573
 मृत्त्रा 2, 274
 मृदङ्ग 3, 119
 मृदु 2, 230
 मृष्टेक 4, 28
 मेखला 3, 672
 मेघ 2, 52
 मेघनाद 4, 145
 मेघपुष्प 4, 211
 मेचक 3, 75
 मेघ, ०धा 2, 242
 मेनाद 3, 330
 मेला 2, 495
 मेष 2, 555
 मेहन 3, 392
 मैथुन 3, 393
 मोक्ष 2, 556

मोघ, ०घा 2, 53
 मोच, ०चा 2, 57
 मोचक 3, 76
 मोचाट 3, 158
 मोण 2, 149
 मोदक 3, 76
 मोरट, ०टा 3, 157-58
 मोह 2, 587
 मौलि 2, 496
 म्लिष्ट 2, 94
 म्लेच्छ 2, 63

य.

यक्ष 2, 556
 यज्ञ 2, 77
 यतस् 7, 49
 यति 2, 186
 यथा 7, 29
 यद्वत् 7, 25
 यन्तृ 2, 185
 यन्त्रण 3, 210
 यम 2, 324
 यमक 3, 76
 यमन 3, 393
 ययु 2, 367
 यवफल 4, 298
 यष्टि 2, 94
 याज्ञक 3, 77
 यातयाम 4, 219
 यात्रा 2, 438
 यादसांपति 5, 21
 यान 2, 275
 यापन 3, 393
 याम 2, 325
 याम्या 2, 367
 यावत् 7, 23

युक्ति 2, 186
 युग 2, 42
 युत 2, 186
 युतक 3, 77
 यूथ, ०थी 2, 216-17
 योग 2, 42-44
 योग्य, ०ग्या 2, 367-68
 योजन 3, 394
 योजनगन्धा 5, 22
 योनि 2, 275
 यौवनलक्षण 6, 4

र.

र 1, 11
 रक्त 2, 186
 रक्तप, ०पा 3, 437
 रक्तपाद 4, 141
 रक्तेणु 4, 87
 रक्ताक्ष 3, 736
 रक्ताङ्ग, ०ङ्गा 3, 119-20
 रक्षा 2, 556
 रङ्ग 2, 14
 रङ्ग 2, 44
 रङ्गमातृ 4, 125
 रजक 3, 78
 रजत 3, 277-78
 रजनी 3, 395-96
 रजस् 2, 575
 रञ्जन, ०नी 3, 395
 रण 2, 149
 रण्डा 2, 125
 रतनारीच 5, 11
 रतार्द्रिक 4, 28
 रति 2, 187
 रत्न 2, 275
 रथ 2, 217

रथकार 4, 277
 रथाङ्ग 3, 120
 रथ्य, ०थ्या 2, 369
 रह 2, 230
 रन्ध्र 2, 411
 रभस 3, 747
 रम, ०मा 2, 325
 रमण 3, 210-11
 रम्भ, ०म्भा 2, 306
 रम्य, ०म्या 2, 368-69
 रश्मि 2, 326
 रस, ०सा 2, 573-74
 रसन 3, 394
 रसायन 4, 188
 रसाल, ०ला 3, 678
 रसिका 3, 78
 रसित 3, 278
 रहस् 2, 575
 रहस्य, ०स्या 3, 493
 राका 2, 14
 राक्षसी 3, 748
 राग 2, 44
 रागचूर्ण 4, 87
 रागसूत्र 4, 277
 रागिन् 2, 276
 राघव 3, 703
 राजजम्बू 4, 213
 राजन् 2, 275
 राजराज 4, 57
 राजवृक्ष 4, 322
 राजहंस 4, 332
 राजादन 4, 189
 राजिका 3, 80
 राजी 2, 73
 राजीव 3, 703-4
 राट्टा 2, 129

रात्रक 3, 79
 राध, ०धा 2, 242
 राधन 3, 396
 राधरङ्ग 4, 29
 राम, ०मा 2, 326-27
 रामिल 3, 674
 राशि 2, 539
 राष्ट्र 2, 438
 रास 2, 575
 रासेरस 4, 333
 रास्त्रा 2, 276
 रिष्ट 2, 95
 रीति 2, 187
 रुक्म 2, 327
 रुच् 1, 7
 रुचक 3, 80
 रुचि 2, 57
 रुजा 2, 73
 रुदथ 3, 311
 रुधिर 3, 591
 रुमा 2, 327
 रुरु 2, 438
 रुक्ष 2, 557
 रूप 2, 293
 रूपक 3, 81
 रूप्य 2, 370
 रेक 2, 15
 रेखा 2, 24
 रेचनी 3, 396
 रेणु 2, 150
 रेणुका 3, 81
 रेन्न 2, 438
 रेण 2, 294
 रेफ 2, 297
 रेहिहाण 4, 88
 रेवती 3, 279

रेवा 2, 523
 रे 1, 11
 रेवत 3, 279
 रोक 2, 15
 रोंचन, ०ना 3, 397
 रोदन 3, 397
 रोदस्, ०सी 3, 748
 रोध 2, 439
 रोप 2, 294
 रोमहर्षण 5, 16
 रोषाण 3, 211
 रोहिणी 3, 212
 रोहित 3, 280
 रोहिताश्व 4, 308
 रोहिन् 2, 277
 रौद्र, ०द्री 2, 439
 रौरव 3, 704
 रौहिण्य 4, 230
 रौहिष 3, 736
 ल.
 लक्ष 2, 557
 लक्षण 3, 213
 लक्ष्मण, ०णा 3, 213-14
 लक्ष्मन् 2, 277
 लक्ष्मी 2, 328
 लक्ष्मीपति 4, 125
 लक्ष्मीपुत्र 4, 278
 लग्न 2, 277
 लघिष्ठ 3, 166
 लघु 2, 53
 लघ्वी 2, 524
 लङ्का 2, 16
 लङ्ग 2, 45
 लङ्घन 3, 398
 लञ्ज 2, 73
 लद्दा 2, 524

लता 2, 188
 लभ्य 2, 371
 लम्पाक 3, 82
 लम्बकर्ण 4, 88
 लम्बोदर 4, 278
 लय 2, 370
 ललना 3, 399
 ललाम, ०मन् 3, 398
 ललित 3, 280
 लव 2, 523-24
 लवण, ०णा 3, 212-13
 लाङ्गल, ०ली 3, 674-75
 लाङ्गलिन् 3, 400
 लाङ्गल 3, 674
 लाज 2, 73
 लाञ्छन 3, 399
 लाट 2, 95
 लालस 3, 748
 लालाटिक 4, 29
 लासक 3, 82
 लिङ्ग 2, 45
 लिप्त 2, 189
 लीला 2, 496
 लुब्ध 2, 243
 लूता 2, 189
 लूतामर्कटक 6, 2
 लूनक 3, 82
 लेख, ०खा 2, 25
 लेखन 3, 400
 लेखीलक 4, 30
 लेप 2, 294
 लोक 2, 16
 लोचक 3, 82-83
 लोमश, ०शा 3, 719-20
 लोल, ०ला 2, 497
 लोह 2, 588

लोहल 3, 675

लोहित 3, 281-82

लोहित्य 3, 494

व.

व 1, 14

वंश 2, 541

वक्तव्य 3, 495

वक्त्र 2, 441

वक्र 2, 441

वक्रनक्र 4, 279

वङ्ग 2, 46

वच, °चा 2, 58

वज्र, °ज्रा 2, 442

वञ्चक 3, 84

वञ्चथ 3, 311

वञ्चुल 3, 675

वट 2, 95

वडवा 3, 705

वणिज् 2, 74

वण्ठ 2, 106

वण्ठाल 3, 676

वतंस 3, 741

वतण्डा 3, 175

वत्स 2, 576

वदान्य 3, 495

वध 2, 243

वधू 2, 244

वन 2, 278

वनज, °जा 3, 139

वनश्वन् 3, 404

वनस्पति 4, 126

वनित, °ता 3, 282-83

वपन 3, 403

वपा 2, 295

वपुस् 2, 578

वप्र 2, 441

वयथु 3, 313

वमन 3, 402

वमि 2, 328

वयस् 2, 576

वयःस्थ, °स्था 3, 312-13

वर, °री 2, 439-40

वरचन्दन 5, 31

वरवर्णिनी 5, 31

वरटा 3, 159-60

वरण 3, 214-15

वरण्ड 3, 174

वरण्डक 4, 32

वरत्रा 3, 592

वरद, °दा 3, 330-31

वराक 3, 84

वराङ्ग 3, 120

वराटक 4, 31

वारोह, °हा 4, 343

वराह 3, 763

वरिष्ठ 3, 166-67

वरीर्यस् 3, 749

वरुण 3, 214

वरुथ 3, 312

वर्चस् 2, 576-77

वर्जन 3, 402

वर्ण 2, 150-51

वर्णक 3, 85

वर्णविलोडक 6, 2

वर्णाट 3, 159

वर्णिन् 2, 279

वर्तक 3, 84

वर्तनी 3, 403

वर्तरूक 4, 31

वर्ति 2, 190

वर्त्मन् 2, 279

वर्धन, °नी 3, 403

वर्धमान 4, 189
 वर्धित 3, 282
 वर्ध 2, 442
 वर्ष 2, 557-58
 वर्षाभू 3, 449
 वर्ष्यन् 2, 278
 वलज्ज, °जा 3, 138
 वलय 3, 496
 वलि 2, 489-90
 वल्क 2, 16
 वल्गु 2, 47
 वल्मीक 3, 85
 वल्लभ 3, 449
 वल्लर 3, 591
 वल्लव 3, 704
 वल्ली 2, 497
 वल्लूर 3, 592
 वश, °शा 2, 540
 वसति 3, 283
 वसन 3, 402
 वसन्तदूत, °न्ती 5, 21
 वसु 2, 577
 वसुक 3, 85
 वस्न 2, 278
 वस्त्रोकसारा 5, 42
 वह 2, 588
 वा 7, 14
 वागर 3, 593
 वाग्मिन् 2, 281
 वाच् 1, 7
 वाच्य 3, 495
 वाज 2, 75
 वाजिन 2, 281
 वाट, °टी 2, 96
 वाडव 3, 705-6
 वाणि 2, 151

वाणिनी 3, 405
 वातकेलि 4, 299
 वातकुडा 4, 72
 वातरायण 5, 17
 वातरूप 4, 323
 वातूल 3, 676
 वान 2, 280
 वानप्रस्थ 4, 185
 वापित 3, 284
 वाम, °मा, °मी 2, 328-29
 वामन 3, 404
 वामिल 3, 677
 वायस, °सी 3, 749-50
 वायुकल 4, 298
 वार 2, 443-44
 वारण 3, 215
 वारबाण 4, 88
 वाराही 3, 763
 वारि 2, 444
 वाहणी 3, 216
 वारुण्ड 3, 175
 वारूढ 3, 179
 वार्त्त, °न्ती 2, 191
 वार्देर 3, 594
 वार्द्धक 3, 88
 वार्षिक 3, 87
 वालिका 3, 68
 वाली 2, 491
 वालुक, °का 3, 88-89
 वालेय 3, 496
 वाल्हिक, °ल्हीक 3, 87-88
 वास, °सा 2, 578
 वासन्त, °न्ती 3, 285-86
 वासर 3, 594
 वासित, °ता 3, 286-87
 वासुरा 3, 595

वास्तु 2, 192
 वाह, ०हा 2, 588-89
 वाहस 3, 750
 वाहिनी 3, 405
 वि 7, 15
 विकट 3, 160
 विकार 3, 596
 विकाश 3, 721
 विकृत 3, 289
 विकृति 3, 292
 विक्रम 3, 465
 विह्वल 3, 407
 विगत 3, 288
 विगूढ 3, 180
 विग्रह 3, 764
 विग्रकारिन् 4, 193
 विचकिल 4, 299
 विच्छिन्ति 3, 293
 विच्छिन्न 3, 408
 विजय, ०या 3, 496-97
 विजात, ०ता 3, 292
 विज्ञान 3, 407
 विट 2, 96
 विटप 3, 438
 विडङ्ग 3, 121
 विटण्डा 3, 176
 वितर्क 3, 89
 वितान 3, 406
 वितुन्नक 4, 33
 वित्त 2, 193
 वित्ति 2, 193
 विदथ 3, 314
 विदा 2, 230
 विदार, ०री 3, 597
 विदारण 4, 89
 विदित 3, 287

विदुर 3, 596
 विदूषक 4, 33
 विदेह 3, 764
 विद्ध 2, 245
 विद्वत् 3, 706
 विद्रुम 3, 466
 विद्वस् 2, 579
 विधा 2, 245
 विधातृ 3, 294
 विधान 3, 409
 विधि 2, 245
 विधु 2, 246
 विधुत 3, 289
 विधुर, ०रा 3, 598
 विनत, ०ता 3, 290-91
 विनय, ०या 3, 498
 विनायक 4, 32
 विनिपात 4, 127
 विनीत 3, 289-90
 विनेतृ 3, 294
 विन्दु 2, 230
 विन्य, ०न्ध्या 2, 371
 विन्न 2, 281
 विपणि 3, 217
 विपत्ति 3, 293
 विपन्न 2, 410
 विपाक 3, 89
 विपाश, ०शा 3, 721
 विपुल, ०ला 3, 677
 विप्रतिसार 5, 43
 विप्रलाप 4, 211
 विबुध 3, 340
 विभव 3, 707
 विभाकर 4, 280
 विभाव 3, 706
 विभावसु 4, 334

विभु 2, 306
 विभ्रम 3, 466
 विमल 3, 677
 विमान 3, 409
 विरूढ 3, 180
 विरोचन 4, 190
 विलग्न 3, 407
 विलास 3, 751
 विलासिन् 3, 411
 विलीन 3, 407
 विलेपनी 4, 194
 विलोम, ०मी 3, 464-65
 विवध 3, 341
 विवर 2, 411
 विवर्त 3, 292
 विवश 3, 720
 विवस्वत् 3, 287
 विविक्त 3, 288
 विवेक 3, 90
 विश 1, 15
 विशद 3, 331
 विशल्या 3, 499
 विशाख, ०खा 3, 105
 विशारद 4, 145
 विशालाक्ष 4, 323
 विशिख, ०खा 3, 104
 विशेषक 4, 34
 विश्रब्ध cfr. 3, 341
 विश्रम्भ cfr. 3, 451
 विश्राणन 4, 192
 विश्रुत 3, 287
 विश्लेष 3, 737
 विश्व, ०श्वा 2, 525
 विश्वकटु 4, 280
 विश्वकर्मान् 4, 193
 विश्वप्सन् 3, 410

विश्वंभर, ०रा 4, 279-80
 विश्वस्त, ०स्ता 3, 291
 विश्वावसु 4, 333
 विष, ०षा 2, 558
 विषग्न, ०ग्रा 3, 408
 विषय 3, 497-98
 विषयिन् 3, 411
 विषाण, ०णी 3, 216-17
 विष्कम्भ 3, 450
 विष्टर 3, 595
 विष्टि 2, 98
 विष्णुपद, ०ही 4, 145-46
 विष्वक्सेन, ०ना 4, 191-92
 विष्वक्सेनप्रिया 6, 5
 विसर 3, 598
 विसर्ग 3, 121
 विस्तार 3, 595
 विस्मय 3, 498
 विस्मापन 4, 191
 विस्त्रब्ध 3, 341
 विस्त्रम्भ 3, 451
 विहनन 4, 192
 विहस्त 3, 291
 विहायस् 3, 751
 विहार 3, 596
 विहेठन 4, 190-91
 वीक्ष्य 2, 372
 वीङ्गा 2, 25
 वीची 2, 58
 वीणा 2, 152
 वीत 2, 193
 वीति 2, 194
 वीतिहोत्र 4, 282
 वीथी 2, 218
 वीर, ०रा 2, 446-47
 वीरतर 4, 281-82

वीरभद्र 4, 281
 वीरवृक्ष 4, 324
 वीरुध् 2, 246
 वीर्य 2, 371
 वीवध 3, 341
 वृकधूप 4, 212
 वृक्षादन, ०नी 4, 194-95
 वृजिन 3, 413
 वृति 2, 196
 वृत्त 2, 194
 वृत्तान्त 3, 294
 वृत्ति 2, 195
 वृत्र 2, 448
 वृथा 7, 29
 वृद्ध 2, 247
 वृद्धि 2, 247
 वृन् 2, 195
 वृन्दारक 4, 34
 वृश्चिक 3, 91
 वृष, ०षा, ०षी 2, 558-60
 वृषन् 2, 281
 वृषपर्वन् 4, 195
 वृषभ 3, 451
 वृषल 3, 678
 वृषाकपायी 5, 38
 वृषाकपि 4, 212
 वृषाङ्ग 3, 90
 वृष्णि 2, 152
 वृहतिका 4, 35
 वृहती 3, 295
 वृहन्नल 4, 299
 वेकट 3, 160
 वेग 2, 47
 वेणी 2, 152
 वेणु 2, 153
 वेदना 3, 414

वेदि 2, 231
 वेधस् 2, 579
 वेर 2, 448
 वेरट 3, 160-61
 वेला 2, 498
 वेलित 3, 295
 वेश 2, 541
 वेश्य, ०श्या 2, 372-73
 वेष्टन 3, 413
 वेष्टित 3, 296
 वै 7, 15
 वैकुण्ठ 3, 167
 वैजयन्त, ०न्ती 4, 127-28
 वैजिक 3, 91
 वैतरणी 4, 89
 वैतालिक 4, 35
 वैदेहक 4, 36
 वैदेही 3, 765
 वैनाशिक 4, 36
 वैरोचन 4, 196
 वैशाख 3, 105
 वोढ 2, 129
 व्यक्त 2, 191
 व्यग्र 2, 443
 व्यङ्ग 2, 47
 व्यञ्जन 3, 401-2
 व्यतिकर 4, 279
 व्यतीपात 4, 126
 व्यलीक 3, 86
 व्यवहार 4, 278
 व्यवहारिका 5, 6
 व्यवाय 3, 494
 व्यसन 3, 400-401
 व्याघात 3, 284
 व्याघ्र, ०घ्री 2, 445
 व्याघ्रनख 4, 45

व्याज 2, 76
 व्याड 2, 125
 व्याध 2, 244
 व्याप्ति 2, 192
 व्यायत 3, 285
 व्यायाम 3, 464
 व्याल 2, 498
 व्यास 2, 578
 व्युत्थान 3, 412
 व्युष्ट 2, 97
 व्युष्टि 2, 97
 व्यूढ 2, 129
 व्यूह 2, 589
 व्रज 2, 74
 व्रतति 3, 284
 व्रह्मण्य 3, 494
 व्राह्मण 3, 215-16
 व्रीहिराजिक 5, 6
 श.
 शंसा 2, 579
 शक 2, 17
 शकल 3, 678
 शकुन 3, 415
 शकुनि 3, 416
 शकुन्त 3, 296
 शकुलादनी 5, 32
 शक्ति 2, 196
 शक्र 2, 449
 शक्करी 3, 601-2
 शङ्का 2, 17
 शङ्कु 2, 17
 शङ्ख 2, 26
 शङ्खक 3, 92
 शची 2, 59
 शठ 2, 107
 शण्ड 2, 129

शतघ्नी 3, 416
 शतपत्र 4, 282-83
 शतपर्विका 5, 7
 शतहृदा 4, 105
 शतानीक 4, 37
 शत्रि 2, 450
 शपथ 3, 314
 शफ 2, 297
 शबर 3, 590
 शब्द 2, 231
 शम् 7, 15
 शमथ 3, 314
 शमन 3, 414
 शमी 2, 330
 शम्पाक ३, 92
 शम्ब 2, 301
 शम्बर, ०री 3, 599-600
 शम्बल 3, 678
 शम्बूक 3, 93
 शंभु 2, 307
 शयथ 3, 315
 शयन 3, 414
 शयालु 3, 679
 शय्या 2, 374
 शर 2, 448-49
 शरण 3, 218
 शरद् 2, 232
 शरवाणि 4, 90
 शरु 2, 450
 शर्करा 3, 600-601
 शर्वरी 3, 601
 शलाका 3, 93-94
 शलक 2, 16
 शल्य 2, 373
 शल्लकी 3, 94
 शश 2, 541-42

शशिलेखा 4, 45
 शश्वत् 7, 25
 शष्य 2, 295
 शस्त 2, 197
 शस्त्र, स्त्री 2, 449-50
 शाक 2, 18
 शाकर 3, 603
 शाखा 2, 26
 शाखिन् 2, 282
 शाण 2, 153
 शाण्डिल्य 3, 500
 शात 2, 198
 शातकुम्भ 4, 214
 शात्रव 3, 707
 शाद 2, 232
 शान्त 2, 197
 शान्ति 2, 197
 शाप 2, 296
 शावर, स्त्री 3, 602-3
 शार 2, 450
 शारद, स्त्री 3, 331-32
 शारि 2, 451
 शारीर 3, 602
 शार्कक 3, 94
 शार्ङ्ग 2, 48
 शार्दूल 3, 679
 शार्वर 3, 602
 शाल 2, 499
 शालङ्कायन 5, 33
 शाला 2, 499-500
 शालार 3, 603
 शालावृक 4, 37
 शालि 2, 500
 शालु 2, 500
 शालेय 3, 500
 शात्मलि 3, 680

शासन 3, 417
 शास्त्र 2, 197
 शास्त्र 2, 451
 शिखण्ड 3, 176
 शिखण्डिन् 3, 418
 शिखर 3, 604
 शिखरिणी 4, 90
 शिखरिन् 3, 417
 शिखा 2, 27
 शिखिन् 2, 282
 शिष्य 2, 452
 शित 2, 198
 शिति 2, 198
 शिपिविष्ट 4, 65
 शिफा 2, 298
 शिरस् 2, 579
 शिल, स्त्री, स्त्री 2, 501
 शिलाटक 4, 37
 शिलिन्ध्र, स्त्री 3, 605-6
 शिलीमुख 4, 46
 शिव, स्त्री 2, 525-27
 शिवि 2, 527
 शिशिर 3, 605
 शिशुक 3, 95
 शिष्य 2, 296
 शीकर 3, 606-7
 शीघ्र 2, 452
 शीत 2, 199
 शीतक 3, 95
 शीतचम्पक 5, 7
 शीतमयूख 5, 9
 शीतल 3, 680
 शीन 2, 283
 शीर्षण्य 3, 501
 शील 2, 501
 शुक्र 2, 18

शुक्त 2, 199
 शुक्ति 2, 200
 शुक्र 2, 452
 शुक्ल 2, 502
 शुक्ली 2, 48
 शुचि 2, 59
 शुण्ड, ंण्डा 2, 125-26
 शुद्ध 2, 248
 शुद्धान्त 3, 297
 शुभ 2, 307
 शुभ्र 2, 453
 शुल्क 2, 19
 शुल्ब 2, 527
 शुश्रूषा 3, 737
 शुषि 2, 560
 शुषिर 3, 607
 शुष्म 2, 332
 शूक, ंका 2, 20
 शूकक 3, 95
 शून्य, ंन्या 2, 374
 शूर 2, 453
 शूल, ंला 2, 502
 शृगाल, ंली 3, 681
 शृगालजम्बू 5, 35
 शृङ्खल 3, 682
 शृङ्ग, ंङ्गी 2, 48-49
 शृङ्गाटक 4, 38
 शृङ्गार 3, 607-8
 शृङ्गारिन् 3, 418
 शेष, ंषा 2, 560-61
 शैल 2, 503
 शैलाट 3, 161
 शैलूष 3, 738
 शैलेय 3, 501-2
 शोण 2, 154
 शोभन 3, 419

शोष 2, 561
 शौक 2, 21
 शौण्ड, ंण्डी 2, 126
 शौर्य 2, 374
 शौष्कल 3, 682
 श्याम, ंमा 2, 330-31
 श्यामल 3, 679
 श्येन 2, 283
 श्रद्धा 2, 248
 श्रमण 3, 217
 श्रवण 3, 218
 श्राद्ध 2, 248
 श्राम 2, 332
 श्री 1, 12
 श्रीकण्ठ 3, 167
 श्रीपति 3, 296
 श्रोणर्ण, ंर्णी 3, 219
 श्रीमत् 2, 198
 श्रीवास 3, 751
 श्रुत 2, 201
 श्रुति 2, 201
 श्रुतिकट 4, 66
 श्रेणि 2, 153
 श्रेयस् 2, 580
 श्रेयसी 3, 752
 श्रेष्ठ 2, 107
 श्लाघा 2, 54
 श्लेष्मघना 4, 197
 श्लेष्मघ्ना 3, 419
 श्लोक 2, 20
 श्वशुर्य 3, 500
 श्वःश्रेयस 4, 334
 श्वसन 3, 415
 श्वेत, ंता 2, 202
 श्वेतधामन् 4, 196
 श्वेतवाहन 5, 33

ष.

षड 2, 127
 षडग्रन्थ, षड्या 3, 315
 षण्ड 2, 127
 षण्डाली 3, 683
 षण्ड 2, 129
 षष्ठ, षष्ठी 2, 107

स.

संयमन, षनी 4, 199
 संरूढ 3, 181
 संरोध 3, 342
 संवदन 4, 201
 संवर्त 3, 293
 संवाहन 4, 201
 संवित्ति 3, 302
 संविद् 2, 232
 संवेश 3, 722
 संव्यान 3, 422
 संसरण 4, 91
 संसिद्धि 3, 343
 संसृष्ट 3, 162
 संस्कार 3, 610
 संस्कृत 3, 298
 संस्तर 3, 608
 संस्याय 3, 503
 संस्था 2, 218
 संस्थान 3, 423
 संहत 3, 298
 संहर्ष 3, 733
 संहिता 3, 296
 सकटाक्ष 4, 324
 सकृत् 7, 25
 सकृत्प्रज 4, 57
 सखि 2, 28
 संकार, षरी 3, 610-11

संकाश 3, 722
 संकीर्ण 3, 219
 संकुल 3, 683
 संख्य, षख्या 2, 376
 संख्यावत् 3, 297
 संगति 3, 301
 संग्र 3, 609
 संग्रह 3, 765
 संघाटिका 4, 38
 संघात 3, 299
 सचिव 3, 708
 सज्ज 2, 76
 सज्जन, षना 3, 423-24
 सञ्ज 2, 76
 संज्ञा 2, 77
 सटा 2, 98
 सत् 1, 9
 सती 2, 202
 सत्तम 3, 466
 सत्त 2, 454
 सत्त्व 2, 528
 सत्य 2, 375
 सदन 3, 420
 सदागति 4, 130
 सदादान 4, 199
 सदाफल 4, 300
 सदृश 3, 722
 सदृश 3, 721
 सनातन 4, 198
 सनाधि 3, 452
 संतति 3, 300
 संतान 3, 422
 संतानिका 4, 39
 संधा 2, 249
 संधान 3, 424
 संधि 2, 250

संधिनी 3, 424
 संधिला 3, 684
 संध्या 2, 376
 संनति 3, 301
 संनद्ध 3, 342
 संनय 3, 504
 संनिधि 3, 343
 सप्तला 3, 684
 सप्तार्चिम् 3, 753
 सभा 2, 308
 सम् 7, 16
 सम 2, 332
 समभिहार 5, 44
 समय 3, 502-3
 समया 7, 57
 समर्थ 3, 316
 समर्याद् 4, 146
 समावात 4, 128
 समादान 4, 200
 समाधि 3, 342
 समान 3, 422
 समापन 4, 197
 समापन्न 4, 200
 समायोग 4, 50
 समास 3, 752
 समाहार 4, 284
 समाहित 4, 129
 समाह्वय 4, 232
 समिति 3, 302
 समीक्षा 3, 738
 समीरण 4, 91
 समुच्छ्रय 4, 231
 समुत्थान 4, 201
 समुह्य 4, 231
 समुदाय 4, 231
 समुद्धत 4, 129

समुद्रान्ता 4, 129
 समुद्रात् 4, 284
 समुन्नद्ध 4, 154
 समूढ 3, 180
 संपद् 2, 233
 संपराय 4, 231
 संपर्क 3, 98
 संप्रयोग 4, 51
 संप्रयोगिन् 4, 202
 संप्रहार 4, 283
 संवाध 3, 342
 संभव 3, 707
 संभार 3, 609
 संभोग 3, 122
 संभय 3, 467
 संमति 3, 302
 संमूर्छेन 4, 198
 सर 2, 453
 सरक 3, 97
 सरणि 3, 219
 सरण्ड 3, 177
 सरळ 3, 683
 सरस्वत् 3, 297
 सरस्वती 4, 130-31
 सरोजिनी 4, 202
 सर्ग 2, 50
 सर्वसह, ०हा 4, 343
 सर्वग 3, 122
 सर्वज्ञ 3, 141
 सर्वतोभद्र, ०द्रा 5, 43-44
 सर्वतोमुख 5, 9
 सर्वरस 4, 335
 सवन 3, 419
 सव्य 2, 375
 सस्यक 3, 97
 सह, ०हा 2, 589-90

सह (indecl.) 7, 53
 सहचर 4, 283
 सहज 3, 139
 सहदेव, ०वा, ०वी 4, 309-10
 सहस्र 2, 580
 सहस्रपाद 5, 22
 सहस्रवेधिन् 5, 33
 सद्य 2, 375
 साक्षात् 7, 26
 साति 2, 203
 सादिन् 2, 285
 साधन 3, 425-26
 साधिष्ठ 3, 168
 साधीर्यम् 3, 753
 साधु 2, 250
 साध्य 2, 377
 सान्त्व 2, 529
 सामज 3, 140
 सामयोनि 4, 204
 सामर्थ्य 3, 504
 सामि 7, 41
 सामिधेनी 4, 204
 सामुद्र 3, 611
 सांप्रतम् 7, 57
 साय 2, 378
 सायक 3, 98
 सार 2, 455
 सारङ्ग 3, 122
 सारण 3, 220
 सारस 3, 754
 सारसन 4, 203
 सार्थ 2, 218
 सार्वभौम 4, 219
 साल 2, 503
 सालमार 4, 285
 सावित्र, ०त्री 3, 611-12

साहस 3, 753
 सिंह, ०ही 2, 590-91
 सिंहाण 3, 220
 सिकता 3, 303
 सिक्थ 2, 219
 सित, ०ता 2, 203
 सिद्ध 2, 251
 सिद्धार्थ 3, 316
 सिद्धि 2, 251
 सिध्मल, ०ला 3, 685
 सिन्दूर, ०री 3, 612-13
 सिन्दूरतिलक, ०का 6, 3
 सिन्धु 2, 252
 सिप्र, ०प्रा 2, 457
 सिर, ०रा 2, 457
 सीता 2, 204
 सीमा 2, 333
 सीर 2, 457
 सुकर्भन् 3, 427
 सुकुमार 4, 285
 सुकृत 3, 304
 सुख, ०खा 2, 28
 सुखाश 3, 722
 सुत 2, 205
 सुतल 3, 685
 सुदर्शन, ०ना, ०नी 4, 205-6
 सुदामन् 3, 427
 सुधन्वन् 3, 427
 सुधा 2, 252
 सुनन्दा 3, 332-33
 सुनार 3, 613
 सुनीति 3, 305
 मुन्दरी 3, 613
 मुपर्ण, ०र्णा 3, 222
 मुपर्वन् 3, 428
 मुप्ति 2, 205

सुप्रतीक 4, 39
 सुमनस् 3, 754
 सुमुख 3, 105
 सुमेधस् 3, 755
 सुयामुन 4, 204
 सुर, ०रा 2, 458
 सुरतताली 5, 47
 सुरभि 3, 452-53
 सुरस 3, 755
 सुरूप 3, 438
 सुवर्ण 3, 221
 सुवह, ०हा 3, 766
 सुवेल 3, 686
 सुव्रत, ०ता 3, 304
 सुषम, ०मा 3, 467-68
 सुषवी 3, 703
 सुषिर cfr. 3, 607
 सुषीम 3, 467
 सुषेण 3, 221
 सूक्ष्म 2, 333
 सूचक 3, 99
 सूचना 3, 428
 सूची 2, 60
 सूत 2, 205
 सूतक 3, 99
 सूत्र 2, 458
 सूत्रकण्ठ 4, 70
 सूत्रधार 4, 285
 सूद् 2, 234
 सून, ०ना 2, 286
 सूनु 2, 286
 सूनृत 3, 305
 सृण 2, 234
 सूर्यभक्त 4, 131
 सृक् 2, 21
 सृगाल cfr. 3, 681

सृगालजम्बू cfr. 5, 35
 सृति 2, 206
 सृदाकु 3, 100
 सृष्ट 2, 99
 सृष्टि 2, 99
 सेचक 3, 100
 सेतु 2, 206
 सेनानी 3, 429
 सेवक 3, 100
 सेवन 3, 429
 सेव्य 2, 378
 सैकतिक 4, 40
 सैन्धव 3, 709
 सैन्य 2, 378
 सैरन्धी 3, 614
 सोढ 2, 130
 सोम 2, 333-34
 सोमवल्क 4, 41
 सौगन्धिक 4, 41
 सौदामिनी 4, 206
 सौम्य 2, 379
 सौरभ्य 3, 504
 सौवीर 3, 615
 स्कन्ध 2, 249
 स्वलित 3, 298
 स्तनन 3, 420
 स्तनयितु 4, 203
 स्तम्ब 2, 301
 स्तम्भ 2, 307
 स्तिमित 3, 303
 स्तोक 2, 21
 स्त्यान 2, 285
 स्थपति 3, 300
 स्थाणु 2, 154
 स्थान 2, 284
 स्थाने 7, 32

स्थापन 3, 425
 स्थापित 3, 303
 स्थाल, ंली 2, 504
 स्थासक 3, 98
 स्थित 2, 204
 स्थिति 2, 204
 स्थिर, ंरा 2, 456
 स्थूगा 2, 154
 स्थूल 2, 504
 स्थूलोच्चय 4, 232
 स्थेय 2, 378
 स्नान 2, 284
 स्नेह 2, 591
 स्पर्श 2, 542
 स्पर्शन 3, 421
 स्पश 2, 542
 स्फार 2, 456
 स्फुट 2, 98
 स्फुटि 2, 99
 स्म 7, 16
 स्मृति 2, 206
 स्मन्दन 3, 421
 स्वमीक, ंका 3, 96
 स्रवन्ती 3, 257-58
 सुव, ंवा 2, 529
 सू 1, 13
 सूतस् 2, 581
 सू 1, 14
 सूप्र 3, 284
 सूभू 2, 308
 सूवर 2, 454
 सूवत् 2, 454
 सूस्ति 7, 26
 सूस्तिक 3, 96
 सूादु 2, 233
 सूाण 2, 296

सूामिन् 2, 286
 सूिद् 7, 15
 सूेद 2, 234
 सूैर 2, 459

ह.

ह 7, 16
 हंस 2, 581-82
 हठ 2, 108
 हताश 3, 723
 हनु 2, 287
 हन्त 7, 26
 हम् 7, 18
 हर 2, 459
 हरण 3, 223
 हरि 2, 459-61
 हरिकण्ठ 4, 70
 हरिण 3, 223
 हरिणी 3, 223-24
 हरित् 2, 207
 हरिताली 4, 301
 हरेणु 3, 225
 हर्षण 3, 224
 हर्षयितु 4, 207
 हलाहल 4, 301
 हलिन् 2, 287
 हव 2, 529
 हविस् 2, 582
 हसन्ती 3, 305
 हस्त 2, 207
 हस्तिकर्ष 4, 92
 हस्तिमल्ल 4, 300
 हा 7, 17
 हायन 3, 429
 हार 2, 461
 हारक 3, 101

हारीत 3, 306

हार्य 2, 380

हाल, ०ला 2, 504-5

हि 7, 17

हिंसा 2, 582

हिंस्र, ०स्त्रा 2, 461

हिङ्गुनिर्यास 5, 48

हिण्डन 3, 430

हित 2, 208

हिम 2, 335

हिमज, ०जा 3, 140

हिरण 3, 225

हिरण्य 4, 233

हिरण्य 3, 225. 505-6

हिरण्यरेतस 5, 48

हिरुच् (हिरुक्) 7, 20

ही 7, 17

हीन 2, 268

हीर, ०रा 2, 462

हीही 7, 53

हुङ्क 3, 101

हुम् 7, 18

हृच्छय 3, 506

हृदय 3, 506

हृद्य, ०द्या 2, 380-81

हृषित 2, 100

हृष्ट 2, 100

हे 7, 5

हेति 2, 208

हेमपुष्प 4, 212

हेमपुष्पक, ०ष्पिका 5, 8

हेमल 3, 686

हेरम्ब 3, 442

हेरुक 3, 102

हेला 2, 505

हेलि 2, 505

है 7, 5

हैमवती 4, 132

हो 7, 6

होमि 2, 335

होरा 2, 462

हौ 7, 6

हृस्व 2, 508

हादिनी 3, 429.

८० ॥ उ नमः सर्वज्ञाय ॥ अहं ॥

श्रीसिद्धहेमचन्द्रव्याकरणनिबेशिनामुणादीनाम् ।

आचार्यहेमचन्द्रः करोति विवृतिं प्रणम्यार्हम् ॥ १ ॥

कृवापाजिस्त्रदिसाध्यशौदृस्त्रासनिजानिरहीणभ्य उण् ॥ १ ॥

करोतीत्यादिभ्यो धातुभ्यः सत्यर्थे वर्तमानेभ्यः संप्रदानापादानाभ्यामन्यत्र कारके भावे च संज्ञायां बहुलमुण्प्रत्ययो भवति ॥ डुकृग् करणे । कृग् हिंसायां वा । निरनुबन्धग्रहणे सामान्यग्रहणात् । करोति करति कृणोति वा । कारुः कारी नापितादिरिन्द्रश्च ॥ वाक् गतिगन्धनयोः । पै ओवै शोषणे वा । वाति वायति वा द्रव्याणि । वायुर्नभस्वान् ॥ पां पाने । पिबन्त्यनेन तैलादिद्रव्यम् । पायुरपानमुपस्थश्च । पतिपायत्योस्त्वर्थासंगतेर्न ग्रहणम् ॥ जिं अभिभवे । जयत्यनेन रोगान् श्लेष्माणं वा । जायुरौषधं पित्तं वा ॥ वृदि आस्वादने । स्वद्यत इदमनेन वा । स्वादु रुच्यं स्वदनं वा स्वादु ॥ साधट् संसिद्धौ । उत्तमक्षमादिभिस्तपोविशेषैर्भावितात्मा साधोतीति साधुः । सम्यग्दर्शनादिभिः परमपदं साधयति वा । साधुः संयतः । उभयलोकफलं साधयति वा । साधुर्धर्मशीलः ॥ अशौटि व्याप्तौ । अभ्रुते तेजसा सर्वं केदारं वेत्याशुः सूर्यो ब्रीहिश्च । अशनं वाशु । क्षिप्रमभ्रुत इति वाशुः शीघ्रगामी शीघ्रकारी च ॥ दृ भये । दृश् विदारणे वा । दरति दृणाति दीर्यते वा । दारु काष्ठं भव्यं च ॥ णैं वेष्टने । स्नायति । स्नायुरस्थिनहनम् ॥ षन भक्तौ । षण्यु दाने वा । सनति सनोति वा मृगादीनिनि सानुः पर्वतैकदेशः ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जायतेनेनाकुञ्चनादि । जानु ऊरुजंघासंधिमण्डलम् । जानीत्याकारनिर्देशात् । न जनवध इति प्रतिषिद्धापि वृद्धिर्भवति ॥ रह त्यागे । रहति गृहीत्वा सूर्याचन्द्रमसौ स्वशरीरं वा । राहुः सैहिकेयः ॥ इण्क् गतौ । एति । आयुः पुरुषः शकटमौषधं जीवनं पुरुरवःपुत्रो वा । जरायुर्गर्भवेष्टनं जलमलं वा । जटायुः पक्षी । धनायुर्देशः । रसायुर्धर्मरः । संप्रदानाद्यान्यत्राणादय इति यथायोगं प्रत्ययो वेदितव्यः ॥ १ ॥

अः ॥ २ ॥

सर्वस्माद्धातोर्यथाप्रयोगमकारः प्रत्ययो भवति ॥ भवः । तरः । वरः ।
श्रवः । शयः । शरः । परः । करः । स्तवः । चरः । वदः ॥ २ ॥

म्लेच्छीडेर्ह्रस्वश्च वा ॥ ३ ॥

आभ्यामः प्रत्ययो भवति दीर्घस्य च ऋस्वो वा भवति ॥ म्लेच्छ अव्य-
क्तायां वाचि । भिच्छः मूकः ॥ म्लेच्छः कुमनुष्यजातिः ॥ ईडिक् स्तुतौ । ईड इडश्च
देवताविशेषौ मेदिनी च ॥ ३ ॥

नजः क्रमिगमिशमिखन्याकमिभ्यो ङित् ॥ ४ ॥

नञ्परेभ्य एभ्यो ङिदः प्रत्ययो भवति ॥ क्रमू पादविक्षेपे । न क्रामति । नक्रो
जलचरो माहः ॥ गल्लं गतौ । नगो वृक्षः पर्वतश्च ॥ शमूच् उपशमे । नशो यक्षः ॥
खनूग् अवदारणे । नखः करजः । नास्य खमस्तीति वा नख इत्यपि । कमूङ्
कान्तौ । नाकः स्वर्गः । नात्राकमस्तीति नाक इत्यपि । नखादित्वादनस्वर इत्य-
ञ भवति । ङित्करणमन्त्यस्वरादिलोपार्थम् ॥ ४ ॥

तुदादिविधिगुहिभ्यः कित् ॥ ५ ॥

तुदादिभ्यो विधिगुहिभ्यां च किदः प्रत्ययो भवति ॥ तुदः । नुदः । क्षिपः ।
सुरः । बुधः । सिवः । तुदादीनां यथासंभवं कारकविधिः ॥ विष्णुंकी व्याघ्रौ । वेवे-
ष्टि । विषं प्राणहरं द्रव्यम् । गुहौग् संवरणे । गूहति । गुहः स्कन्दः । गुहा पर्वतैक-
देशः ॥ ५ ॥

विन्देर्नलुक् च ॥ ६ ॥

विन्देः किदः प्रत्ययो भवति तत्संनियोगे नस्य लुक् च [भवति] ॥ विदु अव-
यवे । विदो गोत्रकुटुम्बजातिश्च ॥ ६ ॥

कृगो द्वे च ॥ ७ ॥

करोतेः किदः प्रत्ययो भवत्यस्य च धातोर्द्वे रूपे भवतः ॥ डुकृङ् करणे ।
चक्रं रथाङ्गमायुधं च ॥ ७ ॥

कनिगदिमनेः सरूपे ॥ ८ ॥

किदिति निवृत्तम् । एभ्योकारः प्रत्ययो भवत्येषां च सरूपे समानरूपे द्वे
उक्ती भवतः ॥ कनै दीप्तिकान्तिगतिषु । कनति दीप्यते । कङ्कनः कान्तः ॥ गद
व्यक्तायां वाचि । गदत्यव्यक्तं वदति गद्यतेव्यक्तं कथ्यते वा । गद्गदोव्यक्तवाक् ।

गह्रदमव्यक्तं वचनम् ॥ मनिच् ज्ञाने । मन्मनोविस्पष्टवाक् । सरूपग्रहणं व्यञ्जन-
स्थानादेर्लुगित्यादिकार्यनिवृत्त्यर्थम् ॥ ८ ॥

ऋतष्टित् ॥ ९ ॥

ऋकारान्ताद्धातोर्कारः प्रत्ययो भवति स च बहुलं टित् धातोश्च सरूपे
द्वे रूपे भवतः ॥ दृश् विदारणे । दीर्यते भिद्यतेनेन श्रोत्रमिति दर्दरो वाद्यविशेषः
पर्वतश्च । दर्दरी सस्यलुण्टिः ॥ कृत् विक्षेपे । कर्करः क्षुद्रादमा । कर्करी गल-
न्तिका ॥ वृग्श् वरणे । वर्वरो म्लेच्छजातिः । वर्वरी केशविशेषः ॥ भृश् भरणे ।
भर्मरः छद्मवान् । भर्मरी श्रीः ॥ जृष्च् जरसि । जर्जरोदृढः । जर्जरी स्त्री ॥
झृष्च् जरसि । झर्जरो वाद्यविशेषः । झर्जरी झलरिका ॥ गृत् निगरणे । गर्गरी
राजर्षिः । गर्गरी महाकुम्भः ॥ मृश् हिंसायाम् । मर्मरः शुष्कपत्रप्रकरः । त-
द्धर्मान्योपि क्षोदासहिष्णुर्मर्मरो दानवश्च । मर्मरायां दूर्वायामित्यादौ टित्वेपि
डीर्न भवति बहुलाधिकारात् ॥ तत एव च ऋकारान्तादपि ॥ घृं सेचने ।
घर्घरः सघोषोव्यक्तवाक् । घर्घरी किङ्कणिका ॥ ९ ॥

किञ्च ॥ १० ॥

ऋकारान्ताद्धातोर्थथादर्शनं किदकारः प्रत्ययो भवति धातोश्च सरूपे
द्वे रूपे भवतः ॥ मृश् हिंसायाम् । मूर्यतेनेनेति मुर्मुरो ज्वलदङ्गारचूर्णम् ॥ पृश्
पालनपूरणयोः । पूर्यते जलघातेन । पुर्पूरः फेनः ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तीर्यते-
नेनास्मिन्वा । तिर्तिरः संक्रमः ॥ भृश् भर्जने च । भूर्यते संचयीते । भुर्भुरः संचयः ॥
शृश् हिंसायाम् । शीर्यते समन्तात् । शिर्शिरः पुञ्जः ॥ १० ॥

पृपलिभ्यां टित् पिप् च पूर्वस्य ॥ ११ ॥

आभ्यां टिट् प्रत्ययो भवत्यनयोश्च सरूपे द्वे रूपे भवतः पूर्वस्य च स्थाने पिप्
इत्यादेशो भवति ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पृणाति छायाया । पिप्परी वृक्षजातिः ॥
पल गतौ । पलत्यातुरम् । पिप्पल्यौषधजातिः ॥ टित्करणं डद्यर्थम् ॥ ११ ॥

क्रामिमथिभ्यां चन्मनौ च ॥ १२ ॥

आभ्यामः प्रत्ययो भवति सरूपे च द्वे रूपे भवतः पूर्वस्य च स्थाने यथा-
संख्यं चन् मन् इत्यादेशौ भवतः ॥ क्रम् पादविक्षेपे । क्रामति सुखमनेना-

स्मिन्वा । चङ्क्रमः संक्रमः ॥ मथे विलोडने । मथति चित्तं रागिणाम् ।
मन्मथः कामः ॥ १२ ॥

गमेर्जम् च वा ॥ १३ ॥

गमेरः प्रत्ययो भवति सरूपे च द्वे रूपे भवतः पूर्वस्य च जम् इत्यादेशो
[वा] भवति ॥ गमूं गतौ । गच्छति पादविहरणं करोति । जङ्गमश्चरः ॥ गच्छ-
त्यमाध्यस्थमिति गङ्गमश्चपलः ॥ १३ ॥

अदुपान्त्यक्त्रयामश्चान्ते ॥ १४ ॥

अकारोपान्त्यादृकारान्ताच्च धातोरः प्रत्ययो भवति सरूपे च द्वे रूपे
भवतः पूर्वस्य चान्तेकारो भवति ॥ पल फल शल गतौ । शलशलः ॥
सल गतौ । सलसलः ॥ हल विलेखने । हलहलः ॥ कलि शब्दसं-
ख्यानयोः । कलकलः । मलि धारणे । मलमलः ॥ घटिष् चेष्टायाम् । घटघटः ॥
वद व्यक्तायां वाचि । वदवदः ॥ पदिच् गतौ । पदपदः ॥ ऋदन्तः ॥ डुकुङ्ग-
करणे । करकरः ॥ मृत् प्राणत्यागे । मरमरः । दृङ्ङ् आदरे । दरदरः ॥ सं-
गतौ । सरसरः ॥ वृग्ङ् वरणे । वरवरः ॥ अनुकरणशब्दा एते ॥ १४ ॥

मषिमसेर्वा ॥ १५ ॥

आभ्यामः प्रत्ययो भवति सरूपे च द्वे रूपे भवतः पूर्वस्य चान्तेकारो वा
भवति ॥ मष हिंसायाम् । मषमषः । मष्मषः ॥ मसैच् परिणामे । मसमसः ।
मस्मसः ॥ १५ ॥

हृसृफलिकषेरा च ॥ १६ ॥

एभ्यो अः प्रत्ययो भवति सरूपे च द्वे रूपे भवतः पूर्वस्य चान्त आकारो
भवति ॥ हृङ् हरणे । हरति नयति शस्त्राप्यस्त्रलन् लक्ष्यम् । हराहरो योग्या-
चार्यः ॥ सृङ् गतौ । धावति वायुना नीयमानः समन्तात् । सरासरः सारङ्गः ॥
फल निष्पत्तौ । फलति निष्पादयति नानाविधानि पुष्पफलानि । फलाफलमरण्यम् ।
कष हिंसायाम् । कषति विदारयति । कषाकषः कृमिजातिः ॥ १६ ॥

इदुदुपान्त्याभ्यां किदिदुतौ च ॥ १७ ॥

इकारोपान्त्यादुकारोपान्त्याच्च किदः प्रत्ययो भवति सरूपे च द्वे
रूपे भवतः पूर्वस्य च यथासंख्यमिकार-उकारावन्ते भवतः ॥ किलत् श्रैत्यक्री-
डनयोः । किलिकिलः ॥ हिलत् हावकरणे । हिलिहिलः ॥ सिलत् उञ्छे ।

सिलिसिलः ॥ कुरत् छेदने । कुरुकुरः ॥ मुरत् संवेष्टने । मुरुमुरः ॥ घुरत्
भीमार्थशब्दयोः । घुरुघुरः ॥ पुरत् अग्रगमने । पुरुपुरः ॥ सुरत् ऐश्वर्यदीप्तयोः ।
सुरुसुरः ॥ कुरत् शब्दे । कुरुकुरः ॥ चुरण् स्तेये । चुरुचुरः ॥
हुल हिंसासंवरणयोश्च । हुलुहुलः ॥ गुजत् शब्दे । गुजुगुजः ॥ गुडत्
रक्षायाम् । गुडुगुडः ॥ कुटत् कौटिल्ये । कुटुकुटः ॥ पुटत् संश्लेषणे । पुटुपुटः ॥
कुणत् शब्दोपकरणयोः । कुणुकुणः ॥ मुणत् प्रतिज्ञाने । मुणुमुणः ॥ अनुकर-
णशब्दा एते ॥ १७ ॥

जजलतितलकाकोलीसरीसृपादयः ॥ १८ ॥

एते अप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ जल घात्ये । अस्य द्वित्वे पूर्वस्य च जभावः ।
जजलः । यस्य जाजलिः पुत्रः ॥ तिलत् स्नेहने । अस्य द्वित्वे पूर्वस्य च
तिभावे धातोरिकारस्य अकारे । तितलः ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । अस्य द्वित्वे
पूर्वस्य च काभावे । काकोली । क्षीरकाकोलीति च बह्वीजातिः ॥ स्रृं गतौ । अस्य
द्वित्वे गुगाभावे पूर्वस्य च सरीभावे । सरीसृप उरगजातिः ॥ आदिग्रहणाद्यथा-
दर्शनमन्येपि ॥ १८ ॥

बहुलं गुणवृद्धी चादेः ॥ १९ ॥

धातोः किंङः प्रत्ययो भवति सरूपे च द्वे रूपे भवतः पूर्वस्य च
इकार-उकारावन्ते भवतो यथादर्शनं च गुणवृद्धी भवतः ॥ केलिकिलः कैलि-
किलश्च हसनशीलः ॥ हिलत् हावकरणे । हेलिहिलो हैलिहिलश्च विलसनशीलः ॥
शेलिशिलः शैलिशिलश्च ॥ शुभि दीप्तौ । शोभते पुनः पुनरिति शोभुशुभः ।
शौभुशुभः ॥ शुदंत् प्रेरणे । नुदति पुनः पुनरिति नौदुनुदः । नौदुनुदः ॥
गुडत् रक्षायाम् । गुलति भ्राम्यति पुनः पुनरिति गोलुगुलः । गौलुगुलः ॥ बुलण्
निमज्जने । बोलयति पुनः पुनरिति बोलुबुलः । बौलुबुलः ॥ तत्तद्धात्वर्थास्तच्छील
अनुवादविशेषा वैते ॥ १९ ॥

णैर्लुप् ॥ २० ॥

धातोरप्रत्ययसंनियोगे बहुलं णैर्लुप् भवति ॥ वञ्चं धारयतीति वञ्चधर
इन्द्रः ॥ एवं चक्रधरो विष्णुः ॥ भूधरोऽग्निः ॥ जलधरो मेघः ॥ बाहुलकात्प्रत्य-
यान्तरेपि ॥ देवयतीति दिव् द्यौः स्वर्गो व्योम च ॥ पुण्यं कारयन्तीति पुण्यकृतो
वाः ॥ एवं पर्णं शोषयतीति पर्णशुट् ॥ वान्ति पर्णशुषो वातास्ततः पर्णमुचोपरे ।

ततः पर्णरुहः पश्चात्ततो देवः प्रवर्षति ॥ तथा महतः कारयां चक्रुराक्र-
न्दानिति प्राप्ते महतश्चक्रुराक्रन्दानिति भवति ॥ महीपालवचः श्रुत्वा जुषुषुः
पुण्यमाणवाः । घोषयां चकुरित्यर्थः ॥ २० ॥

भीण्डालिवलिकल्यतिमर्च्यविमृजिकुतुस्तुदाधारात्राकापानिहान-
ज्गुभ्यः कः ॥ २१ ॥

एभ्यः कः प्रत्ययो भवति ॥ जिभीक् भये । बिभेति दुन्दुभात्परस्माच्च । भेको
मण्डूकः कातरश्च । बिभेति वायोः । भेको मेघः ॥ इण्क् गतौ । एत्यद्वितीय
इत्येकोसहायः संख्या प्रधानमसमानोन्यश्च ॥ पल फल शल गतौ । शलन्त्यात्मर-
क्षणाय तमिति शल्कः शरणम् । शलति त्यक्तं बहिरिति शल्कं गृहीतरसं शकलम् ।
शलकः काष्ठत्वग्मलिर्न च काष्ठं मुद्गरः करणं च ॥ वलि संवरणे । वल्को दशनो
वासस्त्वक् च ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कल्कः कषायो दम्भः पिष्टपिण्डश्च ॥
अत सातत्यगमने । अत्क आत्मा वायुर्व्याधितश्चन्द्र उत्पातश्च ॥ मर्चः सौत्रो
धातुः । मर्को देवदारुर्वायुर्दानवो मनः पन्नगो विघ्नकारी च । चजः कगमिति क-
त्वम् ॥ अर्च पूजायाम् । अर्कः सूर्यः पुष्पजाति[र्शाट]जातिश्च ॥ मृजौक्
शुद्धौ । मार्को वायुः ॥ कुंक् शब्दे । कोकश्चक्रवाकः ॥ तुंक् वृत्तिर्हिंसापूरणेषु ।
तोकमपत्यम् ॥ टुंक् स्तुतौ । स्तोकमल्पम् ॥ डुदांक् दाने । दाको यजमानो
यज्ञश्च ॥ डुधांक् धारणे च । धाक ओदनोद्वानम्भः स्तम्भश्च ॥ रांक् दाने ।
राको दातार्यः सूर्यश्च । राका पैर्णमासी कुमाररजस्वला च ॥ रैंड् पालने ।
त्राको धर्मः शरणस्थानीयश्च ॥ कैं शब्दे । काको वायसः ॥ पां पाने । पांक् रक्षणे
वा । पाको बालोसुरः पर्वतश्च ॥ ओहांक् त्यागे । निहाको निःस्नेहो निर्मोकश्च ।
निहाका गोधा ॥ शुं गतौ । न शवतीत्यशोकः ॥ २१ ॥

विचिपुषिमुषिशुष्यविसृशुसुभूधूमनीवीभ्यः कित् ॥ २२ ॥

एभ्यः कित्कः प्रत्ययो भवति ॥ विचृपी पृथग्भावे । विक्रः करिपोतः ॥
पुषंच् पुष्टौ । पुष्को निशाकरः ॥ मुषश् स्तेये । मुष्कश्चैरो मांसलो वा । मुष्कौ
वृषणौ ॥ शुषंच् शोषणे । शुष्कमपगतरसम् ॥ अव रक्षणादिषु । ऊकः कुन्दुमः ॥
सृं गतौ । सृको वायुर्बाणः सृगालो बको निरयश्च । सृकायुधविशेषः ॥ वृग्द्
वरणे । वृड्श् संभक्तौ वा । वृको मृगजातिरादित्यो धूर्तो जाठरश्चाग्निः ॥ शुं गतौ ।
शुकः कीर ऋषिश्च ॥ पुंग्द् अभिषवे । सुको निरामयः ॥ भू सत्तायाम् । भूकः

कालदिष्ठं च ॥ धूत् विधूने । धूग्ट् कम्पने वा । धूग्श् कम्पने वा । धूको
वायुर्व्याधिश्च । धूका पताका ॥ मूड् बन्धने । मूकोवाक् ॥ णीग् प्रापणे । नीकः
खगो ज्ञाता च । नीकोदकहारिका ज्ञातिश्च ॥ वीक् प्रजननादिषु । वीको वायुर्ना-
शार्थो मनो वसन्तश्च । वीका पक्षिजातिर्नेत्रमलं च ॥ २२ ॥

कृगो वा ॥ २३ ॥

कृगः कः प्रत्ययो भवति स च किद्वा भवति । डुकृग् करणे । कर्कोभिः
सारङ्गो दर्भः श्वेताश्वश्च ॥ कृकः शिरोधीवम् ॥ २३ ॥

घुयुहिपितुशोर्दीर्घश्च ॥ २४ ॥

एभ्यः कित्कः प्रत्ययो भवत्येषां च दीर्घो भवति ॥ घुङ् शब्दे । घूकः
कौशिकः ॥ युक् मिश्रणे । यूका क्षुद्रजन्तुः स्वेदजः ॥ हिट् गतिवृद्धयोः ।
हीकः पक्षी ॥ पित् गतौ । पीक उपस्थो जलाश्रयश्च ॥ तुक् वृत्त्यादिषु । तूक
उपस्थः पर्वतश्च ॥ शुं गतौ । शूकः किशोररमिषवः शोकश्च । शूका
हल्लेखः ॥ २४ ॥

ह्रियो रश्च लो वा ॥ २५ ॥

ह्रियः कित्कः प्रत्ययो भवति रेफस्य च लकारो वा भवति ॥ [ह्रीक्
लज्जायाम् ।] ह्रीकः । ह्रीको लज्जापरो नकुलश्च । ह्रीकोलिङ्ग्यपि ॥ २५ ॥

निष्कतुरुष्कोदर्कार्लकुल्कश्चफल्ककिञ्जल्कोल्कावृक्छेक-

केकायस्कादयः ॥ २६ ॥

एते कप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ नेः सीदतेर्दिच्च । निष्कः सुवर्णादिः ॥
तूरैचि त्वरायाम् । अस्य ह्रस्व उषश्चान्तः । तुरुष्को वृक्षो म्लेच्छश्च ॥ उदः परात्
अर्तेः । उदर्कः क्रियाफलम् ॥ अली भूषणादौ । अस्मादर् चान्तः । अलर्क उन्मत्तो
मदालसात्मजश्च ॥ पल फल शाल गतौ । इत्यस्योपान्त्योत्वं च । शुल्कं रक्षा-
निर्वेशः ॥ शुनः परात् फालेर्ह्रस्वश्च । श्वल्कोन्धकविशेषः ॥ किमः परात् जृषो रस्य
लश्च । किञ्जल्कः पुष्परेणुः ॥ ज्वलेरुलादेशश्च । उलेः सौत्रस्य वा । उल्कौत्पा-
तिकं ज्योतिरग्निज्वाला च ॥ वृजैकि वर्जने । अगुणत्वं च । वृक्को मुष्कः ॥ छ्यति-
कायत्योरेत्वं च । छेको मनीषी । केका मयूरवाक् ॥ यमेर्मस्य सः । यस्कः ॥
आदिग्रहणात् ढक्कास्पृकादयोपि ॥ २६ ॥

दृक् नृस्मृधृवृमृस्तुकुक्षुलङ्घिचरिचटिकटिकण्टिचणिचषिफ-
लिवमित्तम्यविदेविवन्धिकनिजनिमशिक्षारिकुरिवृतिव-
ल्लिमल्लिसह्यलिभ्योकः ॥ १७ ॥

एभ्योकः प्रत्ययो भवति ॥ दृश् विदारणे । दरको भीरुः ॥ कृत् विक्षेपे ।
करको जलभाजनं कमण्डलुश्च । करका वर्षपाषाणः ॥ नृश् नये । नरको
निरयः ॥ स्मृ गतौ । स्मरको मद्यविशेषः कंसभाजनविशेषश्च । सरका मधुपानवारः ॥
टुडुभृङ्गक् पोषणे च । भरको गोण्यादिः ॥ धृङ् अवध्वंसने । धरकः सुवर्णोन्मा-
ननियुक्तः ॥ वृग् वरणे । वरको वधूजानिसहायो वाजसनेयभेदश्च ॥ मृन् प्राण-
त्यागे । मरको जनोपद्रवः ॥ षृङ्गक् स्तुतौ । स्तवकः पुष्पगुच्छः ॥ कुङ्क् शब्दे ।
कवकमभक्ष्यद्रव्यविशेषः ॥ टुक्षुक् शब्दे । क्षवको राजसर्पपः ॥ लघुङ् गतौ ।
लङ्घको रङ्गोपजीवी ॥ चर भक्षणे । चरको मुनिः ॥ चटण् भेदे । चटकः पक्षी ॥
कटे वर्षावरणयोः । कटको वलयः ॥ कटु गतौ । कण्टकस्तरुलोम् ॥ चण शब्दे ।
चणको मुनिर्धान्यविशेषश्च ॥ चषी भक्षणे । चषकः पानभाजनम् ॥ फल
निष्पत्तौ । फलकः खेटकम् ॥ टुवमू उद्गिरणे । वमकः कर्मकरः ॥ तमूच्
काङ्क्षायाम् । तमको व्याधिः क्रोधश्च ॥ अव रक्षणादौ । अवका शैवलम् ॥
देवृङ् देवने । देवकाप्सरः । देविका नदी ॥ बन्धंश्च बन्धने । बन्धकधारक-
पालः ॥ कनै दीप्त्यादिषु । कनकं सुवर्णम् ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जनकः सीता-
पिता ॥ मश रोषे च । मशकः क्षुद्रजन्तुः ॥ क्षर संचलने । ण्यन्तः । क्षारकं
बालमुकुलम् ॥ कुरत् शब्दे । कौरकं प्रौढमुकुलम् ॥ वृतूङ् वर्तने । वर्तका वर्तिका
वा शकुनिः ॥ वल्लि संवरणे । वल्लकी वीणा ॥ मल्लि धारणे । मल्लकः शरावः ।
मल्लिका पुष्पजातिर्दीपाधारश्च ॥ सल्लः सौत्रः । सल्लकी वृक्षः । सत्कृत्य लक्ष्यते
स्वाद्यते गजैः सल्लकीति वा ॥ अली भूषणादिषु । अलकः केशविन्यासः । अलका
पुरी ॥ १७ ॥

को रुण्टिरण्टिभ्यः ॥ १८ ॥

कुशब्दात्परेभ्य एभ्योकः प्रत्ययो भवति ॥ रुक् शब्दे । कुरवको वृक्षः ॥
रुटु स्तेये । कुरुण्टको वर्णगुच्छः ॥ रण्टिः सौत्रः । कुरुण्टकः स एव ॥ १८ ॥

धुधून्दिरुचितिलिपुलिकुलिक्षिपिक्षुपिक्षुभिलिखिभ्यः कित् ॥ १९ ॥

एभ्यः क्तिदकः प्रत्ययो भवति ॥ धुं स्थैर्ये च । ध्रुवकः स्थिरः ।
ध्रुवकावपनविशेषः ॥ धूत् विधूने । ध्रुवकं धूननम् । ध्रुवकः प्रधानम् । स्त्री ध्रुवका-

वपनविशेषः ॥ उन्दैप् क्लेदने । उदकं जलम् ॥ रुचि अभिप्रीत्यां च । रुचक
आभरणविशेषः ॥ तिलत् स्नेहने । तिलको विशेषको वृक्षश्च ॥ पुलण् समुच्छा-
ये । पुल महत्त्वे वा । पुलको रोमाञ्चः ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । कुलकं संयुक्तम् ॥
क्षिपीत् प्रेरणे । क्षिपको वायुः । क्षिपकायुधम् ॥ क्षुपः सौत्रो ह्रस्वीभावे । क्षुपको
गुल्मः ॥ क्षुभच् संचलने । क्षुभकः पाञ्चालकः ॥ लिखत् अक्षरविन्यासे । लि-
खकश्चित्रकरः ॥ २९ ॥

छिदिभिदिपिटेर्वा ॥ ३० ॥

एभ्योकः प्रत्ययो भवति स च किद्वा भवति ॥ छिदृपी द्वैधीकरणे ।
छिदकः खड्गः क्षुरश्च । छेदकः परशुः ॥ भिदृपी विदारणे । भिदकं जलं पिशु-
नश्च । भेदकं वज्रम् ॥ पिट शब्दे च । पिटकः क्षुद्रस्फोटकः । पेटकं
संघातः ॥ ३० ॥

कृषेगुणवृद्धी च वा ॥ ३१ ॥

कृषेरकः प्रत्ययो भवति गुणवृद्धी चास्य वा भवतः ॥ कृषीत् विलेखने ।
कृषकः ॥ कृषकः परशुः ॥ कार्षकः । कृषकः कुटुम्बी ॥ ३१ ॥

नञः पुंसेः ॥ ३२ ॥

नञः परात् पुंसण् अभिमर्दने । इत्यस्मात्किदकः प्रत्ययो भवति ॥ नपुं-
सकं तृतीया प्रकृतिः ॥ नखादित्वाच्चवत् न भवति ॥ ३२ ॥

कीचकपेचकमेचकभेनकार्भकधमकवधकलघकजहकैरकैडकाश्मकल-
मकक्षुल्लकवटवकाढकादयः ॥ ३३ ॥

एते कीचकादयः शब्दा अकप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कचि बन्धने ।
अस्योपान्त्येत्वं च । कीचको वंशविशेषः ॥ डुपचीप् पाके । मचि कल्कने ।
मनिच् ज्ञाने । एषामुपान्त्येत्वं च । पेचकः करिजघनभागः ॥ मेचको वर्णः ॥
मेनकाप्सरः ॥ अर्तेर्भश्चान्तः । अर्भको बालः ॥ ध्मां शब्दाधिसंयोगयोः । अस्य
धमादेशश्च । धमकः कीटः कर्मरश्च । अन्यत्रापि धमादेशो दृश्यते । क्ते
धान्तः ॥ हन्तेर्वधश्च । वधको हन्ता व्याधिश्च । वधकं पद्मबीजम् । अन्य-
त्रापि दृश्यते । वृत्रं हन्ति । अचि । वृत्रवधः शक्रः । वधिता निर्मोचकः ।
वध्यः । वधनम् ॥ लघुङ् गतौ । नलुक् च । लघकोसमीक्ष्यकारी ॥ जहतेर्ह रूपे

अन्तलुक् च । जहकः कालः क्षुद्रश्च ॥ ईरिक् गतिकम्पनयोः । ईडिक् स्तुती ।
अनयोर्गुणश्च । एरकोदकतृणजातिः ॥ एडकाविजातिः ॥ अशौटि व्याघ्रौ । अस्य
मोन्तः । अश्मका जनपदः ॥ रमिं क्रीडायाम् । अस्य लमादेशश्च । लमक
ऋषिविशेषः ॥ क्षुद्वी संपेपे । अस्य क्षुल्लदेशश्च । क्षुल्लको दध्नः । क्षुधं लातीति
वा क्षुल्लः । क्षुल्ल एव क्षुल्लक इति वा ॥ वट वेष्टने । अस्यावोन्तश्च । वटवक-
स्तृणपुञ्जः ॥ आडपूर्वात् ढौकतेर्डिच्च । आढकं मानम् ॥ आदिग्रहणात् बृहत्तन्त्रात् ।
कला आपिबन्तीति कलापकाः शाखाणि ॥ कथण् वाक्यप्रबन्धे । कथयतीति कथ-
कस्तोटकाख्यायिकादीनां वर्णयिता ॥ एवमुपकचम्पकफलहकादयोपि ॥ ३३ ॥

शालिबलिपतिवृतिनभिपटितटितडिगडिभन्दिबन्दिमन्दिनभिकुदुपुम-
निखजिभ्य आकः ॥ ३४ ॥

एभ्य आकः प्रत्ययो भवति ॥ पल फल शल गतौ । शलकैषणी पूरणरेखा
द्युतोपकरणं सूची च ॥ बल प्राणनधान्यावरोधयोः । बलाका जलचरी शकुनिः ॥
पतू गतौ । पताका वैजयन्ती ॥ वृतूड् वर्तने । वर्ताका शकुनिजातिः ॥ णभच्
हिसायाम् । नभाकश्चक्रवाकजातिस्तमः काकश्च ॥ पट गतौ । पटाका वैजयन्ती
पक्षिजातिश्च ॥ तट उच्छ्रये । तटाकं सरः ॥ तडण् आघाते । तडाकं तदेव ॥ गड
सेचने । गडाकः शाकजातिः ॥ मडुड् सुखकल्याणयोः । मन्दाकं शासनम् ॥ वडुड्
स्तुत्यभिवादनयोः । वन्दाकश्चीवरभिक्षुः ॥ मडुड् स्तुत्यादिषु । मन्दाकौषधिः ॥
णमं प्रहत्वे । नमाका मेच्छजातिः ॥ कुण्ड् शब्दे । कवाकः पक्षी ॥ टुडुण् उपतापे ।
दवाको मेच्छः ॥ पूड् पवने । पवाका वात्या ॥ मर्निच् ज्ञाने । मनाका हस्तिनी ॥
खज मन्थे । खजाक आकरो मन्था दर्विराकाशं बन्धकी शरीरं पक्षी च ॥ ३४ ॥

शुभिगृहिविदिपुलिगुभ्यः कित् ॥ ३५ ॥

एभ्यः किदाकः प्रत्ययो भवति ॥ शुभि दीप्तौ । शुभाका पक्षिजातिः ॥ गृहणि
ग्रहणे । गृहाकः ॥ विदक् ज्ञाने । विदाका भूतग्रामः ॥ पुल महत्त्वे । पुलाकोर्ध-
स्विन्नो धान्यविशेषः ॥ गुण्ड् शब्दे । गुण् पुरीषोत्सर्गे वा । गुवाकं पूगफलम् ॥ ३५ ॥

पिषेः पिन्पिण्यौ च ॥ ३६ ॥

पिषूप् संचूर्णे । इत्यस्मात्किदाकः प्रत्ययो भवत्यस्य च पिन् पिण्य इत्या-
देशौ भवतः ॥ पिनाकमैशं धनुः शूलं वा । पिनाको दण्डः । पिण्याकस्तिला-
दिखलः ॥ ३६ ॥

मवाकश्यामाकवार्ताकवृन्ताकज्योन्ताकगूवाकभद्राकादयः ॥ ३७ ॥

एत आकप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ मव्य बन्धने । यलोपः । मवाको रेणुः ॥ इयैङ् गतौ । मोन्तः । श्यामाको जघन्यो व्रीहिः ॥ वृतेर्वृद्धिश्च । वार्ताकी शाकविशेषः । तत्फलं वार्ताकम् ॥ स्वराच्चोन्तश्च । वृन्ताक्युच्चबृहती । तत्फलं वृन्ताकम् ॥ ज्युङ् गतौ । न्तश्च प्रत्ययादिः । ज्यवतेस्मिन्स्विद्यमान इति ज्योन्ताकं स्वेदसन्नविशेषः ॥ गुन्त् पुरीषोत्सर्गं । गुङ् शब्दे वा । ऊवादेशश्च । गूवाकं पूगफलम् ॥ भदुङ् सुखकल्याणयोः । अस्य भद्रादेशश्च । भद्राकोकुटिलः ॥ आदिग्रहणात् स्योनाकवार्ताकपराकादयो भवन्ति ॥ ३७ ॥

क्रीकल्यलिदलिस्फटिदूषिभ्य इकः ॥ ३८ ॥

एभ्य इकः प्रत्ययो भवति ॥ दुर्क्रीग्श् द्रव्यविनिमये । क्रयिकः क्रेता ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलिका कोरकम् । उत्कलिकोर्मिः ॥ अली भूषणादौ । अलिकं ललाटम् ॥ दल विशरणे । दलिकं दारु ॥ स्फट स्फुट्ट विसरणे । स्फटिको मणिः ॥ दुषच् वैकृत्ये । दूषिका नेत्रमलः ॥ ३८ ॥

आडः पणिपनिपदिपतिभ्यः ॥ ३९ ॥

आड्परेभ्य एभ्य इकः प्रत्ययो भवति ॥ पणि व्यवहारस्तुत्योः । आपणिकः पत्तनवासी व्यवहारज्ञो वा ॥ पनि स्तुतौ । आपनिकः स्तावक इन्द्रनील इन्द्रकीलो वा ॥ पदिच् गतौ । आपदिक इन्द्रनील इन्द्रकीलो वा ॥ पतू गतौ । आपतिकः पथि वर्तमानो मयूरः इयेनः कालो वा ॥ आपणिकादयश्चत्वारो वणिजोपि ॥ ३९ ॥

नसिवासिकसिभ्यो णित् ॥ ४० ॥

एभ्यो णिदिकः प्रत्ययो भवति ॥ णसि कौटिल्ये । नासिका घ्राणम् ॥ वसं निवासे । वासिका माल्यदामविशेषश्चेदनद्रव्यं च ॥ कस गतौ । कासिका घनस्पतिः ॥ ४० ॥

पापुलिकृषिकुशित्रिभ्यः कित् ॥ ४१ ॥

एभ्य इकः प्रत्ययो भवति स च कित् [भवति ॥] पां पाने । पिकः कोकिलः ॥ पुल महत्त्वे । पुलिको मणिः ॥ कृषीत् विलेखने । कृषिकः पामरस्तृणजातिश्च ॥ कुशं आह्वानरोदनयोः । कुशिकः क्रोष्टुक उलूकश्च ॥ ओत्रधौत् छेदने । वृश्चिकः सविषकीटो राशिश्च नक्षत्रपादनवकरूपः ॥ ४१ ॥

प्राडः पणिपनिकषिभ्यः ॥ ४२ ॥

प्राडित्यस्मादुपसर्गसमुदायात्परेभ्य एभ्य किदिकः प्रत्ययो भवति ॥ पणि व्यवहारस्तुत्योः । प्रापणिको वणिक् ॥ पनि स्तुतौ । प्रापनिकः पथिकः ॥ कष हिंसायाम् । प्राकषिको वायुः खलो नर्तको मालाकारश्च ॥ प्रपूर्वात् पणराड्पूर्वाच्च कषेरिच्छन्त्यन्ये । प्रपणिको गन्धविक्रयी ॥ आकषिको न कर्तव्यः ॥ ४२ ॥

मुषेर्दीर्घश्च ॥ ४३ ॥

मुषेरिकः प्रत्ययो भवति दीर्घश्च स्वरस्य [भवति] ॥ मूषिक आखुः ॥ ४३ ॥

स्यमेः सीम् च ॥ ४४ ॥

स्यमेरिकः प्रत्ययो भवत्यस्य च सीमित्यादेशो भवति ॥ स्यमू शब्दे । सीमिको वृक्ष उदककृमिश्च । सीमिकोपजिह्विका ॥ सीमिकं वल्मीकम् ॥ केचित्सिमिति ह्रस्वोपान्त्यमादेशं प्रत्ययस्य च दीर्घत्वमिच्छन्ति । सिमीकः सूक्ष्मकृमिः ॥ ४४ ॥

कुशिकहृदिकमक्षिकेतिकपिपीलिकादयः ॥ ४५ ॥

एते किदिकप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । कुषैः श च । कुशिको मुनिः ॥ हृगो दोन्तश्च । हृदिको यादवः ॥ मषेः सोन्तश्च । मक्षिका क्षुद्रजातिः ॥ एते-
स्तोन्तश्च । इतिको मुनिः ॥ पीलेर्दे च । पिपीलिका मध्यक्षामा कीटजातिः ॥ आदिग्रहणात् गि[ब्द]क[भु]रिकभुलिकादयो भवन्ति ॥ ४५ ॥

स्यमिकषिदूष्यनिमनिमलिवल्यलिपालिकाणिभ्य ईकः ॥ ४६ ॥

एभ्य ईकः प्रत्ययो भवति ॥ स्यमू शब्दे । स्यमीको वृक्षो वल्मीको नृप-
गोत्रं च । स्यमीकं जलम् । स्यमीका कृमिजातिः ॥ कष हिंसायाम् । कषीका कुहा-
लिका ॥ दुषंच् वैकृत्ये । ण्यन्तः । दूषीका नेत्रमलो वीरणजातिर्वर्तिलता च ॥ अनक्
प्राणने । अनीकं सेनासमूहः संग्रामश्च ॥ मनिंच् ज्ञाने । मनीकः सूक्ष्मः ॥ मलि
धारणे । मलीकमञ्जनमरिश्च ॥ वलि संवरणे । वलीको बलवान्पटलान्तश्च । वलीकं
वेदमदारु ॥ अली भूषणादौ । अलीकमसत्यम् । अलीका । पण्यत्री । व्यलीकमपरा-
धः । व्यलीका लज्जा ॥ पलण् रक्षणे । पालीकं तेजः ॥ कण शब्दे । कणीकः
पटवासः । कणीका भिन्नतण्डुलावयवो वनस्पतिबीजं च ॥ ४६ ॥

जृषृदृशृवृमृभ्यो द्वे रश्चादौ ॥ ४७ ॥

एभ्य ईकः प्रत्ययो भवति द्वे च रूपे भवत एषां चादौ रो भवति ॥ जृषच्
जरसि । जर्जरीका शतपत्नी ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पर्परीका जलाशयः सूर्यश्च ।

पर्परीकोमिः कुररो भक्ष्यः कुर्कुरथ ॥ दृश् विदारणे । दर्दरीको दाडिम इन्द्रो
 आदित्रविशेषो वादित्रभाण्डं च ॥ शृश् हिंसायाम् । शर्शरीकः कृमिर्विकलेन्द्रियो
 दुष्टाश्चो लावकश्च । शर्शरीका मङ्गल्याभरणम् ॥ वृग् ट् वरणे । वर्वरीकः संवरण-
 मुरणः पतत्री केशसंघातश्च । वर्वरीका सरस्वती ॥ मृन् प्राणत्यागे । मर्मरीकोमिः
 स्तूरः श्येनश्च ॥ ४७ ॥

ऋच्यूजिह्वीषिदृशिर्मृडिशिलिनिलीभ्यः कित् ॥ ४८ ॥

एभ्यः किदीकः प्रत्ययो भवति ॥ ऋचत् स्तुतौ । ऋचीक ऋषिः ॥ ऋजि
 गतिस्थानार्जनेर्जनेषु । ऋजीकं वञ्चं बलं स्थानं च ॥ ह्रप् अलीके । ह्रप्च तुष्टौ वा ।
 ह्रषीकमिन्द्रियम् ॥ इषत् इच्छायाम् । ईष उञ्छे । ईषि गतिहिंसादर्शनेषु वा । इषी-
 का । ईषीका च तृणशलाका ॥ दृश् प्रेक्षणे । दृशीकं मनोज्ञम् । दृशीका रजस्वला ॥
 मृडत् सुखने । मृडीकं सुखकृत्सुखं च ॥ शिलत् उञ्छे । शिलीकः सस्यविशेषः ॥
 लीङ्च् श्लेषणे । निपूर्वः । निलीकं वृत्तम् । बाहुलकादीलुक् ॥ ४८ ॥

मृदेर्वोन्तश्च वा ॥ ४९ ॥

मृदेः किदीकः प्रत्ययो भवति वकारश्चान्तो वा भवति ॥ मृदश् क्षोदे ।
 मृद्रीका मृदीका च द्राक्षा ॥ ४९ ॥

सृणीकास्तीकप्रतीकपूतीकसमीकवाहीकवाल्हीकवल्मीकक-

ल्मलीकतिन्तिडीककङ्कणीककिङ्किणीकपुण्डरीकच-

ञ्चरीकफर्फरीकझर्झरीकवर्धरीकादयः ॥ ५० ॥

एते किदीकप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ सर्वेर्णोन्तश्च । सृणीको वायुरभिरशनि-
 रुन्मत्तश्च । सृणीका लाला ॥ अस्तेस्तोन्तश्च । अस्तीको जरत्कारुस्रुतः ॥ प्राक्
 पूरणे । प्रातेस्तोन्तो ह्रस्वश्च । प्राति शरीरमिति प्रतीको वायुरवयवः सुखं च ।
 सुप्रतीको दिग्गजः ॥ पुवस्तोन्तश्च । पूतीकं तृणजातिः ॥ सम्पूर्वस्य एतेर्लुक् च ।
 संयन्त्यस्मिन्निति समीकं संप्रामः ॥ वहिवल्होर्दार्धश्च । वाहीकः । वाल्हीकः ।
 एतौ देशौ ॥ वलेर्मोन्तश्च । वल्मीको नाकुः ॥ कलेर्मलश्चान्तः । कल्मलीकं
 ज्वाला ॥ तिमेस्तिङ् चान्तः । तिन्तिडीकः पक्षी वृक्षामुश्च । तन्तिडीक इति पूर्व-
 स्येत्वं नेच्छन्त्येके ॥ चङ्क्षयतेः कङ्कण् च । कङ्कणीको घण्टाजालम् ॥ किमः
 परात् कणेः किण् च । किङ्किणीका घण्टिका ॥ पुण्डर् चान्तः पुण्डतेर्वा भर् ।
 पुण्डरीकं पद्मं छत्तं व्याघ्रश्च ॥ चञ्चरर् चान्तः । चञ्चरीको भ्रमरः ॥ पिपर्तेर्गुणो

द्वित्वं पकारयोः फत्वं रश्चान्तः पूर्वस्य । फर्फरीकं पल्लवं पादुका मर्दलिका च ॥
 क्षीर्यतेर्द्वित्वं तृतीयाभावः पूर्वस्य रश्चान्तः । हर्षरीकं देहः । हर्षरीका वादित्रभा-
 ण्डम् ॥ एवं घर्तेः । घर्षरीका घण्टिका ॥ आदिप्रहणादन्येपि ॥ ५० ॥

भिवमिकटिभल्लिकुहेरुकः ॥ ५१ ॥

एभ्य उकः प्रत्ययो भवति ॥ डुमिगट् प्रक्षेपणे । मयुक आतपः ।
 बाहुलकात् मिग्मीग इति नात्वम् ॥ डुवमू उद्विरणे । वमुको जलदः ॥ कटे
 वर्षावरणयोः । कटुको रसविशेषः ॥ भल्लि परिभाषणहिंसादानेषु । भल्लुक क्रसः ॥
 कुहणि विस्मापने । कुहकमाश्चर्यम् ॥ ५१ ॥

संविभ्यां कसेः ॥ ५२ ॥

आभ्यां परस्मात् कसेरुकः प्रत्ययो भवति ॥ कस गतौ । संकलुकः
 सुकुमारः परापवादशीलः आद्याभिश्च । संकलुकं व्यक्ताव्यक्तं संकीर्णं च ॥
 विकलुको गुणवादी परिश्रान्तश्च ॥ ५२ ॥

क्रमेः कृम् च वा ॥ ५३ ॥

क्रमेरुकः प्रत्ययो भवत्यस्य च कृमित्यादेशो वा भवति ॥ क्रमू पादवि-
 क्षेपे । क्रमुको बन्धनः । आदेशविधानबलाच्च न गुणः । क्रमुकः पूगतरुः ॥ ५३ ॥

कामितिमेदोन्तश्च ॥ ५४ ॥

आभ्यामुकः प्रत्ययो भवति दधान्तो भवति ॥ कमूङ् कान्तौ । कन्दुकः
 क्रीडनकम् ॥ तिमच् आर्द्रभावे । तिन्दुको वृक्षः ॥ ५४ ॥

मण्डेर्मडु च ॥ ५५ ॥

मण्डेरुकः प्रत्ययो भवति मडुश्चादेशो भवति ॥ मडु भूषायाम् । मडुको
 वाद्यविशेषः ॥ ५५ ॥

कण्यणेणित् ॥ ५६ ॥

आभ्यां णितुकः प्रत्ययो भवति ॥ कण अण शब्दे । काणुकः काको
 हिंसश्च । काणुकमाणुकं चाक्षिमलम् ॥ ५६ ॥

कञ्चुकांशुकनंशुकपाकुकहिवुकचिवुकजम्बुकचुलुकचूचुकोन्मुकभा-
 वुकपृथुकमधुकादयः ॥ ५७ ॥

एते किदुकप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कचि बन्धने । अशौटि व्याप्तौ ।
 नशौच् अदर्शने । एषां स्वराक्षोन्तश्च । कञ्चुकः कूर्पासः । अंशुकं वस्त्रम् । नंशुको

हणरेणुः प्रवासशीलश्चन्द्रः प्रावरणं च ॥ पत्रेः पाक् च । पाकुको लघुपात्री रूपः
 प्रपकारोर्ध्वयुथ ॥ हिनोतिचिनोतिजमतीनां बोन्तश्च । हिवुकं लमाच्चतुर्थस्थानं
 रसातलं च ॥ चिबुकं मुखधोभागः ॥ जम्बुकः सृगालः ॥ चुलुम्पः सौत्रः ।
 अन्त्यस्वरादिलोपश्च । चुलुम्पतीति चुलुकः करकोशः ॥ चतेभूच्च । चूचुकः
 स्तनाग्रभागः । ज्वलेहल् च । उल्मुकमलातम् ॥ भातेर्वोन्तश्च । भावुको भगिनीपतिः ॥
 प्रथिष् प्रख्याने । पृथुकः शिशुर्ग्रीष्वाद्यभ्युषश्च ॥ मचि कल्कने । धन्धान्तादेशः ।
 मधुकं यष्टीमधुः ॥ आदिग्रहणात् बालुकीबालुकादयो भवन्ति ॥ ५७ ॥

मृमन्यञ्जिजलिवलितलिलमल्लिभालिमण्डिवन्धिभ्य ऊकः ॥ ५८ ॥

एभ्य ऊकः प्रत्ययो भवति ॥ मृत् प्राणत्यागे । मरूको मयूरो मृगो निर्दश-
 नेभस्तृणं च ॥ मर्निच् ज्ञाने । मनूकः कृमिजातिः ॥ अञ्जौप् व्यक्तिभ्रक्षणगतिषु ।
 भञ्जुको हिंस्रः ॥ जल धात्ये । जलूका जलजन्तुः ॥ बल प्राणनधान्यावरोधनयोः ।
 बलूक उत्पलमूलं मत्स्यश्च ॥ तलण् प्रतिष्ठायाम् । तलूकस्त्वक्कृमिः ॥ मलि धारणे ।
 मलूकः सरोजशकुनिः ॥ मल्लि धारणे । मल्लूकः कृमिजातिः ॥ मलिण् आभण्डने ।
 भालूक ऋक्षः ॥ मडु भूषायाम् । मण्डूको दर्दुरः ॥ बन्धंश्च बन्धने । बन्धूको
 बन्धुजीवः ॥ ५८ ॥

शाल्यणेर्णित् ॥ ५९ ॥

आभ्यां णिदूकः प्रत्ययो भवति ॥ पल फल शल गतौ । शालूकं जलकन्दो
 बलवांश्च ॥ अण शब्दे । आणूकमक्षिमलम् ॥ ५९ ॥

काणिभल्लेर्दीर्घश्च वा ॥ ६० ॥

आभ्यामुकः प्रत्ययो [भवति] दीर्घश्चानयोर्वा भवति ॥ कण शब्दे ।
 कणूको धान्यस्तोकः । काणूकः पक्षी । काणूकमक्षिमलं तमो वा ॥ भल्लि परि-
 भाषणहिंसादानेषु । भल्लूको भाल्लूकश्च ऋक्षः ॥ ६१ ॥

शाम्बूकशाम्बूकवृधूकमधूकोलूकोरुवूकवरूकादयः ॥ ६१ ॥

एत ऊकप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ शमेर्वोन्तो दीर्घश्च वा । शम्बूकः शङ्खः ।
 शाम्बूकः स एव ॥ वृश् भरणे । अस्य वृधभावश्च । वृधूको मातृवाहकः । वृधूकं
 जलम् ॥ मदेर्धश्च । मदयतीति मधूको वृक्षः ॥ अलेहञ्चोपान्त्यस्य । उलूकः
 काकारिः ॥ उरुपूर्वात् वातेः किञ्च । उरु वाति । उरुवूक एरण्डः ॥ वृधेलोपश्च ।
 व्रधत इति वरूकस्तृणजातिः ॥ आदिग्रहणात् अनूकवावदूकादयो भवन्ति ॥ ६१ ॥

किरोङ्को रो लश्च वा ॥ ६२ ॥

किरतेरङ्कः प्रत्ययो भवति रेफस्य च लकारादेशो वा भवति ॥ करङ्कः
समुहः । कलङ्को लाञ्छनम् ॥ ६२ ॥

रालापाकाभ्यः कित् ॥ ६३ ॥

एभ्यः किरङ्कः प्रत्ययो भवति ॥ राङ्क् दाने । रङ्कोबलीयान् ॥ लाङ्क् आदाने ।
लङ्का पुरी ॥ पाङ्क् रक्षणे । पङ्कः कर्ममः ॥ कै शब्दे । कङ्कः पक्षी ॥ ६३ ॥

कुलिचिरिभ्यामिङ्कक् ॥ ६४ ॥

आभ्यामिङ्कक् प्रत्ययो भवति ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । कुलिङ्कश्चटका ॥
चिर हिंसायां सौत्रः । चिरिङ्कं जलयन्त्रम् ॥ ६४ ॥

कलेरविङ्कः ॥ ६५ ॥

कलेरविङ्कः प्रत्ययो भवति ॥ कलि शब्दसंस्त्यानयोः । कलविङ्को गृहच-
टकः ॥ ६५ ॥

क्रमेरेलकः ॥ ६६ ॥

क्रमू पादविक्षेपे । इत्यस्मादेलकः प्रत्ययो भवति । क्रमेलकः करमः ॥ ६६ ॥

जीवेरातृको जैव् च ॥ ६७ ॥

जीव प्राणधारणे । इत्यस्मादातृकः प्रत्ययो भवति जैवित्यादेशश्च [भवति] ॥
जैवातृक आयुष्माञ्चन्द्र आम्नो वैद्यो मेघश्च । जैवातृका जीवद्वत्ता स्त्री ॥ ६७ ॥

हभूलाभ्य आणकः ॥ ६८ ॥

एभ्य आणकः प्रत्ययो भवति ॥ हङ्ग् हरणे । हराणकधौरः ॥ भू सत्तायाम् ।
भवाणको गृहपतिः ॥ लाङ्क् आदाने । लाणको हस्ती ॥ ६८ ॥

प्रियः कित् ॥ ६९ ॥

प्रीङ्ग् तृप्तिकान्त्योः । इत्यस्मादाणकः प्रत्ययो भवति स च कित् [भवति] ॥
प्रियाणकः पुत्रः ॥ ६९ ॥

धातूशिङ्गिभ्यः ॥ ७० ॥

योगविभाग उत्तरार्थः । एभ्य आणकः प्रत्ययो भवति ॥ दुभाङ्क् धारणे
च । धाणको दीनारद्वादशभागो हविषां महश्छिद्रपिधानं च ॥ लूङ्ग् छेदने ।
लवाणकः कालस्तृणजातिर्दात्रं च ॥ शिवु आघ्राणे । शिङ्गाणको नासिकामलः ॥ ७० ॥

शीभीराजेश्वानकः ॥ ७१ ॥

शीभीराजिभ्यो धालूशिङ्घिभ्यश्च आनकः प्रत्ययो भवति ॥ शीङ्क् स्वप्ने । शयानकोजगरः शैलश्च ॥ बिभीक् भये । बिभेत्यस्मादिति भयानको भीमो व्याघ्रो वराहो राहुश्च ॥ राजृग् दीप्तौ । राजानकः क्षत्रियः ॥ दुधाङ्क् धारणे च । धानका हेमादिपरिमाणम् ॥ लृग्श् छेदने । लवानको देशविशेषो दात्रं च ॥ शिङ्घन्त्यनेनेति शिङ्घानकः श्लेष्मायुः पुरीषं च ॥ ७१ ॥

अणोर्डित् ॥ ७२ ॥

अणोर्डिदानकः प्रत्ययो भवति ॥ अण शब्दे । आनकः पटहः ॥ ७२ ॥

कनेरीनकः ॥ ७३ ॥

कनै दीप्तिकान्तिगतिषु । इत्यस्मादीनकः प्रत्ययो भवति ॥ कनीनकः कनीनका वाक्षितारका ॥ ७३ ॥

गुड ईधुकएधुकौ ॥ ७४ ॥

गुंङ् शब्दे । इत्यस्मादीधुक एधुक इत्येतौ प्रत्ययौ भवतः ॥ गत्रीधुकं नगरं धान्यजातिश्च ॥ गत्रेधुका तृणजातिः ॥ ७४ ॥

वृतेस्तिकः ॥ ७५ ॥

वृतुङ् वर्तने । इत्यस्मात्तिकः प्रत्ययो भवति ॥ वर्त्तिका चित्रकरोपकरणं शकुनिर्द्रव्यगुटिका च ॥ ७५ ॥

कृतिपुत्तिलिभिदिभ्यः कित् ॥ ७६ ॥

एभ्यः कित्तिकः प्रत्ययो भवति ॥ कृतैत् छेदने । कृत्तिका नक्षत्रम् । पुत्तिलती सौत्रौ । पुत्तिका मधुमक्षिका ॥ लत्तिका वाद्यविशेषो गौर्गोधा च । गोपूर्वात् । गोलत्तिका गृहगोलिका । अवपूर्वात् । अवलत्तिका गोधा । आलत्तिका यानप्रारम्भः ॥ भिद्वंषी विदारणे । भित्तिका कुड्यं माषादिचूर्णं शरावती च नदी ॥ ७६ ॥

इत्यशिमासिभ्यस्तकक् ॥ ७७ ॥

एभ्यस्तकक् प्रत्ययो भवति ॥ इषत् इच्छायाम् । इष्टका मृद्भिकारः ॥ अशौटि व्याप्तौ । अष्टका भाद्रतिथयस्तिस्त्रोष्टम्यः पितृदैवत्यं च ॥ मसैच् परिणामे । मस्तकं शिरः ॥ ७७ ॥

भियो द्वे च ॥ ७८ ॥

विभीक् भये । इत्यस्मात्तकक् प्रत्ययो भवति द्वे च रूपे भवतः ॥ विभी-
तकोक्षः ॥ ७८ ॥

हुरुहिपिण्डिभ्य ईतकः ॥ ७९ ॥

एभ्य ईतकः प्रत्ययो भवति ॥ हंग् हरणे । हरीतकी पथ्या ॥ रुहं जन्मनि ।
रोहीतको वृक्षविशेषः ॥ पिडुङ् संघाते । पिण्डीतकः करहाटः ॥ ७९ ॥

कुषेः कित् ॥ ८० ॥

कुषश् निष्कर्षे । इत्यस्मात्किदीकः प्रत्ययो भवति ॥ कुषीतक ऋषिः ॥ ८० ॥

बलिबिलिशलिदमिभ्य आहकः ॥ ८१ ॥

एभ्य आहकः प्रत्ययो भवति ॥ बल प्राणनधान्यावरोधयोः ॥ बलाहको
मेघो वातश्च ॥ बिलत् भेदने । बिलाहको वज्रः । बाहुलकान्न गुणः ॥ शल गतौ ।
शलाहको वायुः ॥ दमूच् उपशमे । दमाहकः शिष्यः ॥ ८१ ॥

चण्डिभल्लिभ्यामातकः ॥ ८२ ॥

आभ्यामातकः प्रत्ययो भवति ॥ चडुङ् कोपे । चण्डातकं नर्तक्यादिवासः ॥
भल्लि परिभाषणहिंसादानेषु । भल्लातको वृक्षः ॥ ८२ ॥

श्लेष्मातकाम्रातकामिलातकपिष्टातकादयः ॥ ८३ ॥

एत आतकप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ श्लिषेर्मथ परादिः । श्लेष्मातकः कफेलुः ॥
अमेवृद्धी रश्चान्तः । आम्रातको वृक्षः ॥ नञः परस्य म्लायतेर्मिल् च । अमिलातकं
वर्णपुष्पम् ॥ पिषेस्तोन्तश्च । पिष्टातकं वर्णचूर्णम् ॥ आदिग्रहणात् कोशातक्यादयो
भवन्ति ॥ ८३ ॥

शमिमनिभ्यां खः ॥ ८४ ॥

आभ्यां खः प्रत्ययो भवति ॥ शमूच् उपशमे । शङ्खः कम्बुर्निधिश्च ॥
मनिच् ज्ञाने । मङ्खो मागधः कृपणश्चित्रपटश्च । मङ्खा मङ्गलम् ॥ ८४ ॥

इयतेरिच्च वा ॥ ८५ ॥

शौच् तक्षणे । इत्यस्मात्खः प्रत्ययो [भवति] इथास्यान्तादेशो वा भवति ॥
शिखा चूडा ज्वाला च । विशिखापणः । विशिखो बाणः । शाखा विटपः ।
विशाखा नक्षत्रम् । विशाखः स्कन्दः ॥ ८५ ॥

पुमूहोः पुन्मूगौ च ॥ ८६ ॥

पूङ् पवने । मुहौच् वैचित्त्वे । इत्येताभ्यां खः प्रत्ययो [भव]त्यनयोश्च यथा-
संख्यं पुन्मूरित्यादेशौ भवतः ॥ पुङ्गे बाणबुधभागो मङ्गलाचारश्च ॥ मूर्खोऽज्ञः ॥ ८६ ॥

अशोडित् ॥ ८७ ॥

अशौटि व्याप्तौ । इत्यस्माद्धित्त्वः प्रत्ययो भवति ॥ अभुत इति खमाकाश-
मिन्द्रियं च । नास्य खमस्तीति नखः । शोभनानि खान्यस्मिन् सुखम् । दुष्टानि खा-
न्यस्मिन् दुःखम् ॥ ८७ ॥

उषेः किल्लुक च ॥ ८८ ॥

उषू दाहे । इत्यस्मात्कित्त्वः [प्रत्ययो] भवति लुक चान्त्यस्य भवति ॥
उषन्त्यस्यामित्युखा स्थात्यूर्ध्वक्रिया वा ॥ ८८ ॥

महेरुच्चास्य वा ॥ ८९ ॥

मह पूजायाम् । इत्यस्मात्खः प्रत्ययान्तलुगकारस्य च उकारादेशो वा
भवति ॥ मुखमाननम् । मखो यज्ञोर्ध्वयुरीश्वरश्च ॥ ८९ ॥

न्युङ्गादयः ॥ ९० ॥

न्युङ्गादयः शब्दाः खप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ नयतेः ख उन् चान्तः । न्युङ्गाः
षडोकाराः ॥ आदिग्रहणादभ्येपि ॥ ९० ॥

मयोधिभ्यामूखेखौ ॥ ९१ ॥

मयि गतौ । एधि वृद्धौ । इत्याभ्यां यथासंख्यमुख इख इत्येतौ प्रत्ययौ
भवतः ॥ मयूखो रश्मिः ॥ एधिखो वराहः ॥ ९१ ॥

गम्यमिरम्यजिगद्यदिछागाडिखडिगृभृवृस्वृभ्यो गः ॥ ९२ ॥

एभ्यो गः प्रत्ययो भवति ॥ गमूं गतौ । गङ्गा देवनदी ॥ अम गतौ । अङ्गं
शरीरावयवः । अङ्गः समुद्रो बह्वी राजा च । अङ्गा जनपदः ॥ रमिं क्रीडायाम् ।
रङ्गो नाट्यस्थानम् ॥ अज क्षेपणे च । वेगस्त्वर रेतश्च ॥ गद व्यक्तायां वाचि ।
गङ्गो वाग्विकलः ॥ अदक् भक्षणे । अद्रः समुद्रोभिः पुरोडाशश्च ॥ छौच् छेदने ।
छागो वस्तः ॥ गड सेचने । गङ्गो मृगजातिः ॥ खडण् भेदे । खङ्गो मृगविशेषो-
सिश्च ॥ गृत् निगरणे । गर्ग ऋषिः ॥ टुडुभृङ्क् पोषणे च । भर्गो रुद्रः सूर्यश्च ॥
वृग्ट् वरणे । वर्गः संघातः ॥ औस्वृ शब्दोपतापयोः । स्वर्गो नाकः ॥ ९२ ॥

पुमुदिभ्यां कित् ॥ ९३ ॥

आभ्यां किङ् प्रत्ययो भवति ॥ पूग्श् पवने । पूगः संघातः क्रमुकश्च ॥
मुदि हर्षे । मुद्रो धान्यविशेषः ॥ ९३ ॥

भृवृभ्यां नोन्तश्च ॥ ९४ ॥

आभ्यां किङ् प्रत्ययो [भवति] नकारश्चान्तो भवति ॥ दुडुभृङ्क् पोषणे च ।
भृङ्गः पक्षी भ्रमरो वर्णविशेषो लवङ्गश्च ॥ वृग् वरणे । वृङ्ग उपपतिः ॥ ९४ ॥

द्रमो णिद्वा ॥ ९५ ॥

द्रम गतौ । इत्यस्माद्द्रः प्रत्ययो भवति स च णिद्वा भवति ॥ द्राङ्गं शीघ्रम् ।
द्राङ्गः पांशुः । द्रङ्गो नगरम् । द्रङ्गा शुल्कशाला ॥ ९५ ॥

शृङ्गशार्ङ्गद्वयः ॥ ९६ ॥

शृङ्गादयः शब्दा गप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ शृश् हिंसायाम् । इत्यस्य
नोन्तो ह्रस्वश्च । शृङ्गं विषाणं शिखरं च । तस्यैव नोन्तो वृद्धिश्च । शार्ङ्गः पक्षी ।
आदिग्रहणात् हृग् हरणे । हार्गः परितोषः ॥ मृत् प्राणत्यागे । मार्गः पन्थाः ॥ ९६ ॥

तडरागः ॥ ९७ ॥

तडण् आघाते । इत्यस्मादागः प्रत्ययो भवति ॥ तडागं सरः ॥ ९७ ॥

पातितमितृपृक्कृशृल्वादेरङ्गः ॥ ९८ ॥

एभ्योङ्गः प्रत्ययो भवति ॥ पतू गतौ । पतङ्गः पक्षी शलभः सूर्यः शालि-
विशेषश्च ॥ तमूच् काङ्कायाम् । तमङ्गो हर्म्यनिर्यूहः ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तरङ्ग-
ऊर्मिः ॥ पृश् पालनपूरणयोः । परङ्गः खगो वेगश्च ॥ कृत् विक्षेपे । करङ्गः
कर्मशीलः ॥ शृश् हिंसायाम् । शरङ्गः पक्षिविशेषः ॥ लूग्श् छेदने । लवङ्गः
सुगन्धिवृक्षः ॥ आदिग्रहणादन्येभ्योपि ॥ ९८ ॥

सृवृनृभ्यो णित् ॥ ९९ ॥

एभ्यो णिदङ्गः प्रत्ययो भवति ॥ सृं गतौ । सारङ्गो हरिणश्चातको शबल-
वर्णश्च ॥ वृग् वरणे । वारङ्गः काण्डखड्गयोः शल्यं शकुनिश्च ॥ नृश् नये ।
नारङ्गो वृक्षजातिः ॥ ९९ ॥

मनेर्मत्मातौ च ॥ १०० ॥

मनिच् ज्ञाने । इत्यस्मादङ्गः प्रत्ययो [भवति] मत्मातौ चास्यादेशौ भवतः ॥
मतङ्ग ऋषिर्हस्ती च ॥ मातङ्गो हस्त्यन्त्यजातिश्च ॥ १०० ॥

विडिविलिकुरिमृदिपिशिभ्यः कित् ॥ १०१ ॥

एभ्यः किदङ्गः प्रत्ययो भवति ॥ विड आक्रोशे । विडङ्गो वृक्षजातिर्गृहाव-
यवश्च ॥ विलत् वरणे । विलत् भेदने वा । विलङ्ग औषधम् ॥ कुरत् शब्दे । कुरङ्गो
हरिणः । कुरङ्गी भोजकन्या ॥ मृदश् क्षोदे । मृदङ्गो मुरजः ॥ पिशत् अवयवे ।
पिशङ्गो वर्णः ॥ १०१ ॥

स्फुलिकलिपल्याङ्गच इङ्गक् ॥ १०२ ॥

स्फुल्यादिभ्य आदन्तेभ्यश्च इङ्गक् प्रत्ययो भवति ॥ स्फुलत् संवये च ।
स्फुलिङ्गः स्फुलिङ्गा चामिकणः ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलिङ्गो राजा ।
कलिङ्गा जनपदः ॥ पल गतौ । पलिङ्ग ऋषिः शिला च ॥ पातेः । पिङ्गः ॥ भातेः ।
भिङ्गः । इवपि वर्णविशेषौ ॥ ददातेः । दिङ्गोध्यक्षः ॥ दधातेः । धिङ्गः श्रेष्ठी ॥ लातेः ।
लिङ्गं स्त्रीत्वादि हेतुश्च । आलिङ्गो वाद्यविशेषः ॥ श्यतेः शिङ्गो वनस्पतिः
किशोरश्च ॥ १०२ ॥

भलेरिदुतौ चातः ॥ १०३ ॥

भलिण् आभण्डने । इत्यस्मादिङ्गक् प्रत्ययो भवत्यकारस्य च इकार-उकारौ
भवतः ॥ भिलिङ्गः कर्मरूपकरणम् । भुलिङ्ग ऋषिः पक्षी [च] । भुलिङ्गाः
साल्वावयवाः ॥ १०३ ॥

अदेर्णित् ॥ १०४ ॥

अदक् भक्षणे । इत्यस्मादिङ्गक् प्रत्ययो भवति स च णित् [भवति] ॥
आदिङ्गो वाद्यजातिः ॥ १०४ ॥

उच्चिलिङ्गादयः ॥ १०५ ॥

उच्चिलिङ्गादयः शब्दा इङ्गक्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ उत्पूर्वात् चलेरस्येत्वं
च । उच्चिलिङ्गो दाडिमी ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ १०५ ॥

माडस्तुलेरङ्गक् च ॥ १०६ ॥

माडपूर्वात् तुलण् उन्माने । इत्यस्मादुङ्गक् इङ्गक् च प्रत्ययौ भवतः ॥
मातुलुङ्गो बीजपूरः । मातुलिङ्गः स एव ॥ १०६ ॥

कमितमिशमिभ्यो डित् ॥ १०७ ॥

एभ्यो डिदुङ्गः प्रत्ययो भवति ॥ कमूड् कान्तौ । कुङ्गा जनपदः ॥ तमूच्

काङ्क्षायाम् । तुङ्गो महावर्मा ॥ शमूच् उपशमे । शुङ्गो मुनिः । शुङ्गाः
कन्दल्यः । शुङ्गा विनता ॥ १०७ ॥

सर्तेः सुर च ॥ १०८ ॥

सृं गतौ । इत्यस्मादुङ्गः प्रत्ययो [भवति] सुर चास्यादेशो भवति ॥ सु-
[र]ङ्गा गूढमार्गः ॥ १०८ ॥

स्थार्तिजनिभ्यो घः ॥ १०९ ॥

एभ्यो घः प्रत्ययो भवति ॥ छां गतिनिवृत्तौ । स्थाघो गाधः ॥
क्रं प्रापणे च । अघो मूल्यं मानप्रमाणं पादोदकादि च ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जङ्घा
शरीरावयवः ॥ १०९ ॥

मघाघङ्गाघदीर्घादयः ॥ ११० ॥

एते घप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ मङ्घेर्नघलोपश्च । मघा नक्षत्रम् ॥ हन्तेर्हस्य
घश्च । घङ्घो घस्मरः । यङ्घा काङ्क्षा ॥ अमेर्लुक् च । अघं पापम् ॥ दृणातेर्दीर् च ।
दीर्घ आयत उच्चश्च ॥ आदिशब्दादन्येपि ॥ ११० ॥

सर्तेरघः ॥ १११ ॥

सृं गतौ । इत्यस्मादघः प्रत्ययो भवति ॥ सरघा मधुमक्षिका ॥ १११ ॥

कुपूसामिण्भ्यश्च दीर्घश्च ॥ ११२ ॥

कुपूभ्यां सप्पूर्वाच्च इणश्च प्रत्ययो [भवति] दीर्घश्च भवति । टो ड्य-
र्थः ॥ कुङ् शब्दे । कूचो हस्ती । कूची प्रमदा चित्रभाण्डमुदग्निद्विकारश्च ॥ पूग्श्
पवने । पूचः पूची मुनिः ॥ इण्क् गतौ । समीच ऋत्विक् । समीचं मिथुनयो-
गः । समीची पृथिवी । उदीची च । दीर्घवचनाद्गुणो न भवति ॥ ११२ ॥

कूर्चचूर्चदियः ॥ ११३ ॥

कूर्च इत्यादयः शब्दाश्चट्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कवतेः किरतेः करोतेर्वा ।
ऊरादेशश्चान्तस्य । कूर्चं दमश्वासनं तन्तुवायोपकरणं यतिपवित्रकं च । कूर्चमिव
कूर्चकः कूर्चिकेति च भवति ॥ चरतेश्चोरयतेर्वा चूरादेशश्च । चूर्चो बलवान् ॥
आदिशब्दादन्येपि ॥ ११३ ॥

कल्यविमदिमणिकुक्कणिकुटिकृभ्योचः ॥ ११४ ॥

एभ्योचः प्रत्ययो भवति ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलचो गणकः ॥

अव रक्षणादौ । अवच उच्चैस्तरः ॥ मदौ च हर्षे । मदचो मत्तः ॥ मण शब्दे ।
मणचः शकुनिः ॥ कुण्ड शब्दे । कवचं वर्म ॥ कण शब्दे । कणचः कणयः ॥
कुटत् कौटिल्ये । कुटचो वृक्षजातिः ॥ कृत् विक्षेपे । करचो धान्यावपनम् ॥ ११४ ॥

क्रकचादयः ॥ ११५ ॥

क्रकच इत्यादयः शब्दा अचप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ क्रमेः कश्च ।
क्रकचः करपत्तः ॥ आदिशब्दादन्येपि ॥ ११५ ॥

पिशिराचक् ॥ ११६ ॥

पिशत् अवयवे । इत्यस्मादाचक् प्रत्ययो भवति ॥ पिशाचो व्यन्तर-
जातिः ॥ ११६ ॥

मृत्रपिभ्यामिचः ॥ ११७ ॥

आभ्यामिचः प्रत्ययो भवति ॥ मृत् प्राणत्यागे । मरिचमूषणम् ॥ त्रपौषि
लज्जायाम् । त्रपिचा कुथा ॥ ११७ ॥

म्रियतेरीचण् ॥ ११८ ॥

मृत् प्राणत्यागे । इत्यस्मादीचण् प्रत्ययो भवति ॥ मारीचो रावणमा-
तुलः ॥ ११८ ॥

लषेरुचः कश्च ॥ ११९ ॥

लषी कान्तौ । इत्यस्मादुचः प्रत्ययो [भव] त्यन्त्यस्य च को भवति ॥
लकुचो वृक्षजातिः ॥ ११९ ॥

गुडेरुचट् ॥ १२० ॥

गुडत् रक्षायाम् । इत्यस्मादूचट् प्रत्ययो भवति ॥ गुडूची छिन्नरुहा ॥ कुडा-
दित्वा [डि] च्वम् ॥ १२० ॥

सिवेडित् ॥ १२१ ॥

षिवूच् उतौ । इत्यस्माड्द्विट् प्रत्ययो भवति ॥ सूचः पिशुनः स्ति-
मिश्च । सूची संधानकरणी ॥ १२१ ॥

चिमेडोचडज्जौ ॥ १२२ ॥

चिमिभ्यां प्रत्येकं डोच डज्ज इति प्रत्ययौ भवतः । वचनभेदान्न यथासंख्यम् ॥

चिंगट् चयने । चोचो वृक्षविशेषः । चञ्चा तृणमयः पुरुषः ॥ डुमिंगट् प्रक्षेपणे ।
मोचा कदली । मञ्चः पर्यङ्कः ॥ १२२ ॥

कुटिकुलिकन्त्युदिभ्य इञ्चक् ॥ १२३ ॥

एभ्य इञ्चक् प्रत्ययो भवति ॥ कुटेः । कुटिञ्चः क्षुद्रकर्कटः ॥
कुलेः । कुलिञ्चो राशिः ॥ कलेः । कलिञ्च उपशाखावयवः ॥ उद आघाते
सौत्रः । उदिञ्चः कोणो येन तूर्यं वाद्यते परपुष्टश्च ॥ १२३ ॥

तुदिमदिपद्यदिगुगामिकाचिभ्यश्छक् ॥ १२४ ॥

एभ्यश्छक् प्रत्ययो भवति ॥ तुदीत् व्यथने । तुच्छः स्तोकः ॥
मदैच् हर्षे । मच्छो मत्स्यः प्रमत्तपुरुषश्च । मच्छा स्त्री ॥ पदिच् गतौ । पच्छः
शिला ॥ अदक् भक्षणे । अच्छो निर्मलः ॥ गुंड् शब्दे ॥ गुच्छः स्तवकः ॥
गमूं गतौ । गच्छः क्षुद्रवृक्षः ॥ कचि बन्धने । कच्छः कूर्मपादः कुक्षिर्नद्यवकुटा-
रश्च । कच्छा जनपदः ॥ बाहुलकात्कत्वाभावः ॥ १२४ ॥

पीपूडो ह्रस्वश्च ॥ १२५ ॥

आभ्यां छक् प्रत्ययो [भवति] ह्रस्वश्च भवति ॥ पीड् पाने । पिच्छं
शकुनिपक्षम् । पिच्छो गुणविशेषः । यद्वा न् पिच्छिल उच्यते ॥ पूड् पवने ।
पुच्छं बालधिः ॥ १२५ ॥

गुलुञ्छपिलिपिञ्छैधिच्छादयः ॥ १२६ ॥

एते छप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । गुडेलं उम् चान्तः । गुलुञ्छः स्तवकः ॥
पीलेरिपि नोन्तो ह्रस्वश्च । पिलिपिञ्छो रक्षोविशेषः ॥ एधेरिट् च । एधिच्छो नगः ॥
आदिग्रहणात् पिञ्छादयोपि भवन्ति ॥ १२६ ॥

वियो जक् ॥ १२७ ॥

वीक् प्रजननकान्त्यसनखादनेषु च । इत्यस्माज्जक् प्रत्ययो भवति ॥
बीजमुत्पत्तिहेतुः ॥ १२७ ॥

पुवः पुन् च ॥ १२८ ॥

पूड् पवने । इत्यस्माज्जक् प्रत्ययो [भक्] त्यस्य च पुनित्यादेशो
भवति ॥ पुञ्जो राशिः ॥ १२८ ॥

कुवः कुबुकुनौ च ॥ १२९ ॥

कुंङ् शब्दे । इत्यस्माज्जक् प्रत्ययो भवत्यस्य च कुब् कुन् इत्यादेशौ भवतः ॥ कुञ्जो वक्रानताङ्गो गुच्छथ ॥ कुञ्जो हनुः पर्वतैकदेशथ । निकुञ्जो गहनम् ॥ १२९ ॥

कुटेरजः ॥ १३० ॥

कुटत् कौटिल्ये । इत्यस्मादजः प्रत्ययो भवति ॥ कुटजो वृक्षविशेषः ॥ कु[ड]ादित्वा[ि] [ट]त्त्वम् । कुटजी ॥ १३० ॥

भिषेभिषभिष्णौ च वा ॥ १३१ ॥

भिषेरजः प्रत्ययो [भवति] भिष भिष्ण इत्यादेशौ चास्य वा भवतः ॥ भिषिः सौतः । भिषजः । आदेशबलान्न गुणः । भिष्णजो वैद्यः । भेषजमौषधम् ॥ १३१ ॥

मुर्वेर्मुर् च ॥ १३२ ॥

मुर्वे बन्धने । इत्यस्मादजः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च मुर् इत्यादेशौ भवति ॥ मुरजो मृदङ्गः ॥ १३२ ॥

बलेर्वोन्तश्च वा ॥ १३३ ॥

बल प्राणनधान्यावरोधयोः । इत्यस्मादजः प्रत्ययो [भवति] वकारश्चान्तो वा भवति ॥ बल्वजो मुञ्जविशेषः । बलजा सबुसो धान्यपुञ्जः ॥ १३३ ॥

उटजादयः ॥ १३४ ॥

उटजादयः शब्दा अजप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ वटेर्वस्य उत्वं च । उटजं मुनिकुटीरः ॥ आदिशब्दात् भूर्जभरुजादयो भवन्ति ॥ १३४ ॥

कुलेरिजक् ॥ १३५ ॥

कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । इत्यस्मादिजक् प्रत्ययो भवति ॥ कुलिजं मानम् ॥ १३५ ॥

• कृगोज्जः ॥ १३६ ॥

करोतेरज्जः प्रत्ययो भवति ॥ करज्जो वृक्षजातिः ॥ १३६ ॥

झमेर्झः ॥ १३७ ॥

झमू अदने । इत्यस्माज्झः प्रत्ययो भवति ॥ झञ्झा सशीकरो मेघवातः ॥ १३७ ॥

लुषेष्टः ॥ १३८ ॥

लुष स्तेये । इत्यस्माद्ः प्रत्ययो भवति ॥ लोष्टो मृत्पिण्डः ॥ १३८ ॥

नमितनिजनिवनिसनो लुक् च ॥ १३९ ॥

एभ्यष्टः प्रत्ययो भवति लुक् चान्तस्य भवति ॥ णमं प्रहत्वे । नटो भरत-
पुत्रः ॥ तनूयी विस्तारे । तटं कूलम् ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जटा ग्रथितकेशसंघातः ॥
वन षन भक्तौ । वटो न्यग्रोधः ॥ सटाग्रथितः केशसंघातः ॥ १३९ ॥

जनिपणिकिजुभ्यो दीर्घश्च ॥ १४० ॥

एभ्यष्टः प्रत्ययो [भवति] दीर्घश्चैषां गुणापवादो भवति ॥ जनैचि प्रादुर्भावे ।
पणि व्यवहारस्तुत्योः । जाण्टः । पाण्टः । [वृ]क्षविशेषावेतौ ॥ किजू सौत्रौ । कीटः
क्षुद्रजन्तुः ॥ जूटो मौलिः ॥ १४० ॥

घटाघाटाघण्टादयः ॥ १४१ ॥

एते टप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ हन्तेर्घघाघनश्च । घटा वृन्दम् ॥ घाटा स्वा-
ङ्गम् ॥ घण्टा वाद्यविशेषः ॥ आदिग्रहणात् छटादयो भवन्ति ॥ १४१ ॥

दिव्यविश्रुकुर्बिशकिकङ्किकृपिचपिचमिकम्येधिकर्किकार्किकाक्खि-
तृकृसृभृवृभ्याटः ॥ १४२ ॥

एभ्योष्टः प्रत्ययो भवति ॥ दिवूच् क्रीडादौ । देवटो देवकुलविशेषः शि-
ल्पी च ॥ अव रक्षणादौ । अवटः प्रपातः कूपश्च ॥ भुंत् भ्रवणे । भ्रवटदृक्चम् ॥
कुंक् शब्दे । कवट उच्छिष्टम् ॥ कर्ब गतौ । कर्बट क्षुद्रपत्तनम् ॥ शकृट् शक्तौ ।
शकटमनः ॥ ककुड् गतौ । कङ्कटः संनाहः । कङ्कटं सीमा ॥ कृषौड् सामर्थ्ये ।
कर्पटं वासः ॥ चप सान्त्वने । चपटो रसः ॥ चमू अदने । चमटो घस्मरः ॥
कमूड् कान्तौ । कमटो वामनः ॥ एधि वृद्धौ । एधटो वल्मीकः ॥ कर्किकर्की
सौत्रौ । कर्कटः कपिलः कुलीरश्च । कर्कटी त्रपुसी ॥ मर्कटः कपिः क्षुद्रजन्तुश्च ॥
कक्ख हसने । कक्खटः कर्कशः ॥ तृ श्रवनतरणयोः । तरटः पीनः ॥ दुडुङ्ग
करणे । करटः काकः करिकपोलश्च ॥ सुं गतौ । सरटः कृकलासः ॥ टुडुभृङ्ग
पोषणे च । भरटः श्रवविशेषो भृत्यः कुलालश्च ॥ वृग्त् वरणे । वरटः क्षुद्रधान्यं
प्रहारश्च ॥ १४२ ॥

कुलिविलिभ्यां कित् ॥ १४३ ॥

आभ्यां किदटः प्रत्ययो भवति ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । कुलटा बन्धकी ॥ विलत् वरणे । विलटा नदी ॥ १४३ ॥

कपटकीकटादयः ॥ १४४ ॥

कपटादयः शब्दा अटप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कम्पेर्नलोपश्च । कपटं माया ॥ ककेरत ईश्च । कीकटः कृपणः ॥ आदिग्रहणात् लघटर्पटादयो भवन्ति ॥ १४४ ॥

अनिशृपृवृल्लिभ्य आटः ॥ १४५ ॥

एभ्य आटः प्रत्ययो भवति ॥ अनक् प्राणने । अनाटः शिशुः ॥ शृश् हिंसायाम् । शराटः शकुन्तः ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पराट आयुक्तकः ॥ वृश् संभक्तौ । वराटः सेवकः ॥ ललिण् ईप्सायाम् । ललाटमलिकम् ॥ १४५ ॥

सृसृपेः कित् ॥ १४६ ॥

आभ्यां किदाटः प्रत्ययो भवति ॥ सृ गतौ । स्नाटः पुरःसरः ॥ सृपुं गतौ । सृपाटोलपः कुमुदादिपन्नं च । सृपाट्युपानत्कुप्यमल्पपुस्तकश्च ॥ १४६ ॥

किरो लश्च वा ॥ १४७ ॥

किरतेः किदाटः प्रत्ययो [भवति] लथान्तो वा भवति ॥ किलाटो भक्ष्य-विशेषः । किराटो वणिग् म्लेच्छश्च ॥ १४७ ॥

कपाटविराटशृङ्गाटप्रपुनाटादयः ॥ १४८ ॥

एत आटप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कम्पेर्नलोपश्च । कपाटोररिः । जपा-दीनां पो व इति वत्वे । कवाटः ॥ वृड इत्वं च । विराटो राजा ॥ श्रयतेः शृङ्ग् च । शृङ्गाटं जलजविशेषो विपणिमार्गश्च ॥ प्रपूर्वात् पुणेर्नश्च । प्रपुनाट एड-गजः ॥ आदिशब्दात् खल्वाटादयो भवन्ति ॥ १४८ ॥

चिरेरिटो भू च ॥ १४९ ॥

चिरेः सौत्रादिटः प्रत्ययो भवति । भकारश्चान्तादेशो भवति ॥ चिभिटी बालुङ्गी ॥ १४९ ॥

टिण्टश्चर् च वा ॥ १५० ॥

चिरेष्टिदिण्टः प्रत्ययो भवति । चर् इति चास्यादेशो वा भवति ॥ चरिण्टी चिरिण्टी च प्रथमवयाः स्त्री ॥ १५० ॥

तृकृकृपिकम्पिकृषिभ्यः कीटः ॥ १५१ ॥

एभ्यः किटिः प्रत्ययो भवति ॥ तृ भ्रवनतरणयोः तिरीटं कूलवृक्षो मुकुटं वेष्टनं च ॥ कृत् विक्षेपे । किरीटं मुकुटं हिरण्यं च ॥ कृषौड् सामर्थ्ये । कृषीटं हिरण्यं जलं च ॥ कपुड् चलने । कम्पीटं कम्पः कम्पं च ॥ कृषीत् विलेखने । कृषीटं जलम् ॥ १५१ ॥

खञ्जेररीटः ॥ १५२ ॥

खजु गतिवैकल्ये । इत्यस्मादरीटः प्रत्ययो भवति ॥ खञ्जेररीटः खञ्जनः ॥ १५२ ॥

गृङ्गदृवृभृभ्य उट उडश्च ॥ १५३ ॥

एभ्य उट उडश्च प्रत्ययौ भवनः । भिन्नविभक्तिनिर्देश उटस्योत्तरत्रानुवृत्त्यर्थः । अप्रकृतस्याप्युडस्येह विधानं लाघवार्थम् ॥ गृश् शब्दे । गरुटो गरुडश्च गरुत्मान् ॥ जृष्च् जरसि । जरुटो जरुडश्च वनस्पतिः ॥ दृश् विदारणे । दरुटो दरुडश्च बिडालः ॥ वृश् वरणे । वरुटो वरुडश्च मे[ष]ः ॥ भृश् भर्जने च । भरुटो भरुडश्च मे[ष] एव ॥ १५३ ॥

मङ्गेर्मकमुकौ च ॥ १५४ ॥

मकुङ् मण्डने । इत्यस्मादुटः प्रत्ययो [भवति] मक मुक इत्यादेशौ चास्य भवतः ॥ मकुटो मुकुटश्च किरीटः ॥ १५४ ॥

नर्कुटकुक्कुटोत्कुरुटमुरुटपुरुटादयः ॥ १५५ ॥

एत उटप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ नृतेः कश्च । नर्कुटो बन्दी ॥ कुके कोन्तश्च । कुकुटः कृकवाकः ॥ उत्पूर्वात्कृगः कुर च । उत्कुरुटः कचवारपुञ्जः । मुरिपुर्योर्गुणाभावश्च । मुरुटो यद्वेण्वादिमूलमृजु कर्तुं न शक्यते ॥ पुरुटो जलजन्तुः । आदिशब्दात् स्थपुटादयो भवन्ति ॥ १५५ ॥

दुरो द्रः कूटश्च दुर च ॥ १५६ ॥

दुरपूर्वात् हृणातेः किदूट उटश्च प्रत्ययौ [भवतो] दुर चास्यादेशो भवति ॥ दुर्दुर्दुटो दुर्मुखः । दुर्दुर्दुटो देशकालवादी ॥ १५६ ॥

बन्धेः ॥ १५७ ॥

बन्धंश्च बन्धने । इत्यस्मात्किटूटः प्रत्ययो भवति ॥ वधूटी प्रथमवयाः स्त्री ॥ १५७ ॥

चपेरेटः ॥ १५८ ॥

चप सान्त्वने । इत्यस्मादेटः प्रत्ययो भवति ॥ चपेटश्चपेटा वा हस्ततला-
हतिः ॥ १५८ ॥

ग्रो णित् ॥ १५९ ॥

गृत् निगरणे । इत्यस्माणिदेटः प्रत्ययो भवति ॥ गारेट ऋषिः ॥ १५९ ॥

कृशक्शाखेरोटः ॥ १६० ॥

एभ्य ओटः प्रत्ययो भवति ॥ दुक्कृग् करणे । करोटो भृत्यः शिरः कपालं
च । करोटं भाजनविशेषः ॥ शक्कृट् शक्तौ । शकोटो बाहुः ॥ शाखृ श्नाखृ व्यामौ ।
शाखोटो वृक्षविशेषः ॥ १६० ॥

कपोटवकोटाक्षोटकर्कोटादयः ॥ १६१ ॥

एत ओटप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कवृड् वर्णे । पथ । कपोटो वर्णः कित-
वथ ॥ वचेः कथ । वकोटो बकः ॥ अभातेः सथ परादिः । अक्षोटः फलवृक्षः ॥
कृगः कोन्तथ । कर्कोटो नागः ॥ आदिशब्दादन्येपि ॥ १६१ ॥

वनिकणिकाशयुषिभ्यष्टः ॥ १६२ ॥

एभ्यष्टः प्रत्ययो भवति ॥ वन भक्तौ । वण्टोनिविष्टः ॥ कण शब्दे । कण्टः
कंधरा ॥ काशृड् दीप्तौ । काष्ठं दारु । काष्ठा दिगवस्था च ॥ उषू दाहे । ओष्टो
दन्तच्छदः ॥ १६२ ॥

पीविशिकुणिपृषिभ्यः कित् ॥ १६३ ॥

एभ्यः किङ्गः प्रत्ययो भवति ॥ पीङ्गच् पाने । पीठमासनम् ॥ विशांत् प्रवेशने ।
विष्ठा पुरीषम् ॥ कुणत् शब्दोपकरणयोः । कुण्टोतीक्ष्णः ॥ पृषू सेचने । पृष्ठोङ्कुशः
शरीरैकदेशश्च ॥ १६३ ॥

कुषेर्वा ॥ १६४ ॥

कुषश् निष्कर्षे । इत्यस्माद्गुः प्रत्ययो भवति स च वा कित् [भवति] ॥ कुष्ठं
व्याधिर्गन्धद्रव्यं च । कोष्ठः कुक्षल उदरं च ॥ १६४ ॥

शमेर्लुक् च वा ॥ १६५ ॥

शमूच् उपशमे । इत्यस्माद्गुः प्रत्ययो भवति लुक् चान्तस्य वा भवति ॥
शठो धूर्तः । शण्टः स एव । नपुंसकं च ॥ १६५ ॥

पष्ठेधिठादयः ॥ १६६ ॥

पष्ठादयः शब्दाश्चप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पुषेः किङ्ःपषादेशश्च ।
पष्ठः प्रस्थः पर्वतश्च ॥ एधतेरिट् च । एधिठं वनम् । एधिठो गिरिसरिरूहः ॥
आदिशब्दादन्येपि ॥ १६६ ॥

मृजृशृकम्यमिरमिरपिभ्योठः ॥ १६७ ॥

एभ्योठः प्रत्ययो भवति ॥ मृन् प्राणत्यागे । मरठो दध्यतिद्वीभूतं कृमि-
जातिः कण्ठः प्राणश्च ॥ जृष्च् जरसि । जरठः कठोरः ॥ शृश् हिंसायाम् ।
शरठ आयुधं पापं क्रीडनशीलश्च ॥ कमूङ् कान्तौ । कमठो भिक्षाभाजनं कूर्मास्थि
कच्छपो मयूरो वामनश्च ॥ अम गतौ । अमठः प्रकर्षगतिः ॥ रमिं क्रीडायाम् ।
रमठो देशः कृमिजातिः क्रीडनशीलो म्लेच्छो देवश्च विलातानाम् ॥ रप व्यक्ते
वचने । रपठो विद्वान्मण्डूकश्च ॥ १६७ ॥

पञ्चमाडुः ॥ १६८ ॥

पञ्चमान्ताद्धातोर्डेः प्रत्ययो भवति ॥ षन भक्तौ । षण्डो वनं वृषभश्च ।
बाहुलकात्सत्वाभावः ॥ भण शब्दे । भण्डः प्रहसनकरो बन्दी च ॥ चण शब्दे ।
चण्डः क्रूरः ॥ पणि व्यवहारस्तुत्योः । पण्डः शण्डः ॥ गणण् संख्याने । गण्डः
पौरुषयुक्तः पुरुषः ॥ मण शब्दे । मण्डो रश्मिरग्रमन्त्रविकारश्च ॥ वन भक्तौ ।
वण्डोल्पशेषो निश्चर्मोद्यशिभश्च ॥ शमू दमूच् उपशमे । शण्ड उत्सृष्टः पशुर्क-
विश्च ॥ दण्डो वनस्पतिप्रतानो राजशासनं नालं प्रहरणं च ॥ रमिं क्रीडायाम् ।
रण्डः पुरुषः । रण्डा स्त्री । रण्डमन्तःकरणम् । त्रयमपि स्वसंबन्धिगुण्य-
मेवमुच्यते ॥ तमेस्तनेर्वा । तण्ड ऋषिः । वितण्डा तृतीयकथा ॥ गमेः । गण्डः
कपोलः ॥ भामि क्रोधे । भाण्डमुपस्कारः ॥ १६८ ॥

कण्यणिखनिभ्यो णिद्धा ॥ १६९ ॥

एभ्यो डः प्रत्ययो भवति स च णिद्धा [भवति] ॥ कण अण शब्दे । काण्डः
शरः फलसंघातः पर्व च । कण्डं भूषणं पर्व च ॥ आण्डो मुष्कः । अण्डः स
एव योनिविशेषश्च ॥ खनूग् भवदारणे । खाण्डः कालाभयो गुडः । खण्ड इ-
क्षुविकारोऽन्यः । खण्डं शकलम् ॥ १६९ ॥

कुगुहुनीकुणितुणिपुणिमुणिशुन्यादिभ्यः कित् ॥ १७० ॥

एभ्यः किङ् प्रत्ययो भवति ॥ कुङ् शब्दे । कुङो घटो हलं च ॥ गुङ् शब्दे । गुङो गोल इक्षुविकारश्च । गुङा संनाहः ॥ हुङ् दानादनयोः । हुङो मूर्खो मेषश्च ॥ णीङ् प्रापणे । नीङ् कुलायः ॥ कुणत् शब्दोपकरणयोः । कुण्डं भाजनं जलाधारविशेषश्च । कुण्डो भर्तरि जीवति जारेण जातोपट्टिन्त्रियश्च ॥ तुणत् कौटिल्ये । तुण्डं मुखम् ॥ पुणत् शुभे । पुण्डो भिन्नवर्णः ॥ मुणत् प्रतिज्ञाने । मुण्डः परिवापितकेशः ॥ शुणत् गतौ । शुण्डा सुरा हस्तिहस्तश्च ॥ आदिग्रहणादन्येभ्योपि भवति ॥ १७० ॥

ऋसृतृथ्यालिह्यविचमिवमियमिचुरिकुहेरडः ॥ १७१ ॥

एभ्योडः प्रत्ययो भवति ॥ ऋक् गतौ । अरडस्तरुः ॥ सं गतौ । सरडो भुजपरिसर्पस्तरुश्च ॥ तृ ऋवनतरणयोः । तरडो वृक्षजातिः ॥ व्यङ् संवरणे । व्याडो दुःशीलो हिंस्रः पशुर्भुजश्च ॥ लिहीक् आस्वादने । लेहडः श्वा चौर्यप्राप्ति च ॥ अव रक्षणादौ । अवडः क्षेत्रविशेषः ॥ चमू अदने । चमडः पशुजातिः ॥ टुवमू उद्गिरणे । वमडो लूताजातिः ॥ यमू उपरमे । यमडो वनस्पतिर्युगलं च ॥ चुरण् स्तेये । चोरडश्चोरः ॥ कुहणि विस्मापने । कुहड उन्मत्तकः ॥ १७१ ॥

विहडकहोडकुरडकेरडक्रोडादयः ॥ १७२ ॥

एतेडप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ विपूर्वात् हन्तेरनो लुक् च । विहडः शकुनिर्मूढचित्तश्च ॥ कषेहः प्रत्ययोकारस्य च ओकारः ॥ कहोड ऋषिः ॥ कुरेर्गुणाभावश्च । कुरडो मार्जारः ॥ किरतेः केर् च । केरडक्षैराज्ये राजा ॥ कृगः कित्प्रत्ययोकारस्य च ओकारः ॥ क्रोडः किरिरङ्गश्च ॥ आदिग्रहणात् लहोडादयो भवन्ति ॥ १७२ ॥

जृकृतृशृभृभ्योण्डः ॥ १७३ ॥

एभ्योण्डः प्रत्ययो भवति ॥ जृक् जरसि । जरण्डोतीतवयस्कः ॥ कृतृ विक्षेपे । करण्डः समुद्रः कृमिजातिश्च ॥ तृ ऋवनतरणयोः । तरण्डः ऋवो वायुश्च । शृश् हिंसायाम् । शरण्डो हिंस्र आयुधं च ॥ सं गतौ । सरण्डः कृमिजातिरिषिका वायुर्भूतसंघातस्तृणसमवायश्च ॥ टुडुभृङ् पोषणे च । भरण्डो भण्डजातिः पक्षी च ॥ वृग् वरणे । वरण्डः कुड्यं तृणकाष्ठाविभारश्च ॥ १७३ ॥

पूगो गादिः ॥ १७४ ॥

पूग्श् पवने । इत्यस्माद्गकारादिरण्डः प्रत्ययो भवति ॥ पोगण्डो विकला-
ङ्गो युवा च ॥ १७४ ॥

वनेस्त् च ॥ १७५ ॥

वन भक्तौ । इत्यस्मादण्डः प्रत्ययो भवति तकारश्चान्तादेशो भवति ॥
वतण्ड ऋषिः ॥ १७५ ॥

पिचण्डैरण्डखरण्डादयः ॥ १७६ ॥

एतेण्डप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पिचेरगुणत्वं च । पिचण्डो लघुलगुडः ॥
ईरेर्गुणश्च । एरण्डः पञ्चाङ्गुलः ॥ खाद भक्षणे । अन्त्यस्वरादेररादेशश्च । खर-
ण्डः सर्वर्तुकम् ॥ आदिग्रहणात् कूष्माण्डशयण्डशयाण्डादयोपि भवन्ति ॥ १७६ ॥

लगेरुडः ॥ १७७ ॥

लगे सङ्गे । इत्यस्मादुडः प्रत्ययो भवति ॥ लगुडो यष्टिः ॥ गृज्जद्वृभृ-
भ्यस्तु उडो विहित एव ॥ १७७ ॥

कुसेरुण्डक् ॥ १७८ ॥

कुसच् शेषे । इत्यस्मादुण्डक् प्रत्ययो भवति ॥ कुसुण्डो वपुष्मान् ॥ १७८ ॥

शमिषणिभ्यां ढः ॥ १७९ ॥

आभ्यां ढः प्रत्ययो भवति ॥ शमूच् उपशमे । शण्डः नपुंसकम् ॥ षन
भक्तौ । षण्डः स एव । बाहुलकात्सस्वाभावः ॥ १७९ ॥

कुणेः कित् ॥ १८० ॥

कुणत् शब्दोपकरणयोः । इत्यस्मात्किड्डः प्रत्ययो भवति ॥ कुण्डो धूर्तः
बाहुलकान्न दीर्घः ॥ १८० ॥

नजः सहेः पा च ॥ १८१ ॥

नञ्पूर्वात् षहि मर्षणे । इत्यस्माड्डः प्रत्ययो भवति पा चास्यादेशो
भवति ॥ अषाढा नक्षत्रम् ॥ १८१ ॥

इणुर्विशविणिपृक्वृत्तृजृदृसृपिपणिभ्यो णः ॥ १८२ ॥

एभ्यो णः प्रत्ययो भवति ॥ इण्क् गतौ । एणः कुरङ्गः ॥ उर्वे हिंसा-
याम् । ऊर्णा मेवादिलोम भुवोरन्तरावर्तश्च ॥ शौच् तक्षणे । शाणः परिमर्ण

शस्त्रतेजनं च ॥ वेणुग् गतिज्ञानचिन्तानिशामनवादित्रयहणेषु । वेण्णा कृष्णवेण्णा च
 नाम नदी ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पर्णं पक्षं शिरश्च ॥ कृत् विक्षेपे । कर्णः अ-
 षणं कौन्तेयश्च ॥ वृग्श् वरणे । वर्णः शुक्लादिर्ब्राह्मणादिरकारादिर्यशःस्तुतिः
 प्रकारश्च ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तर्णो वत्सः ॥ जृष्च् जरसि । जर्णश्चन्द्रमा वृक्षः
 कर्कः क्षयधर्मा शकुनिश्च ॥ दृड्त् आदरे । दर्णः पर्णम् ॥ सृष्टं गतौ । सर्णः
 सरीसृपजातिः ॥ पणि व्यवहारस्तुत्योः । पण्यं व्यवहारः ॥ १८२ ॥

घृत्रीह्वाशुष्युषितृषिकृष्यतिभ्यः कित् ॥ १८३ ॥

एभ्यः किण्णः प्रत्ययो भवति ॥ घृं सेचने । घृणा कृपा ॥ वीक् प्रज-
 ननादिषु । वीणा वल्लकी ॥ ह्येग् स्पर्शाशब्दयोः । ह्यो म्लेच्छजातिः ॥ शुषेच्
 शोषणे । शुष्णो निदाघः ॥ उषू दाहे । उष्णः स्पर्शविशेषः ॥ जितृषच् पिपा-
 सायाम् । तृष्णा पिपासा । कृषीत् विलेखने । कृष्णो वर्णो विष्णुर्मृगश्च ॥ ऋक्
 गतौ । ऋणं वृद्धिधनं जलदुर्गभूमिश्च ॥ १८३ ॥

द्रोर्वा ॥ १८४ ॥

दुं गतौ । इत्यस्माणः प्रत्ययो [भवति] स च किञ्च भवति ॥ द्रुणा ज्या ।
 द्रोणश्चतुरादकं पाण्डवाचार्यश्च । द्रोणी । गौरादित्वाङ्गीः । नौः ॥ १८४ ॥

स्थाभुतोरूच्च ॥ १८५ ॥

एभ्यो णः प्रत्ययो भवत्युकारश्चान्तादेशो भवति ॥ छां गतिनिवृत्तौ ।
 स्थूणा तन्तुधारिणी गृहधारिणी शरीरधारिणी लोहप्रतिमा व्याधिविशेषश्च ॥
 दुक्षुक् शब्दे । क्षूणमपराधः ॥ तुंक् वृत्त्यादिषु । तूण इषुधिः ॥ १८५ ॥

भ्रूणतृणगुणकाकर्णतीक्ष्णश्लक्ष्णाभीक्ष्णादयः ॥ १८६ ॥

एते णप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ भृगो भू च । भ्रूणो निहीनोर्मकः क्षैण-
 र्भश्च ॥ तरतेर्ह्रस्वश्च । तृणं शष्पादिः ॥ गायतेर्गमेर्गृणातेर्वा गुभावश्च । गुण
 उपकार आश्रितोपशानं ज्या च ॥ कृगो वृद्धिः कोन्तश्च । काकर्णः शिल्पी ॥ तिजे-
 र्दधिः सश्च परादिः । तीक्ष्णं निशितम् ॥ श्लिषेः सोन्तोद्येतः । श्लक्ष्णमर्ककशं सूक्ष्मं च ॥
 अभिपूर्वात् ह्रस्वेः किञ्च सोन्तः । अभीक्ष्णमजस्रम् ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ १८६ ॥

तृकृगृपृभृवृश्रुसुरुहिलक्षिविचक्षिचुकिबुक्किङ्ग्याङ्गिमाङ्गिकाङ्गि-

चरिसमीरेरणः ॥ १८७ ॥

एभ्योणः प्रत्ययो भवति ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तरणम् ॥ कृत् विक्षेपे ।

करणम् ॥ शृश् हिंसायाम् । शरणं गृहम् ॥ पृश् पालनपूरणयोः । परणम् ॥
 दुडुभृङ्क् पोषणे च । भरणम् ॥ वृग् वरणे । वरणो वृक्षः सेतुबन्धश्च । वरणं
 कन्याप्रतिपादनम् ॥ भृङ् श्रवणे । श्रवणः कर्णो भिक्षुश्च ॥ रुक् शब्दे । रुङ्
 रेषणे च वा । रवणः करभोग्निर्दुमो वायुर्भृङ्गः शकुनिः सूर्यो घण्टा च ॥ रुहं
 जन्मनि । रोहणो गिरिः ॥ लक्ष्मीं दर्शनाङ्कनयोः । लक्षणं व्याकरणं शुभाशुभसूचकं
 मणीतिलकाद्यङ्कनं च ॥ चक्षिक् व्यक्तायां वाचि । विचक्षणो विद्वान् ॥ चुक्कण्
 व्यथने । चुक्कणो व्यायामशीलः ॥ बुक्क भाषणे । बुक्कणः श्वा वावदूकश्च ॥
 तगु गतौ । तङ्गणा जनपदः ॥ अगु गतौ । अङ्गणमजिरम् ॥ मकुङ् मण्डने ।
 मङ्कण ऋषिः ॥ ककुङ् गतौ । कङ्कणं प्रतिसरः ॥ चर भक्षणे च । चरणः पादः ॥
 ईरिक् गतिकम्पनयोः । सम्पूर्वः । समीरणो वातः ॥ १८७ ॥

कृगृपृकृपिवृषिभ्यः कित् ॥ १८८ ॥

एभ्यः किदणः प्रत्ययो भवति ॥ कृत् विक्षेपे । किरणो रश्मिः ॥ गृत्
 निगरणे । गिरणो मेघ आचार्यो ग्रामश्च ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पुरणः समग्र-
 यिता समुद्रः पर्वतविशेषश्च ॥ कृपौङ् सामर्थ्ये । कृपणः कीनाशः ॥ वृषू सेचने ॥
 वृषणो मुष्कः ॥ १८८ ॥

धृषिवहेरिश्चोपान्त्यस्य ॥ १८९ ॥

आभ्यां किदणः प्रत्ययो भवति इच्चोपान्त्यस्य भवति ॥ विधृषाट् प्राग-
 ल्भ्ये । धिषणो बृहस्पतिः । धिषणा बुद्धिः ॥ वहीं प्रापणे । विहण ऋषिः पा-
 ठश्च ॥ १८९ ॥

चिक्रणकुक्रणकृक्रणकुङ्कणत्रवणोल्वणोरणलवणवङ्क्षणादयः ॥ १९० ॥

एते किदणप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ चिनेतेश्चिक् च । चिक्रणः पिच्छिलः ॥
 कुकिक्रणोः कोन्तश्च । कुक्रणः शकुनिः ॥ कृक्रण ऋषिः ॥ कुकेः स्वराजो-
 न्तश्च । कुङ्कणा जनपदः ॥ त्रपेर्वश्च ॥ ववणो देशः ॥ वलेर्वस्य उत् । वोन्तश्च ।
 उल्वणः स्फारः ॥ अर्तेरुर् च । उरणो मेघः ॥ लीयतेः क्लियतेः स्वद्यतेर्वा
 लवादेशश्च । लवणं गुणो द्रव्यं च ॥ वञ्चेः सः परादिर्नलोपाभावश्च । वङ्कणमूरुमू-
 लसंधिः ॥ आदिशब्दात् ज्योतिरिङ्गणतुरणभुरणादयो भवन्ति ॥ १९० ॥

कृपिविषिवृषिधृषिमृषियुषिद्रुहिप्रहेराणक् ॥ १९१ ॥

एभ्य आणक् प्रत्ययो भवति । कृपौङ् सामर्थ्ये । कृपाणः खड्गः ॥ विषू से-
 चने । विषाणं शृङ्गं करिदन्तश्च ॥ वृषू सेचने । वृषाणः ॥ विधृषाट् प्रागल्भ्ये ।

धृषाणो देवः ॥ मृषू सहने च । मृषाणः ॥ युषि सेवने सौत्रः । युषाणः ॥ दु-
हौच् जिघांसायाम् । दुहाणो मुखरः ॥ गृहीश् उपादाने । गृहाणः ॥ वृषाणादयः
स्वप्रकृत्यर्थवाचिनः सर्वेऽपि कर्तरि कारके विज्ञेयाः ॥ १९१ ॥

पषो णित् ॥ १९२ ॥

पषी बाधनस्पर्शनयोः । इत्यस्मादाणक् प्रत्ययो भवति स च णित् [भवति] ॥
पाषाणः प्रस्तरः ॥ १९२ ॥

कल्याणपर्याणादयः ॥ १९३ ॥

कल्याणादयः शब्दा आणक्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कलेर्यौन्तश्च । कल्याणं
श्रोत्रसीयसम् ॥ परिपूर्वात् इणो लुक् च । पर्याणमश्वादीनां पृष्ठच्छदः ॥ आदि-
शब्दात् द्वेकाणबोकाणकेकाणादयोऽपि भवन्ति ॥ १९३ ॥

द्रुहवृहिदक्षिभ्य इणः ॥ १९४ ॥

एभ्य इणः प्रत्ययो भवति ॥ द्रुं गतौ । द्रविणं द्रव्यम् ॥ हंग् हरणे ।
हरिणो मृगः ॥ वृह वृद्धौ । बर्हिणो मयूरः ॥ दक्षि शैध्ये च । दक्षिणः कुशलो-
नुकूलश्च । दक्षिणा दिग् ब्रह्मदेयं च ॥ १९४ ॥

ऋदुहेः कित् ॥ १९५ ॥

आभ्यां किदिणः प्रत्ययो भवति ॥ ऋश् गतौ । इरिणमूषरं कुञ्जो वन-
दुर्गं च ॥ द्रुहौच् जिघांसायाम् । द्रुहिणो ब्रह्मा क्षुद्रजन्तुश्च ॥ १९५ ॥

ऋकृवृधृदारिभ्य उणः ॥ १९६ ॥

एभ्य उणः प्रत्ययो भवति ॥ ऋक् गतौ । अरुणः सूर्यसारथिरुषा वर्णश्च ॥
कृत् विक्षेपे । करुणा दया । करुणः करुणाविषयः । करुणं दैन्यम् ॥ वृश् भ-
रणे । वरुणः प्रचेताः ॥ धृग् धारणे । धरुणो धर्तायुक्तो लोकश्च ॥ दृश् विदारणे ।
णौ । दारुण उग्रः ॥ १९६ ॥

क्षः कित् ॥ १९७ ॥

क्षे क्षये । इत्यस्मात्किदुणः प्रत्ययो भवति ॥ क्षुणो व्याधिः क्षामः क्रोध
उन्मत्तश्च ॥ १९७ ॥

भिक्षुणी ॥ १९८ ॥

भिक्षेरुणः प्रत्ययो भवति डीश्च निपात्यते ॥ भिक्षुणी व्रतिनी ॥ १९८ ॥

गादाभ्यामेष्णक् ॥ १९९ ॥

आभ्यामेष्णक् प्रत्ययो भवति । गै शब्दे । गेष्णो मेष उद्गाता रङ्गोपजीवी

च । गेष्णं साम मुखं च । रात्रिगेष्णो रङ्गोपजीवी । सुगेष्णा किनरी ॥ डुदां-
ग्क् दाने । देष्णो बाहुर्दानशीलश्च । चारुदेष्णः सात्यभामेयः । सुदेष्णा विराट-
पत्नी ॥ १९९ ॥

दम्यमितमिमावापूधूगृहृहसिवस्यसिवितसिमसीणभ्यस्तः ॥ २०० ॥

एभ्यस्तः प्रत्ययो भवति ॥ दमूच् उपशमे । दन्तो दशनो हस्तिदंष्ट्रा च ॥
अम गतौ । अन्तोवसानं धर्मः समीपं च ॥ तमूच् काङ्क्षायाम् । तन्तः खिन्नः ॥
मांक् माने । मातमन्तःप्रविष्टम् ॥ वांक् गतिगन्धनयोः । वातो वायुः ॥ पूग्श्
पवने । पोतो नौरभिर्बालश्च ॥ धूग्श् कम्पने । धोतो धूमः श [उ] वातश्च ॥ गृत्
निररणे । गर्तः श्वभ्रम् ॥ जृप्च् जरसि । जर्तः प्रजननं राजा च ॥ हसे हसने ।
हस्तः करो नक्षत्रं च ॥ वसूच् स्तम्भे । वस्तश्छागः ॥ असूच् क्षेपणे । अस्तो
गिरिः ॥ तसूच् उपक्षये । वितस्ता नदी ॥ मसैच् परिणामे । मस्तो मूर्धा ॥
इण्क् गतौ । एतो हरिणो वर्णो वायुः पथिकश्च ॥ २०० ॥

शीरीभूदमूघुपाधागचित्यर्त्यञ्जिपुसिमुसिवुसिविसिरमिधुर्विपू-
र्विभ्यः कित् ॥ २०१ ॥

एभ्यः कित्तः प्रत्ययो भवति ॥ शीङ्क् स्वप्ने । शीतं स्पर्शविशेषः ॥
रींश् गतिरेषणयोः । रीतं सुवर्णम् ॥ भू सत्तायाम् । भूतो ग्रहः । भूतं पृथिव्या-
दि ॥ दूङ्क् परितापे । दूतो वचोहरः ॥ मूङ्क् बन्धने । मूतो दध्यर्थे क्षीरे तक्र-
सेको वस्त्रावेष्टनबन्धनमात्रमन्यालानपाशो बन्धनमात्रं धान्यादिपुटश्च ॥ घृं सेचने ।
घृतं सर्पिः ॥ पां पाने । पीतं वर्णविशेषः ॥ डुधांग्क् धारणे च । धाग इति हिः ।
हितमुपकारि ॥ चित्तै संज्ञाने । चित्तं मनः ॥ ऋक् गतौ । ऋतं सत्यम् ॥ अ-
ञ्ज्ञौप् व्यक्तिभ्रक्षणगतिषु । अक्तो अक्षितो व्यक्तीकृतः परिमितः प्रेतश्च ॥ पुसच्
विभागे । पुस्तो लेख्यपत्रसंचयो लेप्यादिकर्म च ॥ मुसच् खण्डने । मुस्ता गन्ध-
द्रव्यम् ॥ वुसच् उत्सर्गे । वुस्तः प्रहसनम् ॥ विसच् प्रेरणे । विस्तं सुवर्ण-
मानम् ॥ रमि क्रीडायाम् । सुरतं मैथुनम् ॥ धुर्वै हिंसायाम् । धूर्तः शत्रुः ॥ पूर्व
पूरणे । पूर्तः पुण्यम् ॥ २०१ ॥

लूघ्रो वा ॥ २०२ ॥

आभ्यां तः प्रत्ययो [भवति] स च किङ्वा भवति ॥ लूग्श् छेदने । लूता
क्षुब्धजन्तुः । लोतो बाष्पं लवनं वस्तः कीटजातिश्च ॥ मृत् प्राणत्यागे । मृतो
गतप्राणः । मर्त ऋषिः प्राणी पुरुषश्च ॥ २०२ ॥

सुसितनितुसेर्दीर्घश्च वा ॥ २०३ ॥

एभ्यः कित्तः प्रत्ययो [भवति] दीर्घश्च वा भवति ॥ पुंङ्क् अभिषवे । सूतः सारथिः । सुतः पुत्रः ॥ षिंङ्क् बन्धने । सीता जनकात्मजा सस्यं हलमार्गश्च । सितो वर्णः ॥ तनूयी विस्तारे । तातः पिता पुत्रेष्टनाम च । ततं विस्तीर्णं वाद्यविशेषश्च । तुस शब्दे । तुस्तानि वस्त्रदशाः । तुस्ता जटा प्रदीपनं च ॥ २०३ ॥

पुतपित्तनिमित्तोतशुक्ततिक्तलिप्तसूरतमुहूर्तादयः ॥ २०४ ॥

एते कित्तप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पूडो ह्रस्वश्च । पुतः स्फिक् ॥ पीड-
स्तोन्तश्च । पित्तं मायुः ॥ निपूर्वात् मिनोर्तेर्मित् च । निमित्तं हेतुर्दिव्यज्ञानं च ॥
उभेर्लुक् च । उताशङ्काद्यर्थमव्ययम् ॥ शकेः शुचेर्वा शुक्भावश्च । शुक्तं कल्क-
जातिः ॥ ताडयतेस्तकतेस्तिजेष्वर्वा तिक् च । तिक्तो रसविशेषः ॥ लीयतेः पोन्तो
ह्रस्वश्च । लिप्तं श्लेषोऽशदेशश्च ॥ सुपूर्वात् रमेः सोर्दीर्घश्च । सूरतो दमितो हस्त्यन्यो
वा दान्तः ॥ मुहूर्तश्च धात्वादिः । मुहूर्तः कालविशेषः ॥ आदिग्रहणात् अयुतनियु-
तादयो भवन्ति ॥ २०४ ॥

कृगो यडः ॥ २०५ ॥

करोतेर्यडन्तात्किक्तः प्रत्ययो भवति ॥ चेक्रीयितः पूर्वाचार्याणां यङ्प्रत्य-
यसंज्ञा ॥ २०५ ॥

इवर्णादिलुपि ॥ २०६ ॥

करोतेर्यङो लुपि । इवर्णादिस्तः प्रत्ययो भवति ॥ चर्करीतं चर्करीतं यङ्-
लुबन्तस्याख्ये ॥ २०६ ॥

दृपृभृमृशीयजिखलिवलिपर्विपच्यमिनमितमिदृशिहर्षि-

कङ्किभ्योतः ॥ २०७ ॥

एभ्योतः प्रत्ययो भवति ॥ दृङ्क् आदरे । दरत आदरः ॥ पृक् पालन-
पूरणयोः । परतः कालः ॥ दुडुभृङ्क् पोषणे च । भरतः प्रथमचक्रवर्ती हिमव-
त्समुद्रमध्यक्षेत्रं च । मृत् प्राणत्यागे । मरतो मृत्युरग्निः प्राणी च ॥ शीङ्क्
स्वप्ने । शयतो निद्रालुश्चन्द्रः स्वप्नोजगरश्च ॥ यर्जी देवपूजासंगतिकरणदानेषु ।
यजतो यज्वामिश्च ॥ खल संचये च । खलतः शीर्णकेशशिराः ॥ वलि संवरणे ।
बलतः कुसूलः ॥ पर्व पूरणे । पर्वतो गिरिः ॥ डुपचीष् पाके । पचतोभिरादित्यः
पाल इन्द्रश्च ॥ अभ गतौ । अभतो मृत्युर्जीव आतङ्कश्च ॥ गमं प्रहृत्वे । नमतो

नटो देव ऊर्णास्तरणं ह्रस्वश्च ॥ तमूच् काङ्क्षायाम् । तमतो निर्वेद्याकाङ्क्षी धूमश्च ।
वृशं प्रेक्षणे । दर्शतो ब्रष्टाग्रिश्च ॥ हर्य क्लान्तौ । हर्यतो वायुरश्वः कान्तो रश्मि-
र्यज्ञश्च ॥ ककुड् गतौ । कङ्कतः केशमार्जनम् ॥ २०७ ॥

पृषिरञ्जिसिकिकालावृभ्यः कित् ॥ २०८ ॥

एभ्यः कित्तः प्रत्ययो भवति ॥ पृषू सेचने । पृषतो मृगः ॥ रञ्जी रागे ।
रजतं रूप्यम् ॥ सिकिः सौत्रः । सिकता बालुका ॥ कै शब्दे । कतो गोत्रकृत् ॥
लांक् आदाने । लता बल्ली । वृग्ट् वरणे । व्रतं शास्त्रतो नियमः ॥ २०८ ॥

कृवृकल्यलिचिलिविलीलिलानाथिभ्य आतक् ॥ २०९ ॥

एभ्य आतक् प्रत्ययो भवति ॥ कृत् विक्षेपे । किरातः शबरः ॥ वृग्ट्
वरणे । व्रातः समूह उत्सेधजीविसंघश्च ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलातो
ब्रह्मा ॥ अली भूषणादौ । अलातमुल्लुक् ॥ चिलत् वसने । चिलाता म्लेच्छाः ॥
विलत् वरणे । विलातः शवाच्छादनवस्त्रम् ॥ इलत् गत्यादौ । इलातो नगः ॥
लांक् आदाने । लातो मृत्तिकादानभाजनम् ॥ नाथृड् उपतापैश्वर्याशीःषु च ।
नाथात आहारः प्रजापतिश्च ॥ २०९ ॥

हृदयारुहिशोणिपलिभ्य इतः ॥ २१० ॥

एभ्य इतः प्रत्ययो भवति ॥ हृग् हरणे । हरितो वर्णः ॥ हृयैङ् गतौ ।
इयेतो वर्णो मृगो मत्स्यः इयेनश्च ॥ रुहं जन्मनि । रोहितो वर्णो मत्स्यो मृग-
जातिश्च । लत्वे । लोहितो वर्णः । लोहितमसृक् ॥ शोणृ वर्णगत्योः । शोणितं रुधि-
रम् ॥ पल गतौ । पलितः श्वेतकेशः ॥ २१० ॥

नञ् आपेः ॥ २११ ॥

नञ् पूर्वात् आपृट् व्याप्तौ । इत्यस्मादितः प्रत्ययो भवति ॥ नापितः का-
रविशेषः ॥ २११ ॥

क्रुशिपिशिपृषिकुषिकुस्युचिभ्यः कित् ॥ २१२ ॥

एभ्यः कित्तः प्रत्ययो भवति ॥ क्रुशं आह्वानरोदनयोः । क्रुशितं पाप-
म् ॥ पिशत् अवयवे । पिशितं मांसम् ॥ पृषू सेचने । पृषितं वारिबिन्दुः ॥
कुषश् निष्कर्षे । कुषितं पापम् ॥ कुसच् श्लेषे । कुसितं ऋषिः । कुसितमृगं श्लिष्टं
च ॥ उचच् समवाये । उचितं स्वभावो योग्यं चिरानुयातं श्रेष्ठं च ॥ २१२ ॥

हृग् ईतण् ॥ २१३ ॥

हृग् हरणे । इत्यस्मादीतण् प्रत्ययो भवति ॥ हारीतः पशुपतिश्च ॥ २१३ ॥

अदो भुवो डुतः ॥ २१४ ॥

अदपूर्वात् भुवो डुतः प्रत्ययो भवति ॥ अद् विस्मितं भवति तेन तस्मिन्वा
मनः । अद्भुतमाश्चर्यम् ॥ २१४ ॥

कुलिमयिभ्यामूतक् ॥ २१५ ॥

आभ्यामूतक् प्रत्ययो भवति ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । कुलूता जनप-
दः ॥ मयि गतौ । मयूता वसतिः ॥ २१५ ॥

जीवेर्म च ॥ २१६ ॥

जीव प्राणधारणे । इत्यस्मादूतक् प्रत्ययो भवति मथान्तादेशो भवति ॥
जीमूतो मेघो गिरिश्च ॥ २१६ ॥

कवेरोतः प् च ॥ २१७ ॥

कवृड् वर्णे । इत्यस्मादोतः प्रत्ययो [भवति] पथान्तादेशो भवति ॥
कपोतः पक्षी वर्णश्च ॥ २१७ ॥

आस्फार्येडित् ॥ २१८ ॥

आड्पूर्वात् स्फार्यैड् वृद्धौ । इत्यस्माड्दितः प्रत्ययो भवति ॥ आस्फोता
नामौषधिः ॥ २१८ ॥

जृविशिभ्यामन्तः ॥ २१९ ॥

आभ्यामन्तः प्रत्ययो भवति ॥ जृषच् जरसि । जरन्तो भूतग्रामो वृद्धो
माहिषश्च ॥ विशत् प्रवेशने । वेशन्तः पल्वलं वल्लभोप्राप्तापवर्ग आकाशं च ॥ २१९ ॥

रुहिनन्दिजीविप्राणिभ्यष्टिदाशिषि ॥ २२० ॥

एभ्य आशिषि टिदन्तः प्रत्ययो भवति ॥ रुहं जन्मनि । रोहतात् ।
रोहन्तो वृक्षः । रोहन्त्योषधिः ॥ दुनदु समृद्धौ । नन्दतात् । नन्दन्तः सखानन्द-
श्च । नन्दन्ती सखी ॥ जीव प्राणधारणे । जीवतात् । जीवन्त आयुष्मान् ।
जीवन्ती शाकः ॥ अनक् प्राणने । प्राण्यात् । प्राणन्तो वायू रसायनं च । प्राण-
न्ती स्त्री ॥ २२० ॥

तृजिभूवदिवहिवसिभास्यदिसाधिमदिगडिगण्डिमण्डिनन्दि-

रेविभ्यः ॥ २२१ ॥

एभ्यष्टिदन्तः प्रत्ययो भवति । आशिषीत्येके ॥ तृ प्लवनतरणयोः ।
तरन्त आदित्यो भेकश्च । तरन्ती स्त्री ॥ जिं अभिभवे । जयन्तो रथरेणुर्ध्वज इन्द्रपुत्रो

जम्बूद्वीपपश्चिमद्वारं पश्चिमानुत्तरविमानं च । जयन्त्युदयनपितृष्वसा ॥ भू सत्ता-
याम् । भवन्तः कालः । भवन्ती ॥ वद व्यक्तायां वाचि । वदन्तः । वदन्ती ॥
वहीं प्रापणे । वहन्तो रथोनङ्गान्नथरेणुर्वायुश्च । वहन्ती ॥ वसं निवासे । वसन्त
ऋतुः ॥ भासि दीप्तौ । भासन्तः सूर्यः । भासन्ती । ण्यन्तोपि । भासयन्तः सूर्यः ॥
अदंक् भक्षणे । अदन्तः । अदन्ती ॥ साधंत् संसिद्धौ । साधन्तो भिक्षुः । ण्य-
न्तोपि । साधयन्तो भिक्षुः । साधयन्ती ॥ मदैच् हर्षे । गौ । मदयन्तः । मदयन्ती
पुष्पगुल्मजातिः ॥ गड सेचने । गडन्तो जलदः । ण्यन्तोपि । गडयन्तः । गड-
यन्ती ॥ गडु वदनैकदेशे । ण्यन्तः । गण्डयन्तो मेषः ॥ मडु भूषायाम् । ण्यन्तः ।
मण्डयन्तः प्रसाधकोलंकार आदर्शश्च ॥ टुनडु समृद्धौ । ण्यन्तः । नन्दयन्तः सुख-
कृद्राजा हिरण्यं सुखं च । नन्दयन्ती ॥ रेवृड् पवि गतौ । रेवन्तः सूर्यपुत्रः ॥
अनुक्तार्था धात्वर्थकर्त्र्थार्थाः ॥ २२१ ॥

सीमन्तहेमन्तभदन्तदुष्वन्तादयः ॥ २२२ ॥

एतेनप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ सिनोतेः सीम् च । सीमन्तः केशमार्गो ग्राम-
क्षेत्रान्तश्च ॥ हन्तेर्हिनोतेर्वा हेम् च । हेमन्त ऋतुः ॥ भन्दतेर्नलुक् च । भदन्तो
निर्गन्धेषु शाक्येषु च पूज्यः ॥ दुषेर्वीन्तश्च । दुष्वन्तो राजा । आदिग्रहणादन्ये-
पि ॥ २२२ ॥

शक्तेरुन्तः ॥ २२३ ॥

शक्नुं शक्तौ । इत्यस्मादुन्तः प्रत्ययो भवति ॥ शकुन्तः पक्षी ॥ २२३ ॥

कर्षेडित् ॥ २२४ ॥

कष हिंसायाम् । इत्यस्माड्जिदुन्तः प्रत्ययो भवति ॥ कुन्त आयुधम् ॥ २२४ ॥

कमिषुगार्तिभ्यस्थः ॥ २२५ ॥

एभ्यस्थः प्रत्ययो भवति ॥ कमूड् कान्तौ । कन्था प्रावरणं नगरं च ॥
पुंङ् गतौ । प्रोथः प्रियो युवा सूकरमुखो घोणा च ॥ गै शब्दे । गाथा श्लोक आर्या वा ॥
ऋंक् गतौ । अर्थो जीवाजीवादिपदार्थः प्रयोजनमभिधेयं धनं याज्ञा निवृ-
त्तिश्च ॥ २२५ ॥

अवाद्गोच्च वा ॥ २२६ ॥

अवपूर्वात् गायतेस्थः प्रत्ययो [भव]त्यच्चांतादेशो वा भवति ॥ अवगथः ।
अवगाथोक्षसंवातः प्रातःसवनं रथयानं साम पन्थाश्च ॥ २२६ ॥

नीनूरमितृतुदिवचिरिचिसिचिश्चिहनिपागोपावोद्वाभ्यः
कित् ॥ २२७ ॥

एभ्यः कित्थः प्रत्ययो भवति ॥ गीग् प्रापणे । नीथं जलम् । सुनीथो नाम
राजा नीतिमान्धर्मशीलो ब्राह्मणश्च ॥ णूत् स्तवने । नूथं तीर्थम् ॥ रमिं क्रीडायाम् ।
रथः स्यन्दनः ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तीर्थं जलाशयावगाहनमार्गः पुण्यक्षेत्रमाचा-
र्यश्च ॥ तुर्दीत् व्यथने । तुत्थं चक्षुष्यो धातुविशेषः ॥ वचंक् भाषणे । उक्थं शास्त्रं
सामवेदश्च । उक्थानि सामानि ॥ रिचूंपी विरेचने । रिक्थं धनम् ॥ पिचिंत् क्षरणे ।
सिक्थं मदनं पुलाकश्च ॥ ट्रोश्च गतिवृद्धयोः । शूथो यज्ञप्रदेशः ॥ हनंक् हिंसाग-
त्योः । हथः पन्थाः कालश्च ॥ पां पाने । पीथं बालघृतपानमम्भो नवनीतं च ।
पीथो मकरो रविश्च ॥ गोपूर्वात् । गोपीथस्तीर्थविशेषो गोनिपानं जलद्रोणी का-
लविशेषश्च ॥ गैं शब्दे । अवगीथं यज्ञकर्मणि प्रातःशंसनम् । उद्गीथः शुनामूर्ध्व-
मुखानां विरावः सामगानं प्रथमोच्चारणं च ॥ २२७ ॥

न्युद्ग्यां शीडः ॥ २२८ ॥

नि-उद्पूर्वात् शीडक् स्वप्ने । इत्यस्मात्कित्थः प्रत्ययो भवति ॥ निशीथोर्ध-
रात्रो रात्रिः प्रदोषश्च ॥ उच्छीथः स्वप्नः टिट्ठिभश्च ॥ २२८ ॥

अवभृनिर्ऋसमिण्भ्यः ॥ २२९ ॥

अवपूर्वात् विभर्तेः । निस्पूर्वात् अर्तेः । सम्पूर्वात् एतेश्च कित्थः प्रत्ययो
भवति ॥ अवभृथो यज्ञावसानं यज्ञस्नानं च ॥ निर्ऋथो निकायः । निर्ऋथं स्थानम् ।
समिथः संगमो गोधूमपिष्टं च । समिथं समूहः ॥ २२९ ॥

सर्तेर्णित् ॥ २३० ॥

सुं गतौ । इत्यस्माणिण्त्थः प्रत्ययो भवति ॥ सार्थः समूहः ॥ २३० ॥

पथयूथगूथकुथतिथनिथसूरथादयः ॥ २३१ ॥

एते थप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पलतेर्लो लुक् च । पथः पन्थाः ॥ यौते-
र्गुवतेश्च दीर्घश्च । यूथः समूहः गूथममेध्यं विष्टा च । किरतेः करोतेर्वा कुश्च ।
कुथः कुथा वास्तरणम् ॥ तनोतेस्तिष्ठतेर्वा तिश्च । तिथः कालः । तिम्पतेः । तिथः
प्रावृट्कालः ॥ नयतेर्ह्रस्वश्च । निथः पूर्वक्षत्रियः कालश्च ॥ सुपूर्वात् रमेः सोर्दीर्घश्च
किञ्च । सूरथो दान्तः ॥ आदिग्रहणात् निपूर्वात् रौतेर्दीर्घत्वं च । निरूथो दिक् ।
निरूथं पुण्यक्रमनियतम् ॥ एवं संगीथप्रगाथादयोपि भवन्ति ॥ २३१ ॥

भृशीशपिशमिगमिरमिवन्दिवञ्चिजीविप्राणिभ्योथः ॥ २३२ ॥

एभ्योथः प्रत्ययो भवति ॥ टुडुभृङ्क् पोषणे च । भरथः कैकेयीसुतोभि-
र्लोकपालश्च ॥ शीड्क् स्वप्ने । शयथोजगरः प्रदोषो मत्स्यो वराहश्च ॥ शर्पी आ-
क्रोशे । शपथः प्रत्ययकरणमाक्रोशश्च ॥ शमूच् उपशमे । शमथः समाधिराश्र-
मपदं च ॥ गमूं गतौ । गमथः पन्थाः पथिकश्च ॥ रमिं क्रीडायाम् । रमथः
प्रहर्षः ॥ वडुड् स्तुत्याभिवादनयोः । वन्दथः स्तोता स्तुत्यश्च ॥ वञ्चू गतौ ।
वञ्चथोद्धा कोकिलः काकदम्भश्च ॥ जीव प्राणधारणे । जीवथोर्यवाञ्जलमन्नं वायु-
र्मयूरः कूर्मो धार्मिकश्च ॥ अनक् प्राणने । प्राणथो बलवानीश्वरः प्रजापतिश्च ॥ २३२ ॥

उपसर्गादसः ॥ २३३ ॥

उपसर्गात्परस्मात् वसं निवासे । इत्यस्मादथः प्रत्ययो भवति ॥ आव-
सथो गृहम् ॥ उपवसथ उपवासः ॥ संवसथः संवासः ॥ सुवसथः सुवासः ॥
निवसथो निवासः ॥ २३३ ॥

विदिभिदिरुदिद्रुहिभ्यः कित् ॥ २३४ ॥

एभ्यः किदथः प्रत्ययो भवति ॥ विदक् ज्ञाने । विदथो ज्ञानी यज्ञोद्धर्युः
संग्रामश्च ॥ भिदुंषी विदारणे । भिदथः शरः ॥ रुदृक् अभ्रविमोचने । रुदथो
बालोसत्त्वः श्वा च ॥ द्रुहौच् जिघांसायाम् । द्रुहथः शत्रुः ॥ २३४ ॥

रोर्वा ॥ २३५ ॥

रक् शब्दे । इत्यस्मादथः प्रत्ययो [भवति] स च किद्वा भवति ॥ रुवथः
शकुनिः शिशुश्च ॥ रवथ आक्रन्दः शब्दकारश्च ॥ २३५ ॥

जृवृभ्यामूथः ॥ २३६ ॥

आभ्यामूथः प्रत्ययो भवति ॥ जृषच् जरसि । जरूथः शरीरमयमांस-
मग्निः संवत्सरो मार्गः कल्मषं च ॥ वृग्श् वरणे । वरूथो वर्म सेनाङ्गं बलसं-
घातश्च ॥ २३६ ॥

शाशपिमनिकनिभ्यो दः ॥ २३७ ॥

एभ्यो दः प्रत्ययो भवति ॥ शौच् तक्षणे । शादः कर्दमस्तरुणतृणं मृदु-
र्वन्धः सुवर्णं च ॥ शर्पी आक्रोशे । शब्दः श्रोत्रप्राप्त्यर्थः ॥ मनिच् ज्ञाने । म-
न्दोलसो बुद्धिहीनश्च ॥ कनै दीप्त्यादिषु । कन्दो मूलम् ॥ २३७ ॥

आपोप् च ॥ २३८ ॥

आपुण्ड्र व्याप्तौ । इत्यस्माद्ः प्रत्ययो भवत्यस्य च अप् इत्यादेशो भवति ॥ अर्धं वर्षम् ॥ २३८ ॥

गोः कित् ॥ २३९ ॥

गन्त् पुरीषोत्सर्गे । इत्यस्मात्किहः प्रत्ययो भवति ॥ गुदमगानम् ॥ २३९ ॥

वृत्तुकुसुभ्यो नोन्तश्च ॥ २४० ॥

एभ्यः किहः प्रत्ययो [भवति] नकारश्चान्तो भवति ॥ वृग्त् वरणे । वृन्दं समूहः ॥ तुक् वृत्त्यादिषु । तुन्दं जठरम् ॥ कुण्डं शब्दे । कुन्दः पुष्पजातिः ॥ पुण्ड्र अभिषवे । सुन्दो दानवः ॥ २४० ॥

कुसेरिदेदौ ॥ २४१ ॥

कुसच् श्लेषे । इत्यस्मादिद् ईद इत्येतौ कितौ प्रत्ययौ भवतः ॥ कुसिद-
मृणम् ॥ कुसीदं वृद्धिजीविका ॥ २४१ ॥

इङ्ग्यर्धिभ्यामुदः ॥ २४२ ॥

आभ्यामुदः प्रत्ययो भवति ॥ इगु गतौ । इङ्गुदो वृक्षजातिः ॥ अर्धं गतौ । अर्बुदः पर्वतोक्षिव्याधिः संख्याविशेषश्च । निपूर्वात् । न्यर्बुदं संख्या-
विशेषः ॥ २४२ ॥

ककेर्णिद्वा ॥ २४३ ॥

ककि लौल्ये । इत्यस्मादुदः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥
काकुदं तालु ॥ ककुदं स्कन्धः ॥ २४३ ॥

कुमुदबुद्बुदादयः ॥ २४४ ॥

एत उदप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कमेः कुम् च । कुमुदं कैरवम् ॥ बुन्देः
किङ्क्षोन्तश्च । बुद्बुदो जलस्फोटः । बुद्बुदं नेत्रजो व्याधिः ॥ आदिग्रहणात् दुर्हीक् क्षर-
णे । प्रत्ययादेरत्वे । दोहदोभिलाषविशेषः ॥ एवमन्येपि ॥ २४४ ॥

ककिमकिभ्यामन्दः ॥ २४५ ॥

आभ्यामन्दः प्रत्ययो भवति ॥ ककि लौल्ये ॥ मकिः सौत्रः । ककन्दो
मकन्दश्च राजानौ । यकाभ्यां निर्वृत्ता काकन्दी माकन्दी च नगरी ॥ २४५ ॥

कल्यलिपुलिकुरिकुणिमणिभ्य इन्दक् ॥ २४६ ॥

एभ्य इन्दक् प्रत्ययो भवति ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलिन्दः पर्वतो

यतो यमुना प्रभवति ॥ अली भूषणादौ । अलिन्दः प्रघाणो भाजनस्थानं च ॥
पुल महत्त्वे । पुलिन्दः शबरः ॥ कुरत् शब्दे । कुरिन्दः सस्यमलहरणोपकरणं
तेजनोपकरणं च ॥ कुणत् शब्दोपकरणयोः । कुणिन्दो मेच्छः शब्द उपकरणं
च ॥ मण शब्दे । मणिन्दोश्चवहवः ॥ २४६ ॥

कुपेर्व च वा ॥ २४७ ॥

कुपच् क्रोधे । इत्यस्मादिन्दक् प्रत्ययो भवति वश्चान्तादेशो वा भवति ॥
कुपिन्दः । कुविन्दस्तन्तुवायः ॥ २४७ ॥

पृपलिभ्यां णित् ॥ २४८ ॥

आभ्यां णिदिन्दक् प्रत्ययो भवति ॥ पृश् पालनपुरणयोः ॥ पल गतौ ।
पारिन्दः । पालिन्दः । द्वावपि वृक्षगाथकौ ॥ पारिन्दो मुख्यः पूज्यश्च ॥ पालिन्दो
नृपतिः । रक्षकश्चेत्येके ॥ २४८ ॥

यमेरुन्दः ॥ २४९ ॥

यमूं उपरमे । इत्यस्मादुन्दः प्रत्ययो भवति ॥ यमुन्दः क्षत्रियवि-
शेषः ॥ २४९ ॥

मुचेर्दुकुन्दुकुन्दौ ॥ २५० ॥

मुलंती मोक्षणे । इत्यस्माद्दुकुन्दः क्तिदुकुन्दश्च प्रत्ययो भवतः ॥ मुकुन्दो
विष्णुः । मुचुकुन्दो राजा वृक्षविशेषश्च ॥ २५० ॥

स्कन्वामिभ्यां धः ॥ २५१ ॥

आभ्यां धः प्रत्ययो भवति ॥ स्कन्दं गतिशोषणयोः । स्कन्धो बाहुमूर्धा
ककुदं विभागश्च । बाहुलकादस्य लुक् ॥ अम गतौ । अन्धश्चक्षुर्विकलः ॥ २५१ ॥

नेः स्यतेरधक् ॥ २५२ ॥

निपूर्वात् षौच् अन्तकर्मणि । इत्यस्मादधक् प्रत्ययो भवति ॥ निषधः
पर्वतः । निषधा जनपदः ॥ २५२ ॥

मङ्गेर्नलुक् च ॥ २५३ ॥

मगु गतौ । इत्यस्मादधक् प्रत्ययो [भवति] नकारस्य च लुग्भवति ॥
मगधा जनपदः ॥ २५३ ॥

आरगेर्वधः ॥ २५४ ॥

आङ्पूर्वात् रगे शङ्कायाम् । इत्यस्माद्वधः प्रत्ययो भवति ॥ आरग्वधो
वृक्षजातिः ॥ २५४ ॥

परात् श्रो डित् ॥ २५५ ॥

परपूर्वात् शृश् हिंसायाम् । इत्यस्माद्धिद्धः प्रत्ययो भवति ॥ परश्च ध
आयुधजातिः ॥ २५५ ॥

इषेरुधक् ॥ २५६ ॥

इषत् इच्छायाम् । इत्यस्मादुधक् प्रत्ययो भवति ॥ इषुधो यञ्जा [?] ॥ २५६ ॥

कोरन्धः ॥ २५७ ॥

कुण्ड् शब्दे । इत्यस्मादन्धः प्रत्ययो भवति ॥ कवन्धश्छिन्नमूर्धा
देहः ॥ २५७ ॥

प्याधापन्यनिस्वदिस्वपिवस्यज्यतिसिबिभ्यो नः ॥ २५८ ॥

एभ्यो नः प्रत्ययो भवति ॥ प्यैङ् वृद्धौ ॥ प्यानः समुद्रश्चन्द्रश्च ॥ दुधाङ्क्
धारणे च । धाना भृष्टो यवोद्धुरश्च ॥ पनि स्तुतौ । पन्नं नीचैःकरणं सन्नं जिह्वा
च ॥ अनक् प्राणने । अन्नं भक्तमाचारश्च ॥ प्वदि आस्वादने । स्वन्नं रुचितम् ॥
जिष्वपङ्क् शये । स्वप्नो मनोविकारो निद्रा च ॥ वसं निवासे । वस्नं वासो
मूल्यं मेढ्रमागमश्च ॥ अज क्षेपणे च । वेनः प्रजापतिर्ध्यानी राजावायुर्यज्ञः प्राज्ञो
मूर्खश्च ॥ अत सातत्यगमने । अन्न आत्मा वायुर्मैत्रः प्रजापतिश्च ॥ पिवूच् उत्तौ ।
स्योनं सुखं तन्तुवायसूत्रसंतानः समुद्रः सूर्यो रश्मिरास्तरणं च ॥ २५८ ॥

षसेणित् ॥ २५९ ॥

षसक् स्वप्ने । इत्यस्माणिन्नः प्रत्ययो भवति ॥ सास्त्रा गोकण्डावलम्बि
चर्म निद्रा च ॥ २५९ ॥

रसेर्वा ॥ २६० ॥

रस शब्दे । इत्यस्मान्नः प्रत्ययो [भवति] स च जिह्वा भवति ॥ रास्ना
धेनुरोषधिजातिश्च ॥ रस्नं द्रव्यजातिः । रस्ना जिह्वा । रस्नस्तुरङ्गो दण्डश्च ॥ २६० ॥

जीण्शीदीबुध्यविमीभ्यः कित् ॥ २६१ ॥

एभ्यः कित् प्रत्ययो भवति ॥ जि अभिभवे । जिनोर्हन्बुद्धश्च ॥ इण्क्
गतौ । इनः स्वामी संनिपात ईश्वरो राजा सूर्यश्च ॥ शीङ्क् स्वप्ने । शीनः
पीलुः ॥ दीङ्क् क्षये । दीनः कृपणः खिन्नश्च ॥ बुधिच् ज्ञाने । बुधो मूलं पृष्ठा-
न्तो रुद्रश्च ॥ अव रक्षणादौ । ऊनमपरिपूर्णम् ॥ मीङ्क् हिंसायाम् । मीनो
मत्स्यो राशिश्च ॥ २६१ ॥

सेर्वा ॥ २६२ ॥

षिंण्ट् बन्धने । इत्यस्मान्नः प्रत्ययो [भवति] स च किङ्गा भवति ॥
सिनः कायो वल्लं बन्धश्च ॥ सेना चमूः ॥ २६२ ॥

सोरू च ॥ २६३ ॥

षुण्ट् अभिषवे । इत्यस्मान्नः प्रत्ययो [भव] त्युकारश्चान्तादेशो भवति ॥
सूना वातस्थानं दुहिता पुत्रः प्रकृतिराघाटस्थानं च ॥ २६३ ॥

रमेस्तु च ॥ २६४ ॥

रमिं क्रीडायाम् । इत्यस्मान्नः प्रत्ययो [भवति] तश्चान्तादेशो भवति ॥
रत्नं वज्रादिः ॥ २६४ ॥

कुशेर्वृद्धिश्च ॥ २६५ ॥

कुशं आह्वानरोदनयोः । इत्यस्मान्नः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च वृद्धिर्भवति ॥
क्रौञ्चः श्वापदः ॥ २६५ ॥

बुमुनिभ्यो माडो डित् ॥ २६६ ॥

बुमुनिपूर्वात् माण्डूक् मानशब्दयोः । इत्यस्माद्धिन्नः प्रत्ययो [भवति] ॥ बुध्नं
ब्रविणम् ॥ बुध्नं सुखम् ॥ निध्नं नतम् ॥ २६६ ॥

शीडः सन्वत् ॥ २६७ ॥

शीडूक् स्वप्ने । इत्यस्माद्धिन्नः प्रत्ययो [भवति] स च सन्वद्भवति ॥
शिश्नं शेषः ॥ २६७ ॥

दिननम्रफेनचिह्नव्रधेनस्तेनच्यौक्रादयः ॥ २६८ ॥

एते नप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ दीव्यतेः किलुक् च । दिनमहः ॥ नञ्-
पूर्वात् वसेर्गोन्तो धातोर्लुक् च । न वस्ते । नम्रोवसनः ॥ फणेः फलेः स्फायेर्वा
फेभावश्च । फेनो बुद्बुदसंघातः ॥ चहेरिञ्चोपात्यस्य । चिह्नमभिज्ञानम् ॥ बन्धे-
र्ब्रध् च । व्रध्नो रविः प्रजापतिर्व्रद्धा स्वर्गः पृष्ठान्तश्च ॥ धयतेरेत्वं च । धेना
सरस्वती माता च । धेनः समुद्रः । ईत्वं चेत्येके । धीना ॥ स्त्यायेस्ते च । स्तेन-
श्चौरः ॥ च्यवतेर्वृद्धिः कोन्तश्च । च्यौक्रमक्षस्थानमनुजः क्षीणपुण्यश्च । च्यौक्री
कांक्ष्यादिपात्री ॥ आदिशब्दादन्येपि ॥ २६८ ॥

य्वसिरसिरुचिजिमस्जिदेविस्यन्दिचन्दिमन्दिमण्डिमदिदहि-

वह्यादेरनः ॥ २६९ ॥

एभ्यो नः प्रत्ययो भवति ॥ युक् मिश्रणे । यवना जनपदः । यवनं मिश्र-

णम् ॥ असृच् क्षेपणे । असनो बीजकः ॥ रसण् आस्वादनस्नेहनयोः । रसना जिह्वा ॥ रुचि अभिप्रीत्यां च । रोचना गोपित्तम् । रोचनश्चन्द्रः । विपूर्वात् । विरोचनोभिः सूर्य इन्दुर्दानवश्च ॥ जि अभिभवे । जयनमूर्णापटः ॥ टुमस्जोत् शुद्धौ । मज्जनं स्नानं तोयं च ॥ देवृड् देवने । देवनोक्षः कितवश्च ॥ स्यन्दौड् स्रवणे । स्यन्दनो रथः ॥ चदु दीप्याह्लादयोः । चन्दनं गन्धद्रव्यम् ॥ मदुड् स्तुत्यादौ । मन्दनं स्तोत्रम् ॥ मडु भूपायाम् । मण्डनमलंकारः ॥ मदैच् हर्षे । मदनो वृक्षः कामो मधूच्छिष्टं च ॥ दहं भस्मीकरणे । दहनोभिः ॥ बर्ही प्रापणे । वहनं गौः ॥ आदिग्रहणात् पचेः । पचनोभिः ॥ पुनातेः । पवनो वायुः ॥ बिभर्तेः । भरणं साधनम् ॥ नयतेः । नयनं नेत्रम् ॥ द्युतेः । द्योतनः सूर्यः ॥ रचेः । रचना वैचित्र्यम् ॥ गृञ्जेः । गृञ्जनमभक्ष्यद्रव्यविशेषः ॥ प्रस्कन्दनः ॥ प्रपतनः ॥ इत्यादयोपि भवन्ति ॥ २६९ ॥

अशो रश्वादौ ॥ २७० ॥

अशौटि व्याप्तौ । इत्यस्मादनः प्रत्ययो [भवति] रेफश्चादौ भवति ॥ रशना मेखला ॥ रशिमेके प्रकृतिमुपदिशन्ति सा च राशि रशना रश्मि इत्यत्र प्रयुज्यत इत्याहुः ॥ २७० ॥

उन्दैर्नलुक् च ॥ २७१ ॥

उन्दैप् क्लेदने । इत्यस्मादनः प्रत्ययो [भवति] नलोपश्च भवति ॥ ओदनो भक्तम् ॥ २७१ ॥

हनेर्घतजघौ च ॥ २७२ ॥

हनक् हिंसागत्योः । इत्यस्मादनः प्रत्ययो [भवति] घतजघावित्यादेशौ चास्य भवतः । घतनो रङ्गोपजीवी पापकर्मा निर्लज्जश्च ॥ जघनं श्रोणिः ॥ २७२ ॥

तुदादिवृजिरञ्जिनिधाभ्यः कित् ॥ २७३ ॥

एभ्यः किदनः प्रत्ययो भवति ॥ तुदीत् व्यथने । तुदनः ॥ क्षिपीत् प्रेरणे । क्षिपणः ॥ सुरत् ऐश्वर्यदीप्त्योः । सुरणः ॥ बुधिच् ज्ञाने । बुधनः ॥ विबूच् उत्तौ । सिवनः ॥ एषां यथासंभवं कारकमुच्यते । लबुड् अवसंसने । लम्बनः शकुनिः ॥ वृजैकि वर्जने । वृजनमन्तरिक्षं निवारणं मण्डनं च ॥ रञ्जीं रागे । रजनं हरित्रा । महारजनं कुसुम्भम् । रजनो रङ्गविशेषः ॥ लुधाङ्क् धारणे च । निधनमवसानम् ॥ २७३ ॥

सूधूभूधस्त्रिभ्यो वा ॥ २७४ ॥

एभ्योनः प्रत्ययो भवति स च किद्वा [भवति]॥ धूत् प्रेरणे । सुवनोद्धुर आ-
दित्यः प्रादुर्भावश्च । सुवनं चन्द्रप्रभा । सवनं यज्ञः पूर्वाह्णापराह्णमध्याह्नकालश्च ।
त्रिषवणम् ॥ धूत् विधूनने । धुवनो धूमो वायुरग्निश्च । धुवनमेधः । धवनम् ॥ भू-
सत्तायाम् । भुवनं जगत् । भवनं गृहम् ॥ भ्रस्जीत् पाके । भृञ्जनमन्तरिक्षमम्ब-
रीषः पाकश्च । भ्रञ्जनः पावकः ॥ २७४ ॥

विदनगगनगहनादयः ॥ २७५ ॥

एते किदनप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ विदु अवयवे । नलोपश्च । विदनो गो-
त्रकुत् ॥ गमेर्च् च । गगनमाकाशम् ॥ गाहौड् विलोडने । ह्रस्वश्च । गहनं दुर्गमम् ॥
आदिग्रहणात् काञ्चनकाननादयो भवन्ति ॥ २७५ ॥

संस्तुस्पृशिमन्थेरानः ॥ २७६ ॥

सम्पूर्वात् स्तोः स्पृशेश्च सम्पूर्वाभ्यां वा स्तुस्पृशिभ्यां मन्थेश्च आनः प्रत्ययो
भवति ॥ हुंक् स्तुतौ । संस्तवानः सोमो होता महर्षिर्वाग्मी च ॥ [स्पृशन्त् संस्पर्शे]
स्पर्शानो मनः । संस्पर्शानो मनोऽग्निश्च ॥ मन्थश्च विलोडने । मन्थानः खजकः ॥ २७६ ॥

युयुजियुधिबुधिमृशिदृशीदिभ्यः कित् ॥ २७७ ॥

एभ्यः किदानः प्रत्ययो भवति ॥ युक् मिश्रणे । युवानस्तरुणः ॥ युजुंषी
योगे । युजानः सारथिः ॥ युधिच् संप्रहारे । युधानो रिपुः ॥ बुधिच् ज्ञाने ।
बुधान आचार्यः पण्डितो वा ॥ मृशन्त् आमर्शने । मृशानो विमर्शकः ॥ दृशुं प्रे-
क्षणे । दृशानो लोकपालः ॥ युजादिप्रसिद्धकर्त्रथा एते ॥ ईशिक् ऐश्वर्ये । ई-
शान ईश्वरः ॥ २७७ ॥

मुमुचानयुयुधानशिश्चिदानजुहुराणजिह्रियाणाः ॥ २७८ ॥

एते किदानप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ मुञ्चेद्वित्वं च । मुमुचानो मेघः ॥
एवं युधिच् संप्रहारे । युयुधानः साहसिको राजा च कश्चित् ॥ श्विताड् वर्णे ।
अस्य दध् । शिश्चिदानो दुराचारो द्विजः ॥ हुर्जा कौटिल्ये । अस्यान्तलुक् च ।
जुहुराणः कठिनहृदयः कुटिलोभिरध्वर्युरनङ्गान्श्च ॥ ह्रींक् लज्जायाम् । जिह्रि-
याणो नीतिमान् ॥ सर्व एवैते मुच्यादिप्रसिद्धक्रियाकर्तृवचना इत्येके । अन्ये तु
मुमुक्षादिसञ्चन्तप्रकृतीनामेतन्निपातनं तेन सञ्चन्तक्रियाकर्तृवचना इत्याहुः ॥ २७८ ॥

ऋञ्जिरञ्जिमन्दिसह्यर्हिभ्योसानः ॥ २७९ ॥

एभ्योसानः प्रत्ययो भवति ॥ ऋजुङ् भर्जने । ऋञ्जसानो महेन्द्रो मेघः
इमशानं च ॥ रञ्जीं रागे । रञ्जसानो धर्मो मेघश्च ॥ मदुङ् स्तुत्यादिषु ।
मन्दसानो हंसश्चन्द्रः सूर्यो जीवः स्वप्नोभिश्च ॥ षहि मर्षणे । सहसानो दृढो
मयूरो यजमानः क्षमावांश्च ॥ अर्ह पूजायाम् । अर्हसानश्चन्द्रस्तुरंगमश्च ॥ २७९ ॥

रुहियजेः कित् ॥ २८० ॥

आभ्यां किदसानः प्रत्ययो भवति ॥ रुहं जन्मनि । रुहसानो विटपः ॥ बर्जी
देवपूजासंगतिकरणदानेषु । इजसानो धर्मः ॥ २८० ॥

वृधेर्वा ॥ २८१ ॥

वृधेरसानः प्रत्ययो [भवति] स च किद्वा भवति ॥ वृधूङ् वृद्धौ । वृधसानो
गर्भः । वर्धसानो गिरिर्मृत्युर्गर्भः पुरुषश्च ॥ २८१ ॥

इयाकटिखलिनल्यविकुण्डिभ्य इनः ॥ २८२ ॥

एभ्य इनः प्रत्ययो भवति ॥ इयैङ् गतौ । इयेनः पक्ष्यभिचारयज्ञश्च ॥ कठ
कृच्छ्रजीवने । कठिनममृदु ॥ खल संचये च । खलिनमश्वमुखसंयमनम् ॥ णल
गन्धे । नलिनं पद्मम् ॥ अव रक्षणादौ । अविनं जलं मृगो नाशोमी राजाध्वर्यु-
र्विधानं गुप्तिश्च ॥ कुडुङ् दाहे । कुण्डिन ऋषिः । कुण्डिनं नगरम् ॥ २८२ ॥

वृजितुहिपुलिपुटिभ्यः कित् ॥ २८३ ॥

एभ्यः किदिनः प्रत्ययो भवति ॥ वृजैकि वर्जने । वृजिनं कुटिलं पापं च ॥
तुहू अर्दने । तुहिनं हिममन्धकारश्च ॥ पुल महत्त्वे ॥ पुटत् संक्षेपणे । पुलिनं पुटिनं
च नदीतीरवालुकासंघातः ॥ २८३ ॥

विपिनाजिनादयः ॥ २८४ ॥

विपिनादयः शब्दाः किदिनप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ डुवपीं बीजसंताने ।
टुवेपृङ् चलने । इत्यस्य वा । इच्चोपान्त्यस्य । विपिनं गहनमञ्जं जलदुर्गं च ॥
अज क्षेपणे च । अस्य वीभावाभावश्च । अजिनं चर्म ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ २८४ ॥

महेर्णिद्रा ॥ २८५ ॥

मह पूजायाम् । इत्यस्मादिनः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥ मा-
हिनं राज्यं बलं च ॥ महिनं राज्यं शयनं च । महिनो माहात्म्यवान् ॥ २८५ ॥

खलिहिंसिभ्यामीनः ॥ २८६ ॥

आभ्यामीनः प्रत्ययो भवति ॥ खल संचये च । खलीनं कवियम् ॥ हिसुप्
हिंसायाम् । हिंसीनः श्वापदः ॥ २८६ ॥

पठेणित् ॥ २८७ ॥

पठ व्यक्तायां वाचि । इत्यस्माणिदीनः प्रत्ययो भवति ॥ पाठीनो मत्स्यः
॥ २८७ ॥

यभ्यजिशक्यार्जिशीयजितृभ्य उनः ॥ २८८ ॥

एभ्य उनः प्रत्ययो भवति ॥ यमुं उपरमे । यमुना नदी ॥ अज क्षेपणे च ।
बयुनं विज्ञानमङ्गं च । वयुनो विद्वाञ्छन्द्रो यज्ञश्च ॥ शकुंश् शक्तौ । शकुनः
पक्षी ॥ अर्ज अर्जने । अर्जुनः ककुभो वृक्षः पार्थः श्वेतवर्णः श्वेताश्वः कार्तवीर्यश्च ।
अर्जुनी गौः । अर्जुनं तृणं श्वेतस्रवर्णं च ॥ शीड्क् स्वप्ने । शयुनोजगरः । यर्जी
देवपूजादौ । यजुना क्रतुद्रव्यम् ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तरुणः समर्थो युवा
वायुश्च । ऋफिडादित्वाल्लत्वे । तलुनः ॥ २८८ ॥

लषेः श् च ॥ २८९ ॥

लषी कान्तौ । इत्यस्मादुनः प्रत्ययो [भवति] तालव्यशकारश्चान्तदिशो
भवति ॥ लशुनं कन्दजातिः ॥ २८९ ॥

पिशिमिथिक्षुधिभ्यः कित् ॥ २९० ॥

एभ्यः किदुनः प्रत्ययो भवति ॥ पिशत् अवयवे । पिशुनः खलः । पि-
शुनं मैत्रीभेदकं वचनम् । मिथृग् मेधाहिंसयोः । मिथुनं स्त्रीपुंसद्वन्द्वं राशिश्च ॥
क्षुधंश् बुभुक्षायाम् । क्षुधुनः कीटकः ॥ २९० ॥

फलेर्गोन्तश्च ॥ २९१ ॥

फल निष्पत्तौ । इत्यस्मादुनः प्रत्ययो [भवति] गश्चान्तो भवति ॥ फ-
ल्गुनोर्जुनः । फल्गुनी नक्षत्रम् ॥ २९१ ॥

वीपतिपटिभ्यस्तनः ॥ २९२ ॥

एभ्यस्तनः प्रत्ययो भवति ॥ वीक् प्रजननादौ । वेतनं भृतिः ॥ पतू गतौ ।
पत्तनम् ॥ पट गतौ । पट्टनम् ॥ द्वावपि नगरविशेषौ ॥ पट्टनं शकटैर्गम्यं घोट-
कैर्नीभिरेव च । नौभिरेव तु यद्गम्यं पत्तनं तत्प्रचक्षते ॥ २९२ ॥

पृपूभ्यां कित् ॥ २९३ ॥

आभ्यां कित्तनः प्रत्ययो भवति ॥ पृड्त् व्यायामे । पृतना सेना ॥ पूगश्
पथने । पूतना राक्षसी ॥ २९३ ॥

कृत्यज्ञौभ्यां स्नक् ॥ २९४ ॥

आभ्यां स्नक् प्रत्ययो भवति ॥ कृतैत् छेदने । कृत्स्नं सर्वम् ॥ अशौटि
व्याप्तौ । अक्षं नयनं व्याधी रज्जुस्तेजनमखण्डं च ॥ २९४ ॥

अर्तेः शसानः ॥ २९५ ॥

क्रंक् गतौ । इत्यस्मात्तालव्यादिः शसानः प्रत्ययो भवति ॥ अशसानः
पन्था इषुरग्निश्च ॥ २९५ ॥

भापाचणिचमिविषिसृपृतृशीतल्यलिशमिरमिवपिभ्यः पः ॥ २९६ ॥

एभ्यः पः प्रत्ययो भवति ॥ भांक् दीप्तौ । भाप आदित्यो ज्येष्ठश्च भ्राता ॥
पांक् रक्षणे । पापं कल्मषम् । पापो घोरः ॥ चण हिंसादानयोश्च । चप्पा नगरी ।
चण्पो वृक्षः ॥ चमू अदने । चम्पा नगरी ॥ विष्णुंकी व्याप्तौ । वेष्पः परमात्मा
स्वर्ग आकाशश्च । निपूर्वात् । निवेष्पोपां गर्भः कूपो वृक्षजातिरन्तरिक्षं च ॥
सृं गतौ । सर्पोहिः ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पर्पः प्लवः शङ्खः समुद्रः शखं च ॥
तृ प्लवनतरणयोः । तर्प उडुपो नौश्च । शीङ्क् स्वप्ने । शेषः पुच्छम् ॥ तलण्
प्रतिष्ठायाम् । तल्पं शयनीयमङ्गं दारा युद्धं च ॥ अली भूषणादौ । अल्पं
स्तोकम् ॥ शमूच् उपशमे । शम्पा विद्युत्काञ्ची च । विपूर्वात् । विशम्पो
दानवः ॥ रमिं क्रीडायाम् । रम्पा चर्मकारोपकरणम् ॥ डुवर्पी बीजसंताने ॥
वप्पः पिता ॥ २९६ ॥

युमुकुरुतुच्युस्त्वादेरुच्च ॥ २९७ ॥

एभ्यः पः प्रत्ययो भवत्युकारधान्तादेशो भवति ॥ युक् मिश्रणे । यूपो
यज्ञपशुबन्धनकाष्ठम् ॥ पुंग्ट् अभिषवे । सूपो मुद्रादिभिन्नकृतः ॥ कुंक् शब्दे ।
कूपः प्रहिः ॥ रुक् शब्दे । रूपं श्वेतादि लावण्यं स्वभावश्च ॥ तुंक् वृत्त्यादौ । तूप
आयतनविशेषः ॥ च्युंङ् गतौ । च्यूप आदित्यो वायुः संग्रामश्च ॥ छुंक् स्तुतौ ।
स्तूपो बोधिसत्त्वभवनमुपायतनं च ॥ आदिशब्दादन्येपि ॥ २९७ ॥

कृशृसृभ्य ऊर् चान्तस्य ॥ २९८ ॥

एभ्यः पः प्रत्ययो [भव]त्यन्तस्य च ऊर् भवति ॥ कृत् विक्षेपे । कूर्प
भूमध्यम् ॥ शृश् हिंसायाम् । शूर्पो धान्यादिनिष्पवनभाण्डं संख्या च ॥ सृं गतौ ।
सूर्पो भुजंगमो मत्स्यजातिश्च ॥ २९८ ॥

शदिवाधिखनिहनेः ष् च ॥ २९९ ॥

एभ्यः पः प्रत्ययो [भवति] षश्चान्तादेशो भवति ॥ शद्धं शातने । शष्पं

बालतृणम् । शष हिंसायाम् । इत्यस्य वा रूपम् ॥ बाधृङ् रोटने । बाष्पोऽश्रु
धूमाभासं च मुखपानीयादौ ॥ खनूष् अवधारणे । खष्पो बलात्कारो दुर्मैधाः
कूपश्च । खष्पं खलीनं जनपदविशेषोद्धारश्च ॥ हनंक् हिंसागत्योः । हष्पः प्रावरण-
जातिः ॥ २९९ ॥

पम्पाशिल्पादयः ॥ ३०० ॥

पम्पादयः शब्दाः पप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पांक् रक्षणे । मोन्तो ह्रस्वश्च ।
पम्पा पुष्करिणी ॥ शील्यतेः शलतेः शेतेर्वा शिलादेशश्च । शिल्पं विज्ञानम् ॥
आदिशब्दादन्येपि ॥ ३०० ॥

क्षुचुपिपूभ्यः कित् ॥ ३०१ ॥

एभ्यः कित्पः प्रत्ययो भवति ॥ दुक्षुक् शब्दे । क्षुपो गुच्छः ॥ चुप
मन्दायाम् । चुप्पं मन्दगमनम् ॥ पूग्श् पवने । पूपः पिष्टमयः ॥ ३०१ ॥

नियो वा ॥ ३०२ ॥

णींक् प्रापणे । इत्यस्मात्पः प्रत्ययो [भवति] स च किद्वा भवति ॥
नीपो वृक्षविशेषः ॥ नेपो नयः पुगोहितो वृक्षो भूतकश्च । नेपमुदकं यानं
च ॥ ३०२ ॥

उभ्यवेर्लुक् च ॥ ३०३ ॥

आभ्यां कित्पः प्रत्ययो भवति लुक् चान्तस्य भवति । उभत् पूरणे । अव
रक्षणादौ । उप । अप चाव्यये ॥ ३०३ ॥

दलिवलितलिखजिध्वजिकचिभ्योपः ॥ ३०४ ॥

एभ्योपः प्रत्ययो भवति ॥ दल विशरणे । दलपः प्रहरणं रणमुखं विदलं
दलविशेषश्च । दलपं व्रणमुखव्राणम् ॥ वलि संवरणे । वलपः कर्णिका ॥ तलण्
प्रतिष्ठायाम् । तलपो हस्तप्रहारः ॥ खज मन्थे । खजपो मन्थः । खजपं दधिवृत-
मुदकं च ॥ ध्वज गतौ । ध्वजपो ध्वजः ॥ कचि बन्धने । कचपः शाकपर्ण ब-
न्धश्च ॥ ३०४ ॥

भुजिकुतिकुटिविटिकुणिकुष्युषिभ्यः कित् ॥ ३०५ ॥

एभ्यः किदपः प्रत्ययो भवति ॥ भुजंप् पालनाभ्यवहारयोः । भुजपो राजा
यजमानपालनादमिश्र ॥ कुतिः सौत्रः । कुतपश्छागलोष्ठां कम्बल आस्तरणं आ-
दिकालश्च । कुटत् कौटिल्ये । कुटपः प्रस्थचतुर्भागो नीडं च शकुनीनाम् ॥

विट् शब्दे । विटपः शाखा ॥ कुणत् शब्दोपकरणयोः । कुणपो मृतकं कुषितं शब्दार्थसारूप्यं च ॥ कुषश्च निष्कर्षे । कुषपो विन्ध्यः संदंशश्च ॥ उषू दाहे । उषपो दाहः सूर्यो वह्निश्च ॥ ३०५ ॥

शंसिः श इच्चातः ॥ ३०६ ॥

शंसु स्तुतौ च । इत्यस्मादपः प्रत्ययो [भवति] तालव्यशकारान्तादेशो-
कारस्य च इकारो भवति ॥ शिंशपा वृक्षविशेषः ॥ ३०६ ॥

विष्टपोलपवातपादयः ॥ ३०७ ॥

विष्टपादयः शब्दाः किदपप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ विषेस्तोन्तश्च । विष्टपं
जगत्सृकृतिनां स्थानं च ॥ वलेरुल् च । उलपं पर्वततृणं पङ्कजं जलं च । उलप
ऋषिः ॥ वातेस्तोन्तश्च । वातप ऋषिः ॥ आदिग्रहणात् खरपादयोपि भवन्ति
॥ ३०७ ॥

कलेरापः ॥ ३०८ ॥

कलि शब्दसंख्यानयोः । इत्यस्मादापः प्रत्ययो भवति ॥ कलापः का-
ञ्ची समूहः शिखण्डश्च ॥ ३०८ ॥

विशेरीपक् ॥ ३०९ ॥

विशन्त् प्रवेशने । इत्यस्मादिपक् प्रत्ययो भवति ॥ विशिपो राशिः ।
विशिपं तृणं वेदमासनं पद्मं च ॥ ३०९ ॥

दलेरीपो दिल् च ॥ ३१० ॥

दल विशरणे । इत्यस्मादीपः प्रत्ययो भवति दिल् चास्यादेशो भवति ॥
दिलीपो राजा ॥ ३१० ॥

उडेरूपक् ॥ ३११ ॥

उड् संघाते । इति सौत्रादुपक् प्रत्ययो भवति ॥ उडुपः प्लवः । जपादि-
त्वाद्भत्वे । उडुवः ॥ ३११ ॥

अश ऊपः पञ्च ॥ ३१२ ॥

अशौटि व्याघ्रौ । इत्यस्मादूपः प्रत्ययो [भवति] पञ्चान्तादेशो भवति ॥
अपूपः पक्वान्निविशेषः ॥ ३१२ ॥

सर्तेः षपः ॥ ३१३ ॥

सुं गतौ । इत्यस्मात् षपः प्रत्ययो भवति ॥ सर्षपो रक्षोघ्नं द्रव्यं शाकं
च ॥ ३१३ ॥

रीशीभ्यां फः ॥ ३१४ ॥

आभ्यां फः प्रत्ययो भवति ॥ रीङ्च् स्रवणे । रेफः कुत्सितः ॥ शीङ्क् स्वप्ने । शेफो मेण्ड्रः ॥ ३१४ ॥

कलिगलेरस्योच्च ॥ ३१५ ॥

आभ्यां फः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च उकारो भवति ॥ कलि शब्दसंख्या-
नयोः । गल अदने । कुल्फो गुल्फश्च जङ्घाहिसंधिः । गुल्फः पादोपरिग्रन्थिः
॥ ३१५ ॥

शफकफशिफाशोफादयः ॥ ३१६ ॥

शफादयः शब्दाः फप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ इयतेः कायतेश्च ह्रस्वश्च ।
शफः खुरः प्रियंवदश्च ॥ कफः श्लेष्मा ॥ इयतेरित्वमोत्त्वं च । शिफा वृक्षजटा ।
शोफः श्रयथुः खुरश्च ॥ आदिशब्दात् रिफानफासुनफादयो भवन्ति ॥ ३१६ ॥

वलिनितनिभ्यां वः ॥ ३१७ ॥

वलि संवरणे । निपूर्वाच्च तनूयी विस्तारे । इत्याभ्यां वः प्रत्ययो भवति ॥
बल्वो वृक्षः ॥ नितम्बः श्रोणिः पर्वतैकदेशो नटश्च ॥ ३१७ ॥

शाम्यमेणिद्वा ॥ ३१८ ॥

आभ्यां वः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥ शमूच् उपशमे ।
शम्बो वज्रः कर्षणविशेषो वेणुदण्डस्तोत्रमरिचं च ॥ शम्बशाम्बौ जाम्बवतेयौ ॥
अम गतौ । अम्बा माता । आम्बोपह्वः ॥ ३१८ ॥

शाल्यलेख्छातः ॥ ३१९ ॥

आभ्यां वः प्रत्ययो [भव]त्यकारस्य च उकारो भवति ॥ पल फल शल
गतौ । शुल्वं ताम्रम् ॥ अली भूषणादौ । उल्वं रजतं गर्भवेष्टनम् ॥ शुल्वं
बभ्रुस्तरक्षुश्च ॥ ३१९ ॥

तुम्बस्तम्बादयः ॥ ३२० ॥

तुम्बादयः शब्दा वप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ ताम्यतेरत उत्वं च । तुम्ब-
मलाबु चक्राङ्गं च ॥ स्तम्भेर्लुक् च । स्तम्बस्तृणं विटपः संघातोद्गुरसमुदायः
स्तबकः पुष्पापीडश्च ॥ आदिशब्दात् कुशाम्बादयो भवन्ति ॥ ३२० ॥

कृकाडिकटिवटेरम्बः ॥ ३२१ ॥

एभ्योम्बः प्रत्ययो भवति ॥ डुकृङ् करणे । करम्बो दध्योदनो दधिसक्तवः
पुष्पं च । कडत् मदे । कडम्बो जातिविशेषो जनपदविशेषश्च ॥ कटे वर्षा-

वरणयोः । कटम्बः पक्वाञ्चविशेषो वादित्रं च ॥ कडम्बकटम्बौ वृक्षौ च ॥ वट
वेष्टने । वटम्बः शैलस्तृणपुञ्जश्च ॥ ३२१ ॥

कदेर्णिद्धा ॥ ३२२ ॥

कद वैक्लव्ये । इति सौत्रादम्बः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्धा भवति ॥
कादम्बो हंसः ॥ कदम्बो वृक्षजातिः ॥ ३२२ ॥

शिलविलादेः कित् ॥ ३२३ ॥

शिलादिभ्यः किदम्बः प्रत्ययो भवति ॥ शिलत् उञ्छे । शिलम्ब ऋषि-
स्तन्तुवायश्च ॥ विलत् वरणे । विलम्बो वेषविशेषो रङ्गावसरश्च ॥ आदिग्रहणा-
दन्येपि ॥ ३२३ ॥

हिण्डिविलेः किम्बो नलुक् च ॥ ३२४ ॥

आभ्यां किदिम्बः प्रत्ययो [भवति] नस्य चलुम्भवति ॥ हिडुङ् गतौ च ।
विलत् वरणे । हिडिम्बो विलिम्बश्च राक्षसौ ॥ ३२४ ॥

डीनीबन्धिगृध्रिचलिभ्यो डिम्बः ॥ ३२५ ॥

एभ्यो डिदिम्बः प्रत्ययो भवति ॥ डीड् विहायसां गतौ । डिम्बो राजो-
पद्रवः ॥ णीङ् प्रापणे । निम्बो वृक्षविशेषः ॥ बन्धंश्च बन्धने । बिम्बं प्रतिच्छ-
न्दको देहश्च । बिम्बी वल्लिजातिः ॥ गृध्रूङ् शब्दकुत्सायाम् । शिम्बो मृगजातिः ।
शिम्बी निष्पाववल्ली च ॥ चल कम्पने । चिम्बा यवागूजातिः ॥ ३२५ ॥

कुट्युन्दिचुरितुरिपुरिमुरिकुरिभ्यः कुम्बः ॥ ३२६ ॥

एभ्यः किदुम्बः प्रत्ययो भवति ॥ कुटत् कौटिल्ये । कुटुम्बं दारादयः ॥
उदैप् क्लेदने । उदुम्बः समुद्रः ॥ चुरण् स्तेये । तुर त्वरणे सौत्रः । चुरुम्बस्तु-
रुम्बश्च गहनम् ॥ पुरत् अग्रगमने । पुरुम्ब आहारः ॥ मुरत् संवेष्टने । मुरुम्बो
मृद्यमानपाषाणचूर्णम् ॥ कुरत् शब्दे । कुरुम्बोङ्गुरः । निपूर्वात् । निकुरुम्बो
राशिः ॥ ३२६ ॥

गृदूरमिहनिजन्यर्तिदलिभ्यो भः ॥ ३२७ ॥

एभ्यो भः प्रत्ययो भवति ॥ गृत् निगरणे । गर्भो जठरस्थप्राणी ॥ दृश्
विदारणे । दर्भः कुशः ॥ रमि क्रीडायाम् । रम्भाप्तराः कदली च ॥ ह-
नंक् हिंसागत्योः । हम्भा गोधेनुनादः ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जम्भो दानवो
दन्तश्च । जम्भा मुखविदारणम् ॥ ऋंक् गतौ । अर्भः शिशुः ॥ दलण् विदारणे ।
दल्भ ऋषिर्वल्कलं विदारणं च ॥ ३२७ ॥

इणः कित् ॥ ३२८ ॥

इण्क् गतौ । इत्यस्मात्किङ्गः प्रत्ययो भवति ॥ इभो हस्ती ॥ ३२८ ॥

कृशृगृशलिकलिकडिगर्दिरासिरमिवडिवल्लेरभः ॥ ३२९ ॥

एभ्योभः प्रत्ययो भवति ॥ कृत् विक्षेपे । करभस्त्रिवर्ष उष्ट्रः ॥ शृशृ हिं-
सायाम् । शरभः श्वापदविशेषः ॥ गृत् निगरणे । गरभ उदरस्थो जन्तुः ॥ पल
फल शल गतौ । शलभः पतंगः ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलभो हस्ती यौव-
नाभिमुखः ॥ कडत् मदे । कडभो हस्तिपोतकः ॥ गर्द शब्दे । गर्दभः खरः ॥
रासृङ् शब्दे । रासभः स एव ॥ रमि क्रीडायाम् । रमभः प्रहर्षः ॥ वडः सौ-
त्रः । वडभी वेदमाग्नभूमिका । ऋफिडादित्वाल्लत्वे । वलभी ॥ वल्लि संवरणे ।
वल्लभः स्वामी दयितश्च ॥ ३२९ ॥

सनेडित् ॥ ३३० ॥

षन भक्तौ । इत्यस्माडुदभः प्रत्ययो भवति ॥ सभा परिषच्छाला च
॥ ३३० ॥

ऋषिवृषिलुसिभ्यः कित् ॥ ३३१ ॥

एभ्यः किदभः प्रत्ययो भवति ॥ ऋषैत् गतौ । वृषू सेचने । ऋषभो वृष-
भश्च पुङ्गवो भगवांश्चादितीर्थकरः । ऋषभो वायुः ॥ लुसिः सौत्रः । लुसभो हिं-
सो मत्तहस्ती वनं च ॥ ३३१ ॥

सिटिकिभ्यामिभः सैरिटिटौ च ॥ ३३२ ॥

आभ्यामिभः प्रत्ययो [भवति] दन्त्यादिः सैरः टिटृश्चादेशौ यथासंख्यं
भवतः ॥ षिण्ग्ट् बन्धने । सैरिभो महिषः ॥ टिकि गतौ । टिट्ठिभः पक्षी ॥ ३३२ ॥

ककेरुभः ॥ ३३३ ॥

ककि लौल्ये । इत्यस्मादुभः प्रत्ययो भवति ॥ ककुभोर्जुनः ॥ ३३३ ॥

कुकेः कोन्तश्च ॥ ३३४ ॥

कुकि आदाने । इत्यस्मादुभः प्रत्ययो [भवति] ककारश्चान्तो भवति ॥
कुक्कुभः पक्षिविशेषः ॥ ३३४ ॥

दमो दुण्ड् च ॥ ३३५ ॥

दमूच् उपशमे । इत्यस्मादुभः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च दन्त्यादिष्टवर्ग-
तृतीयान्तो दुण्ड् इत्यादेशो भवति ॥ दुण्डुभो निर्विषाहिः ॥ ३३५ ॥

कृकलेरम्भः ॥ ३३६ ॥

आभ्यामम्भः प्रत्ययो भवति ॥ डुङ्गु करणे । करम्भो दधिसक्तवः ॥
कलि शब्दसंख्यानयोः । कलम्भ ऋषिः ॥ ३३६ ॥

काकुसिभ्यां कुम्भः ॥ ३३७ ॥

आभ्यां किदुम्भः प्रत्ययो भवति ॥ कै शब्दे । कुम्भो घटो राशिश्च ॥
कुसच् श्लेषणे । कुसुम्भो महारजनम् ॥ ३३७ ॥

अतीरिस्तुसुहुसृधृशृक्षियक्षिभावाव्याधापाया-

वलिपदिनीभ्यो मः ॥ ३३८ ॥

एभ्यो मः प्रत्ययो भवति ॥ ऋक् गतौ । अर्मोक्षिरोगो ग्रामः स्थलं च ॥
ईरिक् गतिकम्पनयोः । ईर्म व्रणः ॥ हुङ्क् स्तुतौ । स्तोमः समूहो यज्ञः स्तोत्रं
च ॥ पुङ्गट् अभिषवे । सोमश्चन्द्रो वल्ली च ॥ हुङ्क् दानादनयोः । होम आहुतिः ॥
सृ गतौ । समो नदः कालश्च । सर्म् स्नानं सुखं च ॥ घृ सेचने । घर्मो ग्रीष्मः ॥
धृङ्क् स्थाने । धर्म उत्तमक्षमादिन्यायश्च ॥ शृश् हिंसायाम् । शर्म सुखम् ॥ क्षित्
निवासगत्योः । क्षेमं कल्याणम् ॥ यक्षिण् पूजायाम् । यक्ष्मो व्याधिः ॥ भाङ्क्
दीप्तौ । भामः क्रोधः । भामा स्त्री ॥ बाङ्क् गतिगन्धनयोः । वामः प्रतिकूलः
सव्यश्च ॥ व्येङ्क् संवरणे । व्यामो वक्षो भुजायतिः ॥ डुधाङ्क् धारणे च । धामं
निलयस्तेजश्च ॥ पां पाने । पामा कच्छूः ॥ याङ्क् प्रापणे । यामः प्रहरः ॥ वलि
संवरणे । वल्मो ग्रन्थिः ॥ पदिङ्क् गतौ । पद्मं कमलम् ॥ णीङ्क् प्रापणे ।
नेमोर्धः समीपश्च ॥ ३३८ ॥

प्रसिहाग्भ्यां प्राजिहौ च ॥ ३३९ ॥

आभ्यां मः प्रत्ययो [भव] त्यनयोश्च प्राजिहावित्यादेशौ यथासंख्यं भवतः ॥
ग्रामः समूहादिः ॥ जिह्वः कुटिलः ॥ ३३९ ॥

विलिभिलिसिधीन्धिधूसूत्र्याध्यारुसित्रिशुषिमुषीषिसुहियु-

धिदसिभ्यः कित् ॥ ३४० ॥

एभ्यः किन्मः प्रत्ययो भवति ॥ विलत् वरणे । विल्मं प्रकाशम् ॥ भिलिः
सौत्रः । भिल्मं भास्वरम् ॥ विधू गत्याम् । सिध्मं त्वग्रोगः ॥ जिह्नैपि दीप्तौ ।
इध्ममिन्धनम् ॥ धूग्श् कम्पने । धूमोग्निकेतुः ॥ षूडौच् प्राणिप्रसवे । सूमः
कालः श्रयथू रविश्च । सूममन्तरीक्षम् ॥ इयैङ्क् गतौ । इयामो वर्णः । इयामं

नमः । श्यामा रात्रिरोषधिश्च ॥ ध्ये चिन्तायाम् । ध्यामोव्यक्तवर्णः ॥ रुक् शब्दे ।
रुमा लवणभूमिः ॥ शिवूच् उतौ । स्यूमो रश्मिर्दीर्घः स्रवतन्तुश्च । स्यूमं जलम् ॥
शुषंश्च शोषणे । शुष्मं बलं जलं संयोगश्च ॥ मुषश्च स्तेये । मुष्मो मूषिकः ॥
ईष उञ्छे । ईष्मो वसन्तो बाणो वातश्च ॥ पुहूच् शक्तौ । सुद्धा जनपदः ।
सुद्धो राजा ॥ युधिच् संप्रहारे । युध्मः शरत्कालः शूरः शत्रुः संग्रामश्च ॥
दसूच् उपक्षये । दस्मो हीनो वह्निर्यज्ञश्च ॥ ३४० ॥

क्षुहिभ्यां वा ॥ ३४१ ॥

आभ्यां मः प्रत्ययो [भवति] स च किद्वा भवति ॥ दुक्षुक् शब्दे ।
क्षुमातसी । क्षोमं वल्लम् ॥ हिंद् गतिवृद्धयोः । हिमं तुषारः । हेमं सुवर्णम्
॥ ३४१ ॥

अवेर्ह्रस्वश्च वा ॥ ३४२ ॥

अव रक्षणादौ । इत्यस्मात्किन्मः प्रत्ययो [भव] त्यूटो ह्रस्वश्च वा भवति ॥
उमा गौर्यतसी कीर्तिश्च ॥ ऊममूनमाकाशं नगरं च ॥ ३४२ ॥

सेरी च वा ॥ ३४३ ॥

षिंग्द् बन्धने । इत्यस्मात्किन्मः प्रत्ययो [भवति] ईकारश्चान्तादेशो वा
भवति ॥ सीमो ग्रामगोचरभूमिः क्षेत्रमर्यादा हयश्च । सिमः स एव सर्वार्थश्च
॥ ३४३ ॥

भियः षोन्तश्च वा ॥ ३४४ ॥

भिभीक् भये । इत्यस्मात्किन्मः प्रत्ययो [भवति] षश्चान्तादेशो वा भव-
ति ॥ बिभेत्यस्मादिति भीष्मो भयानकः । भीमः स एव ॥ ३४४ ॥

तिजियुजेर्ग च ॥ ३४५ ॥

आभ्यां किन्मः प्रत्ययो [भवति] गश्चान्तादेशो भवति ॥ तिजि क्षमा-
निशानयोः । तिग्मं तीक्ष्णं दीपं तेजश्च ॥ युजुंषी योगे । युग्मं युगलम् ॥ ३४५ ॥

रुक्मग्रीष्मकूर्मसूर्मजाल्मगुल्मघ्रोमपरिस्तीमसूक्ष्मादयः ॥ ३४६ ॥

एते किन्मप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ रोचतेः क् च । रुक्मं सुवर्णं रूप्यं च ॥ मत्से-
र्षीष् च । ग्रीष्म ऋतुः ॥ कुरुतेर्दीर्घश्च । कूर्मः कच्छपः ॥ षूत् प्रेरणे । इत्यस्य
रोन्तश्च । सूर्मि लोहप्रतिमा चुल्लिश्च ॥ जल घात्ये । दीर्घश्च । जाल्मो निकृष्टः ॥
गुपच् व्याकुलत्वे । लथ । गुल्मो व्याधिस्तरुसमूहो वनस्पतिः सेनाङ्गं च ।

गुल्ममायस्थानम् ॥ जिघ्रतेरोत्वं च । प्रोमो यज्ञाङ्गलक्षणः सोमः ॥ परिपूर्वात् स्तौतैः
षत्त्वाभावो गुणश्च । परिस्तोमो यज्ञविशेषः ॥ सूचण् पैशून्ये । कर्त्तुं षोन्तश्च ।
सूक्ष्मो निपुणः । सूक्ष्ममणु ॥ आदिग्रहणात् क्षमादयो भवन्ति ॥ ३४६ ॥

सृष्टृप्रथिचरिकाडिकर्देरमः ॥ ३४७ ॥

एभ्योमः प्रत्ययो भवति ॥ सं गतौ । सरमा देवशुनी ॥ पृश् पालनपूर-
णयोः । परम उत्कृष्टः ॥ प्रथिष् प्रख्याने । प्रथम आद्यः ॥ चर भक्षणे । चरमः
पश्चिमः ॥ कडत् मदे । कडमः शालिः । ऋफिडादित्वाह्रत्वे । कलमः स एव ॥
कर्द कुत्सिते शब्दे । कर्दमः पङ्कः ॥ ३४७ ॥

अवेर्ध् च वा ॥ ३४८ ॥

अव रक्षणादौ । इत्यस्मादमः प्रत्ययो[भवति] ध्वान्तादेशो वा भवति ।
अधमोवमश्च हीनः ॥ ३४८ ॥

कुट्टिवेष्टिपूरिपिषिसिचिगण्यर्पिर्बृमहिभ्य इमः ॥ ३४९ ॥

एभ्य इमः प्रत्ययो भवति ॥ कुट्टण् कुत्सने च । कुट्टिमं संस्कृतभूमित-
लम् ॥ वेष्टि वेष्टने । वेष्टिमं पुष्पबन्धविशेषो भक्ष्यविशेषश्च ॥ पुरैचि आप्यायने ।
पूरिमं मालाबन्धविशेषो भक्ष्यविशेषश्च ॥ पिषूप् संचूर्णने । पेषिमं भक्ष्यविशेषः ॥
षिर्चीत् क्षरणे । सेचिमं मालाविशेषः ॥ गणण् संख्याने । गणिमं गणितम् ॥
ऋक् गतौ । गौ पै । अर्पिमं बालवत्साया दुग्धम् ॥ वृग्ट् वरणे । वरिमं
तुलोन्मेयम् ॥ मह पूजायाम् । महिमं पूजनीयम् ॥ ३४९ ॥

वयिमखचिमादयः ॥ ३५० ॥

वयिमादयः शब्दा इमप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ वैङ् तन्तुसंताने । वयादे-
शश्च । वयिमं माल्यं कन्दुकस्तन्तुवायदण्डश्च ॥ खनूग् अवदारणे । चश्च । खचिमं
मणिलोहविद्धं घृतविहीनं च ॥ आदिशब्दादन्येपि ॥ ३५० ॥

उट्टटिकुल्यलिकुथिकुरिकुटिकुडिकुसिभ्यः कुमः ॥ ३५१ ॥

उत्पूर्वात् वटेः कुल्यादिभ्यश्च किदुमः प्रत्ययो भवति ॥ वट वेष्टने।उट्टटुमः
परिक्षेपः ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः ॥ कुलुम उत्सवः ॥ अली भूषणादौ । अलुमः
प्रसाधनं नापितोमिश्च ॥ कुथच् पूतिभावे । कुथुम ऋषिः । कुथुमं मृगाजिनम् ॥
कुरत् शब्दे । कुरुमः कारुर्भाजनं च ॥ कुटत् कौटिल्ये । कुटुमः प्रेष्यः ॥
कुडत् बाल्ये च । कुडुमा भूमिः ॥ कुसच् श्लेष्टे । कुसुमं पुष्पम् ॥ ३५१ ॥

कुन्दुमलिन्दुमकुङ्कुमविद्रुमपद्ममादयः ॥ ३५२ ॥

एते कुमप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कुकि आदाने । स्वराज्ञो दध । कुन्दु-
मो निचयो गन्धद्रव्यं च ॥ लीङ्च् श्लेषणे । लिन्दभावश्च । लिन्दुमो गन्ध-
द्रव्यम् ॥ कुकेः स्वराज्ञोन्तश्च । कुङ्कुमं घुसृणम् ॥ विद्रुंती लाभे । रोन्तश्च । विद्रुमः
प्रवालः ॥ पदेष्टोन्तश्च । पद्मं नगरम् ॥ आदेरन्येपि ॥ ३५२ ॥

कुथिगुधेरूमः ॥ ३५३ ॥

आभ्यामूमः प्रत्ययो भवति ॥ कुथच् पूतिभावे । कोथूमश्चरणकृदृषिः ॥
गुधच् परिवेष्टने । गोधूमो धान्यविशेषः ॥ ३५३ ॥

विहाविशापचिभिद्यादेः केलिमः ॥ ३५४ ॥

विपूर्वाभ्याम् ओहांक् त्यागे । शौच् तक्षणे । इत्येताभ्यां पच्यादिभ्यश्च
किदेलिमः प्रत्ययो भवति ॥ विहीयते त्यज्यते शुचि शरीरमस्मिन्निति विहेलिमः
स्वर्गः ॥ विश्यति तनूभवति मासि मासि कलाभिर्हीयमान इति विशेलिमश्चन्द्रः
स्वर्गश्च ॥ डुपचीष् पाके । पचत्यसावन्नमिति पचेलिमोमिरादित्योश्चश्च ॥ भिद्वंपी
विदारणे । भिदेलिमस्तस्करः ॥ आदिशब्दात् दृशुं प्रेक्षणे । दृशेलिमम् ॥ अदं
प्सांक् भक्षणे । अदेलिमम् ॥ हनंक् हिंसागत्योः । भेलिमम् ॥ डुयाचृग्
याज्जायाम् । याचेलिमम् ॥ पांक् रक्षणे । पेलिमम् ॥ डुकृग् करणे । क्रेलिमम् ॥
इत्यादयोपि भवन्ति ॥ ३५४ ॥

दो डिमः ॥ ३५५ ॥

दाम् दाने । इत्यस्माद्धिमः प्रत्ययो भवति ॥ दाडिमो दाडिमी वा वृक्ष-
जातिः ॥ ३५५ ॥

डिमेः कित् ॥ ३५६ ॥

डिमिः सौत्रः । तस्मात्किद्धिमः प्रत्ययो भवति ॥ डिण्डिमो वाद्यविशेषः
॥ ३५६ ॥

स्थाछामासामूमन्यनिकनिषसिपालिकालिशालिशकीर्ण्यसहि-

बन्धिभ्यो यः ॥ ३५७ ॥

एभ्यो यः प्रत्ययो भवति ॥ छां गतिनिवृत्तौ । स्थायः स्थानम् । स्थाया
भूमिः ॥ दौं छौच् छेदने । छाया तमः प्रतिरूपं कान्तिश्च ॥ मांक् माने । माया छद्म
दिव्यानुभावदर्शनं च ॥ यौच् अन्तर्कर्मणि । सायं दिनावसानम् । पूत् प्रेरणे ।

सव्यो वामो दक्षिणश्च ॥ मनिच् ज्ञाने । मन्या धमनिः ॥ अनक् प्राणने । अन्यः
परः ॥ कनै दीम्यादिषु । कन्या कुमारी ॥ षसक् स्वप्ने । सस्यं क्षेत्रस्थं गोधू-
मादि ॥ पल गतौ । पल्यं कटकुसूलः ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कल्यो नी-
रोगः ॥ पल फल शल गतौ । शल्यमन्तर्गतं लोहादि ॥ शक्नुट् शक्तौ । श-
क्यमसारम् ॥ ईर्ष्य ईर्ष्यार्थः । ईर्ष्यति ईर्ष्यणं वा । ईर्ष्या मात्सर्यम् ॥ षहि
मर्षणे । सद्यः पश्चादर्णवपार्श्वशैलः ॥ बन्धंश्च बन्धने । बन्ध्याप्रसूतिः ॥ ३५७ ॥

नञो हलिपतेः ॥ ३५८ ॥

नञ्पूर्वाभ्यामाभ्यां यः प्रत्ययो भवति ॥ हल विलेखने । अहल्या गौत-
मपत्नी ॥ पतू गतौ । अपत्यं पुत्रसंतानः ॥ ३५८ ॥

सञ्ज्ञेर्ध्व च ॥ ३५९ ॥

षञ्ज्ञं सञ्ज्ञे । इत्यस्माद्यः प्रत्ययो भवति ध्वान्तादेशो भवति ॥ संध्या
दिननिशान्तरम् ॥ ३५९ ॥

मृशीपसिवस्यभिभ्यस्तादिः ॥ ३६० ॥

एभ्यस्तकारादिर्यः प्रत्ययो भवति ॥ मृत् प्राणत्यागे । मर्त्यो मनुष्यः ॥
शीङ्क् स्वप्ने । शेत्यः शकुनिः संवत्सरोजगरश्च ॥ पसिर्निवासे सौत्रः । दन्त्या-
न्तः । पस्त्यं गृहम् ॥ वसं निवासे । वस्त्यो गुरुः ॥ अनक् प्राणने । अन्त्यो
निरवसितश्चण्डालादिश्च ॥ ३६० ॥

ऋशिजनिपुणिकृतिभ्यः कित् ॥ ३६१ ॥

एभ्यः कियः प्रत्ययो भवति ॥ ऋश् गतौ स्तुतौ वा । स्वरादिस्तालव्यान्तः ।
ऋश्यो मृगजातिः ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जन्यं संप्रामः । जाया पत्नी । ये न वे-
त्यात्वम् ॥ पुणत् शुभे । पुण्यं सत्कर्म ॥ कृतैत् छेदने । कृन्तति । कृत्या दुर्गा
॥ ३६१ ॥

कुलेर्द्ध्व च वा ॥ ३६२ ॥

कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । इत्यस्मात्किद्यः प्रत्ययो [भवति] डकारश्चान्तो
वा भवति ॥ कुडचं भित्तिः ॥ कुल्या सारणी ॥ ३६२ ॥

अगपुलाभ्यां स्तम्भोर्द्ध्वत् ॥ ३६३ ॥

अग पुल इत्येताभ्यां परस्मात् स्तम्भेः सौत्राडिभ्यः प्रत्ययो भवति ॥ अग-
स्त्यः पुलस्त्यध्वर्षिः ॥ ३६३ ॥

शिक्यास्याहयमध्यविन्ध्यधिष्ण्याघ्न्यहर्म्यसत्यनित्यादयः ॥ ३६४ ॥

एते यप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ शौच् तक्षणे । इकश्चान्तः । शिक्यं लम्ब-
मानः पिठर्याद्याधारः परित्राड्भिक्षाभाजनस्थानमसारं च ॥ असूच् क्षेपणे । दीर्घत्वं
च । आस्यं मुखम् ॥ आड्पूर्वात् द्वौकतेर्डिच्च । आढ्यो धनवान् ॥ मव बन्धने ।
ध् च । मध्यं गर्भः ॥ विधत् विधाने । स्वराच्चोन्तश्च । विन्ध्यः पर्वतः ॥ जिधृ-
षाट् प्रागल्भ्ये । नोन्तो धिष् च । धिष्ण्यं भवनमासनं च । धिष्ण्योल्का ॥ नञ्-
पूर्वात् हन्तेरुपान्त्यलोपश्च । अघ्न्यो धर्मो गोपतिश्च । अघ्न्या गौः ॥ हरतेर्मोन्तश्च ।
हर्म्यं सौधम् ॥ अस्तेः सत् च । सत्यममृषा ॥ निपूर्वात् यमेस्तेन्तो धातुलुक् च ।
नित्यं ध्रुवम् ॥ आदिग्रहणात् लङ्गुल्लङ्गादयो भवन्ति ॥ ३६४ ॥

कुगुवलिमलिकणितन्याम्यक्षेरयः ॥ ३६५ ॥

एभ्योयः प्रत्ययो भवति ॥ कुक् शब्दे । कवय ऋषिः पुरोडाशश्च ॥ गुंङ्
शब्दे । गवयो गवाकृतिपशुविशेषः ॥ वलि संवरणे । वलयः कटकः ॥ मलि
धारणे । मलयः पर्वतः ॥ कण शब्दे । कणय आयुधविशेषः ॥ तनूयी विस्तारे ।
तनयः पुत्रः ॥ अमण् रोगे । णिचि च । आमयो व्याधिः । अक्षौ व्याप्नौ च । अक्षयो
विष्णुः ॥ ३६५ ॥

चायेः केक् च ॥ ३६६ ॥

चायृग् पूजानिशासनयोः । इत्यस्मादयः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च केक्
इत्यादेशो भवति ॥ केकयः क्षत्रियः ॥ ३६६ ॥

लादिभ्यः कित् ॥ ३६७ ॥

लादिभ्यः क्तिदयः प्रत्ययो भवति ॥ लाक् आदाने । लयः ॥ पां पाने ।
पयः ॥ ण्णाक् शौचे । क्षयः ॥ देङ् पालने । दयः ॥ ट्थे पाने । धयः ॥ मेङ्
प्रतिदाने । मयः ॥ कै शब्दे । कयः । खै खदने । खयः ॥ भ्राक् पाके । भ्रयः ॥
क्षै जै सै क्षये । क्षयः । जयः । सयः ॥ त्रैङ् पालने । त्रयः ॥ ओवै शोषणे ।
वयः ॥ इत्यादि ॥ ३६७ ॥

कसेरलादिरिच्चास्य ॥ ३६८ ॥

कस गतौ । इत्यस्मादलादिरयः प्रत्ययो [भव] त्यकारस्य च इकारो
भवति ॥ किसलयं प्रवालम् ॥ ३६८ ॥

वृडः शषौ चान्तौ ॥ ३६९ ॥

वृडश्च संभक्तौ । इत्यस्मात्किदयः प्रत्ययो[भवति]शकार्षकारौ चान्तौ भवतः ॥ वृडश्च देशनामाकाशमासनं शयनं च ॥ वृषय आशयः ॥ ३६९ ॥

गयहृदयादयः ॥ ३७० ॥

गयादयः शब्दाः किदयप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ गमेर्दिच्च । गयः प्राणः । गया तीर्थम् ॥ हरतेर्दन्तश्च । हृदयं मनः स्तनमध्यं च ॥ आदिशब्दात् गणेरयः । गणयं गणनीयम् ॥ इत्यादि ॥ ३७० ॥

मुचेर्घयघुयौ ॥ ३७१ ॥

मुञ्चन्ती मोक्षणे । इत्यस्मात् घितावय उय इत्येतौ प्रत्ययौ कितौ भवतः ॥ मुकयो मुक्यश्चाश्वतरादश्वायां जातः ॥ वित्करणं कत्वार्थम् ॥ ३७१ ॥

कुलिलुलिकलिकषिभ्यः कायः ॥ ३७२ ॥

एभ्यः किदायः प्रत्ययो भवति ॥ कुल बन्धुसंस्थानयोः । कुलायो नीडम् ॥ लुलिः सौत्रः । लुलायो महिषः ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलायस्त्रिपुटः ॥ कष हिंसायाम् । कषायः कल्कादिः ॥ ३७२ ॥

श्रुदक्षिगृहिस्पृहिमहेराय्यः ॥ ३७३ ॥

एभ्य आय्यः प्रत्ययो भवति ॥ श्रुट् अवणे । श्रवाय्यो यज्ञपशुर्ग्रहणसमर्थश्च श्रोता ॥ दक्षि हिंसागत्योः । दक्षाय्योभिर्गृध्रो वैनतेयो दक्षतमश्च ॥ गृहणि ग्रहणे । गृह्याय्यो वैनतेयो गृहकर्मकुशलः[च] ॥ स्पृहण् ईप्सायाम् । स्पृहयाय्यः स्पृहयालुर्घृतं च । स्पृहयाय्यानि तृणान्यहानि च ॥ महण् पूजायाम् । महयाय्यो-अमेधः ॥ ३७३ ॥

दधिषाय्यदीधीषाय्यौ ॥ ३७४ ॥

एतावाय्यप्रत्ययान्तौ निपात्येते ॥ दधिपूर्वात् स्यतेः षत्वं च । दधिषाय्यं पृषदाज्यं मृषावादी च ॥ दीव्यतेर्दीधीष् च । दीधीषाय्यं तदेव ॥ ३७४ ॥

कौतेरियः ॥ ३७५ ॥

कुक् शब्दे । इत्यस्मादियः प्रत्ययो भवति ॥ कवियं खलीनम् ॥ ३७५ ॥

कृगः कित् ॥ ३७६ ॥

डुकृग् करणे । इत्यस्मात्किदयः प्रत्ययो भवति ॥ क्रियो मेषः ॥ ३७६ ॥

मृजेर्णालीयः ॥ ३७७ ॥

मृजौक् शुद्धौ । इत्यस्माणिदालीयः प्रत्ययो भवति ॥ मार्जालीयं पापशो-
धनम् । मार्जालीयोमिः ॥ मृजोस्य वृद्धिरिति वृद्धिः । णकार उत्तरार्थः ॥ ३७७ ॥

वेतेस्तादिः ॥ ३७८ ॥

वीक् प्रजननादौ । इत्यस्मात्तकारादिणिदालीयः प्रत्ययो भवति ॥ वैताली-
यं छन्दोजातिः ॥ ३७८ ॥

धाग्राजिगृरमियाज्यर्तेरन्यः ॥ ३७९ ॥

एभ्योन्यः प्रत्ययो भवति ॥ डुधाङ्क् धारणे च । धान्यं सस्यजातिः ॥
राजृग् दीप्तौ । राजन्यो ज्योतिरभिः क्षत्रियश्च ॥ गृश् हिंसायाम् । शरण्यत्वात् ॥
रमिं क्रीडायाम् । रमण्यं शोभनम् ॥ यजीं देवपूजादौ । णौ । याजन्यः क्षत्रियो
यज्ञश्च ॥ ऋक् गतौ । अरण्यं वनम् ॥ ३७९ ॥

हिरण्यपर्जन्यादयः ॥ ३८० ॥

हिरण्यादयः शब्दा अन्यप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ हरतेरिच्चातः ।
हिरण्यं सुवर्णादिद्रव्यम् ॥ परिपूर्वस्य षू संचने । इत्यस्योपसर्गान्तलोपो धा-
तोश्च जः समस्तादेशः । गर्जतेर्वा गकारस्य पकारः । पर्जन्य इन्द्रो मेघः शङ्कुः
पुण्यं कुशलं च कर्म ॥ आदिशब्दादन्येपि ॥ ३८० ॥

वदिसहिभ्यामान्यः ॥ ३८१ ॥

आभ्यामान्यः प्रत्ययो भवति ॥ वद व्यक्तायां वाचि । वदान्यो दाता
गुणवान्धारुभाषी च ॥ वहि मर्षणे । सहान्यः शैलः ॥ ३८१ ॥

वृड् एण्यः ॥ ३८२ ॥

वृड्श् संभक्तौ । इत्यस्मादेण्यः प्रत्ययो भवति ॥ वरेण्यः परं ब्रह्म धाम
श्रेष्ठः प्रजापतिरन्नं च ॥ ३८२ ॥

मदेः स्यः ॥ ३८३ ॥

मदैच् हर्षे । इत्यस्मात्स्यः प्रत्ययो भवति ॥ मत्स्यो मीनो धूर्तश्च ॥ ३८३ ॥

रुचिभुजिभ्यां किण्यः ॥ ३८४ ॥

आभ्यां किदिण्यः प्रत्ययो भवति ॥ रुचि अभिप्रीत्यां च । रुचिण्यो वल्लभः
सुवर्णं च ॥ भुजं पालनाभ्यवहारयोः । भुजिण्य आचार्यो भोक्तान्नं मृद्वादनो
दासश्च । भुजिण्यं धनम् ॥ ३८४ ॥

वच्यर्थिभ्यामुप्यः ॥ ३८५ ॥

आभ्यामुप्यः प्रत्ययो भवति ॥ वचंक् भाषणे । वचुष्यो वक्ता ॥ अर्थणि
उपयाचने । अर्थुष्योर्था ॥ ३८५ ॥

वचोऽथ्य उत् च ॥ ३८६ ॥

वचंक् भाषणे । इत्यस्मादथ्यः प्रत्ययो[भव]त्यस्य च उत् इत्यादेशो
भवति ॥ उत्थ्य ऋषिः ॥ ३८६ ॥

भीवृधिरुधिवज्यगिरमिवमिवपिजपिशकिस्फायिवन्दीन्दिपदिमदिमन्दिच-
न्दिदसिघसिनसिहस्यसिवाशिदहिसहिभ्यो रः ॥ ३८७ ॥

एभ्यो रः प्रत्ययो भवति ॥ जिभींक् भये । भेरो भेदः करमः शरो मण्डू-
को दुन्दुभिः कातरश्च । ऋफिडादित्वाह्रत्वे । भेलश्चिकित्साग्रन्थकारः शरो मण्डूकः
प्रहीणोप्राज्ञश्च ॥ वृधूङ् वृद्धौ । वर्धश्चर्मविकारश्चन्द्रो मेघश्च ॥ रुधृणी आवरणे ।
रोधो वृक्षविशेषः ॥ वज गतौ । वचं कुलिशं रत्नविशेषश्च ॥ अग कुटिलायां गतौ ।
अमः प्राग्भागः श्रेष्ठश्च ॥ रमिं क्रीडायाम् । रमः कामुकः ॥ टुवमू उद्विरणे । वम्रो
धर्मविशेषो धूमश्च । वम्युपदेहिका ॥ टुवपीं बीजसंताने । वप्रः केदारः प्राकारो
वास्तुभूमिश्च ॥ जप मानसे च । जपो ब्राह्मणो मण्डूकश्च ॥ शकृन् शक्तौ । शक्र इन्द्रः ॥
स्फायैङ् वृद्धौ । स्फारमुल्यणं प्रभूतं च ॥ वदुङ् स्तुत्यभिवादनयोः । वन्द्रो बन्दी केतुः
कामश्च । वन्द्रं समूहः ॥ हदु परमैश्वर्ये । इन्द्रः शक्रः ॥ पदिं च गतौ । पद्रं ग्रामादिनिवेशः
शून्यं च ॥ मदैच् हर्षे । मद्रा जनपदः क्षत्रियश्च । मद्रं सुखम् ॥ मदुङ् स्तुत्यादिषु ।
मन्द्रो मधुरस्वरः । मन्द्रं गम्भीरम् ॥ चदु दीप्त्याह्लादयोः । चन्द्रः शशी सु-
वर्णं च ॥ दसृच् उपक्षये । दस्रः शिशिरं चन्द्रमा अश्विनोर्ज्येष्ठश्च । दस्रावश्वि-
नौ ॥ घसृ अदने । घस्रो दिवसः ॥ णसि कौटिल्ये । नसो नासिकापुट ऋषिश्च ॥
हसे हसने । हस्रो दिनं घातको हर्षुलश्च । हसं बलाधानं संनिपातश्च । सहसं दश
शतानि ॥ असूच् क्षेपणे । अस्रमश्रु ॥ वाशिच् शब्दे । वाश्रः पुरुषः शब्दः सं-
घातः शरभो रासभः पक्षी च । वाश्रा धेनुः ॥ दहं भस्मीकरणे । दहोभिः शिशुः
सूर्यश्च ॥ वहि मर्षणे । सहः शैलः ॥ ३८७ ॥

ऋज्यजितञ्चिवञ्चिरिपिसृपितृपिदृपिचुपिक्षिपिक्षुपिक्षुदिमुदिरुदिङ्गिदिभि-
दिखिद्युन्दिदम्भिशुभ्युम्भिदंशिचिसिहिविसिवसिशुचिसिधि-
गृधिवीन्धिश्चितिवृतिनीशीसुसूभ्यः कित् ॥ ३८८ ॥

एभ्यः कित् प्रत्ययो भवति ॥ ऋजि गतिस्थानार्जनोर्जनेषु । ऋघो नाय-

क इन्द्रोर्थश्च ॥ अज क्षेपणे च । अजो वीरो विक्रान्तः ॥ तञ्जू वञ्जू गतौ । तक्र-
मुदश्चित् । वक्रः कुटिलोद्गारको विष्णुश्च । उभयत्र न्यङ्कादित्वात्कत्वम् ॥ रिपिः
सौत्रः । रिपं कुत्सितम् ॥ सृपं गतौ । सृपश्चन्द्रः । सृपं मधु । सृपा नाम नदी ॥
तृपौच् प्रीतौ । तृपं मेघान्तघर्म आज्यं काष्ठं पापं दुःखं च ॥ दृपौच् हर्षमोहनयोः ।
दृपं बलं दुःखं च । दृपा बुद्धिः ॥ चुप मन्दायां गतौ । चुपो वायुः ॥ क्षिपीत्
प्रेरणे । क्षिपं शीघ्रम् ॥ क्षुपिः सादने सौत्रः । क्षुपं तुहिनं कण्टकिगुल्मश्च ॥ क्षु-
दृपी संपेषे । क्षुद्रमणु जलगर्तश्च । क्षुद्रा मधुर्यः । क्षुद्रो हिंस्रः ॥ मुदि हर्षे ।
मुद्रा चिह्नकरणम् ॥ रुदृक् अभुविमोचने । रुद्रः शम्भुः ॥ छिदृपी द्वैधीकरणे ।
छिद्रं विवरम् ॥ भिदृपी विदारणे । भिद्रमदृढम् । भिद्रः शरः ॥ खिदत् परिघाते ।
खिद्रं विघ्नः । खिद्रो विषाणो विषादश्चन्द्रो दीनश्च ॥ उन्दैप् क्लेदने । उद्र ऋषिर्म-
त्स्यश्च । सम्पूर्वात् समुन्दन्ति । आर्द्राभवन्ति वेलाकाले नद्योस्मादिति समुद्रः सा-
गरः । भीमादित्वादपादाने ॥ दम्भूट् दम्भे । दम्भोल्लपश्चन्द्रः कुशः कुशलः सूर्यश्च ॥
शुभि दीप्तौ । शुभोवदातः ॥ उम्भत् पूरणे । उभ्रो मेघः पेलवश्च ॥ दंशं दशने ।
दश्रो दन्तः सर्पश्च ॥ चिगट् चयने । चिरमशीघ्रम् ॥ पिगट् बन्धने । सिरा रु-
धिरस्रोतोवाहिनी नाडी ॥ वहीं प्रापणे । उहोनड्वान् ॥ विसच् प्रेरणे । विस्रमामगन्धि-
कम् ॥ वसं निवासे । उस्रो रश्मिः । बाहुलकात् षत्वं न भवति । उस्त्रा गौः ॥
शुच शोके । शुक्रो महो मासः शुक्लश्च । शुक्रं रेतः । लत्वे । शुक्लो वर्णः ।
कत्वं न्यङ्कादित्वात् ॥ पिधू गत्याम् । सिध्रः साधुर्वृक्षो मांसप्रभेदश्च ॥ गृधूच्
अभिकाङ्क्षायाम् । गृध्रः श्येनो लुब्धकः कङ्कश्च ॥ विहन्धैपि दीप्तौ । विपूर्वात् ॥
वीधोभिर्वायुर्नभो निर्मलः पूर्णचन्द्रमण्डलं च ॥ श्विताड् वर्णे । श्वित्रं श्वेतकुष्ठम् ।
वृतूड् वर्तने । वृत्रो दानवो बलवान्निपुश्च । वृत्रं पापम् ॥ गींग् प्रापणे । नीरं ज-
लम् ॥ शीडक् स्वप्ने । शीरोजगरः ॥ पुंगट् अभिषवे । स्ररो देवः । स्ररा
मद्यम् ॥ षूडौच् प्राणिप्रसवे । सूर आदित्यो रश्मिश्च ॥ ३८८ ॥

इण्धाभ्यां वा ॥ ३८९ ॥

आभ्यां रः प्रत्ययो भवति स च किद्वा भवति ॥ इण्क् गतौ । इरा
मदनीयपानविशेषो मेदिनी च ॥ एरैडका ॥ डुधाङ्क् धारणे च । धीरः सत्त्व-
धान्धृतिमांश्च ॥ धारा जलयष्टिः खट्वावयवोश्चगतिविशेषश्च ॥ ३८९ ॥

चुम्बिकुम्बितुम्बेर्नलुक् च ॥ ३९० ॥

एभ्यः किरः प्रत्ययो भवति नकारस्य चैषां लुग्भवति ॥ चुबु वक्त्रसंयोगे ।
चुब्रं वक्त्रम् । चुब्रो रश्मिः ॥ कुबु आच्छादने । कुब्रं संकटं भग्नपृष्ठः फल्गुह-
स्ती चर्म गृहाच्छादनं च ॥ तुबु अर्दने । तुब्रं कुटिलम् ॥ ३९० ॥

भन्देर्वा ॥ ३९१ ॥

भदुङ् सुखकल्याणयोः । इत्यस्माद्रः प्रत्ययो [भवति] नकारस्य च लुग्वा
भवति ॥ भद्रं भन्द्रं च कल्याणं सुखं च ॥ ३९१ ॥

चिजिशुसिमितम्यम्यर्देर्दीर्घश्च ॥ ३९२ ॥

एभ्यो रः प्रत्ययो [भवति] दीर्घश्चैषां भवति ॥ चिङ् चयने । चीरं जीर्ण-
वस्त्रं बलकलं च ॥ जिं अभिभवे । जीरोजाज्यमिर्वायुरश्वश्च । जीरमन्नम् । लत्वे ।
जीलश्चर्मपुटः ॥ शुं गतौ । शूरो विक्रान्तः ॥ विङ् बन्धने । सीरं हलम् ।
सीरा हलविलेखिता लेखा ॥ डुमिङ् प्रक्षेपणे । मीरः समुद्रः । मीरं जलम् ।
मीरा मांस्पचनी देवसीमा च ॥ तमून् काङ्क्षायाम् ॥ ताम्रो वर्णः शुल्बं च ॥
भम गतौ । आम्रो वृक्षः ॥ अर्द गतियाचनयोः । आर्द्रं सरसम् ॥ ३९२ ॥

चकिरमिविकसेरुच्चास्य ॥ ३९३ ॥

चकिरमिभ्यां विपूर्वाच्च कसे रः प्रत्ययो [भव] त्यकारस्य चैषामुकारो भव-
ति ॥ चकि तृप्तिप्रतीघातयोः । चुक्रोम्लो रसो बीजपूरकमिञ्जिकासुरो निमन्त्रणं
च ॥ रमिं क्रीडायाम् । रुक्मः सुन्दर आदित्यसारथिर्ब्राह्मणो विनाशश्च ॥ कस
गतौ । विकुलश्चन्द्रः समुद्रश्च । विकुलं पुष्पितम् । बाहुलकाद्विकसेर्धकल्पः ।
विकलः ॥ ३९३ ॥

शदेरुच्च ॥ ३९४ ॥

शद्वं शातने । इत्यस्माद्रः प्रत्ययो [भव] त्यकारस्य च ऊकारो भवति ॥
शुद्रश्चतुर्थो वर्णः ॥ ३९४ ॥

कृतेः कूकृच्छौ च ॥ ३९५ ॥

कृतेत् छेदने । इत्यस्माद्रः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च कू कृच्छ इत्यादेशौ भ-
वतः ॥ कूरममृदु । कूरः पापकर्मा । कृच्छं दुःखम् ॥ ३९५ ॥

खुरक्षुरदूरगौरविप्रकुप्रश्चभ्राभ्रधूभ्रान्ध्रन्ध्रशिलिन्ध्रौड्पुण्ड्रतीव्रनीत्रशी-
घ्रोप्रतुप्रभुप्रनिद्रातन्द्रासान्द्रगुन्द्रारिज्जादयः ॥ ३९६ ॥

एते रप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ खुरन् छेदने । क्षुरत् विलेखने । अनयो
रलोपो गुणाभावश्च । खुरः शफः ॥ क्षुरो नापितभाण्डम् ॥ ननु च खुरक्षुरश-
ब्दौ नाम्युपान्त्यप्रीकृगूजः क इति केन सिध्यतः । सत्यम् । तत्र कर्तेवार्थ इह तु
संप्रदानाद्यान्यत्रोणादय इत्यर्थभेदः । असर्वविषयत्वं वानयोर्ज्ञाप्यते । यथा । अदेः
परोक्षायां वा घस्लादेशवचनेन घसेः । एवमन्यत्रापि स्वयमभ्यूहम् ॥ दूरपूर्वात् इणो
लुक् च । दूरं विप्रकृष्टम् ॥ गवतेर्वृद्धिश्च । गौरोवदातः ॥ विपूर्वात् पातेर्लुक् च । विप्रो
ब्राह्मणः । विविधं प्रातीति वा विप्रः ॥ गुपच् व्याकुलत्वे । आदेः कत्वं च । कुप्रं
गहनं गृहाच्छादनं च ॥ ट्रोश्चि गतिवृद्धयोः । अकारो भोन्तश्च । भ्रं बिलमाकाशं
च ॥ आपृट् व्याप्तौ । अभादेशश्च । अभ्रं मेघः ॥ धूग्श् कम्पने भोन्तश्च । धू-
म्रो वर्णविशेषः ॥ अहुङ् गतौ । धश्च । अन्ध्रः क्षत्रजातिः ॥ रधेः स्वरान्नोन्तश्च ॥
रन्ध्रं छिद्रम् ॥ जिह्नैपि दीप्तौ । अस्य च तालव्यादिशिलश्चादिः । शिलिन्ध्रमु-
ज्जिद्विशेषः ॥ ओणेर्डश्च । ओड्ः क्षत्रजातिः ॥ पुणेः स्वरान्नोन्तो डश्च । पुण्डेर्वा रू-
पम् । पुण्डः क्षत्रजातिस्तिलकश्च ॥ तिजेर्वो दीर्घश्च तीवतेर्वा । नीत्रस्तीक्ष्ण उत्कृष्टश्च ॥
नियो वान्तश्च तीवतेर्वा । नीत्रं गृहच्छदिरुपान्तः ॥ द्यैड ईत्वं यलोपो घञान्तः ।
शीघ्रस्त्वरितः ॥ उवेरुषेर्वा गः किञ्च । उग्रो रुद्रो रौद्रश्च ॥ तुर्दीत् व्यथने । गः
किञ्च । तुग्रं शृङ्गम् ॥ भुजं पालनाभ्यवहारयोः । गः किञ्च । भुग्रो रश्मिस-
मूहः ॥ णिदु कुत्सायाम् । किञ्चलोपश्च । निद्रा स्वापः ॥ तमूच् काङ्क्षायाम् ।
दोन्तश्च । तन्द्रालस्यम् ॥ षट् विशरणगत्यवसादनेषु । अस्य स्वरान्नोन्तो वृद्धिश्च ।
सान्द्रं घनम् ॥ गुदेः स्वरान्नोन्तश्च । गुन्द्रा जलतृणविशेषः ॥ राजे रञ्जेर्वा
किञ्च इञ्चोपान्त्यस्य । रिञ्चो नायकः ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ ३९६ ॥

ऋच्छिचटिवटिकुटिकटिवटिमठचडिशीकृशीभृकादिबदिकन्दिमन्दि-

सुन्दिमन्थिमज्जिपज्जिपिज्जिकमिसमिचमिवमिभ्रम्यमिदेवि-

वासिकास्यार्तिजीविबर्बिकुशुदोररः ॥ ३९७ ॥

एभ्योरः प्रत्ययो भवति ॥ ऋछत् इन्द्रियप्रलयमूर्तिभावयोः । ऋच्छरस्त्व-
रावान् । ऋच्छरा वेश्या कुलटा त्वराङ्गुलिश्च ॥ चटण् भेदे । चटरस्तस्करः ॥

वट वेष्टने । वटरो मधुकण्डरा ॥ कुट् कौटिल्ये । कोटरं छिद्रम् । बाहुलका-
 हुणः ॥ कठ कृच्छ्रजीवने । कठरो दरिद्रः ॥ वठ स्थौल्ये । वटरो मूर्खो बृहद्बेहश्च ॥
 मठ मदनवासयोश्च । मठर ऋषिरज्ञानी गोत्रमलसश्च ॥ अड उद्यमे । अडरो
 वृक्षः ॥ शीकृड् सेचने । शीकरो जललवसेकः ॥ शीभृड् कथ्यने । शीभरो ह-
 स्तिहस्तमुक्तो जललवसेकः ॥ कदिः सौत्रः । कदरो वृक्षविशेषः ॥ बद स्थैर्ये । ब-
 दरी फलवृक्षः ॥ कदुड् वैकुण्ठे । कन्दरो गिरिगर्तः ॥ मदुड् स्तुत्यादौ । मन्दरः
 शैलः ॥ सुन्दिः सौत्रः शोभायाम् । सुन्दरो मनोज्ञः ॥ मन्थश्च विलोडने । म-
 न्थरो मन्दः खर्वश्च ॥ मञ्जिपञ्जी सौत्रौ । मञ्जर्यान्नादिशिखा । गौरादित्वाङ्गीः ॥
 पञ्जरः शुकाद्यवरोधसम् ॥ पिजुण् हिंसाबलदाननिकेतनेषु । पिञ्जरः पिशङ्गः ॥
 कमूड् कान्तौ । कमरो मूर्खः कार्मुकं कोमलधौरः कान्तश्च ॥ षम वैकुण्ठे । स-
 मरः संप्रामः ॥ चमू अदने । चमर आरण्यपशुः ॥ दुवमू उद्विगने । वमरो
 दुर्मेधाः ॥ भ्रमूच अनवस्थाने । भ्रमरः षट्पदः ॥ अम गतौ । अमरः सुरः ॥ दे-
 वृड् देवने । देवरः पत्यनुजः ॥ वसं निवासि । गौ । वासरो दिवसः कामोमिः
 प्रावृट् च । अन्ये वाशिच् शब्दे । इत्यस्मादपि तालव्यान्तादिच्छन्ति । वाशरोमि-
 र्मेधो दिवसश्च ॥ कासृड् शब्दकुत्सायाम् । कासरो महिषः ॥ कंक् गतौ । भररः
 कपाटो बुधो भ्रमणो गृहं हरणं शलाका च ॥ जीव प्राणधारणे । जीवरो दीर्घा-
 युः ॥ बर्ब गतौ । बर्बरो मेच्छजातिः । बर्बरी कुम्बिताः केशाः ॥ कुंक् शब्दे । कबरो
 वर्णः । कबरी वेणिः ॥ शुं गतौ । शवरो मेच्छजातिः । शव गतौ । इत्यस्यान्ये ॥
 टुदुट् उपतापे । दवरो गुणः ॥ ३९७ ॥

अवेर्ध् च वा ॥ ३९८ ॥

अव रक्षणादौ । इत्यस्मादरः प्रत्ययो [भवति] धकारश्चान्तादेशो वा
 भवति ॥ अधरो हीन उपरिभावस्य प्रतियोगी दन्तच्छदश्च ॥ अवरः परप्रतियोगी
 ॥ ३९८ ॥

मृद्युन्दिपिठिकुरिकुहिभ्यः कित् ॥ ३९९ ॥

एभ्यः किदरः प्रत्ययो भवति ॥ मृदश्च क्षोदे । मृदरो व्याधिरतिकायः
 क्षोदश्च ॥ उन्दैप् क्लेदने । उदरं जठरं व्याधिश्च ॥ पिठ हिंसासंक्लेशयोः । पिठरं
 भाण्डम् ॥ कुरत् शब्दे । कुररो जलपक्षिजातिः ॥ कुहणि विस्मापने । कुहं ग-
 म्भीरगर्तः ॥ ३९९ ॥

शाखेरिदेतौ चातः ॥ ४०० ॥

शाख् व्याप्तौ । इत्यस्मादरः प्रत्ययो [भव] त्याकारस्य च इकार-ए-कारौ भवतः ॥ शिखरमयम् ॥ शेखर आपीडः ॥ ४०० ॥

शपेः फ च ॥ ४०१ ॥

शपीं आक्रोशे । इत्यस्मादरः प्रत्ययो [भवति] फकारश्चान्तादेशो भवति ॥ शफरः क्षुद्रमत्स्यः ॥ ४०१ ॥

दमेणिद्वा दश्च डः ॥ ४०२ ॥

दमूच् उपशमे । इत्यस्मादरः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा दकारस्य च डकारौ भवति ॥ डामरो भयानकः ॥ डमरः स एव ॥ ४०२ ॥

जठरक्रकरमकरशंकरकर्परकूर्परतोमरपामरप्रामरप्राक्षरसगरनगरतग-
रोर्दरादरशृदरदृदरकुन्दरगोर्वराम्बरमुखरखरडहरकुञ्ज-
राजगरादयः ॥ ४०३ ॥

एते किदरप्रत्ययान्ता तिपात्यन्ते ॥ जनेष्ट च । जठरं कोष्ठः ॥ क्रमेः क च । क्रकरो गौरतत्तिरः ॥ मङ्गेर्नलोपश्च । मकरो ग्राहः ॥ शम्पूर्वात् किरते-र्डिच्च । शंकरो रुद्रः ॥ कृपेरुपान्त्यस्य ऊर् च वा । कर्परं कपालम् । कूर्परं कु-फणी ॥ ताम्यतेरत ओच्च । तोमर आयुधम् ॥ पातेर्मोन्तश्च । पामरो ग्रामीणः ॥ प्र-पूर्वात् अमतेः । प्रामरो ग्राम्यमन्दजातिः ॥ प्रपूर्वात् अत्तेर्मोन्तश्च । प्राक्षरो नरपशुः ॥ सहिनद्योर्ग च । सगरो द्वितीयश्चक्रवर्ती ॥ नगरं पुरम् ॥ तङ्गेर्नलोपश्च । तगरो वृक्ष-विशेषः ॥ ऊर्जः परात् वृणातोर्डित् जलुक् च । ऊर्जा बलेन वृणाति विभेति । ऊर्दरो दुर्बलः ॥ अदु बन्धने । नलुक् च । अदरं वक्षो वृक्षः संग्रामश्चञ्चुसमूहो मातृ-वाहश्च ॥ शृश् हिंसायाम् । दृश् विदारणे । अनयोर्ह्रस्वत्वं दश्चान्तः ॥ शृदरः सर्पः ॥ दृदरं विषं भयं च ॥ डुकृङ्ग करणे । दोन्तश्च । कृदरो वृक्षः सर्वकर्मप्रवृत्तो दस्यु-जनः कुसलश्च ॥ कुपूर्वात् स्कुदुङ् आप्रवणे । सलोपश्च । कुकुन्दरं श्रोणीकू-पकः ॥ गोपूर्वात् वृगो डित् । रश्चादिः । गोर्वरः करीषः ॥ अमेर्वोन्तश्च । अम्बरं वस्त्रमाकाशं च ॥ मुहेः ख च । मुखरो वाचालः ॥ खनेर्डिच्च । खरो रासभः ॥ दहेरादेर्डिच्च । डहरं हृत्कमलम् ॥ कूज अव्यक्ते शब्दे । ह्रस्वत्वं स्वराप्नोन्तश्च ।

कुञ्जरो हस्ती ॥ अजेरगन्धन्तो वीभावाभावश्च । अजगरः शयुः ॥ आदिग्रहणात्
कोटराडङ्गरशाङ्गरपाण्डरवानरादयो भवन्ति ॥ ४०३ ॥

मुदिगूरिभ्यां टिद्रजौ चान्तौ ॥ ४०४ ॥

आभ्यां टिदरः प्रत्ययो [भवति] गकारजकारौ च यथासंख्यमन्तौ भ-
वतः ॥ मुदि हर्षे । मुद्ररः प्रहरणविशेषः । मुद्ररी स्त्री ॥ गुरैचि गतौ । गूर्जरः
सौराष्ट्रादिः । गूर्जरी स्त्री ॥ ४०४ ॥

अग्यङ्गिमदिमन्दिकडिकसिकासिमृजिकञ्जिकलिलमलिक-

चिभ्य आरः ॥ ४०५ ॥

एभ्य आरः प्रत्ययो भवति ॥ अग कुटिलायां गतौ । अगारं वेदम् ॥
अगु गतौ । अङ्गारो निर्वातज्वालो निर्वाणश्चोल्मुकावयवो भूमिस्तुतश्च ॥ मदैच्
हर्षे । मदारः पानशौण्डो वराहो हस्त्यलसश्च ॥ मदुङ् स्तुत्यादौ । मन्दारो वृक्षविशे-
षः ॥ कडत् मदे । कडारः पिङ्गलो विषमदशनश्च ॥ कस गतौ । कसारो
हिंस्रः ॥ कासुङ् शब्दकुसायाम् । कासारः पल्लवम् ॥ मृजौक् शुद्धौ । मार्जारो
विडालः ॥ कञ्जिः सौत्रः । कञ्जारः कुसूलजातिर्यूपो व्यञ्जनं च ॥ कलि श-
ब्दसंख्यानयोः । कलारो विषमरूपः ॥ मलि धारणे । मलारोलसः । मलमिवारातो
दोस्येति [?] वा मलारः ॥ कचि बन्धने । कचारोपनेयतृणबुसपांशुविकारः
॥ ४०५ ॥

त्रः कादिः ॥ ४०६ ॥

तृ प्लवनतरणयोः । इत्यस्मात्कारादिरारः प्रत्ययो भवति ॥ तर्कारो
वृक्षः ॥ ४०६ ॥

कृगो मादिश्च ॥ ४०७ ॥

करोतेर्मकारादिः ककारादिश्चरः प्रत्ययो भवति ॥ कर्मारो लोहकारः ॥
कर्कारो वृक्षः ॥ ४०७ ॥

तुषिकुठिभ्यां कित् ॥ ४०८ ॥

आभ्यां किदारः प्रत्ययो भवति ॥ तुषच् तुष्टौ । तुषारो हिमम् ॥ कुठिः
सौत्रः । कुठारः परशुः ॥ ४०८ ॥

कमेरत उच्च ॥ ४०९ ॥

कमूड् कान्तौ । इत्यस्मादारः प्रत्ययो [भव] त्यकारस्य च उकारो भवति ॥ कुमारो महासेनोभ्रष्टो बालश्च ॥ ४०९ ॥

कनेः कोविदकर्बुदकाञ्चनाश्च ॥ ४१० ॥

कनै दीप्यादौ । इत्यस्मादारः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च कोविद कर्बुद काञ्चन इत्यादेशा भवन्ति ॥ कोविदारः । कर्बुदारः । काञ्चनारश्च वृक्षविशेषाः ॥ ४१० ॥

द्वारशृङ्गारभृङ्गारकह्लारकान्तारकेदारखारडादयः ॥ ४११ ॥

एत आरप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ उभत् पूरणे । द्वादशश्च । द्वारं द्वाः ॥ श्रयतेस्तालव्यादिः शृङ्गश्च । शृङ्गारो रसविशेषो विदग्धता च ॥ भृङ्गो भृङ्गश्च । भृङ्गारो हस्तिमुखाकारगलन्तिका ॥ कलेर्हश्च स्वरात्परः । कह्लारमुत्पलविशेषः ॥ कमेस्तोन्तो दीर्घश्च । कान्तारमरण्यम् ॥ कदेः सौत्रस्यात एच । केदारो वप्रः ॥ खनेर्डिच्च । खारी चतुर्त्रैणम् । खारडिति टकारो डच्चर्यः ॥ आदिग्रहणात् शिशु-मारादयोपि भवन्ति ॥ ४११ ॥

मदिमन्दिचन्दिपदिखदिसहिवहिकुसृभ्य इरः ॥ ४१२ ॥

एभ्य इरः प्रत्ययो भवति ॥ मदैच् हर्षे । मदिरा सुरा ॥ मदुङ् स्तु-त्यादौ । मन्दिरं वेदम नगरं च ॥ चदु दीप्याद्वादयोः । चन्दिरश्चन्द्रमा हस्ती च । चन्दिरं चन्द्रिकावज्जलं च ॥ पदिच् गतौ । पदिरो मार्गः ॥ खद हिंसायां च । खदिरो वृक्षविशेषः ॥ वहि मर्षणे । सहिरः पर्वतः ॥ वहीं प्रापणे । वहि-रो बलीवर्दः ॥ कुक् शब्दे । कविरोक्षिकोणः ॥ सं गतौ । सरिरं जलम् । ल-त्वे । सलिलम् ॥ ४१२ ॥

शवशशेरिच्चातः ॥ ४१३ ॥

आभ्यामिरः प्रत्ययो [भव] त्यकारस्य च इकारो भवति ॥ शव गतौ । तालव्यादिः । शिविरं सैन्यसंनिवेशः ॥ शश पुतिगतौ । शिशिरं शीतलमृतुश्च ॥ ४१३ ॥

अन्येः शिथ् च ॥ ४१४ ॥

अथुङ् शैथिल्ये । इत्यस्मादिरः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च शिथ् इत्यादेशो भवति ॥ शिथिरं शथम् । लत्वे । शिथिलम् ॥ ४१४ ॥

अशोर्णित् ॥ ४१५ ॥

अश्रोतेरश्रोतेर्वा णिदिरः प्रत्ययो भवति ॥ आशिरो विष्णुरादित्यश्च ।
प्राशिरो ब्रह्माशी ॥ ४१५ ॥

शुर्षाषिबन्धिरुधिरुचिमुचिमुहिमिहितिमिमुदिखिदिछिदि-

भिदिस्थाभ्यः कित् ॥ ४१६ ॥

एभ्यः किदिरः प्रत्ययो भवति ॥ शुर्षच् शोषणे । शुषिरं छिद्रम् ॥ इ-
षत् इच्छायाम् । इषिरं तृणम् । इषिरोमिराहारः क्षिप्रः सेव्यश्च ॥ बन्धश्च बन्धने ।
बधिरः भ्रुतिविकलः ॥ रुधृपी आवरणे । रुधिरं द्वितीयो धातुः ॥ रुचि अभि-
प्रीत्यां च । रुचिरं दयितं दीप्तिमच्च ॥ मुच्रुंती मोक्षणे । मुचिरो धर्मः सूर्यो मेघ-
श्च ॥ मुहौच् वैचित्र्ये । मुहिरः कन्दर्पः सूर्यश्च । मुहिरं तमः ॥ मिहं सेचने ।
मिहिरो मेघः सूर्यश्च । मिहिरं तोयम् ॥ तिमच् आर्द्रभावे । तिमिरं तमस्तोयं
रोगश्च कश्चित् ॥ मुदि हर्षे । मुदिरो मेघः सूर्यश्च ॥ खिदन्त् परिघाते । खिदिर-
स्त्रासस्तस्करश्च ॥ छिद्रृपी द्वैधीकरणे । छिदिर उन्दुरोमिश्च । छिदिरं शस्त्रम् ॥
भिद्रुंती विदारणे । भिदिरोशनिर्भेदश्च ॥ छां गतिनिवृत्तौ । स्थिरोचलः ॥ ४१६ ॥

स्थविरपिठिरस्फिराजिरादयः ॥ ४१७ ॥

एते किदिरप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । तिष्ठतेर्वीन्तो ह्रस्वश्च । स्थविरो वृद्धः ॥
पचतेरत इत्वं ठश्च । पिठिरं साधनभाण्डम् ॥ स्फायतेर्डिच्च । स्फिरः स्फारो
वृद्धिश्च ॥ अजेर्वाभावाभावश्च । अजिरमङ्गलं नगरं देवो वेश्म च ॥ आदिग्रहणा-
दन्येपि ॥ ४१७ ॥

कृशृपृपृग्मञ्जिकुटिकटिपटिकण्डिशौण्डिहिसिभ्य ईरः ॥ ४१८ ॥

एभ्य ईरः प्रत्ययो भवति ॥ कृत् विक्षेपे । करीरो वनस्पतिविशेषो वंशा-
बाहुश्च ॥ शृश् हिंसायाम् । शरीरं वपुः ॥ पृश् पालनपूरणयोः । परीरं बलं
लाङ्गलमुखं च ॥ पूग्श् पवने । पवीरं रङ्गस्थानं फलं पवित्रं बीजावपनं च ॥
मञ्जिः सौत्रः । मञ्जीरं नूपुरः ॥ कुटत् कौटिल्ये । कुटीरमालयः कर्कटकश्चन्द्रा-
भयराशिश्च । कोटीरं मुकुटः । बाहुलकाद्गुणः ॥ कटे वर्षावरणयोः । कटीरं
जनपदो जघनं जलं च ॥ पट गतौ । पटीरः कन्दर्पः । पटीरं कार्मुकं स्फिक्
च ॥ कडु मदे । कण्डीरं हरितकम् ॥ शौडृ गर्भे । शौण्डीरो गर्भितः सत्त्ववा-
न्तीक्षणश्च ॥ हिंस्रप् हिंसायाम् । हिंसीरः आपदो हिंस्रश्च ॥ ४१८ ॥

घसिवशिपुटिकुरिकुलिकाभ्यः कित् ॥ ४१९ ॥

एभ्यः किदीरः प्रत्ययो भवति ॥ घसुं अदने । क्षीरं दुग्धं मेघश्च ॥ व-
शक् कान्तौ । उशीरं वीरणीमूलम् ॥ पुट् संश्लेषणे । पुटीरः कूर्मः ॥ कुरत् शब्दे ।
कुरीरं मैथुनं वेदम च । कुरीरो मालाविशेषः कम्बलश्च ॥ कुल बन्धुसंस्त्या-
नयोः । कुलीरः कर्कटः ॥ कैं शब्दे । कीरः शुकः काश्मीरकश्च ॥ ४१९ ॥

कशेर्मोन्तश्च ॥ ४२० ॥

कश शब्दे । इत्यस्मात्तालव्यान्तादीरः प्रत्ययो [भवति] मथान्तो भवति ॥
कश्मीरा जनपदः ॥ ४२० ॥

वनिवपिभ्यां णित् ॥ ४२१ ॥

आभ्यां णिदीरः प्रत्ययो भवति ॥ वन भक्तौ । वानीरो वेतसः ॥ डुवपीं
बीजसंताने । वापीरो मेघोमोघनिष्पत्ति च क्षेत्रम् ॥ ४२१ ॥

जम्बीराभीरगभीरगम्भीरकुम्भीरभडीरभण्डीरडिण्डीर-
किर्मीरादयः ॥ ४२२ ॥

एत ईरप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ जनेर्बोन्तश्च । जम्बीरो वृक्षविशेषः ॥
आप्नोतेर्भश्च । आभीरः शूद्रजातिः ॥ गमेर्भः स्वराच्चस्तु वा । गभीरो गाधोचपलश्च ।
गम्भीरः स एव ॥ स्कुम्भेः सौत्रात्सलोपश्च । कुम्भीरो जलचरः ॥ भडुङ् परिभा-
षणे । अस्य नलुक् च वा । भडीरो भण्डीरश्च योद्धवचने ॥ डीडो डित् । द्वि-
त्वं पूर्वस्य नोन्तश्च । डिण्डीरः फेनः ॥ किरो मोन्तश्च । किर्मीरः कर्बुरः ॥
आदिग्रहणात् तूणीरनासीरमन्दीरकरवीरादयो भवन्ति ॥ ४२२ ॥

वाश्यसिवासिमसिमथ्युन्दिमन्दिचतिचङ्क्यङ्किर्किचिच-

किबन्धिभ्य उरः ॥ ४२३ ॥

एभ्य उरः प्रत्ययो भवति ॥ वाशिच् शब्दे । वाशुरः शकुनिर्गर्दभश्च । वाशु-
रा रात्रिः ॥ असूच् क्षेपणे । असुरो दानवः ॥ वासण् उपसेवायाम् । वासुरा रात्रिः ॥
मसैच् परिणामे । मसुरा पण्यस्त्री । मसुरं चर्मासनं धान्यविशेषश्च ॥ मथे
विलोडने । मथुरा नगरी ॥ उन्दैप् क्लेदने । उन्दुरो मूषिकः ॥ मडुङ् स्तुत्यादौ ।
मन्दुरा वाजिशाला ॥ चतेग् याचने । चतुरो विदग्धः ॥ चङ्किः सौत्रः । चङ्कति चेष्टते ।
चङ्कुरो रथोनवस्थितश्च ॥ अकुङ् लक्षणे । अङ्कुरः प्ररोहस्तरुप्रतानभेदश्च । घञ्यु-
पसर्गस्य बहुलमिति बहुलवचनाद्दीर्घत्वे । अङ्कूरः ॥ कर्ब गतौ । कर्बुरः शबलः ॥

चकि तृप्तिप्रतीघातयोः । चकुरो दशनः ॥ बन्धंश्च बन्धने । बन्धुरो मनोज्ञो
नम्रश्च ॥ ४२३ ॥

मङ्गेर्नलुक् वोच्चास्य ॥ ४२४ ॥

मकुङ् मण्डने । इत्यस्मादुरः प्रत्ययो [भवति] नकारस्य लुक् अकारस्य
च उकारो वा भवति ॥ मुकुर आदर्शो मुकुलं च । मुकुर आदर्शः कल्को
बालपुष्पं च ॥ ४२४ ॥

विधेः कित् ॥ ४२५ ॥

विधत् विधाने । इत्यस्मात्किदुरः प्रत्ययो भवति ॥ विधुरं वैशसम् ॥ ४२५ ॥

अशुरकुकुन्दुरदर्दुरनिचुरप्रचुरचिकुरकुङ्कुरकुङ्कुरकुङ्कुरशर्कुर-

नूपुरनिष्ठुरविथुरमदुरवागुरादयः ॥ ४२६ ॥

एते किदुरप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । आशुपूर्वात् शुपूर्वाद्वा अश्रोतेरश्रोतेर्वा
आकारलोपश्च । अशुरो जम्पत्योः पिता ॥ कुपूर्वात् स्कुदुङ् आप्रवणे । इत्यस्मा-
त्सलुक् च । कुकुन्दुरौ नितम्बकूयौ ॥ दृणातेर्दोन्तश्च । दर्दुरो मण्डूको मेघश्च ॥
निपूर्वात्प्रपूर्वात् चिनोतेश्वरतेर्वा डिच्च । निचुरस्तरुविशेषः । लत्वे । निचुलः ॥
प्रचुरं प्रायः ॥ चकेरिद्यास्य । चिकुरं युवतीनामीषन्निमीलितमक्षि । चिकुराः
केशाः ॥ कुकेः कोन्तो वा । कुकुरो यादवः ॥ कुङ्कुरः श्वा ॥ किरः कुर
कोन्तश्च । कुर्कुरः श्वा ॥ शृङ् हिंसायाम् । गुणः कोन्तश्च । शर्कुरस्तरुणः ॥
णूत् स्तवने । पोन्तश्च । नूपुरस्तुलाकोटिः ॥ निपूर्वात् तिष्ठते । निष्ठुरः कर्कशः ।
निष्ठुरं काहलम् ॥ व्यथेर्विथ् च । व्यथन्तेस्माज्जना इत्यपादानेपि । विथुरो राक्षसः ॥
मदिवात्योर्गोन्तश्च । मद्गुरो मत्स्यविशेषः ॥ वागुरा मृगानायः ॥ आदिमङ्गणात्
मन्यतेर्धश्च । मधुरो रसविशेष इत्यादि ॥ ४२६ ॥

मीमसिपशिखटिखडिखार्जिकार्जिसर्जिकृपिवल्लिमण्डिभ्य ऊरः ॥ ४२७ ॥

एभ्य ऊरः प्रत्ययो भवति ॥ मीङ् हिंसायाम् । मयूरः शिखी । मद्यां
रौति मयूर इति पृषोदरादिषु संज्ञाशब्दानामनेकधा व्युत्पत्तिं लक्षयति ॥ मसैच्
परिणामे । मसूरोवरधान्यजातिश्चर्मसर्पश्च ॥ पशिः सौत्रः । पश्यते गम्यत इति
पशूरो घामः ॥ खट काङ्के । खटूरो मणिविशेषः ॥ खडण् भेदे । खडूरः खुर-
लीस्थानम् ॥ खर्ज मार्जने च । खर्जूरो वृक्षविशेषः ॥ कर्ज व्यथने । कर्जूरः स
एव मलिनश्च ॥ सर्ज अर्जने । सर्जूरुहः ॥ कृपौङ् सामर्थ्ये । कर्पूरो गन्धद्रव्य-
म् ॥ वल्लि संवरणे । वल्लूरो शुष्कमांसम् ॥ मडु भूषायाम् । मण्डूरो धातुवि-
शेषः ॥ ४२७ ॥

महिकणिचण्यणिपत्यलितलिमलिशलिभ्यो णित् ॥ ४२८ ॥

एभ्यो णिदूरः प्रत्ययो भवति ॥ मह पूजायाम् । माहूरः शैलः ॥ कण गतौ । काणूरो नागः ॥ चण हिंसादानयोश्च । चाणूरो मल्लो विष्णुहृतः ॥ अण शब्दे । आणूरो ग्रामः ॥ पल गतौ । पालूरं नाम नगरमन्धराज्ये ॥ अली भूषणादौ । आलूरो विटः ॥ तलण् प्रतिष्ठायाम् । तालूरो जलावर्तः ॥ मलि धारणे । मालूरो दानवो बिल्वश्च ॥ शल गतौ । शालूरो दर्दुरः ॥ ४२८ ॥

स्थाविडेः कित् ॥ ४२९ ॥

आभ्यां किदूरः प्रत्ययो भवति ॥ श्ठां गतिनिवृत्तौ । स्थूरो वटर उच्चश्च । स्थूरा जङ्घाप्रदेशः ॥ विड आक्रोशे । विडूरो बालवाये ग्रामः ॥ ४२९ ॥

सिन्दूरकर्चूरपत्तूरधुत्तूरादयः ॥ ४३० ॥

एत ऊरप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ स्यन्देः सिन्द् च । सिन्दूरं चीनपिटः ॥ करोतिश्चोन्तश्च । कर्चूर औषधविशेषः ॥ पतेस्तोन्तश्च । पत्तूरं गन्धद्रव्यम् ॥ धुवो द्विरुक्तस्तोन्तो ह्रस्वश्च । धुत्तूर उन्मत्तकः । दधातेर्धत्तूरमित्यन्ये ॥ आदिमहणात् कस्तूरहारहूरादयो भवन्ति ॥ ४३० ॥

कुगुपतिकथिकुथिकठिकुठिकुठिगडिगुडिमुदिमूलिदं-

शिभ्यः केरः ॥ ४३१ ॥

एभ्यः किदेरः प्रत्ययो भवति ॥ कुण्ड् शब्दे । कुबेरो धनदः ॥ गुन्त् पुरीषोत्सर्गे । गुबेरं युद्धम् ॥ पतू गतौ । पतेरः पक्षी पवनश्च ॥ कथण् वाक्यप्रबन्धे । कथेरः कथकः कुहकः शकुन्तश्च ॥ कुथच् पूतिभावे । कुथेरः शिडाकीसंभारः ॥ कठ कृच्छ्रजीवने । कठेरो दरिद्रः ॥ कुठिः सौत्रः । कुठेरो निःसृतसारोर्जकश्च ॥ कुटत् कौटिल्ये । कुटरः शठः ॥ गड सेचने । गडेरो मेघः प्रस्रवणशीलश्च ॥ गुडत् रक्षायाम् । गुडेरो राजा पण्यं च बालभक्ष्यम् ॥ मुदि हर्षे । मुदेरो मूर्खः ॥ मूल प्रतिष्ठायाम् । मूलेरो वनस्पतिः । मूलेरं पण्यम् ॥ दंशं दशने । दशेरः सर्पः सारमेयो जनपदश्च ॥ ४३१ ॥

शतेरादयः ॥ ४३२ ॥

शतेर इत्यादयः शब्दाः केरप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ शदूं शातने । तश्च । शतेरो वायुस्तुषारश्च ॥ आदिग्रहणात् गुधेरशृङ्गबेरनालिकेरादयो भवन्ति ॥ ४३२ ॥

कठिचकिसहिभ्य ओरः ॥ ४३३ ॥

एभ्य ओरः प्रत्ययो भवति ॥ कठ कृच्छ्रजीवने । कठोरोमृदुधिरन्तनश्च ॥
चक तृप्ता । चकोरः पक्षिविशेषः पर्वतविशेषश्च ॥ षहि मर्षणे । सहोरो विष्णुः
पर्वतश्च ॥ ४३३ ॥

कोरचोरमोरकिशोरघोरहोरादोरादयः ॥ ४३४ ॥

कोर इत्यादयः शब्दा ओरप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कायतेध्वरतेर्न्रियतेश्च
डिश्च । कोरो बालपुष्पम् ॥ चोरस्तस्करः ॥ मोरो मयूरः ॥ कृशेरिचोपान्त्यस्य ।
किशोरस्तरुणो बालाश्वश्च ॥ हन्तेडित् घश्च । घोरं कष्टम् । हंग् हरणे । होरा निमि-
त्तवादिनां चक्रेखा ॥ डुदांग् दाने । दौच् छेदने वा । दोरः कटिसूत्रं तन्तुगु-
णश्च ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ ४३४ ॥

किशृवृभ्यः करः ॥ ४३५ ॥

एभ्यः करः प्रत्ययो भवति ॥ किः सौत्रः । केकरो वक्रवृष्टिः ॥ शृश्
हिंसायाम् । शर्करा मत्स्यण्डिकादिः कर्कशः क्षुद्रपाषाणावयवश्च ॥ वृग्द् वरणे ।
वर्करश्छागशिशुः ॥ ४३५ ॥

सूपुषिभ्यां कित् ॥ ४३६ ॥

आभ्यां कित्करः प्रत्ययो भवति ॥ षूत् प्रेरणे । सूकरो घराहः ॥ पुष
पुष्टौ । पुष्करं पद्मं तूर्यमुखं हस्तिहस्ताग्रमाकाशं मुरजस्तीर्थनाम च ॥ ४३६ ॥

अनिकाभ्यां तरः ॥ ४३७ ॥

आभ्यां तरः प्रत्ययो भवति ॥ अनक् प्राणने । अन्तरं बहिर्योगोपसंव्या-
नयोद्विद्रमध्यविरहविशेषेषु च ॥ कै शब्दे । कातरो भीरुः ॥ ४३७ ॥

इण्पूभ्यां कित् ॥ ४३८ ॥

आभ्यां कित्तरः प्रत्ययो भवति ॥ इण्क् गतौ । इतरो निर्दिष्टप्रतियोगी ॥
पूण्श् पवने । पूतरो जलजन्तुः ॥ ४३८ ॥

मीज्यजिमामद्यशौवसिकिभ्यः सरः ॥ ४३९ ॥

एभ्यः सरः प्रत्ययो भवति ॥ मीङ्क् हिंसायाम् । मेसरो वर्णविशेषः ॥
जि अभिभवे । जेसरः शूरः ॥ अज क्षेपणे च । वेसरोश्चतरः । वेस् गतौ ।
इत्यस्य वा जठरेत्यादिनिपातनादरेरूपम् ॥ मांक् माने । मासर आयामः ॥ म-
दैच् हर्षे । मत्सरः क्रोधविशेषः ॥ अशौटि व्याधौ । अक्षरं वर्णो मोक्षपदमाका-

शं च । अक्षेर्वारूपम् ॥ वसं निवासे । वत्सरः संवत्सरः परिवत्सरोनुवत्सरो-
नुसंवत्सरो विवत्सर उद्वत्सरो वर्षाभिधानानि । इडामानेन वसन्त्यत्र कालाव-
यथा इति । इड्वत्सरः । इडया मानेन वसन्त्यत्र वा । इडावत्सरो वर्षविशेषा-
भिधाने ॥ परिवत्सरादीन्यपि वर्षविशेषाभिधानानीत्येके ॥ कि इत्यदादौ स्मर-
न्ति । केसरः सिंहसटः पुष्पावयवो वकुलश्च । बाहुलकान्न षत्वम् ॥ ४३९ ॥

कृधूतन्यृभिभ्यः कित् ॥ ४४० ॥

एभ्यः कित्सरः प्रत्ययो भवति ॥ डुकृग् करणे । कृसरः कृसरा वा वि-
लेपिकाविशेषो वर्णविशेषश्च ॥ धूत् विधूनने । धूमरो भिन्नवर्णो वायुर्धान्यवि-
शेषश्च ॥ तनूयी विस्तारे । तसरः कौशेयसूत्रम् ॥ ऋषैत् गतौ । ऋक्षरः कण्टक
ऋत्विक् च । ऋक्षरा तोयधारा ॥ ४४० ॥

कृगृशृदृवृगृचतिखटिकटिनिषादिभ्यो वरट् ॥ ४४१ ॥

एभ्यश्चिद्वरः प्रत्ययो भवति ॥ कृत् विक्षेपे । कर्बरो व्याघ्रो विष्क्रिरोञ्ज-
लिश्च । कर्बरी भूमिः शिवा च ॥ गृत् निगरणे । गर्बरोहंकारो महिषश्च । गर्बरी
महिषी संध्या च ॥ शृश् हिंसायाम् । शर्वरः सायाह्नो रुद्रो हिंस्रश्च । शर्वरं
तमोच्चं च । शर्वरी रात्रिः ॥ दृश् विदारणे । दर्बरी वज्रम् । दर्बरी सेवा ॥
वृग् वरणे । वर्बरः कामश्चन्दनं केशविशेषो लुब्धकश्च । वर्बरी नदी भार्या च ॥
चतेग् याचने । चत्वरं चतुष्पथमरण्यं च । चत्वरी रथ्या देवता वेदिश्च ॥ खट
काङ्गे । खट्वरं रससंकीर्णशाकपाकः ॥ कटे वर्षावरणयोः । कट्वरो व्यालाश्च ॥
कट्वरी दधिविकारः ॥ षट् विशरणादौ । निपूर्वात् । निषद्वरः कर्दमो वह्निः कर्मकरः
कन्दर्प इन्द्रश्च । निषद्वरमासनम् । निषद्वरी प्रपा रात्रिः प्रमदेन्द्राणी च ॥ ४४१ ॥

अञ्जोतिरीच्चादेः ॥ ४४२ ॥

अञ्जौटि व्याप्तौ । इत्यस्माद्वरट् प्रत्ययो [भवति] ईकारश्चादेर्भवति ॥
ईश्वरो विभुः । ईश्वरी स्त्री ॥ ४४२ ॥

नीमीकुतुचेर्दीर्घश्च ॥ ४४३ ॥

एभ्यो वरट् प्रत्ययो [भवति] दीर्घश्चैषां भवति ॥ णीग् प्रापणे । नीवरः
पुरुषकारः ॥ मीग्श् हिंसायाम् । मीवरो हिंस्रः समुद्रश्च ॥ कुङ्ग् शब्दे । कु-
वरो रथावयवः ॥ तुङ्ग् वृत्त्यादौ । तूवरो मन्दरमधुरजननीकश्च ॥ चिङ्ग् च-
यने । चीवरं मुनिजनवासो निःसारकन्या च ॥ ४४३ ॥

तीवरधीवरपीवरछित्त्वरछत्त्वरगहरोपह्वरसंयद्वरोदुम्बरादयः ॥ ४४४ ॥

एते षट्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । तिम्यतेस्ती च तीवतेर्वा । तीवरं जलं व्यञ्जनं च ॥ ध्यायतेर्धी च । धीवरः कैवर्तः ॥ प्यायः प्यैडो वा पी च धीव-
तेर्वा किदरः । धीवरो मांसलः ॥ छिनत्तेस्तः किच्च । छित्त्वरः शडो जर्जरः पि-
टकश्च ॥ छार्देर्णिलुकि ह्रस्वश्च । छत्त्वारो निर्भर्त्सको निकुञ्जश्च । छत्वरं कुम्भाहीनं
गृहं शयनप्रच्छदश्च ॥ गुहरेच्चोतः । गह्वरं गहनं महाबिलं भयानकं प्रत्यन्त-
देशश्च ॥ उपपूर्वात् ह्यो वादेर्लुक् च । उपह्वरं संधिः समीपं रहःस्थानं च ॥
सम्पूर्वात् यमेर्देशः । संयद्वरो रणः संयमी नृपश्च ॥ उन्देः किदुम् चान्तः । उदु-
म्बरो वृक्षविशेषः ॥ आदिग्रहणात् उम्बरशम्बरादयो भवन्ति ॥ ४४४ ॥

कडेरेवराङ्गरौ ॥ ४४५ ॥

कडत् मदे । इत्यस्मादेवर अङ्गर इति प्रत्ययौ भवतः ॥ कडेवरं मृत-
शरीरम् । लत्वे । कलेवरम् ॥ कडङ्गरो वनस्पतिः ॥ ४४५ ॥

वट् ॥ ४४६ ॥

सर्वधातुभ्यस्वट् प्रत्ययो भवति ॥ छादयतीति छत्तं छत्ती वा घर्मवारणम् ॥
पातीति पात्रमूर्जितगुणाधारः साध्वादिः । पात्री भाजनम् ॥ स्नायतेः । स्नात्रं स्ना-
नम् ॥ राजत इति राष्ट्रं देशः ॥ शिष्यतेनेनेति शास्त्रं ग्रन्थः ॥ असूच् क्षेपणे ॥
अस्त्रं धनुः ॥ ४४६ ॥

जिभृसृभ्रस्जिगमिनमिनश्यशिहनिविषेर्वृद्धिश्च ॥ ४४७ ॥

एभ्यस्वट् प्रत्ययो [भवति] वृद्धिश्चैषां भवति ॥ जि अभिभवे । जैत्रो ज-
यनशीलः । जैत्रं द्यूतम् ॥ टुडुभृग्क् पोषणे च । भार्त्र पोषो यश्च भृति गृहीत्वा
वहति ॥ सं गतौ । सार्त्रमालयः ॥ भ्रस्जीत् पाके । भ्राष्ट्रमम्बरीषम् ॥ गमूं गतौ ।
गान्त्रं मनः शरीरं लोकश्च ॥ गमं प्रहृत्वे । नान्त्रं शिरः शाखा वैचित्र्यं च ॥
नशौच् अदर्शने । नशो धुटीति त्रान्तः । नाष्ट्रा यातुधानाः ॥ अभ्रोतेरभ्रातेर्वा ।
आष्ट्रमाकाशो रश्मिश्च ॥ हनंक् हिंसागत्योः हान्त्रं रक्षो युद्धं वधश्च ॥ विषूकी
व्याघ्रौ । वैष्टो विष्णुर्वायुश्च । वैष्ट्रं यकृच्छिदिवं वेदम् च ॥ ४४७ ॥

दिवेर्द्यौ च ॥ ४४८ ॥

दीव्यतेस्वट् प्रत्ययो [भवति] द्यौ चास्यादेशो भवति ॥ द्यौत्रं त्रिदिवं ज्यो-
तिर्विमानं प्रमाणं प्रतोदश्च ॥ ४४८ ॥

समूखन्युधिभ्यः कित् ॥ ४४९ ॥

एभ्यः किञ्चट् प्रत्ययो भवति ॥ षूत् प्रेरणे । सूत्रं तन्तुः शास्त्रं च ॥ मूढ् बन्धने । मूत्रं प्रस्रावः ॥ खनूग् अवदारणे । खात्रं कूर्दालस्तडाकं ग्रामाधानमृ-
चौरकृतं च च्छिद्रम् ॥ उषू दाहे । उष्ट्रः क्रमेलकः ॥ ४४९ ॥

स्त्री ॥ ४५० ॥

स्यतेः सूतेः स्त्यायतेः स्तृणातेर्वा ऋट् डिच्च । स्त्री योषित् ॥ ४५० ॥

हुयामाश्रुवसिभसिगुत्रीपचित्रचिधृयम्यमिमनितनिसदिछादि-

क्षिक्षदिलुपिपतिधूभ्यस्त्रः ॥ ४५१ ॥

एभ्यस्त्रः प्रत्ययो भवति ॥ हुंक् दानादनयोः । होत्रं हवनम् । होत्रा ऋ-
चः ॥ यांक् प्रापणे । यात्रा प्रस्थानं यापनमुत्सवश्च ॥ मांक् माने । मात्रा प्रमाणं
कालविशेषः स्तोको गणना च ॥ भुंट् भ्रवणे । भ्रोत्रं कर्णः ॥ वसिक् आच्छा-
दने । वस्त्रं वासः ॥ भर्त्सि जुहोत्यादौ स्मरन्ति । भस्त्रा चर्ममयमात्रपनमुदरं च ॥
गुंङ् शब्दे । गोत्रः पर्वतः । गोत्रा पृथ्वी । गोत्रमन्वयः ॥ वींक् प्रजननादौ । वे-
त्रं वीरुद्विशेषः ॥ डुपचीप् पाके । पक्त्रं पितरं गार्हपत्यं च ॥ वचंक् भाषणे ।
वक्त्रमास्थं छन्दोजातिश्च ॥ धुंङ् स्थाने । धत्रो धर्मो वृक्षो रविश्च । धर्त्रि नभो
गृहसूत्रं च । धर्त्रा द्यौः ॥ यमूं उपरमे । यन्त्रं शरीरसंधानमरघडादि च । अम
गतौ । अन्त्रं पुरीतत् ॥ मर्निच् ज्ञाने । मन्त्रश्छन्दः ॥ तनूयी विस्तारे । तन्त्रं
प्रसारितास्तन्त्रवः शास्त्रं समूहः कुटुम्बं च ॥ षट् विशरणगत्यवसादनेषु । सत्त्रं
यज्ञसदो दानं छद्म योगविशेषश्च ॥ छदण् संवरणे । छादयतीति छात्रः शिक्षकः ॥
क्षित् निवासगत्योः । क्षेत्रं कर्षणभूमिर्भार्या शरीरमाकाशं च ॥ क्षदः संवरणे
सौत्रः । क्षत्रं राजबीजम् ॥ लुपंती छेदने । लोप्त्रमपहतं द्रव्यम् ॥ पतू गतौ ।
पत्त्रं पर्णं यानं च ॥ धूग्श् कम्पने । धोत्रं रज्जुः ॥ ४५१ ॥

श्रितेर्वश्च मो वा ॥ ४५२ ॥

श्रिताङ् वर्णे । इत्यस्माच्चः प्रत्ययो[भवति] वकारस्य च मकारो वा भव-
ति ॥ हमेच्च श्वेच्च च रोगौ ॥ ४५२ ॥

गमेरा च ॥ ४५३ ॥

गमूं गतौ । इत्यस्माच्चः प्रत्ययो[भव]त्याकारश्चान्तादेशो भवति ॥ गात्रं
शरीरम् । गात्रा खट्वावयवः ॥ ४५३ ॥

चिमिदिशंसिभ्यः कित् ॥ ४५४ ॥

एभ्यः किलः प्रत्ययो भवति ॥ चिगट् चयने । चित्रमाश्वर्यमालेख्यं वर्ण-
थ ॥ बिमिदाच् स्नेहने । मिन्नं सुहृत् । अमिन्नः शत्रुः । मिन्नः सूर्यः ॥ शंसू
स्तुतौ च । शखं स्तोत्रमायुधं च ॥ ४५४ ॥

पुत्रादयः ॥ ४५५ ॥

पुत्र इत्यादयः शब्दाश्चप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पुनाति पवते वा पितृपूति-
मिति पुत्रः सुतः । यदाहुः । पूतीति नरकस्याख्या दुःखं च नरकं विदुः । पुन्नाप्नो
नरकाच्चायत इति । व्युत्पत्तिस्तु संज्ञाशब्दानामनेकधा व्याख्यानं लक्षयति ॥ आदि-
महणादन्येपि ॥ ४५५ ॥

वृग्न्क्षिपचिवच्यमिनमिवमिवपिवधियजिपतिकडिभ्योत्रः ॥ ४५६ ॥

एभ्योत्रः प्रत्ययो भवति ॥ वृगट् वरणे । वरत्रा चर्मरज्जुः ॥ णक्ष गतौ ।
नक्षत्रमश्विन्यादि ॥ दुपर्वीष् पाके । पचत्रं रन्धनस्थाली ॥ वचंक् भाषणे । वचत्रं
वचनम् ॥ अम गतौ । अमत्रं भाजनम् ॥ णमं प्रहृत्वे । नमत्रं कर्मरोपकरणम् ॥
टुवमू उद्गिरणे । वमत्रं प्रक्षेपः ॥ डुवपीं बीजसंताने । वपत्रं क्षेत्रम् ॥ वधि बन्ध-
ने । वधत्रमायुधं वखं विषं शूरश्च ॥ यजीं देवपूजासंगतिकरणदानेषु । यजत्रो
यज्वा । यजत्रमग्निहोत्रम् ॥ पतू गतौ । पतत्रं बर्हि वाहनं व्योम च ॥ कडत् मदे ।
कडत्रं दाराः । लत्वे । कलत्रं दारा जघनं च ॥ ४५६ ॥

सोर्विदः कित् ॥ ४५७ ॥

सुपूर्वात् विदः क्तिदत्रः प्रत्ययो भवति ॥ सुष्ठु वेत्ति विन्दति विद्यते च ।
सुविदत्रं कुटुम्बं धनं मङ्गलं च ॥ ४५७ ॥

कृतेः कृन्त च ॥ ४५८ ॥

कृतैत् छेदने । इत्यस्मादत्रः प्रत्ययो भवत्यस्य च कृन्त इत्यादेशो [भवति] ॥
कृन्तत्रो मशकः । कृन्तत्रं छेदनं लाङ्गलायं च ॥ ४५८ ॥

बन्धिवहिकटद्ययादिभ्य इत्रः ॥ ४५९ ॥

एभ्य इत्रः प्रत्ययो भवति ॥ बन्धंश्च बन्धने । बन्धित्रं मन्थः ॥ वहीं प्राप-
णे । वहित्रं वाहनं वहनं च ॥ कटे वर्षावरणयोः । कटित्रं लेख्यचर्म ॥ अशौटि
व्याप्तौ । अशश्च भोजने वा । अशित्रं रश्मिरभिर्हविरक्षपानं च ॥ आदिग्रहणात्
लुनातेः । लवित्रं कर्मद्रव्यम् ॥ पुनातेः । पवित्रं मङ्गल्यम् ॥ भटतेः । भटित्रं

शूले पक्षमांसम् ॥ कडतेः । कडित्रं कटित्रमेव ॥ अमतेः । अमित्रो रिपुः ॥
इत्यादिः ॥ ४५९ ॥

भूगृवदिचरिभ्यो णित् ॥ ४६० ॥

एभ्यो णिदित्रः प्रत्ययो भवति ॥ भू सत्तायाम् । भावित्रं त्रैलोक्यं निधानं
भद्रं च ॥ गृत् निगरणे । गारित्रं नभोन्नपानमाचार्यश्च ॥ वद व्यक्तायां वाचि ।
बादित्रमातोद्यम् ॥ चर भक्षणे च । चारित्रं वृत्तं स्थित्यभेदश्च ॥ ४६० ॥

तनितृलापात्रादिभ्य उत्रः ॥ ४६१ ॥

एभ्य उत्रः प्रत्ययो भवति ॥ तनूयी विस्तारे । तनुत्रं कवचम् ॥ तृ प्लव-
नतरणयोः । तरुत्रं प्लवो घासहारी च ॥ लाक् आदाने । लोत्रमपहतद्रव्यम् ॥
पां पाने । पोत्रं हलस्रुकरयोर्मुखम् ॥ षैड् पालने । त्रोत्रममयक्रिया ॥ आदिप्र-
हणात् वृणोतिः । वरुत्रमभिप्रेतम् ॥ इत्यादयः ॥ ४६१ ॥

शामाद्याशक्यम्यमिभ्यो लः ॥ ४६२ ॥

एभ्यो लः प्रत्ययो भवति ॥ शौच् तक्षणे । शाला सभा ॥ माक् माने ।
माला स्रक् ॥ श्यैड् गतौ । श्यालः पत्नीभ्राता ॥ शकुट् शक्तौ । शक्को मनोज्ञ-
शनो मधुरवाक् शक्तश्च ॥ अबुड् शब्दे । अम गतौ । अम्बोम्लश्च रसः ॥ ४६२ ॥

शुकशीमूभ्यः कित् ॥ ४६३ ॥

एभ्यः किल्लः प्रत्ययो भवति ॥ शुक गतौ । शुकः सितो वर्णः ॥ शीड्क्
स्वप्ने । शीलं स्वभावो व्रतं धर्मः समाधिश्च ॥ मूड् बन्धने । मूलं वृक्षपादावयव
आदिर्हेतुश्च ॥ ४६३ ॥

भिह्लाच्छभल्लसौविदल्लादयः ॥ ४६४ ॥

भिह्लादयः शब्दाः किल्लप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ भिदेर्लश्च । भिल्लोन्य-
जातिः ॥ अच्छपूर्वात् भलेः । अंछभल्ल ऋक्षः ॥ छपूर्वात् विदेरलान्तः सौश्च वृद्धिः ।
सौविदल्लः कञ्चुकी ॥ आदिप्रहणात् अल्लपल्लीरल्लादयोपि भवन्ति ॥ ४६४ ॥

मृदिकन्दिकुण्डिमण्डिमङ्गिपटिपाटिशकिकेवृदेवृकमियमिशलिकलि-

पलिगुध्वञ्चिचञ्चिचपिवहिदिहिहिहितृसृपिशि-

तुसिकुस्यनिद्रमेरलः ॥ ४६५ ॥

एभ्योलः प्रत्ययो भवति ॥ मृदश् क्षौदे । मर्दलो मुरजः ॥ कदु रोदना-
ज्ञानयोः । कन्दलं प्ररोहः ॥ कुडुड् दाहे । कुण्डलं कर्णाभरणम् ॥ मडु भूषायाम् ।

मण्डलं देशः परिवारश्च ॥ मंगु गतौ । मङ्गलं शुभम् ॥ पट गतौ । पटलं छदिः समूह आवपनं नेत्ररोगश्च । प्यन्तात् । पाटलो वर्णः ॥ शकुंद् शक्तौ । शकलं भि-
 क्षमसारं च ॥ केवृड् सेवने । केवलं परिपूर्णं ज्ञानमसहायं च ॥ देवृड् देवने ।
 देवल ऋषिर्देवत्रातः क्रीडनश्च ॥ कमूड् कान्तौ । कमलं पद्मम् । णिडि । कामलो
 नेत्ररोगः ॥ यमूं उपरमे । यमलं युग्मम् ॥ शल गतौ । शललं सेधाङ्गरुहशङ्कुः ।
 कलि शब्दसंख्यानयोः । कललं गर्भप्रथमावस्था ॥ पल गतौ । पललं भृष्टतिलात-
 सीचूर्णम् ॥ गुंङ् शब्दे । गवलो महिषः ॥ धूग्श् कम्पने । धवलः श्वेतः ॥ अञ्चू
 गतौ च । अञ्चलो वस्त्रान्तः ॥ चञ्चू गतौ । चञ्चलोस्थिरः ॥ चप सान्त्वने ।
 चपलः स एव ॥ वहीं प्रापणे । वहलं सान्द्रम् ॥ दिहीं क्लेपे । देहली द्वाराधः पट्टः ॥
 कुहणि विस्मापने । कोहलो भरतसूनुः । बाहुलकाहुणः ॥ तृ भवनतरणयोः । तर-
 लोधीरो हारमध्यमणिश्च ॥ सुं गतौ । सरलो कुटिलो वृक्षविशेषश्च ॥ पिशत् अव-
 यवे । पेशलो मनोज्ञः ॥ तुस शब्दे । तोसला जनपदः ॥ कुसच् श्लेषे । कोसला
 जनपदः ॥ अनक् प्राणने । अनलोमिः ॥ द्रम गतौ । द्रमलं जलम् ॥ ४६९ ॥

नहिलङ्गेर्दीर्घश्च ॥ ४६६ ॥

आभ्यामलः प्रत्ययो [भव] त्यनयोश्च दीर्घो भवति ॥ गहीं च बन्धने । नाहलो
 भ्रुच्छः ॥ लगु गतौ । लाङ्गलं हलम् ॥ ४६६ ॥

ऋजनेर्गोन्तश्च ॥ ४६७ ॥

आभ्यामलः प्रत्ययो [भवति] गकारश्चान्तो भवति ॥ ऋक् गतौ । अर्ग-
 ला परिधः ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जङ्गलं निर्जलो देशः ॥ ४६७ ॥

तृपिवपिकुपिकुशिकुटिवृषिमुसिभ्यः कित् ॥ ४६८ ॥

एभ्यः क्तिदलः प्रत्ययो भवति ॥ तृपौ च प्रीतौ । तृपला लता । तृपलं
 शुष्कपर्णी शुष्कतृणं च ॥ डुवर्पो बीजसंताने । उपलः पाषाणः ॥ कुपच् क्रोधे ।
 कुपलः प्रवालः ॥ कुशच् श्लेषणे । कुशलो मेधावी । कुशलमारोग्यम् ॥ कुटत्
 कौटिल्ये । कुटल ऋषिः ॥ वृषू सेवने । वृषलो दासजातिः ॥ मुसच् खण्डने ।
 मुसलमवहननम् ॥ ४६८ ॥

कोर्वा ॥ ४६९ ॥

कुंङ् शब्दे । इत्यस्मादलः प्रत्ययो [भवति] स च किञ्चा भवति ॥ कुवलं
 बद्धम् । कुवली क्षुद्रबदरी ॥ कवलो आसः ॥ ४६९ ॥

शमेर्व च वा ॥ ४७० ॥

शमूष् उपशमे । इत्यस्मादलः प्रत्ययो [भवति] मकारस्य च बकारो वा भवति ॥ शवलः कल्माषः ॥ शमलं पुरीषं दुरितं च ॥ ४७० ॥

छोर्डग् गादिर्वा ॥ ४७१ ॥

छोच् छेदने । इत्यस्मात्किदलः प्रत्ययो [भवति] स च ङगादिर्गादिर्वा भवति ॥ छगलदृष्टागः ॥ छगल ऋषिः ॥ छलं वचनविघातार्थविकल्पोपपत्त्या ॥ ४७१ ॥

मृजिखन्याहनिभ्यो ङित् ॥ ४७२ ॥

एभ्यो ङिदलः प्रत्ययो भवति ॥ मृजौक् शुद्धौ । मलं बाह्यं रजोन्तर्दोषश्च ॥ खनूग् अवदारणे । खलो दुर्जनो निष्पीडितरसं पिण्याकादि । खलं सस्यफलम-
हणभूमिः ॥ हनक् हिंसागत्योः । आङ्पूर्वः । आहलो विषाणं नखरश्च ॥ ४७२ ॥

स्थो वा ॥ ४७३ ॥

तिष्ठतेरलः प्रत्ययो [भवति] स च ङिद्वा भवति ॥ स्थलं प्रदेशविशेषः ॥ स्थालं भाजनम् ॥ ४७३ ॥

मुरलोरलविरलकेरलकपिञ्जलकज्जलेज्जलकोमलभृमलसिंहलकाहलगू-
कलपाकलयुगलभगलविदलकुन्तलोत्पलादयः ॥ ४७४ ॥

एतेलप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ मुख्यव्योर्विलोपः किञ्च । मुरला जनपदः ॥
वरल उत्कटः ॥ विपूर्वात् रमेर्ङिञ्च । विरलोसंहतः ॥ किरः केर च । केरला
जनपदः ॥ कम्पेरिञ्जोन्तो नलोपश्च । कपिञ्जलो गौरतित्तिरः ॥ कशीषोर्जोन्तो जश्च ।
कज्जलं मषी ॥ इज्जलो वृक्षविशेषः ॥ कमेरत ओञ्च । कोमलं मृदु ॥ भ्रमेर्भृम्
च । भृमलो वायुः कृमिजातिश्च । भृमलं चक्रम् ॥ हिंसैराद्यन्तविपर्ययश्च । सिंहला
जनपदः ॥ कणेर्हो दीर्घश्च । काहलोव्यक्तवाक् । काहला वाद्यविशेषः ॥ शके-
रुच्चास्य । शुकलोश्चाधमः ॥ पचेः पाक् च । पाकलो हस्तिज्वरः ॥ युजेः किङ्क
च । युगलं युग्मम् ॥ भतिर्गोन्तो ह्रस्वश्च । भगलो मुनिः ॥ विन्देर्नलोपश्च ।
विदलं वेणुदलम् ॥ कनेरत उत्तोन्तश्च । कुन्तला जनपदः केशाश्च ॥ उत्पूर्वात् पि-
बतेर्ह्रस्वश्च । उत्पलं पद्मम् ॥ आदिग्रहणात् सुवर्चलामुद्गलपुद्गलादयो भवन्ति ॥ ४७४ ॥

ऋकृमृवृत्तनितमिचपिचपिकपिकीलिपलिवलिपञ्चिमङ्गिगण्डिमण्डि-

चण्डितण्डिपिण्डिनन्दिनदिशाकिभ्य आलः ॥ ४७५ ॥

एभ्य आलः प्रत्ययो भवति ॥ कंक् गतौ । अरालं वक्रम् ॥ डुकृङ् करणे ।

करालमुच्चम् ॥ मृत् प्राणत्यागे । मरालो हंसो महांश्च ॥ वृग्त् वरणे । वरालो
वदान्यः ॥ तनूयी विस्तारे । तनालं जलाशयः ॥ तमूच् काङ्कायाम् । तमालो
वृक्षो व्यालश्च ॥ चषी भक्षणे । चषालं यूपशिरसि द्रव्यम् ॥ चप सान्त्वने । च-
पालं यज्ञद्रव्यम् ॥ कपिः सौत्रः । कपालं घटाद्यवयवः शिरोस्थि च ॥ कील
बन्धे । कीलालं मद्यं जलमसृक् च ॥ पल गतौ । पलालमकणो व्रीह्यादिः ॥ बल
प्राणनधान्यावरोधयोः । बलालो वायुः ॥ पन्तुड् व्यक्तीकरणे । पञ्चाल ऋषी
राजा च । पञ्चाला जनपदः ॥ मगु गतौ । मङ्गालो देशः ॥ गडु वदनैकदेशे ।
गण्डालो मत्तहस्ती ॥ मडु भूषायाम् । मण्डाल ऋषिः ॥ चडुड् कोपे । चण्डालः
श्वपचः । अकृतज्ञमकार्यज्ञ दीर्घरोषमनार्जवम् । चतुरो विद्धि चण्डालाञ्जन्मना
त्रेति पञ्चमम् ॥ १ ॥ तडुड् ताडने । तण्डालः क्षुपः ॥ पिडुड् संघाते । पि-
ण्डालः कन्दजातिः ॥ टुनदु समृद्धौ । नन्दालो राजा ॥ णद अव्यक्ते शब्दे । नदालो
नादवान् ॥ शकून्द् शक्तौ । शकाला जनपदो मूर्खधनी च ॥ ४७६ ॥

कुलिपिलिविशिविडिमृणिकुणिपीप्रीभ्यः कित् ॥ ४७६ ॥

एभ्यः किदालः प्रत्ययो भवति ॥ कुल बन्धुसंस्थानयोः । कुलालः कुम्भ-
कारः ॥ पिलण् क्षेपे । पिलालं श्लिष्टम् ॥ विशत् प्रवेशने । विशालं विस्तीर्णम् ॥
विड आक्रोशे । विडालो मार्जारः । लत्वे । विलालः स एव ॥ मृणत् हिंसायाम् ।
मृणालं विसम् । कुणत् शब्दोपकरणयोः । कुणालः कृतमालः कटविशेषश्च । कुणालं
नगरं कठिनं च ॥ पीड्च् पाने । पियालो वृक्षः । पियालं शाकं वीरुच ॥
प्रीड्च् प्रीतौ । प्रियालः पियालः ॥ ४७६ ॥

भजेः कगौ च ॥ ४७७ ॥

भर्जी सेवायाम् । इत्यस्मात्किदालः प्रत्ययो भवति कगौ चान्तादेशौ
भवतः ॥ भकालम् । भगालमुभयं कपालम् ॥ ४७७ ॥

सर्तेर्गीन्तश्च ॥ ४७८ ॥

सृ गतौ । इत्यस्मात्किदालः प्रत्ययो भवति गकारोऽन्तश्च [भवति ॥]
सृगालः क्रोष्टा ॥ ४७८ ॥

पतिकूलूभ्यो णित् ॥ ४७९ ॥

एभ्यो णिदालः प्रत्ययो भवति ॥ पतू गतौ । पातालं रसातलम् ॥
डुकूङ् कश्चे । कारालं लेपद्रव्यम् ॥ लूग्श् डेदने । लावाल उदन्तः ॥ ४७९ ॥

चात्वालकङ्कालहिन्तालवेतालजम्बालशब्दालममाप्तालादयः ॥ ४८० ॥

एत आलप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ चतेर्वोन्तो दीर्घश्च । चात्वालो यज्ञगर्तः ॥
कवेः स्वरात्रोन्तः कश्च । कङ्कालः कलेवरम् ॥ हिंसेस्तश्च । हिन्तालो वृक्षविशेषः ॥
वियस्तोन्तो गुणश्च । वेतालो रजनीचरविशेषः ॥ जनेर्वोन्तश्च । जम्बालः कर्दमः
शैवलं च ॥ शमे[र्क]विर्वा शब्दभावश्च । शब्दालः शब्दनशीलः ॥ मवेर्वलोपो माप्ता-
श्रान्तः । ममाप्तालो मतिः स्नेहः पुत्रादिषु स्नेहबन्धनं च ॥ आदिशब्दात् चक्रवाल-
करवालालवालादयो भवन्ति ॥ ४८० ॥

कल्यनिमहिद्रमिजटिभटिकुटिचण्डिशण्डितुण्डिपिण्डिभू-
कुकिभ्य इलः ॥ ४८१ ॥

एभ्य इलः प्रत्ययो भवति ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलिलं गहनं
पापमात्माधिष्ठितं च शुक्रार्तवम् ॥ अनक् प्राणने । अनिलो वायुः ॥ मह पूजा-
याम् । महिला स्त्री ॥ द्रम गतौ । द्रमिलाखैराज्यवासिनः ॥ जट झट संघाते ।
जटिलो जटावान् ॥ भट भृतौ । भटिलः श्वा सेवकश्च ॥ कुट् कौटिल्ये ।
कुटिलं वक्रम् ॥ चडुङ् कोपे । चण्डिलः श्वा क्रोधनो नापितश्च ॥ शडुङ् रुजा-
याम् । शण्डिल ऋषिः ॥ तुडुङ् तोडने । तुण्डिलो वाग्जाली ॥ पिडुङ् संघाते ।
पिण्डिलो मेघो हिंस्रो हिमो गणकश्च ॥ भू सत्तायाम् । भविलो मुनिः समर्थो
गृहं बहुनेता च ॥ कुकि आदाने । कोकिलः परभृतः ॥ ४८१ ॥

भण्डेर्नलुक् च वा ॥ ४८२ ॥

भण्डु परिभाषणे । इत्यस्मादिलः प्रत्ययो भवति नकारस्य च लुग्वा
भवति ॥ भण्डिल ऋषिः पिशाचः शत्रुश्च ॥ भण्डिलः श्वा दूत ऋषिश्च ॥ ४८२ ॥

गुपिमिथिधुभ्यः कित् ॥ ४८३ ॥

एभ्यः किदिलः प्रत्ययो भवति ॥ गुपौ रक्षणे । गुपिलं गहनम् ॥ मिथृ-
न् मेधाहिंसयोः । मिथिला नगरी ॥ धुं स्वैर्ये च । धुविल ऋषिः ॥ ४८३ ॥

स्थण्डिलकपिलविचकिलादयः ॥ ४८४ ॥

स्थण्डिलादयः शब्दा इलप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ स्थलेः स्थण्ड् च ।
स्थण्डिलं व्रतिशयनवेदिका ॥ कवेः प् च । कपिलो वर्ण ऋषिश्च ॥ विचेरको-
न्तश्च । विचकिलो मल्लिकाविशेषः ॥ आदिग्रहणात् गोभिलनिकुम्भिलादयोपि
भवन्ति ॥ ४८४ ॥

हृषिवृतिचटिपटिशकिशङ्कितण्डिमङ्कुलकण्ठिभ्य उलः ॥ ४८५ ॥

एभ्य उलः प्रत्ययो भवति ॥ हृषच् तुष्टौ । हृषू अलीके वा । हर्षुलो हर्षवान्कामी मृगश्च । वृतुड् वर्तने । वर्तुलो वृत्तः ॥ चटण् भेदे । चटुलश्चञ्चलः ॥ पट गतौ । पटुलो वाग्मी ॥ शकुंद् शक्तौ । शकुलो मत्स्यः ॥ शकुड् शङ्कायाम् । शङ्कुला क्रीडनशङ्कुर्वन्धनभाण्डमायुधं च ॥ तडुड् ताडने । तण्डुलो निस्तुषो व्रीह्यादिः ॥ मगु गतौ । मङ्गुलं न्यायापेतम् ॥ कडुड् शोके । उत्पूर्वः । उत्कण्डुल उत्कण्ठावान् ॥ ४८५ ॥

स्थावङ्गिबंहिविन्दिभ्यः किन्नलुक च ॥ ४८६ ॥

एभ्यः किदुलः प्रत्ययो [भवति] नकारस्य च लुग्भवति ॥ षां गतिनिवृत्तौ । स्थुलं पटकुटीविशेषः ॥ वकुड् कौटिल्ये । वकुलः केसर ऋषिश्च ॥ बहुड् वृद्धौ । बहुलं प्रचुरम् । बहुलः प्रासकः कृष्णपक्षश्च । बहुलाः कृत्तिकाः । बहुला गौः ॥ विदु अवयवे । विदुलो वेतसः ॥ ४८६ ॥

कुमुलतुमुलनिचुलवञ्जुलमञ्जुलपृथुलविशंस्थुलाङ्गुलमुकुल-
शङ्कुलादयः ॥ ४८७ ॥

एत उलप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कमितम्योरत उच्च । कुमुलं कुसुमं हिरण्यं च । कुमुलः शिशुः कान्तश्च ॥ तुमुलं व्यामिश्रयुद्धं संकुलं च ॥ निजेः किञ्चश्च । निचुली वञ्जुलः ॥ वजेः स्वराज्ञोन्तश्च । वञ्जुलो निचुलः ॥ मञ्जिः सौत्रः । मञ्जुलं मनोज्ञम् ॥ प्रथेः पृथ् च । पृथुलो विस्तीर्णः ॥ विपूर्वात् शंसे-स्थोन्तश्च । विशंस्थुलो व्यसः ॥ अञ्जेर्गश्च । अङ्गुलमष्टयवप्रमाणम् ॥ मुचेः कि-त्कश्च । मुकुलमविकसितपुष्पम् ॥ शकेः स्वरात् षोन्तश्च । शङ्कुली भक्ष्यविशेषः कर्णावयवश्च ॥ आदिग्रहणात् लकुलवल्गुलादयो भवन्ति ॥ ४८७ ॥

पिञ्जिमाञ्जिकण्डिगण्डिबलिबधिवञ्चिभ्य ऊलः ॥ ४८८ ॥

एभ्य ऊलः प्रत्ययो भवति ॥ पिजुण् हिंसाबलदाननिकेतनेषु । पिञ्जूलो हस्तिबंधनपाशो राशिः कुलपतिश्च ॥ मञ्जिः सौत्रः । मञ्जूला मृदुभाषिणी ॥ कडुड् मदे । कण्डूलोशिष्टो जनः ॥ गडु वदनैकदेशे । गण्डूलः कृमिजातिः ॥ बल प्राणनधान्यावरोधयोः । बलूल ऋषिर्मेघो मासश्च ॥ वधि बन्धने । वधूलो हस्ती घातको रसायनं तन्त्रकारश्च ॥ वञ्चिण् प्रलम्बने । वञ्जूलो हस्ती मत्स्यमारपक्षी च ॥ ४८८ ॥

तमेर्बोन्तो दीर्घस्तु वा ॥ ४८९ ॥

तमूच् काङ्क्षायाम् । इत्यस्मादूलः प्रत्ययो भवति बोन्तश्च भवति दीर्घस्तु वा भवति ॥ ताम्बूलम् । तम्बूलमुभयं पूगपत्तन्नूर्णसंयोगः ॥ ४८९ ॥

कुलपुलकुसिभ्यः कित् ॥ ४९० ॥

एभ्य ऊलः प्रत्ययो भवति स च किद्भवति ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । कुलूलः कृमिजातिः ॥ पुल महत्त्वे । पुलूलो वृक्षविशेषः ॥ कुसच् श्लेषे । कुसूलः कोष्ठः ॥ ४९० ॥

दुकूलकुलबम्बूललाङ्गूलशार्दूलदयः ॥ ४९१ ॥

दुकूलादयः शब्दा ऊलप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ दुक्कोः कोन्तश्च । दुकूलं क्षौमं वासः ॥ कुकूलं कारीषाभिः ॥ वधेर्बोन्तो बन्ध । बम्बूलो वृक्षविशेषः ॥ लङ्गेर्दीर्घश्च । लाङ्गूलं बालधिः । शृणातेर्दोन्तो वृद्धिश्च । शार्दूलो व्याघ्रः ॥ आदिप्रहणात् मार्जूलकञ्चूलादयो भवन्ति ॥ ४९१ ॥

महेरेलः ॥ ४९२ ॥

मह पूजायाम् । इत्यस्मादेः प्रत्ययो भवति ॥ महेला स्त्री ॥ ४९२ ॥

कटिपटिकण्डिगण्डिशकिकपिचहिभ्य ओलः ॥ ४९३ ॥

एभ्य ओलः प्रत्ययो भवति ॥ कटे वर्षावरणयोः । कटोलः कटविशेषो वादित्रविशेषश्च । कटोलौषधिः ॥ पट गतौ । पटोला वल्लीविशेषः ॥ कडु मदे । कण्डोलो विदलभाजनविशेषः ॥ गडु वदनैकदेशे । गण्डोलः कृमिविशेषः ॥ शकूट् शक्तौ । शकोलः शक्तः ॥ कपिः सौत्रः । कपोलो गण्डः ॥ चह कल्कने । चहोल उपद्रवः ॥ ४९३ ॥

ग्रह्याङ्गयः कित् ॥ ४९४ ॥

ग्रहेराकारान्तेभ्यश्च धातुभ्यः किदोलः प्रत्ययो भवति ॥ ग्रहीश् उपादाने । गृहोलो बालिशः ॥ कायतेः । कोलो बदरी वराहश्च ॥ गायतेः । गोलो वृत्ताकृतिः । गोला गोदावरी बालरमणकाष्ठं च ॥ पातेः । पोला तालाख्यं कपाटबन्धनं परिखा च ॥ लातेः । लोलश्चपलः ॥ ददातेर्दयतेर्द्यन्तेर्वा । दोला प्रेङ्खणम् ॥ ४९४ ॥

पिञ्छोलकल्लोलककोलमकोलादयः ॥ ४९५ ॥

पिञ्छोलादयः शब्दा ओलप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ पीडेः पिञ्च् च । पिञ्छोलो वादित्रविशेषः ॥ कलेर्लोन्तश्च । कल्लोल ऊर्मिः ॥ कचिमच्योः कादिः । ककोली लताविशेषः ॥ मकोलः क्षुधाविशेषः ॥ आदिप्रहणादन्येपि ॥ ४९५ ॥

वलिपुषेः कलक् ॥ ४९६ ॥

आभ्यां कित्कलः प्रत्ययो भवति ॥ वलि संवरणे । वल्कलं तरुत्वक् ॥
पुष पुटौ । पुष्कलं समग्रं युद्धं शोभनं हिरण्यं धान्यं च ॥ ४९६ ॥

मिगः खलश्चैव ॥ ४९७ ॥

डुर्मिगट् प्रक्षेपणे । इत्यस्मात्खलः चकारात्कलश्च प्रत्ययौ भवत एकार-
धान्तादेशो भवति ॥ मेखला गिरिनितम्बो रशना च ॥ मेकलो नर्मदाप्रभवोद्विः ॥
मिग एत्ववचनमात्वबाधनार्थम् ॥ ४९७ ॥

श्रो नोन्तो ह्रस्वश्च ॥ ४९८ ॥

शृश् हिंसायाम् । इत्यस्मात्खलः प्रत्ययो [भवति] नकारोन्तो ह्रस्वश्च
भवति ॥ शृङ्खला लोहरज्जुः । शृङ्खलः शृङ्खलं वा ॥ ४९८ ॥

शमिकमिपलिभ्यो बलः ॥ ४९९ ॥

एभ्यो बलः प्रत्ययो भवति ॥ शमूच् उपशमे । शम्बलं पाथेयम् ॥ कमूड
कान्तौ । कम्बल ऊर्णापटः ॥ पल गतौ । पल्ललमकृत्रिमोदकस्थानविशेषः ॥ ४९९ ॥

तुल्वलेल्वलादयः ॥ ५०० ॥

तुल्वलादयः शब्दा बलप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ तुलीन्योर्णिलुग्गुणाभावश्च ।
तुल्वल ऋषिः । यस्य तौल्वलिः पुत्रः ॥ इल्वलोद्धरो योगस्थेन जग्धो मत्स्यो
यूपश्च । इल्वलास्तिस्रो मृगशिरःशिरस्ताराः ॥ आदिग्रहणात् शाल्वलादयो
भवन्ति ॥ ५०० ॥

शीडस्तलकूपालवालण्वलण्वलाः ॥ ५०१ ॥

शीडक् स्वप्ने । इत्यस्मात्तलक् पाल वालण् वलण् बल इत्येते प्रत्यया
भवन्ति ॥ शीतलमनुष्णम् ॥ शेषालम् । जपादित्वात्पस्य वत्वे । शैवालम् । शैवा-
लम् । शैवलम् । शैवलं पञ्चकमपि जलमलवाचि ॥ ५०१ ॥

रुचिकुटिकुषिकशिशालिडुभ्यो मलक् ॥ ५०२ ॥

एभ्यः किन्मलः प्रत्ययो भवति ॥ रुचि अभिप्रीत्याम् । रुक्मलं सुवर्णम् ।
न्यङ्कादित्वात्कत्वम् ॥ कुटत् कौटिल्ये । कुड्मलं मुकुलम् ॥ कुषश् निष्कर्षे ।
कुम्भलं तदेव बिलं च ॥ कश शब्दे । कश्मलं मलिनम् ॥ शाडूड् आघायाम् ।
लत्वे । शाल्मलो वृक्षविशेषः ॥ डुं गतौ । डुमलं वनं जलं च ॥ ५०२ ॥

कुशिकमिभ्यां कुल्कुमौ च ॥ ५०३ ॥

आभ्यां मलक् प्रत्ययो भवत्यनयोश्च यथासंख्यं कुल् कुम् इत्यादेशौ भव-
तः ॥ कुशच् श्लेषणे । कुल्मलं छेदनम् ॥ कमूङ् कान्तौ । कुम्मलं पद्मम् ॥ ५०३ ॥

पतेः सलः ॥ ५०४ ॥

पतू गतौ । इत्यस्मात्सलः प्रत्ययो भवति ॥ पत्सलः प्रहारो गोमानाहा-
रश्च ॥ ५०४ ॥

लटिखटिखलिनलिकण्यशौसृशृकृगृदृपृशपिइयाशालापदि-

हसीणभ्यो वः ॥ ५०५ ॥

एभ्यो वः प्रत्ययो भवति ॥ लट् बाल्ये । लट्वा क्षुद्रचटका कुसुम्भं च ॥
खट् काङ्क्षे । खट्वा शयनयन्त्रम् ॥ खल संचये च । खल्वं निम्नं खलीनं च ॥
खल्वा इतिः ॥ णल गन्धे । नल्बो भूमानविशेषः ॥ कण शब्दे । कण्व ऋषिः ।
कण्वं पापम् ॥ अशौटि व्याप्तौ । अश्वस्तुरंगः ॥ सं गतौ । सर्वः शम्भुः सर्वादि
च कृत्स्नार्थे ॥ शृश् हिंसायाम् । शर्वः शम्भुः ॥ कृत् विक्षेपे । कर्व आखुः समु-
द्रो निष्पत्तिक्षेत्रं च ॥ गृत् निगरणे । गर्वोहंकारः ॥ दृश् विदारणे । दर्वा जन-
पदः । दर्वो हिंस्रः ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पर्वो रुद्रः काण्डं च ॥ शर्पी आक्रोशे ।
शप्व आक्रोशः ॥ इयैङ् गतौ । इयावो वर्णः ॥ शौच् तक्षणे । शावस्तिर्यग्बालः ॥
लाक् आदाने । लावः पक्षिजातिः ॥ पदिच् गतौ । पद्मो रथो वायुर्भूर्लोकश्च ॥
हस शब्दे । हस्यो लघुः ॥ इण्क् गतौ । एवः केवलः । एवेत्यवधारणे निपा-
तश्च ॥ ५०५ ॥

शीडापो हस्वश्च वा ॥ ५०६ ॥

आभ्यां वः प्रत्ययो [भवति] हस्वश्च वा भवति ॥ शीङ्क् स्वप्ने । शिवं
क्षेमं सुखं मोक्षपदं च । शिवा हरीतकी । शेवं धनम् । शेवोजगरः सुखकृच्च ।
शेवा प्रवलनिद्राविशेषो मेण्डश्च ॥ आपृट् व्याप्तौ । अप्वा देवायुधम् । आप्वा
वायुः ॥ ५०६ ॥

उर्द्धे च ॥ ५०७ ॥

उर्दि मानक्रीडनयोश्च । इत्यस्माद्द्वः प्रत्ययो भवति धकारधान्तादेशो भव-
ति ॥ ऊर्ध्व उद्धर्मा । ऊर्ध्वमुपरि पुरस्ताच्च ॥ ५०७ ॥

गन्धेर चान्तः ॥ ५०८ ॥

गन्धिण् अर्दने । इत्यस्माद्गः प्रत्ययो [भव]त्यर् चान्तो भवति ॥ गन्धर्वो
गाथको देवविशेषश्च ॥ ५०८ ॥

लषेलिष् च वा ॥ ५०९ ॥

लषी कान्तौ । इत्यस्माद्गः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च लिष् इत्यादेशो वा
भवति ॥ लिष्वो लम्पटः कान्तो दायितश्च ॥ लष्वोपत्यमृषिस्थानं च ॥ ५०९ ॥

सलेर्णिद्वा ॥ ५१० ॥

सल गतौ । इत्यस्माद्गः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥ सल्वाः
सल्वाश्च जनपदः क्षत्रिय[र]श्च ॥ ५१० ॥

निघृषीष्युषिलुपुषिकिणिविशिविल्यविपृभ्यः कित् ॥ ५११ ॥

एभ्यः किद्गः प्रत्ययो भवति ॥ घृषू संहर्षे । निपृष्वः । निघृष्वोनुकूलः
सुवर्गनिकषोपलो वायुः क्षुरश्च ॥ इषत् इच्छायाम् । इष्वोभिलषित आचार्यश्च ।
इष्वोपत्यसंततिः ॥ ऋषैत् गतौ । ऋष्वो रिपुर्हिंसश्च । रिषेर्व्यञ्जनादेः केचिदि-
च्छन्ति । रिष्वः ॥ लुं गतौ । लुवो हवनभाण्डम् ॥ पुषू दाहे । पुष्वो निवृत्तिर्ज-
ललवश्च ॥ किणः सौत्रः । किण्वं सुराबीजम् ॥ विशन्त् प्रवेशने । विश्वं जगत्स-
र्वादौ च ॥ बिलत् भेदने । बिल्वो मालूरः ॥ अव रक्षणादौ । अवत्यव्ययम् ॥
पृश् पालनपूरणयोः । पूर्वो दिक्कालनिमित्तः ॥ ५११ ॥

नजो भुवो डित् ॥ ५१२ ॥

नञ्पूर्वात् भवतेर्डिद्गः प्रत्ययो भवति ॥ अभ्वमद्भुतम् ॥ ५१२ ॥

लिहोर्जिह् च ॥ ५१३ ॥

लिहीक् आस्वादने । इत्यस्माद्गः प्रत्ययो भवत्यस्य च जिह् इत्यादेशो
भवति ॥ जिह्वा रसना ॥ ५१३ ॥

प्रह्वाहायह्वास्वच्छेवाग्रीवामीवाब्वादयः ॥ ५१४ ॥

प्रह्वादयः शब्दा वप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ प्रपूर्वस्य ह्यतेर्वादेर्लोपो यत-
तेर्वा हादेशश्च । प्रहः प्रणतः ॥ आह्वयतेराह् च । आह्वा कण्ठः ॥ यमेर्षसेर्वा
ह् च । यह्वा बुद्धिः ॥ अस्यतेरलोपश्च । स्व आत्मात्मियं ज्ञातिर्धनं च ॥ छ्यते-
श्छिदेर्वा छेभावश्च । छेवोच्छित्तिः ॥ ग्रन्थतेर्गिरतेर्वा ग्रीभावश्च । ग्रीवा ॥ अमेरी-
चान्तो दीर्घश्च वा । अमीवा बुभुक्षा । आमीवा व्याधिः ॥ मिनेतेर्दीर्घश्च । मीवा

मन उदकं च । तदेतत्तथमपि तन्त्रेणावृत्त्या वा निर्दिष्टम् ॥ अवतेर्वलोपाभा-
वश्च । अम्बा माता ॥ आदिशब्दात् प्वादयो भवन्ति ॥ ५१४ ॥

वडिवटिपेलचणिपणिपल्लिवल्लेरवः ॥ ५१५ ॥

एभ्योवः प्रत्ययो भवति ॥ वड आग्रहणे सौत्रः । वडवाश्वा ॥ वट वेष्टने ।
वटवा सैव ॥ पेल गतौ । पेलवं निःसारम् ॥ चण हिंसादानयोश्च । चणवोवर-
धान्यजातिः ॥ पाणि व्यवहारस्तुत्योः । पणवो वाद्यजातिः ॥ पल्ल गतौ । पल्लवं
किसलयम् ॥ वल्लि संवरणे । वल्लवो गोपः ॥ ५१५ ॥

मणिवसेर्णित् ॥ ५१६ ॥

आभ्यां णिदवः प्रत्ययो भवति ॥ मण शब्दे । माणवः शिष्यः ॥ वसं
निवासे । वासवः शक्रः ॥ ५१६ ॥

मलर्वा ॥ ५१७ ॥

मलि धारणे । इत्यस्मादवः प्रत्ययो [भवति] स च णिङ्गा भवति । मा-
लवा जनपदः ॥ मलवो दानवः ॥ ५१७ ॥

कितिकुडिकुरिमुर्निस्थाभ्यः कित् ॥ ५१८ ॥

एभ्यः किदवः प्रत्ययो भवति ॥ कित निवासे । कितवो द्यूतकारः ॥
कुडत् बाल्ये च । कुडवो मानम् । लत्वे । कुलवः स एव नालीद्वयं च ॥ कुरत्
शब्दे । कुरवः पुष्पवृक्षजातिः ॥ मुरत् संवेष्टने । मुरवो मानविशेषो वाद्यजा-
तिश्च ॥ ष्ठां गतिनिवृत्तौ । स्थवोजावृषः ॥ ५१८ ॥

कैरवभैरवमुतवकारण्डवादीनवादयः ॥ ५१९ ॥

कैरवादयः शब्दा अवप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते । कृग्भृगोः कैरभैरौ च ।
कैरवं कुमुदम् ॥ भैरवो भर्गो भयानकश्च ॥ मिनेतेर्मुत् च । मुतवो मानविशेषः ॥
कृगोण्डोन्तो वृद्धिश्च । कारण्डवो जलपक्षी ॥ आड्पूर्वात् दीडो नोन्तश्च । आदी-
नवो दोषः ॥ आदिग्रहणात् कोद्रवकोटवादयोपि भवन्ति ॥ ५१९ ॥

शृणातेरावः ॥ ५२० ॥

शृश् हिंसायाम् । इत्यस्मादावः प्रत्ययो भवति ॥ शरावो मल्लकः ॥ ५२० ॥

प्रथेरिवद् पृथ् च ॥ ५२१ ॥

प्रथिष् प्रख्याने । इत्यस्मादिवद् प्रत्ययो [भव] त्यस्य च पृथ् इत्यादेशो
भवति ॥ पृथिवी भूः ॥ ५२१ ॥

पलिसचेरिवः ॥ ५२२ ॥

पलण् रक्षणे । पचि सेचने । इत्याभ्यामिवः प्रत्ययो भवति ॥ पलित्रो गोप्ता ॥ सचिवः सहायः ॥ ५२२ ॥

स्पृशेः श्वः पार च ॥ ५२३ ॥

स्पृशेत् संपर्शे । इत्यस्मात् श्वः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च पार् इत्यादेशो भवति ॥ पार्श्वे स्वाङ्गं समीपं च । पार्श्वो भगवांस्तार्थकरः ॥ ५२३ ॥

कुडितुड्यडेस्वः ॥ ५२४ ॥

एभ्य उवः प्रत्ययो भवति ॥ कुडत् बाल्ये च । कुडुवं प्रसृतं हस्तमानं च ॥ तुडत् तोडने । तुडुवमपनेयद्रव्यम् ॥ अड उद्यमे । अडुवः प्लवः ॥ ५२४ ॥

नीह्णिण्यैप्यापादामाभ्यस्त्वः ॥ ५२५ ॥

एभ्यस्त्वः प्रत्ययो भवति ॥ णीङ् प्रापणे । नेत्वं द्यावापृथिव्यौ चन्द्रश्च ॥ हुङ् दानादनयोः । होत्वं यजमानः समुद्रश्च ॥ इणक् गतौ । एत्वं गमनपरम् ॥ ध्वै चिन्तायाम् । ध्यात्वं ब्राह्मणः ॥ प्यैङ् वृद्धौ । प्यात्वं ब्राह्मणः समुद्रो नेत्रं च ॥ पां पाने । पात्वं पात्रम् ॥ डुदाङ्क् दाने । दात्वं आयुक्तो यज्वा यज्ञश्च ॥ माङ्क माने । मात्वं प्रमेयद्रव्यम् ॥ ५२५ ॥

कृजन्येधिपाभ्य इत्वः ॥ ५२६ ॥

एभ्य इत्वः प्रत्ययो भवति ॥ डुकृङ् करणे । करित्वः करणशीलः ॥ जनैवि प्रादुर्भावे । जनित्वो लोको मातापितरौ द्यावापृथिव्यौ च । जनित्वं कुलम् ॥ एधि वृद्धौ । एधित्वोभिः समुद्रः शैलश्च ॥ पां पाने । पेट्वं तप्तभूमिप्रदेशोमृतं नेत्रं सुखं मानं च ॥ ५२६ ॥

पादावम्यमिभ्यः शः ॥ ५२७ ॥

एभ्यः शः प्रत्ययो भवति ॥ पाङ् रक्षणे । पाशो बन्धनम् ॥ डुदाङ्क् दाने । दाशः कैवर्तः ॥ डुवमू उद्गिरणे । वंशो वेणुः ॥ अम गतौ । अंशो भागः ॥ ५२७ ॥

कृवृभृवनिभ्यः कित् ॥ ५२८ ॥

एभ्यः कित् शः प्रत्ययो भवति ॥ डुकृङ् करणे । कृशस्तनुः ॥ वृग्द वरणे । वृशं शृङ्गवेरं मूलकं लशुनं च ॥ डुडुभृङ्क् पोषणे च । भृशमत्यर्थम् ॥ वन भक्तौ । वश आयत्तः ॥ ५२८ ॥

कीर्वा ॥ ५२९ ॥

कुङ् शब्दे । इत्यस्मात् शः प्रत्ययो [भवति] स च किङ् भवति ॥
कुशो दर्भः ॥ कोशः सारं कुङ्मलं च ॥ ५२९ ॥

किशः के च ॥ ५३० ॥

क्लिशौश् विबाधने । इत्यस्मात् शः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च के इत्यादेशो
भवति ॥ केशा मूर्धजाः ॥ ५३० ॥

उरेशक् ॥ ५३१ ॥

उर गतौ । इत्यस्मात्सौत्रादशक् प्रत्ययो भवति ॥ उरश ऋषिः ॥ ५३१ ॥

कलेष्टित् ॥ ५३२ ॥

कलि शब्दसंख्यानयोः । इत्यस्माद्विदशक् प्रत्ययो भवति ॥ कलशः कुम्भः ।
कलशी दधिमन्थनभाजनम् ॥ ५३२ ॥

पलेराशः ॥ ५३३ ॥

पल गतौ । इत्यस्मादाशः प्रत्ययो भवति ॥ पलाशो ब्रह्मवृक्षः ॥ ५३३ ॥

कनेरीश्वातः ॥ ५३४ ॥

कनै दीप्त्यादौ । इत्यस्मादाशः प्रत्ययो [भवति] ईकारश्चाकारस्य भवति ॥
कीनाशः कर्षको वर्णसंकरः कदर्यश्च । तथा । लुब्धः कीनाशः स्यात्कीनाशोऽप्यु-
च्यते कृतश्च । योश्चात्यामं मांसं स च कीनाशो यमश्चैव ॥ १ ॥ ५३४ ॥

कुलिकनिकणिलिवडिभ्यः किशः ॥ ५३५ ॥

एभ्यः किदिशः प्रत्ययो भवति ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । कुलिशं वज्रम् ।
कनै दीप्त्यादौ । कण शब्दे । कनिशं कणिशं च सस्यमञ्जरी ॥ पल गतौ ।
पलिशं यत्र स्थित्वा मृगा व्यापाद्यन्ते ॥ वड आग्रहणे सौत्रः । वडिशं मत्स्यग्र-
हणम् ॥ ५३५ ॥

बलेर्णिद्वा ॥ ५३६ ॥

बल प्राणनधान्यावरोधयोः । इत्यस्मात्किशः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा
भवति ॥ बालिशो मूर्खः ॥ बलिशं वडिशम् ॥ ५३६ ॥

तिनिशेतिशादयः ॥ ५३७ ॥

तिनिशादयः शब्दाः किशप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ तनेरिच्चातः । तिनिशो
वृक्षः ॥ हणस्तोन्तश्च । इतिशो गोत्रकुटुम्बि ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ ५३७ ॥

मस्ज्यङ्गिभ्यामुशः ॥ ५३८ ॥

आभ्यामुशः प्रत्ययो भवति ॥ दुमस्जोत् शुद्धौ । न्यङ्कुत्रमेधादय इति
गः । मद्गुशो नकुलः ॥ अकुङ् लक्षणे । अङ्कुशः सृणिः ॥ ५३८ ॥

अर्तीण्भ्यां पिशत्तशौ ॥ ५३९ ॥

आभ्यां यथासंख्यं पिश तश इत्येतौ प्रत्ययौ भवतः ॥ ऋक् गतौ । अर्पि-
शमार्द्रमांसं बालवत्साया दुग्धं च ॥ इण्क् गतौ । एतशोश्च ऋषिर्वायुरभिरर्क-
श्च ॥ ५३९ ॥

वृकृतृमीड्माभ्यः षः ॥ ५४० ॥

एभ्यः षः प्रत्ययो भवति ॥ वृग् ट् वरणे । वर्षो भर्ता । वर्षं संवत्सरः ।
वर्षा ऋतुः ॥ कृत् विक्षेपे । कर्ष उन्मानविशेषः ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तर्षः प्लवो
हर्षश्च ॥ मीड् हिंसायाम् । मेष उरभ्रः ॥ मांक् माने । माषो धान्यविशेषो
हेमपरिमाणं च ॥ ५४० ॥

योरूच्च वा ॥ ५४१ ॥

युक् मिश्रणे । इत्यस्मात् षः प्रत्ययो [भव] त्युकारश्चान्तादेशो वा भवति ॥
यूषः पेयविशेषः । यूषा छाया । योषा स्त्री ॥ ५४१ ॥

स्नुपूसूम्बर्कलूभ्यः कित् ॥ ५४२ ॥

स्न्वादिभ्योर्कपूर्वाच्च लुनातेः कित् षः प्रत्ययो भवति ॥ स्नुक् प्रस्नवने । स्नुषा
पुत्रवधूः ॥ पूग्श् पवने । पूषः पवनभाण्डं शूर्पादिः ॥ षून् प्रेरणे । सूषो बल-
म् ॥ मूड् बन्धने । मूषा लोहरक्षणभाजनम् ॥ लूग्श् छेदने । अर्कपूर्वः । अर्कलू-
षः ऋषिः ॥ ५४२ ॥

श्लिषेः शो च ॥ ५४३ ॥

श्लिषच् आलिङ्गने । इत्यस्मात् षः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च शो इत्यादेशो
भवति ॥ शेषो नागराजः ॥ ५४३ ॥

कोरषः ॥ ५४४ ॥

कुङ् शब्दे । इत्यस्मादषः प्रत्ययो भवति ॥ कवषः क्रोधी शब्दका-
रश्च ॥ ५४४ ॥

युजलेराषः ॥ ५४५ ॥

आभ्यामाषः प्रत्ययो भवति ॥ युक् मिश्रणे । यवाषो दुरालभा ॥ जल
घात्ये । जलाषं जलम् ॥ ५४५ ॥

अर्पेरिषः ॥ ५४६ ॥

क्रंक् गतौ । इत्यस्माण्यन्तादिषः प्रत्ययो भवति ॥ अर्पिषमार्द्रमांसम् ॥ ५४६ ॥

महाविभ्यां टित् ॥ ५४७ ॥

आभ्यां टिदिषः प्रत्ययो भवति ॥ मह पूजायाम् । महिषः सैरिभो राजा च । महिषी राजपत्नी सैरिभी च ॥ अव रक्षणादौ । अविषः समुद्रो राजा पर्वतश्च । अविषी द्यौर्भूमिर्गङ्गा च ॥ ५४७ ॥

रुहेर्वृद्धिश्च ॥ ५४८ ॥

रुहं जन्मनि । इत्यस्माद्विदिषः प्रत्ययो [भवति] वृद्धिश्चास्य भवति ॥ रौहिषं तृणविशेषोन्तरिक्षं च । रौहिषो मृगः । रौहिषी वात्या मृगी दूर्वा च ॥ ५४८ ॥

अभिमृभ्यां णित् ॥ ५४९ ॥

आभ्यामिषः प्रत्ययो भवति स च णित् [भवति] ॥ अम गतौ । आमिषं भक्ष्यम् ॥ मृश् हिंसायाम् । मारिषो हिंस्रः ॥ ५४९ ॥

तवेर्वा ॥ ५५० ॥

तव गतौ ॥ इत्यस्मात्सौत्राद्विदिषः प्रत्ययो [भवति] स च णित्वा भवति ॥ ताविषस्तविषश्च स्वर्गः ॥ ताविषं तविषं च बलं तेजश्च ॥ ताविषी तविषी च वात्या देवकन्या च ॥ ५५० ॥

कलेः कित्व च ॥ ५५१ ॥

कलि शब्दसंख्यानयोः । इत्यस्माद्विदिषः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च कित्व इत्यादेशो भवति ॥ किल्विषं पापम् । किल्विषी वेद्या रात्रिः पिशाची च ॥ ५५१ ॥

नञो व्यथेः ॥ ५५२ ॥

नञ्पूर्वात् व्यथिष् भयचलनयोः । इत्यस्माद्विदिषः प्रत्ययो भवति ॥ अव्यथिषः क्षेत्रज्ञः सूर्योभिश्च । अव्यथिषी पृथिवी ॥ ५५२ ॥

कृतृभ्यामीषः ॥ ५५३ ॥

आभ्यामीषः प्रत्ययो भवति ॥ कृत् विक्षेपे । करिषः शुष्कगोमयरणः ॥ तृ प्रवनतरणयोः । तरीषः समर्थः स्तम्भः प्रवश्च ॥ ५५३ ॥

ऋजिशृभ्यः कित् ॥ ५५४ ॥

एभ्यः किदीषः प्रत्ययो भवति ॥ ऋजि गत्यादौ । ऋजीषं धनम् । ऋजी-
षोवस्करः ॥ शृग् हिंसायाम् । शिरीषो वृक्षः ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पुरीषं
शकृत् ॥ ५५४ ॥

अमेर्वरादिः ॥ ५५५ ॥

अम गतौ । इत्यस्माद्वरादिरीषः प्रत्ययो भवति ॥ अम्बरीषं भ्राष्ट्रं व्योम
च । अम्बरीष आदिनृपः ॥ ५५५ ॥

उषेर्णोन्तश्च ॥ ५५६ ॥

उषू दाहे । इत्यस्मादीषः प्रत्ययो [भवति] णकारश्चान्तो भवति ॥ उष्णी-
षो मुकुटं शिरोवेष्टनं च ॥ ५५६ ॥

ऋपृनहिहनिक्लिचलिचपिवपिकृपिहयिभ्य उषः ॥ ५५७ ॥

एभ्य उषः प्रत्ययो भवति ॥ ऋश् गतौ । अरुषो व्रणो हय आदित्यो
वर्णो रोषश्च ॥ पृश् पालनपूरणयोः । परुषः कर्कशः ॥ णहीन् बन्धने । नहुषः
पूर्वो राजा ॥ हनक् हिंसायत्योः । हनुषः क्रोधो राक्षसश्च ॥ कलि शब्दसंख्या-
नयोः । कलुषमप्रसन्नं पापं च ॥ चल कम्पने । चलुषो वायुः ॥ चप सान्त्वने ।
चपुषः शकुनिः ॥ डुवर्षी बीजसंताने । वपुषो वर्णः ॥ कृषौड् सामर्थ्ये । कल्पुषः
क्रियानुगुणः ॥ हय क्लान्तौ च । हयुषौषधिः ॥ ५५७ ॥

विदिपृभ्यां कित् ॥ ५५८ ॥

आभ्यां किदुषः प्रत्ययो भवति ॥ विदक् ज्ञाने । विदुषो विद्वान् ॥ पृश्
पालनपूरणयोः । पुरुषः पुमानात्मा च ॥ ५५८ ॥

अपुषधनुषादयः ॥ ५५९ ॥

अपुषादयः शब्दा उपप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ आपोतेर्ह्रस्वश्च । अपुषोमिः
सरोगश्च ॥ दधातेर्धन् च । धनुषः शैलः ॥ आदियहगात् लक्ष्मादयोपि ॥ ५५९ ॥

खलिफलिवृपृकृजृलम्बिमञ्जिपीयिहन्यद्विमङ्गि-

गण्ड्यर्तिभ्य ऊषः ॥ ५६० ॥

एभ्य ऊषः प्रत्ययो भवति ॥ खल संवये च । खलूषो म्लेच्छजातिः ॥ फल
निष्पत्तौ । फलूषो वीरुत् ॥ वृग्द वरणे । वरूषो भाजनम् ॥ पृश् पालनपूरणयोः ।
परूषो वृक्षविशेषः ॥ कृत् वित्तये । करूषा जनपदः ॥ जृषन् जरसि । जरूष आ-
दित्यः ॥ लबुड् अवसंसने च । लम्बूषो नीरकदम्बो निचुलश्च । मञ्जिः पीयिश्च

सौत्री ॥ मञ्जूषा काष्ठकोष्ठः ॥ पीयूषं प्रत्ययप्रसवक्षीरविकारोभृतं घृतं च ॥ हनक्
हिंसागत्योः । हनूषो राक्षसः ॥ अगु गतौ । अङ्गूषः शकुनिजातिर्हस्ती बाणो
वेगश्च ॥ मगु गतौ । मङ्गूषो जलचरशकुनिः ॥ गडु वदनैकदेशे । गण्डूषो द्रवक-
बलः ॥ ऋक् गतौ । अरूषो रविः ॥ ५६० ॥

कोरदूषाटरूपकारूपशैलूषपिञ्जुषादयः ॥ ५६१ ॥

एत ऊषप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कुरेरदोन्तश्च । कोरदूषः कोद्रवः ॥ आ-
टेररोन्तश्च । आटरूषो वासा । अटनं रूपतीत्यटरूप इति तु पृषोदरादिः ॥ कुण्ठे
वृद्धिश्च । कारूषा जनपदः ॥ शलेरै चातः । शैलूषो नटः ॥ पिजुण् हिंसादौ ।
पिञ्जुषः कर्णशकुल्याभोगः ॥ आदिशब्दात् प्रत्यूषाभ्यूषादयो भवन्ति ॥ ५६१ ॥

कलेर्मषः ॥ ५६२ ॥

कलि शब्दसंख्यानयोः । इत्यस्मान्मषः प्रत्ययो भवति ॥ कल्मषं पा-
पम् ॥ ५६२ ॥

कुलेश्च माषक् ॥ ५६३ ॥

कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । इत्यस्मात्कुलेश्च किन्माषः प्रत्ययो भवति ॥ कुल्मा-
षोर्धस्विन्नं माषादि ॥ कल्माषः शबलः ॥ ५६३ ॥

मावावद्यमिकमिहनिमानिकण्यशिपचिमुचियजिवृतृभ्यः सः ॥ ५६४ ॥

एभ्यः सः प्रत्ययो भवति ॥ मांक् माने । मासखिशद्रात्रः ॥ वांक् गति-
गन्धनयोः । वासा । आटरूपः ॥ वद व्यक्तायां वाचि । वत्सस्तर्णक ऋषिः
प्रियस्य च पुत्रस्याख्यानम् ॥ अम गतौ । अंसो भुजशिखरम् ॥ कमूङ् कान्तौ ।
कंसो लोहजातिर्विष्णोररातिर्हिरण्यमानं च ॥ हनक् हिंसागत्योः । हंसः श्वेतच्छदः ॥
मानि पूजायाम् । मांसं तृतीयो धातुः ॥ कष हिंसायाम् । कक्षस्तृणगहनारण्यं शरी-
रावयवश्च ॥ अशौटि व्याघ्रौ । अक्षाः प्रासकाः । अक्षाणीन्द्रियाणि रथचक्राणि च ॥
डुपचीष् पाके । पक्षोर्धमासो वर्गः शकुन्यवयवः सहायः साध्यं च ॥ मुल्लंतीमो
क्षणे । मोक्षो मुक्तिः ॥ यजीं देवपूजादौ । यक्षो गुह्यकः ॥ वृग्श् वरणे । वसो
देशः समुद्रश्च ॥ तृ ङ्वनतरणयोः । तसो वीतंसः सूर्यश्च ॥ वसंतस्योर्बाहुलकान्न
पत्वम् ॥ ५६४ ॥

व्यवाभ्यां तनेरीख वेः ॥ ५६५ ॥

वि अव इत्येताभ्यां परात्तनेतिः सः प्रत्ययो [भवति] वेरीकारश्चान्तादेशो
भवति ॥ वीतंसः शकुन्यवरोधः ॥ अवतंसः कर्णपूरः ॥ ५६५ ॥

पुषेः प्रप् च ॥ ५६६ ॥

पुषू दाहे । इत्यस्मात्सः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च प्रप् इत्यादेशो भवति ॥
शक्षं नक्षत्रं वृक्षश्च ॥ ५६६ ॥

ऋजिरिषिकुषिकृतिव्रश्च्युन्दिशृभ्यः कित् ॥ ५६७ ॥

एभ्यः कित्सः प्रत्ययो भवति ॥ ऋजि गत्यादौ । ऋक्षं नक्षत्रम् । ऋक्षोच्छ-
भलः ॥ रिष हिंसायाम् । रिक्षा यूकाण्डम् । लत्वे । लिक्षा सैव ॥ कुषश्च निष्कर्षे ।
कुक्षो गर्भः । कुक्षं गर्तः ॥ कृतैत् छेदने । कृत्सो गोत्रकृदोदनं वक्त्रं दुःखजातं
च ॥ ओत्रश्चैत् छेदने । वृक्षः पादपः ॥ उन्दैप् छेदने । उत्सः समुद्र आकाश
जलं जलाशयश्च । उत्सं स्रोतः ॥ शृश् हिंसायाम् । शीर्षे शिरः ॥ ५६७ ॥

गुधिगृधेस्त च ॥ ५६८ ॥

आभ्यां कित्सः प्रत्ययो [भवति] तकारश्चान्तादेशो भवति ॥ गुधच् परिवेष्टने ।
गुत्सो रोषस्तृणजातिश्च ॥ गृधून् अभिकाङ्क्षायाम् । गृत्सो विप्रः आ गृधोभिलाष-
श्च ॥ तकारविधानमादिचतुर्थत्वबाधनार्थम् ॥ ५६८ ॥

तप्यणिपन्यत्यविरधिनभिनम्यमिचमितमिचटयतिपतेरसः ॥ ५६९ ॥

एभ्योसः प्रत्ययो भवति ॥ तपं संतापे । तपस आदित्यः पशुधर्मो धर्मश्च ॥
अण शब्दे । अणसः शकुनिः ॥ पनि स्तुतौ । पनसः फलवृक्षः ॥ अली भूषणादौ ।
अलसो निरुत्साहः ॥ अव रक्षणादौ । अवसो भानू राजा च । अवसं चापं पाथे-
यं च ॥ रधौच् हिंसासंराद्धयोः । रध इटि तु परोक्षायामेवेति नागमे । रन्धसो-
न्धकजातिः ॥ णभच् हिंसायाम् । नभस ऋतुराकाशः समुद्रश्च ॥ णमं प्रह्ववे ।
नमसो वेत्रः प्रणामश्च ॥ अम गतौ । अमसः काल आहारः संसारो रोगश्च ॥
चमू अदने । चमसः सोमपात्रं मन्त्रपूतं पिष्टं च । चमसी मुद्रादिभि[त्त]कृता ॥
तमूच् काङ्क्षायाम् । तमसोन्धकारः । तमसा नाम नदी ॥ चटण् भेदे । चटस-
श्चर्मपुटः ॥ अत सातत्यगमने । अतसो वायुरात्मा वनस्पतिजातिश्च । अतस्योपधिः ॥
पतू गतौ । पतसः पतंगः ॥ ५६९ ॥

सृवयिभ्यां णित् ॥ ५७० ॥

आभ्यां णित्सः प्रत्ययो भवति ॥ सृ गतौ । सारसः पक्षिविशेषः ॥ वयि
गतौ । वायसः काकः ॥ ५७० ॥

वहियुभ्यां वा ॥ ५७१ ॥

आभ्यामसः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥ वहीं प्रापणे । वाहसो

नद्धाञ्शकटमजगरो वहनजीवश्च ॥ वहसोनद्धाञ्शकटं च ॥ युक् मिश्रणे । यावसं
भक्तं तृणं मित्रं च ॥ यवसमश्चादिवासोर्न च ॥ ५७१ ॥

दिवादिरभिलभ्युरिभ्यः कित् ॥ ५७२ ॥

दिवादिभ्यो रभिलभ्युरिभ्यश्च किदसः प्रत्ययो भवति ॥ दीव्यते । दिव-
सौ वासरः ॥ व्रीडयनेर्लट्त्वे । व्रीलसो लज्जावान् ॥ नृत्यते । नृतसो नर्तकः ॥
क्षिप्यते । क्षिासो योद्धा ॥ सीव्यते । सिंवसः श्लोको वखं च ॥ श्रीव्यते । श्रिवसो
गतिमान् ॥ इष्यते । इषस इष्वाचार्यः ॥ रभिं राभस्ये । रभसः संरम्भ उद्धर्षो-
गम्भीरश्च ॥ डुलभिष् प्राप्नो । लभसो याचकः प्राप्तिश्च ॥ उरिः सौत्रः । उरस ऋषिः
॥ ५७२ ॥

फनसतामरसादयः ॥ ५७३ ॥

फनसादयः शब्दा असप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ फण गतौ । नश्च । फन-
सः पनसः ॥ तमेररोन्तो वृद्धिश्च । तामरसं पद्मम् ॥ आदिशब्दात् कीकसबुक्-
सादयो भवन्ति ॥ ५७३ ॥

युवलिभ्यामासः ॥ ५७४ ॥

आभ्यामासः प्रत्ययो भवति ॥ युक् मिश्रणे । यवासो दुरालभा ॥ बल
प्राणनधान्यावरोधयोः । बलासः श्लेष्मा ॥ ५७४ ॥

किलेः कित् ॥ ५७५ ॥

किलत् श्रैत्यक्रीडनयोः । इत्यस्मात्किदासः प्रत्ययो भवति ॥ किलासं
सिध्मम् । किलासी पाककर्परम् ॥ ५७५ ॥

तलिकसिभ्यामीसण् ॥ ५७६ ॥

आभ्यामीसण् प्रत्ययो भवति ॥ तलण् प्रतिष्ठायाम् । तालीसं गन्धद्रव्यम् ॥
कस गतौ । कासीसं धातुजमौषधम् ॥ ५७६ ॥

सेर्डित् ॥ ५७७ ॥

षिण्ट् बन्धने । इत्यस्माद्धिदीसण् प्रत्ययो भवति ॥ सीसं लोहजातिः ॥ ५७७ ॥

त्रपेरुसः ॥ ५७८ ॥

त्रपौषि लज्जायाम् । इत्यस्मादुसः प्रत्ययो भवति ॥ त्रपुसं कर्कटिका ।
विधानसामर्थ्यबलात् षत्वाभावः ॥ ५७८ ॥

पटिवीभ्यां टिसडिसौ ॥ ५७९ ॥

आभ्यां यथासंख्यं टिसो डिदिसश्च प्रत्ययौ भवतः ॥ पट गतौ । पट्टिस आ-
युधविशेषः ॥ वीक् प्रजननादौ । विसं मृणालम् ॥ ५७९ ॥

तसः ॥ ५८० ॥

पटिवीभ्यां तसः प्रत्ययो भवति ॥ पट्टसखिशूलम् ॥ त्रेतसो वानीरः ॥ ५८० ॥

इणः ॥ ५८१ ॥

एतेस्तसः प्रत्ययो भवति ॥ एतसोर्ध्वर्युः ॥ ५८१ ॥

पीडो नसक् ॥ ५८२ ॥

पीङ्च् पाने । इत्यस्मात्किन्नसः प्रत्ययो भवति ॥ पीनसः श्लेष्मा ॥ ५८२ ॥

कुकुरिभ्यां पासः ॥ ५८३ ॥

आभ्यां पासः प्रत्ययो भवति ॥ डुकृङ् करणे । कर्पासः पितृप्रकृतिर्वीरुच ॥
कुरत् शब्दे । कूर्पासः कञ्चुकः ॥ ५८३ ॥

कलिकुलिभ्यां मासक् ॥ ५८४ ॥

आभ्यां किन्मासः प्रत्ययो भवति ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कल्मासं
शबलम् ॥ कुल बन्धुसंस्त्यानयोः । कुल्मासमर्धस्विन्नं माषादि ॥ ५८४ ॥

अलेरम्बुसः ॥ ५८५ ॥

अली भूषणादौ । इत्यस्मादम्बुसः प्रत्ययो भवति ॥ अलम्बुसो यातुधानः ।
अलम्बुसा नामौषधिः ॥ ५८५ ॥

लूगो हः ॥ ५८६ ॥

लुनातेर्हः प्रत्ययो भवति ॥ लोहं सुवर्णादि ॥ ५८६ ॥

कितो गे च ॥ ५८७ ॥

कित निवासे । इत्यस्मात् हः प्रत्ययो[भव]त्यस्य च गे इत्यादेशो भवति ॥
गेहं गृहम् ॥ ५८७ ॥

हिंसेः सिम् च ॥ ५८८ ॥

हिसुप् हिंसायाम् । इत्यस्मात् हः प्रत्ययो[भव]त्यस्य च सिमित्यादेशो
भवति ॥ सिंहो मृगराजः ॥ ५८८ ॥

कृपृकृटिपटिमटिलटिललिलपलिकल्यनिरगिलगेरहः ॥ ५८९ ॥

एभ्योहः प्रत्ययो भवति ॥ कृत् विक्षेपे । करहो धान्यावपनम् ॥ पृश् पालनपूर-

णयोः । परहः शंकरः ॥ कटे वर्षावरणयोः । कटहः पर्जन्यः कर्णवच्च कालायसभा-
जनम् ॥ पट गतौ । पटहो वाद्यविशेषः ॥ मट सादे सौत्रः । मटहो ह्रस्वः ॥ लट बाल्ये ।
लटति विलसति । लटहो विलासवान् ॥ ललिण् ईप्सायाम् । ललहो लीलावान् ॥
पल गतौ । पलह आवापः ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलहो युद्धम् ॥ अनक्
प्राणने । अनहो नीरोगः ॥ रगे शङ्कायाम् । रगहो नटः ॥ लगे सङ्गे । लगहो
मन्दः ॥ ५८९ ॥

पुलेः कित् ॥ ५९० ॥

पुल महत्त्वे । इत्यस्मात्किदहः प्रत्ययो भवति ॥ पुलहः प्रजापतिः ॥ ५९० ॥

वृकटिशमिभ्य आहः ॥ ५९१ ॥

एभ्य आहः प्रत्ययो भवति ॥ वृगट् वरणे । वराहः सूकरः ॥ कटे वर्षा-
वरणयोः । कटहः कर्णवत्कालायसभाजनम् ॥ शमूच् उपशमे । शमाह आ-
श्रमः ॥ ५९१ ॥

विलेः कित् ॥ ५९२ ॥

विलत् वरणे । इत्यस्मात्किदाहः प्रत्ययो भवति ॥ विलाहो रहः ॥ ५९२ ॥

निर इण ऊहश् ॥ ५९३ ॥

निर्पूर्वात् इण्क् गतौ । इत्यस्मात् शिदूहः प्रत्ययो भवति ॥ निर्यूहः सौधा-
दिकाष्ठनिर्गमः ॥ ५९३ ॥

दस्त्यूहः ॥ ५९४ ॥

ददातेस्त्यूहः प्रत्ययो भवति ॥ दात्यूहः पक्षिविशेषः ॥ ५९४ ॥

अनेरोकहः ॥ ५९५ ॥

अनक् प्राणने । इत्यस्मादोक्कहः प्रत्ययो भवति ॥ अनोकहो वृक्षः ॥ ५९५ ॥

वल्लरक्षः ॥ ५९६ ॥

वलि संवरणे । इत्यस्मादक्षः प्रत्ययो भवति ॥ वलक्षः शुक्रः ॥ ५९६ ॥

लाक्षाब्राक्षामिक्षादयः ॥ ५९७ ॥

लाक्षादयः शब्दा अक्षप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ लसेरा च । लाक्षा जतु ॥
रसेर्ब्रा च । ब्राक्षा मृद्बीका ॥ आङ्पूर्वात् मृदेरन्त्यस्वरादेर्लुक् प्रत्ययादेरित्वं च ।
आमिक्षा हविर्विशेषः ॥ आदिग्रहणात् चुप मन्दायां गतौ । इत्यस्य । चोक्षो याम-
रागः शुद्धं च ॥ एवं पीयूक्षादयोपि ॥ ५९७ ॥

समिण्णिकषिभ्यामाः ॥ ५९८ ॥

सम्पूर्वात् इण्क् गतौ । इत्यस्मात् निपूर्वात् कष हिंसायाम् । इत्यस्माच्च
आः प्रत्ययो भवति ॥ समया पर्वतम् ॥ निकषा पर्वतम् ॥ समीपासूयावाचि-
नावेतौ ॥ ५९८ ॥

दिविपुरिवृषिमृषिभ्यः कित् ॥ ५९९ ॥

एभ्यः किदाः प्रत्ययो भवति ॥ दिवूच् क्रीडाजयेच्छापणिद्युतिस्तुतिगति-
षु । दिवाहः ॥ पुरत् अग्रगमने । पुरा भूतकालवाची ॥ वृषू सेचने । वृषा प्रबल-
मित्यर्थः ॥ मृषीच् तितिक्षायाम् । मृषाभूतमित्यर्थः ॥ ५९९ ॥

वेः साहाभ्याम् ॥ ६०० ॥

त्रिपूर्वाभ्यां षोच् अन्तर्कर्मणि । ओहांक् त्यागे । इत्येताभ्यामाः प्रत्ययो
भवति ॥ विसा चन्द्रमा बुद्धिश्च । तालव्यान्तोयमित्येके ॥ विहा विहगः स्वर्ग-
श्च ॥ ६०० ॥

वृमिथिदिशिभ्यस्थयटच्चाश्चान्ताः ॥ ६०१ ॥

एभ्यः किदाः प्रत्ययो भवति यथासंख्यं थकारयकारटच्काराश्चान्ता भव-
न्ति ॥ वृग्ट् वरणे । वृथानर्थकम् ॥ मिथृग् मेधाहिंसयोः । मिथ्या मृषा निष्कलं
च ॥ दिशीन् अतिसर्जने । दिष्ट्या प्रीतिवचनम् ॥ ६०१ ॥

मुचिस्वदेर्ध च ॥ ६०२ ॥

आभ्यां किदाः प्रत्ययो [भवति] धकारश्चान्तस्य भवति ॥ मुचूंती मोक्षणे ।
मुधानिमित्तम् ॥ प्वदि आस्यादने । स्वधा पितृबलिः ॥ ६०२ ॥

सोर्ब्रूग आह च ॥ ६०३ ॥

सुपूर्वात् ब्रूतेराः प्रत्ययो [भव] त्याह इति चास्यादेशो भवति ॥ स्वाहा
देवतातर्पणम् ॥ ६०३ ॥

सनिक्षमिदुषेः ॥ ६०४ ॥

एभ्यो धातुभ्य आः प्रत्ययो भवति ॥ षण्यूयी दाने । सना नित्यम् ॥
क्षमौषि सहने । क्षमा भूः क्षान्तिश्च ॥ दुषंच् वैकुल्ये । दोषा रात्रिः ॥ ६०४ ॥

डित् ॥ ६०५ ॥

धातोर्बहुलमाः प्रत्ययो भवति स च डिङ्भवति ॥ मर्निच् ज्ञाने । मा निषेधे ॥
षोच् अन्तर्कर्मणि । सावसानम् ॥ अनक् प्राणने । आ स्मरणादौ ॥ प्रीङ्च् प्रीतौ ।
प्रा स्मयने । हनंक् हिंसागत्योः । हा विषादे ॥ वन भक्तौ । वा विकल्पे ॥

रांक् दाने । रा दीप्तिः ॥ भांक् दीप्तौ । भा । सहपूर्वः । सभा परिषत् ॥ ना-
स्तीति सहस्य सः ॥ ६०५ ॥

स्वरेभ्य इः ॥ ६०६ ॥

स्वरान्तेभ्यो धातुभ्य इः प्रत्ययो भवति ॥ जिं अभिभवे । यजी राजा ॥
हिंट् गतिवृद्धयोः । हयिः कामः ॥ रुक् शब्दे । रविः सूर्यः ॥ कुंक् शब्दे । क-
विः काव्यकर्ता ॥ टुंक् स्तुतौ । स्तविरुद्गाता ॥ लूग्श् छेदने । लविर्दात्रम् ॥ पूग्श्
पवने । पविर्वायुर्वचं पवित्रं च ॥ भू सत्तायाम् । भविः सत्ता चन्द्रो विधिश्च ॥
क्रंक् गतौ । अरिः शत्रुः ॥ हंग् हरणे । हरिरिन्द्रो विष्णुश्चन्दनं मर्कटादिश्च । हरयः
शक्राश्वाः ॥ टुडुभृग्क् पोषणे च । भारिर्वसुधा ॥ सं गतौ । सरिर्मेषः ॥ पृग्श् पालनपू-
रणयोः । परिभूमिः ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तरिर्नौः ॥ दृग्श् विदारणे । दरिर्महाभिदा ॥
मृग्श् हिंसायाम् । प्यन्तः । मारिरशिवम् ॥ वृग्श् वरणे । वरिर्विष्णुः । प्यन्तात् ।
वारिर्हस्तिबन्धनम् । वारि जलम् ॥ ६०६ ॥

पदिपठिपचिस्थलिहलिकलिवलिवल्लिपल्लिकटिचटिवटिवधि-
गाभ्यार्चिवन्दिनन्द्यविवशिवाशिकाशिछिर्दितन्लिमन्लिखण्डिमाण्डि-
चण्डित्यज्जिमस्यसिवनिध्वनिसनिगमितमिग्रन्थिग्रन्थि-

जनिमण्यादिभ्यः ॥ ६०७ ॥

एभ्य इः प्रत्ययो भवति ॥ पदिच् गतौ । पदी राशिर्मोक्षमार्गश्च ॥ पठ
व्यक्तायां वाचि । पठिर्विद्वान् ॥ डुपचीष् पाके । पचिरग्निः ॥ श्ल स्थाने । स्थ-
लिर्दानशाला ॥ हल विलेखने । हलिर्हलः ॥ कलि शब्दसंख्यानयोः । कलिः
कलहो युगं च ॥ बल प्राणनधान्यावरोधयोः । बलिर्देवतोपहारो दानवश्च ॥ बलि
बल्लि संवरणे । बलिस्त्वक्तरंगः । बल्लिर्हरण्यशलाका लता च ॥ पल्ल गतौ ।
पल्लिर्मुनीनामाश्रमो व्याधसंस्त्यायश्च ॥ कटे वर्षावरणयोः । कटिः स्वाङ्गम् ॥
चटण् भेदे । चटिर्वर्णः ॥ वट वेष्टने । वटिर्गुलिका तन्तुः शूना च नाभिर्वर्णश्च ॥
वधि बन्धने । वधिः क्रियाशब्दः ॥ गाधृङ् प्रतिष्ठालिप्साग्रन्थेषु । गाधिर्विश्वामि-
त्रपिता ॥ अर्च पूजायाम् । अर्चिरग्निशिखा ॥ वदुङ् स्तुत्यभिवादनयोः । वन्दि-
र्यहणिः ॥ टुनदु समृद्धौ । नन्दिरीश्वरः प्रतीहारो भेरिश्च ॥ अव रक्षणादौ ।
अविर्ह्यायुः ॥ वशक् कान्तौ । वशिर्वशिता ॥ वाशिच् शब्दे । वाशिः कान्ती
रश्मिर्गोमायुरग्निः शब्दः प्रजननप्राप्ता चतुष्पाज्जलदश्च ॥ काशृङ् दीप्तौ । काशयो
जनपदः ॥ छर्दण् वमने । छर्दिर्वमनम् ॥ तन्विण् कुटुम्बधारणे । तन्विर्वीणासूत्रम् ॥

मन्त्रिण् गुप्त्रभाषणे । मन्त्रिः सचिवः ॥ खडुण् भेदे । खण्डिः प्रहारम् ॥
 मडु भूषायाम् । मण्डिर्मृद्वाजनपिधानम् ॥ चडुड् कोपे । चण्डिर्भामिनी ॥ यतैड्
 प्रयत्ने । यतिर्भिक्षुः ॥ अञ्जौप् व्यक्तिभक्षणगतिषु । अञ्जिः सज्जः पेषणी पेजो
 गतिश्च । समञ्जिः शिशुः ॥ मसैच् परिणामे । मसिः शस्त्री ॥ असूच् क्षेपणे ।
 असिः खड्गः ॥ वनूयी यात्रने । वनिः साधुर्याच्या शकुनिरभिश्च ॥ ध्वन शब्दे ।
 ध्वनिर्नादः ॥ षन भक्तौ । सनिः संभक्ता पन्था दानं म्लेच्छो नदीतटं च ॥ गमूं
 गतौ । गमिराचार्यः ॥ तमूच् काङ्क्षायाम् । तमिरलसः ॥ ग्रन्थश्च संदर्भे ।
 ग्रन्थश्च मोचनप्रतिहर्षणयोः । ग्रन्थिः ग्रन्थश्च पर्वसंध्यादि ॥ जनैचि प्रादुर्भावे ।
 जनिर्वधूः कुलाङ्गना भगिनी प्रादुर्भावश्च ॥ मण शब्दे । मणी रत्नम् ॥ आदि-
 ग्रहणात् वहीं प्रापणे । वहिरश्चः ॥ खाद् भक्षणे । खादिः आ ॥ दधि धारणे ।
 दधि क्षीरविकारः ॥ खल संचये च । खलिः पिण्याकः ॥ शचि व्यक्तायां वाचि ।
 शचीन्द्राणी । इतोत्तरार्थादिति गौरादित्वाद्वा डीः ॥ इत्यादयोपि भवन्ति ॥ ६०७ ॥

किलिपिलिपिशिचिटिनुटिनुण्डितुण्डिकुण्डिभण्डिहुण्डिहण्डिपिण्डि-

चुल्लिबुधिमथिरुहिदिविकीर्त्यादिभ्यः ॥ ६०८ ॥

एभ्य इः प्रत्ययो भवति ॥ किल्त् शैत्यक्रीडनयोः । केलिः क्रीडा ॥
 पिलण् क्षेपे । पेलिः क्षुद्रपेला ॥ पिशत् अवयवे । पेशिर्मसखण्डम् ॥ चिट्
 प्रेक्ष्ये । चेटिर्दारिका प्रेक्ष्या च ॥ नुटत् छेदने । ण्यन्तः । नोटिश्चन्द्रः ॥ शुटु
 शोषणे । शुण्डिर्विश्वभेषजम् ॥ तुडुड् तोडने । तुण्डिरास्यं प्रवृद्धा च नाभिः ॥ कुडुड्
 दाहे । कुण्डिर्जलभाजनम् ॥ भडुड् परिभाषणे । भण्डिः शकटम् ॥ हुडुड्
 संघाते । हुण्डिः पिण्डित ओदनः ॥ हिडुड् गतौ च । हिण्डी रात्रौ रक्षाचारः ॥
 पिडुड् संघाते । पिण्डिर्निष्पीडितस्नेहपिण्डः ॥ चुल्ल हावकरणे । चुल्ली रन्धन-
 स्थानम् ॥ बुधिच् ज्ञाने । बोधिः सम्यग्ज्ञानम् ॥ मिथृग् मेधाहिंसयोः । मेथिः
 खलमध्यस्थूणा ॥ रुहं जन्मनि । रोहिः सस्थं जन्म च ॥ दिवूच् क्रीडादौ । देवि-
 भूमिः ॥ कृतण् संशब्दने । णिजन्तः । कीर्तिर्यशः ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ ६०८ ॥

नाम्युपान्त्यकृगृशृपृड्भ्यः कित् ॥ ६०९ ॥

नाम्युपान्त्येभ्यः क्रादिभ्यश्च किदिः प्रत्ययो भवति ॥ लिखत् अक्षरविन्यासे ।
 लिखिः शिल्पम् ॥ शुच शोके । शुचिः पूतो विद्वान्धर्म आषाढश्च ॥ रुचि
 अभिप्रीत्यां च । रुचिर्दीप्तिरभिलाषश्च ॥ भुजं पालनाभ्यवहारयोः । भुजिरभी

राजा कुटिलं च ॥ कुणत् शब्दोपकरणयोः । कुणिर्विकलो हस्तो हस्तविकलश्च ॥
 सृजन्तं विसर्गे । सृजिः पन्थाः ॥ श्रुति दीप्तौ । श्रुतिर्दीप्तिः ॥ ऋत घृणागतिस्पर्धेषु ।
 ऋतिर्यतिः ॥ छिद्वंषी द्वैधीकरणे । छिदिच्छेत्ता परशुश्च ॥ मुदि हर्षे । मुदिर्बालः ॥
 भिद्वंषी विदारणे । भिदिर्वञ्चं सूचको भेत्ता च ॥ ऊद्वृषी दीप्तिदेवनयोः ।
 दृदी रथकारः ॥ लिपीन्त उपदेहे । लिपिरक्षरजातिः ॥ तुर त्वरणे सौत्रः ।
 तुरिस्तन्तुवायोपकरणम् ॥ दुलण उत्क्षेपे । दुलिः कच्छपः ॥ त्विर्वी दीप्तौ ।
 त्विषिर्दीप्तिस्त्विषिमान्राजवर्चस्वी च ॥ कृषीन्त विलेखने । कृषिः कर्षणं कर्षणमूमिश्च ॥
 ऋषैत् गतौ । ऋषिर्मुनिर्वेदश्च ॥ कुषश् निष्कर्षे । कुषिः शुषिरम् ॥ शुषेच् शोषणे ।
 शुषिच्छिद्रं शोषणं च ॥ हपू अलीके । हषिरलीकवादी दीप्तिस्तुष्टिश्च ॥
 णुहौच् उद्गिरणे । स्नुहिर्वृक्षः ॥ कृत् विक्षेपे । किरिः शूकरो मूषिको गन्धर्वो गर्तश्च ॥
 गृत् निगरणे । गिरिर्नगः कन्दुकश्च ॥ गृश् हिंसायाम् । शिरिर्हिंस्रः शोकः खड्गः पाषाणश्च ॥
 पृश् पालनपूरणयोः । पुरिर्नगरं राजा पूरयिता च ॥ पूड् पवने । पुविर्वातः ॥ ६०९ ॥

विदिवृतेर्वा ॥ ६१० ॥

आभ्यामिः प्रत्ययो भवति स च किद्वा भवति ॥ विदक् ज्ञाने । विदिः शिल्पी ।
 वेदिरिज्यादिस्थानम् ॥ वृतूड् वर्तने । वृतिः कण्टकशाखावरणम् । निर्वृतिः सुखम् ।
 वर्तिर्द्रव्यं दीपाङ्गं च ॥ ६१० ॥

तृभ्रम्यद्यापिदम्भिभ्यस्तित्तिरभृमाधापदेभाश्च ॥ ६११ ॥

एभ्यः किदिः प्रत्ययो [भव]त्येषां च यथासंख्यं तित्तिर भृम अध अप देभ इत्यादेशा भवन्ति ॥
 तृ ब्रवनतरणयोः । तित्तिरिः शकुनिजातिः प्रवक्ता च वेदशाखायाः ॥ भ्रमू चलने ।
 भूमिर्वायुर्हस्ती जलं च । बाहुलकाद्भृमादेशाभावे । भ्रमिर्भ्रमः ॥ अदं प्सांक् भक्षणे ।
 अधुपरिभावे । अध्यागच्छति ॥ आपूट् व्याप्तौ । अपि समुच्चयादौ । पुक्षोपि न्यग्रोघोपि ॥
 दम्भूट् दम्भे । देभिः शरासनम् ॥ ६११ ॥

मेनेरुदेतौ चास्य वा ॥ ६१२ ॥

मनिच् ज्ञाने । इत्यस्मादिः प्रत्ययो [भव] त्यकारस्य च उकार-एकारौ वा भवतः ॥
 मुनिर्ज्ञानवान् ॥ मेनिः संकल्पः ॥ मनिर्धूमवर्तिः ॥ ६१२ ॥

क्रामितमिस्तम्भेरिच्च नमेस्तु वा ॥ ६१३ ॥

एभ्यः किदिः प्रत्ययो [भव] त्यकारस्य च इकारो भवति नमेः पुनरकारस्य

विकल्पेन इकारः ॥ क्रमू पादविक्षेपे । क्रिमिः क्षुद्रजन्तुः ॥ तमूच् काङ्क्षायाम् ।
तिमिर्महामत्स्यः ॥ स्तम्भिः सौत्रः । स्तिभिः केतकादिसूची हृदयं समुद्रश्च ॥
णमं प्रहृत्वे । निमी राजा । नमिर्विद्याधराणामाद्यस्तीर्यकरश्च ॥ ६१३ ॥

अम्भिकुण्ठकम्प्यंहिभ्यो नलुक् च ॥ ६१४ ॥

एभ्य इः प्रत्ययो [भवति] नकारस्य च लुग्भवति ॥ अभुङ् शब्दे ।
अभ्याभिमुख्येव्ययम् । अभ्याग्नि शलभाः पतन्ति ॥ कुटु आलस्ये च । कुटिर्वृक्षः
पापं वृषलो देहो गेहं कुटारश्च ॥ कपुङ् चलने । कपिरग्निर्वानरश्च ॥ अहुङ् गतौ ।
अहिः सर्पो वृत्रो वप्रश्च ॥ ६१४ ॥

उभेर्द्वित्रौ च ॥ ६१५ ॥

उभत् पूरणे । इत्यस्मादिः प्रत्ययो भवत्यस्य च इत्रावित्यादेशौ भवतः ॥
द्वौ द्वितीयो द्विमुनि व्याकरणस्य ॥ त्रयस्तृतीयस्त्रिमुनि व्याकरणस्य ॥ ६१५ ॥

नीवीप्रहभ्यो डित् ॥ ६१६ ॥

एभ्यो डिदिः प्रत्ययो भवति ॥ णीङ् प्रापणे । निव्रसति ॥ वीङ् प्रजन-
नादौ । विस्तन्तुवायः पक्ष्युपसर्गश्च ॥ यथा विभवति ॥ हङ् हरणे । प्रपूर्वः ।
प्रहिः कूप उदपानं च ॥ ६१६ ॥

वौ रिचेः स्वराच्चोन्तश्च ॥ ६१७ ॥

वावुपसर्गे सति रिचृपी विरेचने । इत्यस्मादिः प्रत्ययो [भवति] स्वरात्परो-
न्तश्च भवति ॥ विरिञ्चिर्ब्रह्मा ॥ ६१७ ॥

कमिवमिजमिघसिशलिफलितलितडिवजिब्रजिध्वजिराजिपणिवणिवदि-

सदिहदिहानिसहिवहितपिवपिभटिकञ्चिसंपतिभ्यो

णित् ॥ ६१८ ॥

एभ्यो णिदिः प्रत्ययो भवति ॥ कमूङ् कान्तौ । कामिर्वस्तुकः कामी च ॥
टुवमू उद्गिरणे । वामिः स्त्री ॥ जमू अदने । जामिर्भगिनी तृणं जनपदश्चैकः ॥
घसूं अदने । घासिः संग्रामो गतौग्निर्बहुभुक् च ॥ शल गतौ । शालिर्नीहिराजः ॥
फल निष्पत्तौ । फालिर्दलम् ॥ तलण् प्रतिष्ठायाम् । तालिर्वृक्षजातिः ॥ तडण् आ-
घाते । ताडिः स एव ॥ वज्र व्रज ध्वज गतौ । वाजिरश्चः पुङ्खावसानं च ॥
व्राजिः पद्धतिः पिटकजातिश्च ॥ ध्वाजिः पताकाश्च ॥ राजृङ् दीप्तौ । राजिः
पङ्क्तिर्लेखा च ॥ पाणि व्यवहारस्तुत्योः । पाणिः करः ॥ वण शब्दे । वाणिर्वाक् ।

ड्याम् । वाणी ॥ वद व्यक्तायां वाचि । वादिर्वाग्मी वीणा च ॥ षद्वं विशरण-
गत्यवसादनेषु । सादिरद्वारोहः सारथिश्च ॥ हर्दिं पुरीषोत्सर्गे । हादिलूता ॥
हनंकृ हिंसागत्योः । घातिः प्रहरणम् । केचित्तु हानिरर्थनाश उच्छित्तिश्चेत्युदाह-
रन्ति । तत्र बाहुलकात् ङिति घादिति घात्त भवति । बाहुलकादेव णित्त्ववि-
कल्पे । हनिरायुधम् ॥ षहि मर्षणे । साहिः शैलः ॥ वहीं प्रापणे । वाहिरनङ्गान् ॥
तपं संतापे । तापिर्दानवः ॥ डुवपीं बीजसंताने । वापिः पुष्करिणी ॥ भट भृतौ ।
भाटिः छुरतमूल्यम् ॥ कचुड् दीप्तौ । काञ्चिर्मेखला पुरी च । णित्करणादनु-
पान्त्यस्यापि वृद्धिः ॥ पतू गतौ । सम्पूर्वात् । संपातिः पक्षिराजः ॥ ६१८ ॥

कृशुकुटिग्रहिखन्यणिकष्यलिपलिचरिवसिगण्डिभ्यो वा ॥ ६१९ ॥

एभ्य इः प्रत्ययो [भवति] स च णिङ्वा भवति ॥ डुकृङ्ग करणे । कारिः
शिल्पी । करिर्हस्ती विष्णुश्च ॥ शृशृ हिंसायाम् । शारिर्वृतोपकरणं हस्तिपर्याणं
शारिका च । शरिर्हिंसा शूलश्च ॥ कुटत् कौटिल्ये । कोटिरश्विरग्रभागोष्ट्रं चाङ्क-
स्थानम् । कुटिर्गृहं शरीराङ्गं च ॥ ग्रहीश्च उपादाने । ग्राहिः पतिः । ग्रहिर्वेणुः ॥
खनून् अवदारणे । खानिः खनिश्च निधिराकरस्तडागं च ॥ अण शब्दे । आणि-
रणिश्च द्वारकीलिका ॥ कष हिंसायाम् । काषिः कर्षकः । कषिर्निकषोपलः काष्ठ-
मश्वकर्णः खनित्रं च ॥ अली भूषणादौ । आलिः पङ्क्तिः सखी च । अलिर्भ्रम-
रः ॥ पल गतौ । पालिर्जलसेतुः कर्णपर्यन्तश्च । पलिः संस्त्यायः ॥ चर भक्षणे च ।
चारिः पशूनां भक्ष्यम् । चरिः प्राकारशिखरं विषयो वायुः पशुः केशोर्णा च ॥
वसं निवासे । वासिस्तक्षोपकरणम् । वसिः शय्याभिर्गृहं रात्रिश्च ॥ गडु वदनैकदेशे ।
गण्डिर्गण्डिका । णित्त्वपक्षेनुपान्त्यस्यापि वृद्धौ । गाण्डिर्धनुस्पर्ष ॥ ६१९ ॥

पादाच्चात्यजिभ्याम् ॥ ६२० ॥

पादशब्दपूर्वाभ्यां केवलाभ्यां चात्यजिभ्यां णिदिः प्रत्ययो भवति ॥ अतः
सातत्यगमने । अज क्षेपणे च । पादाभ्यामततीति । अजतीति वा । पदातिः ।
पदाजिः । पदः पादस्याज्यातिगोपहत इति पदभावः । उभावपि पत्तिवाचिनौ ॥
आतिः पक्षी । छपूर्वात् । स्वातिर्वायव्यनक्षत्रम् ॥ आजिः संग्रामः स्पर्धावधिश्च ॥
॥ ६२० ॥

नहेर्भ च ॥ ६२१ ॥

णहींच् बन्धने । इत्यस्माणिदिः प्रत्ययो भवति भकारश्चान्तादेशो भवति ॥
नाभिरन्त्यकुलकरश्चक्रमध्यं शरीरावयवश्च ॥ ६२१ ॥

अशौ रश्वादिः ॥ ६२२ ॥

अशौटि व्याप्तौ । इत्यस्माणिदिः प्रत्ययो [भवति] रेफश्च धातोरादिर्भव-
ति ॥ राशिः समूहो नक्षत्रपादनवकरूपश्च मेषादिः ॥ ६२२ ॥

कायः किरिञ्च वा ॥ ६२३ ॥

कैं शब्दे । इत्यस्मात्किः प्रत्ययो [भवति] इकारश्चान्तादेशो वा भवति ॥
किकिः पक्षी विद्वांश्च ॥ काकिः स्वरदोषः ॥ ६२३ ॥

वर्धेरकिः ॥ ६२४ ॥

वर्धण् छेदनपूरणयोः । इत्यस्मादकिः प्रत्ययो भवति ॥ वर्धकिस्तक्षा ॥ ६२४ ॥

सनेर्दलिः ॥ ६२५ ॥

पणूयी दाने । इत्यस्माद्धिदलिः प्रत्ययो भवति ॥ सखा मित्रम् । सखायौ ।
सखायः ॥ ६२५ ॥

कोर्डलिः ॥ ६२६ ॥

कुंक् शब्दे । इत्यस्माद्धिदलिः प्रत्ययो भवति ॥ किखिलोमसिका ॥ ६२६ ॥

मृश्चिकण्यणिदध्यविभ्य ईचिः ॥ ६२७ ॥

एभ्य ईचिः प्रत्ययो भवति ॥ मृत् प्राणत्यागे । मरीचिर्मुनिर्मयूखश्च ॥
द्वोश्च गतिवृद्धयोः । श्रयीचिश्चन्द्रः श्रयथुश्च ॥ कण अण शब्दे । कणीचिः प्राणी
लता चक्षुः शकटं शङ्खश्च ॥ अणीचिर्वैणुः शाकटिकश्च ॥ दधि धारणे । दधीची
राजार्थः ॥ अव रक्षणादौ । अवीचिर्नरकविशेषः ॥ ६२७ ॥

वेगो डित् ॥ ६२८ ॥

वैग् तन्तुसंताने । इत्यस्माद्धिदीचिः प्रत्ययो भवति ॥ वीचिर्लूमिः ॥ ६२८ ॥

वणेर्णित् ॥ ६२९ ॥

वण शब्दे । इत्यस्माणिदीचिः प्रत्ययो भवति ॥ वाणीचिश्चाया व्याधिश्च
॥ ६२९ ॥

कृपिशकिभ्यामटिः ॥ ६३० ॥

आभ्यामटिः प्रत्ययो भवति ॥ कृपौड् सामर्थ्ये । कर्पटिः निःस्वः ॥ शकृट्
शक्तौ । शकटिः शकटम् ॥ ६३० ॥

अटिः ॥ ६३१ ॥

अिग् सेवायाम् । इत्यस्माद्धिः प्रत्ययो भवति ॥ अटिर्गणितव्यवहारः ॥ ६३१ ॥

चमेरुच्चातः ॥ ६३२ ॥

चमू अदने । इत्यस्माद्धिः प्रत्ययो भवत्यकारस्य उकारो भवति ॥ चुण्डिः क्षुद्रवापी ॥ ६३२ ॥

मुषेरुण् चान्तः ॥ ६३३ ॥

मुषश् स्तेये । इत्यस्माद्धिः प्रत्ययो [भव]त्युण् चान्तो भवति ॥ मुषु-
ण्डिः प्रहरणम् । उणो न गुणो विधानसामर्थ्यात् ॥ ६३३ ॥

कावावीक्रीश्रिभ्रुक्षुज्वरितूरिचूरिपूरिभ्यो णिः ॥ ६३४ ॥

एभ्यो णिः प्रत्ययो भवति ॥ कैं शब्दे । काणिर्वैलक्ष्याननुसर्पणम् ॥ वैग्
तन्तुसंताने । वाणिर्व्यूतिः ॥ वीक् प्रजननादौ । वेणिः कवरी ॥ डुक्तींश् द्रव्य-
विनिमये । क्रेणिः क्रयविशेषः ॥ भ्रिग् सेवायाम् । भ्रेणिः पङ्क्तिर्वैलक्ष्ये ।
भ्रेणयोष्ठादश गणविशेषाः । निपूर्वात् । निभ्रेणिः संक्रमः ॥ भ्रुं श्रवणे । भ्रोणि-
जघनम् ॥ दुक्षुक् शब्दे । क्षोणिः पृथिवी ॥ ज्वर रोगे । जूर्णिज्वरो वायुरादित्यो-
मिः शरीरं ब्रह्मा पुराणम् ॥ तूरैचि त्वरायाम् । तूर्णिस्त्वरामनः शीघ्रम् ॥ चूरैचि
दाहे । चूर्णिर्वृत्तिः ॥ पूरैचि आप्यायने । पूर्णिः पूरः ॥ ६३४ ॥

ऋत्पृत्कुवृषिभ्यः कित् ॥ ६३५ ॥

ऋकारान्तेभ्यो घृ इत्यादिभ्यश्च किण्णिः प्रत्ययो भवति ॥ शृश् हिंसायाम् ।
शीर्णा रोगोवयवश्च ॥ स्तृग्श् आच्छादने । स्तीर्णिः संस्तरः ॥ घृं सेचने । घृणी
रश्मिज्वाला निदाघश्च ॥ सृं गतौ । सृणिरादित्यो वज्रमनिलोद्भुशोमिश्च ॥ कुंक्
शब्दे । कुणिर्विकलो हस्तो हस्तविकलश्च ॥ वृषू सेचने । वृष्णिर्वसो मेषो यदुवि-
शेषश्च । पर्षतेरपीच्छन्त्येके । पृष्णी रश्मिः ॥ ६३५ ॥

पृषिहृषिभ्यां वृद्धिश्च ॥ ६३६ ॥

आभ्यां णिः प्रत्ययो [भव]त्यनयोश्च वृद्धिर्भवति ॥ पृषू सेचने । पार्णिः
पादपश्चाद्भागः पृष्ठप्रदेशश्च ॥ हृषच् तुष्टौ । हार्णिर्हरणम् ॥ ६३६ ॥

हूर्णिधूर्णिभूर्णिघूर्ण्यदयः ॥ ६३७ ॥

एते णिप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ हृग् हरणे । धृग् धारणे । भू सत्तायाम् ।
घृं सेचने । ऊत्वं रश्मान्तो निपात्यते ॥ हूर्णि कुल्या ॥ धूर्णिधृतिः ॥ भूर्णिधेतनं
भूमिः कालश्च ॥ घूर्णिर्भ्रमः ॥ आदिप्रहणादन्येपि ॥ ६३७ ॥

ऋहृमृभृकृतृप्रहरणिः ॥ ६३८ ॥

एभ्योणिः प्रत्ययो भवति ॥ कंक् गतौ । अरणिरभिमथनकाष्ठम् ॥ हंग्
हरणे । हरणिः कुल्या मृत्युश्च ॥ सं गतौ । सरणिरीषद्वतिः पन्था आदित्यः सिरा-
संघातश्च ॥ मुंत् प्राणत्यागे । मरणी रात्रिः ॥ धृग् धारणे । धरणिः क्षितिः ॥
टुडुभृङ्ग् पोषणे च । भरणिर्नक्षत्रम् ॥ डुङ्ग् करणे । करणिः सादृश्यम् ॥
तृ प्लवनतरणयोः । तरणिः संक्रम आदित्यो यवागूः पतितगोरूपोत्थापनी च यष्टिः ।
वै दुःखार्थे । दुःखेन तीर्यत इति वैतरणी नदी ॥ महीश् उपादाने । महणिर्जड-
राभिस्तदाधारो व्याधिर्मेढ्रं मृत्युश्च ॥ ६३८ ॥

कङ्कैरिच्चास्य वा ॥ ६३९ ॥

ककुड् गतौ । इत्यस्मादणिः प्रत्ययो [भवति] धातोरकारस्य च इकारो
वा भवति ॥ कङ्कणिः कङ्कणम् ॥ किङ्कणिर्वण्टा ॥ ६३९ ॥

कर्केणित् ॥ ६४० ॥

ककि लौल्ये । इत्यस्मादणिदणिः प्रत्ययो भवति ॥ काकणिर्मानविशेषः
॥ ६४० ॥

कृषेश्च चादेः ॥ ६४१ ॥

कृषीत् विलेखने । इत्यस्मादणिः प्रत्ययो [भव] त्यादेश्च चकारो भवति ॥
चर्षणिश्चमूरभिर्बुद्धिर्व्यवसायो वेदया वृषश्च ॥ ६४१ ॥

क्षिपेः कित् ॥ ६४२ ॥

क्षिपीत् प्रेरणे । इत्यस्मात्किदणिः प्रत्ययो भवति ॥ क्षिपणिरायुधं वडिश-
बन्धकश्चर्मकृता पाषाणसर्जनी च ॥ ६४२ ॥

आडः कृहृगुषेः सनः ॥ ६४३ ॥

आडः परेभ्यो डुङ्ग् करणे । हंग् हरणे । शुषंच् शोषणे । इत्येतेभ्यः
सन्नन्तेभ्योणिः प्रत्ययो भवति ॥ आचिकीर्षणिर्व्यवसायः ॥ आजिहीर्षणिः श्रीः ॥
आशुशुक्षणिरभिर्वायुश्च ॥ ६४३ ॥

वारिसर्त्यादेरिणिक् ॥ ६४४ ॥

एभ्यः किदिणिः प्रत्ययो भवति ॥ वृग् वरणे । ण्यन्तः । वारिणिः पशुः
पशुवृत्तिश्च ॥ सं गतौ । सिणिरभिर्वञ्चं च ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ ६४४ ॥

अदेस्त्रीणिः ॥ ६४६ ॥

अदंक् भक्षणे । इत्यस्माच्चीणिः प्रत्ययो भवति ॥ अच्चीणिः कृमिजातिः ॥ ६४६ ॥

भुजायाजिषपिपदिवसिवितसिभ्यस्तिः ॥ ६४६ ॥

एभ्यस्तिः प्रत्ययो भवति ॥ भुङ् गतौ । झोतिश्चीरम् ॥ ज्ञांश् अवबोधने । ज्ञायते त्रैलोक्यस्य ज्ञातेति ज्ञातिरिक्ष्वाकुर्वृषभः स्वजनश्च ॥ यर्जी देवपूजादौ । यष्टिर्दण्डो लता च ॥ षप समवाये । सप्तिरश्वः ॥ पर्दिच् गतौ । पत्तिः पदातिः ॥ वसं निवासे । वस्तिः सूत्राधारश्चर्मपुटः स्नेहनोपकरणं च ॥ तस्रच् उपक्षये । विपूर्वः । वितस्तिरर्धहस्तः ॥ ६४६ ॥

प्रथेर्लुक् च वा ॥ ६४७ ॥

प्रथिष् प्रख्याने । इत्यस्मात्तिः प्रत्ययो [भव] त्यन्तस्य च लुग्वा भवति ॥ वृक्षं प्रति विद्योतते । प्रतिष्ठितः ॥ पक्षे । प्रत्तिः प्रथनं भागश्च ॥ ६४७ ॥

कोर्यषादिः ॥ ६४८ ॥

कुंक् शब्दे । इत्यस्माद्यषादिस्तिः प्रत्ययो भवति ॥ कोयष्टिः पक्षिविशेषः ॥ ६४८ ॥

ग्रो गृष् च ॥ ६४९ ॥

गृत् निगरणे । इत्यस्मात्तिः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च गृष् इत्यादेशो भवति ॥ गृष्टिः सङ्कल्पसूता गौः ॥ ६४९ ॥

सौरस्तेः शित् ॥ ६५० ॥

सुपूर्वात् असक् भुवि । इत्यस्मात् शितिः प्रत्ययो भवति ॥ स्वास्ति कल्याणम् ॥ शित्त्वाद्भूभावाल्लुगभावः ॥ ६५० ॥

दृमुषिकृषिरिषिविषिशोशुच्यशिपूयीण्प्रभृभ्यः कित् ॥ ६५१ ॥

एभ्यः कितिः प्रत्ययो भवति ॥ दृङ् आदरे । दृतिश्छागादिस्वग्मयो जलाधारः ॥ मुषश् स्तेये । मुष्टिरङ्गुलिसंनिवेशविशेषः ॥ कृषीत् विलेखने । कृष्टिः पण्डितः ॥ रिष हिंसायाम् । रिष्टिः प्रहरणम् ॥ विषूकी व्याप्तौ । विष्टिरचेतनकर्मकरः ॥ शौच् तक्षणे । शितिः कृष्णः कृशश्च ॥ शुच शोके । शुक्तिः मुक्तादिः ॥ अशौष्टि व्याप्तौ । अष्टिश्छन्दोविशेषः ॥ पूयैद् दुर्गन्धविशरणयोः । पूतिर्दुर्गन्धो दुष्टं तृणजातिश्च ॥ इण् गतौ । इति हेत्वादौ ॥ टुडुभृङ् पोषणे च । प्रपूर्वः । प्रभृतिरादिः ॥ ६५१ ॥

कुड्योर्नोन्तश्च ॥ ६५२ ॥

आभ्यां कितिः प्रत्ययो भवति नकारश्चान्तो भवति ॥ कुङ् शब्दे । कुन्ती
राजा । कुन्तयो जनपदः ॥ चिङ् चयने । चिन्ती राजा ॥ ६५२ ॥

खल्यमिरमिवहिवस्यर्तेरतिः ॥ ६५३ ॥

एभ्येतिः प्रत्ययो भवति ॥ खल संचये च । खलतिः खल्वाटः ॥ अम
गतौ । अमतिश्चातकश्छागः प्रावृण्मार्गो व्याधिर्गतिश्च ॥ रमिं क्रीडायाम् । रमतिः
क्रीडा कामः स्वर्गः सभा च ॥ वहीं प्रापणे । वहतिर्गौर्वायुरमात्योपत्यं कुटुम्बं
च ॥ वसं निवासे । वसतिर्निवासो ग्रामसंनिवेशश्च ॥ कंक गतौ । अरतिर्वायुः सर-
णमसुखं क्रोधो वर्म च ॥ ६५३ ॥

हन्तेरंह च ॥ ६५४ ॥

हनेक् हिंसागत्योः । इत्यस्मादतिः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च अंह इत्यादेशो
भवति ॥ अंहतिर्व्याधिः पन्थाः कालो रथश्च ॥ ६५४ ॥

वृगो व्रत च ॥ ६५५ ॥

वृग् वरणे । इत्यस्मादतिः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च व्रत इत्यादेशो भ-
वति ॥ व्रततिर्वल्ली ॥ ६५५ ॥

अञ्चे क च वा ॥ ६५६ ॥

अञ्चू गतौ च । इत्यस्मादतिः प्रत्ययो [भवति] ककारश्चान्तादेशो वा भव-
ति ॥ अङ्कतिर्वायुः प्रजापतिरग्निश्च ॥ अञ्चतिरग्निः ॥ ६५६ ॥

वातिर्णिद्वा ॥ ६५७ ॥

वाक् गतिगन्धनयोः । इत्यस्मादतिः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥
वायतिर्वातः ॥ वातिर्गन्धमिश्रपवनः ॥ ६५७ ॥

योः कित् ॥ ६५८ ॥

युक् मिश्रणे । इत्यस्मात्किदतिः प्रत्ययो भवति ॥ युवतिस्तरुणी ॥ ६५८ ॥

पातेर्वा ॥ ६५९ ॥

पाक् रक्षणे । इत्यस्मादतिः प्रत्ययो [भवति] स च किद्वा भवति ॥ पति-
र्भर्ता ॥ पातिर्भर्ता रक्षिता प्रभुश्च ॥ ६५९ ॥

अगिबिलिपुलिक्षिपेरस्तिक् ॥ ६६० ॥

एभ्यः किदस्तिः प्रत्ययो भवति ॥ अग कुटिलायां गतौ । अगस्तिः ॥

विलत् वरणे । विलस्तिः ॥ पुल महत्त्वे । पुलस्तिः ॥ क्षिपीत् प्रेरणे । क्षिपस्तिः ॥
एते लौकिका ऋषयः । अगस्तिर्वृक्षजातिश्च ॥ ६६० ॥

गृधेर्गभ च ॥ ६६१ ॥

गृधून् अभिकाङ्क्षायाम् । इत्यस्मादस्तिक् प्रत्ययो भवति गभ चास्यादेशो
भवति ॥ गभस्ती रश्मिः ॥ ६६१ ॥

वस्यर्तिभ्यामातिः ॥ ६६२ ॥

आभ्यामातिः प्रत्ययो भवति ॥ वसं निवासे । वसातयो जनपदः ॥
ऋक् गतौ । अरातिः शत्रुः ॥ ६६२ ॥

अभेर्यामाभ्याम् ॥ ६६३ ॥

अभिपूर्वाभ्यामाभ्यामातिः प्रत्ययो भवति ॥ याक् प्रापणे । माक् माने ।
अभियातिरभिमातिश्च शत्रुः ॥ ६६३ ॥

यजो य च ॥ ६६४ ॥

यजीं देवपूजादौ । इत्यस्मादातिः प्रत्ययो[भवति] यकारश्चान्तादेशो भवति ॥
ययाती राजा ॥ ६६४ ॥

वद्यविच्छदिभूभ्योन्तिः ॥ ६६५ ॥

एभ्योन्तिः प्रत्ययो भवति ॥ वद व्यक्तायां वाचि । वदन्तिः कथा ॥
अव रक्षणादिषु । अवन्ती राजा । अवन्तयो जनपदः ॥ छदण् अपवारणे । युजा-
दिविकल्पितणिजन्तत्वादप्यन्तः । छदन्तिर्गृहाच्छादनद्रव्यम् ॥ भू सत्तायाम् । भ-
वन्तिः कालो लोकस्थितिश्च ॥ ६६५ ॥

शकेरुन्तिः ॥ ६६६ ॥

शकुंद् शक्तौ । इत्यस्मादुन्तिः प्रत्ययो भवति ॥ शकुन्तिः पक्षी ॥ ६६६ ॥

नजो दागो छितिः ॥ ६६७ ॥

नञ्पूर्वात् डुदाङ्क् दाने । इत्यस्माद्ध्रुदितिः प्रत्ययो भवति ॥ अदिति-
र्देवमाता ॥ ६६७ ॥

देडः ॥ ६६८ ॥

देड् पालने । इत्यस्माद्ध्रुदितिः प्रत्ययो भवति ॥ दितिरसुरमाता ॥ ६६८ ॥

वीसञ्ज्यसिभ्यस्थिक् ॥ ६६९ ॥

एभ्यस्थिक् प्रत्ययो भवति ॥ वीक् प्रजननादिषु । वीथिर्मार्गः ॥ पञ्जं सङ्गे ।
सक्थिरुदः शकटाङ्गं च ॥ असञ्च क्षेपणे । अस्थि पञ्चमो धातुः ॥ ६६९ ॥

सारेरथिः ॥ ६७० ॥

सं गतौ । इत्यस्मादधिः प्रत्ययो भवति ॥ सारथिर्यन्ता ॥ ६७० ॥

निषञ्जेधित् ॥ ६७१ ॥

निपूर्वात् षञ्जं सङ्गे । इत्यस्मादधिः प्रत्ययो भवति ॥ निषङ्गथी रुद्रो धनुर्धरश्च ॥ वित्करणं गत्वार्थम् ॥ ६७१ ॥

उदत्तेर्णिद्वा ॥ ६७२ ॥

उत्पूर्वात् ऋक् गतौ । इत्यस्मादधिः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥ उदरथिर्विष्णुः ॥ उदरथिर्विप्रः काष्ठं समुद्रो नङ्गाश्च ॥ ६७२ ॥

अतेरिथिः ॥ ६७३ ॥

अत सातत्यगमने । इत्यस्मादधिः प्रत्ययो भवति ॥ अतिथिः पात्रतमो भिक्षावृत्तिः ॥ ६७३ ॥

तनेर्डित् ॥ ६७४ ॥

तनूमी विस्तारे । इत्यस्मादधिः प्रत्ययो भवति ॥ तिथिः प्रतिपदादिः ॥ ६७४ ॥

उषेरधिः ॥ ६७५ ॥

उषु राहे । इत्यस्मादधिः प्रत्ययो भवति ॥ ओषधिरुद्भिद्विशेषः ॥ ६७५ ॥

विदो रधिक् ॥ ६७६ ॥

विदक् ज्ञाने । इत्यस्मात्किदधिः प्रत्ययो भवति ॥ विद्वधिर्य्याधि- विशेषः ॥ ६७६ ॥

वीयुसुवहागिभ्यो निः ॥ ६७७ ॥

एभ्यो निः प्रत्ययो भवति ॥ वीक् प्रजननादौ । वेनिर्य्याधिर्नदी च ॥ युक् मिश्रणे । योनिः प्रजननमङ्गमुत्पत्तिस्थानं च ॥ पुंङ्क् अभिषवे । सोनिः सवनम् ॥ वहीं प्रापणे । वह्निः पावको बलीवर्दश्च ॥ अग कुटिलायां गतौ । अधिःपावकः ॥ ६७७ ॥

धूशाशीडो ह्रस्वश्च ॥ ६७८ ॥

एभ्यो निः प्रत्ययो [भवति] ह्रस्वश्चैषां भवति ॥ धूग्श् कम्पने । धूनि- र्नदी ॥ शौच् तक्षणे । शनिः सौरिः ॥ शीडक् स्वप्ने । शिनिर्यादवो वर्णश्च ॥ ६७८ ॥

लूधूप्रछिभ्यः कित् ॥ ६७९ ॥

एभ्यः किन्निः प्रत्ययो भवति ॥ लूग्श् छेदने । लूनिर्लवनः ॥ धूग्श् क- म्पने । धूनिर्वायुः ॥ प्रछन्त् ज्ञीप्तायाम् । पृथिव्यर्णोत्पत्तनुः किरणः स्वर्गश्च ॥ ६७९ ॥

सदिवृत्यमिधम्यइयटिकटचवेरनिः ॥ ६८० ॥

एभ्योनिः प्रत्ययो भवति ॥ पठ् विशरणादौ । सदनिरुजलम् ॥ वृत्तुङ् वर्तने ।
वर्तनिः पन्थादेशनाम च ॥ अम गतौ । अमनिरग्निः ॥ धमः सौत्रः । धमनिर्मन्या
रसवहा च सिरा ॥ अशौटि व्याप्तौ । अशनिरिन्द्रायुधम् ॥ अट गतौ । अटनि-
श्चापकोटिः ॥ कटे वर्षावरणयोः । कटनिः शैलमेखला ॥ अव रक्षणादौ ।
अवनिर्भूः ॥ ६८० ॥

रञ्जेः कित् ॥ ६८१ ॥

रञ्जीं रागे । इत्यस्मात्किदनिः प्रत्ययो भवति ॥ रजनी रात्रिः ॥ ६८१ ॥

अर्तेरग्निः ॥ ६८२ ॥

अंक् गतौ । इत्यस्मादग्निः प्रत्ययो भवति ॥ अरत्तिर्बाहुमध्यं शम उत्क-
निष्ठश्च हस्तः ॥ ६८२ ॥

एधेरिनिः ॥ ६८३ ॥

एधि वृद्धौ । इत्यस्मादिनिः प्रत्ययो भवति ॥ एधनिर्मोदिनी ॥ ६८३ ॥

शकेरुनिः ॥ ६८४ ॥

शकुंद् शक्तौ । इत्यस्मादुनिः प्रत्ययो भवति ॥ शकुनिः पक्षी ॥ ६८४ ॥

अदेर्मनिः ॥ ६८५ ॥

अदं प्सांक् भक्षणे । इत्यस्मान्मनिः प्रत्ययो भवति ॥ अदग्निः पशूनां
भक्षणद्रोण्यभिर्जयो हस्त्यश्चस्तालु च ॥ ६८५ ॥

दमेर्दुभिर्दुम् च ॥ ६८६ ॥

दमुच् उपशमे । इत्यस्माद्दुभिः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च दुम् इत्यादेशो
भवति ॥ दुन्दुभिर्देवतूर्यम् ॥ ६८६ ॥

नीसावृयुशृवलिदलिभ्यो मिः ॥ ६८७ ॥

एभ्यो मिः प्रत्ययो भवति ॥ णीग् प्रापणे । नेमिश्चक्रभारा ॥ षौच् अन्त-
कर्मणि । साम्यर्धवाच्यव्ययम् ॥ वृग्द् वरणे । वर्मिर्वल्मीककुमिः ॥ युक्
मिश्रणे । योमिः शकुनिः ॥ शृश् हिंसायाम् । शर्मिर्मृगः ॥ वलि संवरणे । वल्मि-
रिन्द्रः समुद्रश्च ॥ दल विशरणे । दल्मिरायुधमिन्द्रः समुद्रः शक्रो विषं च ॥ ६८७ ॥

अशो रश्चादिः ॥ ६८८ ॥

अशौटि व्याप्तौ । इत्यस्मान्मिः प्रत्ययो [भवति] रेफश्च धातोरादिर्भवति ॥
रश्मिः प्रपहो मयूखश्च ॥ ६८८ ॥

सर्तेरूच्चातः ॥ ६८९ ॥

आभ्यां मिः प्रत्ययो [भवति] गुणे च कृतेकारस्य ऊकारादेशो भवति ॥
सृं गतौ । सूर्मिःस्थूणा ॥ ऋक् गतौ । ऊर्मिस्तरंगः ॥ ६८९ ॥

कृभूभ्यां कित् ॥ ६९० ॥

आभ्यां किन्मिः प्रत्ययो भवति ॥ डुकृङ् करणे । कृमिः क्षुद्रजन्तुजातिः ॥
भू सत्तायाम् । भूमिर्वसुधा ॥ ६९० ॥

कणेर्डयिः ॥ ६९१ ॥

कण शब्दे । इत्यस्माद्धिदयिः प्रत्ययो भवति ॥ कयिः पक्षिविशेषः ॥ ६९१ ॥
तङ्गिवङ्कयङ्किमङ्कयङ्हिशद्यदिसद्यशौवपिवशिभ्यो रिः ॥ ६९२ ॥
एभ्यो रिः प्रत्ययो भवति ॥ तक्रु कृच्छ्रजीवने । तङ्गिर्युवा ॥ वकुड्
कौटिल्ये । वङ्गिः शल्यं परशुका रथोहः कुटिलश्च ॥ अकुड् लक्षणे । अङ्गिथिह्नं
वंशकटिनिकश्च ॥ मकुड् मण्डने । मङ्गिर्मण्डनं शठः प्रवक्त्रश्च ॥ अहुड् गतौ ।
अङ्गिः पादः । अङ्गेरप्येके । अघुड् गत्याक्षेपे । अङ्गिः ॥ शङ्गुं शातने । शङ्गिर्म-
स्म हस्ती वज्रं गिरिर्ऋषिः शोभनश्च ॥ अङ्गं प्साङ्क भक्षणे । अङ्गिः पर्वतः ॥ षङ्गुं
विशरणादौ । सङ्गिर्हस्ती गिरिर्मेषश्च ॥ अङ्गौटि व्याप्तौ । अङ्गिः कोटिः ॥ डुवर्षी
बीजसंताने । वङ्गिः केदारः ॥ वङ्गश्च कान्तौ । वङ्गिः समूहः ॥ ६९२ ॥

भूसूकुशिविशिशुभिभ्यः कित् ॥ ६९३ ॥

एभ्यः किङ्गिः प्रत्ययो भवति ॥ भू सत्तायाम् । भूरि प्रभूतं काञ्चनं च ॥ षूत्
प्रेरणे । सूरिराचार्यः पण्डितश्च ॥ कुशच् क्षेपणे । कुशिर्र्षिः ॥ विशङ्त् प्रवेशने ।
विश्रिर्मृत्युर्ऋषिश्च ॥ शुभि दीप्तौ । शुभिर्यतिर्विप्रो दर्शनीयं शुभं सत्यं च ॥ ६९३ ॥

जृषो रश्च वः ॥ ६९४ ॥

जृषच् जरसि । इत्यस्मात्किङ्गिः प्रत्ययो [भवति] ईरि सति रेफस्य वकार-
श्च भवति ॥ जीङ्गिः शरीरम् ॥ ६९४ ॥

कुङ्ग्रिकुङ्गादयः ॥ ६९५ ॥

कुङ्गादयः शब्दाः किङ्गिप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कुपेः कौतेश्च दधान्तः ।
कुङ्गिर्ऋषिः ॥ कुङ्गिः पर्वत ऋषिः समुद्रश्च ॥ आदियहणात् क्षौवेर्दोन्तः । क्षुङ्गिः
समुद्रः ॥ अर्तेर्गोन्तः । ऋषिलोकनाथः ॥ शङ्केः । शङ्किर्बलवान् ॥ इत्यादयोपि
भवन्ति ॥ ६९५ ॥

राशदिशकिकचदिभ्यस्त्रिः ॥ ६९६ ॥

एभ्यस्त्रिः प्रत्ययो भवति ॥ राक् दाने । रात्रिर्निशा ॥ शदं शातने । शक्तिः कुञ्जरः क्रौञ्चश्च ॥ शकूटं शक्तौ । शक्तिः क्रौञ्च ऋषिश्च ॥ कद वैक्लव्ये सौत्रः । कन्निर्ऋषिः ॥ अदं प्साक् भक्षणे । अन्निर्ऋषिः ॥ ६९६ ॥

पतेरत्रिः ॥ ६९७ ॥

पतू गतौ । इत्यस्मादत्रिः प्रत्ययो भवति ॥ पतत्रिः पक्षी ॥ ६९७ ॥

नदिवल्लघार्तिकृतेररिः ॥ ६९८ ॥

एभ्योरिः प्रत्ययो भवति ॥ णद अव्यक्ते शब्दे । नदरिः पटहः ॥ वल्लि संवरणे । वल्लरिर्लता वीणा सत्यमञ्जरी च ॥ ऋक् गतौ । अररिः कपाटः ॥ कृतैत् छेदने । कर्तरिः केशादिकर्तनयन्त्रम् ॥ ६९८ ॥

मस्यसिधसिजस्यङ्गिसहिभ्य उरिः ॥ ६९९ ॥

एभ्य उरिः प्रत्ययो भवति ॥ मसैच् परिणामे । मसुरिर्मरीचिः ॥ असूच् क्षेपणे । असुरिः संग्रामः ॥ वसू अदने । वसुरिरग्निः ॥ जसूच् मोक्षणे । जसुरिः समाप्तिरशनिररणिः क्रोधश्च ॥ अगु गतौ । अजुरिः करशाखा । लत्वे अजुलिः ॥ षहि भर्षणे । सहुरिः पृथिव्यक्रोधनोद्धान्संग्रामोन्धकारः सूर्यश्च ॥ ६९९ ॥

मुहेः कित् ॥ ७०० ॥

मुहौच् वैचित्ये । इत्यस्मात्किदुरिः प्रत्ययो भवति ॥ मुहुरिः सूर्योन्धुश्च ॥ ७०० ॥

धूमूभ्यां लिक्लिणौ ॥ ७०१ ॥

आभ्यां यथासंख्यं लिक् लिण् इति प्रत्ययौ भवतः ॥ धूग्श् कम्पने । धूलिः पांशुः ॥ मूड् बन्धने । मौलिर्जूटः ॥ ७०१ ॥

पाटयञ्जिभ्यामलिः ॥ ७०२ ॥

आभ्यामलिः प्रत्ययो भवति ॥ पट गतौ । ण्यन्तः । पाटलिर्वृक्षविशेषः ॥ अञ्जौप् व्यक्त्यादौ । अञ्जलिः पाणिपुटः प्रणामहस्तयुग्मं च ॥ ७०२ ॥

माशालिभ्यामोकुलिमली ॥ ७०३ ॥

आभ्यां यथासंख्यमोकुलि मलि इत्येतौ प्रत्ययौ भवतः ॥ माक् माने । मौकुलिः काकः ॥ शल गतौ । ण्यन्तः । शाल्मलिर्वृक्षविशेषः ॥ ७०३ ॥

दृष्वृभ्यो विः ॥ ७०४ ॥

एभ्यो विः प्रत्ययो भवति ॥ दृश् विदारणे । दर्विस्तर्दूः ॥ पृश् पालनपूर-
णयोः । पर्विः कङ्को हिंस्रश्च ॥ वृग्श् वरणे । वर्विः शकटं धात्री काकः दयेनश्च
॥ ७०४ ॥

जृगृस्तृजागृकृनीघृभिभ्यो डित् ॥ ७०५ ॥

एभ्यो डिट्तिः प्रत्ययो भवति ॥ जृष्च् जरसि । जीर्विः पशुः कण्टकः
शकटो मद्गुः कायो गुल्मं शङ्का वृद्धो वृद्धभावश्च ॥ शृश् हिंसायाम् । शीर्विहिंस्रः
कृमिन्यङ्गुश्च ॥ स्तृग्श् आच्छादने । स्तीर्विर्गर्विष्ठो ध्वर्युर्भगस्तनू रुधिरं भयं तृण-
जातिर्नभोजश्च ॥ जागृक् निद्राक्षये । जागृवी राजाभिः प्रबुद्धश्च । डित्त्वान्न गुणः ॥
डुकृङ् करणे । कृवी रुद्रस्तन्तुवायस्तन्तुवायद्रव्यं राजा च । यदुपज्ञं कृवय इति
पुरा पञ्चालानाचक्षते ॥ णीङ् प्रापणे । नीविः परिधानमन्थिर्मूलधनं च ॥ घृषू संहर्षे ।
घृष्विर्वराहो वायुरभिश्च ॥ ७०५ ॥

छविछिविस्फविस्फविस्थविस्थिविदिविदीविकिकिविदिदिविदीदिवि-

किकीदिविकिकिदीविशिष्यटव्यादयः ॥ ७०६ ॥

एते छिप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ छयतेर्ह्रस्वश्च । छविस्त्वक्तच्छायावरणं च ॥
छिदेर्लुक् च । छिविः फल्गुद्रव्यम् ॥ स्फायतेः स्फस्त्रिभावौ च । स्फविर्वृक्षजातिः ।
स्फिविर्वृक्ष उदधिश्च ॥ तिष्ठतेः स्थस्थिभावौ च । स्थविः प्रसेवकस्तन्तुवायः सीमा-
भिरजङ्गमः स्वर्गः कुष्ठी कुष्ठिमांसं फलं च । स्थिविः सीमा ॥ दमेर्लुक् च । दवि-
र्धर्मशीलो दाता स्थानं फालश्च ॥ दीव्यतेर्दीर्घश्च । दीविः कितवो शुतिमान्कालो
व्याघ्रजातिश्च ॥ कितेर्द्वित्वं पूर्वस्य चत्वाभावो लुक् च । किकिविः पक्षिविशेषः ॥
दिवेर्द्वित्वं पूर्वदीर्घत्वं च वा । दिदिविः स्वर्गः । दीदिविरन्नं स्वर्गश्च ॥ कितेः
किकीदिभावश्च । किकीदिविर्वर्णः पक्षी च ॥ किकिपूर्वादीव्यतेर्दीर्घश्च । किकीति
कुर्वन्दीव्यति । किकिदीविश्चापः ॥ शीडो ह्रस्वश्च । शिवी राजा ॥ भटेरच्चान्तः ।
भटविररण्यम् ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ ७०६ ॥

प्रुषिपुषिशुषिकुष्यशिभ्यः सिक् ॥ ७०७ ॥

एभ्यः कित्सिः प्रत्ययो भवति ॥ प्रुषू प्रुषू दाहे । प्रुक्षिरमिरुदपानश्च ॥
प्रुक्षिरमिर्जठरं कुक्षलश्च ॥ शुषच् शोषणे । शुक्षिर्वार्युर्निदाघो यवासकस्तेजश्च ॥
कुषश् निष्कर्षे । कुक्षिर्जठरम् ॥ अशौटि व्याप्तौ । अक्षि नेत्रम् ॥ ७०७ ॥

गोपादेरनेरसिः ॥ ७०८ ॥

गोप इत्यादिभ्यः परात् अनक् प्राणने । इत्यस्मादसिः प्रत्ययो भवति ॥ गोपा-
नसिः सौधाग्रभागच्छदिः ॥ चित्रानसिर्जलचरः ॥ एकानसिरुज्जयनी ॥ वाराण-
सिः कासिनगरी ॥ ७०८ ॥

वृधृपृवृसाभ्यो नसिः ॥ ७०९ ॥

एभ्यो नसिः प्रत्ययो भवति ॥ वृग्द् वरणे । वर्णसिस्तरुः ॥ धृग् धार-
णे । धर्णसिः शैलो लोकपालो जलं माता च ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पर्णसि-
र्जलधर उलूखलं शाकादिश्च ॥ वृश् भरणे । वर्णसिर्भूमिः ॥ षोच् अन्तकर्मणि ।
सानसिः स्नेहो नखो हिरण्यमृगं सखा सनातनश्च ॥ ७०९ ॥

त्रियो हिक् ॥ ७१० ॥

व्रीश् वरणे । इत्यस्मात्किद् हिः प्रत्ययो भवति ॥ व्रीहिर्धान्यविशेषः ॥ ७१० ॥

तृस्तृतन्त्रितन्त्र्यविभ्य ईः ॥ ७११ ॥

एभ्य ईः प्रत्ययो भवति ॥ तृ प्रवनतरणयोः । त्रीर्नौरभिर्वायुः पुवनश्च ॥
स्तृग्श् आच्छादने । स्तरीस्तृणं धूमो मेघो नदी शय्या च ॥ तन्त्रिः सादमो-
हनयोः सौत्रः । तन्त्री मोहनिद्रा ॥ तन्त्रिण् कुटुम्बधारणे । तन्त्रीः शुष्कक्षायुर्वादि-
व्यालस्यं च ॥ अत्र रक्षणादौ । अवीः प्रकाश आदित्यो भूमिः पशू राजा स्त्री च
॥ ७११ ॥

नडेणित् ॥ ७१२ ॥

नडेः सौत्रादीः प्रत्ययो [भवति] स च णिङ्भवति ॥ नाड्यायतशुषिरं द्रव्य-
मर्धमुहूर्तश्च ॥ ७१२ ॥

वातात् प्रमः कित् ॥ ७१३ ॥

वातपूर्वपदात्प्रेणोपसृष्टात् मांक् माने । इत्यस्मात्किदीः प्रत्ययो भवति ॥
वातप्रमीर्वात्याश्चो वातमृगः पक्षी शमी च वृक्षः ॥ ७१३ ॥

यापाभ्यां द्वे च ॥ ७१४ ॥

आभ्यां किदीः प्रत्ययो [भव] त्यनयोश्च द्वे रूपे भवतः ॥ यांक् प्रापणे ।
यथीर्मोक्षमार्गो दिव्यवृष्टिरादित्योश्च ॥ पां पाने । पपीः रश्मिः सूर्यो हस्ती च ॥
॥ ७१४ ॥

लक्षेर्मोन्तश्च ॥ ७१५ ॥

लक्षीण् दर्शनाङ्गनयोः । इत्यस्मादीः प्रत्ययो [भवति] मकारश्चान्तो
भवति ॥ लक्ष्मीः श्रीः ॥ ७१५ ॥

भृमृत्तृत्सरितनिधन्यनिमनिमस्जिशीवटिकटिपटिगडिचञ्चयसि-
वसित्रपिगृस्वृस्निहिक्किदिकन्दीन्दिविन्ध्यन्धिबन्ध्यणि-
लोष्टिकुन्थिभ्य उः ॥ ७१६ ॥

एभ्य उः प्रत्ययो भवति ॥ टुडुभृग्क् पोषणे च । भृग् भरणे वा । भरुः समुद्रो
वर्णिर्भर्ता च ॥ मृत् प्राणत्यागे । मरुर्निर्जलो देशो गिरिश्च ॥ तृ पुवनतरणयोः । तरु-
वृक्षः ॥ त्सर उन्नगतौ । त्सरुरादर्शखड्गादिग्रहणप्रदेशो वञ्चकः क्षुरिका च ॥ तनूयी
विस्तारे । तनुर्देहः सूक्ष्मश्च ॥ धन धान्ये सौत्रः । धनुरखं दानमानं च ॥ अनक् प्राणने ।
अनुः प्राणः । अनु पश्चादाद्यर्थव्ययम् ॥ मनिच् ज्ञाने । मनूयी बोधने वा । मनुः प्रजापतिः ॥
टुमस्जोस् शुद्धौ । मद्रुर्जलवायसः ॥ शीड्क् स्वप्ने । शयुरजगरः स्वप्न आदित्यश्च ॥
वट वेष्टने । वटुर्माणवकः ॥ कटे वर्षावरणयोः । कटूरसविशेषः ॥ पट गतौ । पटुर्दक्षः ॥
गड सैवने । गडुर्घाटामस्तकयोर्मध्ये मांसपिण्डः स्फोटश्च ॥ चञ्चू गतौ । चञ्चुः
पक्षिमुखम् ॥ असृच् क्षेपणे । असवः प्राणाः ॥ वसं निवासे । वसु द्रव्यं तेजो देवता
च । वसुः कश्चिद्राजा ॥ त्रपौषि लज्जायाम् । त्रपु लोहविशेषः ॥ शृश् हिंसायाञ्च ।
शरुः क्रोध आयुधं हिंस्रश्च ॥ औस्वृ शब्दोपतापयोः । स्वरुः प्रतापो वचो वज्रास्कालनं
च ॥ णिहौच् प्रीतौ । स्नेहुश्चन्द्रमाः संनिपातजो व्याधिविशेषः पित्तं वनस्पतिश्च ॥
क्किदौच् आर्द्रभावे । क्केदुः क्षेत्रं चन्द्रो भगः शरीरभङ्गश्च । क्केदयतीति क्केदुश्चन्द्रमा
इत्यन्ये ॥ कदु रोदनाह्वानयोः । कन्दुः पाकस्थानं सूत्रोत्तं च क्रीडनम् ॥ इदु परमैश्वर्ये ।
इन्दुश्चन्द्रः ॥ विदु अवयवे । विन्दुर्विप्रुट् ॥ अन्धण् दृष्ट्युपसंहारे । अन्धुः कूपो
घ्नणश्च ॥ बन्धंश्च बन्धने । बन्धुः स्वजनः । बन्धु द्रव्यम् ॥ अण शब्दे । अणुः
पुद्गलः सूक्ष्मो रालकादिश्च धान्यविशेषः ॥ लोष्टि संघाते । लोष्टुर्मृत्पिण्डः ॥
कुन्थश्च संकेशे । कुन्थुः सूक्ष्मजन्तुः ॥ ७१६ ॥

स्यन्दिसृजिभ्यां सिन्धरज्जौ च ॥ ७१७ ॥

आभ्यामुः प्रत्ययो [भव] त्यनयोश्च यथासंख्यं सिन्ध रज्ज इत्यादेशौ भव-
तः ॥ स्यन्दौड् स्रवणे । सिन्धुर्नदी नदी समुद्रश्च ॥ सृजंश्च विसर्गे । सृजिच्
विसर्गे वा । रज्जुर्द्वरकः ॥ ७१७ ॥

पंसेर्दीर्घश्च ॥ ७१८ ॥

पसृण् नाशने । इत्यस्मादुः प्रत्ययो [भवति] दीर्घश्च भवति ॥ पांसुः
पार्थिवं रजः ॥ ७१८ ॥

अशोराज्ञोन्तश्च ॥ ७१९ ॥

अशौटि व्याप्तौ । इत्यस्मादुः प्रत्ययो [भव] त्यकाराच्च परो नोन्तो भवति ॥
अंशू रदिमः सूर्यश्च । प्रांशुर्दीर्घश्च ॥ ७१९ ॥

नमेर्नाक् च ॥ ७२० ॥

णमं प्रहृत्वे । इत्यस्मादुः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च नाक् इत्यादेशो भवति ॥
नाकुर्व्यलीकं वनस्पतिर्ऋषिर्वल्मीकश्च ॥ ७२० ॥

मनिजनिभ्यां धतौ च ॥ ७२१ ॥

आभ्यामुः प्रत्ययो [भव] त्यनयोश्च यथासंख्यं धकारतकारौ भवतः ॥
मनिच् ज्ञाने । मधु क्षौद्रं सीधु च । मधुरसुरो मासश्च चैत्रः ॥ जनैचि प्रादुर्भावे ।
जतु लाक्षा ॥ ७२१ ॥

अर्जेर्ऋज् च ॥ ७२२ ॥

अर्ज अर्जने । इत्यस्मादुः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च ऋज् इत्यादेशो
भवति । ऋज्वकुटिलम् ॥ ७२२ ॥

कृतेस्तर्क च ॥ ७२३ ॥

कृतैत् छेदने । कृतैप् वेष्टने । इत्यस्माद्वा उः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च तर्क
इत्यादेशो भवति ॥ तर्कुधुन्दः सूत्रवेष्टनशलाका च ॥ ७२३ ॥

नेरञ्जेः ॥ ७२४ ॥

निपूर्वादञ्जतेरुः प्रत्ययो भवति ॥ न्यङ्कुर्मृग ऋषिश्च ॥ ७२४ ॥

किमः श्रो णित् ॥ ७२५ ॥

किम्पूर्वात् शृश् हिंसायाम् । इत्यस्माणिदुः प्रत्ययो भवति ॥ किंशाहः
शूको भान्यशिखा हिंस इषुश्च ॥ ७२५ ॥

मिवहिचरिचटिभ्यो वा ॥ ७२६ ॥

एभ्य उः प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥ डुर्मिग्ट् प्रक्षेपणे ।
मायुः पित्तं मानं शब्दश्च । गोमायुः सृगालः ॥ मयुः किनर उष्ट्रः प्रक्षेप आकूतं
च । बाहुलकादात्वाभावः ॥ वहीं प्रापणे । बाहुर्भुजः ॥ बहु प्रभूतम् ॥ चर
भक्षणे च । चारु शोभनम् ॥ चरन्त्यस्माद्देवपितृभूतानि । भीमादित्वादपादानेपि ।
चरुर्देवतोद्देशेन पाकः स्थाली च ॥ चटण् भेदे । चाटुः प्रियाचरणं पटुजनः
प्रियवादी स्फुटवादी दर्व्यमं शिष्यश्च ॥ चटुः प्रियाचरणम् ॥ ७२६ ॥

ऋतृगृमृभ्रादिभ्यो रो लश्च ॥ ७२७ ॥

एभ्यो णिदुः प्रत्ययो [भवति] रेफस्य च लकारो भवति ॥ ऋक् गतौ ।
ऋ प्रापणे च वा । आलुः श्लेष्मा श्लेष्मातकः कन्दविशेषश्च ॥ तृ भवनतरणयोः ।
तालुः काकुदम् ॥ शृशृ हिंसायाम् । शालुः कषायो हिंसश्च ॥ मृत् प्राणत्यागे ।
मालुः पक्षलता यस्या मालुधानीति प्रसिद्धिः ॥ टुडुभृङ्क् पोषणे च । भालुरिन्द्रः ॥
आदिग्रहणादन्येपि ॥ ७२७ ॥

कृकस्थूराद्वचः कृ च ॥ ७२८ ॥

आभ्यां पराद्वचो णिदुः प्रत्ययो [भवति] ककारश्चान्तादेशो भवति ॥
वचंक् भाषणे । वृङ्क् व्यक्तायां वाचि । कृकमव्यक्तं वक्ति ब्रूते वा । कृकषाकुः
कुकुटः कृकलासः खञ्जरीटश्च ॥ एवं स्थूरवाकुरुचध्वनिः ॥ ७२८ ॥

पृकाहृषिधृषीषिकुहिभिदिविदिमृदिव्यधिगृध्यादिभ्यः कित् ॥ ७२९ ॥

एभ्यः किदुः प्रत्ययो भवति ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पुरुर्महांलोकः
समुद्रो यजमानो राजा च कश्चित् ॥ कै शब्दे । कुः पृथ्वी ॥ हृषच् तुष्टौ । हृषू
अलीके वा । हृषुस्तुष्टौलीकः सूर्याग्निशशिनश्च ॥ जिधृषाट् प्रागल्भ्ये । धृषुः प्रग-
ल्भः संताप उत्साहः पर्वतश्च ॥ हृषत् इच्छायाम् । इषुः शरः ॥ कुहणि विस्मा-
पने । कुहुर्नष्टचन्द्रामावास्या ॥ भिद्वंपी विदारणे । भिदुर्वचः कन्दर्पश्च ॥ विदक्
ज्ञाने । विदुर्हस्तिमस्तकैकदेशः ॥ मृदव्य क्षोदे । मृदुरकठिनः ॥ व्यधंच् ताडने ।
विधुश्चन्द्रो वायुरग्निश्च ॥ गृधृच् अभिकाङ्क्षायाम् । गृधुः कामः ॥ आदिग्रहणात्
पूरैचि आप्यायने । पूरण् आप्यायने वा । पूरितमनेन यशसा सर्वमिति पूरु
राजर्षिः ॥ एवमन्येपि ॥ ७२९ ॥

रभिप्रथिभ्यामृच्च रस्य ॥ ७३० ॥

आभ्यां किदुः प्रत्ययो [भवति] रेफस्य च ऋकारो भवति ॥ रभिं राम-
स्ये । ऋभवो देवाः ॥ प्रथिष् प्रख्याने । पृथू राजा विस्तीर्णश्च ॥ ७३० ॥

स्पशिभ्रस्जेः स्लुक् च ॥ ७३१ ॥

आभ्यां किदुः प्रत्ययो [भवति] सकारस्य च लुग्भवति ॥ स्पशिः सौत्र-
स्तालव्यान्तः । पशुस्तिर्यङ् मन्त्रवध्यश्च जनः ॥ भ्रस्जीत् पाके । भृगुः प्रपातो
ब्रह्मणश्च द्रुतः । किच्वात् ग्रह-ग्रन्थ-भ्रस्ज-ग्रह इति द्रवृत् । न्यङ्गुर्ग्रमेवादय इति
गत्वम् ॥ ७३१ ॥

दुःस्वपवनिभ्यः स्थः ॥ ७३२ ॥

दुः सु अप वनि इत्येतेभ्यः परात् षां गतिनिवृत्तौ । इत्यस्मात्किदुः प्रत्ययो भवति ॥ दुष्टशोभनम् ॥ सुष्टु सातिशयम् ॥ अपष्टु वामम् ॥ वनिष्टुर्वपासंनिहितो-
वयवोश्चः संभक्तोपानं च ॥ ७३२ ॥

हनियाकृभृपृतृत्रो द्वे च ॥ ७३३ ॥

एभ्यः किदुः प्रत्ययो [भव]त्येषां च द्वे रूपे भवतः ॥ हनक् हिंसागत्योः ।
जल्लुरिन्द्रो वेगवांश्च ॥ याक् प्रापणे । ययुरश्चो यायावरः स्वर्गमार्गश्च ॥ डुकृङ्ग-
करणे । चक्रुः कर्मठो वैकुण्ठश्च ॥ टुडुभृङ्गक् पोषणे च । भृङ्ग भरणे वा । वभृर्क्-
षिर्नकुलो राजा वर्णश्च ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पुपुरुः समुद्रश्चन्द्रो लोकश्च ॥
तृ प्रवनतरणयोः । तितिरुः पतंगः ॥ त्रैङ् पालने । तनुर्नीका ॥ ७३३ ॥

कृग्र ऋत उर् च ॥ ७३४ ॥

आभ्यां किदुः प्रत्ययो [भव]त्यृकारस्य च उर् भवति ॥ कृत् विक्षेपे ।
कुरु राजर्षिः । कुरवो जनपदः ॥ गृश् शब्दे । गुरुराचार्यो लघुप्रतिपक्षः पूज्यश्च
जनः ॥ ७३४ ॥

पचेरिच्चातः ॥ ७३५ ॥

डुपचीष् पाके । इत्यस्मादुः प्रत्ययो [भव]त्यकारस्य च इकारो भवति ॥
पिचुर्निरस्थीकृतकर्पासः ॥ ७३५ ॥

अर्तेरूर् च ॥ ७३६ ॥

क्रंक् गतौ । इत्ययस्मादुः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च ऊर् इत्यादेशो भव-
ति ॥ ऊरुः शरीराङ्गम् ॥ ७३६ ॥

महत्युर् च ॥ ७३७ ॥

अर्तेर्महत्यभिधेय उः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च उर् इत्यादेशो भवति ॥ उरु
विस्तीर्णम् ॥ ७३७ ॥

उड् च भे ॥ ७३८ ॥

अर्तेर्भे नक्षत्रेभिधेय उः प्रत्ययो [भवति] धातोश्च उडादेशो भवति ॥
उडु नक्षत्रम् ॥ ७३८ ॥

श्लिषेः कृ च ॥ ७३९ ॥

श्लिषंश्च आलिङ्गने । इत्यस्मात्किदुः प्रत्ययो [भवति] ककारश्चान्तादेशो
भवति ॥ श्लिकुर्मृगास्थि [सव्यवसायो राज्य] ज्योतिषं सेवकश्च ॥ ७३९ ॥

रङ्गिलङ्गिलिङ्गेर्नलुक् च ॥ ७४० ॥

एभ्य उः प्रत्ययो [भवति] नकारस्य च लुग्भवति ॥ रघु लघुङ् गतौ ।
रघू राजा ॥ लघु तुच्छं शीघ्रं च ॥ लिगुण् चित्रीकरणे । लिगुर्ऋषिः सेवको
मूर्खो भूमिविशेषश्च ॥ ७४० ॥

पीमृगमित्रदेवकुमारलोकधर्मविश्वसुहृद्मावेभ्यो यः ॥ ७४१ ॥

पी मृग मित्र देव कुमार लोक धर्म विश्व सुहृद् अश्मन् अव इत्येतेभ्यः
परात् याक् प्रापणे । इत्यस्मात्किदुः प्रत्ययो भवति ॥ पीयुर्लूक आदित्यः सुवर्ण
कालश्च ॥ मृगयुर्व्याधो मृगश्च ॥ मित्रयुर्ऋषिर्मित्रवत्सलश्च ॥ देवयुर्धार्मिकः ॥
कुमारयू राजपुत्रः ॥ लोकयुर्वाक्यकुशलो जनः ॥ धर्मयुर्धार्मिकः ॥ विश्वयुर्वायुः ॥
सुहृदयुर्यजमानः ॥ अश्मयुर्मूर्खः ॥ अवयुः काव्यम् ॥ ७४१ ॥

पराङ्भ्यां शृखनिभ्यां ङित् ॥ ७४२ ॥

पर- आङ्पूर्वाभ्यां यथासंख्यं शृखनिभ्यां ङिदुः प्रत्ययो भवति ॥ शृश्
हिंसायाम् । पराञ्शृणाति । परशुः कुठारः ॥ खनूग् अवदारणे । आखुर्मूषिकः
॥ ७४२ ॥

शुभेः स च वा ॥ ७४३ ॥

शुभि दीतौ । इत्यस्माद्ङिदुः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च दन्त्यः सो वा
भवति ॥ सुः शुभ पूजायाम् । सुपुरुषः । शुनासीरः ॥ ७४३ ॥

दुद्रुभ्याम् ॥ ७४४ ॥

आभ्यां ङिदुः प्रत्ययो भवति ॥ दुङ् अभिगमे । दुः स्वर्गक्रीडा स्वर्ग-
श्च ॥ दुङ् गतौ । दुर्वृक्षशाखा वृक्षश्च ॥ ७४४ ॥

हरिपीतमितशतविकुकुद्भ्यो दुवः ॥ ७४५ ॥

हरि पीत मित शत वि कु कद् इत्येतेभ्यः परात् दुङ् गतौ । इत्यस्माद्ङिदुः
प्रत्ययो भवति ॥ हरिदुर्वृक्ष ऋषिः पर्वतश्च ॥ पीतदुर्देवदारुः ॥ मितदुः समुद्र-
स्तरङ्गो मितंगमश्च ॥ शतदुर्नाम नदो नदी च ॥ विदुर्दारुप्रकारो वृक्षश्च ॥ कुद्रु-
र्विकलपादः ॥ कदुर्नागमाता वह्निजातिर्गृहगोधा वर्णश्च ॥ ७४५ ॥

केवयुभुरण्यव्यर्वादयः ॥ ७४६ ॥

केव्यवादयः शब्दा ङिदुप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ केवलपूर्वाद्यातेर्ललोपश्च ।
केवलो यातीति केवयुर्ऋषिः ॥ भूपूर्वाद्यातेर्दुरण्वादौ भुवं यातीति मुरण्युरभिः ॥

अध्वरं यातीति पूर्वपदान्तलोपे । अध्वर्युर्ध्वत्विक् ॥ आदिग्रहणात् चरन्याति ।
चरण्युर्वायुः ॥ अभिपूर्वस्याभातेः । अभीशू रश्मिः ॥ ७४६ ॥

शः सन्वच्च ॥ ७४७ ॥

शौचं तक्षणे । इत्यस्माद्धिदुः प्रत्ययो [भवति] स च सन्वत् समीवास्मि-
न्निहत्वं पूर्वस्य च इत्वं भवति ॥ शिशुर्बालः ॥ ७४७ ॥

तनेर्डुः ॥ ७४८ ॥

तनूयी विस्तारे । इत्यस्माद्धिदुः प्रत्ययो [भवति] स च सन्वद्भवति ॥
तितुः परिवपनम् ॥ ७४८ ॥

कैशीशमिरमिभ्यः कुः ॥ ७४९ ॥

एभ्यः कुः प्रत्ययो भवति ॥ कै शब्दे । काकुः स्वरविशेषः ॥ शीङ्क्
स्वप्ने । शेकुरुद्भिद्विशेषः ॥ शमूच् उपशमे । शङ्कुः कीलको बाणः शूलमायुधं
चिह्नं छलकंश्च ॥ रमिं क्रीडायाम् । रङ्कुर्मृगः ॥ ७४९ ॥

ह्रियः किद्रो लश्च वा ॥ ७५० ॥

ह्रींक् लज्जायाम् । इत्यस्मात्किट्कुः प्रत्ययो [भवति] रेफस्य च लकारो
वा भवति ॥ ह्रीकुर्ह्रीकुश्च त्रपु जतुनी लज्जावांश्च ॥ ह्रीकुर्वनमार्जारः ॥ ७५० ॥

किरः ष च ॥ ७५१ ॥

कृत् विक्षेपे । इत्यस्मात्किट्कुः प्रत्ययो [भवति] षकारधान्तादेशो भव-
ति ॥ किण्कुद्विषयमानद्रव्यम् ॥ ७५१ ॥

चटिकाठिपर्दिभ्य आकुः ॥ ७५२ ॥

एभ्य आकुः प्रत्ययो भवति ॥ चटण् भेदे । चटाकुर्कषिः शकुनिश्च ॥
कठ कृच्छ्रजीवने । कठाकुः कुटुम्बपोषकः ॥ पर्दि कुत्सिते शब्दे । पर्दाकुर्भेको वृद्धि-
कोजगरश्च ॥ ७५२ ॥

सिविकुटिकुटिकुषिकृषिभ्यः कित् ॥ ७५३ ॥

एभ्यः किदाकुः प्रत्ययो भवति ॥ विवूच् उतौ । सिवाकुर्कषिः ॥ कुटत्
कौटिल्ये । कुटाकुर्विदपः ॥ कुठिः सौत्रः । कुठाकुः श्वभ्रः ॥ कुण्ड शब्दे ।
कुवाकुः पक्षी ॥ कुषश् निष्कर्षे । कुषाकुर्मूषिकोमिः परोपतापी च ॥ कृषीत्
विलेखने । कृषाकुः कृषीबलः ॥ ७५३ ॥

उपसर्गाच्चैर्दित् ॥ ७५४ ॥

उपसर्गपूर्वात् चिंङ् चयने । इत्यस्माद्भुदाकुः प्रत्ययो भवति ॥ उपचा-
कुः संवाकुर्धर्षिः ॥ निचाकुर्निपुण ऋषिश्च ॥ ७५४ ॥

शलेरङ्कुः ॥ ७५५ ॥

शल गतौ । इत्यस्मादङ्कुः प्रत्ययो भवति ॥ शलङ्कुर्ऋषिः ॥ ७५५ ॥

सृपृभ्यां दाकुक् ॥ ७५६ ॥

आभ्यां किङ्गाकुः प्रत्ययो भवति ॥ सृं गतौ । सृदाकुर्दावाभिर्वायुरादित्यो
व्याघ्रः शकुनिरस्तौ [भ]र्ता गोत्रकृच्च ॥ पृक् पालनपूरणयोः । पृदाकुः सर्पो गोत्र-
कृच्च ॥ ७५६ ॥

इषेः स्वाकुक् ॥ ७५७ ॥

इषत् इच्छायाम् । इत्यस्मात्कित्स्वाकुः प्रत्ययो भवति ॥ इक्ष्वाकुरादि-
क्षत्रियः ॥ ७५७ ॥

फलिवन्त्यमेर्गुः ॥ ७५८ ॥

एभ्यो गुः प्रत्ययो भवति ॥ फल निष्पत्तौ । फल्ग्वसारम् ॥ वलि संब-
रणे । वल्गु मधुरं शोभनं च । वल्गुः पक्षी ॥ अम गतौ । अङ्गुः शरीरावयवः
॥ ७५८ ॥

दमेर्लुक् च ॥ ७५९ ॥

दमूच् उपशमे । इत्यस्माद्गुः प्रत्ययो [भव] त्यन्त्यस्य च लुग्भवति ॥
दगुर्ऋषिः ॥ ७५९ ॥

हेर्हिन् च ॥ ७६० ॥

हिंद् गतिवृद्धयोः । इत्यस्माद्गुः प्रत्ययो [भव] त्यस्य च हिन् इत्यादि-
शो भवति ॥ हिङ्गू रामठः ॥ ७६० ॥

प्रीकैपैनीलेरङ्कुक् ॥ ७६१ ॥

एभ्यः किदङ्गुः प्रत्ययो भवति ॥ प्रीङ्गश्च तृप्तिकान्त्योः । प्रियङ्गुः फलिनी
रालकश्च ॥ कै शब्दे । कङ्गुरणुः ॥ पै शोषणे । पङ्गुः खञ्जः ॥ नील वर्णे ।
नीलङ्गुः कृमिजातिः सृगालश्च ॥ ७६१ ॥

अव्यतिगृभ्योटुः ॥ ७६२ ॥

एभ्योटुः प्रत्ययो भवति ॥ अव रक्षणादौ । अवटुः कृकाटिका ॥ ऋक् गतौ । अरटुर्वृक्षः ॥ गृत् निगरणे । गरटुर्देशविशेषः पक्ष्यजगरश्च ॥ ७६२ ॥

शलेराटुः ॥ ७६३ ॥

शल गतौ । इत्यस्मादाटुः प्रत्ययो भवति ॥ शलाटुः कोमलं फलम् ॥ ७६३ ॥

अञ्ज्यवेरिष्ठुः ॥ ७६४ ॥

आभ्यामिष्ठुः प्रत्ययो भवति ॥ अञ्जौप् व्यक्त्यादौ । अञ्जिष्ठुर्भानुरग्निश्च ॥ अव रक्षणादौ । अविष्ठुरश्चो होता च ॥ ७६४ ॥

तनिमनिकणिभ्यो डुः ॥ ७६५ ॥

एभ्यो डुः प्रत्ययो भवति ॥ तनूयौ विस्तारे । तण्डुः प्रथमः ॥ मर्निच् ज्ञाने । मण्डुर्ऋषिः ॥ कण शब्दे । कण्डुर्वेदनाविशेषः ॥ ७६५ ॥

पनेर्दीर्घश्च ॥ ७६६ ॥

पनि स्तुतौ । इत्यस्माडुः प्रत्ययो [भवति] दीर्घश्च भवति ॥ पाण्डुर्वर्णः क्षत्रियश्च ॥ ७६६ ॥

पलिमृभ्यामाण्डुकण्डुकौ ॥ ७६७ ॥

आभ्यां यथासंख्यमाण्डु कण्डुक इति प्रत्ययौ भवतः ॥ पल गतौ । पलाण्डुर्लघुनभेदः ॥ मृत् प्राणत्यागे । मृकण्डुक ऋषिः ॥ ७६७ ॥

अजिस्थायूरीभ्यो णुः ॥ ७६८ ॥

एभ्यो णुः प्रत्ययो भवति ॥ अज क्षेपणे च । वेणुर्वृक्षः ॥ ष्टां गतिनिवृत्तौ स्थाणुः शिव ऊर्ध्वं च दारु ॥ वृण्ट् वरणे । वर्णुर्नदो जनपदश्च ॥ रींश् गतिरेषणयोः । रेणुर्धूलिः ॥ ७६८ ॥

विषेः कित् ॥ ७६९ ॥

विषूकी व्याघ्रौ । इत्यस्मात्किण्णुः प्रत्ययो भवति ॥ विष्णुर्हरिः ॥ ७६९ ॥

क्षिपेरणुक ॥ ७७० ॥

क्षिपीत् प्रेरणे । इत्यस्मात्किदणुः प्रत्ययो भवति ॥ क्षिपणुः समीरणो विद्युच्च ॥ ७७० ॥

अञ्जेरिष्णुः ॥ ७७१ ॥

अञ्जौप् व्यक्त्यादौ । इत्यस्मात्किदिष्णुः प्रत्ययो भवति ॥ अञ्जिष्णुर्वृक्षम् ॥ ७७१ ॥

कृहभूजीविगम्यादिभ्य एणुः ॥ ७७२ ॥

एभ्य एणुः प्रत्ययो भवति ॥ कृगृट् हिंसायाम् । डुकृगृ करणे वा । करे-
णुर्हस्ती ॥ हंग् हरणे । हरेणुर्गन्धद्रव्यम् ॥ भू सत्तायाम् । भवेणुर्भयः ॥ जीव
प्राणधारणे । जीवेणुरौषधम् ॥ गमूं गतौ । गमेणुर्गन्ता ॥ आदिग्रहणात् शमूच्
उपशमे । शमेणुरुपशमनम् ॥ यजीं देवपूजादौ । यजेणुर्यज्ञादि ॥ डुपर्चीष् पाके ।
पचेणुः पाकस्थानम् ॥ पदेणुः । वहेणुरित्यादि ॥ ७७२ ॥

कृसिकम्यमिगमितनिमनिजन्यसिमसिसच्चयविभाधागाग्लाम्लाहन्-
हायाहिकृशिपूभ्यस्तुन् ॥ ७७३ ॥

एभ्यस्तुन् प्रत्ययो भवति ॥ डुकृगृ करणे । कर्तुः कर्मकरः ॥ षिगृट् बन्ध-
ने । सेतुर्नदीसंक्रमः ॥ कमूड् कान्तौ । कन्तुः कन्दर्पः । कामी मनः कुसुलश्च ॥
अम गतौ । अन्तू रक्षिता लक्षणं च ॥ गमूं गतौ । गन्तुः पथिकः । आगन्तुर-
वास्तव्यो जनः ॥ तनूयी विस्तारे । तन्तुः सूत्रम् ॥ मनिच् ज्ञाने । मन्तुर्वैमनस्यं
प्रियंवदो मानश्च ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जन्तुः प्राणी ॥ असक् भुवि । अस्तुरस्तिभा-
वः । बाहुलकाद्भूभावाभावः ॥ मसैच् परिणामे । मस्तुर्दधिमूलवारि ॥ षचि
सेचने । सक्तुर्यवविकारः ॥ अव रक्षणादौ । ओतुर्बिडालः ॥ भांक् दीप्तौ । भातु-
र्दीप्तिमाञ्शरीरावयवोभिर्विद्वांश्च ॥ डुधांक् धारणे च । धातुर्लोहादि रसादिः
शब्दप्रकृतिश्च ॥ गैं शब्दे । गातुर्गायन उद्गाता च ॥ ग्लैं हर्षक्षये । ग्लातुः सरुजः ॥
म्लैं गात्रविनामे । म्लातुर्दीनः ॥ हनक् हिंसागत्योः । हन्तुरायुधं हिमश्च ॥ ओहांक्
त्यागे । हातुर्मृत्युमार्गश्च ॥ यांक् प्रापणे । यातुः पाप्मा जनो राक्षसश्च ॥ हिंद्
गतिवृद्धयोः । हेतुः कारणम् ॥ कुशं आह्वानरोदनयोः । क्रोष्टा सृगालः ॥ पूग्श्
पवने । पोतुः पविता ॥ नित्करणं क्रुशस्तुनस्तृच् पुंसीत्यत्र विशेषणार्थम् ॥ ७७३ ॥

वसेर्णिद्वा ॥ ७७४ ॥

वसं निवासे । इत्यस्मात्तुन् प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥ वास्तु
गृहं गृहभूमिश्च ॥ वस्तु सन्निवेशभूमिश्च ॥ ७७४ ॥

पः पीप्यौ च वा ॥ ७७५ ॥

पां पाने । इत्यस्मात्तुन् प्रत्ययो [भव]त्यस्य च पी पि इत्यादेशौ वा भवतः ।
पीतुरादित्यश्चन्द्रो हस्ती कालश्चक्षुर्बालघृतपानभाजनं च ॥ पितुः प्रजापतिराहारश्च ॥
पातू रक्षिता ब्रह्मा च ॥ ७७५ ॥

आपोप् च ॥ ७७६ ॥

आपूट् व्याप्नौ । इत्यस्मात्तुन् प्रत्ययो [भव]त्यस्य च अप् इत्यादेशो भवति ॥
अप्सुर्देवताविशेषः कालो याजको यज्ञयोनिश्च ॥ ७७६ ॥

अङ्ग्यर्तेः कित् ॥ ७७७ ॥

आभ्यां कितुन् प्रत्ययो भवति ॥ अङ्गौप् व्यक्त्यादिषु । अङ्गुरिन्द्रो विष्णु-
रात्रिश्च ॥ कङ्क् गतौ । ऋतुर्हमन्तादिः स्त्रीरजस्तत्कालश्च ॥ ७७७ ॥

चायः के च ॥ ७७८ ॥

चायुग् पूजानिशासनयोः । इत्यस्मात्तुन् प्रत्ययो भवत्यस्य च के इत्यादेशो
भवति ॥ केतुर्ध्वजो ग्रहश्च ॥ ७७८ ॥

वहिमहिगुह्येभिभ्योतुः ॥ ७७९ ॥

एभ्योतुः प्रत्ययो भवति ॥ वहीं प्रापणे । वहतुर्विवाहोनङ्गानभिः कालश्च ॥
मह पूजायाम् । महतुरभिः ॥ गुह्ये संवरणे । गुह्यतुर्भूमिः ॥ एधि वृद्धौ । एध-
तुर्लक्ष्मीः पुरुषोमिश्च ॥ ७७९ ॥

कृलाभ्यां कित् ॥ ७८० ॥

आभ्यां किदतुः प्रत्ययो भवति ॥ डुकुङ्क् करणे । क्रतुर्यज्ञः ॥ लाङ्क्
आदाने । लतुः पाशः ॥ ७८० ॥

तनेर्यतुः ॥ ७८१ ॥

तनूयी विस्तारे । इत्यस्माद्यतुः प्रत्ययो भवति ॥ तन्यतुर्विस्तारो वायुः
पर्वतः सूर्यश्च ॥ ७८१ ॥

जीवेरातुः ॥ ७८२ ॥

जीव प्राणधारणे । इत्यस्मादातुः प्रत्ययो भवति ॥ जीवातुर्जीवितमौषध-
मन्त्रमुदकं द्रव्यं च ॥ ७८२ ॥

यमेर्दुक् ॥ ७८३ ॥

यमुं उपरमे । इत्यस्मात्किदुः प्रत्ययो भवति ॥ यदुः क्षत्रियः ॥ ७८३ ॥

शीडो धुक् ॥ ७८४ ॥

शीडुक् स्वप्ने । इत्यस्मात्किदुः प्रत्ययो भवति ॥ शीधु मद्यविशेषः
॥ ७८४ ॥

धूगो धुन् च ॥ ७८५ ॥

धूग्श् कम्पने । इत्यस्मात् धुक् प्रत्ययो [भव]त्यस्य च धुन् इत्यादेशो भवति ॥ धुन्धुर्दानवः ॥ ७८५ ॥

दाभाभ्यां नुः ॥ ७८६ ॥

आभ्यां नुः प्रत्ययो भवति ॥ दुदांश्क् दाने । दानुर्गन्ता यजमानो वायु-
रादित्यो दक्षिणार्थं च धनम् ॥ भांक् दीप्तौ । भानुः सूर्यो रश्मिश्च । चित्रभानुरग्निः ।
स्वर्भानू राहुः । विश्वभानुरादित्यः ॥ ७८६ ॥

धेः शित् ॥ ७८७ ॥

द्वे पाने । इत्यस्मान्नः प्रत्ययो [भवति] स च शिज्भवति ॥ धेनुरभिनवप्र-
सवा जवादिः ॥ शिच्चादात्संध्यक्षरस्येत्याकारो न भवति ॥ ७८७ ॥

सुवः कित् ॥ ७८८ ॥

सूडौक् प्राणिगर्भविमोचने । इत्यस्मात्किन्नः प्रत्ययो भवति ॥ सनुः पुत्रः
॥ ७८८ ॥

हो जह् च ॥ ७८९ ॥

ओहांक् त्यागे । इत्यस्मान्नः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च जह् इत्यादेशो
भवति ॥ जह्नुर्गङ्गापिता ॥ ७८९ ॥

वचेः कगौ च ॥ ७९० ॥

वचंक् भाषणे । इत्यस्मान्नः प्रत्ययो [भवति] ककारगकारौ चान्तादेशौ
भवतः ॥ वक्रुर्वशुश्च वाग्मी ॥ ७९० ॥

कृहनेस्तुक्नुकौ ॥ ७९१ ॥

आभ्यां कितौ तु नु इति प्रत्ययौ भवतः ॥ दुक्कृग् करणे । कृतुः कर्मकरः ।
कृणुः कोशकारः कारुश्च ॥ हनंक् हिंसागत्योः । हनुर्हिमः ॥ हनुर्वक्त्रैकदेशः
बाहुलकाच्चलोपः ॥ ७९१ ॥

गमेः सन्वच्च ॥ ७९२ ॥

गमं षतौ । इत्यस्मात्सुक्नुकौ सन्वच्च भवतः ॥ जिगन्तुर्ब्राह्मणो दिवसो
आर्यः प्राणोऽग्निश्च ॥ जिषन्तुः प्राणो बाणो मनो मीनो वायुश्च ॥ ७९२ ॥

दाभूक्षण्डुन्दिनदिवदिपत्यादेरनुङ् ॥ ७९३ ॥

एभ्यो डिङ्नुः प्रत्ययो भवति ॥ दुदांश्क् दाने । दनुर्दानवमाता ॥ भू
सञ्ज्ञायाम् । भुवनुर्मेघश्चन्द्रो भवितव्यता हंसश्च ॥ क्षणूक् हिंसायाम् । क्षगनुर्याया-

वरः ॥ उन्दैप् क्लेदने । उन्दनुः शुक्रः ॥ णद अव्यक्ते शब्दे । नदनुर्मेघः सिंह-
श्च ॥ वद व्यक्तायां वाचि । वदनुर्वक्ता ॥ पतू गतौ । पतनुः श्येनः ॥ आदि-
ग्रहणादन्येपि ॥ कित्त्वमकृत्वा डित्करणं वदेय्वृदभावार्थम् ॥ ७९३ ॥

कृशेरानुक् ॥ ७९४ ॥

कृशच् तनुत्वे । इत्यस्मात्किदानुः प्रत्ययो भवति ॥ कृशानुर्वह्निः ॥ ७९४ ॥

जीवे रदानुक् ॥ ७९५ ॥

जीव प्राणधारणे । इत्यस्मात्किद्रदानुः प्रत्ययो भवति ॥ जीरदानुः ॥ कि-
त्करणं गुणप्रतिषेधार्थम् । वलोपे हि नाम्यन्तत्वाद्गुणः स्यात् ॥ ७९५ ॥

वचेरक्कुः ॥ ७९६ ॥

वचंक् भाषणे । इत्यस्मादक्कुः प्रत्ययो भवति ॥ वचकुर्वाग्याचार्यो
ब्राह्मण ऋषिश्च ॥ ७९६ ॥

हृषिपुषिपुषिगदिमदिनन्दिगडिमण्डिजनिस्तनि-

भ्यो णेरित्नुः ॥ ७९७ ॥

एभ्यो ण्यन्तेभ्य इत्नुः प्रत्ययो भवति ॥ हृषच् तुष्टौ । हृषू अलीके वा ।
हर्षयित्पुरानन्दः स्वजनो रङ्गोपजीवी प्रियंवदश्च ॥ पुषंच् पुष्टौ । पोषयित्पुर्भर्ता मेघः
कोकिलश्च ॥ पुषृण् विशब्देने । घोषयित्नुः कोकिलः शब्दश्च ॥ गदण् गर्जे ।
गदयित्नुः पर्जन्यो वायवूको भ्रमरः कामश्च ॥ मदेच् हर्षे । मदयित्नुर्मदिरा सुव-
र्णमलंकारश्च ॥ टुनदु समृद्धौ । नन्दयित्नुः पुत्र आनन्दः प्रमुदितश्च ॥ गड सेचने ।
गडयित्नुर्वलाहकः ॥ मडु भूषायाम् । मण्डयित्नुर्मण्डयिता कामुकश्च ॥ जनैचि
प्रादुर्भावे । जनयित्नुः पिता ॥ स्तनण् गर्जे । स्तनयित्नुर्मेषो मेघगर्जितं च ॥ ७९७ ॥

कस्यार्तिभ्यामिपुक् ॥ ७९८ ॥

आभ्यां किदिपुः प्रत्ययो भवति ॥ कस गतौ । कसिपुरशनम् ॥ ऋक् गतौ ।
रिपुः शत्रुः ॥ ७९८ ॥

कम्भमिभ्यां बुः ॥ ७९९ ॥

आभ्यां बुः प्रत्ययो भवति ॥ कम्बु कान्तौ । कम्बुः शङ्खः ॥ अम गतौ ।
अम्बु पानीयम् ॥ ७९९ ॥

अभेरमुः ॥ ८०० ॥

अभ्र गतौ । इत्यस्मादमुः प्रत्ययो भवति ॥ अभ्रमुर्देवहस्तिनी ॥ ८०० ॥

यजितुन्धिदहिदसिजनिमनिभ्यो युः ॥ ८०१ ॥

एभ्यो युः प्रत्ययो भवति ॥ यजीं देवपूजादौ । यज्युरभिरध्वर्युयज्वा
शिष्यश्च ॥ शुन्ध शुद्धौ । शुन्ध्युरभिरादित्यः पवित्रं च ॥ दहं भस्मीकरणे ।
दह्युरभिः ॥ दसूच् उपक्षये । दस्युश्चौरः ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जन्युरपत्यं पिता
वायुः प्रादुर्भावः प्रजापतिः प्राणी च ॥ मनिच् ज्ञाने । मन्युः कृपा क्रोधः शोकः
क्रतुश्च ॥ ८०१ ॥

भुजेः कित् ॥ ८०२ ॥

भुजं पालनाभ्यवहारयोः । इत्यस्मात्किद्युः प्रत्ययो भवति ॥ भुज्युरभि-
रादित्यो गरुडो भोग ऋषिश्च ॥ ८०२ ॥

सर्तेरय्वन्यू ॥ ८०३ ॥

सृं गतौ । इत्यस्मादयु अन्यु इति प्रत्ययौ भवतः ॥ सरयुर्नदीं वायुश्च ॥
दीर्घान्तमिमिच्छन्त्येके । सरयूः । श्लिष्टनिर्देशान्तदपि संगृहीतमेव ॥ सरण्युर्मेघोश्चि-
नोर्माता समेघो वायुश्च ॥ ८०३ ॥

भूक्षिपिचरेरन्युक् ॥ ८०४ ॥

एभ्यः किदन्युः प्रत्ययो भवति ॥ भू सत्तायाम् । भुवन्युरीश्वरोन्निश्च ॥
क्षिपीन् प्रेरणे । क्षिपण्युर्वायुर्वसन्तो विशुद[र्थः] कालश्च ॥ चर भक्षणे ।
चरण्युर्वायुः ॥ ८०४ ॥

मुस्त्युक् ॥ ८०५ ॥

मृत् प्राणत्यागे । इत्यस्मात्कित्त्युः प्रत्ययो भवति ॥ मारयतीति मृत्युः
कालो मरणं च ॥ ८०५ ॥

चिनोपीम्यशिभ्यो रुः ॥ ८०६ ॥

एभ्यो रुः प्रत्ययो भवति ॥ चिग्च् चयने । चेरुर्मनिः ॥ णीग् प्रापणे ।
नेरुर्जनपदः ॥ पीड्च् पाने । पेरुः सूर्यो गिरिः कलविद्धश्च ॥ मीड्च् हिंसाया-
म् । मेरुर्देवाद्रिः ॥ अशौटि व्याप्तौ । अशु नेत्रजलम् ॥ ८०६ ॥

रूपभ्यां कित् ॥ ८०७ ॥

आभ्यां किदुः प्रत्ययो भवति ॥ रुक् शब्दे । रुहर्मृगजातिः ॥ पुष्प-
पवने । पूरु राजा ॥ ८०७ ॥

खनो लुक् च ॥ ८०८ ॥

खनूग् अवदारणे । इत्यस्माद्गुः प्रत्ययो [भवति] नस्य च लुग्भवति ॥ खरु-
दर्पः क्रूरो मूर्खो दृप्तो गीतविशेषश्च ॥ ८०८ ॥

जनिहनिशद्यर्तेस्त च ॥ ८०९ ॥

एभ्यो रुः प्रत्ययो भवत्यन्त्यस्य च तकारादेशो भवति ॥ जनौचि प्रादुर्भावे ।
जत्रुः शरीरावयवो मेघो घर्मावसानं च ॥ हनक् हिंसागत्योः । हत्रुर्हिंस्रः ॥ शद्रुं
शातने । शत्रू रिपुः । बाहुलकात्तादेशस्य विकल्पे । शद्रुः पुरुषः ॥ क्रंक् गतौ ।
अत्रुः क्षुद्रजन्तुः ॥ ८०९ ॥

श्मनः शीडो डित् ॥ ८१० ॥

श्मन्पूर्णात् शोड्क् स्वप्ने । इत्यस्माड्भ्रुः प्रत्ययो भवति ॥ श्मश्रुर्मु-
खलोमानि ॥ ८१० ॥

शिमुगेरुनमेर्वादयः ॥ ८११ ॥

शिम्वादयः शब्दा रुप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ शिग्द् निशाने । किन्नोन्तश्च ।
शिमुः शोभाञ्जनको हरितकविशेषश्च ॥ गिरतेरेच्च ॥ गेरुर्धातुः ॥ नमेर्नञ्पूर्वस्य
मयतेर्वा । एच्चान्तः । नमेरुर्देववृक्षः ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ ८११ ॥

कटिकुटघर्तेररुः ॥ ८१२ ॥

एभ्योरुः प्रत्ययो भवति ॥ कटे वर्षावरणयोः । कटरुः शकटम् ॥
कुटत् कौटिल्ये । कुटरुः पक्षिविशेषो मर्कटो वृक्षो वर्धकश्च ॥ कुटादित्वान्न
गुणः ॥ क्रंक् गतौ । अररुरसुर आयुधं मण्डलं च ॥ ८१२ ॥

कर्केरारुः ॥ ८१३ ॥

कर्केः सौत्रादारुः प्रत्ययो भवति ॥ कर्कारुः क्षुद्रचिर्मिटी ॥ ८१३ ॥

उर्वेरादेरुदेतौ च ॥ ८१४ ॥

उर्वे हिंसायाम् । इत्यस्मादारुः प्रत्ययो भवत्यादेशे ऊकार एकार आदेशौ
भवतः ॥ ऊर्वारुः कटुचिर्मिटी ॥ एर्वारुश्चारुचिर्मिटी ॥ ८१४ ॥

कृपिक्षुधिपीकुणिभ्यः कित् ॥ ८१५ ॥

एभ्यः किदारुः प्रत्ययो भवति ॥ कृपौड् सामर्थ्ये । कृपारुर्दयाशीलः ॥
क्षुधं च क्षुभुक्षायाम् । क्षुधारुः क्षुधमसहमानः । लब्धे । कृपालुः । क्षुपालुः ॥ पीड् च
पाने । पियारुर्वृक्षः ॥ कुणत् शब्दोपकरणयोः । कुणारुर्वनस्पतिः ॥ ८१५ ॥

इयः शीत च ॥ ८१६ ॥

इयैङ् गतौ । इत्यस्मादारुः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च शीत इत्यादेशो भवति ॥
शीतारुः शीतासहः । लस्वे । शीतालुः ॥ ८१६ ॥

तुम्बेरुरुः ॥ ८१७ ॥

तुबु अर्दने । इत्यस्मादुरुः प्रत्ययो भवति ॥ तुम्बुरुर्गन्धर्वो गन्धद्रव्यं च ॥ ८१७ ॥

कुन्देः कुन्द च ॥ ८१८ ॥

कुदु रोदनाह्वानयोः । इत्यस्मादुरुः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च कुन्द इत्यादेशो भवति ॥ कुन्दुरुः सल्लकीनिर्यासः ॥ ८१८ ॥

चमेरुरुः ॥ ८१९ ॥

चमू अर्दने । इत्यस्मादुरुः प्रत्ययो भवति ॥ चमूरुश्चित्रकः ॥ ८१९ ॥

शीडो लुः ॥ ८२० ॥

शीङ्क् स्वमे । इत्यस्माल्लुः प्रत्ययो भवति ॥ शेलुः श्लेष्मातकः ॥ ८२० ॥

पीडः कित् ॥ ८२१ ॥

पीड्च् पाने । इत्यस्मात्किल्लुः प्रत्ययो भवति ॥ पीलुर्हस्ती वृक्षश्च ॥ ८२१ ॥

लस्जीर्ण्यशलेरालुः ॥ ८२२ ॥

एभ्य आलुः प्रत्ययो भवति ॥ ओलस्त्रैति व्रीडे । लज्जालुर्लज्जनशीलः ॥
ईर्ष्य ईर्ष्यार्थः । ईर्ष्यालुरीर्ष्याशीलः ॥ शल गतौ । शलालुर्वृक्षावयवः ॥ ८२२ ॥

आपोप् च ॥ ८२३ ॥

आपूण्ड्र व्याप्तौ । इत्यस्मादालुः प्रत्ययो [भव]त्यस्य च अप् इत्यादेशो भवति ॥ अपालुर्वायुः ॥ ८२३ ॥

गूहलुगुगुलुकमण्डलवः ॥ ८२४ ॥

एत आलुप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ गूहतेर्ह्रस्वश्च प्रत्ययादेः । गूहलुर्ऋषिः ॥
गुण्ड शब्दे । अस्यादेर्गुगुलोपश्च प्रत्ययादेः । गुगुलुर्वृक्षविशेषोश्च ॥ कम्पूर्वा-
दनितेर्डोन्तो ह्रस्वश्च प्रत्ययादेः । कमण्डलुरमत्रम् ॥ ८२४ ॥

प्रः शुः ॥ ८२५ ॥

पृश् पालनपूरणयोः । इत्यस्मात् शुः प्रत्ययो भवति ॥ पर्शुर्वह्निर्गंसंज्ञं
वक्रास्थि ॥ ८२५ ॥

मस्जीष्यशिभ्यः सुक् ॥ ८२६ ॥

एभ्यः कित्ठुः प्रत्ययो भवति ॥ तुमस्जोत् शुद्धौ । मस्जेः स इति नोन्तः ।
मद्धुर्मुनिः ॥ इषश् आभीक्ष्ये । इक्षुर्गुडादिप्रकृतिः ॥ अशौटि व्याप्तौ । अक्षुः
समुद्रो वप्रश्च ॥ ८२६ ॥

तृपलिमलेरक्षुः ॥ ८२७ ॥

एभ्योक्षुः प्रत्ययो भवति ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तरक्षुः श्वापदविशेषः ॥ पल
गतौ । मलि धारणे । पलक्षुर्मलक्षुश्च वृक्षः ॥ ८२७ ॥

उलेः कित् ॥ ८२८ ॥

उल दाहे । इत्यस्मात्सौत्रात्किदक्षुः प्रत्ययो भवति ॥ उलक्षुस्तृणजातिः
॥ ८२८ ॥

कृषिचमितनिधन्यन्दिसर्जिखर्जिभर्जिलस्जीर्ष्यभ्य ऊः ॥ ८२९ ॥

एभ्य ऊः प्रत्ययो भवति ॥ कृषीत् विलेखने । कर्षूः कुल्याङ्गारः परिखा
गर्तश्च ॥ चमू अदने । चमूः सेना ॥ तनूयी विस्तारे । तनूः शरीरम् ॥ धन शब्दे ।
धन धान्ये सौत्रो वा । धनूर्धान्यराशिर्ज्या वरारोहा च स्त्री ॥ अदु बन्धने । अन्दूः
पादकटकः ॥ सर्ज अर्जने । सर्जूर [घिः] क्षारो वनस्पतिर्वणिक् च ॥ खर्ज मार्जने
च । खर्जूः कण्डूर्विद्युच्च ॥ भृजैड् भर्जने । भ्रस्जीत् पाके वा । भर्जूर्यवविकारः ॥
ओलस्जैति व्रीडे । लज्जूर्लज्जालुः ॥ ईर्ष्य ईर्ष्यार्थः । ईर्ष्यूरीर्ष्यालुः ॥ ८२९ ॥

फलेः फेल् च ॥ ८३० ॥

फल निष्पत्तौ । इत्यस्मादूः प्रत्ययो भवति धातोश्च फेल् इत्यादेशो भवति ॥
फेलूर्होमविशेषः ॥ ८३० ॥

कषेण्डौ च षः ॥ ८३१ ॥

कष हिंसायाम् । इत्यस्मादूः प्रत्ययो भवति षकारस्य च ण्डश्चश्चादेशौ
भवतः ॥ कण्डूः कच्छूश्च पामा ॥ ८३१ ॥

वहेर्ध च ॥ ८३२ ॥

वहीं प्रापणे । इत्यस्मादूः प्रत्ययो [भवति] धकारश्चान्तादेशो भवति ॥
वधूः पतिमुपसंपन्ना कन्या जाया च ॥ ८३२ ॥

मृजेर्गुणश्च ॥ ८३३ ॥

मृजौक् शुद्धौ । इत्यस्मादूः प्रत्ययो [भवति] गुणश्चास्य भवति ॥ मर्जूः

शुद्धी रजको नद्यास्तीरं शिला च ॥ गुणे सिद्धे गुणवचनमकारस्य वृद्धिबाध-
नार्थम् ॥ ८३३ ॥

अजेर्जोन्तश्च ॥ ८३४ ॥

अज क्षेपणे च । इत्यस्मादूः प्रत्ययो [भवति] जकारश्चान्तो भवति ॥
अज्जुर्जननी ॥ ८३४ ॥

कसिपद्यत्यादिभ्यो णित् ॥ ८३५ ॥

एभ्यो णिदूः प्रत्ययो भवति ॥ कस. गतौ । कासूः शक्तिर्नामायुधं वाग्वि-
कलो बुद्धिर्व्याधिर्विकला च वाक् ॥ पदिच् गतौ । पादूः पादुका ॥ कंक् गतौ ।
आरुर्वृक्षविशेषः कच्छूर्गतिः पिङ्गलश्च ॥ आदिग्रहणात् कचतेः । काचूः । शलतेः ।
शालूरित्यादयोपि ॥ ८३५ ॥

अणेर्डोन्तश्च ॥ ८३६ ॥

अणेर्धातोर्णिदूः प्रत्ययो भवति डश्चान्तो भवति ॥ अण शब्दे । आण्डूर्जल-
भृङ्गारः ॥ ८३६ ॥

अडो ल च वा ॥ ८३७ ॥

अड उद्यमे । इत्यस्माणिदूः प्रत्ययो भवति लकारश्चान्तादेशो वा भवति ॥
आलूर्भृङ्गारः करकश्च ॥ आडूर्दर्वी टिट्ठिमो वनस्पतिर्जलाधारभूमिः पादभेदनं च
॥ ८३७ ॥

नओ लम्बेर्नलुक् च ॥ ८३८ ॥

नञ्पूर्वात् लवुड् अवसंसने च । इत्यस्माणिदूः प्रत्ययो भवति नकारस्य
च लुग्भवति ॥ अलाबूस्तुम्बी ॥ ८३८ ॥

कफादीरेर्ल च ॥ ८३९ ॥

कफपूर्वात् ईरिक् गतिकम्पनयोः । इत्यस्मादूः प्रत्ययो भवति लश्चान्तादेशो
भवति ॥ कफेलूः श्लेष्मातको यवलाजा मधुपर्कं छादिषेयं च तृणम् ॥ ८३९ ॥

ऋतो रत च ॥ ८४० ॥

ऋत वृणागतिसर्पेषु । इत्यस्मादूः प्रत्ययो [भवति] रत इति चास्यादेशो
भवति ॥ रतूर्नदीविशेषः सत्यवाग्दूतः कृमिविशेषश्च ॥ ८४० ॥

दृभिचपेः स्वराच्चोन्तश्च ॥ ८४१ ॥

आभ्यामूः प्रत्ययो भवति स्वराच्च परो नोन्तो भवति ॥ दृभैत् ग्रन्थे ।
दृन्भूः सर्पजातिर्वधनस्पतिर्वच्चो ग्रन्थकारो दर्भणं च । बाहुलकाच्चकारस्य सां धुट्-
गेन्त्योपदान्त इति न भवति ॥ चप सान्त्वने । चम्पूः कथाविशेषः ॥ ८४१ ॥

धृषेर्दिधिषदिधीषौ च ॥ ८४२ ॥

जिधृषाट् प्रागल्भ्ये । इत्यस्मादूः प्रत्ययो [भवति] दिधिष् दिधीष् इत्येता-
वादेशावस्य भवतः ॥ दिधिषूर्ज्यायस्याः पूर्वपरिणीता पुंश्चली च ॥ दिधीषूरूढायाः
कनिष्ठाया अनूढा ज्येष्ठा पुनर्भूराहुतिश्च ॥ ८४२ ॥

भ्रमिगमितनिभ्यो डित् ॥ ८४३ ॥

एभ्यो डिटूः प्रत्ययो भवति ॥ भ्रमूच् अनवस्थाने । भूरक्ष्णोरुपरि रोमरा-
जिः ॥ गमूं गतौ । अग्ने गच्छति । अग्नेगुः पुरःसरः ॥ तनूयी विस्तारे । कुस्मितं
तन्यते । कुतूश्चर्ममयमावपनम् ॥ ८४३ ॥

नृतिशृधिरुषिकुहिभ्यः कित् ॥ ८४४ ॥

एभ्यः किटूः प्रत्ययो भवति ॥ नृतैच् नर्तने । नृतूर्नर्तकः कृमिजातिः प्लवः
प्रतिकृतिश्च ॥ शृधूङ् शब्दकुत्सायाम् । शृधूः शर्धनः कृमिजातिरपानं बलिश्च
दानवः ॥ रुषच् रोषे । रुषूर्भर्त्सकः ॥ कुहणि विस्मापने । कुहूरमावास्या ॥ ८४४ ॥

तृखडिभ्यां डूः ॥ ८४५ ॥

आभ्यां डूः प्रत्ययो भवति ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तर्दूर्द्वीणी प्लवः परिवे-
षणभाण्डं च ॥ खडण् भेदे । खडूर्बालानामुपकरणं स्त्रीणां पादाङ्गुष्ठाभरणं च
॥ ८४५ ॥

तृदृभ्यां दूः ॥ ८४६ ॥

आभ्यां दूः प्रत्ययो भवति ॥ तृ प्लवनतरणयोः । तर्दूर्द्वी ॥ दृश् [विदारणे] ।
दर्दूः कुष्ठभेदः ॥ ८४६ ॥

कमिजनिभ्यां वूः ॥ ८४७ ॥

आभ्यां वूः प्रत्ययो भवति ॥ कमूङ् कान्तौ । कम्बूर्भूषणमादर्शत्सरुः
कुरुविन्दश्च ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जम्बूर्वृक्षजातिः ॥ ८४७ ॥

शकेरन्धूः ॥ ८४८ ॥

शकृन्ट् शक्तौ । इत्यस्मादन्धूः प्रत्ययो भवति ॥ शकन्धूर्वनस्पतिर्देवतावि-
शेषश्च ॥ ८४८ ॥

कृगः कादिः ॥ ८४९ ॥

डुकृग् करणे । इत्यस्मात्कारादिरन्धूः प्रत्ययो भवति ॥ कर्कन्धूर्बदरी
त्रणं यवलाजा मधुपर्क विष्टम्भश्च ॥ ८४९ ॥

योरागूः ॥ ८५० ॥

युक् मिश्रणे । इत्यस्मादागूः प्रत्ययो भवति ॥ यवागूर्ध्वौदनः ॥ ८५० ॥

काच्छीडो डेरूः ॥ ८५१ ॥

कपूर्वात् शडिक् स्वप्ने । इत्यस्माडिदेरूः प्रत्ययो भवति ॥ कशेरूः कन्द-
विशेषो वीरुच ॥ ८५१ ॥

दिव ऋः ॥ ८५२ ॥

दिवूच् क्रीडादौ । इत्यस्माद्ः प्रत्ययो भवति ॥ देवा देवरः पितृव्यरुय-
मिश्च ॥ ८५२ ॥

सोरसेः ॥ ८५३ ॥

सुपूर्वात् असूच् क्षेपणे । इत्यस्माद्ः प्रत्ययो भवति ॥ स्वसा भगिनी ॥ ८५३ ॥

नियो डित् ॥ ८५४ ॥

णीग् प्रापणे । इत्यस्माडिद्वः प्रत्ययो भवति ॥ ना पुरुषः ॥ ८५४ ॥

सव्यात्स्थः ॥ ८५५ ॥

सव्यपूर्वात् ष्ठां गतिनिवृत्तौ । इत्यस्माडिद्वः प्रत्ययो भवति ॥ सव्यष्टा
सारथिः ॥ ८५५ ॥

यतिननन्दिभ्यां दीर्घश्च ॥ ८५६ ॥

यतेः नञ्पूर्वात् नन्देश्च ऋः प्रत्ययो [भव]त्यनयोश्च दीर्घो भवति ॥
यतैङ् प्रयत्ने । याता पतिभ्रातृभगिनी देवरभार्या ज्येष्ठभार्या च ॥ टुनदु समृद्धौ।
ननान्दा भर्तृभगिनी ॥ नखादित्वान्नञोन्न भवति ॥ ८५६ ॥

शासिशंसिनीरुधुहभृधृमन्यादिभ्यस्तुः ॥ ८५७ ॥

एभ्यस्तुः प्रत्ययो भवति ॥ शासूक् अनुशिष्टौ । शास्ता गुरु राजा च ।
प्रशास्ता राजर्त्विक् च ॥ शंसू स्तुतौ च । शंस्ता स्तोता ॥ णीग् प्रापणे । नेता
सारथिः ॥ रुक् शब्दे । रोता मेघः ॥ टुक्षुक् शब्दे । क्षोता मुसलम् ॥ हंग् ह-
रणे । हर्ता चौरः ॥ टुडुभृङ्क् पोषणे च । भर्ता पतिः ॥ धृङ् अवध्वंसने ॥
धर्ता धर्मः ॥ मर्निच् ज्ञाने । मन्ता विद्वान्प्रजापतिश्च ॥ आदिग्रहणात् उपद्रष्टृत्व-
क । विशस्ता घातक इत्यादयोपि ॥ ८५७ ॥

पातेरिच्च ॥ ८५८ ॥

पांक् रक्षणे । इत्यस्मात्तुः प्रत्ययो भवति धातोश्च इकारान्तादेशो भवति ॥
पिता जनकः ॥ ८५८ ॥

मानिभ्राजेर्लुक् च ॥ ८५९ ॥

आभ्यां तुः प्रत्ययो [भवति] लुक् चान्तस्य भवति ॥ मानि पूजायाम् ।
माता जननी ॥ भ्राजि दीप्तौ । भ्राता सोढर्यः ॥ ८५९ ॥

जाया मिगः ॥ ८६० ॥

जाशब्दपूर्वात् डुमिगट् प्रक्षेपणे । इत्यस्मात्तुः प्रत्ययो भवति ॥ जायां प्रजायां
मिन्वन्ति तमिति जामाता दुहितृपतिः ॥ ८६० ॥

आपोप् च ॥ ८६१ ॥

आपूट् व्याप्तौ । इत्यस्मात्तुः प्रत्ययो भवत्यप् चास्यादेशो [भवति] ॥ अत्र
यज्ञोभिश्च ॥ ८६१ ॥

नमेः प् च ॥ ८६२ ॥

णमं प्रहत्वे । इत्यस्मात्तुः प्रत्ययो भवति पकारश्चान्तादेशो भवति ॥
नप्ता दुहितुः पुत्रस्य वा पुत्रः ॥ ८६२ ॥

हुपूद्वोच्चीप्रस्तुप्रतिहप्रतिप्रस्थाभ्य ऋत्विजि ॥ ८६३ ॥

एभ्य ऋत्विज्यभिधेये तुः प्रत्ययो भवति ॥ हुंक् दानादनयोः । होता ॥
पूग्श् पवने । पोता ॥ गै शब्दे । गीग् प्रापणे । उत्पूर्वः । उद्गाता । उन्नेता ॥
हुंग्क् स्तुतौ । प्रपूर्वः । प्रस्तोता ॥ हुंग् हरणे । प्रतिपूर्वः । प्रतिहर्ता ॥ छां गति-
निवृत्तौ । प्रति[प्र]पूर्वः । प्रतिप्रस्थाता ॥ एत ऋत्विजः ॥ ८६३ ॥

नियः षादिः ॥ ८६४ ॥

गीग् प्रापणे । इत्यस्मात् पकारादिस्तुः प्रत्ययो भवत्यृत्विज्यभिधेये ॥
नेष्टृत्विक् ॥ ८६४ ॥

त्वष्टृक्षत्तृदुहित्रादयः ॥ ८६५ ॥

एते तृप्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ त्विषेरितोच । त्वष्टा देववर्धकिः प्रजाप-
तिरादित्यश्च ॥ क्षद खदने । इति सौत्रः । क्षत्ता नियुक्तोविनीतो दौवारिको
मुसलः पारशवो रुद्रः सारथिश्च ॥ दुहेरिद् किञ्च । दुहिता तनया ॥ आदिग्रहणा-
दन्येपि ॥ ८६५ ॥

रातेडैः ॥ ८६६ ॥

राक् दाने । इत्यस्माड्दिदैः प्रत्ययो भवति ॥ राः द्रव्यम् । रायौ । रायः ॥ ८६६ ॥

बुगमिभ्यां डोः ॥ ८६७ ॥

आभ्यां डिदोः प्रत्ययो भवति ॥ बुक् अभिगमे । द्यौः स्वर्गोन्तरिक्षं च ॥ गमुं गतौ । गौः पृथिव्यादि ॥ ८६७ ॥

ग्लानुदिभ्यां डौः ॥ ८६८ ॥

आभ्यां डिदौः प्रत्ययो भवति ॥ ग्लै हर्षक्षये । ग्लौश्चन्द्रो व्याधितः शरीर-
ग्लानिश्च ॥ गुदंत् प्रेरणे । नौर्जलतरणम् ॥ ८६८ ॥

तोः किक् ॥ ८६९ ॥

तुक् वृत्त्यादौ । इत्यस्मात्किक् प्रत्ययो भवति । ककारः कित्कार्यार्थं
इकार उच्चारणार्थः ॥ तुक् अपत्यम् ॥ ८६९ ॥

ब्रागादयः ॥ ८७० ॥

ब्राक् इत्यादयः शब्दाः किक्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ ब्रवतेरा च
ब्राक् शीघ्रम् ॥ एवं सरतेः । स्वाक् स एवार्थः ॥ इयतेरर्वादेशश्च । अर्वागचिर-
न्तनम् ॥ आदिग्रहणादन्येपि ॥ ८७० ॥

सोश्चिक् ॥ ८७१ ॥

सुं गतौ । इत्यस्माच्चिक् प्रत्ययो भवति ॥ सुग् जुहूपभृत्यमिहोत्रभाण्डम् ।
सुचौ । सुचः ॥ इकार उच्चारणार्थः ककारः कित्कार्यार्थः ॥ ८७१ ॥

तनेड्वच् ॥ ८७२ ॥

तनूयी विस्तारे । इत्यस्माड्दिच् प्रत्ययो भवति ॥ त्वक् शरीरादिष्वेष्ट-
नम् ॥ ८७२ ॥

पारेरज् ॥ ८७३ ॥

पारण् कर्मसमाप्तौ । इत्यस्मादज् प्रत्ययो भवति ॥ पारक् प्राकारः
शाकविशेषः सुवर्णं रत्नं च । पारजौ । पारजः ॥ ८७३ ॥

ऋधिप्रथिभिभिभ्यः कित् ॥ ८७४ ॥

एभ्यः किदज् प्रत्ययो भवति ॥ ऋधूच् वृद्धौ । ऋधक् समीपवाच्यव्य-
यम् ॥ प्रथिष् प्रख्याने । निर्देशादेव य्वृत् । पृथग्नानार्थेव्ययम् ॥ भिषः सौत्रः ।
भिषग्वैद्यः । भिषजौ । भिषजः ॥ ८७४ ॥

भृपणिभ्यामिज् भुरवणौ च ॥ ८७५ ॥

भृपणिभ्यामिज् प्रत्ययो भवति यथासंख्यं च भुर वण इत्यादेशौ भवतः ॥
भृग् भरणे । भुरिग्बाहुः शब्दो भूमिर्वायुरेकाक्षराधिकपादं चर्कच्छन्दः ॥ पणि
व्यवहारस्तुत्योः । वणिग्वैदेहिकः ॥ ८७५ ॥

वशोः कित् ॥ ८७६ ॥

वशक् कान्तौ । इत्यस्मात्किदिज् प्रत्ययो भवति ॥ उशिक्कान्त उशीरमग्नि-
गीतमश्वर्षिः ॥ ८७६ ॥

लङ्घेरट् नलुक् च ॥ ८७७ ॥

लघुङ् गतौ । इत्यस्मादट् प्रत्ययो [भवति] नलोपश्चास्य भवति ॥ लघङ्घा-
युल्लघु च शकटम् ॥ ८७७ ॥

सर्तेरङ् ॥ ८७८ ॥

सृं गतौ । इत्यस्मादङ् प्रत्ययो भवति ॥ सरङ् वृक्षविशेषो मेष उष्ट्रजातिश्च
॥ ८७८ ॥

ईडेरविङ् ह्रस्वश्च ॥ ८७९ ॥

ईडिक् स्तुतौ । इत्यस्मादविङ् प्रत्ययो [भवति] ह्रस्वश्चास्य भवति ॥
इडविडिभ्रवाः ॥ ८७९ ॥

क्लिपि म्लेच्छश्च वा ॥ ८८० ॥

म्लेच्छेरीडेश्च क्लिपि प्रत्यये वा ह्रस्वो भवत्यत एव वचनात्किप् च ॥ म्लेच्छ
अव्यक्तायां वाचि । म्लिट् । म्लेट् । उभयं म्लेच्छजातिः ॥ इङ् स्वामी मेदिनी
च ॥ ईङ् स एव ॥ ८८० ॥

तृपेः कत् ॥ ८८१ ॥

तृपौच् प्रीतौ । इत्यस्मात्किदत् प्रत्ययो भवति ॥ तृपच्चन्द्रः समुद्रस्तृणभू-
मिश्च ॥ ८८१ ॥

संश्वेहत्साक्षादादयः ॥ ८८२ ॥

एते कत्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ सम्पूर्वात् चिनोतेर्डित्समो मकारस्यानु-
स्वारपूर्वः शकारश्च । संश्वदध्वर्युः कुहकश्च । अनुस्वारं नेच्छन्त्येके । सश्वत्कुहकः ॥
विपूर्वात् हन्तेर्डिङ् गुणः । विहन्ति गर्भमिति वेहद्रर्भवातिन्यप्रजा छयनङ्गाश्च ॥
सम्पूर्वात् ईक्षतेः साक्षाभावश्च । साक्षात्समक्षमित्यर्थः ॥ आदिग्रहणात् रेहत् ।
वियत् । पुरीतदादयोपि ॥ ८८२ ॥

पटच्छपदादयोनुकरणाः ॥ ८८३ ॥

पटदित्यादयः कल्पत्ययान्ता निपात्यन्तेनुकरणशब्दाश्चैते ॥ पट गतौ ।
पटत् ॥ छुपन्तं [सं]स्पर्शे । उकारस्याकारः । छपत् ॥ पतू गतौ । पतत् ॥ शूशू
हिंसायाम् । शरत् ॥ शल गतौ । शलत् ॥ खट काङ्क्षे । खटत् ॥ दहेः प च ।
दपत् ॥ डिपेः । डिपत् ॥ खनते रश्च । खरत् ॥ खादेः । खादत् ॥ सर्व एते
कस्यचिद्विशेषस्य श्रुतिप्रत्यासत्त्यानुकरणशब्दाः । अनुकरणमपि हि साध्वेव कर्तव्यं
न यत्किञ्चिद्विधानक्षरमिति शिष्टाः स्मरन्ति ॥ ८८३ ॥

बुहिवृहिमहिपृषिभ्यः कतृः ॥ ८८४ ॥

एभ्यः क्तिदतृः प्रत्ययो भवति ॥ बुहौच् जिघांसायाम् । बुहन्मीध्मः ॥
वृह वृद्धौ । वृहन्प्रवृद्धः । वृहती छन्दः ॥ मह पूजायाम् । महान्पूजितो विस्तीर्णश्च ॥
महान्तौ । महान्तः । महती ॥ पृषू सेवने । पृषत्तन्त्रं जलविन्दुश्चित्रवर्णजातिर्दध्यु-
पसिक्तमाज्यं च । पृषती मृगी । स्थूलपृषतीमालभेत ॥ ऋकारो ड्यर्थः ॥ ८८४ ॥

गमेर्डिह्वे च ॥ ८८५ ॥

गमूं गतौ । इत्यस्मात्कतृप्रत्ययो डिङ्भवति द्वे चास्य रूपे भवतः ॥ जग-
त्स्थावरजङ्गमो लोकः । जगती पृथिवी ॥ ८८५ ॥

भातेर्डवतुः ॥ ८८६ ॥

भांक् दीप्तौ । इत्यस्माद्धिदवतुः प्रत्ययो भवति ॥ भवान् । भवन्तौ ।
भवन्तः ॥ उकारो दीर्घत्वादिकार्यार्थः ॥ ८८६ ॥

हसृरुहियुषिताडिभ्य इत् ॥ ८८७ ॥

एभ्य इत् प्रत्ययो भवति ॥ हंश् हरणे । हरिङ्गरितो वर्णः ककुब् वायु-
मृगजातिरश्चः सूर्यश्च ॥ सृं गतौ । सरिन्नदी ॥ रुहं जन्मनि । रोहिद्वीरुत्प्रकारो
मत्स्यः सूर्योन्निर्मृगो वर्णश्च ॥ युषः सौत्रः । योषति गच्छति पुरुषमिति योषित्स्त्री ॥
तडण् आघाते । तडिङ्गिद्युत् ॥ ८८७ ॥

उदकात् श्रेडित् ॥ ८८८ ॥

उदकपूर्वात् द्वौश्चि गतिवृद्धयोः । इत्यस्माद्धिदित् प्रत्ययो भवति ॥ उदकेन
श्रयति । उदञ्चितक्रमम् ॥ नाम्न्युत्तरपदस्य चेत्युदकस्य उदभावः ॥ ८८८ ॥

अ उत् ॥ ८८९ ॥

मूत् प्राणत्यागे । इत्यस्मादुत् प्रत्ययो भवति ॥ मरुद्वायुर्देवो गिरिशिखरं च
॥ ८८९ ॥

ग्रो मादिर्वा ॥ ८९० ॥

गृत् निगरणे । इत्यस्मादुत् प्रत्ययो भवति स च मकारादिर्वा भवति ॥ गर्मु-
ङ्गह्रड आदित्यो मधुमक्षिका तक्षा तृणं सुवर्णं च ॥ गरुद्वह्नीजगरो मरकतमणिर्वे-
गस्तेजसां वर्तिश्च ॥ ८९० ॥

शक् ऋत् ॥ ८९१ ॥

शक्नुत् शक्तौ । इत्यस्मादुत् प्रत्ययो भवति ॥ शकृत्पुरीषम् ॥ ८९१ ॥

यजेः क च ॥ ८९२ ॥

यजीं देवपूजादौ । इत्यस्मादुत् प्रत्ययो [भवति] कश्चान्तदिशो भवति ॥
यकृदन्त्रम् ॥ ८९२ ॥

पातेः कृथ् ॥ ८९३ ॥

पांक् रक्षणे । इत्यस्मात्किदृथ् प्रत्ययो भवति ॥ पृथो नाम क्षत्रियाः ॥ ८९३ ॥

शृदृभसेरद् ॥ ८९४ ॥

एभ्योद् प्रत्ययो भवति ॥ शृश् हिंसायाम् । शरदृतुः ॥ दृ भये । दरज्ज-
नपदसमानशब्दः क्षत्रिय[श्च] ॥ दरदो जनपदः ॥ भस भर्त्सनदीभ्योः सौत्रः । भसज्जघ-
नमास्यमामाशयस्थानं च ॥ भषेरपीच्छन्त्येके । भषत् ॥ ८९४ ॥

तनित्यजियजिभ्यो डद् ॥ ८९५ ॥

एभ्यो डिदद् प्रत्ययो भवति ॥ तनूया विस्तारे । तत् । सः ॥ त्यजं हानौ ।
त्यत् । स्यः । एतौ निर्देशवाचिनौ ॥ यजीं देवपूजादौ । यत् । यः । अयमुद्दे-
शवाची ॥ ८९५ ॥

इणस्तद् ॥ ८९६ ॥

इण्क् गतौ । इत्यस्मात्तद् प्रत्ययो भवति ॥ एतत् । एषः । समीपवाची
शब्दः ॥ ८९६ ॥

प्रः सद् ॥ ८९७ ॥

पृश् पालनपूरणयोः । इत्यस्मात्सद् प्रत्ययो भवति ॥ पर्वत्सभा ॥ ८९७ ॥

द्रो ह्रस्वश्च ॥ ८९८ ॥

दृश् विदारणे । इत्यस्मात्सद् प्रत्ययो भवति ह्रस्वश्चास्य भवति ॥ दृष-
त्पाषाणः ॥ ८९८ ॥

युष्यसिभ्यां कमद् ॥ ८९९ ॥

आभ्यां किन्मद् प्रत्ययो भवति ॥ युषः सौत्रः सेवायाम् । युष्मत् । यू-
यम् ॥ अस्वच् क्षेपणे । अस्मत् । वयम् ॥ ८९९ ॥

उक्षितक्ष्यक्षीशिराजिधान्विपञ्चिपूषिक्लिदिस्त्रिहिनुमस्जेरन् ॥ ९०० ॥

एभ्योन्प्रत्ययो भवति ॥ उक्ष सेचने । उक्षा वृषः ॥ तक्षौ तनूकरणे ।
तक्षा वर्धकिः ॥ अक्षौ व्याप्तौ च । अक्षा दृष्टिनिपातः ॥ ईशिक् ऐश्वर्ये । ईशा
परमात्मा ॥ राजृग् दीप्तौ । राजेश्वरः ॥ धन्विः सौत्रो गतौ । धवु गतौ वा ।
धन्वा मरुधनुश्च ॥ पचुङ् व्यक्तीकरणे । पञ्च संख्या ॥ पूष वृद्धौ । पूषादित्यः ॥
क्लिदैच् आर्द्रभावे । क्लेदा मुखप्रसेकश्चन्द्र इन्द्रश्च ॥ णिहैच् प्रीतौ । जेहा स्वाङ्गं
सुहृद्वशा च गौः ॥ णुक् स्तुतौ । नव संख्या ॥ तुमस्जोत् शुद्धौ । मज्जा षष्ठो
धातुः ॥ ९०० ॥

लूपयुवृषिदंशिबुादिविप्रतिदिविभ्यः कित् ॥ ९०१ ॥

एभ्यः किदन्प्रत्ययो भवति ॥ लृग्श् छेदने । लुवा दात्रं स्थावरश्च ॥
पूग्श् पवने । पुवा वायुः ॥ युक् मिश्रणे । युवा तरुणः ॥ वृषू सेचने । वृषेन्द्रो
वृषभश्च ॥ दंशं दशने । दश संख्या ॥ बुक् अभिगमे । बुवाभिगमनीयो राजा
सूर्यश्च ॥ दिवूच् क्रीडादौ । दिवा दिनम् । प्रतिपूर्वात् । प्रतिदिवाहोपराहश्च
॥ ९०१ ॥

श्वन्मातरिश्वन्मूर्धन्प्लीहन्नर्यमन्विश्वप्सन्परिज्वन्महन्नहन्मघव-

न्नथर्वन्निति ॥ ९०२ ॥

एतेन्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ श्वयतेर्लुक् च । श्वा कुकुरः ॥ मातर्यन्तरिक्षे
श्वयति । मातरिश्वा वायुः । अत्र तत्पुरुषे कृतीति सप्तम्या अलुप् । इकारलोपश्च
पूर्ववत् ॥ मूर्धेर्धश्च मूर्धेन्त्यस्मिन्नाहताः प्राणिन इति मूर्धा शिरः ॥ श्लिहो दीर्घश्च ।
प्रीहा जठरान्तरवयवः ॥ अरिपूर्वात् अमेर्ण्यन्तात् । अरीनामयतीत्यर्यमा सूर्यः ॥
विश्वपूर्वात् प्सातेः किञ्च । विश्वप्सा कालोभिर्वायुनिन्द्रश्च ॥ परिपूर्वात् ज्वलतेर्दि-
च्च । परिज्वा सूर्यश्चन्द्रोभिर्वायुश्च ॥ महीयतेरीयलोपश्च । महा महत्त्वम् ॥ अहेर्न-
लोपश्चाहते । अहो दिवसः ॥ मङ्गेर्नलोपोच्चान्तेः । मङ्गत इति मघवेन्द्रः ॥ नञ्पू-
र्वात् खर्वेः खस्वश्च । न खर्वति । अथर्वर्षिर्वेदश्च ॥ इतिकरणादन्येपि भवन्ति
॥ ९०२ ॥

षप्पशौभ्यां तन् ॥ ९०३ ॥

आभ्यां तन्प्रत्ययो भवति ॥ षप समवाये । अशौष्टि व्याप्तौ । सप्त । अ-
ष्ट । उभे संख्ये ॥ ९०३ ॥

स्नामदिपद्यार्तिपृशकिभ्यो वन् ॥ ९०४ ॥

एभ्यो वन्प्रत्ययो भवति ॥ णांक् शौचे । स्नावा सिरा नदी च ॥ मदैन् हर्षे । मद्रा दृप्तः पानं कान्तिः क्रीडा पुनिः शिरश्च । मद्ररी मदिरा । बाहुल-
काङ्गीः । वनो रश्च ॥ पदिच् गतौ । पद्वा पत्तिर्वत्सो रथः पादो गतिश्च ॥ कंक
गतौ । अर्वाश्चोशनिरासनं मुनिश्च ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पर्व संधिः पूरणं पुण्यति-
थिश्च ॥ शकृट् शक्तौ । शक्ता वर्धकिः समर्थः । शकरी नदी विमुच्छन्दोजा-
तिर्युवतिः सुरभिश्च । शाकरो वृषः ॥ ९०४ ॥

ग्रहेरा च ॥ ९०५ ॥

ग्रहीश् उपदाने । इत्यस्माद्वन्प्रत्ययो भवत्यकारश्चान्तादेशो भवति ॥ ग्रा-
वा पापाणः पर्वतश्च ॥ ९०५ ॥

ऋशीकुशिरुहिजिद्विहसृभृदृभ्यः कनिप् ॥ ९०६ ॥

एभ्यः कनिप्प्रत्ययो भवति ॥ कंक गतौ । ऋत्वरिः ॥ शीङ्क् स्वप्ने ।
शीवाजगरः ॥ कुशं आह्वानरोदनयोः । कुश्वा सृगालः ॥ रुहं जन्मनि । रुहा
वृक्षः ॥ जिं अभिभवे । जित्वा धर्म इन्द्रो योद्धा [त्र] जित्वरी नदी वणिजश्च ।
वाणारसीं जित्वरीमाहुः ॥ क्षिं क्षये । क्षित्वा वायुर्विष्णुर्मृत्युश्च । क्षित्वरी रात्रिः ॥
हृग् हरणे । हृत्वा रुद्रो मत्स्यो वायुश्च ॥ सृं गतौ । सृत्वा कालोभिर्वायुः सर्पः
प्रजापतिर्नीचजातिश्च । सृत्वरी वेश्यामाता ॥ धृङ्क् स्थाने । धृत्वा विष्णुः शैलः
समुद्रश्च । धृत्वरी भूमिः ॥ दृङ्क् आदरे । दृत्वा दृप्तः ॥ पकारस्तागमार्थः ॥ ९०६ ॥

सृजेः सृज्स्कौ च ॥ ९०७ ॥

सृजन्तु विसर्गे । इत्यस्मात्कनिप्प्रत्ययो भवति सृज् स्कृ इत्येतौ चास्या-
देशौ भवतः ॥ सृज्वा मालाकारो रज्जुश्च ॥ सृक्कण्यास्योपान्तौ ॥ ९०७ ॥

ध्याप्योर्धीपी च ॥ ९०८ ॥

ध्यै चिन्तायाम् । ध्यैङ् वृद्धौ । इत्याभ्यां कनिप्प्रत्ययो [भवति] यथासंख्यं
च धी पी इत्येतावादेशौ भवतः ॥ ध्यायतीति धीवा मनीषी निषादो व्याधिर्मत्स्य-
श्च ॥ व्यायतेः । पीवा पीनः ॥ ९०८ ॥

अर्तेर्ध च ॥ ९०९ ॥

अत सातत्यगमने । इत्यस्मात्कनिप्प्रत्ययो [भवति] धकारश्चान्तादेशो
भवति ॥ अध्वा मार्गः ॥ ९०९ ॥

प्रात्सदिरीरिणस्तोन्तश्च ॥ ९१० ॥

प्रपूर्वैभ्यः सद्यादिभ्यः कनिष्पत्ययो [भवति] तोन्तश्च भवति ॥ षट् विश-
रणगत्यवसादनेषु । प्रसत्त्वा मूढो वायुश्च । प्रसत्त्वरी माता प्रतिपत्तिश्च ॥ रींश्
गतिरेषणयोः । प्ररीत्वा वायुः । प्ररीत्वरी स्त्रीविशेषः ॥ ईरिक् गतिकम्पनयोः । प्रेत्वा
सागरो वायुश्च । प्रेत्त्वरी नगरी ॥ इण्क् गतौ । प्रेत्वरी नगरीत्याहुः ॥ ९१० ॥

मन् ॥ ९११ ॥

सर्वधातुभ्यो बहुलं मन्प्रत्ययो भवति ॥ डुकुंक् करणे । कर्म व्यापारः ॥
वृग्त् वरणे । वर्म कवचम् ॥ वृतूड् वर्तने । वर्त्म पन्थाः ॥ चर भक्षणे च ।
चर्माजिनम् ॥ भस् भर्त्सनदीप्तयोः सौत्रः । भसितं तदिति भस्म भूतिः ॥ जनैचि
मादुर्भावे । जन्मोत्पत्तिः ॥ शृश् हिंसायाम् । शर्म सुखम् । वसवोस्य दुरितं
शीर्यादुरिति वसुशर्मा । एवं हरिशर्मा ॥ मृत् प्राणव्यागे । मर्म जीवप्रदेशप्रचयस्था-
नं यत्र जायमाना वेदना महती जायते ॥ नृश् नये । नर्म परिहासकथा ॥
श्लिषंच् आलिङ्गने । श्लेष्मा कफः ॥ ऊष रजायाम् । ऊष्मा तापः ॥ टुडुभृङ्क्
पोषणे च । भर्म सुवर्णम् ॥ वांक् प्राणने । यामा रथः ॥ वांक् गतिगन्धनयोः ।
वामा करचरणह्रस्वः ॥ पांक् रक्षणे । पामा कच्छूः ॥ वृषू सेचने । वर्ष्म शरीर-
म् ॥ षट् विशरणगत्यवसादनेषु । सङ्ग गृहम् ॥ विशन्त् प्रवेशने । वेदम् गृहम् ॥
हिंत् गतिवृद्धयोः । हेम सुवर्णम् ॥ छद्ण अपवारणे । छद्म माया ॥ दींङ्क् क्षये ।
देंङ् पालने वा । दाम रज्जुर्माता च ॥ डुधांक् धारणे च । धाम स्थानं तेजश्च ॥
ष्ठां गतिनिवृत्तौ । स्थाम बलम् ॥ पुंङ्क् अभिषवे । सोम यज्ञः पयोरसश्चन्द्रश्च ॥
अशौटि व्याप्तौ । अश्मा पाषाणः ॥ लक्षीण् दर्शनाङ्कनयोः । लक्ष्म चिह्नम् ॥
भयि गतौ । अयम् संग्रामः ॥ तक् हसने । तक्मा रतिरातपो दीपश्च ॥ हुंक् दाना-
दनयोः । होम हव्यमग्निहोत्रशाला च ॥ धृंक् धारणे । धर्म पुण्यम् । विपूर्वात् ।
विधर्मा अहितो वायुर्यभिचारश्च ॥ ध्यै चिन्तायाम् । ध्याम ध्यानम् ॥ ९११ ॥

कुप्युषिसृप्तिभ्यः कित् ॥ ९१२ ॥

एभ्यः किन्मन्प्रत्ययो भवति ॥ कुपश् निष्कर्षे । कुप्म शल्यम् ॥ उषू
दाहे । उष्मा दाहः ॥ सृपू गतौ । सृप्मा सर्पः शिशुर्यतिश्च ॥ ९१२ ॥

वृहेर्नोच्च ॥ ९१३ ॥

वृहु शब्दे च । इत्यस्मान्मन्प्रत्ययो भवति नकारस्य च अकारो भवति ॥
ब्रह्म परं तेजोध्ययनं मोक्षो बृहत्त्वादात्मा । ब्रह्मा भगवान् ॥ ९१३ ॥

व्येग एदोतौ च वा ॥ ९१४ ॥

व्येग् संवरणे । इत्यस्मान्मन्प्रत्ययो [भव] त्येदोतौ चान्तादेशौ वा भव-
तः ॥ व्येम वल्लम् । व्येमा संसारः कुविन्दभाण्डं च ॥ व्योम नभः । पक्षे । व्याम
न्यग्रोधाख्यं प्रमाणम् ॥ ९१४ ॥

स्यतेरी च वा ॥ ९१५ ॥

षौच् अन्तर्कर्मणि । इत्यस्मान्मन्प्रत्ययो [भवति] ईकारश्चान्तादेशो वा भव-
ति ॥ सीमा आघाटः । पक्षे । साम प्रियवचनं वामदेव्यादि च ॥ ९१५ ॥

सात्मन्नात्मन्वेमन्त्रोमन्क्लोमन्ल्लामन्नामन्पाप्मन्पक्ष्मन्पक्ष्मन्निति ॥ ९१६ ॥

एते मन्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ स्यतेस्तोन्तश्च । सात्म अत्यन्ताभ्यस्तं प्रकृ-
तिभूतमन्तर्कर्म च ॥ अतेर्दीर्घश्च । आत्मा जीवः ॥ वेग आत्वाभावश्च । वेम तन्तुवा-
योपकरणम् ॥ रुहेर्लुक् च । रोम तनूरुहम् । लत्वे । लोम तदेव ॥ क्लमेरोच्च ।
क्लोम शरीरान्तरवयवः ॥ लातेर्द्वित्वं च । ल्लाम भूषणादि ॥ नमेरा च । नाम संज्ञा
कीर्तिश्च ॥ पातयतेः प् च । पाप्मा पापं रक्षश्च ॥ पञ्चेः कः पोन्तो नलोपश्च ।
पक्ष्म अक्ष्यादिलोम ॥ यस्यतेर्यक्षिणो वा । यक्ष्मा रोगः ॥ इतिकरणात् तोक्मशुष्मा-
दयो भवन्ति ॥ ९१६ ॥

हृजनिभ्यामिमन् ॥ ९१७ ॥

आभ्यामिमन्प्रत्ययो भवति ॥ हृग् हरणे । हरिमा पापविशेषो मृत्युर्वायु-
श्च ॥ जनैचि प्रादुर्भावे । जनिमा धर्मविशेषः संसारश्च ॥ ९१७ ॥

सृहृभृस्तृसूभ्य ईमन् ॥ ९१८ ॥

एभ्य ईमन्प्रत्ययो भवति ॥ सृं गतौ । सरीमा कालः ॥ हृग् हरणे । हरीमा
मातरिश्वा ॥ टुडुभृङ्क् पोषणे च । भरीमा क्षमी राजा कुटुम्बं च ॥ धृग् धारणे ।
धरीमा धर्मः ॥ स्तृग्श् आच्छादने । स्तरीमा प्रावारः ॥ बृत् प्रेरणे । सर्वीमा गर्भः
प्रसूतिश्च ॥ ९१८ ॥

गमेरिन् ॥ ९१९ ॥

गमूं गतौ । इत्यस्मादिन्प्रत्ययो भवति ॥ गमिष्यतीति गमी जिगमिषुः
॥ ९१९ ॥

आडश्च णित् ॥ ९२० ॥

आडपूर्वात्केवलाच्च गर्मेणिदिन्प्रत्ययो भवति ॥ आगमिष्यतीत्यागामी प्रोषि-
तादिः ॥ गमिष्यतीति गामी प्रस्थितादिः ॥ ९२० ॥

सुवः ॥ ९२१ ॥

षूडौच् प्राणिप्रसवे । इत्यास्माणिदिन्प्रत्ययो भवति ॥ आसाव्यासविष्यमाणो
जनिष्यमाण इत्यर्थः ॥ ९२१ ॥

भुवो वा ॥ ९२२ ॥

भू सत्तायाम् । इत्यस्मादिन्प्रत्ययो [भवति] स च णिद्वा भवति ॥ भवि-
ष्यतीति भावी कर्मविपाकादिः ॥ भवी भविष्यन् ॥ ९२२ ॥

प्रपतेर्याबुधिभ्याम् ॥ ९२३ ॥

प्रपूर्वात्प्रतिपूर्वाच्च यांक प्रापणे । बुधिं मनिच् ज्ञाने । इत्यस्माच्च णिदिन्प्र-
त्ययो भवति ॥ प्रयास्यतीति प्रयायी ॥ प्रतियास्यतीति प्रतियायी ॥ प्रभोत्स्यत इति
प्रबोधी ॥ प्रतिबोधी बालादिः ॥ ९२३ ॥

प्रास्थः ॥ ९२४ ॥

प्रपूर्वात् छां गतिनिवृत्तौ । इत्यस्माणिदिन्प्रत्ययो भवति ॥ प्रस्थास्यत इति
प्रस्थायी गन्तुमनाः ॥ ९२४ ॥

परमात्कित् ॥ ९२५ ॥

परमपूर्वात्तिष्ठतेः किदिन्प्रत्ययो भवति ॥ परमे पदे तिष्ठतीति परमेष्ठ्यर्ह-
दादिः ॥ भीरुष्ठानादित्वात् षत्वं सप्रम्या अलुप् च ॥ ९२५ ॥

पथिमन्थिभ्याम् ॥ ९२६ ॥

आभ्यां किदिन्प्रत्ययो भवति ॥ पथे गतौ । पन्था मार्गः । पन्थानौ । पन्था-
नः । पथिप्रियः ॥ मन्थश्च विलोडने । मन्थाः क्षुब्धो वायुर्वज्रश्च । मन्थानौ ।
मन्थानः । मथिप्रियः ॥ ९२६ ॥

होर्मिन् ॥ ९२७ ॥

हुंक् दानादनयोः । इत्यस्मान्मिन्प्रत्ययो भवति ॥ होम्यृत्विग्वृत्तं च ॥ ९२७ ॥

अर्तेर्भुक्षिनक् ॥ ९२८ ॥

ऊक् गतौ । इत्यस्माद्भुक्षिनक् प्रत्ययो भवति ॥ ऋभुक्षा इन्द्रः । ऋभु-
क्षाणौ । ऋभुक्षणः ॥ ९२८ ॥

अदेखिन् ॥ ९२९ ॥

अदंक् भक्षणे । इत्यस्मात्तिन्प्रत्ययो भवति ॥ अक्षयूषिः ॥ ९२९ ॥

पतेरत्रिन् ॥ ९३० ॥

पतू गतौ । इत्यस्माद्विन्प्रत्ययो भवति ॥ पतत्री पक्षी ॥ ९३० ॥

आपः किप् ह्रस्वश्च ॥ ९३१ ॥

आपृट् व्याप्तौ । इत्यस्मात्किप्प्रत्ययो [भवति] ह्रस्वश्चास्य भवति ॥ आपो-
म्भः ॥ स्वभावाद्बहुत्वम् ॥ ९३१ ॥

ककुप्त्रिष्टुवनुष्टुभः ॥ ९३२ ॥

एते किप्प्रत्ययान्ता निपात्यन्ते ॥ कपूर्वात्स्कुम्भातेः सलोपश्च । ककुप् कं
वायुर्ब्रह्म च । स्कुम्भन्तीति ककुभो दिशः । ककुबुष्णिक्छन्दः ॥ त्र्यनुपूर्वात्स्तुम्भातेः
सः षश्च । त्रिष्टुवनुष्टुप् च छन्दः ॥ बहुवचनान्निजिविजिविषां किप् शित् । नेनिक्
प्रजापतिः ॥ वेविक् शुचिः ॥ वेविट् चन्द्रमाः ॥ ९३२ ॥

अवेर्मः ॥ ९३३ ॥

अव रक्षणादौ । इत्यस्मान्मः प्रत्ययो भवति ॥ अवतीति । ओं ब्रह्म प्र-
णवश्च ॥ ९३३ ॥

सोरेतेरम् ॥ ९३४ ॥

सुपूर्वात् इणक् गतौ । इत्यस्मादम् प्रत्ययो भवति ॥ स्वयमात्मना ॥ ९३४ ॥

नशिनूभ्यां नक्तनूनौ च ॥ ९३५ ॥

नशौच् अदर्शने । णूत् स्तवने । आभ्यामम् प्रत्ययो [भवति] नक्त नून
इत्यादेशौ चानयोर्भवतः ॥ नक्तं रात्रौ ॥ नूनं वितर्के ॥ ९३५ ॥

स्यतेर्णित् ॥ ९३६ ॥

षोच् अन्तर्कर्मणि । इत्यस्माण्डम् प्रत्ययो भवति ॥ सायं दिवसावसानम्
॥ ९३६ ॥

गभिजमिक्षमिकमिशमिसमिभ्यो डित् ॥ ९३७ ॥

एभ्यो डिट् प्रत्ययो भवति ॥ गमूं गतौ । गम् ॥ जमू अदने । जम् ॥
क्षमौषि सहने । क्षम् ॥ एतानि भार्यानामानि ॥ कमूङ् कान्तौ । कं पानीयम् ॥
शमूच् उपशमे । शं सुखम् ॥ षम वैक्लव्ये । सं संभवति ॥ ९३७ ॥

इणो दमक् ॥ ९३८ ॥

इणक् गतौ । इत्यस्मात्किहम् प्रत्ययो भवति ॥ इदं प्रत्यक्षनिर्देशे ॥ ९३८ ॥

कोडिम् ॥ ९३९ ॥

कुक् शब्दे । इत्यस्माड्किदिम् प्रत्ययो भवति ॥ किम् । अनेनाविज्ञातं वस्तु पर्यनुयुज्यते ॥ ९३९ ॥

तूषेरीम् णोन्तश्च ॥ ९४० ॥

तूष तुष्टौ । इत्यस्मादीम् प्रत्ययो [भवति] णकारश्चास्यान्तो भवति ॥ तूष्णीं वाधियमे ॥ ९४० ॥

ईड्कमिशमिसमिभ्यो डित् ॥ ९४१ ॥

एभ्यो डिदीम् प्रत्ययो भवति ॥ ईडिक् स्तुतौ । ईम् ॥ कम्बूड् कान्तौ । कीम् ॥ शमूच् उपशमे । शीम् ॥ षम वैकुण्ठे । सीम् । अभिनयव्याहरणान्येतानि ॥ ईम् । सीम् । अव्यक्ते ॥ कीं संशयप्रश्नादिषु ॥ शीममर्षपादपूरणयोः ॥ ९४१ ॥

क्रमिगमिक्षमेस्तुमाच्चातः ॥ ९४२ ॥

एभ्यस्तुम् प्रत्ययो [भव]त्यकारस्य च आकारो भवति ॥ क्रमू पादविक्षेपे । क्रान्तुं गमनम् ॥ गमूं गतौ । गान्तुं पान्थः ॥ क्षमौषि सहने । क्षान्तुं भूमिः ॥ तुमर्थश्च सर्वत्र ॥ ९४२ ॥

गृपृदुर्विधुर्विभ्यः क्तिप् ॥ ९४३ ॥

एभ्यः क्तिप्प्रत्ययो भवति ॥ गृश् शब्दे । गीर्वाक् ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पुर्नगरी ॥ दुर्वै धुर्वै हिंसायाम् । दूर्देहान्तरवयवः ॥ धूः शकटाङ्गमादिश्च ॥ ९४३ ॥

वाद्वारी ॥ ९४४ ॥

एतौ क्तिप्प्रत्ययान्तौ निपात्येते ॥ वृणोतेर्वृद्धिश्च । वाः पानीयम् ॥ कर्मणि दक्ष धात्वादिः । वृण्वन्ति तामिति द्वार्दारम् । वृं वरणे । इत्यस्य च णिगन्तस्य रूपम् ॥ ९४४ ॥

प्रादतेरर् ॥ ९४५ ॥

प्रपूर्वात् अत सातत्यगमने । इत्यस्मादर् प्रत्ययो भवति ॥ प्रातः प्रभातम् ॥ ९४५ ॥

सोरर्तेर्लुक् च ॥ ९४६ ॥

सुपूर्वात् कंक गतौ । इत्यस्मादर् प्रत्ययो [भवति] धातोश्च लुग्भवति ॥
स्वः स्वर्गः ॥ ९४६ ॥

पूसन्यमिभ्यः पुनसनुतान्ताश्च ॥ ९४७ ॥

पूग्श् पवने । पन भक्तौ । अम गतौ । इत्येतेभ्योर् प्रत्ययो भवति यथा-
संख्यं च पुन सनुत अन्त इत्यादेशा एषां भवन्ति ॥ पुनर्भूयः ॥ सनुतः काल-
वाची ॥ अन्तर्मध्ये ॥ ९४७ ॥

चतेरुर् ॥ ९४८ ॥

चतेग् याचने । इत्यस्मादुर् प्रत्ययो भवति ॥ चत्वारः संख्या । चत्वारि ।
चतस्रः ॥ ९४८ ॥

दिर्वेडिक् ॥ ९४९ ॥

दिवूक् क्रीडादौ । इत्यस्माड्दिक् प्रत्ययो भवति ॥ द्यौः स्वर्गोन्तरिक्षं च ।
दिवौ । दिवः ॥ ९४९ ॥

विशिषिपाशिभ्यां क्तिप् ॥ ९५० ॥

आभ्यां क्तिप्प्रत्ययो भवति ॥ विशत् प्रवेशने । विशः प्रजाः । विड्वैश्यः
पुत्रीषमपत्यं च ॥ पशन् बन्धने । विपूर्वः । विपाशयति स्म विशिष्टमिति विपा-
ड् नदी ॥ ९५० ॥

सहेः षष् च ॥ ९५१ ॥

षहि मर्षणे । इत्यस्मात्किप्प्रत्ययो [भवति] षष् चास्यादेशो भवति ॥
षट् संख्या ॥ ९५१ ॥

अस् ॥ ९५२ ॥

सर्वधातुभ्यो बहुलमस् प्रत्ययो भवति ॥ तप संतापे । तपः संतापो माघमासो
निर्जराफलं च ॥ अनशनादि सधु तपतीति सुतपाः ॥ एवं महातपाः ॥ णमं प्रह्वत्वे ।
नमः पूजावाची ॥ तमूक् काङ्गायाम् । तमोन्धकारस्तृतीयगुणोज्ञानं च ॥ इण्क्
गतौ । अयः काललोहम् ॥ वीक् प्रजननादौ । वयः पक्षी प्राणिनां कालकृता
शरीरावस्था च यौवनादिः ॥ वर्धि दीप्तौ । वर्चो लावण्यमन्नमलं तेजश्च । सुधु
वर्चते इति सुवर्चाः ॥ रक्ष पालने । रक्षो निशाचरः ॥ जिमिदाच् स्नेहने । मेद-
धतुर्यो धातुः ॥ रह त्यागे । रहः प्रच्छन्नम् ॥ षहि मर्षणे । सहा मार्गशर्षिमासः ॥

णभच् हिंसायाम् । नभ आकाशं श्रावणमासश्च ॥ चित्तै संज्ञाने ।
चेतश्चित्तम् । प्रचेता वरुणः ॥ मनिच् ज्ञाने । मन नो [?] इन्द्रियम् ॥ वृङ्क्
व्यक्तायां वाचि । वचो वचनम् ॥ रुट्क् अभुविमोचने । रोदो नभः । रोदसी द्या-
वापृथिव्यौ ॥ रुधृपी आवरणे । रोधस्तीरम् ॥ अनक् प्राणने । अनः शकटं भोजन-
मन्नं च ॥ सृं गतौ । सरो जलाशयविशेषः ॥ तृष्ट्वनतरणयोः । तरो वेगो बलं
च ॥ रट् गतौ । रंहो जवः ॥ तिजि क्षमानिज्ञानयोः । तेजो दीप्तिः ॥ मयि
गतौ । मयः सुखम् ॥ मह पूजायाम् । महस्तेजः ॥ अर्धिण् पूजायाम् । अर्चः
पूजा ॥ षट् विशरणगत्यवसादनेषु । सदः सभा भवनं च ॥ अञ्जौप् व्यक्त्यादौ ।
अञ्जः स्नेहः ॥ ९५२ ॥

पाहाक्भ्यां पयह्यौ च ॥ ९५३ ॥

पां पाने । ओहांक् त्यागे । इत्येताभ्यामस् प्रत्ययो भवति यथासंख्यं च पय ह्य
इत्यादेशावनयोर्भवतः ॥ पयः क्षीरं जलं च ॥ ह्योनन्तरातीते दिने ॥ ९५३ ॥

ऊदिवहिभ्यां ऊन्दोधौ च ॥ ९५४ ॥

ऊदण् संवरणे । वहीं प्रापणे । इत्याभ्यामस् प्रत्ययो भवति यथासंख्यं चा-
नयोऽऊन्द ऊध इत्यादेशौ भवतः ॥ ऊन्दो वेद इच्छा वाग्वन्धविशेषश्च ॥ ऊधो
धेनोः क्षीराधारः ॥ ९५४ ॥

श्वेः शव च वा ॥ ९५५ ॥

द्वेष्टि गतिवृद्धयोः । इत्यस्मादस् प्रत्ययो [भव]त्यस्य च शव इत्यादेशो वा
भवति ॥ शवो रोगाभिधानं मृतदेहश्च । शवसी । शवांसि ॥ श्वयः शोफो बलं
च । श्वयसी । श्वयांसि ॥ ९५५ ॥

विश्वाद्धिदिभुजिभ्याम् ॥ ९५६ ॥

विश्वपूर्वाभ्यामाभ्यामस् प्रत्ययो भवति ॥ विदक् ज्ञाने । विश्ववेदा अग्निः ॥
भुजंप् पालनाभ्यवहारयोः । विश्वभोजा अग्निर्लोकपालश्च ॥ ९५६ ॥

चायेनौ ह्रस्वश्च वा ॥ ९५७ ॥

चायृग् पूजानिशामनयोः । इत्यस्मादस् प्रत्ययो भवति नकारोन्तादेशो ह्रस्व-
आस्य वा भवति ॥ चणश्चाणश्चास्रम् । बाहुलकाणत्वम् । णत्वं नेच्छन्त्येके ॥ ९५७ ॥

अशौर्यश्चादिः ॥ ९५८ ॥

अशश् भोजने । अशौटि व्याघ्रौ । इत्यस्माद्वास् प्रत्ययो [भवति] यकार-

अ धात्वादिर्भवति ॥ यशो माहात्म्यं सत्त्वं श्रीः ज्ञानं प्रतापः कीर्तिश्च ॥ एवं
शोभनमश्नात्यश्रुते वा । सुयशाः ॥ नागमेवाश्नाति । नागयशाः ॥ बृहदेनोश्नाति ।
बृहद्यशाः ॥ श्रुत एनोश्नाति । श्रुतयशाः ॥ एवमन्येपि द्रष्टव्याः ॥ १५८ ॥

उषेर्ज्ज् च ॥ १५९ ॥

उषू दाहे । इत्यस्मादस् प्रत्ययो [भवति] जकारश्चान्तादेशो भवति ॥
ओजो बलं प्रभावो दीप्तिः शुक्रं च ॥ १५९ ॥

स्कन्देर्ध्व च ॥ १६० ॥

स्कन्दं गतिशोषणयोः । इत्यस्मादस् प्रत्ययो [भवति] धकारश्चान्तादेशो
भवति ॥ स्कन्धः स्वाङ्गम् ॥ १६० ॥

अवेर्वा ॥ १६१ ॥

अव रक्षणादौ । इत्यस्मादस् प्रत्ययो [भवति] धकारश्चान्तादेशो वा भव-
ति ॥ अधोवरम् ॥ अवो रक्षा ॥ १६१ ॥

अमेर्भहौ चान्तौ ॥ १६२ ॥

अम गतौ । इत्यस्मादस् प्रत्ययो [भवति] भकारहकारौ चान्तौ भवतः ॥
अम्भः पानीयम् ॥ अंहः पापमपराधो दिनश्च ॥ १६२ ॥

अदेरन्ध्व च वा ॥ १६३ ॥

अदंक् भक्षणे । इत्यस्मादस् प्रत्ययो [भव] त्यन्धादेशश्चास्य वा भवति ॥
अद्यते तदिति । अन्धोन्नम् ॥ अद्यते दृशा मनसा च तदिति । अदः । अनेन प्र-
त्यक्षं विप्रकृष्टमपदिश्यते ॥ १६३ ॥

आपोपाप्ताप्सराब्जाश्च ॥ १६४ ॥

आपूँट् व्याप्तौ । इत्यस्मादस् प्रत्ययो [भव] त्य[प] अत्र अप्सर अब्ज
इत्यादेशाश्चास्य भवन्ति ॥ अपः सत्कर्म ॥ अपस्तदेव ॥ अप्सरसो देवगणि-
काः ॥ अब्जो जलजमजर्यं च रूपम् ॥ १६४ ॥

उच्यञ्जेः क्व च ॥ १६५ ॥

उचच् समवाये । अञ्चू गतौ च । इत्याभ्यामस् प्रत्ययो [भव] त्यनयो-
श्च कोन्तादेशो भवति ॥ ओक आलयो जलौकसश्च ॥ अङ्कः स्वाङ्गं रणश्च
॥ १६५ ॥

अञ्ज्यजियुजिभृजेर्ग च ॥ ९६६ ॥

एभ्योस् प्रत्ययो [भवति] गकारश्चान्तादेशो भवति । अञ्जौप् व्यक्त्यादिषु ।
अङ्गः क्षत्रियनाम गिरिपक्षी व्यक्तिश्च ॥ अज क्षेपणे च । अगः क्षेमम् ॥ युजुंषी
योगे । योगो मनो युगं च ॥ भृजैड् भर्जने । भर्गो रुद्रो हविस्तेजश्च ॥ ९६६ ॥

अर्तेरुशर्शौ च ॥ ९६७ ॥

क्रंक् गतौ । इत्यास्मादस् प्रत्ययो [भव]त्यस्य च उर इति अर्श इति च ।
तालव्यशकारान्त आदेशो भवति ॥ उरो वक्षः ॥ अर्शसि गुहादिकीलाः ॥ ९६७ ॥

येन्धिभ्यां यादेधौ च ॥ ९६८ ॥

यांक् प्रापणे । जिह्न्यैपि दीप्तौ । इत्याभ्यामस् प्रत्ययो [भवति] यथासंख्यं
च याद् एध् इत्यादेशौ भवतः ॥ यादो जलदुष्टसत्त्वम् ॥ एध इन्धनम् ॥ ९६८ ॥

चक्षः शिद्धा ॥ ९६९ ॥

चक्षिक् व्यक्तायां वाचि । इत्यास्मादस् प्रत्ययो भवति स च शिद्धा [भवति ॥]
चक्षः । ख्याः । उभे अपि रक्षोनामनी ॥ आचक्षा वाग्मी ॥ आख्याः प्रख्याश्च
बृहस्पतिः ॥ संचक्षा ऋत्विक् ॥ नृचक्षा राक्षसः ॥ ९६९ ॥

वस्त्यभिभ्यां णित् ॥ ९७० ॥

आभ्यां णिदस् प्रत्ययो भवति ॥ वसिक् आच्छादने । वासो वस्त्रम् ॥
अग कुटिलायां गतौ । आगोपराधः ॥ ९७० ॥

मिथिरञ्ज्युषिणृपृगृभूवष्टिभ्यः कित् ॥ ९७१ ॥

एभ्यः किदस् प्रत्ययो भवति ॥ मिथृग् मेधाहिंसयोः । मिथः परस्परं रह-
सि चेत्यर्थः ॥ रञ्जिं रागे । रजो गुणोशुभं पांशुश्च ॥ उषू दाहे । उषाः संध्या-
रुणो रात्रिश्च ॥ तृ ष्वनतरणयोः । तिरस्करोति । तिरः कृत्वा काण्डं गतः । तिर
इत्यन्तर्धावनृजुत्वे च ॥ पृश् पालनपूरणयोः । पुरः पूजायाम् । तथा च पठ-
न्ति नमः पूजायाम् । पुरश्चेति ॥ शृश् हिंसायाम् । शृणाति तद्वियुक्तमिति शि-
र उत्तमाङ्गम् ॥ भू सत्तायाम् । भुवो लोकोन्तरिक्षं सूर्यश्च ॥ वशक् कान्तौ ।
उशा रात्रिः ॥ ९७१ ॥

विधेर्वा ॥ ९७२ ॥

विधत् विधाने । इत्यास्मादस् प्रत्ययो भवति स च किद्वा [भवति ॥]
वेधा विद्वान्सर्वावित्पजापतिश्च ॥ विधाः स एव ॥ ९७२ ॥

नुवो धयादिः ॥ ९७३ ॥

णूत् स्तवने इत्यस्माद्धकारादिस्थकारादिश्च किदस् प्रत्ययो भवति ॥ नूथा
नूथाश्च सूतमागधौ ॥ धादौ गुणमिच्छन्त्येके । नोधा ऋषिर्कृत्विक् ॥ ९७३ ॥

वयःपयःपुरोरेतोभ्यो धागः ॥ ९७४ ॥

एभ्यः परात् दुधाङ्क् धारणे च । इत्यस्मात्किदस् प्रत्ययो भवति ॥ व-
योधा युवा चन्द्रः प्राणी च ॥ पयोधाः पर्जन्यः ॥ पुरोधाः पुरोहित उपाध्याय-
श्च ॥ रेतोधा जनकः ॥ ९७४ ॥

नञ ईहेरेहेधौ च ॥ ९७५ ॥

नञपूर्वात् ईहि चेष्टायाम् । इत्यस्मादस् प्रत्ययो [भव] त्यस्य च एह एध
इत्यादेशौ भवतः ॥ अनेहाः काल इन्द्रश्चन्द्रश्च ॥ अनेधा अग्निर्वायुश्च ॥ ९७५ ॥

विहायस्सुमनस्पुरुदंशस्फुरस्वोङ्गिरसः ॥ ९७६ ॥

एतेस्प्रत्ययान्ता निषात्यन्ते ॥ विपूर्वाज्जहातोर्जिहीतेर्वा योन्तश्च । विजहा-
तीति विहाय आकाशम् । विजिहीत इति विहायाः पक्षी ॥ सुपूर्वाङ्मानेर्ह्रस्वश्च
सुष्टु मानयन्ति मन्यन्ते वा । सुमनसः पुष्पाणि ॥ पुरुं दशतीति पुरुदंशा इन्द्रः ॥
पुरुपूर्वादौतेर्दीर्घश्च पुरु रौति । पुरुरवा राजा यमुर्वशी चक्रमे ॥ अङ्गेरिरोन्तश्च ।
अङ्गतीति । अङ्गिरा ऋषिः ॥ ९७६ ॥

पातेर्जस्थसौ ॥ ९७७ ॥

पाङ्क् रक्षणे । इत्यस्माज्जस् थस् इत्येतौ प्रत्ययौ भवतः ॥ पाजौ बलम् ॥
पाथ उदकमर्चं च ॥ ९७७ ॥

सुरीभ्यां तस् ॥ ९७८ ॥

आभ्यां तस् प्रत्ययो भवति ॥ सुं गतौ । स्रोतो निर्झरणम् । सुष्टु स्रवतीति
सुस्रोताः ॥ रींश् गतिरेषणयोः । रेतः शुक्रम् ॥ ९७८ ॥

अतर्णिभ्यां नस् ॥ ९७९ ॥

आभ्यां नस् प्रत्ययो भवति ॥ ऋक् गतौ । अर्णो जलम् ॥ इण्क् गतौ ।
एनः पापमपराधश्च ॥ ९७९ ॥

रिचैः क् च ॥ ९८० ॥

रिचूंषी विरेचने । इत्यस्मान्नस् प्रत्ययो [भव] त्यस्य च ऋकारान्नादेशो भ-
वति ॥ रेकणो धनं पापं च ॥ ९८० ॥

रीवृभ्यां पस् ॥ ९८१ ॥

आभ्यां पस् प्रत्ययो भवति ॥ रींश् गतिरेषणयोः । रेपः पापम् ॥ वृग्द
वरणे । वर्षो रूपम् ॥ ९८१ ॥

शीडः फश्च ॥ ९८२ ॥

शीड्क् स्वमे । इत्यस्मात्फस् चकारात्पस् च प्रत्ययो भवति ॥ शेफः
शेषश्च मेण्डम् ॥ ९८२ ॥

पचिवचिभ्यां सस् ॥ ९८३ ॥

आभ्यां सस् प्रत्ययो भवति ॥ डुपर्चीष् पाके । पक्षश्चक्रमिन्धनं च ॥
षञ्चं भाषणे । वक्ष उरः शरीरं च ॥ ९८३ ॥

इणस्तशस् ॥ ९८४ ॥

इण्क् गतौ । इत्यस्मात्तशस् प्रत्ययो भवति ॥ एतशः सोमोर्ध्वर्युर्वायुर-
भिरर्क इन्द्रश्च ॥ ९८४ ॥

वष्टेः कनस् ॥ ९८५ ॥

वशक् कान्तौ । इत्यस्मात्किदनस् प्रत्ययो भवति ॥ उशनाः शुकः ॥ ९८५ ॥

चन्दो रमस् ॥ ९८६ ॥

चदु दीप्त्याहुदयोः । इत्यस्माद्रमस् प्रत्ययो भवति ॥ चन्द्रमाः शशी
॥ ९८६ ॥

दमेरुनसूनसौ ॥ ९८७ ॥

दमूच् उपशमे । इत्यस्मादुनस् ऊनस् इत्येतौ प्रत्ययौ भवतः ॥ दमुना
अभिः ॥ दमुनाः सूर्यो देव उपशान्तश्च ॥ ९८७ ॥

इण आस् ॥ ९८८ ॥

इण्क् गतौ । इत्यस्मादास् प्रत्ययो भवति ॥ अयाः काल आदित्यश्च
॥ ९८८ ॥

रुच्यर्चिश्चिहुसृपिष्ठादिभ्य इस् ॥ ९८९ ॥

एभ्य इस् प्रत्ययो भवति ॥ रुचि अभिप्रीत्यां च । रोचिः किरणः ।
वसुपूर्वात् । वसुरोचेर्वासवः किरण ऋतुश्च ॥ अर्च पूजायाम् । अर्चिज्ज्वाला ॥
शुच शोके । शोची रश्मिः शोकः पिङ्गलभावो विविक्तं च ॥ हुंक् दानादनयोः ॥
हविः पुरोडाशादिः ॥ सृपू गतौ । सर्पिघृतम् ॥ छदण संवरणे । छादयतीति

च्छदिः । छदेरिस् मन् चट् काविति ह्रस्वः । बाहुलकादीर्धत्वे । छादिः । उभयं
गृहाच्छादनम् ॥ ऊच्छृदुषी दीप्तिदेवनयोः । छर्दिर्वमनम् ॥ १८९ ॥

बंहिर्वृहेर्नलुक् च ॥ १९० ॥

आभ्यामिस् प्रत्ययो भवति नकारस्य च लुग्भवति ॥ बहुङ् वृद्धौ ।
बहिरनभ्यन्तरे ॥ वृहु शब्दे च । बर्हिः शिखी दर्भश्च ॥ १९० ॥

द्युतेरादेश्च जः ॥ १९१ ॥

द्युति दीप्तौ । इत्यस्मादिस् प्रत्ययो [भवति] धात्वादेश्च वर्णस्य जकारो
भवति ॥ ज्योतिस्तेजः सूर्योऽग्निस्तारका च ॥ १९१ ॥

सहेर्ध्वं च ॥ १९२ ॥

षहि मर्षणे । इत्यस्मादिस् प्रत्ययो [भवति] धकारश्चान्तादेशो भवति ॥
सधिः सत्त्वं भूमिः संयोगः सहिष्णुरधिरनङ्गांश्च ॥ १९२ ॥

पस्थोन्तश्च ॥ १९३ ॥

पां पाने । इत्यस्मादिस् प्रत्ययो भवति थकारश्चान्तो भवति ॥ पाथिः पानं
नद्यादित्यो ज्योतिः स्वर्गलोकश्च ॥ १९३ ॥

नियो डित् ॥ १९४ ॥

णीङ् प्रापणे । इत्यस्माड्ङिदिस् प्रत्ययो भवति ॥ निश्चिनोति । निरुपसर्गोऽयं
पृथग्भावे ॥ १९४ ॥

अवोर्णित् ॥ १९५ ॥

अव रक्षणादौ । इत्यस्माणिदिस् प्रत्ययो भवति ॥ आविः प्राकाश्ये ।
आविरभूत् । आविष्करोति ॥ १९५ ॥

तुभूस्तुभ्यः कित् ॥ १९६ ॥

एभ्यः क्दिस् प्रत्ययो भवति ॥ तुङ् वृत्त्यादौ । तुविः समुद्रः सरिद्धि-
वस्वान्प्रभुसंयोगश्च ॥ भू सत्तायाम् । भुविः क्रतुः समुद्रः सरिद्धिवस्वांश्च ॥ हुङ्क्
स्तुतौ । स्तुविः स्तोता यज्ञश्च ॥ १९६ ॥

रुद्यर्तिजनितनिधनिमनिग्रन्थिपृतपित्रपिवपियजिप्रादिवेपिभ्य

उस् ॥ १९७ ॥

एभ्य उस् प्रत्ययो भवति ॥ रुदृक् अश्रुविमोचने । रोदुरश्रुनिपातः ॥
क्रङ्क् गतौ । अरुर्वण आदित्यः प्राणः समुद्रश्च ॥ जनैवि प्रादुर्भावे । जनुरपत्यं

पिता माता जन्म प्राणी च ॥ तनूयी विस्तारे । तनुः शरीरम् ॥ धन धान्ये सौत्रः ।
धनुश्चापम् ॥ मनिच् ज्ञाने । मनुः प्रजापतिः ॥ ग्रन्थश्च संदर्भे । ग्रन्थुर्ग्रन्थः ॥
पृश् पालनपूरणयोः । पशुः पश्व समुद्रो धर्मश्च ॥ तपं संतापे । तपुस्त्रपुः शत्रुर्भा-
स्करोमिः कृच्छ्रादि च ॥ त्रपौषि लज्जायाम् । त्रपुस्त्रपु ॥ दुवपीं बीजसंताने ।
वपुः शरीरं लावण्यं तेजश्च ॥ यजीं देवपूजासंगतिकरणदानेषु । यजुरच्छन्दः श्रु-
तिर्यज्ञोत्सवश्च ॥ अदंक् भक्षणे । प्रपूर्वः । प्रादुः प्राकाश्य उत्पत्तौ च । प्रादुर्बभूव ।
प्रादुरासीत् ॥ दुवेष्टु च लने । वेपुर्वेपथुः ॥ ९९७ ॥

इणो णित् ॥ ९९८ ॥

इणक् गतौ । इत्यस्माणिदुस् प्रत्ययो भवति ॥ आयुर्जीवितम् । जटापूर्वादपि ।
जटायुररुणात्मजः ॥ तं नीलजीमूतनिकाशवर्णम्, स पाण्डुरोरस्कमुदारधैर्यम् ।
ददर्श लङ्काधिपतिः पृथिव्याम्, जटायुषं शान्तमिवाग्निदाहम् ॥ १॥ ९९८ ॥

दुषेडित् ॥ ९९९ ॥

दुषेच् वैकृत्ये । इत्यस्माद्धिदुस् प्रत्ययो भवति ॥ दुर्निन्दायाम् । दुष्पुरुषः
॥ ९९९ ॥

मुहिमिभ्यादेः कित् ॥ १००० ॥

आभ्यां किदुस् प्रत्ययो भवति ॥ मुहौच् वैचित्र्ये । मुहुः कालावृत्तिः ॥
मिथृग् मेधाहिसयोः ॥ मिथुः संगमः ॥ आदिग्रहणादन्येभ्योपि भवति ॥ १००० ॥

चक्षेः शिद्धा ॥ १००१ ॥

चक्षिक् व्यक्तायां वाचि । इत्यस्मात्किदुस् प्रत्ययो [भवति] स च शिद्धा
भवति ॥ चक्षुः । परिचक्षुः । अवचक्षुः । अवसंचक्षुः । अवख्युः ॥ बाह्वलका-
द्विर्वचने । संचक्षुः । विचख्युः ॥ १००१ ॥

पातेडुम्मुः ॥ १००२ ॥

पांक् रक्षणे । इत्यस्माद्धिदुम्मुः प्रत्ययो भवति ॥ पुमान्पुरुषः । पुमांसौ ।
पुमांसः ॥ उकार उदित्कार्यार्थः ॥ १००२ ॥

न्युद्ग्रचामञ्चेः ककाकैसष्टावच्च ॥ १००३ ॥

न्युद्ग्रचां परात् अञ्चू गतौ च । इत्यस्मात्किद आ ऐस् इत्येते प्रत्यया
भवन्ति ते च टावत् । टायामिव तेषु कार्यं भवतीत्यर्थः । तेन अच्च प्राग्दीर्घश्चेति

भवति ॥ नीचम् । उच्चम् । नीचा । उच्चा । नीचैः । उच्चैः । प्रसिद्धार्था एते ।
लाघवार्थं सन्ताधिकारेऽप्यकार-आकारप्रत्ययविधानम् ॥ १००३ ॥

शमोनियो डैस् मलुक् च ॥ १००४ ॥

शम्पूर्वात् णीङ् प्रापणे । इत्यस्माडिदैस् प्रत्ययो [भवति] शमो मकारस्य
च लुग्भवति ॥ शनैर्मन्दम् ॥ १००४ ॥

यमिदमिभ्यां डोस् ॥ १००५ ॥

आभ्यां डिदोस् प्रत्ययो भवति ॥ यमुं उपरमे । योर्विषयसुखम् ॥ दमुच्
उपशमे । दोर्बाहुः ॥ १००५ ॥

अनसो वहेः क्तिप् सश्च डः ॥ १००६ ॥

अनस्शब्दपूर्वात् वहीं प्रापणे । इत्यस्मात्किप्प्रत्ययो [भवति] सकारस्य च
डो भवति ॥ अनो वहति । अनङ्गान्वृषभः ॥ १००६ ॥

NOTES.

1. Verse om. V । -निवेशिता- B । संज्ञायां विषये BV । अगनं भगश्च V । सा-
धोति साधुः T । -लोकपदं T -फलं सभयतीति
वा B -फलं वा साधयति V । आहः धर्मशीलः
V । दीयते वा तदिति B । अस्थिसंनहनं T ।
जानातीत्या- T । न जन- = S. IV, 3. P. VI,
4, 92. ¹ । जलमलं च T । संपदा- = S. V, 1.
P. III, 4, 73-75. ।

2. यथायोगं V । वरः om. B । शरः शयः
B ।

3. म्लेच्छीडेह- T V म्लेच्छीडोह- B । म्लिच्छः
मूलः T V । कुनुजातिः V । -शेषौ भूयौ V ।

4. नञ्कमि- T । -शमि- om. B । नञः
परेभ्य B । अयः for यक्षः V । खमस्तीति नख
T । इत्यादि om. B । V adds न अकाम्यते
मुक्तिसौख्यादिभिः before कम् । नाकमस्तीति
V । नखादि- = S. III, 2. P. VI, 3, 75 ।

5. B adds सूरत् ऐश्वर्यदीप्त्योः । तुदादिने
धातुगु [ग] णः । किं तर्हि । भिन्न इति तेन बुधा-
दीनां लिङ्परिग [र] मस्तु ज्ञेयः after बुधः ।
गृह्णीति B ।

6. T adds अस्य च धातोर्द्वे रूपे भवतः
before तत्सं- । वृजतिश्च V ।

7. कृगौ B । तस्य च B ।

8. कितिदि निवृत्तम् om. B । कन्कनः B
कंकनः T कन्कनः V । कांतिः V । अव्यक्तं वदति
om. B । गद्यते वाऽव्यक्तं B । V adds समा-
नरूपे द्वे उक्ती भवतः before सरूपग्रहणम् । व्य-
ञ्जन- = S. IV, 1. P. VII, 4, 60 ।

9. ददरी T । वृश्च B नृश्च T वृश्च V ।
बर्वरः B । बर्वरी B कर्करी V । नृश्च भर्जने T ।
वृश्च वृश्च जरसि T । श्री for स्त्री T । वृश्च
जरसि om. T । मयरा इति बहुलाधिकारात् टिप्पे
न डीः V । तत एव ऋदेतादपि V ।

10. सूर्यतेनेन सूर्यरः T । जलाघातेन V ।
पूर्वरः T । फलः for फेनः B ।

11. यिप च C T । वृजतिः V ।

12. चम्पनौ B चम्पनौ V । चंकमः B
T V ।

13. जम् C जम् वा T । जंगमः B T V ।
गंगमः B T V ।

16. हृ- V । पूर्वस्य चाकारो अंतो भ- T ।
सरासरः मृगः B सारङ्गः om. T ।

17. सरूपे- -भवतः and यथा om. T ।
-कारौ चांति B T । हिलत् हावकरणे om. T ।
शिलत् शिलिशिलः V । वेष्टने B । ऐश्वर्ये B ।
-संवरणयोः B । -शब्दा एव V ।

18. पूर्वस्य जभावः T । पूर्वस्य तिभावे T ।

19. The root before केलिकिलः is
missing in my MSS. । हिलत् हावकरणे om. T ।
हैलिलः B V । शैलिशिलः T । शौभुशुभः om.
T । अनुनादविशेषा T V ।

20. विजयौः । व्योम स्वर्गश्च T । वान्तीत्यादि
from Ujjvaladatta, Uṇādis. II, 22. ।
प्राप्ते- -कन्दानिति om. B । -कन्दानित्यर्थो भवति
V । महीपाल इत्यादि from Mahābhāṣya,
Vol. III. p. 288 (Kielhorn) ।

21. -मृजि- om. B । -धारास्त्रा- C । -हा-
नशुभ्यः V । -द्वितीय एकः B V । प्रधानं स-
T । पल om. B । गतौ शलि चलने वा V ।
चक्रः- = S. II, 1. P. VII, 3, 52, sqq. ।
कुटजातिश्च B झटजातिश्च T रुमजातिश्च V । उतः
कुक् V । वृद्धिर्हिंसा- B । रतोर्कं दारुः V । पांक्
रक्षणे वा om. T । असुरोद्विश्च V । शवति अ-
B ।

22. विष्कः T । पुष्कः चंद्रः V । चौरमांसला-
दौ V । कुंडुकः V । शस्त्रवि० for आयुधविशेषः
V । मृगवि० सूर्यः धू- V । -जातिः । धूचैः T ।
सुकः कल्पः V । धूम्रं कंपने । T । प्रजनने B ।
वीकः व्याधिनाशः V । -जातिश्च नेत्रमलं ॥ T ।

24. पितृ । शार्दी- C -शोदी- T V । जला-
शयश्च V । किसारुः B किसारः T ।

25. रेफस्य ल- T ।

26. वृक्षाच्छे- B । अर चांतः V । उन्मत्तश्च ॥
मदा- T उन्मत्तश्चादौ V । शलेरुपां- V । उलिः
सौत्रः V । आदे ढक्कास्त्राकादयोपि निपातनमेवैषां
V । -हृकादयोपि B ।

27. कम्डलश्च B । वर्षापाषाणः B । कंस्यभा-
T कंशभा- V । अविध्वंसने B । वाजसनेयवि०श्च
V । पानपार्थ V । फल गतौ B । अवकः B ।
चौरकपालः T । क्षारकः V । कोरकः V । पारश्च
for दीपाधारश्च V ।

¹ S. = —Hemachandra's Sabdānuśāsana. P. = Pāṇini.

28. कुरुवकः B कुरुवकः T कुरुवकः V ।
दुः for वृक्षः V । रण्टिः प्राणहरणे V ।

29. प्रधानं । ध्रुवका स्त्री आव- B । वा om.
T । क्षिपंतु T । शस्त्रं for आयुधं V । हस्वीभावे
om. T ।

32. नखादि- = Ś. III, 2. P. VI, 3,
75. ।

33. -मेनक-om. V । -मेचकपुनकमेनका-
मे- B । -धनक- C । -कुलूक- C । -वटकवका-
T V p.m. । स्ते om. T । अकः प्रत्ययो भवति
ता निपा- T । वर्णवि० V । अस्य च धमः V ।
को धातः B । वधनं च B । रूपे om. B । एरिका
B । अवमको B । रमेलेम् V । B om. the
second सुष्ठु, V has स instead । अस्य वोऽन्तश्च
T । कालमापिवतीति V । तोटकोल्ययका- T ।
-दयोपीति V । After this Sūtra a lacuna
begins in C, extending till Sūtra 47. ।

34. -बलि- TV । -कुदूर- B । फल om.
B । पूर्णा T । युतो- B । वलाका V । तम-
काकश्च T V । तडागं T । मन्दाक ओ- B ।
दवाकः स्लेछजातिः V, — जाति is cancelled
in B । नमः for आकाशं V ।

35. गुहाका V, no synonyme given in
my MSS. । -स्विन्नविधाविशेषः T । पूग om.
V ।

36. पिनपिण्यौ T । पिन पिण्य T ।

37. मय मव बंधने T । मोऽन्तश्च V । ज्युबते
T ज्युवते V । स्वदस्य- T ।

38. कृकल्य- T । -रुटि- V । स्फुटिकं B ।
B adds दृष्यतीति before दूषिका । नेत्रमलं V ।

39. आडः प- B । विवहारसो B व्यवहारको
T ।

41. -शुभिभ्यः B T । एभ्यः कित्तः प्र- T ।
स च कित् om. । -T म्दानकरूपः T ।

42. एभ्य इकः B । पाथः for पाथिकः V ।
B adds दधिम् before मन्धविक्रयी ।

44. सिम इति हस्यो- T ।

45. कुशेः V । श च BV शच् T । अदिः
मन्दिरसुरिकः V । मन्दिरचुरिकचुलिका- T मन्दिर-
कभुरिक- B ।

46. आप for स्वमीका V । वीरणतृणजातिः
V । तला च V । वली for बलवान् V । पुण्यस्त्री
V । भिन्नं V । च om. V ।

47. सु द्वे र- C, before that stands
भवति, which is the first word on f. 149,
a. The preceding folio ends with -वटव-
काढ of Sūtra 33 । जलाभयः B । कुरुरः

T V । भक्ष्यार्थः V । विकलेन्द्रियः om. V ।
बालकश्च V । ऊरणः B । -संजातश्च B । शूरः T ।

48. -दृशिलिनि- V । वज्रवल्गु- B ।
दृशीकः मनोशः B । शलीकं शस्यं च B ।

50. शृणीका- C । -कणीकाकाद्विणीक- C
-किणीकाकिणीक- V । प्राक् पूरणे om. T ।
संपतति B । -मेलोऽन्तश्च V । उवालः T । तिमस्तिङ्
V । तितडीक इति B तितिडीक T । चंकप्यतेः
B चंकप्यते T चंकप्यतेः V । कण्णच् V । किम्
प- T । कण्ठेः B । किंकणिका B । पुण्डेर V ।
चंचेरर V । मादलिका च V । तृतीयत्वाभावः B ।
-रीकः B । देहं T ।

51. भिग्मीग- = Ś. IV, 2. P. VI, 1,
50. । वसूकः V । कुहकः V ।

52. सम्बिम्बां पर- T । परापवादी V ।

53. कृमे वा C । कृम इत्या- T । बंधनः T ।
पूगद्रुः V ।

54. क्रीडनं T । इमः for वृक्षः V ।

55. महु B । महु चा- B ।

56. हिस्त्रकश्च V ।

57. -नृशुक-om. C । -हिबुकचिबुक- till
-वृधुक- of Sūtra 61 is missing in C. । प्र-
वाससीलः T । चन्द्रः om. T । वीतश्च TV ।
चलुभ्यः उच्छेदे V । अन्त्य-—पश्च stands in
the margin T, om. B । -भूच च V । -रुत्तम
च V । B adds च्युत् च before दृष्टुकः । प्रथुकः
T । शिशुश्रीवायिसूषश्च B । श्रीवादि-योषश्च V ।
वालुकी- B T ।

58. -जलिबलि- T । निदर्शनेभ्यः B मृगनिर्देशने-
भ्यः V । वलूकः T । त्वक्कमिः B । सरोजपक्षी
V । दर्दरः B दुर्दरः V ।

59. शालूकः T ।

60. अक्षिमलः T ।

61. On the lacuna in C see Sūtra
57. । -कोरुभूक- C । -कोरुबूक- T । शमेर्वोऽन्ते T
V । शूबकः शाबूकः द्रावपि शोखौ V । शूबकं मा-
तृवाहनं V । वृक्षः om. T । ऊरु वाति T om.
B । ऊलूबूकः T । वलूकं V । वावटूकानूका- T ।

63. रंकः रोरः V रंकः । लांक T । पूः for
पूरी V ।

64. -मिचडूक C । विटकः B । चिरकं B V ।

65. -रविकः T, text and comm. । कल-
बिकः T ।

67. जीविरातूको जेव वा C । जेव च T ।
मेघः T ।

70. -दशांशः V । विधानं च हेमादिषु B ।
शिषाणकः B । नाशकामलः T नासामलः V ।

71. धानकः B । श्लेष्मायुः । आयुः पु- T ।
 73. कर्नीनिकः कनीनिका T । कनीनिका B ।
 74. एधुकईधुकौ B । -धुकौ वा T । मुवेधु-
 का V ।
 76. कृषियूति- V । भं for नक्षत्रं V । शरा-
 वती नदी च B । -र्णं नदीविशेषश्च V ।
 77. इष्यासि-T । -दैवत्यं ॥ T V । मस्तकः
 T । कं for शिरः V ।
 78. द्वे रूपे ॥ T ।
 79. वृविशेषः V । करहाटकः B ।
 81. बलिविलि- B बिलिविलि- C बलिविलि-
 T बलिविलि- V । विलत् TV । विलाहकः T V ।
 82. -दिश्यातः V ।
 83. कफिनलुः B ककफेलुः V ।
 84. समिम-V । चित्रपत्रश्च V । -पटः संख्या
 मंगलं च B ।
 85. इयतिरिच C शतेरिच T । बालः for
 बाणः V ।
 86. पुसहोः पुसुरौ ॥ B । च om. B । वूमहोः
 पुसुरौ च C । पुसुरित्या- B । बाणः वृमः V ।
 87. समरित नखः T V । खानीद्रियाणि सुखं
 T ।
 88. चांतस्य B । ऊर्ध्वं V ।
 89. प्रत्ययः कित् अंत- B किदंत- T, but
 किद् has been cancelled ।
 92. -गृ- B -गृम- V । -स्वृ- B V । देवी B
 स्वर्नदी V । अग्निः for वह्निः B । अदं प्तांक् B ।
 वस्तः B T । गरीश्व V ।
 93. सघः for संघातः T ।
 94. T adds पक्षी before उपपतिः ।
 95. द्रागं V । T adds in the margin
 द्रम्यतेऽस्या व्यवहारिभिः शुल्कपातनार्थं before
 द्रङ्गा ।
 96. T adds च above the line after
 तस्यैव । आदिशब्दात् T आदे V ।
 98. पिति- V । -कृ- V । -ल्वा- om. C ।
 T adds शबलः before शलभः । सुगंधिदुः V ।
 अन्येपि B ।
 99. वर्णोविं for शबलवर्णश्च V । काणखे-
 जयोः B । दुजातिः V ।
 100. च om. C ।
 101. विडिवलि- T । विलत् वरणे B ।
 विलत् भे- T । कुरुजः V ।
 102. स्फलि- B । -कणाः B । कलिङ्गा
 om. V । जनपदश्च V । लिगः B । पुंस्त्रीत्वादिः
 T s. m. ।

103. चांतः B चाताः V । पक्षी ॥ B T
 V । सार्या- B T V ।
 105. -चलेरादेरित्वं B ।
 106. -रुद्रकः C । B gives first मातु-
 लिङ्गः । मातुलुगः मातुलिगश्च बीजपूरः V ।
 107. डिदंग्क प्र- B । कम्बू कान्तौ om.
 T । कन्बल्यः नवांकुराः V । T gives शुद्धा
 विनता before शुद्धाः क- ।
 108. -रुद्रक प्र- B । सुरंगा B T सुरंगः
 V ।
 109. -भ्यो ध्मा C । मानः V । -प्रमाणं च
 B । ऊरु for शरीरावयवः V ।
 110. -र्ध्व- B -र्ध्व- T -नैघ- V । भं
 for नक्षत्रं V । हंतिर्हस्य B । घस्मरः आपि V ।
 अमेर्नलक् B ।
 111. सरघाः मधुमक्षिकाः T ।
 112. इणश्च चट् B । B adds सम्पू-
 before समीच । भूः for पृथिवी V ।
 113. चरतेवी चूरा- B ।
 114. पक्षी for शकुनिः V । कवचः B ।
 दुजातिः V । धान्यव- V ।
 119. अंतस्य च B । दुजातिः V ।
 120. कुटादि- B T । -दित्वाङ्गित्वं B T V.
 See Sūtra 112. ।
 121. -स्मादचट् B । सूचिश्च T ।
 122. चोचः दुविं V । ना for पुरुषः V ।
 123. क्षुद्रः क- V । कुलेः om. B ।
 124. -पज्य C । -कसिय- B । -इछा C ।
 प्रमत्तः ना च V । अदं प्तांक् भ- B । क्षुद्रदुः V ।
 वकुटारश्च B । कच्छः for कच्छा B ।
 125. वीपुडौ V । पिच्छल V । पुच्छः V ।
 126. -च्छेधिच्छा- B -च्छेधिच्छा- C । पि-
 लिपिच्छः B । आदेः पिछा- V । -दयो भ- T ।
 128. पुवः om. C । पुन इत्या- T ।
 129. कुक् कुक् T । कुक् om. C । कुक्कुनौ
 V । कुक् कुन् इ- T ।
 130. कुटादित्वाङ्गित्वं B T om. V. See
 Sūtras 112; 120 । कुटमी om. B T V ।
 131. भिष् भिष्णु इ- T ।
 132. मुरु इ- T । मुरजः B ।
 133. बलोर्वीतश्च B बले- C । बाल B V ।
 बलवजः V । बलजः B ।
 136. कृगोऽजकः V । दुजातिः V ।
 137. ससीकचिरो T ।
 139. -केशसंघः V । V adds घन भक्तौ
 before सटा । अपथितकेशसंघः V. B has the
 Visarga above the line.

140. यक्षवि- B पक्षिविशेषावितौ T दुवि° V ।
 142. -कञ्जि- T -कर्वि- B C V । -कलि- T V । कर्वे गतौ om. T । कर्वटं B T । शकटः V । गत्यर्थे सौत्री V । कुशीरश्च T क्षुद्रजंतुश्च for कुलीरश्च V । कृकलाशः B कृपलासः V ।
 143. -बिलि- B -बलि- T V । कुलटः B कुटला V । बिलटा B ।
 144. कपटकीकटादयः श- B । कंपतेन- T । कपटः V ।
 145. आयुक्तः B । ललाटः भालं V ।
 146. पुरोगः V । अल्पं V । उपानं V ।
 147. लभ्यतस्य B ।
 148. -भयुलाटादयः T V । जपा- = Ś. II, 3. । गडगजः B ।
 149. भ च T V भवति C । चर इति सौ- B । चिर्मटी B V ।
 150. डिटश्च B । -श्चिर T V -श्चर C । चिरडि- B T ।
 151. तिरिटी V । प्रकुटं B । कंप्यः B ।
 153. वृष्टृभ्य C । एभ्य उट उडश्च om. T । -भक्तिमिनि- B ; see Sūtra 177. । विडालः V । मेघः B । मेघः B । V gives the note मित्र- at the end of the commentary.
 155. मर्कुटकर्कुटोकरु- C । कचवरपुंजः B V । स्वपुटा- T ।
 156. दुःकुडश्च C । आदेश- T । अकालदे- शवादी V ।
 157. वर्चेः C । वधूटी all MSS.
 158. इत्य- -भवति om. B ।
 159. इत्यस्मादेष्टः प्र- B ।
 160. कुशकशा- T । नृत्यं B । भाजन- शेषः V । दुवि° V ।
 161. कपोटवर्को- B V । -क्षोटककर्को- टकादयः T । वर्कोटः T । फलदुः V ।
 162. -काश्चुरि- C । -ष्टः C T -ष्ट V । एभ्यष्टः T । वंतः । अनविष्टः T । काष्टं T V । काष्टा T V । ओष्टः T ।
 163. विष्टा T V । दष्टः T V । अकुशः om. T ।
 164. कुष्टं T । कोष्टः T ।
 165. च om. C ।
 166. पष्टे- C T । पष्टेभिश्चादयः V । पष्टा- T । पष्टः T V ।
 167. मु- V । -तंविभ्योऽष्टः V । कंठप्रा- T । शस्त्रं for आयुधं V । -शीडः T । Perhaps चिला-; see S. 209 ।
 168. प्रहसवकारः B । शण्टः om. T । शंडः V । पौरुषयुक्तपु- B । ना for पुरुषः V ।

अर्ज अस्त्रवि- V. अर्ज om. T । उत्सृष्टपशुः V । मनः for अन्तःकरणं V ।

169. -खलिभ्यो V । पलसंघातः T । पवैश्च V । आंडः अंडश्च मुष्कः योनिविशेषेऽप्यंडः V । -विकारः खंडं B । -विकारोऽप्यखंडं V ।

170. -मुणि- om. C । -नापितः V ।

171. तरुः om. T । दुवि° for वृक्षजातिः V । अव- -गलं च om. B । उन्मत्तः B ।

172. -कुरुड- V । पक्षी for शकुनिः V । प्रत्ययाऽकारस्य B । कुरुडः V । केर च T । -न्ययाकारचौकारः B ।

173. -स्रवृ- C । समुद्रः B । ईषीका V ।

174. विकलांगवायुव V ।

175. वडिस्त च C वनेस्त T V ।

176. -डेरण्डखराण्डादयः C-खरंगादयः V ।

177. -दुसुवृशभ्य B ।

178. कुशर- C T । कुशश्च T V । कु- शुंडः T ।

179. -खणिभ्यां C ।

180. -काचदीर्घः T । धूर्तः stands at the end of the commentary in T ।

181. नजः पू- B । आषाढ T अषढा V । भं for नक्षत्रं V ।

182. उर्णा विरोध सोच् V । वेणा कुष्णवेणा V । वक्षणादिः B । स्तुतिप्र- B । जर्णः चंद्रः दुः V । पक्षी च V । दर्णे V ।

183. वैद्देशु- V । -तृषि-om. T । प्रजनने B प्रजनादिषु T । तृषा for पिनासा V । विष्णुमु- B ।

184. -ही T । गौरा- = Ś. II, 4. P. IV, 1, 41 ।

185. तंत्रथा- B । लोटप्र- B । -शेषौ च T । दुक्षुरुक्तं B ।

186. -तेर्गुणातेर्वा गमेर्वा B । Before कृगो V has only भूना इषुधिः । I do not venture to correct । ह्रस्वः V । सौतः om. B, in T it stands in the margin. ।

187. -वृत्तुरु- C । -बुक्षि- C-बुकि- V । दुः for वृक्षः V । करभोऽभिर्वायुर्ह [दु] : धूम पक्षी V । व्याकरणांगनादौ V । -चकं रेखातिल- का- T । अंगणः B । कंकणः B ।

188. आश्चर्यं प्रा- V । समुद्रोऽद्विषि°श्च V ।

189. दुषिव- T । -रिचोपां- T, but च —seems to have been corrected to अ । जीवः and धी for बृहस्पतिः and बुद्धिः V ।

190. चिक च T V । कुंकणः B । उर च T । स्वदेतेर्वा T ।

191. -निवि- om. C | -गुहेराण् C |
धषण्णाः देवाः V |

192. पिषो V |

193. स्त्रोवसी-T | आदिः द्रेक्काणकोक्काण-V |

194. वरिणः V | शिखी for मयूरः V | -देयं
धने || T |

195. कुंजरः B | कुद्रश्च T |

196. -नृ- om. C | सूर्यः V |

197. क्षेः T |

199. गोदा-V | मलः corrected to मेघः
T मुखः V | गेष्णः following after रात्रि, and
रद्दोपजीवी have been cancelled; accord-
ingly रात्रि has been corrected to रात्रिः
in T |

200. शठः or शवः; see the special
paper. | मूर्द्धा [कूर्द्धा?] B मूर्द्धः V | पथिश्च V |

201. शाराम्- C | -सृष्ट्याधा-V | -ध्विपू-
र्वभ्यः V | भू सत्तायाम् om. T | दध्यर्धः क्षरितः
क्रसेकः V | वल्लवे- B | धान्यापुटश्च V | धाग =
S. IV, 4. P. VII, 4, 42. | पत्रसंघातः T |
ग्रहन् V |

202. ना च for पुरुषश्च V |

203. जानकी for जनकात्मजा V | वर्णः
बंधश्च V | विजयवि- V | तुस्ताः | जटाः T |

204. पुत्तपित्त-C V | -तेर्मित च T -मेर्मित्
च V | उतः T | शुक्रम- T | वल्लजातिः T |
तिरुक्च T | अंसदेशश्च T अंत- B अश-V |

205. चेक्रोतः T चेक्रोतयः V | यदः संज्ञा
V |

207. आदिचकव- T अग्निः- -अमतो मृत्युः
om. B | स्वप्न V | खलवाटः for शीर्णकशशिराः
V | कुसूतः V | सूर्यः for आदित्यः V | पालः
corrected to पालकः T | T adds शब्दे after
प्रहल्ले ! T adds in the margin गोवकृत् after
कङ्कतः |

208. हरिणः for मृगः T | सिकिः गत्यर्थः
V | सिकताः | वालुकाः T | कांतः V | शास्त्र-
विहितो नि- T शास्त्रितो V |

209. -ल्यलिविलि- B | कृत् विक्षेपे om.
T | -अजीवसंघश्च V | बिलत् | बिलातः | म्लेङ्गः
B | शवा- B T | मदादान- V |

210. पलितं T |

211. कारि- B |

212. कुशच् T | कुशितः T | कुशितं T |

215. कुलुताः देशः V |

217. कवेरोतः T V | प CT |

218. अस्कोता B

219. जूषवि- B | नभश्च for आकाशश्च V |

220. सहिनहि- C | वृक्षः om. T | ओषधी
B | V adds एवं before नन्दतात् | नंदती B |
जीवतात् om. B V |

221. सूर्यः for आदित्यः V | इंद्रपुत्रादौ च
V | उदनपितृ- B, V has क्षीसंज्ञा instead |
वदन्तः om. T | पुष्पऽ V | मेघः for जलदः V |
राजा हिरण्यं सुखं च om. B | अनुका धा- V |
-कृतव्याः B |

222. -दुष्कृता- V | सेः सीमच् V | हेम T |

225. -सिन्धुः स्थः V | नगरादौ for प्रा-
व- -रं च V | पृष्ठ B T V | युता V | -सुखं
T | -मदार्थः B |

226. -नौ च वा C | अवगाथश्च B | अक्षसंघः
V | रथः [?] V | सीमऽ V | सामपं- B साम |
पं- T |

227. -तुमुदिवचि- T -तुवतुवचि- V |
सुनार्थो V | भोतिमान् V | रथऽनः V | गुरुश्च
for आचार्यश्च V | गोडपूर्वात् B | गै शब्दे om.
T | प्रातःसवनं V | -सूक्तः V | सोमगानं B |

228. रात्रिप्र- V | उशीथः V |

229. निपू- B | -देणश्च B | -नं तव ज्ञानं च
V यत्न- om. T |

230. संघः for समूहः V |

231. सूयं संघः V | गृथः अमेध्यं च वि-
V | तिश्च om. B | प्राट् कालश्च V | आदिः
निरुथः V | निरुथा T | एवं गीथ- V |

232. शमिशवि- B | केकयी- B केकेयी V |
प्रदौषमन्त्र्यः V | मन्त्र्यश्च T | समाधिः corrected
to समाधिः B समाधिः V | पंथश्च for पथिकश्च
V | प्राह्वयः V | अन्वा पिकः काकऽदे- V कालः
दे- B | अन्नं om. B | कूर्मं B |

234. असच्चः V | दुहेः शत्रुः V |

235. पक्षी for शकुनिः V |

236. संवत्सरमा- B | कर्म for वर्म B |

237. कंदर्पः T कर्दपः V for कर्दमः |
तरुणं तृणं मृदुः बर्धं V | मृदु B | कर्णग्रा- V |

238. इति om. B | इत्ययमादेशश्च T |
भवति om. T |

240. वृत्तकुसुं- V | संघः for समूहः V |
उदरं for जठरं V |

241. -दौ V |

242. -विभ्या- B C T V | वृजातिः V |
अवै B T om. V | स एव for संख्याविशेषः
B | B adds एवमन्येपि |

243. ककुदः T |

244. बुंदेः T | नेत्रव्याधिः V |

246. -कुलि-कुणि- C । -मणि- om. B । भो-
जन- T । -गोपकरं B । -गोपकरं V । -नल्लवः B
-वल्लवः T । अश्वठपल्लवः V ।

247. कुपेनच् V । कुपिन्दः om. B । कुर्वि-
दश्च V ।

248. -गाथाकौ B । गाथाकौ V । पूज्यश्च
om. B । रक्षश्चेति अन्ये V ।

250. सुचेर्देकुदकुदौ C । मचे उकुदकुदौ V,
in the commentary repeated without
mistakes. । स्तः for भवतः V । दुर्विञ्च V ।

251. स्कंदाभि- B । ध C । स्कंधः असः
ककुदं V । कुकुदं T । चकुहीनः V ।

252. -दंधक् प्र- T । निषधः V । निषधा
देशः V ।

253. देशः for जनपदः V ।

254. हुजातिः V ।

255. पराच्छो B C T । आयुधविशेषः T ।

256. यऽज्ञा B यञ्चा V ।

257. कबंधः B T । छिन्नशिरो V ।

258. व्याध्या- T । -स्ययीतसि- C । भ्रष्टा T ।
सन्नं स्थितं V । रोचितं V । अन्नं B । स्योनः B
स्यानं V । सूर्यर- B ।

259. गोगलचमे V ।

260. रसिनी C । -यो निद्रा भ- T ।

261. शीद- the text to the end of S.
266 om. V । T adds in the margin क्षयः
after दीनः । दृष्टान्तः B ।

262. वल्लवं- B ।

263. घातनस्थानं B घातः स्थानं V । पुत्री
B । आघाटः T s. m. ।

264. रमेस्त C T । वजादि T ।

265. कुसे- B ।

266. युसु- C । मडो C । द्रव्यं T । स्तुत्यं
for सुखं B ।

267. शिस्नं V । शेषः T ।

268. -भोक्तादयः C योक्तादयः V । गौतम
B । बुद्धः V । बहरेत्त्वोपांत्यः स्व V । -वैध T
V । धीनः T s. m. । क्षीणः V ।

269. देशः for जनपदः V । जीवकः for
बीजकः V । -त् विरोचते विरोचनः T । दुः for
वृक्षः V । आदित्यः for सूर्यः T । अभक्षः विशेषः V ।

272. पापकर्म V ।

273. पक्षी for शकुनिः V । अंतरीक्षं V ।
रंजन V । रजनो om. B । अंतः for अवसानं V ।

274. -संजिभ्यो B । सूर्यः for आदित्यः V ।
-कालाश्च T । विषवर्णं B । T adds in the
margin आर्द्र after अम्बरीषः ।

275. -गनहना- B । -गनदहना- V । ग च T ।
दुर्गमः B । दुर्गमं T । आदिशब्दात् T आदेः
का- -दयोपि ॥ V ।

276. -रामः C । The second मनः om.
T ।

277. -युजि- om. B । -बुधि- C । युवानः
स्तरणः V । विमर्शकः om. B T । युगादि- T ।

278. एवं च V । राजविशेषश्च V ।

279. कजि- B T V । -जि- C । मेषश्च
T । चन्द्रः om. V । जयमानः B । तुरंगश्च T
हयश्च V ।

281. भवति स च om. T । गर्भसानः for
वर्धसानः B । ना च for पुरुषश्च V ।

282. शोकटि- C । इयैडु गतौ om. T ।
अभिचारः B । अश्वास्यसं- V । नल B ।

283. पापं कुटिलं च T । तुहू अदने om.
B तुहू V । अंधकारः हिमं च B । तमश्च for
अन्धकारः V ।

284. अरण्यं for गहनं T । अञ्ज B । अस्थ
om. B । बीभा- = S. IV, 4. P. II, 4, 56. ।

285. महिनः om. T । महा- B ।

286. -इत्सि- C ।

287. इति om. B ।

288. Regarding the substitution of
वी see S. IV, 4. P. II, 4, 56 । धेतः सु-
B । ऋफिडा- = S. II, 3. ।

289. श च C T V । -शकारांतदेशोपि
भ- B । कंदविशेषः B ।

290. -भेदकव- B V । कीटः B ।

291. फलो गौतमश्च C । भं for नक्षत्रं V ।

292. -भ्यः स्तनः C । पतृ गतौ । पट गतौ
T । पत्तनं । पटनं । नगरविशेषः T V । -रेव च
यद्रम्यं V ।

295. शासानः C ।

296. -चमिषिस्- B । -तल्पऽपि- V । पः
om. T । आदित्यः om. B, V has सूर्यः instead ।
चंपा B । चंपः B । चंपा B T । परात्मा T ।
स्वर्गः explained in the margin by सूर्यः T ।
हुजातिः V । अंतरिक्षं B । शाक्षं B । तर्पः उर्पः V ।
शिष्या for शयनीयं V । दारुः V । चर्मकरो- V ।

297. -रुच्यु- B । -रुच्युस्तुभ्यस्त्वादिरु च T ।
-भित्तकृतः T V । आतपनवि- V । सूर्यः for
आदित्यः V । -अवनम- T ।

298. कूर्पः B । सूर्यं V । अहिः for भुजं-
गमः V ।

299. -त्राधे- C । -त्राधि- V । ष C T ।
वाष्पः V । अभुः V । कूपश्च om. B । देशवि०

for जनपदविशेषः V । हिंसागत्योः om. B ।
प्रावरणं V ।

300. पापादयः T । शीलतेः B । शीतेर्वा B
शितेर्वा V ।

302. वृक्षः B द्विविशेषः V. T V add
कदंबः । वृः for वृक्षः V । नीरं for उदकं V ।

303. उभय-पूरणे om. T । उपः T ।

304. -यजिध्व- C । शस्त्रं for प्रहरणं V ।
व्रणमुखं V । शाकः प- T शाकपक्वर्णं V ।

305. शकुर्नाम om. V । कुपितं V ।

306. संसेः शन्सेः स ड- C शंशोः श इ-
T । -कारस्थेकारो B । वृक्षजातिः B ।

307. -वातादयः C । विषस्तो- B । -ति-
नां च स्थानं ॥ B । अग्निः नृणं पश्यं जलं कवि-
विंश्च V ।

308. काञ्ची om. B ।

311. उडु B उड V । जपादि- = S. II, 3. ।
उडुवः श्वः V ।

314. श्वणे B T V । मेढुः B V ।

315. -नयोः । कुल्फः । गल अदने । गुल्फ-
श्च B । पदोपरि- V ।

316. स्यतेरित्वं T । दृजटा V । -जटाः T ।
श्यतेरित्वं शि- -टा । श्यतेरोत्वं शो- V । श्वयधुः
V । आदिः शिफा- V । इफा- B ।

317. बलि- T । वः C । बलि T । वः प्र-
T । वृः for वृक्षः V ।

318. -वतेयौ B ।

319. पल कल om. B । सुत्वं B T V ।
उत्वं B T V रूप्यं for रजतं V । शुत्वं B T V ।

320. तुंब अ- V । अलावु B । चक्रार्थं च
T चक्राति गं च V ।

321. -रत्नः C । जनपदश्च B देशवि- V ।
तृणं V ।

322. कदि V । दृजजातिः V ।

323. -बिलादेः B । -वायुश्च V । आदिशब्दा-
T आदितो V ।

324. किम्बे लक् च C । किदंबः B T ।
हिडंबः विलंबश्च B ।

325. डीनिर्वंधि- C । -श्विच- T । डिम्बः
C । डिदंबः प्र- T । प्रापणे om. B । वृः for
वृक्षविशेषः V । बिम्बः B । प्रत्यङ्दकः B । प्रति-
छंदः T । V adds ड्यां before बिम्बी । बिबि V ।
वल्लीजातिः T ।

326. कुटुंबः B कुटुंबं V । उंडुंब B उदंबः
V । -चूर्णः B ।

327. गृत्- V । दृजनिर्मि- T । -यो भ्यः
V । गृत्-निगरणे om. T । हिंसागत्योः om. B ।

329. -वहोरमः V । आपदजीववि- V ।
जठरस्थो B उदरस्थजंतुः V । पल कल om. B ।
पर्मतः T । -गोतः V । खरः for स एव V । वड
आग्रहणे सौघः V । -भूमिभागः B । कफिडा- =
S. II, 3. ।

330. पर्वश साला च V ।

331. रुषिवृषिरुशिभ्यः C । नभेषश्च for
भगवांश्चादितीर्थकारः V । T adds in the
margin हिंसार्थः after लुप्तिः । मत्तेभः V ।
वनं च om. B ।

332. पिटि- B शिटि- C । -सेर- C T ।
-टिट्यौ च B । दंत्यादिः B T । सेरः टिट्यभ्या- T ।

334. ककेः C । कक्षांतो भ- T ।

335. डुमो C दमेदुंई T । दुड् B दुण्ड C दुंड
V । दुंडु इ- T ।

337. कुमुभं T ।

338. -मुदुह- V । -खड्ग- B । -धृमु- C ।
-भावो- V । पुंलं च V । उत्तमः क्रमा- B । शर्मः
T । क्षेमः V । भार्मी B । यार्क प्रापणे om. B ।

339. -हाभ्यां B -हृभ्यां C । The roots
are wanting in my MS. S.

340. विलिभिलिलिमिसि- V । -सीधीविधू-
C । -सुध्यास्यारु- T । -रुशि- C । सिषिशुषि-
T । -दशिभ्यः C । विलमः T । अंतरिक्षं B ।
आस्तुः [खुः] for मूषिकः V ।

341. क्षुमः V ।

342. असतो for अतसी V । -काशन- T ।
नभः पुरं च for आका- V ।

343. -आतो वा भ- T । -चरभूः V । सर्वो-
र्थश्च om. B ।

344. षकारआतो वा T । इति om. B ।

345. -गं च C T V । गकारआतो- T ।
यमलं for युगलम् V ।

346. -गुल्म- om. V । रोचयतेः क च T ।
कव च V । प्रसे श्रीष् B । -ग्रीष् V । पूतः इत्यस्य
V । इत्यस्मात् रोतश्च भवति T । -त्वे चुलश्च V ।
-समुहः B । सनानं च B । सोमः corrected to
स्तोमः T ।

347. । जपादित्वा- B । कफिडा- = S. II,
3. । कलमः सैव B ।

348. -र्थं च C T V । (-देशो) वा om. T ।
अधमः उभौ हीनौ B ।

349. -पुरिषु- C । -तभूतलं- T । -ता भूः
V । विडिभं B । भक्ष- B T p. m. । भक्ष- B
T p. m. । भक्ष- B भक्षविशेषश्च T । पौते for
पौ B । पूज्यं V ।

350. कंदुकः T कंडुकः V । चांतश्च B । घतहीनं V ।

351. उदटिकुथिकुरित्यलिकुरि- B । अलूमः B । कावः for कारुः V । भोजनं B ।

352. T adds को before दश्च above the line । लिट्भा- T । -ञश्च T । कुंकुमः B । पटुमं T । पूः for नगरं V । आदिग्रहणादप्ये-
पि T ।

353. अनेन for कु- -नवे B । -कृत् द-
ष्टिः T ।

354. विपूर्वात् B । असौ om. B । सूर्यः
for आदित्यः V । चौरः for तस्करः V । प्साक्
om. T । याचेलमम् om. B ।

355. दोडिमः T दाडिमः V । द्रुजातिः V ।

356. डिमेः सौत्रात् कित् T ।

357. -कीषिसिहि- T । दौ om. T । दिव्या-
नुभावदर्शनं च om. T । दिनांतः V । सञ्चं B
सञ्च V । क्षेत्रस्थगो- B । पत्न्यः T । कंटकु-
V । पल फल om. B । अंतर्गतं लोहादिः V । मा-
त्सर्यं B । वंध्या T बंध्या V ।

359. -द्वे च C -धे च T V । -यो धकार-
आंतो भ- T ।

360. -पक्षि- T । ना for मनुष्यः V ।
पक्षी for शकुनिः V । पक्षि नि- B T ।

361. येन वा = S. IV, 2. P. VI 4, 43 ।
पुण्यः सत्कर्मः T । T adds in the margin
विपक्षं after कृत्तति ।

362. -ई C T V ।

363. स्तंवेडित् B ।

364. -विन्ध्य- om. B । इः कश्चातः T ।
-मानविच- B । ब्रह्मभिक्षाभोजन- V । धनी for
धनवान् V । ध च T । अद्रिः for पर्वतः V ।
णोऽनो विषश्च T । सत च T । तथ्यं for अमृषा
V । आदिः लक्षः दृश्यव्यादयः ॥ V ।

365. -बलिमणित- C । गुंडु शब्दे om.
T । -कृतिः य- T । कतकः V । शल्लवि० for
आयुधवि- V ।

366. केक च C T V । केक् चदिशः B
केक इ- T । कैकयः V ।

367. इत्यादि क्रियाः शब्दाः B ।

368. -यः अस्य इः ॥ B । किसलयः B ।

369. शेषौ C । देस- T । नमः for आ-
काशं V । आननं for आसनं B । सयनं V ।

371. एतौ om. T । धित्वं क- V ।

372. विपत्रः T । T adds in the mar-
gin कषति सर्वरोगं before कषायः ।

373. भुदाक्षि- V । -राज्यः T । अय्यः

य- B । T adds in the margin दक्षते वायुव-
ज्ञात् before दक्षाय्यः । वैतनेयः V । ग्रहयाय्यः
B । गृहायाय्यः V । वैतनेयः V । -कुशलयः V ।
अहानि तृणानि च B । T adds in the mar-
gin शः । पूज्यश्च after अश्वमेधः, which has
been corrected to -मेधा ।

374. निपात्येते B । वृषदाज्यं हृद्यविशेषः V ।
दीयते- B । -दीषीष च V ।

375. को- C । -रेयः V ।

377. मृजोस्य- = S. IV, 3 P. VII,
2, 114. ।

378. -दिणौलीयः B ।

379. -यज्यते- B । धाव्यः B । अग्निश्च
क्षत्रियः V । णौ om. B । वरनं for वनम् B ।

380. हर- -तः om. B । स्वर्ण्यं for
सुव- -ञ्यम् V । वः B पञ्च V for पकारः ।

381. दत्ता गुणी चा- V ।

382. वरेण्यः om. B । परवद्वा B परव-
द्वा V ।

384. स्वर्ण्यं च V । मृदुः V । ओदनं B । वनं
for धनम् V ।

385. वचंक् भाषणे om. B ।

386. उत C T V । उत इ- T । इत्यादे-
शो भवति om. B । T adds in the margin
वक्ति तत्त्वं before उतथ्यः ।

387. -वभि- om. C । -जवि- om. B ।
-नदिमान्दि- om. B । -वासि- C V । जिमीक्
भये om. B । भेकः for मण्डूकः V । कफिडा-
= S. II, 3 । वृद्धौ om. B । आवरणे om.
B । वृवि० for वृक्षवि- V । उद्विगणे om. B ।
चर्मविशेषः T । प्राकारः केदारः V । प्रकार बावा-
स्तुभूमिः । T । द्विजः भेकश्च for ब्राह्मणः मण्डूक-
श्च V । शकौ om. B । बंदः T । वादी for बंदी
B । बंदं T । पद्मः B । देशः for जनपदः V ।
त्रयश्च for क्षत्रियश्च V । बालाधानं B । सतानि
V । वाशि B V वासिच् T । वास्तः T । ना for
पुरुषः V । शब्दसंघः V । खरः for रासभः V
om. B । शशुः B ।

388. हृज्य- C । -वञ्चि- om. B । -तृपि-
om. V । -गुदिर्भेदिशुभ्यं- C । -गुदिर्भेदिदेशि-
V । -वसि- om. V । -गृध्रीधिस्त्रिवाति- C
-गृध्रीधिति- B । अजः om. T । विक्रान्तः om.
V । न्यङ्कता- = S. IV, 1. P. VII, 3,
53. । गतौ om. B । सादने कोटने च सौवः V ।
कंटकगुल्मश्च V । जलदुग्धश्च V । उंद्रः V ।
भीमादि- = S. V, 1. P. III, 4, 74. । शुक्रः
for अवदातः V । मंदं for अशुभ्रम् V । -भ्रोतो-

B। वृषभः for अनङ्गान् V। आगाधिकं V। बहु० न षः V। शुक्रः वर्णं V। कत्वं om. B। न्युक्ता- T। को न्युक्तः V। न्युक्ता- = S. IV, 1. P. VII, 3, 53.। मांसमे- V। मुश्रः मांसं V। तनुः for नभः V। -चंद्रः मं- V। कुष्टः V। बली for बलवान् V। रिपुश्च om. B। सूर्यः for आदित्यः V।

389. मनीदनीयपानवि० भूश्च V।

390. -सुबेल्लं च B T। कुब् आ- T। कुवं T। फल्गुः B। तुवं T।

391. च वा लुगं म- T। सुखं शुभं for कल्याणं सुखं V।

392. जीर्णं T। जीलं V। सीरा तलेखा V। शुल्वं T।

393. चक्रि- V। -रूचास्य V। आम्लो B। -प्रभञ्जिका B। सूर्यसारथिः द्विजः नाशश्च V। विकुस्त्रं V।

394. -रुच C।

395. च om. B। पापकर्मोक्तं V।

396. -तुय- om. B। -तुयवृषति- T। -गुंजोरिजादयः T -गुंजरादयः V। नाम्युपा- = S. V, 1. P. III, 1, 135.। Perhaps कर्ते- इह च V। संपदा- = S. V. 1. P. III, 4, 73-75.। इत्यर्थः V। -विषत्वं B। अदेः = S. IV, 4. P. II, 4, 40.। घसे एवमत्रापि B। दुरुप- B दुरप- V। शुक्रः for अवदातः V। -त्पतेल्लं B। रुक्मणः B. V has द्विजः instead। कश्च for कत्वं च V। अः भोऽतश्च V। नभश्च for आकाशं च V। रधः B। रधः V। -शिलादिः V। वर्षासु छत्रकं for उद्दिद्विशेषः V। उर्णेर्दश्च उदुः V। -नोऽतश्च B T। पुण्डरीकं रूपम् stands after तिलकश्च in T, and is missing in V। तीक्ष्णं V। -रूपांतः B। रश्मिः V। राजे रंजिजेर्वा B राजे रंजतेर्वा V। किं इच्चो- V।

397. -बटि- B। -उदि- B C T V। -मन्दि- om. B। -पञ्च- om. B C। -पिञ्चि- om. V। -पञ्चि- B -वर्धि- C -वर्धि- T। शरावान् B। चौरः for तस्करः V। बट्टरः B। दुः for वृक्षः V। जललवः V। द्रवि० for वृक्षवि- V। फलदुः V। शोभायाम् om. B. T has in the margin हिसार्थः शोभार्थश्च। मंजेपंजी V। सौत्रौ शोभाविस्तारार्थौ V। -शाखा B। -डो B T V। गौरादि- = S. II, 4. P. IV, 1, 41.। कामुकं चौरः कोमलः V। -पशु V। भृंगः for षट्पदः V। णौ om. B। दिनं अग्निः कामः V। अन्ये च वासिच् T। काशरः V। अररं V।

भ्रमगृहं V। वर्वरी V। कुंचिककेशः B कुंचिका केशः V। कवरः B। शबरगतौ B।

398. अवैर्धच् B -र्द्ध C -र्ध T V। धश्चांतो B। -भवस्य T। परः V।

399. -पिति- C।

400. च ॥ B चांतः V। अकारस्य B अग्रविभागं T।

401. फ च् B फ च C T V।

402. मदे णिद्रा B। डकारो वा B। डामरः डमरश्च भयानकः V।

403. -प्राड्मर- B V। -कृदर- om. C। -गोबैरां- B T V। क्रकरं B। -तिसिरिः T। समपूर्वो- V। भगालं for कपालं T। तोमरं शशं V। द्वितीयच- B द्वितीयश्चकी V। तनोर्गे नलो- B। दुः वि० for वृक्षवि- V। उदरः V। दुः for वृक्षः V। -ह्रस्वत्वात् वेदश्चांतः B। सदरः V। दुः for वृक्षः V। -कूपः V। गोवैरः B T। वस्त्रं V। खच् V। -ईच T। वीमावा- = S. IV, 4. P. II, 4, 56.। आदेः कोटर- V। -शाङ्कर- om. B। -पांडुर- V।

404. शस्त्रवि० for प्रहरणवि- V।

405. -कडि- om. B V। निवात- = सूतश्च B निर्धूमाग्निः कणः भूस्तश्च V। वाराहः हरस्ती V। द्वि० for वृक्षवि- V। बिडालः B T। क्षिप्ररूपः V। -रातो दादोस्येति B, om. V. Perhaps दोरस्थेति to be read.।

406. वृक्षविशेषः B दुः V।

407. मादिभ्यश्च C। लोहकरः V। दुः for वृक्षः V।

408. अस्य च उकारः ॥ B।

410. -कवुद- C। द्वि० for वृक्षविशेषः V।

411. -कंतार C। भृजो B भृंगो V T p.m.। -मुखगलंतिका T -मुखाकाराग- V। खनि डिच्च B अखने- V। टो उच्यर्थः for खारडिति --र्थः V।

412. -खादि- om. B। -वहि- om. B।

-सृभ्यः V। एहं पुरं च for वेदम नगरं च V। चंदिरं चंद्रः V। T adds ग्रामः before मार्गः। द्वि० for वृक्षविशेषः V। अद्रिः for पर्वतः V। बलिवदेः B।

413. -शशोरि- V। शिविरं T V।

414. छंथेः C। अस्य च om. B। शिथ इ- T।

415. अभूनेः धातेर्वा B। सूर्यश्च for आदित्यश्च V। आशिः B आशिरः for प्राशिरः T।

416. -रुधि- om. B। धृतिहीनः V। कामः for कन्दर्पः V। सूर्यः मेघश्च V। मतः for तमम् V। उदरः B V।

417. पचेः इत्वं V । -भाण्डं पिठेवोरूपं T । स्कायतेवो डिच T s.m. । वीभावा- = S'. IV, 4. P. II, 4, 56. ।

418. -कडिगंडिशौडि- V । शौडिगंडिशम्य C । विशायाहूरश्च B । नूपुरं B । मुकुटं B । जनपदं B । कामः for कन्दर्पः V । V adds युत before स्किक् । कडीरं हरितोक्तं B । शौडू B शौडू T शौडू V । संघवान् B ।

419. -वसि- B C T । उत्तीरं T । कश्मीरकश्च B काश्मीरकश्च V ।

420. कसे- B । मन्थांतादेशश्च B । देशः for जनपदः V ।

421. विनि- B ।

422. जमीरा- B । -भाण्डिर- om. B । -डिण्डीरकमीरा- C । जनेवौतश्च B T V । दुवि० for वृक्षवि- V । स्वरांताजस्तु B । जलधरः B । -वचनौ V । किरैः B किरः किरतेमोऽतश्च T । आदिः तू- -करीरादयः ॥ V ।

423. श्यासिवसिकलिमसि- C । -कार्विक- चिंविं- C -कर्पि- T V. बि om. B । पक्षी खरश्च for शकुनिर्गदमश्च V । पूः for नगरी V । आखूः for मूषिकः V । विज्ञः for विदग्धः V । प्राहारः दुः प्रता- V । घञ्युप- = S'. III, 2. P. VI, 3, 122. ।

424. नकारस्य च T ।

425. वधेः B विधिः V । वैशंसं T ।

426. धसुर- T । -विधुर- B V विधुर- C T । अभोतेरालोपश्च V । दंगयोः B । स्कुदुह् धातोः सलूक् च V । -कूपकौ V । भेकः for मण्डूकः V । दुवि० for तरुवि- V । -मीलितार्थि V । किरः कुर T । -विथ च V । राक्षरः B ।

427. भीमाशि- B C । पसे- T । शूषोद- = S'. III, 2. P. VI, 3, 109. । षडूरः T । खरुली- B खरुली- T । दुवि० for वृक्षवि- V । दुवि० for स एव V । सङ्गैरं V ।

428. विष्णुहतः om. V । पुरं for नगरं V । मंदराष्ट्रे B । विल्वश्च T V ।

429. स्थाविडः B । वडरः B T । बालवा- यप्रामः B । बालवाये T ।

430. -कचूर- C T । -यंतूर- B । -धत्त- रा- C T V । सिंद च T V । -पिष्टं B । पातेः स्तोतश्च V ।

431. -गडि- om. B । -दशिम्यः B । -दं- सि- C -दशि- T । वातश्च for पवनश्च V । निः स्वः for दरिद्रः V । पुण्यं V । आ देशश्च for सारमेयो जनपदश्च V ।

432. शतेरादयः श- T । तश्च om. T ।

433. षरः C V । अमृदु B । अद्रिविश्च for पर्वतवि- V । अद्रिश्च for पर्वतश्च V ।

434. -घोरादोरादयः V । -होदोरादयः C । स्तेन for तस्करः V । शिखी for मयूरः V । -पत्यस्य B । काष्ठं V ।

436. सुपु- T । तुर्यमुखं B । आकाशः T. V has नमः instead ।

438. हेतुभ्यां B ।

439. -यशो- B । जठरे- see Sūtra 403. Regarding the substitution of वी for अञ् see S'. IV, 4. P. II, 4, 56. । नमश्च for आकाशं च V । अरे वा रूपं B । The words -भिधानानि fill -वर्ध- are missing in T । वसंत्यवेवा B । -शेषविधाने B । -स्तरादीनि ऽपि तथेत्येके V । वर्षविशेषे अभि- B । इत्यदौ B । सिंहशटः T । बाहु० न पः V ।

441. तुंगशुद्धचतैखटकटेनि- B । कवैरः B । विष्करः V । मदः for अहंकारः V । श- वरः V । शर्वैरं अत्रं तमश्च V । शर्वरी V । दवैरं V । दवैरी V । केशविशेषः om. T । पंकः for केदमः V । वङ्गिः om. V । कामः for कन्दर्पः V । T adds स्त्री before प्रपा । च om. B, T has it above the line. ।

442. अभोरि- B अभोरि- C T p. m. ।

443. -कुरु- C । -कारुः B । कूबरः T । तूबरः V । मंदः T ।

444. तीवरपीवर- B । -उत्वर- om. B V । -संयुद्धरो- C । -दुंबरदुस्तरादयः B । तिमतेः B । तीवतेवी अरे T. See Sūtra 439. । ज- स्तं व्यं- V । पीवतेवीऽरे (the last akshara seems to have been cancelled) T । -स्त किञ्च V । पिकश्च B । -गिलुक V । छ- त्वरः भ- B । शाकः for निकुञ्जश्च T । शय- प्र- B । महर्बलि V । किदुंचांतः B किदुञ्चांतः T in the margin. । दुवि० for वृक्षवि- V ।

445. मृतवपुः V । कडंगरं V ।

446. -छाजं V । छाजा B । राजतेः रा- V । राष्ट्रः B । धनु V ।

447. -नयसि- C T V । युतं B । यश्च B । गार्धं V । वपुः for शरीरं V । नात्रं V । नशो टु- = S'. IV, 4. P. VII, 1, 60 । नाष्टः B । नाष्टं V । योतुधाना B । योधातुनाः V । अष्टं B । नमः for आकाशः V । वेधश्च T । तृदिवं T । यकृत विदिवं शर्मं च B ।

448. दिविजं for त्रिविजं B । प्रमाणं विपानं B ।

449. क्लेदलिः corrected to कूदालः T ।
मामाधानं चै- V । कर्मः for क्रमेणकः V ।

450. This Sūtra with the commen-
tary is missing in B । तृणातेर्वी V ।

451. -वचिभि- C । -तनितसदि- C । हु-
त्रं हवनं कचः B । हात्रं V । होत्रः V । भोत्रः
B । अदिः for पर्वतः V । भूः for वृष्टी V ।
वंशः for अन्वयः V । विरुद्धि- B । वीरुद्धिः V ।
हुः for वृक्षः V । -हादिश्च T । B adds मन्यते
वेदाध्यायिभिरिति before मन्त्रः । कुटंबं T ।
यज्ञः V । वक्ष for छत्र B । कृषिभूः V । नभ-
श्च for आकाशं च V । क्षत् B । क्षद T ।

452. वस्य मो वा V । इमेवं B V । धेवं
B V । रागौ V ।

453. आश्वात्यस्य V । वपुः for शरीरं V ।
खट्वांशः for खट्वावयवः V ।

454. मित्रं B । अभिचः B T V । मित्रः सू-
यै om. B । मित्रः T V । स्तोत्राऽन्ते V ।

455. नरकस्य खगा V । दुः खं न नर- B ।
पुंजा- T । See Ujjvaladatta's Upādīs, IV,
164. । व्यातिस्तु B । -व्यानामिनेकधान्वाख्यानं
B V ।

456. -वमि- om. B । वरचः V । -व्या-
दिः T V has मं instead । प्रह्वन्वे शब्दे T ।
अस्मि for आयुधं V । विषमं B । बही B । बहि
V । दारा om. B ।

457. This Sūtra with the comm. is
missing in B । सोदिदेः T । विलि V ।

458. कुंत इत्या- B । कुंतादेशः T ।

459. -शादिभ्य C । मन्थः om. B । वा-
हनं om. B । हविः अभिः B । अन्नयाकं V ।
-व्यादि V ।

460. अर्चं V । -पानं च आ- T ।

461. तरुचः V । हासकारी V । -हतं V ।
-शूकरयो- B । -धुलः V ।

462. इया- C । -क्यन्वि अभि- C । -क्यम्य-
मि- T । -क्यंऽव्यऽमि- V । मनोशः V । शब्दे ।
अम्लः । अम गतौ । अम्लः । रसः B ।

463. शुक् B C T । व्रतं om. T । दुगा-
रा- V ।

464. -छभिन्नसौ- C T । -सौविष्ठा- B ।
आदेः अलः पत्ताराला- V । अलाराला- B ।

465. -कमि- om. V । -यमिश्रमिकालिकलि-
V । -ध्वंश्चिधंवि- B । -सृपिसि- C T । कंदलः
T । संधः for समूहः V । पाटलं V । पूर्णंज्ञा
B । -सहायश्च T । गिगि B । यमलः V । शोधग-
T । चंचलः चपलश्च अस्थिरः V । स स्व-सरलः

om. B । बहलं T । अवक्रः for अकुटिलः V ।
हुविंश्च for वृक्षवि- V । इज्यः [यः] for मनोशः
V । तेसलः B T । देशः for जनपदः V । को-
शला B । देशः for जनपदः V ।

466. नहिलि- C । दीर्घश्च ॥ B ।

467. This Sūtra is missing in B,
but the comm. is given । -श्चांतदेशो म- B ।

468. -कुपि- om. B । तृपली V । तृफलं
V । शुष्कं तृणं B । दासीजातः B । अबहननं B
अहननं V । अवहनं T p. m. ।

470. शर्मेवा व च वा B । शर्मेवै C T V ।
शबलः B T V ।

471. जो om. T । जोईगादि- B । The
Aksharas डगादि in the commentary are
cancelled in B, and गौदिश्च (वा) stands
in the margin, स च डग्गादिर्गादिर्वा T । वाक्
विघातो V । -घातोऽर्थविशेषश्च । अर्थविक- T ।

472. बक्षरजः T । वाद्यं V । अंतरदोषश्च T ।
सस्यग्रहण- T । -ग्रहणभूः V ।

473. किंवा म- T ।

474. -कज्यलेज्यल- C । देशः for जनपदः
V । केरुचं V । देशः for जनपदः V । -तित्तिरेः
T । कज्यलं T । इज्यलः कषिः हुविं V । भूम च
T । देशः for जनपदः V । शकेरुचास्य B V ।
अधमेधः V । पाक च T । हस्तिज्वलः T । हस्तिर-
ज्वरः V । किंश्च V । -मुत्रलादयोपि ॥ B । -ला
मुदिं मुत्रलं पूरति पूत्रलादयः ॥ V ।

475. -वलि- B C T V । -नदि- om.
B । शलाशयः V । हुविं व्या- V । घटांशः V ।
बलालः V । राजा कषि च V । देशः for जनपदः V ।
कषिः राजा च T । अकृतज्ञः = Boetlingk,
Ind. Spr. 35. Paddhati 703, Subhāshitāvali
2991. According to Peterson the
verse is taken from the Anuśāsa-
naparvan. । क्षपः V । शकालः देशः मूलैः धनी च V ।

476. बिडत् B । बिडालः B । विलालश्च
माज्जोरः V । बिशं T । पृः for नगरं V । पाने
पीयते पानीयं B । दुः for वृक्षः V । पियलः V ।

477. गश्चांतः T ।

478. रसातालं T । लेप्यद्रव्यं B । लावाल V ।

480. कंकालं T । हिंसेस्त च V । हुविं
for वृक्षवि- V । रात्रिचर- V । शेषश्च T । जने-
वातो B । पंकः for कर्दमः V । शेषालं च V ।
शमेः शर्मेवौ V । [क] शर्मेवौ om. B ।

481. आत्मातिथितं च शुक्रावर्त्तं V । शुक्रा-
त्वं T । हिमं B । कणकश्च V । गृहं च न- T ।
विकः for परभूतः V ।

482. भंजेन लुक् च B भंजे न- V । शोचं
for पिशाचः V ।

483. पुरी for नगरी V ।

484. स्थंड च V । कवेः कृत् च B कवेः
पृ च T कवेः क च V । मन्त्रिषोऽपः B ।

485. हविष्वि- T । -मन्त्रिभ्य T । वंधनं
V । शखं for आयुधं V । निस्तुष्वी- B । वीडादि
V । न्योयोपेतं V । उद्गर्हः T ।

486. -बहि- B -बहि- C T V- । -बन्दिभ्यः
B C V । स्थूलः V । कृष्णपक्षः प्राप्तकथ V ।
बहुला कृष्टिका B । बहुली पौः V ।

487. तुमुलनिमुलानिचुल- C । -बन्धुल- B ।
-मन्त्रुल- om. V । कुमुलः V । व्याधिमयुद्धं V ।
चंलुलः for वञ्चुलः B । मञ्जुलः मनोज्ञः V । श्रु
च T पृथ च V । अवयवप्र- V । भक्षवि- T
भक्षवि० V । कर्णाशय V । -बलगुल- B ।

488. -बलि- T V । -बधि- B -बन्धि-
T । गडुड् and गडूलः for कडुड् and कडूलः
B । बधि B V । बधूलः B V । रसायनतं- T ।

489. वोऽतश्च T । तांबूलः तंबूलः V ।
पुष्पपर्णसंयोगः V ।

490. द्वि० for वृक्षवि- V ।

491. -बबूल- T V -बबूल- C । क्षोभं B
मोक्षं V । कारीषोऽग्निः T । बधेर्वोऽतो वध B
वधेर्वोऽतो वध T वधेर्वोऽतश्च V । बबूलः B
बबूलः T बबूलः V । द्वि० for वृक्षवि- V ।

493. वाज्यववि० V । वल्लि- B । विदला
उमश्वि० V ।

494. ग्राह्याङ्ग्यां V । कायते इति कोलः B ।
गायते इति गोलः B । परिषा V ।

495. पिळ च T V पिल् B । वायवंशः for
वादित्रवि- V ।

496. बलि- T ।

497. खलः प्रत्ययः च- -लश्च एका- T ।
रसना B । एत्वं आत्वबा- V । मिग- = S.
IV, 2. P. VI, 1, 50. ।

499. बलः C । -स्थानकवि- B

500. बलप्रत्य- B । आस्थो न दुग्धः V ।
इत्त्वलाः भं ॥ V आदेः ताल्वलादयः ॥ V ।

501. -बलण्वलाः B । बल इत्येते B ।
जपा- = S. II, 3. । जलवाचि B ।

502. हेमल्यं for सुवर्णम् V । न्यङ्कना- =
S. IV, 1. P. VII, 3, 53. मुकुलं बसं च for
तदेव विलं च V । शब्दे तालव्यांतः V । द्वि० for
वृक्षवि- V ।

503. कुलकु B T कलिकु- C । कुल कुम
इत्यदिशौ च ॥ T ।

505. -खटि- om. V । -प्यशौ- V । -गु-
om. B V । -पृट्- B । -श्यामिनाला- C ।
-हस्वीणभ्यो V । कुसुम्भं च om. B । शय्या for
शयनयन्त्रम् V । गतौ नत्वे B । समयः for
अहंकारः V । देशः for जनपदः V । तिर्यग्वालः
B T V ।

506. शैव प्रबला निमिहश्च V । प्रबलानिद्रा-
T । मिहश्च T । देवाखं V ।

507. उर्द्धे च B उर्द्धे च C उर्द्धे च T ।
उपरि om. B V । T repeats उर्ध्व after
उपरि । च om. B T ।

508. -राचांतः C -राचांतः V ।

509. -लिष C V -लिष च corrected
to -लिषच् T । लिष इत्यादेशो भ- T ।

510. No commentary of this Sūtra
in V । क्षत्रियश्च B T ।

511. -वर्षाषि- T । -गृषि- B । -विल्यवि-
T V । कषारमा for सुच-पलो V । क्षुद्रश्च B ।
इष्टः for अभिलषितः V । श्रुवः वहनमांडं V ।
निर्द्विषिः V । सौत्रः अभिलषितः V । विल्वं V । V
adds खोः [थ]ऽवलोपे before अनेत्य- ।
देशकाल-शकाल V ।

513. -जिह च C T V । जिह इ- T ।

514. -मीवाम्बादयः B -मीवाम्बादयः C -मी-
वालादयः T । ह्यतेर्वश्च ह्यते- B । -राह च
T V । ह च T V । आत्मः आत्मीयं B नात्मात्मी-
यजातिषुः V । जलं for उदकं V । अवा B अवा
V । आदेः प्वादयः ॥ V. Perhaps आप्वा० to
be read ; comp. Ujjv. Un. I, 154. ।

515. -बटि- T । -पणि- om. V । बडवा
बडवा चऽथा V । पडवः किशलयं B ।

517. मलिनिद्रा V । देशः for जनपदः V ।

518. -कुरिपुरिपुरि- C । -मुस्थाभ्यः V । कृत्
C । मानः V । स्थावः T ।

519. जृम्भोः B । कैरभैरौ च om. T कैरः
भैरौ च V । मयानकश्चेति V । मुत च T मुतञ्च V ।

520. शृणोते- B ।

521. पृथ च C V पृथच् T । पृथ इ- T ।

522. इत्यस्मादिवः B ।

523. पृशे C । पार C T V । पार इ- T ।
ऽहन् for भग- -करः V ।

525. मीढ्वि- C । -द्वीण B । -व्यैपा- C ।
गमनपरं om. T गमनपुरं V । द्विजः for ब्राह्मणः
V । ब्राह्मणः B. V has द्विजः instead । पात्रं
om. T । दातृन् V ।

526. आधिः for समुद्रः V । पेट्वं correct-

ed to पास्ते T पस्ते V | तस्वभू-V | नेधः पानं सुखं || T |

527. वसः V |

528. शंगवेरं B V | -थैः V |

529. सारः B | कुशलं B T V |

532. -मर्थं V |

533. वसतुः V |

534. -री चातः C-रीचातः T | कण्ठसे-B वण्णं-सं-T वण्णः सं-V | अभ्राति चाममांसं T यो-ऽभ्राति च मांसं V | -श्वेव B. See Hem. Anekārthas. III, 712.

535. कुणिकनि V | किशः प्र-T | वडू B | सौत्रः om. B | बडिशं T |

536. बले-C T V | बलिशः V | बलिशं V | बडिशं T |

537. कित्साप-B | दुः for वृक्षः V | इण्क् तौतश्च B |

538. मस्जरंकि -B | म्यङ्कु- = S. IV, 1. P. VII, 3, 53. | मुद्रुशः B T |

539. बालवरया V | एतशः स्वः V |

540. वृकृदृहमाभ्यः खः C | -मीमाभ्यः B | सेवस्तरं B. V has अन्दे instead | छागः for उरधः V |

541. योरू च वा C T योरू च वा B |

542. सूर्यादिः B सूर्यादि T | लोहरणमांडे V | अर्कपूर्वं om. T |

543. से च C |

546. आर्षरिषः V

547. उदिश्च for पर्वतश्च V | भूः for भूमिः V |

548. दुर्वो च B |

549. अमक्ष्यं B |

550. -वात् इषः प्र-B T p. m. | षण्जश्च V | देवकन्या B |

551. This Sūtra with the commentary is missing in B | कित्विषा V |

552. भूः for इधिवी V |

553. जृत्-V | -रज्जुः V |

554. रुजि-C | रुजीषं V | धनं | उपहतं च B | रुजीषः V | दुः for वृक्षः V | सकृत् B T सकृत् V |

555. T adds आदित्यः before आदितृपः |

556. -वेष्टनं कं V |

557. जृत्-T | सूर्यः for आदित्यः V | वर्णरोषश्च B | पक्षी for शकुनिः V |

558. ना for पुमान् V |

559. रोषश्च for सरोगश्च B | धनु च BT | धनुषं V |

560. -कलिखलिवृ-C | -मगिमंम्य-B | भजनं V | दुवि० for वृक्षवि-V | देशः for जनपदः V | सूर्यः for आदित्यः V | -कदम्बं B | मंजि शब्दे पीयि पाने सौधौ V | सुधा for अमृतं V | पक्षजा० for शकुनिजातिः V | T adds in the margin विशेषः after जलचर- | द्रव्यक- B | आदित्यः for रविः B |

561. -कारूप-om. C | -सैलूप-om. B | कुरेरदतश्च B | रूपतीति वा अटरूपः इ- V. T om. अटनं- रादिः | इषोद-S. III, 2. P. VI, 3, 109. | देशः for जनपदः V |

562. कल्मषं V |

563. माषकः B | माषादिः V | शबलः शेषश्च B |

564. -कदयसि- C T p. m. | आटरूपकः T | प्रियस्य पुत्रस्य चाख्यानं T | कुष्णारिः for विष्णोररातिः V | श्वेतपक्षः V | तृणं T | शरीरां-शश्च V | अक्षः प्राशकः B | गर्वः पक्ष्यंशः सहाय-साध्यं पिच्छं च V | अधिश्च for समुद्रश्च V |

565. -रीचातः || T | पक्ष्यविरोधः V |

566. प्लुषेः प्लश्च B प्लुषेः प्लश्च C प्लुषेः इष् || T प्लुषे प्लश्च V | भे for नक्षत्रं V |

567. रिजिरिषि-C | -भुदि-T | -शुयुरि || B | भे for नक्षत्रं V | कृष्टः for कृत्सः T | ओदनश्च || B | दुःखसंघश्च V | दुः for पादपः V | नभः for आकाशं V | -त्रयश्च B | श्रोतः B T V |

568. -गृधिरत V | तश्चांता-B | -तुर्य-बाध-B |

569. सूर्यः for आदित्यः V | पक्षी for शकुनिः V | फलवृवि० V | रथ इति = S. IV, 4. P. VII, 1, 61; 62 | नभः for आकाशः V | श्वेवः B | -निघकुता B V | नाम om. B |

570. सुवृषिभ्यां C | पक्षवि-V |

571. -युवाभ्यां C | वहसः with its synonyms comes first in T | मक्तं अर्णं V | यवसं पश्चा- B | आधादि- T |

572. दिव्यते इति दिवसः B | दिनं for वासरः V | व्रीडशते B T | नृत्यते B | क्षिप्यते B | सीध्यते B | श्रीध्यते B T V | इष्यते B V | इष्टधाचायैः B | उरिः गतौ V |

573. -तुक्सा- B

574. युवापलि- B युवलि- C T V | दु-लालभा B | बलासः T |

575. किलावः B | पक्षी V |
 576. तालि- B |
 578. वपुसः V | -सामर्थ्यात् ष- B |
 -सा० न षः V |
 579. डिंसडिसौ C | प्रत्ययो भवति T | प-
 दिशः T | शकुवि० for आयुधवि- V | विंश B
 विंश V |
 582. पीडोने- V |
 583. विरुच B |
 584. किन्मासक प्र- T | कुल्मासः V | मा-
 षादिः T |
 585. अलेबुस B |
 589. -मटिपटिलटि- B | -पलिपल्यल्य-
 V | धन्या- B | -साऽमचं V | पटहं V | सदेः
 B | नटहः B | सदुः for मन्दः V |
 591. विकटि- C | -समिभ्य B | वण्वेवत्का-
 B | -साऽमचं V | आश्रामः V |
 593. उहस् C | निरप्- T | -निगमः T |
 594. पक्षवि० V |
 595. अनेरोहकः B -रोहः V | दुः for
 वृक्षः V |
 597. लसैरा B V | आदेः चुपेः चोक्षः
 V | युद्धं V | पीयूष्या- B |
 598. समया निकषा च पर्वत V | -स्यार्थो
 एतौ V |
 599. प्रबलार्थः V | मृषा अनृतं B मृषा
 अभूताथे V |
 600. चंद्रः बुद्धिश्च V | पक्षी for विहगः
 V |
 601. वृमृथि- C | वृथा for मृषा V |
 602. मुचे- C V | कित्माः प्र- T | ध-
 खां- B |
 603. चादेशो B |
 605. निषेधः V | आः स्म- B T | वि-
 षादो V | T has भा दीतिः above the line |
 सहपूर्वात् B | नावि = S. III, 2. P. VI,
 3, 78. |
 606. चंद्रः for इन्द्रः B |
 607. -बलिवलि- C | -वधि- B C T V |
 -साध्य- V | -वासिकालिष्ठ- B | राविः for
 राशिः V | युद्धं V | B | देवतापहारः V | हि-
 रण्यशिलाका V | तंतु B | क्रियाशब्दः om. B
 T | अभिः शाखा B | ग्रहणः मूः V | ईश्वर- B ई-
 श्वरप्र- T | भिरिश्च V | T adds पिता before
 वसित। प्रकातिः T | कासु B T कासु V | का-
 सयः B | प्रहारं V | मृद्धा- B मृद्धा- T मृत्
 भा- V | सज्जः गुणः V | एषणी T | पैजः B |

V adds बलं before गतिश्च | पक्षी for शकु-
 निः V | नदी om. T | V adds च before
 भगिनी | दधिः B T V | शिची B | इन्द्रा- V |
 इतोच्य- = S. II, 4. P. IV, 1, 39-41 |

608. कलिपि- T | -वृटि- om. B | -वृटि-
 वृटि- T | -वृद्धि- T | केलिः केलिक्रीडा B |
 पिलिः V | क्षुद्रः पेल B क्षुद्रा पलाः V | मांसपंडः
 B | विधा || V | अनः for शकटम् V | ओदनं
 B | रक्षाचरः B | -क्षेहः B | मूः for मूमिः V |

609. -पांतकृ- T | -पूभ्यः B | -पांतेभ्यः
 T | रुचिः प्रीतिः दीतिः अभि- B रुचिः दीतिः [कवि?]
 वांछा च V | राजा च T | वक्रं च V | पशुश्च T |
 सूचकं B | छिदिः B | पुलिः B बुलिः T |
 तद्भूश्च for कर्षणभूमिश्च V | देवश्च for वेदश्च B |
 ष्णुहिः T | दुः for वृक्षः V | आखुः for मुखिकः
 V | नागः B | एः for नगरं V |

610. दिविवृत्तेर्वा V | -द्रो B | वृत्तिः V |
 निवृत्तिः TV | सुखं च T V | वार्त्तः TV |

611. -देभश्च C | तित्तिरः T | पक्षजा० for
 शकुनिजातिः V | अपिः V | समुच्चयो B |

612. च इकारउकारएकारौ B | मनिः सं-
 T | मनिः धू- T |

613. -स्तम्भिरि- C | नमस्तु C | कतका-
 तकादिशुची B केतक्यादिशुची हत् अन्धश्च V |
 नेमिः विया B | -धरणा -T धरेशोऽईश्च V |

614. नलुक च C मलुक च T | अभिः B |
 अभ्यग्नि- = P. II, 1, 14 | दुः for वृक्षः V | वृक्षः
 पापं om. B | गहनं कु- B | वृतः B |

615. द्वव इत्या- T | विमुनि- = P. II,
 1, 19. |

616. निःवसतिः B V |

617. वे C | रिचः V |

618. -फलितडितडिवजि- C | -तलितजिवजि
 -B | -तडिवडिवजि- V | -सहिदिहदि- B p. m.
 -वदिसहिहदि- T -सदिहदाहि- V p. m. 1- स्यहि-
 T | -वतिभटि- B -वटिभटि- T | -काचित्तपिभ्यो
 T | फलं for दलं V | वृजातिः V | पुष्पावसा-
 नं च B | वाणी च for वीणा च B | -नाशश्च T |
 णिति- = S. IV, 3. P. VII, 2, 115, 3, 32;
 54. तत एव for बाहुलकादेव V | शलं for आ-
 युधम् V | सम्पुनैः T | संतापिः पक्षराजः V |

619. -खान्य- V | युतो- B | -यौगं च B |
 कोणः for अभिः V | संख्यावि० च for अष्ट-स्था-
 नम् V | निधिश्च V | काषकः for कर्षकः T |
 कनिषं B | भृगः for ध्रुवः V | पालिः सेतुः कर्णं
 V | पशुभक्ष्यं V | प्राकारः शि- B प्राकारान्नं V |
 पशु V | वृद्धिः B | पर्वः B p. m. T p. m. V |

620. पादाच्चा -T ! चात्यभिभ्यां om. T | पदः = S. III, 2. P. VI, 3, 52. | द्वावपि पत्यर्थौ V | भे for वाय- -वम् B | वद्विश्च V |

621. -कुलगरः B | शरीरांशः || V |

622. -स्मादिः प्र-B | रश्च B | सघः क. क्षपाद-V |

623. इश्वांता-B | वा om. T | जश्च for विद्वांश्च V | स्वरक्षेपः for स्वरदोषः B |

626. लोमशिका V |

627. मयुषश्च B. V has माश्च instead | अर्विचि B V | -वैशेषः B |

628. वेगोडित् C V वैगो B |

630. -शटिभ्या-B | निस्वः T |

632. भवति अस्योकारस्यात् [?] T |

633. मुखे-T मुखैरुभ्यांतः V | विधानबलात् T विधानात् V |

634. कावाकीधि-B कावाकीकी-V | -क्ष-रितूरि-C | -ज्वरित्वरितूरि-B | -तूरिपू- V |; वेलक्षा-B | कचरी B V | वल-T | गुणवि-V | निःपूर्वः निः श्रेणिः V | इत्थी T. V has भूः instead | सूर्यः for आदित्यः V | देहः for शरीरं V | मनः om. B |

635. कष्टृत्-C कष्टृत्-T. V om. this Sūtra | सूर्यः for आदित्यः V | वायुः for अनिलः V | Perhaps बस्त- instead of वस्त to be read, though न is very distinct in V. |

636. -आद्वावः षष्ठदेशश्च V |

637. धूर्णिणहूर्णिचूर्णिण्यू-C | हेम-निपात्यते om. T | उच्च रश्मांते for उत्वं -त्यते V | से-चनं for चेतनं V |

638. आदित्यं V | भूः for क्षितिः V | भं for नक्षत्रम् V | सूर्यः for आदित्यः V | -त्याप-नीथयटिः V | दुःखार्थः T खार्थः V | वितीर्थत V |

639. किंके-B |

640. This Sūtra with the commentary is missing in B | ककेडित् V |

641. चादिः V |

642. शस्त्रं for आयुधं V | बडिशा -T व-दिशं V |

643. आडपूर्वात् B | -णिः स्यात् B | आशु-क्षणः B आशुक्षणः V |

646. इक्ष्वाकुवृ-T V. Thus also Hem. Anek. II, 167. | क्षेत्रोपक-V |

647. योतते B | वृक्षं = P. I, 4, 90. | प्रथमं भा-T प्रथमं नं भा-V |

648. This Sūtra with the commentary is missing in T, | पक्षवि° V |

650. भित् B C T p.m. | क्षितिः प्र-BT p.m. | भित्वात् BT p.m. See S. IV, 4; P. II, 4, 52; III, 4, 113; 117. |

651. -शोपुच्यमि-C | -येण- V | -प्रभू-तिभ्यः B V | छागः शिवादिः त्वग्मयो जलधारः V | अंगुली-V | दुर्गतत्वविश- B | दुर्गतः दुष्टः B | प्रपूर्वात् B |

652. देशः for जनपदः V |

653. -वहियस्य- B | अमात्यः om. B | कुटंबं T p.m. V | शारंगं B | वर्त्म T |

654. प्रचास्य B |

656. कश्च वा B | भवति वा T |

657. वातिः वातः B |

660. -क्षिपेरोस्तिक् B -क्षेपेर-V | दुजा-तिश्च V | च om. B |

661. -गम् च B | गम् चास्या- B |

662. देशः for जनपदः V - | रिपुः for शत्रुः T |

664. यजेयं च B |

665. वदंति V | दिशः for जनपदः V | युजादिवैकल्पितनिर्दत्त- T. See S. III, 4; Westergaard, Rad. p. 376, § 34. | छंदति V | गृह्णा- T | काकस्थि- B |

666. -शंकः V | शकुनिः V |

667. नडो दा- C | अदितिः दाता देवमा-ता च T |

668. पालने | एतस्माद्विदितिः B |

669. वीसंय- T | ऊह V | अस्थिः T p.m. V |

671. चित्त्वं ग- V |

672. उदारायिश्च V |

673. पात्रः तमो V |

674. तडेनेडित् V |

676. -स्नादधिः कित् B | व्याधिः V |

677. वेसनं for सवनम् B | अग्निः for पावकः V | बलीव- V | वह्निः for पावकः V |

678. शौरिः T |

679. -प्रच्छिभ्यः B | अल्पतंतुः B |

680. -धर्म्यशाटि- T | धमनि V | शिरा T | अशनिः वज्रं इद्रासयुधं V | अटानिः पा-पं चा- T |

683. भूः for मेदिनी V |

684. After this Sūtra C repeats Sūtras 667-684, a mistake, due to the resemblance of Sūtras 666 and 684. |

687. -बलि- T | नेमि V | साभिः B | पक्षी for शकुनिः V | शंकः B शंकः T p.m. | सामुद्रविषं च T |

689. खने-B सने-C T सने-V | -स्यो-
कारो भ- T |

690. क्षुब्धजंतुः || T |

692. -सयसो- T सयसो- V | -वसिभ्यो
B | परशुः T s.m. | -शुका | रयः | हनः | कु-
T p.m. -शुका रयः अहः वक्रश्च V | वंशक-
ठिनकश्च B वांशिकठिनिकश्च T | मैत्रि अमंडनं
V | मंडनः T | शच्छः [?] श्वकश्च B | अ-
क्षिः पादः B | शत्रिः वज्रः भस्म हस्ती गिरिः T
शत्रिः भस्मा V |

693. -कुसिधिविशि- B | स्वर्णं च for
काञ्चनं च V | शुभिः दीतिः विप्रः पदर्थनीयं स-
न्धं च V |

694. वपुः for शरीरम् V |

695. -द्यादयः C T V | कित्रिः प्र- B T |
आदिः क्षौतो दीतोतश्च V | अधिः for समुद्रः V |
बली for बलवान् V |

696. -शदिक्षयऽदिभ्य- V | कौचश्च B T
V |

697. -क्षिः B T | -क्षि प्र- T | पतक्षिः
B T V |

698. वक्षरि लता सस्य- V |

699. क्रोधनश्च T | इथी T. V has भूः in-
stead | अक्रोधनश्च T | रणः for संग्रामः V |

700. वृषभश्च for अनङ्गुश्च V |

702. द्विशेषः V | पाणिपुटः | पुटः B p.m.
पाणिः पुटः B s. m. V | प्रणामः B | See Hem.
Anek. III, 617. |

703. मासालिभ्यामौ- V | मा- C | द्वि-
शेषः V |

704. तृपुत्रयोऽङिः C | कङ्कः | हिंकः B |

705. दृशूस्त- B कृशूस्तजागृकु- C | T
adds वायुः before पशुः | मगुकायः B मुहुः
कायः T मंजुः कायः V | भगः तंतुः B. | तंतुवा-
युः तदद्रव्यं V | पंचालातावकृचक्षते B | See
Sat. Br. XIII, 5, 4, 7. | परिधानं ग्रंथिः मू-
लः बंधनं च V |

706. -स्थविस्थिदवि- B | -स्थिविदिवि- V |
-दीवि- om. B | -किक्कीदिविकिक्कीदिवि- B | -कि-
किदीवि- om. C V | दुःजातिः रिक्विः दुःजातिः
रिक्विः वृक्षः V | प्रवेशकः तंतुवायुः V | कुशी
om. B | फलश्च V | पूर्वस्य दीर्घत्वं V | कि-
किदिविः चापः B |

707. -सिभ्यः B | सिः कित्त्व- T | उदपा-
नश्च om. B | कुशूलश्च T | अक्षिः B V |

708. उज्जयिनी T | वाणारसी B V T p.m.
कासी- B p. m. |

709. जलदः V | अल्ललं B उल्ललः T |
भूः for भूमिः V | निव्य [त्य]श्च for सना-
तनश्च V |

710. -स्मात् हिः प्र- B |

711. सादनमो- T | तंभी for तन्त्री V |
तंन्त्री B | (कु) पुष्क- B पुष्कः V | वादिवं T |
सूर्यः भूः for आदित्यः भूमिः V | पशुराजा B
पशूः T |

712. नाडीः V | आयतनशु- V |

714. दिव्यदृष्टिः B | सूर्यः for आदित्यः V |

716. -मनिर्मजिशीवटिपदिगडिचंचयसिचपिश्च-
सूक्तिरिदिकदीदिविचंधिव्यधि- B | -वियंधवंध्यधि-
C | भृगु भरणं वा om. B | दुः for वृक्षः V |
आदशैः B | शर्लं for अर्लं V | दानं T | अनुः
T | पश्चाद्यर्थे V | मंजुः for महुः V | सूर्यश्च for
आदित्यश्च V | बटुः T | घोट- T | -मध्ये वा मां- B |
देवदत्ता च B | वपुः B V | शरु V | शर्लं for
आयुधं V | प्रपातः V | क्षिहुः B V T p.m. |
चंद्रः for चन्द्रमाः V | पत्तं वनस्पतीश्च V | भागः
B | -संगश्च V | चंद्रः for चन्द्रमाः V | सूत्रोक्तं
V | क्रीडनं B | सूक्ष्मं B V | धान्यविश्च V |

717. सधियां C |

718. पंशे- B V | पशुण नाशे B | पांशुः
B V |

719. अंशुः रविश्च णंशुः दी- V | सूर्यपांशुः
दी- B | -धैश्चकारात् पूर्वपर्यायौ V |

720. -नौक च C V |

721. -ख्यं धनौ भ- B | साधु B V शीघ्र T |
आसुर V |

722. -र्जज च B V | कजुः T V |

723. -वेष्टशलाका B |

724. नेरेदः B नेरऽ चिः V | -दंदतेरुः B |

725. किमः प्र- B | शूकधान्यविशेषः हिं-
B शूकं धान्यविशिखा V |

726. निवहिवारच- B | माता for मानं B |
शृगालः T V | मयु T | बहुः भुजः प्रभूतं च V |
बहु om. B | सोमनं V | भीमादि- = S. V, 1.
P. III, 4, 74. | -जनपदः B |

727. लश्च वा V | श्लेष्मा om. B | तालु V |
हिंसः कषायश्च T कषायश्च हिंसश्च V |

728. कृकः स्थू- T | क चः C V क च T |
कथांता -B ककारश्चांता T | Probably कुक्कुटः
to be read. |

729. -धादिभ्यः TV | पुरु महान् पुरुषः
लोकः V | भू for इथी V | V has उत्साहः for
सूर्यो-श्च, and gives the latter without च
as synonyme of संतापः which is repeated
with its proper synonymes. | -वाश्या T |

वजं कामश्च V कैकावेशः V । आदिशब्दान् B
आदिः V ।

731. -स्तेर्लुक् ॥ B । सकारश्च लुक् B ।
सौत्रः गतौ ता- V । -श्यांतश्च T । विपश्च सुतः
V । ग्रह- = S. IV, 1. P. VI, 1, 16.
*यङ्क्- = S. IV, 1. P. VII, 3, 53. †

732. दुस् सु अप वनि इ- T । दुष्ट B दुः-
स्थः V । पानं च B ।

733. वेगी च V । पपुरुः अन्धिः चंद्रः V ।
पीनांगः for पतंगः B ।

734. कृगु B । -स्थ उर्ध्वति B । देशः for
अनपदः V । -प्रतिपत्तिपक्षः B ।

735. अस्य इश्च B । पिचुरस्थी- V । -कृतः T ।

736. -रू च T ।

738. उड च C T V । भं for नक्षवम् V ।

739. क च C T V । सभ्य- -कश्च om. B
सयवायः T सभ्यवसायः व्यवसायः ज्यो- V ।

740. रिरिधिलिले- V ।

741. सुभाऽऽमन् व इ- B सुखा अव इ- T ।
सूर्यः स्वर्णं V । लोकश्च वाक्य- T । वायुः क्षायुः
सुक्षायुः T । अभयः T । कथं V ।

742. पराभ्यां B । सुख- T ।

743. श च T । सु शृश्च T V ।

744. वृः वृक्षः तत् शाखा च V ।

745. हरिः वृः वृः ऋषिः अद्रिश्च V । सागरः
for समुद्रः V । विट् T । दारुः B । वृश्च for
वृक्षश्च V । विकलः पादः V । कटुः B कटुर्दन्तौ- T
कटुर्दन्तौ- V । वङ्गः B वङ्गजाताः T ।

746. -भुरण्यदयः B -भुरण्यधुर्यादयः C
भुरण्यध्वर्यादयः T -भुरण्यध्वर्यादयः V । केवलं
यानीति B । भुवं याति भु- T V । अभिपूर्वात्
आत्तेः B । -भेतेर- V ।

749. समं शकुः कालकबाणः शूलं सखं V ।

750. हिः V । वा om. B । लयावांश्च T
लजावांश्च V । वृीकुः व- V ।

752. -कटि- T । पक्षी च for शकुनिश्च
V । कटाकुः B । भेकुः T om. V ।

753. किन् om. V । शुभः B स्वर्धं T ।
मुषिकः B आखुः V । T adds पारापतश्च before
परोपतापी च । कुषीबलः V ।

754. निवाकुश्च T ।

756. सवृभ्यां C । कदाकुक् V । किदाकुः
प्र- T । श्वाकुः T । देवाग्निः B । पक्षी अस्त्यः
V । सर्पौ B V ।

758. फल्गुः B ।

759. अंतस्य B ।

760. हेर्हि च T हेर्हि च V । रामश्च T रामन् V ।

761. पृश्च पां प्रियगुः फलनी V । पंगु V
नील B । किमि- T । श्मालश्च B T ।

762. दुः for वृक्षः V ।

763. शालाट्ट T ।

764. अयवेरिहुः T । -रिहुः BC-रिष्णुः V ।
-मिष्ट प्र- B । अंजिष्टः B T V । अविष्टः
B T V ।

765. तमिमनि- T । -मणि- C V । -कणि-
om. C -कनि- T ।

767. -मांडिकंडकौ B । -ख्यमांड कंडक
इ B इति om. T । पशुन- B । मृकंडः B मृकंडः
V T p.m. ।

768. वेणुः, see S. IV, 4. P. II, 4,
56. † उड्गं दारु B । देशश्च V ।

770. क्षिपणः वातः V ।

771. किन् om. T ।

772. यज्ञादिः V । पदेणु B ।

773. -म्यऽगमितमि- V । -तनिमग्निमज्यि-
B । -विताधग्ना- T । -धाग्रालाग्ना- B । -हन्यहा-
याकुशि- V । -यादिकुशि- C । कुश्लश्च B ।
मंतुवः वै- V । अस्तु T, † -दभूभावः T, see S.
IV, 4. P. II, 4, 52. † मस्तु T । -सूलः
B । भातुः दीतिमान् अग्निः शरीरांशः वि- V ।
लोहादिः V । -कृतश्च B । शखं for आयुधं V ।
श्मालः T V । कुश- = S. I, 4. P. VII,
1 95 † -शेषार्थं T ।

774. वास्तुः V । सन् निवे- B । सद्भूमिनि-
वेशश्च T ।

775. फिष्यौ च ॥ B । सूर्यः for आदित्यः
V । कोलः B । बाल- T V । -घृतभाजनं च T ।
-पानभावनं च V ।

776. यजाकः B ।

777. अयनंः T ।

778. चायेः T ।

779. अनडुश्च T । महतुः † अग्निः † दिग्जः
T । लक्ष्मी B V ।

780. कुतुः B । लातुः T p. m. V ।

781. अद्रिः for पर्वतः V ।

782. जलं for उदकं V ।

784. धृक् om. V । शीघ्रः V ।

785. धृगो om. V । धुन च C T । धुन
इ- T ।

786. यमाभ्यां C दाम्भ्यां T । सूर्यः अ दक्ष-
णार्थं धनं च V । स्वर्माणुः B । विश्वामातुः सूर्यः V ।

787. सिद्वादा- T । The grammatical
note is missing in B and V, and stands

before भेनुः in T. See S. IV, 2. P. VI, 1, 45. 1

789. जह च C T | जह इ- B T |

790. कगौ चांत- B |

791. कित् तु तु इ- B | कृत्तुः T | हन्तुः T | हन्तुः V (हिमः) |

792. सन्वद्धवतः T | विप्रः दिनः for ब्राह्मणो दिवसः V | प्राणाः B |

793. चंद्रः मेघः B |

795. जीवो र- C T p. m. । नाम्युपात्य-त्वात् V |

796. वचैरंकुः B वचैरवकृः V | द- अंकुः प्र० वचंकुः B | विप्रः for ब्राह्मणः V |

797. -मण्डि- om. V | पिकश्च for कोकिलश्च V | पिकः for कोकिलः V | स्वर्णं V | सुदितश्च B | V adds अनुक्ता निगताः at the end of the commentary. |

798. असनं T |

799. तुः C | अंबुः T |

801. यदिसाधिदसि V | ययुः T | सूर्यः for आदित्यः V | पिता प्रादुर्भावः वायुः B पिता om. V | कतुश्च V |

802. सूर्यः for आदित्यः V |

803. -मनेमिळ- T | वातश्च for वायुश्च V |

804. भृकुपिचरेरन्यक् T भृक्षिपच- C | अन्यक् V | हरः for ईश्वरः V | क्षिपन्त्युः V | अर्धः V |

805. इति om. T |

806. -सिभ्यो C | चरुः T | नरुः T | देशः for जनपदः V | कलर्बि- T | अश्रुः नैत्रांबुः V |

808. प्रत्ययोऽस्य च T |

809. -स्तु च V | प्रत्ययो तकारश्चांतादेशो T | देशांशः for शरीरावयवः V | शद्रु B | ना for पुरुषः V | अर्धुः B |

811. हरिकविशेषश्च T | मयतेर्वा B V | रेचांतः T | देवदुः V |

812. अनः for शकटम् V | द्रुः for वृक्षः V | कुटादे- = S. IV, 3. P. I, 2, 1 | अरुरुः V | आसुरं for आयुधं T शर्लं V | मंडनं V |

813. कर्कं गतौ सौचः V | -चिर्मेटी B -च- मिटी V |

814. आदेश om. B | -ओकारौ कारौ म- T | एकारादेशौ म- B | T adds उ [ऊ] वत्या-र्त्तिमिति before ऊर्वाहः |

815. कित् om. V | दयासारः T | पियालुः V |

816. शीदित्वा- T | सीतासहः V | लब्धे om. T |

817. -ररुः T | तुवरुः T |

818. कुंदित्या- T. In B it seems to be कुंद इ- |

821. द्रुश्च for वृक्षश्च V |

822. -र्विश- T V | लज्जाशीलः V | वृक्षांशः V |

823. उप च B |

824. अस्यादिगुर्गु T अस्यादिगुर्गु उ V | द्रुवि° ह्रस्वश्च V | अधश्च om. T | कमपूर्वद्वितीयो. दर्शितो T | अणिते B |

825. पशूः वक्रिः संज्ञ V | -स्थिः T |

826. मस्त्रेः- = S. IV, 4. P. VII, 1, 60 |

829. -र्विभ्य C T V | अंगारप- T V | प- रिषा B | चमू T | देहः for शरीरम् V | -शिः श्रीः ज्या वररोहा V ज्या वेरारोहा B ज्यावा- वररोहा T | or -र्थः । कंदूः विष् च B |

830. फल च V |

831. कषेण्डीच्छौ C कर्षेडांछौ V |

832. धर्माता- T | -पञ्चकन्या B |

833. वृद्धि- = S. IV, 3. P. VII, 2. 114 |

834. जश्चांतादेशो म- B |

835. शक्त्याख्यमर्कं V | द्रुवि° for वृक्षवि- V | मतिः for गतिः T | कचते T V | शल गतौ B शलते T |

837. लश्चांतादेशः || T | भवति वा B | आरुः दन्वै T |

838. अलावः V |

839. -दीरेरे लु च V | लश्चांतादेशश्च || T | छादिच्छेयं B |

841. स्वरांतोऽतश्च T | वक्त्रः for वज्रः B | चां- = S. I, 3. P. VIII, 3, 24, 4, 58. | न स्वात् V |

842. -र्दिधिषः दि- V | दीधीष् इत्यादेशावस्य T | यायस्याः T | दीधीष्ः V दीधीष्ः V | येष्टा T |

843. चर्ममयावपनं V |

844. -गुधि- B -स्वधि- C | प्रकृतिश्च B | सर्द्धनः कृतिजातिः V | बलिदा- T | -श्च सुरः V | आमावास्या T |

845. नृषडिभ्यां T | खडूः T V |

846. दर्वाः T | कुष्ठविशेषः B |

847. वूः V | आदर्शः B | कुर्वदश्च B कु- र्विदुश्च V | वृक्षविशेषः T द्रुजातिः V |

848. शंकरधुः B आभ्यां धूः म- T |

849. -दिरंभुः प्र-B । वणः B । यवलाजः
BV । विष्कंभश्च B ।

851. डेरुः B । कशेरुः B । कंदीवि-B ।

855. सव्येष्टाः T सव्येष्टा V ।

856. -ननंदिभ्यो V । यति नञ-B । निया-
ता B । पतिः V । -भगिन्यौ B V । ननंदा B ।
नखादि -=S. III, 2, P. VI, 3, 75. ।

857. -नीकक्षु-T । -हवुष-C । राजा च क-
T । सरथिः V । मुशालं B मशाल V । घातका
इत्याया अपि V ।

858. इकारो ऽ तादेशो T ।

861. ऽप च B । -स्यादेशश्च ॥ T ।

862. प च C T V ।

863. -त्रानी- T । उत्पूर्वात् B । एते
om. T ।

864. ऋत्वियमिधेये T ।

865. त्विषेरेतोच्च T त्विषेरितो इच्च V ।
देव-T । -वद्धिकिः V । सूर्यश्च V । क्षदः V । इति
om. V । क्षता B V । नियुक्ताः V । मुशालः
B V om. T । गजासुरं for पारशवः T । पार-
वशः V ।

867. नभश्च for अन्तरिक्षं च V । -व्या-
दिः T ।

869. कः कित्का-B V । इः उच्चा-V ।

870. कित्कपत्य-B । एव T ।

871. -स्पाचुक् प्र T । इः उच्चा-V ।

872. तनेर्द्धेच्च om. B । -र्द्धेच C-उच्चा V ।

873. -रज C ऽजः V । प्राकरः B । शाक-
विशेषः प्राकारः T । स्वर्णं V ।

874. कषिष्टमिभि -T । किदक् प्र-T । वृथक्
निर्देशादेव द्रघत् नानार्थे T । मिष T ।

875. -मिज C -मिजः V । भुरवजौ T । च
om. B T । भुवैणिन्या-T । -भुरिकः B । भूः वायुः
एकाक्षराधिकारपादं च ऋछंदः V । -धिक् पादं च
रुछंदः T । पणिक् T । वैदिकः B वैदेहकः V ।

876. वसेः V p. m. । किः B ।

877. लंघरज न-T । -स्मादजप्र-T ।

878. वृत्ति⁰ for वृत्तवि- V ।

879. ह्रस्वश्च om. V । विखावा B विखावा V ।

880. भूश्च for भेदिनी च V ।

881. किन् C V । अभिः तृणः भूश्च V ।

882. मस्यानुस्वारपूर्वः शश्च V । समक्षः आदेः
रे-V । पुरीतत् । प्रमुखा भवति B ।

883. पठछन्दादयो ऽनु- T । -त्ययांता
अनुकरणशब्दा निपात्यन्ते ॥ B । संप V । उका-
रः om. T उतोऽह् V । छपत् T । पतत् स्वट्
V । खनते र च खनत् T खने रच्च V । सर्वते T ।

-द्विश्येषस्य T । -शेषस्य B । -प्रतिपत्यासस्या
T । साधव T साधिव V ।

884. कर्तृः B T V । वृहन् B T V ।

वृहती B T V । महत् V । -विदुः V । चिवकण-
जातिः V । -सितमाज्यं V । स्थूल- = Ujjv. Un.
II, 84. । दायर्थः B ।

885. कर्तृः प्रत्ययौ डिङ्भवति T । जगत्
जगती भूः V ।

886. -डवतु V । उत् दीर्घन्वायर्थः V ।

887. हश्च- C । हरित् om. T । हरितः om.
V । गच्छति नरे यो- V । इति om. B ।

888. तकम् om. B V । नाम्न्यु- = S'.
III, 2, P. VI, 3, 57. ।

890. मादेर्वा T । सूर्यः for आदित्यः V । तक्षा
om. V । तृणं om. B । स्वर्णं V । बर्हिः T V.

891. रुत् C ।

893. -स्मादृथुः प्रत्ययः किङ्भवति T ।

894. दरत् जनपदः समानशब्दः B । दरादो
B । सौचः om. T ।

895. डन् V ।

896. This Sūtra is missing in C. ।
-स्मात्तदित्ययं प्र- T । एषः अयं V । शब्दः
om. B ।

897. सत् V । -त्सदित्येवं प्र-T ।

899. किद् C । मद इत्ययं प्र- T ।

900. -सूहि- B । -नु- om. V । -रित् C ।
वृषभः B । धंवि V । गतौ om. T । ध्रुव गतौ
om. B । मेरुः B T । सूर्यः for आदित्यः V ।
चंद्रश्च T । इंद्रश्च om. T ।

901. -दसियुसिभि- B । इंद्रः इंद्रवृषभश्च
B । अपराह्वयश्च V । See P. VIII, 4, F.

902. कुकुरः T । व्योचि for अन्तरिक्षे V ।
तत्पुरु- = S'. III, 2, P. VI, 3, 14. ।
अलुक् समासः B । प्राग्वत् V । शिहौच B श्रेहि V ।
अपरिपू⁰ दमे ण्यंतार्थत् अरीनामव्यति अयंमा
V । इति om. T । वायुः अग्निः T । चंद्रः अग्निः
वायुः इंद्रश्च V । ईलोपश्च T । मंघयते B ।

903. व्यप्य- C षप ऽ शोभ्यां V ।

904. शिवा B शिरा T । मुनिशि-B । पतिः
B । पद्म रथः पत्तिः वत्सः रथः पादश-T । पर्वः T ।
V । वधेकिः om. V । -जाति युवति V । शाकरो
मृषः T वृक्षः B ।

905. पर्वैतिथिश्च B पर्वश्च V ।

906. -जिहिह-B । शृगालः B T । वणिज्यश्च
V । वाराणसी T V । विष्णुश्च T । मृत्युश्च om.
T । प्रजापतिः सर्पः B । श्ववरी T । भूः for
भूमिः V ।

907. सजसकौ C सजसकौ T । सज् सक्
इत्यादेशौ भ-B सज सृ इ-T । सजसणी B सज्वरी V ।

908. ध्यापो- C V । ध्यायतेः पी च ।
पीवा T ।

909. अनेर्धे च C अनेर्धे च T om. V ।
धश्चांता- T ।

910. भ्रांत्स- T । -रीरीण- V । प्रसत्त्वा B
T V । प्रसत्त्वरी B T V । प्ररीत्त्वरी च T । सगरः
V ।

911. भसति तदिति B । वसवो ऽदुरितं T ।
एवं om. T । जायमानवे- B । वेदना om. V ।
परेहास- V । उष B । उष्मा B । आतपः T ।
देहः for शरीरम् V । सद्य गृहं च V । स्वर्णे V ।
रज्जुः T । रक्षुः V । भुवनं for स्थानं V । साम
T सोमः V । यज्ञ T । चंद्रमाश्च T । अयम्ः T
अय्मा V । तवमा तरिः आतापः T । हव्यद्रव्यं
T । -होत्रं V ।

912. एभ्यो मन् ष- T । उष्मा T V । सर्प-
शिं- B ।

913. ब्रह्म B T V । बृहत्वादा- B बृहत्वा ।
दात्मा T बृहत्वा आत्मा V । ब्रह्मा B T V ।

914. एदौतौ T V । व्योमः T । व्यामा T ।

915. -रिच वा B । भवति वा B । सामा B ।
-चचन B । -दिव्यादि V ।

916. -रोमन्- om. B । -पामन्- for
पाप्मन् B V । अंतः कर्म V । -घश्च वा V । अत्मा
B । वेग- = § IV, 2. P. VI, 1, 45. ।
क्रमेरुच T V । क्रोम T । -णादिः V । -यते प
T -यतेः तप च V । कर्षोतौ V । अक्षादिरो-
V । यक्षणी B V । यष्मा T । इतेः तो- V ।

918. प्रसूतश्च B ।

919. T adds, from the commen-
tary of the following Sūtra, आगमि-
प्रस्थितादिः before गमीष्यतीति, and प्रस्थि-
तादिः after गमी ।

921. असविष्य- B ।

923. -बुधि- C V । प्रयायां । प्रतियायी
T । प्रतियास्यति भ- T । बालादि T ।

924. प्रस्थास्यते प्र- B T ।

925. भोरु- = § II, 3. P. VIII, 3, 81 ।

926. पथिभियः वजश्च V । वजश्च for वजश्च
B ।

928. कभुक्षाणौ । कभुक्षाणः om. T ।

931. ह्रस्वश्च भवति अस्य B ।

932. स्कुभातीति B । स्कुभाते सः षश्च B ।
सिद् T । चंद्रः for चन्द्रमाः V ।

933. अविर्मः C ।

935. नसि- T । नक नृन् इ- B ।

936. दिवावसानं V ।

937. -कमि- om. V । -समिश्रमिभ्यो B ।
कज्जलं [कं जलं] for कं पानीयम् V ।

938. प्रत्यक्षे निर्देशे B प्रत्यक्षनिर्देशः V ।

939. किडिम् V । -स्मात् डिम् प्र- T ।

940. -रीम B C V । लौतश्च B ।

942. कुमि- T । -गमि- om. V । -क्षमि-
V B p. m. । भूः for भूमिः V ।

943. देहांतराव- B । आदिश्च om. B ।

944. निपात्यंते T । वृणानि- V । पय[] for
पानीयम् V । कर्मणि कारकै [के] दश्च B । इत्य
च B । च om. V ।

947. पुनसनु- B । पुनः सततान्तश्च C पुन-
सुनता ऽन्तश्च V । पुनः सनुतः अंतः इ- B पुनः
सनुत् ऽन इ- T ।

948. चतेरुरा च B ।

949. -डिदिव प्र- T । नभश्च for अन्तरिक्षं
च V ।

950. वैश्यः विद् पु- V । वशिष्ठमिति T ।

951. षष C । षष् चदेशो B ।

952. सर्वस्माद्धातोः ब- B । -नादिः V । प-
क्ष्मी B । प्राणिभ्यां T । -कृता चावस्था B -कृ-
तावस्था च V । श्रावणश्च मासः R श्रावणमासः
V । मनः । नो इ- B मनः नो इ- T मनतोः इ- V ।
Perhaps अंतरिक्षिद्वयं to be read. । यावद्- V ।
भाजनं B । यमि गतौ यमः B ।

953. पयः क्षौ C । इत्याभ्याम- T । -दे-
शौ चानयो- B । तरातीतदिने B । -तरोतीते. V ।

954. -ख्यं छं- -क्षौ चानयोर्भवतः B । छद्
औध् इत्या- T । क्षीराधानः V ।

955. शब् इ- T । रोगाविधानं V । शबसी ।
शबांसि B ।

956. विश्ववेदः B । विश्वभोजः B ।

957. चायो नो B चायिनौ C । नकारांतादेशो
B । चाणः चणश्च B । णत्वं om. B T । नेछंत्य-
न्ये T ।

958. महत्स्यं B । ज्ञानं om. V । बृहदे- B
T V । बृहद्य- B T V । भुतः सन् एनो V ।

959. उषेजं च C T V । जश्चां- B ।

961. धश्चां- B । अधः B V । अधरं V ।
रक्षाः T ।

962. भहौ चांतौ B ।

963. अदेरंध C T V । च वा om. B ।
-प्रत्यक्षमप्रत्यक्षं विप्रकृष्टं बुद्धिस्थमप- T । -कृष्ट-
मपा- B ।

964. -रांजाश्च B । अप् B T । ऽस्त्र अ-
ञ्ज इ- T ।

965. अकषांशं B ।
 966. अंयजि- T । -जिवृजेगं च B । क्षवि-
 यो नाम गिरिः B । क्षविपनामः गिरिः V ।
 967. उर् इति अर् इति च तालव्यांतः
 शकारांत B । -कीला B -कला V ।
 968. याद एध इ- T । योदः T ।
 969. चक्षेः B । सिद्धा C T । सिद्धा T ।
 उभेपि रक्षोनाम्नी T । बृहस्पतिः B T V ।
 970. वस्यगि- B । वस्यगिभ्यां गिदसृ- T ।
 971. -रंधु- T । -वधिभ्यः V । तिरः करो-
 ति B । निरस्कृत्वा B । कांडं तरः गतः T । कांडं
 रागः V । तिर- = Ś. III, 1. P. I, 4, 71 ।
 मनः पूजा पुरश्चति B नम पूजायां. T See Ś.
 II, 3. III, 1. P. I, 4, 67 ; 74 VIII. 3,
 40 । उन्नमांगं च V ।
 973. नूधाः कृत्विक् नूथाश्च B । धादो B धदौ
 V । कृत्विक् om. B ।
 974. वयः पुरः पयोरे- T । पयोरेतेभ्यो V ।
 -यो गः B ।
 975. ईहेरेहैधो B ईहेधौ C । चंद्रः इंद्रश्च V ।
 976. -पुरदंशस्यु- B । नमः for आकाशम् V ।
 विहायः V । मानयति मन्यते वा B । पुरं प्राज्यं
 दशतीति पुरदंशः B पुरं दशतीति पुरदंश V ।
 977. जलं for उदकम् V ।
 978. निर्झरः V ।
 980. क च C T कितिच् V । रिक्णः B ।
 पापं धनं च T ।
 981. वर्षाः B ।
 982. मेदं T V ।
 983. इन्धनं च om. B ।
 984. अध्वर्युः अग्निः अग्निः इंद्रश्च V ।

988. सूर्यश्च for आदित्यश्च V ।
 989. -सुचि- T । -सुपिच्छादिभ्य B -सृजा-
 दिभ्य V । रश्मिः for किरणः V । -वः किरणाः
 B रश्मिः कृतुश्च V । रश्मिः om. V । छदे- = Ś.
 IV, 2. P. VI, 4, 97. । गृहछादनं T ।
 990. बहे B बहि C T V । बृह B । मयूरः
 for शिखी B । शिखी अग्निः दर्भश्च V ।
 992. भूः for भूमिः V ।
 993. पः स्थोतश्च B । सूर्यः for आदित्यः V ।
 995. आविः करोति T ।
 996. विवश्वान् B विविधांश्च V p. m. ।
 प्रभुसंयोगश्च om. V ।
 997. -तुपित्रपिवपियजिवाक्षिपा- V । -यजि-
 वेपिभ्य B । सूर्यः for आदित्यः V । देहः for
 शरीरम् V । पर्वः T । तपं धूपं संतापे तपुः पुत्रः B ।
 प्रव्वः [?] T । कृत्स्नादि च B । वपुः वपुः T V ।
 अच्छंदा भुतिः B अछंदाः भुतिः T अछंदः ध्रुव-
 शोछवश्च V । -राशीत् T ।
 998. -जामूतः V । -धैर्यं B ।
 1000. आदिग्रहणादन्येपि B आदेरन्येपि V ।
 1001. T adds अक्षुः before अवश्युः ।
 विचक्षुः T p. m. विचक्षुः V ।
 1002. -डुत्सुः T ।
 1003. -कैः राष्ट्रावच C -केसठा- T । क-
 च om. V । टायामेवैतेषु B । अच- = Ś. II,
 1, P. VI, 3, 138. 4, 138. । प्रसिद्धा
 एते T । -धिकारेप्याकारा- B -धिकारप्यकारा-
 T ।
 1004. डिस्मल्लुक् च T । डिन् एस् T । मंदनं
 V ।
 1006. बहतीति B ।

INDEX.

अक्त 201
अक्तु 777
अक्ष 564
अक्षन् 900
अक्षय 365
अक्षर 439
अक्षि 707
अक्षु 826
अक्षोट 161
अक्ष्ण 294
*अगस् 966
अगस्ति 660
अगस्त्य 363
अगार 405
अग्रि 677
अग्र 387
अग्रेणू 843
अघ 110
अघ्न्य 364
अघ्न्या 364
अङ्गति 656
अङ्गस् 965
अङ्गुर 423
अङ्गुश 538
अङ्गूर 423, C.
*अङ्गि 692
अङ्ग 92
अङ्गण 187
अङ्गस् 966
अङ्गार 405
अङ्गिरस् 976

*अङ्गु 758
अङ्गुरि 699
अङ्गुल 487
अङ्गुलि 699, C.
*अङ्गुष 560
अङ्गि 692, C.
अच्छ 124
अच्छभल्ल 464
अजगर 403
अजिन 284
अजिर 417
*अज्जू 834
अज्र 388
अज्जल 465
अज्जलि 702
अज्जस् 952
अज्जि 607
*अज्जिण्डु 764
अज्जिण्णु 771
*अज्जूक 58
अटनि 680
अटरुष 561
अटवि 706
*अडङ्गर 403, C.
*अडर 397
*अडुव 524
*अणस 569
अणि 619
*अणीचि 627
अणु 716
अण्ड 169

अतस 569
 अतसी 569
 अतिथि 673
 अत्क 21
 अत्ति 696
 अत्तिन् 929
 *अत्तीणि 645
 अत्त 258
 *अत्तु 800
 अथर्वन् 902
 अदन्त 221
 *अदन्ती 221
 *अदर 403
 अदस् 963
 अदिति 667
 *अदेलिम 354, C.
 अद् 92
 अद्भुत 214
 अद्गनि 685
 अद्दि 692
 अधम 348
 अधर 398
 अधम् 961
 अधि 611
 अध्वन् 909
 अध्वर्यु 746
 अनडुह् 1006
 अनफा 316, C.
 अनल 465
 अनस् 952
 *अनह 589
 *अनाट 145
 अनिल 481
 अनीक 46
 अनु 716
 अनुवत्सर 439, C.

अनुषुम् 932
 अनुसंवत्सर 439, C.
 अनुक 61, C.
 *अनेधस् 975
 अनेहस् 675
 अनोकह 595
 अन्त 200
 अन्तर 947
 अन्तर 437
 *अन्तु 773
 अन्त्य 360
 अन्त्र 451
 अन्दू 829
 अन्ध 251
 अन्धस् 963
 अन्धु 716
 अन्ध्र 396
 अन्न 258
 अन्य 357
 अण् 931
 अप 803
 अपत्य 358
 अपसु 732
 अपस् 964
 *अपालु 823
 अपि 611
 *अपुष 559
 अपूप 312
 अप्सस् 964
 अपु 776
 *अप् 861
 अप्वा 506
 अप्सरस् 964
 अद्भुतस् 964
 अद् 238
 *अद्वा 514

अभि 614	अरानि 682
अभिमाति 663	अरर 397
अभियाति 663	अररि 698
अभीक्ष्ण 186	अरु 812
अभीशु 746, C.	अराति 662
अभ्यूष 561, C.	अराल 475
अभ्र 396	अरि 606
अभ्रमु 800	अरुण 196
अभ्र 512	अरुष 557
*अमठ 167	अरुस् 997
अमत 207	अरुष 560
अमति 653	अर्क 21
अमत्र 456	अर्कलूष 542
अमनि 680	अर्गला 467
अमर 397	अर्घ 109
अमस 569	*अर्चस् 952
अमिन्न 454, C.	अर्चि 607
अमित्र 459, C.	अर्चिस् 989
अमिलातक 83	अर्जुन 288
अमीवा 514	अर्जुनी 288
अम्बर 403	अर्णस् 979
अम्बरीष 555	अर्थ 225
अम्बा 318	*अर्धुष्य 385
अम्बु 799	*अर्पिम 349
अम्बल 462	*अर्पिष 539
अम्भस् 962	*अर्पिष 546
अम्ल 462	अर्बुद 242
अयस् 952	अर्भ 327
अयास् 988	अर्भक 33
अयुत 204, C.	अर्भ 338
*अय्यन् 911	अयमन् 902
अरदु 762	अर्वन् 904
*अरड 171	अर्वाक् 870, C.
अरणि 638	अर्शस् 967
अरण्य 379	अर्शसान 295
अरति 653	*अर्हसान 279

अलक 27
 अलका 27
 अलम्बुस 585
 *अलम्बुसा 585
 अलकं 26
 अलवाल 480, C.
 (See आलवाल)
 अलस 569
 अलात 209
 *अलाव् 838
 अलि 619
 अलिक 38
 अलिन्द 246
 अलोक 46
 *अलोका 46
 *अलुम 351
 अल्प 296
 *अल्ल 464, C.
 अव 511
 अवका 27
 *अवख्युत् 1001, C.
 अवगथ 226
 *अवगाथ 226
 *अवगीथ 227
 अवच 114
 *अवचक्षुस् 1001, C.
 अवट 142
 अवटु 762
 *अवड 171
 अवर्तस 565
 अवनि 680
 अवन्ति 665
 अवभृथ 229
 अवम 348
 *अवयु 741
 अवर 398
 24

अवलत्तिका 76, C.
 अवस् 961
 अवस 569
 *अवसंचक्षुस् 1001, C.
 अवि 607
 अविन 282
 अविष 547
 अविषी 547
 *अविष्टु 764
 अवी 711
 अवीचि 627
 अव्यथिष 552
 अव्यथिषी 552
 अशनि 680
 अशित्र 459
 अशोक 21
 अश्मक 33
 अश्मन् 911
 *अश्मयु 741
 अश्रि 692
 अश्रु 806
 अश्व 505
 अषाढा 181
 अष्टका 77
 अष्टन् 903
 अष्टि 651
 असन 269
 असि 607
 असु 716
 असुर 423
 *असुरे 699
 अस्त 200
 *अस्तीक 50
 *अस्तु 773
 अस्त्र 446
 अस्थि 669

अस्मद् 899
 अस्त्र 387
 अहन् 902
 अहल्या 358
 अहि 614
 अंश 527
 अंशु 719
 अंशुक 57
 अंस 564
 अंहति 654
 अंहस् 962
 अंहि 692
 आ 605
 आकषिक 42, C.
 आलु 742
 आख्यस् 969, C.
 आगन्तु 773, C.
 आगस् 970
 आगामिन् 920
 *आचक्षस् 969, C
 *आचिकीर्षणि 643
 आजि 620
 *आजिहीर्षणि 643
 आटरूष 561
 आडू 837
 आढक 33
 आढय 364
 आणि 619
 *आणुक 56
 *आणूक 59
 *आणूर 428
 आण्ड 169
 *आण्डू 836
 आति 620
 आत्मन् 916
 'आदिङ् 104

आदीनव 519
 आनक 72
 आपणिक 39
 आपतिक 39
 *आपदिक 39
 आपनिक 39
 आप्वा 506
 आप्मीर 422
 आमय 365
 आमिक्षा 597
 आमिष 549
 *आर्मावा 514
 आम्ब 318
 आम्न 392
 आम्नतक 83
 आयु 1
 आयुस् 998
 आरग्वध 254
 आरू 835
 आर्द्र 392
 *आलत्तिका 76, C.
 आलवाल 490, C. (See
 अलवाल)
 आलि 619
 आलिङ्ग 102, C.
 आलु 727
 आलू 837
 *आलूर 428
 आवसथ 233
 आविस् 995
 आशिर 415
 आशु 1
 आशुशुक्षणि 643
 आप् 447
 *आसाविन् 921
 आस्फोता 218

भास्य 364
 *भाहल 472
 आह्वा 514
 इक्षु 826
 इक्ष्वाकु 757
 इक्षुद 242
 *इजसान 280
 इज्जल 474
 इड् 880
 इड 3
 इडविड् 879
 *इडावत्सर 439, C.
 *इड्वत्सर 439, C.
 इतर 433
 इति 651
 इतिक 45
 इतिश 537
 इदम् 938
 इध्म 340
 इन 261
 इन्दु 716
 इन्द्र 387
 *इफ (f) 316, C. (See रिफ)
 इभ 328
 इरा 389
 इरिण 195
 *इलात 209
 इल्वल 500
 इल्वला 500
 *इषस 572
 इधिर 416
 इषीका 48
 इषु 729
 *इषुध 256
 इष्टका 77
 *इष्व 511

*इष्वा 511
 ईड् 880
 *ईड 3
 ईम् 941
 ईर्म 338
 ईर्ष्या 357
 ईर्ष्यालु 822
 *ईर्ष्यु 829
 *ईशान् 900
 ईशान 277
 ईश्वर 442
 ईश्वरी 442
 ईषीका 48
 ईष्म 340
 उक्थ 227
 उक्षन् 900
 उखा 88
 उग्र 396
 उचित 212
 उच्च 1003
 उच्चा 1003
 *उच्चिलिङ्ग 105
 उच्चैस् 1003
 *उच्छीथ 228
 उटज 134
 उडु 738
 उडुप 311
 *उडुव 311, C.
 उत 204
 उतथ्य 386
 *उत्कण्डुल 485
 उत्कलिका 38, C.
 *उत्कुरुट 155
 उत्पल 474
 उत्स 567
 उदक 29

उदर 399
 उदरथि 672
 उदर्क 26
 उदश्वित् 888
 उदारथि 672
 *उदिच्छ 123
 उदीची 112, C.
 *उदुम्ब 326
 उदुम्बर 444
 उद्गातृ 863
 उद्गीथ 227
 उद्ग 388
 *उद्गुप्त 351
 उद्गत्सर 439, C.
 *उन्दन् 793
 उन्दुर 423
 उन्नेतृ 863
 उप 303
 उपक 33, C.
 उपचाकु 754
 उपद्रष्टृ 857, C.
 उपल 468
 उपवसथ 233
 उपहर 444
 *उभ्र 388
 उमा 342
 उम्बर 444, C.
 उरण 190
 उरल 474
 उरश 531
 उरस् 967
 उरस 572
 उरु 737
 उरुवूक 61
 *उलक्षु 828
 उलप 307

उलूक 61
 उल्का 26
 उल्युक 57
 उल्य 319
 उल्यण 190
 उशनस् 985
 *उशस् 971
 उशिज् 876
 उशीर 419
 उष 305
 उषस् 971
 उष्ट्र 449
 उष्ण 183
 उष्णीष 556
 उष्मन् 912
 उस्त्र 388
 उस्त्रा 388
 *उह 388
 *उक 22
 उधस् 954
 उन 261
 उम 342
 उरु 736
 उर्णा 182
 उर्दर 403
 ऊर्ध्व 507
 ऊर्भि 689
 *ऊर्वाह 814
 ऊष्मन् 911
 ऊक्ष 567
 ऊक्षर 440
 *ऊक्षरा 440
 *ऊग्रि 695, C.
 ऊचीक 48
 *ऊच्छर 397
 ऊच्छरा 397

ऋजीक 48
 ऋजीष 554
 ऋतु 722
 ऋज 388
 ऋज्जसान 279
 ऋण 183
 ऋत 201
 ऋति 609
 ऋतु 777
 ऋत्तन् 906
 ऋधञ् 874
 ऋभु 730
 ऋभुक्षिन् 928
 ऋश्य 361
 ऋषभ 331
 ऋषि 609
 ऋष्य 511
 एक 21
 *एकानसि 708
 एडका 33
 एण 182
 एन 200
 एतद् 896
 एतश 539
 एतशस् 984
 एतस 581
 *एत्थ 525
 *एधट 142
 एधतु 779
 एधस् 968
 *एधिष 91
 *एधिच्छ 126
 *एधिठ 166
 *एधित्व 526
 *एधिनि 683
 एनस् 979

एरका 33
 एरण्ड 176
 *एरा 389
 एर्वास् 814
 एव 505
 ओकस् 965
 ओजस् 959
 ओद् 396
 ओतु 773
 ओदन 271
 ओम् 933
 ओषधि 675
 ओष्ट 162
 ककन्द 245
 ककुद् 243
 ककुम् 932
 ककुभ 333
 ककोली 495
 कवखट 142
 कक्ष 564
 कङ्क 63
 कङ्कट 142
 कङ्कण 187
 *कङ्कणि 639
 कङ्कणीक 50
 कङ्कन 207
 *कङ्कन 8
 कङ्काल 489
 कङ्क 761
 कचप 304
 *कचार 405
 कच्छ 124
 कच्छू 831
 कज्जल 474
 कञ्चुक 57
 कञ्चूल 491, C.

कञ्जार 405
 कटक 27
 *कटनि 680
 कटम्ब 321
 *कटरु 812
 *कटह 589
 कटाह 591
 कटि 607
 कटिन्न 459
 कटीर 418
 कटु 716
 कटुक 51
 कटोल 493
 *कटोला 493
 कट्टर 441
 *कट्टरी 441
 कठर 397
 कठाकु 752
 कठिन 282
 कठेर 431
 कठोर 433
 कडङ्गर 445
 कडन्न 456
 *कडभ 329
 *कडम 347
 कडम्ब 321
 कडार 405
 *कडिन्न 459, C.
 कडेवर 445
 *कणच 114
 कणय 365
 कणिश 535
 कणीक 46
 कणीका 46
 कणीचि 627
 *कणूक 60

कण्टक 27
 कण्ठ 162
 *कण्ड 169
 कण्डीर 418
 कण्डु 765
 कण्डू 831
 कण्डूल 488
 कण्डोल 493
 कण्व 505
 कत 208
 कत्रि 696
 कथक 33, C.
 *कथेर 431
 कदम्ब 322
 कदर 397
 *कट्ट 745
 कनक 27
 *कनिश 535
 कनीनक 77
 कनीनका 73
 कन्तु 773
 कन्था 225
 कन्द 237
 कन्दर 397
 कन्दल 465
 कन्दु 716
 कन्दुक 54
 कन्या 357
 कपट 144
 कपाट 148
 कपाल 475
 कपि 614
 कपिल्ल 474
 कपिल 484
 *कपोट 161
 कपोत 217

कपोल 493
 कफ 316
 कफेळ 839
 कबर 397
 कबरी 397
 कम् 937
 *कमट 142
 कमठ 167
 कमण्डलुं 824
 कमर 397
 कमल 465
 *कम्पीट 151
 कम्बल 499
 कम्बु 799
 कम्बू 847
 कय 367
 कर 2
 करक 27
 *करकर 14
 करका 27
 करङ्क 62
 *करङ्ग 98
 *करच 114
 करञ्ज 136
 करट 142
 करण 187
 करणि 638
 करण्ड 173
 करभ 329
 करम्ब 321
 करम्भ 336
 करवाल 480, C.
 करवीर 422, C.
 *करह 589
 कराल 475
 करि 619

*करित्व 526
 करीर 418
 करीष 553
 करुण 196
 करुणा 196
 करुष 560
 करेणु 772
 करोट 160
 कर्क 23
 कर्कट 142
 कर्कटी 142
 कर्कन्धू 849
 कर्कर 9
 कर्करी 9
 *कर्कार 407
 कर्कास 813
 कर्कोट 161
 कर्चूर 430
 *कर्जूर 427
 कर्ण 182
 कर्तरि 698
 *कर्तु 773
 कर्दम 347
 कर्पट 142
 *कर्पाट 630
 कर्पर 403
 कर्पास 583
 कर्पूर 427
 कर्बट 142
 कर्वर 441
 कर्वरी 441
 कर्बुदार 410
 कर्बुर 423
 कर्मन् 911
 कर्मर 407
 कर्व 505

कर्ष 540
 कर्षक 31
 कर्षू 829
 कलकल 14
 कलङ्क 62
 *कलच 114
 कलव 456, C.
 कलभ 529
 कलम 347, C.
 *कलम्भ 336
 कलल 465
 कलविङ्क 65
 कलश 532
 कलशी 532
 कलह 589
 *कलात 209
 कलाप 308
 कलापक 33, C.
 कलाय 372
 *कलार 405
 कलि 607
 कलिका 38
 कलिङ्ग 102
 *कलिञ्च 123
 कलिन्द 246
 कलिल 481
 कलुष 557
 कलेवर 445, C.
 कल्क 21
 *कलुष 557
 कल्मलीक 50
 कल्मष 562
 कल्माष 563
 *कल्मास 554
 कल्य 357
 कल्याण 193

कलोल 495
 कवक 27
 कवच 114
 *कवट 142
 कवन्ध 257
 *कवय 365
 कवल 469
 कवष 544
 *कवाक 34
 कवाट 148, C.
 कवि 606
 कविय 375
 *कविर 412
 *कशेरू 851
 कश्मल 502
 कश्मीर 420
 *कषाकष 16
 कषाय 372
 कषि 619
 कषीका 46
 कसार 405
 *कसिणु 798¹
 *कशूर 430, C.
 कहोड 172
 कहार 411
 कंस 564
 काक 21
 काकणि 640
 काकन्डी 245, C.
 काकि 623
 काकु 749
 काकुद 243
 काकोली 18
 *काचू 835, C.
 काञ्चन 275, C.
 काञ्चनार 410

¹ Wanting in the shortened edition of the Pet. Dictionary.

काञ्चि 618
 *काणि 634
 काणुक 56
 काणुक 60
 *काणूर 428
 काण्ड 169
 कातर 437
 कादम्ब 322
 कानन 275, C.
 कान्तार 411
 कामल 465, C.
 कामि 618
 कारण्डव 519
 *काराल 479
 कारि 619
 कारु 1
 कारुष 561
 *कार्क 186
 कार्षक 31
 काशि 607
 *काषि 619
 काष्ठ 162
 काष्ठा 162
 कासर 397
 कासार 405
 कासिका 40
 कासीस 576
 कामू 835
 काहल 474
 काहला 474
 किकि 623
 किकिदीवि 706
 *किकिवि 706
 किकीदिवि 706
 किलि 626
 *किङ्कणि 639

*किङ्कणीका 50
 किञ्जल्क 26
 किण्व 511
 कितव 518
 किम् 939
 किरण 188
 किराट 147
 किरात 209
 किरि 609
 किरीट 151
 किर्मार 422
 किलाट 147
 किलास 575
 किलासी 575
 किलिकिल 17
 किल्विष 551
 *किल्विषी 551
 किशोर 434
 किण्कु 751
 किमलय 368
 किंशात 725
 कीकट 144
 कीकस 573, C.
 कीचक 33
 कीट 140
 कीनाश 534
 कीम् 941
 कीर 419
 कीर्ति 608
 कीलाल 475
 कु 729
 कुकुन्दर 403
 कुकुन्दुर 426
 कुकुर 426
 कुकूल 491
 *कुक्कण 190

कुकुर 155
 कुकुम 334
 ककुर 426
 कुक्ष 567
 कुक्षि 707
 *कुङ्कण 190
 कुङ्कुम 352
 *कुङ्ग 107
 कुञ्ज 129
 कुञ्जर 403
 कुटच 114
 कुटज 130
 *[कुटजी 130, C]
 कुटप 305
 कुटर 812
 कुटल 468
 *कुटाकु 753
 कुटि 619
 *कुटिञ्च 123
 कुटिल 481
 कुटीर 418
 *कुटुकुट 17
 *कुटुम 351
 कुटुम्ब 326
 *कुटेर 431
 कुटिम 349
 कुठाकु 753
 कुठार 408
 कुठि 614
 कुठेर 431
 *कुड 170
 कुडव 518
 *कुडुमा 351
 *कुडुव 524
 कुड्मल 502
 कुड्य 362

कुणप 305
 कुणारु 815
 कुणाल 476
 कुणि 609, 635.
 कुणिन्द 246
 *कुणुकुण 17
 कुण्ट 163
 कुण्ड 170
 कुण्डल 465
 *कुण्डि 608
 कुण्डिन 282
 *कुण्ड 108
 कुतप 305
 कुतू 843
 कुथ 231
 कुथा 231
 कुथुम 351
 *कुथेर 431
 कुत्रि 695
 *कुडु 745
 कुन्त 224
 कुन्तल 474
 कुन्ति 652
 कुन्थु 716
 कुन्द 240
 कुन्दुम 352
 कुन्दुर 818
 *कुपल 468
 कुपिन्द 247
 *कुप्र 396
 कुबेर 431
 कुब्ज 129
 *कुब्जि 695
 कुव्र 390
 कुमार 409
 कुमार्यु 741

कुमुद 244
 *कुमुल 487
 कुम्भ 337
 कुम्भीर 422
 *कुम्भल 503
 कुरङ्ग 101
 कुरङ्गी 101
 *कुरड 172
 कुरण्टक 28
 कुरर 399
 कुरव 518
 कुरवक 28
 *कुरिन्द 246
 कुरीर 419
 कुरु 734
 *कुरुकुर 17
 कुरुण्टक 28
 *कुरुम 351
 कुरुम्ब 326
 कुरुंर 426
 कुलक 29
 कुलटा 143
 कुलव 518, C.
 कुलाय 372
 कुलाल 476
 *कुलिङ्ग 64
 कुलिज 135
 *कुलिञ्च 123
 कुलिश 535
 कुलीर 419
 *कुलुम 351
 कुलूत 215
 *कुलूल 490
 कुल्फ 315
 कुल्मल 503
 कुल्माष 563

*कुल्मास 584
 कुल्या 362
 कुवल 469
 कुवली 469
 *कुवाकु 753
 कुविन्द 247
 कुश 529
 कुशल 468
 कुशाम्ब 320, C.
 कुशिक 45
 *कुशुण्ड 178 (See कुसुण्ड)
 कुश्रि 693
 *कुषप 305
 कुषाकु 753
 *कुषि 609
 कुषित 212
 कुषीतक 80
 कुष्ठ 164
 *कुष्मन् 912
 कुष्मल 502
 कुसित 212
 कुसिद 241
 कुसीद 241
 *कुसुण्ड 178 (See कुशुण्ड)
 कुसुम 351
 कुसुम्भ 337
 कुसूल 490
 *कुहड 171
 कुहर 399
 कुहु 729
 *कुहुक 51
 कुहू 844
 कूच 112
 कूची 112
 कूप 297
 कूर्च 113

कूर्चक 113, C.
 कूर्चिका 113, C.
 कूर्प 298
 कूर्पर 403
 कूर्पास 583
 कूर्म 346
 कूर्वर 443
 कृष्णण्ड 176, C.
 कृक 23
 कृकण 190
 कृकवाकु 728
 कृच्छ्र 395
 कृशु 791
 *कृतु 791
 कृत्तिका 76
 कृत्या 361
 कृत्स 567
 कृत्स्न 294
 कृद् 403
 कृन्त 458
 कृपण 188
 कृपाण 191
 *कृपारु 815
 कृपालु 815, C.
 कृपीट 151
 कृमि 690
 कृमुक 53
 कृवि 705
 कृश 528
 कृशानु 794
 कृषक 31
 *कृषाकु 753
 कृषि 609
 कृषिक 41
 *कृषीट 151
 कृष्टि 651

कृष्ण 183
 कृष्णवेण्णा 182, C.
 कृसर 440
 कृसरा 440
 केकष 366
 केकर 435
 केका 26
 *केकाण 193, C.
 केतु 778
 केदार 411
 *केरड 172
 केरल 474
 केलि 608
 केलिकिल 19
 *केवयु 746
 केवल 465
 केश 530
 केसर 439
 कैरव 519
 कैलिकिल 19
 कोक 21
 कोकिल 481
 *कोकाण 193, C. (See बोकाण)
 कोटर 397
 *कोटव 519, C.
 कोटि 619
 कोटीर 418
 कोठर 403, C.
 *कोथूम 353
 कोद्रव 519, C.
 कोमल 474
 कोयष्टि 648
 कोर 434
 कोरक 27
 कोरदूष 561
 कोल 494

कोविदार 410
 कोश 529
 कोशातकी 83, C.
 कोष्ठ 164
 कोसल 465
 कोहल 465
 क्रकच 115
 क्रकर 403
 क्रतु 780
 क्रयुक् 53
 क्रमेलक 66
 क्रयिक 38
 *क्रान्तुम् 942
 क्रिमि 613
 क्रिय 376
 *कुशिक 41
 *कुशित 212
 कुश्वन् 906
 कूर 395
 केणि 634
 *केलिम् 354, C.
 क्रोड 172
 क्रोष्टु 773
 *क्रौश्व 265
 केदन् 900
 केदु 716
 क्लोमन् 916
 क्लयि 691
 क्षणनु 793
 क्षन्त् 865
 क्षत्र 451
 क्षम् 937
 क्षमा 604
 क्षय 367
 क्षवक 27
 *क्षान्तुम् 942

क्षारक 27
 क्षित्वन् 906
 *क्षित्वरी 906
 क्षिप 5
 क्षिपक 29
 क्षिपका 29
 *क्षिपण 273
 क्षिपणि 642
 क्षिपणु 770
 क्षिपण्यु 804
 *क्षिपस 572
 क्षिपस्ति 660
 क्षिप्र 388
 क्षीर 419
 क्षीरकाकोली 18, C.
 क्षुण 197
 क्षुद्र 388
 क्षुद्रा 388
 *क्षुद्रि 695, C.
 *क्षुधात् 815
 क्षुधालु 815, C.
 क्षुधुन 290
 क्षुप 301
 क्षुपक 29
 *क्षुप्र 388
 *क्षुभक 29
 क्षुमा 341
 क्षुर 396
 क्षुल 33, C.
 क्षुलक 33
 *क्षूण 185
 क्षेत्र 451
 क्षेम 338
 क्षोणि 634
 *क्षोत् 857
 क्षोम 341

क्षमा 346, C.
 ख 87
 *खचिम 350
 खजप 304
 खजाक 34
 खञ्जरीट 152
 *खटत् 883, C.
 *खटूर 427
 खटूर 441
 खट्टा 505
 खडूर 427
 खडू 92
 *खड्डू 845
 खण्ड 169
 *खण्डि 607
 खदिर 412
 खनि 619
 *खय 367
 खर 403
 *खरण्ड 176
 खरत् 883, C.
 *खरण 307, C.
 खरु 808
 खर्जू 829
 खर्जूर 427
 खल 472
 *खलत 207
 खलति 653
 खलि 607, C.
 खलिन 282
 खलीन 286
 *खलूष 560
 खल्व 505
 *खल्वा 505
 खल्वाट 148, C.
 खण्य 299

खाण्ड 169
 खान 449
 *खादत् 883, C.
 खादि 607, C.
 खानि 619
 खारो 411
 खिदिर 416
 खिद्र 388
 खुर 396
 *ख्यस् 969
 गगन 275
 *गङ्गम 13
 गङ्गा 92
 गच्छ 124
 *गडन्त 221
 गडयन्त 221, C.
 *गडयन्ती 221, C.
 गडयित्नु 797
 *गडाक 34
 गडु 716
 गडेर 431
 *गङ्ग 92
 गणिम 349
 गणेष 370, C.
 गण्ड 168
 गण्डयन्त 221, C.
 *गण्डाल 475
 गण्डि 619
 *गण्डूल 488
 गण्डूष 560
 गण्डोल 493
 गदयित्नु 797
 *गद्र 92
 गद्रद 8
 गन्तु 773
 *गन्दिक 45, C. (See गन्दिक)

गन्धर्व 508	गात्रा 453
*गन्धिक 45, C. (See गन्दिक)	गाथा 225
गभस्ति 661	गाधि 607
गभीर 422	*गान्तुम् 942
*गम् 937	गान्त्र 447
गमथ 232	गामिन् 920
*गमि 607	गारित्र 460
गमिन् 919	*गारेट 159
*गमेणु 772	गिर् 943
गम्भीर 422	गिरण 188
गय 370	गिरि 609
गया 370	गुगुड 824
*गरटु 762	गुच्छ 124
गरभ 329	*गुडुगुज 17
*गरुट 153	गुड 170
गरुड 153	गुडा 170
गरुत् 890	*गुडुगुड 17
गर्ग 92	गुडूची 120
गर्गर 9	गुडेर 431
गर्गरी 9	गुण 186
गर्त 200	गुत्स 568
गर्दभ 329	गुद 239
गर्भ 327	गुधेर 432, C.
गर्मुत् 890	गुन्द्रा 396
गर्व 505	गुपिल 483
गर्वर 441	*गुधेर 431
गर्वरी 441	गुरु 734
गवय 365	गुलुच्छ 126
गवल 465	गुल्फ 315
गवीधुक 74	गुल्म 346
गवेधुका 74	गुवाक 35
गहन 275	गुह 5
गहर 444	गुहा 5
*गाण्डि 619	गूथ 231
गातु 773	गूर्जर 404
गात्र 453	गूर्जरी 404

गुवाक 37
 *गृह्य 779
 *गृह्य 824
 गृह्य 269, C.
 गृह्य 568
 गृध 729
 गृध 388
 गृष्टि 649
 गृह्याप्य 373
 *गृहाक 35
 *गृहाण 191
 *गृहो 494
 *गृह 811
 गेष्ण 199
 गेह 587
 गो 867
 गोत्र 451
 गोत्रा 451-
 गोधूम 353
 *गोपानसि 708
 गोपीथ 227
 गोभिल 484, C.
 गोमायु 726, C.
 गोर्वर 403
 गोल 494
 गोलनिका 76, C.
 गोला 494
 *गोलुगुल 19, C.
 गौर 396
 *गौलुगुल 19, C.
 ग्रन्थि 607
 *ग्रन्थुस् 997
 ग्रहणि 633
 ग्रहि 619
 ग्राम 339
 ग्रावन् 905

ग्राहि 619
 ग्रीवा 514
 ग्रीष्म 346
 *ग्लानु 773
 ग्लौ 868
 *घङ्ग 110
 *घङ्गा 110
 *घटघट 14
 घटा 141
 घण्टा 141
 *घनन 272
 घर्घर 9
 घर्घरी 9
 *घर्घरीका 50
 घर्म 338
 *घसुरि 699
 घस्र 387
 घाटा 141
 घाति 618
 घासि 618
 *घुरुघुर 17
 घूक 24
 घूर्णि 637
 घृणा 183
 घृणि 635
 घृन 201
 घृष्टि 705
 घोर 434
 घोषयितु 797
 *घेलिम 354, C.
 *घ्रोम 346
 *चकुर 423
 *चकोर 433
 चक्र 7
 चक्रधर 20
 चक्रवाल 480, C.

चक्र 733
 चक्रुः (perf.) 20 C.
 चक्षम् 969
 चक्षुम् 1001
 चङ्कुर 423
 चङ्क्रम 12
 चञ्चरीक 50
 चञ्चल 465
 चञ्चा 122
 चञ्चु 716
 चटक 27
 *चटर 397
 *चटस 569
 *चटाकु 752
 *चटि 607
 चटु 726
 चटुल 485
 चणक 27
 *चणव 515
 *चणस् 957
 चण्ड 163
 चण्डातक 82
 चण्डाल 475
 चण्डि 607
 चण्डिल 481
 *चण्ण 296
 *चण्णा 296
 चतुर् 948
 चतुर 423
 चत्वर 441
 *चत्तरी 441
 [चनस् 957, C.]
 चन्दन 269
 चन्दिर 412
 चन्द्र 387
 चन्द्रमस् 986

चपट 142
 चपल 465
 *चपाल 475
 *चपुष 557
 चपेट 158
 चपेटा 158
 *चमट 142
 *चमड 171
 चमर 397
 चमस 569
 चमसी 569
 चमू 829
 चमूरु 819
 चम्पक 33, C.
 चम्पा 296
 चम्पू 841
 चर 2
 चरक 27
 चरण 187
 चरण्यु 804, 746, C.
 चरम 347
 चरि 619
 *चरिण्टी 150
 चरु 726
 *चर्करित 206
 चर्करीत 206
 चर्मन् 911
 चर्षणि 641
 *चलुष 557
 चषक 27
 चषाल 475
 *चहोल 493
 चाटु 726
 *चाणस् 957
 चाणूर 428
 चात्वाल 480

*[चानस् 957, C.]
 *चारि 619
 चारित्र 460
 चारु 726
 चारुदेण 199, C.
 चार्वाक 37, C.
 चिकुर 426
 चिक्कण 190
 चित्त 201
 चित्र 454
 चित्रभानु 786, C.
 *चित्रानसि 708
 *चिन्ति 652
 चिबुक 57
 *चिम्बा 325
 चिर 388
 *चिरिङ्ग 64
 चिरिण्टी 150
 *चिभिटी 140
 *चिलात 209
 चिह्न 268
 चीर 392
 चीवर 443
 *चुक्कण 187
 चुक्र 393
 *चुण्डि 632
 *चुण 301
 *चुप्र 388
 चुत्र 390
 *चुरिक 45, C. (See मुग्गिक)
 *चुरुचुर 17
 *चुरुम्ब 326
 चुलुक 57
 चुलि 608
 चुचुक 57
 *चर्च 113

चूर्णि 634
 चेक्रीयित 205
 *चेटि 608
 चेतस् 952
 चेह 806
 चोक्ष 597, C.
 चोच 123
 चोर 484
 *चोरड 171
 *चूप 297
 *च्यौक 268
 *च्यौक्री 268, C.
 छगल 471
 छटा 141, C.
 छल 446
 छत्री 446
 छतर 444
 *छदन्ति 665
 छदिस् 989
 छगन् 911
 छन्दस् 954
 *छपत् 883
 छर्दि 607
 छर्दिस् 989
 छल 471
 छवि 706
 छाग 92
 छागल 471
 छात्र 451
 *छादिस् 989
 छाया 357
 छित्तर 444
 छिदक 30
 छिदि 609
 छिदिर 416
 छिद्र 388

*छिवि 706
 *छुपत् 883, C.
 *छुरुचुर 17
 *छृदि 609
 छेक 26
 छेदक 30
 *छेवा 514
 जगत् 885
 जगती 885
 जघन 272
 जघ्र 733
 जङ्गम 13
 जङ्गल 467
 जङ्घा 109
 *जजल 18
 जटा 139
 जटायु 1, C.
 जटायुस् 998, C.
 जटिल 481
 जठर 403
 जतु 721
 जतु 809
 जनक 27
 *जनयितु 797
 जनि 607
 जनित्व 526
 जनिमन् 917
 जनुस् 997
 जन्तु 773
 जन्मन् 911
 जन्य 361
 जन्यु 801
 *जप्र 387
 *जम् 937
 जम्बाल 480

जम्बीर 422
 जम्बुक 57
 जम्बू 847
 जम्भ 327
 जम्भा 327
 जय 367
 जयन 269
 जयन्त 221
 जयन्ती 221
 जयि 606
 जरठ 167
 जरण्ड 173
 जरन्त 219
 जरायु 1, C.
 *जरुट 153
 *जरुड 153
 जरूथ 236
 *जरूष 560
 जर्रर 9
 जर्ररी 9
 *जर्ररीका 47
 जर्ण 182
 जर्त 200
 जलधर 20
 जलाष 545
 जलूका 58
 जसुरि 699
 जहक 33
 जहु 789
 जागृवि 705
 जाजालि 18, C.
 *जाण्ट 140
 जानु 1
 जामातृ 860
 जामि 618

जाय 361
 जायु 1
 जाल्म 346
 *जिगन्तु 792
 *जिगन्तु 792
 जित्वन् 906
 जित्वरी 906
 जिन 261
 जिह्म 339
 *जिहियाण 278
 जिह्वा 513
 जीमूत 216
 जीर 392
 जीरदानु 795
 जीर्व 705
 जील 392, C.
 जीवथ 232
 जीवन्त 220
 जीवन्ती 220
 *जीवर 397
 जीवानु 782
 *जीवेणु 772
 *जीव्नि 694
 जुघुषुः (perf.) 20, C.
 *जुहुराण 278
 जूट 140
 जूर्ण 634
 *जेसर 439
 जैत्र 447
 जैवातृक 67
 *जैवातृका 67
 ज्ञाति 646
 ज्योतिरिङ्गण 190, C.
 ज्योतिस् 991
 ज्योन्ताक 37
 झञ्झा 137

झर्झर 9
 झर्झरी 9
 झर्झरीक 50
 *झर्झरीका 50
 टिड्ढिभ 332
 डमर 402
 *डहर 403
 डामर 402
 डिण्डिम 356
 डिण्डीर 422
 *डिपत् 883, C.
 डिम्ब 325
 ढका 26, C.
 तक्मन् 911
 तक्र 388
 तक्षन् 900
 तगर 403
 *तङ्कि 692
 तङ्गण 187
 तट 139
 तटाक 34
 तडाक 34
 तडाम 97
 तडित् 887
 तण्ड 168
 *तण्डाल 475
 तण्डु 765
 तण्डुल 485
 तत 203
 *तनु 733
 तद् 895
 तनय 365
 *तनाल 475
 तनु 716
 तनुत्र 461
 तनुस् 997

तनू 829
 *तन्त 200
 *तन्तिडीक 50, C.
 तन्तु 773
 तन्त्र 451
 तन्त्रि 607
 तन्त्री 711
 तन्द्रा 396
 तन्द्री 711
 तन्यतु 781
 तपस् 952
 तपस 569
 तपुस् 997
 तमक 27
 तमङ्ग 98
 तमत 207
 तमस् 952
 तमस 569
 तमसा 569
 तमाल 475
 तमि 607
 *तम्बूल 489
 तर 2
 तरक्षु 827
 तरङ्ग 98
 तरट 142
 *तरड 171
 तरण 187
 तरणि 638
 तरण्ड 173
 तरन्त 221
 तरन्ती 221
 तरल 465
 तरस् 952
 तरि 606

तरी 711
 तरीष 553
 तरु 716
 तरुण 288
 तरुत्र 461
 *तर्कार 406
 तर्कु 723
 *तर्कु 845
 तर्ण 182
 तर्ह 846
 *तर्प 296
 तर्ष 540
 तर्स 564
 *तलप 304
 तलुन 288, C.
 *तलूक 58
 तल्प 296
 तविष 550
 तविषी 550
 तसर 440
 ताडि 618
 तात 203
 *तापि 618
 तामरस 573
 ताम्बूल 489
 ताम्र 392
 तालि 618
 *तालीस 576
 तालु 727
 तालूर 428
 ताविष 550
 ताविषी 550
 तिक्ता 204
 तिग्म 345
 तितड 748

*तितल 18
 *तितिर 733
 तित्तिरि 611
 तिथ 231
 तिथि 674
 तिनिश 537
 तिन्निडीक 50
 तिन्दुक 54
 तिमि 613
 तिमिर 416
 तिरस् 971
 तिरीट 151
 *तिर्तिर 10
 तिलक 29
 तीक्ष्ण 186
 तीर्थ 227
 तीवर 444
 तीव्र 396
 तुरू 869
 तुग्र 396
 तुङ्ग 107
 तुच्छ 124
 *तुडुव 524
 तुण्ड 170
 तुण्ड 608
 तुण्डिल 481
 तुथ 227
 तुद 5
 *तुदन 273
 तुन्द 240
 *तुव 390
 तुमुल 487
 तुम्ब 320
 तुम्बुरु 817
 तुरण 190, C.

तुरि 609
 *तुरुम्ब 326
 तुरुष्क 26
 तुल्ल 500
 *तुविस् 996
 तुवार 408
 *तुस्ता 203
 तुहिन 283
 *तूक 24
 तूण 185
 तूणीर 422, C
 *तूण 297
 तूर्णि 634
 तूवर 443
 तूष्णीम् 940
 तूस्त 203
 तूण 186
 तूपत् 881
 तूपल 468
 तूपला 468
 तूप्र 388
 तूष्णा 183
 तेजस् 952
 तोक 21
 तोक्मन् 916, C.
 तोमर 403
 तोसल 465
 तौन्वलि 500, C.
 त्यद् 895
 *त्रपिचा 117
 त्रपु 716
 त्रपुस् 997
 त्रपुस 578
 त्रय 367
 *त्रवण 190 C.

*त्राक 21
 त्रि 615
 त्रिषवण 274, C.
 त्रिष्टुम् 932
 त्रोटि 608
 त्रोट 461
 त्वच् 872
 त्वष्ट 865
 त्विषि 609
 त्सरु 716
 दक्षाय्य 373
 दक्षिण 194
 दक्षिणा 194
 दगु 759
 दण्ड 168
 दधि 607, C.
 दधिषाय्य 374
 दधीचि 627
 दनु 793
 दन्त 200
 *दपत् 883, C.
 दभ्र 388
 *दमाहक 81
 दमुनस् 987
 दमूनस् 987
 *दय 367
 *दरकं 27
 *दरत 207
 दरद् 894
 *दरदर 14
 दरि 606
 *दरुट 153
 *दरुड 153
 *दर्ण 182
 दर्दर 9

*दर्दरी 9
 दर्दरीक 47
 दर्दुर 426
 दर्दू 846
 दर्भ 327
 दर्ब 505
 *दर्वर 441
 *दवरी 441
 दर्वि 704
 दर्शत 207
 दलप 304
 दलिक 38
 दल्भ 327
 दल्मि 687
 दवर 397
 *दवाक 34
 *दवि 706
 दशन 901
 दशोर 431
 *दश्र 388
 दस्म 340
 दस्यु 801
 दस्र 387
 दहन 269
 *दह्यु 801
 दह्र 387
 दाक 21
 दाडिम 355
 दाडिमी 355
 दात्वृह 594
 दात्व 525
 दानु 786
 दामन् 911
 दाह 1
 दारुण 196

दाश 527	*दृदर 403
*दिङ्ग 102	दृन्धू 841
दिति 668	दृप्र 388
दिदिवि 706	*दृप्रा 388
दिधिषू 842	दृशान 277
दिधीषू 842	दृशीक 48
दिन 268	दृशीका 48
दिलीप 310	*दृशेलिम 354, C.
दिक् 949; 20, C.	दृषद् 898
दिवन् 901	*देभि 611
दिवस 572	देवका 27
दिवा 599	देवट 142
दिष्ट्या 601	देवन 269
दीदिवि 706	देवयु 741
*दीधीषाप्य 374	देवर 397
दीन 261	देवल 465
दीर्घ 110	*देवि 608
दीवि 706	देविका 27
दुकूल 491	देवृ 852
दुण्डुभ 335	देष्ण 199
दुन्दुभि 686	देहली 465
दुर् 943	*दोर 434
*दुर्दुष्ट 156	दोला 494
दुर्दुष्ट 156	दोषा 604
दुलि 609	दोस् 1005
दुष्ट 732	दोहद 244, C.
दुष्पन्त 222	दु 744
दुस् 999	दुति 609
दुहितृ 865	दुन्न 266
दुःख 87, C.	दुवन् 901
दूत 201	दो 867
दूर 396	द्योतन 269, C.
*दूषिका 38	द्यौत्र 448
दूषीका 46	द्रङ्ग 95
दृति 651	द्रङ्गा 95
*दृत्वन् 906	*द्रमल 465

द्रमिल 481
 द्रविण 194
 द्राक् 870
 द्राक्षा 597
 *द्राङ्ग 95
 द्रु 744
 द्रुणा 184
 *द्रुमल 502
 *द्रुहत् 884
 *द्रुहथ 234
 *द्रुहाण 191
 द्रुहिण 195
 द्रुह्य 364, C.
 द्रेकाण 193, C.
 द्रोण 184
 द्रोणी 184
 द्वार् 944
 द्वार 411
 द्वि 615
 धत्तूर 430, C.
 धनायु 1, C.
 धनु 716
 धनुष 559
 धनुस् 997
 धनू 829
 धन्वन 900
 धमक 33
 धमनि 680
 धय 367
 धरक 27
 धरणि 638
 धरीमन् 918
 धरुण 196
 धर्णसि 709
 धर्तृ 857
 धर्त्र 451

27

*धर्त्रा 451
 धर्म 338
 धर्मन् 911
 धर्मयु 741
 *धवन 274
 धवल 465
 धाक 21
 धाणक 70
 धातु 773
 धानका 71
 धाना 258
 धान्त 33, C.
 धान्य 379
 धाम 338
 धामन् 911
 धारा 389
 *धिङ्ग 102
 धिषण 189
 धिषणा 189
 धिष्य 364
 धिष्या 364
 *धीना 268, C.
 धीर 389
 धीवन् 908
 धीवर 444
 *धुत्तूर 430
 धुनि 678
 धुन्धु 785
 धुर् 943
 धुवक 29
 धुवका 29
 धुवन 274
 धूक 22
 *धूका 22
 धूनि 679
 धूम 340

धूत्र 396
 *धूर्ण 637
 धूर्त 201
 धूलि 701
 धूसर 440
 धृत्वन् 906
 धृत्वरी 906
 *धृषाण 191
 धृषु 729
 धेन 268
 धेना 268, C.
 धेनु 787
 *धोत 200
 *धोत्र 451
 ध्यात्व 525
 ध्याम 340
 ध्यामन् 911
 ध्रुवक 29
 ध्रुवका 29
 *ध्रुविल 483
 *ध्वजप 304
 ध्वनि 607
 *ध्वाजि 618
 नक्तम् 935
 नक्र 4
 नक्षत्र 456
 नख 4; 87, C.
 नग 4
 नगर 403
 नग्न 268
 नट 139
 नदन् 793
 *नदरि 698
 नदाल 475
 ननान्द 856
 नन्दन्त 220

नन्दन्ती 220
 नन्दयन्त 221, C.
 नन्दयन्ती 221, C.
 *नन्दयितु 797
 *नन्दाल 475
 नन्दि 607
 नपुंसक 32
 नप्तृ 862
 नभस् 952
 नभस 569
 नभाक 34
 नमत 207
 *नमत्र 456
 नमस् 952
 नमस 569
 *नमाक 34
 नमि 613
 नमेह 811
 नयन 269, C.
 नरक 27
 नर्कुट 155
 नर्मन् 911
 नलिन 282
 नल्व 505
 नवन् 900
 नश 4
 *नस्र 387
 नहुष 557
 नंशुक 57
 नाक 4
 नाकु 720
 *नागयशस् 958, C.
 नाडी 712
 *नाथात 209
 *नान्त्र 447
 नापित 211

नाभि 621
 नामन् 916
 नारङ्ग 99
 नालिकेर 432, C.
 नासिका 40
 नासीर 422, C.
 *नाहल 466
 *नाष्ट 447
 नि 616
 निकषा 598
 निकुञ्ज 129, C.
 निकुम्भिल 484, C.
 निकुरुम्ब 326, C.
 निघृण् 511
 *निचाकु 754
 *निचुर 426
 निचुल 487; 426, C.
 नितम्ब 317
 नित्य 364
 *निथ 231
 निद्रा 396
 निधन 273
 निमि 613
 निमित्त 204
 निम्न 266
 निम्ब 325
 नियुत 204, C.
 *निरुथ 231, C.
 निरुथ 229
 निर्यूह 593
 निर्वृति 610, C.
 *निलीक 48
 निवसथ 233
 *निवेण्य 296, C.
 निशीथ 228

*निश्रेणि 634, C.
 निषङ्गथि 671
 निषद्वर 441
 निषद्वरी 441
 निषध 252
 निष्क 26
 निष्ठुर 426
 निस् 994
 *निहाक 21
 निहाका 21
 नीक 22
 नीका 22
 नीच 1003
 नीचा 1003
 नीचैस् 1003
 नीड 170
 नीथ 227
 नीप 302
 नीर 388
 नीलङ्गु 761
 नीवर 443
 नीवि 705
 नीव्र 396
 नुद 5, C.
 *नूथ 227
 *नूथस् 973
 *नूधस् 973
 नूनम् 935
 नूपुर 426
 नृ 854
 नृचक्षस् 969, C.
 *नृतस 572
 नृतू 844
 नेतृ 857
 *नेत्व 525
 *नेनिङ् 932, C.

नेप 302
 नेम 338
 नेमि 687
 *नेरु 806
 नेष्ट 864
 *नोदुनुद 19
 नोधस् 973, C.
 नौ 868
 *नौनुदुद 19
 न्यङ्क 724
 न्यर्षुद 242, C.
 न्युङ्ख 90
 पक्त्र 451
 पक्ष 564
 पक्षस् 983
 पक्षमन् 916
 पङ्क 63
 पङ्कु 764
 पचत 207
 *पचत्र 456
 पचन 269, C.
 पचि 607
 *पचेणु 772, C.
 पचेलिम 354
 *पच्छ 124
 पञ्चन् 900
 पञ्चाल 475
 पञ्जर 397
 पटत् 883
 पटल 465
 पटह 589
 पटाका 34
 पटीर 418
 पटु 716
 *पटुल 485

*पटोला 493
 पट्टन 292
 *पट्टस 580
 *पट्टिस 579
 *पट्टुम 352
 पठि 607
 पणव 515
 पण्ड 168
 *पण्ण 182
 पतङ्ग 98
 *पतत् 883, C.
 पतत्र 456
 पतत्रि 697
 पतत्रिन् 930
 *पतनु 793
 पतस 569
 पताका 34
 पति 659
 पतेर 431
 पत्तन 292
 पत्ति 646
 पत्तूर 430
 पत्त 451
 पत्सल 504
 पथ 231
 पथिन् 926
 *पदपद 14
 पदाजि 620
 पदाति 620
 पदि 607
 *पदिर 412
 *पदेणु 772, C.
 पद्य 338
 पद्र 387
 पद् 505
 प्रदन् 904

पनस 569	परपरीक 47
पन्न 258	*परपरीका 47
पपी 714	पर्याण 193
पम्पा 300	*पर्व 505
*पय 367	पर्वत 207
पयस् 953	पर्वन् 904
पयोधस् 974	*पर्वि 704
पर 2	पशु 825
*परङ्ग 98	पर्वद् 897
परण 187	*पलक्षु 827
*परत 207	पलल 465
परम 347	*पलह 589
परमेष्ठिन् 925	पलाण्डु 767
परशु 742	पलाल 475
परश्वध 255	पलाश 533
*परह 589	*पलि 619
पराक 37, C.	*पलिङ्ग 102
*पराट 145	पलित 210
परि 606	*पलिव 522
*परिचक्षुस् 1001, C.	*पलिश 535
परिज्वन् 902	पल्य 357
परिवत्सर 439, C.	पल्लव 515
परिस्तोम 346	पल्लि 607
परीर 418	पल्ली 464, C.
परुष 557	पल्वल 499
परुस् 997	पवन 269, C.
परुष 560	पवाका 34
पर्जन्य 380	पवि 606
पर्ण 182	पवित्र 459, C.
पर्णमुच् 20, C.	पवीर 418
पर्णरुह् 20, C.	पशु 731
पर्णशुष् 20, C.	*पशूर 427
पर्णसि 709	*पष्ट 166
*पर्दाकु 752	पस्य 360
पर्प 296	पाक 21
पर्वट 144, C.	पाकल 474

पाकु 57
 पाजस् 977
 पाटल 465
 पाटलि 702
 पाठीन 287
 पाणि 618
 पाण्ट 140
 पाण्डर 403, C.
 पाण्डु 766
 पाताल 479
 पाति 659
 *पातु 775
 पात्र 446
 पात्री 446
 *पात्व 525
 पाथस् 977
 पाथिस् 993
 पादू 835
 पाप 296
 पाप्मन् 916
 पामन् 911
 पामर 403
 पामा 338
 पायु 1
 पारज् 873
 *पारिन्द 248
 पार्श्व 523
 पार्णि 636
 पालि 619
 पालिन्द 248
 *पालीक 46
 *पालूर 428
 पाश 527
 पाषाण 192
 पांसु 718
 पिक 41

पिङ्ग 102
 पिचण्ड 176
 पिचु 735
 पिच्छ 125
 पिच्छल 125, C. (See पिच्छिल)
 पिच्छिल 125, C. (See पिच्छल)
 पिच्छ 126, C.
 *पिच्छोल 495
 पिञ्जर 397
 पिञ्जूल 488
 पिञ्जूष 561
 पिटक 30
 पिठर 399
 *पिठिर 417
 *पिण्डाल 475
 पिण्डि 608
 पिण्डिल 481
 पिण्डीतक 79
 पिण्याक 36
 पितु 775
 पितृ 858
 पित्त 204
 पिनाक 36
 पिपीलिका 45
 *पिप्परी 11
 पिप्पली 11
 पियार 815
 पियाल 476
 *पिलाल 476
 *पिलिपिच्छ 126
 पिशङ्ग 101
 पिशाच 116
 पिशित 212
 पिशुन 290
 पिष्टातक 83
 *पीक 24

पीठ 163
 पीत 201
 पीतहु 745
 पीतु 775
 पीथ 227
 पीनस 582
 पीयु 741
 पीयूक्षा 597, C.
 पीयूष 560
 पीलु 821
 पीवन् 908
 पीवर 444
 पुङ्ख 86
 पुच्छ 125
 पुञ्ज 128
 *पुटिन 283
 *पुटीर 419
 *पुटुपुट 17
 पुण्ड 170
 पुण्डरीक 50
 पुण्ड्र 396
 पुण्य 361
 पुण्यकृत् 20, C.
 पुत 204
 पुत्तिका 76
 पुत्र 455
 पुद्गल 474, C.
 पुनर् 947
 *पुपुर् 733
 पुर् 943
 पुरण 188
 पुस् 971
 पुरा 599
 पुरि 609
 पुरीतत् 882, C.
 पुरीष 554

पुरु 729
 *पुरुट 155
 पुरुदंशस् 976
 *पुरुपुर 17
 *पुरुम्ब 326
 पुरुष 558
 पुरुरवस् 976
 पुरोधस् 974
 *पुर्पुर 10
 पुलक 29
 पुलस्ति 660
 पुलस्त्य 363
 पुलह 590
 पुलाक 35
 पुलिक 41
 पुलिन 283
 पुलिन्द 246
 *पुलूल 490
 *पुवन् 901
 *पुवि 609
 पुष्क 22
 पुष्कर 436
 पुष्कल 496
 पुस्त 201
 पुंस् 1002
 पूग 93
 *पूच 112
 *पूची 112
 पूतना 293
 पूतर 438
 पूति 651
 पूतीक 50
 पूष 301
 *पूरिम 349
 पूरु 807; 729, C.
 *पूणि 634

पूर्त 201
 पूर्व 511
 पूष 542
 पूषन् 900
 पूतना 293
 पृथ् 893
 पृथक् 874
 पृथिवी 521
 पृथु 730
 पृथुक 57
 पृथुल 487
 पृदाकु 756
 पृश्नि 679
 पृषत् 884
 पृषत 208
 पृषती 884
 पृषित 212
 पृष्ठ 163
 पृष्णि 635, C.
 पेचक 33
 पेटक 30
 पेटव 526
 पेरु 806
 पेलव 515
 पेलि 608
 *पेलिम 354, C.
 पेशल 465
 पेशि 608
 *पेषिम 349
 पोगण्ड 174
 पोत 200
 पोतु 773
 पोतृ 863
 पोत्र 461
 *पोला 494
 पोषयितु 797

*प्यात्व 525
 *प्यान 258
 प्रख्यस् 969, C.
 प्रगाथ 231, C.
 प्रचुर 426
 प्रचेतस् 952, C.
 प्रति 647
 प्रतिदिवन् 901
 प्रतिप्रस्थातृ 863
 प्रतिबोधिन् 923
 प्रतियायिन् 923
 प्रतिहर्तृ 863
 प्रतीक 50
 प्रत्ति 647
 प्रत्यूष 561, C.
 प्रथम 347
 *प्रपाणिक 42, C.
 प्रंपतन 269, C.
 प्रपुनाट 148
 प्रबोधिन् 923
 प्रभृति 651
 प्रयायिन् 923
 *प्ररीत्वन् 910
 *प्ररीत्वरी 910
 प्रशास्त् 857, C.
 *प्रसत्त्वन् 910
 *प्रसत्त्वरी 910
 प्रस्कन्दन 269, C.
 प्रस्तोतृ 863
 प्रस्थायिन् 924
 प्रहि 616
 प्रह 514
 *प्रा 605
 प्राकषिक 42
 प्राणथ 232
 प्राणन्त 220

प्राणन्ती 220
 प्रातर् 945
 प्राहुस् 997
 *प्राज्ञर 403
 प्रापणिक 42
 *प्रापनिक 42
 *प्रामर 403
 *प्राशिर 415, C.
 प्रांशु 719, C.
 प्रियङ्गु 761
 *प्रियाणक 69
 प्रियाल 476
 *प्रुक्षि 707
 पुष्पा 511
 प्रेत्वरी 910
 प्रेर्वन् 910
 प्रेर्वरी 910
 प्रोथ 225
 पूक्ष 566
 पूव 2
 श्रीहन् 902
 पुक्षि 707
 पूति 646
 *प्व(।) (?) 514, C.
 *फनस 573
 फर्फरीक 50
 फलक 27
 फलहक 33, C.
 *फलाफल 16
 फलूष 560
 फल्यु 758
 फल्युन 291
 फल्युनी 291
 *फालि 618
 फेन 268
 *फेलू 830

बद्दी 397
 बधिर 416
 बन्धक 27
 बन्धिन्न 459
 बन्धु 716
 बन्धुर 423
 बन्धूक 58
 बन्ध्या 357
 बब्बूल 491
 बभु 733
 बर्बर 397
 बर्बरी 397
 बर्हिण 194
 बर्हिस् 990
 बलजा 133
 बलाका 34
 *बलाल 475
 बलास 574
 बलाहक 81
 बलि 607
 बलिश 536
 बलूक 58
 बलूल 488
 बल्व 317
 बल्वज 133
 बहिस् 990
 बहु 726
 बहुल 486
 बहुला 486
 बालिश 536
 बाष्प 299
 बाहु 726
 विभीतक 78
 बिम्ब 325
 बिम्बी 325

*बिलाहक 81

बिल्व 511

बीज 127

बुक्कण 187

बुक्कस 573, C.

बुहुद 244

बुध 5

*बुधन 273

बुधान 277

बुध् 261

बुस्त 201

बृहत् 884

बृहती 884

*बृहद्यशस् 958, C.

*बोक्काण 193, C. (See कोक्काण)

बोधि 608

*बोलुबुल 19

*बौलुबुल 19

ब्रह्मन् 913

*भकाल 477

भगल 474

भगाल 477

भाटिन्न 459, C.

*भटिल 481

*भडिल 482

*भडीर 422

भण्ड 168

भण्डि 608

भण्डिल 482

भण्डीर 422

भदन्त 222

भद्र 391

*भद्राक 37

*भन्दाक 34

*भन्द्र 391

भयानक 71

*भरक 27

भरट 142

भरण 187; 269, C.

भरणि 638

भरण्ड 173

भरत 207

भरथ 232

भरि 606

भरीमन् 918

भरु 716

भरुज 134, C.

*भरुट 153

*भरुड 153

भर्ग 92

भर्गस् 966

*भर्जू 829

भर्तु 857

*भभेर 9

*भभरी 9

भर्मन् 911

भल्लातक 82

भल्लुक 51

भल्लूक 60

भव 2

भवत् 886

भवन 274

भवन्त 221

भवान्ति 665

भवन्ती 21

*भवाणक 68

*भवि 606

भविन् 922

भविल 481

*भवेणु 772

*भषद् 894, C.

भसद् 894

भत्ता 451
 भस्मन् 911
 भाटि 618
 भाण्ड 168
 भातु 773
 भानु 786
 *भाष 296
 भाम 338
 भामा 338
 *भार्त्र 447
 भालु 727
 भालूक 58
 भालूक 60
 भावित्र 460
 भाविन् 922
 भावुक 57
 भासन्त 221
 भासन्ती 221
 *भासयन्त 221, C.
 भिक्षुणी 198
 *भिङ्ग 102
 भित्तिका 76
 भिदक 30
 *भिदथ 234
 भिदि 609
 भिदिर 416
 भिदु 729
 भिदेलिम 354
 भिद्र 388
 *भिलिङ्ग 103
 भिल्य 340
 भिल्ल 464
 भिषज् 874
 भिषज 131
 भिषणज 131

भीम 344
 भीष्म 344
 *भुग्र 396
 *भुजप 305
 भुजि 609
 भुजिष्य 384
 भुज्यु 802
 भुरण 190, C.
 भुरण्यु 746
 *भुरिक 45, C. (See सुरिक)
 भुरिज् 875
 *भुर्भुर 10
 *भुलिक 45, C.
 *भुलिङ्ग 103
 भुवन 274
 *भुवनु 793
 *भुवन्यु 804
 भुवस् 971
 भुविस् 996
 भूक 22
 भूत 201
 भूधर 20
 भूमि 690
 भूरि 693
 भूर्ज 134, C.
 भूर्णि 637
 भृगु 731
 भृङ्ग 94
 भृङ्गार 411
 भृञ्जन 274
 भृमल 474
 भृमि 611
 भृश 528
 भेक 21
 भेदक 30
 भेर 387

भेल 387, C.
 भेषज 131
 भैरव 519
 भ्रज्जन 274
 भ्रमर 397
 भ्रमि 611, C.
 भ्रातृ 859
 भ्राष्ट्र 447
 भू 843
 भूण 186
 *भकन्द 245
 भकर 403
 भकुट 154
 भकुर 424
 भकाल 495
 भक्षिका 45
 भख 89
 भगध 253
 भघवन् 902
 भघा 110
 *भङ्गुण 187
 *भङ्कि 692
 भङ्क्षु 826
 भङ्ख 84
 *भङ्खा 84
 भङ्गल 465
 *भङ्गाल 475
 भङ्गुल 485
 *भङ्गुष 560
 भच्छ 124
 *भच्छा 124
 भज्जन 900
 भज्जन 269
 भञ्च 122
 भञ्जरी 397
 भञ्जरी 418

भञ्जुल 487
 *भञ्जुला 488
 भञ्जुषा 560
 *भटह 589
 भठर 397
 भङ्गुक 55
 *भणच 114
 भणि 607
 भणिन्द 246
 भण्ड 168
 भण्डन 269
 भण्डयन्त 221, C.
 *भण्डयितु 797
 भण्डल 465
 *भण्डाल 475
 *भण्डि 607
 भण्डु 765
 भण्डुक 58
 भण्डुर 427
 भतङ्ग 100
 भत्सर 439
 भत्स्य 383
 भथिन् 926
 भथुरा 423
 *भदच 114
 भदन 269
 *भदयन्त 221, C.
 भदयन्ती 221, C.
 भदयितु 797
 भदार 405
 भदिरा 412
 भद्रु 716
 भद्रुर 426
 *भद्रुश 538
 भद्र 387
 भद्रन् 904

*मद्वरी 904, C.

मधु 721

मधुक 57

मधुर 426, C.

मधूक 61

मध्य 364

मनस् 952

मनाका 34

*मनि 612

मनीक 46

मनु 716

मनुस् 997

*मनूक 58

मन्तु 773

मन्तृ 857

मन्त्र 451

मन्त्रि 607

मन्थर 397

मन्थान 276

मन्द 237

मन्दन 269

मन्दर 397

मन्दस्तान 279

*मन्दाका 34

मन्दार 405

मन्दिर 412

मन्दीर 422, C.

मन्दुरा 423

मन्द्र 387

मन्मथ 12

मन्मन 8

मन्या 357

मन्यु 801

*ममाप्ताल 480

मय 367

मयस् 952

मयु 726

*मयुक 51

मयुख 91

*मयूता 215

मयूर 427

मरक 27

*मरठ 167

*मरणि 633

मरत 207

*मरमर 14

मराल 475

मरिच 117

मरीचि 627

मरु 716

मरुत् 889

मरुक 58

मर्क 21

मर्कट 142

मर्जू 833

मर्त 202

मर्त्य 360

मर्दल 465

मर्मन् 911

मर्मर 9

*मर्मरा 9, C.

*मर्मरीक 47

मल 472

*मलक्षु 827

*मलमल 14

मलय 365

*मलव 517

*मलार 405

*मलीक 46

मलूक 58

मल्लक 27

मल्लिका 27

*मल्लुक 58
 *मवाक 37
 मशक 27
 *मषमष 15
 *मष्यष 15
 *मसमस 15
 मसि 607
 मसुर 423
 मसुरा 423
 *मसुरि 699
 मसूर 427
 मस्त 200
 मस्तक 77
 मस्तु 773
 *मस्यस 15
 महत् 884
 *महतु 779
 महन् 902
 महयाय्य 373
 महस् 952
 महातपस् 952, C.
 महारजन 273, C.
 महिन 285
 महिम 349
 महिला 481
 महिष 547
 महिषी 547
 महेला 492
 मा 605
 माकन्दी 245, C.
 मातरिश्वन् 902
 माणव 516
 मात 200
 मातङ्ग 100
 मातुलिङ्ग 106
 मातुलुङ्ग 106

मानृ 859
 मात्रा 451
 *मात्व 525
 माया 357
 मायु 726
 मारि 606
 मारिष 549
 मारीच 118
 मार्क 21
 मार्ग 96, C.
 मार्जार 405
 मार्जालीय 377
 *मार्जूल 451, C.
 मालव 517
 माला 462
 मालु 727
 मालुधानी 727, C.
 मालूर 428
 माष 540
 मास 564
 मासर 439
 माहिन 285
 *माहूर 428
 मांस 564
 मितदु 745
 मित्र 454
 मित्रयु 741
 मिथस् 971
 मिथिला 483
 मिथुन 290
 मिथुस् 1000
 मिथ्या 601
 मिहिर 416
 मीन 261
 मीर 392
 *मीरा 392

मीवर 443
 मीवा 514
 मुकय 371
 मुकुट 154
 मुकुन्द 250
 *मुकुय 371
 मुकुर 424
 मुकल 487
 मुख 89
 मुखर 403
 मुचिर 416
 मुचुकुन्द 250
 *मुणमुण 17
 मुण्ड 170
 मुतव 519
 *मुदि 609
 मुदिर 416
 *मुदेर 431
 मुद्र 93
 मुद्रर 404
 *मुद्ररी 404
 मुद्रल 474, C.
 मुद्रा 388
 मुधा 602
 मुनि 612
 मुमुचान 278
 मुरज 132
 मुरल 474
 *मुरव 518
 *मुरुट 155
 *मुरुमुर 17
 *मुरुम्ब 326
 मुर्भूर 10
 *मुषुण्डि 633
 मुष्क 22
 मुष्टि 651

*मुष्य 340
 मुसल 468
 मुस्ता 201
 मुहिर 416
 *मुहुरि 700
 मुहुस् 1000
 मुहूर्त 204
 मृक 22
 मृत 201
 मूत्र 449
 मूर्ख 86
 मूर्धन् 902
 मूल 463
 मूलेर 431
 मूषा 542
 मूषिक 43
 *मृकण्डुक 767
 मृगयु 741
 मृडीक 48
 मृणाल 476
 मृत 202
 मृत्यु 805
 मृदङ्ग 101
 मृदर 399
 *मृदीका 49
 मृदु 729
 मृदीका 49
 *मृशान 277
 मृषा 599
 *मृषाण 191
 मेकल 497
 मेखला 497
 मेचक 33
 मेथि 608
 मेदस् 952
 मेनका 33

मेनि 612
 मेरु 806
 मेष 540
 *मेसर 439
 मोक्ष 564
 मोचा 122
 मोर 434
 मौकुलि 703
 मौलि 701
 *भ्लातु 773
 भिलच्छ 3
 *भिल्ल 880
 भ्लेच्छ 3
 *भ्लेळ् 880
 यकुत् 892
 यक्ष 564
 यक्ष्म 338
 यक्ष्मन् 916
 यजत 207
 यजत्र 453
 *यजुना 288
 यजुस् 997
 *यजेणु 772, C.
 यज्यु 801
 यति 607
 यद् 895
 यदु 783
 यन्त्र 451
 *यमड 171
 यमल 465
 यमुना 288
 यमुन्द 249
 ययाति 664
 ययी 714
 ययु 733

यवन 269
 यवस 571
 यवागू 850
 यवाष 545
 यवास 574
 यशस् 958
 यष्टि 646
 यस्क 26
 *यहा 514
 *याचेलिम 354, C.
 *याजन्य 379
 यातु 773
 यातृ 856
 यात्रा 451
 यादस् 968
 याम 338
 यामन् 911
 यावस 571
 युगल 474
 युग्म 345
 *युजान 277
 युधान 277
 युध्म 340
 युयुधान 218
 युवति 658
 युवन् 901
 *युवान 277
 *युषाण 191
 युष्मद् 899
 यूका 24
 यूथ 231
 यूष 297
 यूष 541
 *यूषा 541
 योगस् 966
 योनि 677

*योमि 687
 योषा 541
 योषित् 887
 योस् 1005
 रक्षस् 952
 *रगह 589
 रघु 740
 रङ्क 63
 रङ्कु 749
 रङ्ग 92
 रचना 269, C.
 रजत 208
 रजन 273
 रजनि 681
 रजस् 971
 रज्जु 717
 *रञ्जसान 279
 रण्ड 168
 रण्डा 168
 रतू 840
 रत्न 264
 रथ 227
 रन्धस 569
 रन्ध्र 396
 *रपठ 167
 रभस 572
 रमठ 167
 रमण्य 379
 रमति 653
 *रमथ 232
 *रमभ 329
 *रम्पा 296
 रम्भा 327
 रम्भ 387
 *रह 464,

रवण 187
 रवथ 235
 रवि 606
 रशना 270
 रदिम 688; 270, C.
 रसना 269
 *रसायु 1, C.
 रस्र 260
 रस्त्रा 260
 रहस् 952
 रहस् 952
 रा 605
 *राक 21
 राका 21
 राजन् 900
 राजन्य 379
 राजानक 71
 राजि 618
 रानि 696
 *रात्रिगेष्ण 199, C.
 राशि 622; 270, C.
 राष्ट्र 446
 रासभ 329
 रास्ना 260
 राहु 1
 र्विथ 227
 रिक्षा 567
 *रिज 396
 रिपु 798
 रिप्र 388
 *रिफ (r) 316, C. (See इफ)
 रिष्टि 651
 रिष्व 511, C.
 *रीत 201
 रुक्म 346
 *रुक्मल 502

रुचक 29
 रुचि 609
 रुचिर 416
 रुचिष्य 384
 रुद्ध 234
 रुद्र 388
 रुधिर 416
 रुमा 840
 रुम्भ 393
 रुक् 807
 रुक्थ 235
 *रुषू 844
 *रुहसान 280
 रुहन् 906
 रूप 297
 रेक्णस् 980
 रेणु 768
 रेतस् 978
 रेतोधस् 974
 रेपस् 981
 रेफ 314
 रेवन्त 221
 रेहत् 882, C.
 रे 866
 रोचन 269
 रोचना 269
 रोचिस् 989
 *रोतृ 857
 रोदस् 952
 *रोदुस् 997
 रोधस् 952
 रोध 387
 रोमन् 916
 रोहण 187
 रोहन्त 220
 रोहन्ती 220

रोहि 608
 रोहिम् 887
 रोहित 210
 रोहीतक 79
 रौहिष 548
 रौहिषी 548
 लकुच 119
 लकुल 487, C.
 लक्षण 187
 लक्ष्मन् 911
 लक्ष्मी 715
 *लगह 589
 लगुड 177
 *लघक 33
 लघट् 877
 *लघट 144, C.
 लघु 740
 लङ्का 63
 लङ्क 27
 लज्जालु 822
 *लज्जू 829
 लटह 589
 लट्टा 505
 लता 208
 लतु 780
 लत्तिका 76
 लभस 572
 लभक 33
 लम्बन 273, C.
 *लम्बूष 560
 लय 367
 *ललह 589
 ललाट 145
 ललामन् 916
 लवङ्ग 98
 लवण 190

लवाणक 70
 *लवानक 71
 लवि 606
 लवित्र 459, C.
 लशुन 289
 लष्व 509
 *लसुष 559, C.
 लहोड 172
 लह्य 364, C.
 लाक्षा 597
 लाङ्गल 466
 लाङ्गूल 491
 *लाणक 68
 *लात 209
 लाव 505
 *लावाल 479
 लिक्षा 567, C.
 *लिखक 29
 *लिखि 609
 लिगु 740
 लिङ्ग 102
 *लिन्दुम 352
 लिपि 609
 लिप्त 204
 लिष्व 509
 लुलाय 372
 *लुवन् 901
 *लुसभ 331
 लूता 202
 लूनि 679
 *लेहड 171
 *लोकयु 741
 लोत 202
 लोत्र 461
 लोप्त्र 451

लोमन् 916, C.
 लोल 494
 लोष्ट 138
 लोष्टु 716
 लोह 586
 लोहित 210, C.
 वकुल 486
 वकोट 161
 वक्त्र 451
 *वक्रु 790
 वक्र 388
 वक्षस् 983
 वयु 790
 वङ्कि 692
 वङ्गण 190
 वचक्रु 796
 *वचत्र 456
 वचस् 952
 *वचुप्य 385
 वज्र 387
 वज्रधर 20
 वञ्चथ 232
 *वञ्चूल 488
 वञ्जुल 487
 वट 139
 *वटम्ब 321
 वटर 397
 *वटवक 33
 *वटवा 515
 वटि 607
 वटु 716
 वटर 397
 वडभी 329
 वडवा 515
 वडिश 535

वणिज् 875
 वण्ड 162
 वण्ड 168
 वण्ड 175
 वत्स 564
 वत्सर 439
 वह 2
 *वदनु 793
 वदन्त 221
 वदन्ति 665
 वदन्ती 221
 *वदवद् 14
 वदान्य 381
 वधक 33
 वधन्न 456
 *वधन 33, C.
 *वधि 607
 *वधितृ 33, C.
 वधू 832
 वधूटी 157
 *वधूल 488
 वध्य 33, C.
 वनि 607
 वनिष्ठ 732
 वन्दथ 232
 वन्दाक 34
 वन्दि 607
 वन्द्र 387
 *वपन्न 456
 वपुष 557
 वपुस् 997
 *वप्प 296
 वप्र 387
 वप्रि 692
 वमक 27
 *वमड 171
 *वमन्न 456

*वमर 397
 *वमुक 51
 वम्र 387
 वम्रि 387
 वय 367
 वयस् 952
 *वयिम 350
 वयुन 288
 वयोधस् 974
 वर 2
 वरक 27
 वरट 142
 वरण 187
 वरण्ड 173
 वरत्रा 456
 *वरवर 14
 वराट 145
 वराल 475
 वराह 591
 *वरि 606
 *वरिम 349
 वरुट 153
 वरुड 153
 वरुण 196
 वरुन्न 461, C.
 वरुक 61
 वरुथ 236
 *वरुष 560
 वरेण्य 382
 वर्कर 435
 वर्ग 92
 वर्चस् 952
 वर्ण 182
 वर्णसि 709 (Twice).
 वर्णु 768
 वर्तका 27

वर्तेनि 680
 *वर्ताका 34
 वर्ति 610
 वर्तिका 27, C.
 वर्तुल 485
 वर्त्तिका 75
 वर्त्मन् 911
 वर्धकि 624
 *वर्धसान 281
 वर्ध 387
 वर्षस् 981
 वर्मन् 911
 वर्मि 687
 वर्वर 9; 441
 वर्वरी 9; 441
 ववरीक 47
 *वर्वरीका 47
 वर्वि 704
 वर्ष 540
 वर्षा (Pl.) 540
 वर्ष्मन् 911
 वर्स 564
 वलक्ष 596
 *वलत 207
 *वलप 304
 वलभी 329, C.
 वलय 365
 वलि 607
 वलीक 46
 वल्क 21
 वल्कल 496
 वल्गु 758
 वल्गुला 487, C.
 *वल्म 338
 *वल्मि 687
 वल्मीक 50

वलकी 27
 वलभ 329
 वलरि 698
 वलव 515
 वलि 607
 वल्लूर 427
 वश 528
 वशि 607
 *वश्रि 692
 वसति 653
 वसन्त 221
 वसाति 662
 वसि 619
 वसु 716
 वसुरोचिस् 939, C.
 *वसुशर्मन् 911, C.
 वस्त 200
 वस्ति 646
 वस्तु 774
 वस्त्य 360
 वख 451
 वस्न 258
 वहति 653
 वहतु 779
 वहन 269
 वहन्त 221
 वहन्ती 221
 वहल 465
 *वहस 571
 वहि 607, C.
 वहिन्न 459
 *वहिर 412
 *वहेणु 772, C.
 वह्नि 677
 वंश 527
 वा 605

वागुरा 426
 वाजि 618
 वाणि 618; 634
 वाणी 618, C.
 *वाणीचि 629
 वात 200
 *वातप 307
 वातप्रमी 713
 वाति 657
 *वादि 618
 वादित्र 460
 वानर 403, C.
 वानीर 421
 वापि 618
 *वापीर 421
 वाम 338
 वामन् 911
 *वामि 618
 *वायति 657
 वायस 570
 वायु 1
 वार् 944
 वारङ्ग 99
 *वाराणसि 708
 वारि 606
 *वारिणि 644
 वार्ताक 37
 *वार्ताकी 37, C.
 वालुक 57, C.
 वालुकी 57, C.
 वाल्हीक 50
 वावडूक 61, C.
 *वाशर 397, C.
 वाशि 607
 *वाशुर 423
 *वाशूरा 423

वाश्र 387
 वाश्रा 387
 वासर 397
 वासव 516
 वासम् 970
 वासा 564
 वासि 619
 वासिका 40
 वासुरा 423
 वास्तु 774
 वाहस 571
 *वाहि 618
 वाहीक 50
 वि 616
 विकसुक 52
 *विकस्र 393, C.
 विकुस्र 393
 विक्र 22
 विचकिल 484
 विचक्षण 187
 विचख्युस् 1001, C.
 विटप 305
 विडङ्ग 101
 विडाल 476
 *विडूर 429
 वितण्डा 168
 वितस्ता 200
 वितस्ति 646
 विथुर 426
 विद 6
 विदथ 234
 *विदन 275
 विदल 474
 *विदाका 35
 विदि 610
 विदु 792

विदुल 486
 *विदुष 558
 विद्रधि 676
 *विद्रु 745
 विद्रुम 352
 विधर्मन् 911, C.
 विधस् 972
 विधु 729
 विधुर 425
 विन्दु 716
 विन्ध्य 364
 विपाश् 950
 विपिन 284
 विप्र 396
 वियत् 882, C.
 विरल 474
 विराट 148
 विरिञ्चि 617
 विरोचन 269, C.
 *विलङ्ग 101
 *विलटा 143
 विलम्ब 323
 *विलस्ति 660
 विलात 209
 विलाल 476, C.
 *विलाह 592
 *विलिम्ब 324
 विल्य 340
 *विवत्सर 439, C.
 विश् 950
 विशम्प 296, C.
 विशस्तृ 857, C.
 *विशंस्थुल 487
 *विशा 600, C.
 विशाख 85, C.
 विशाखा 85, C.

विशाल 476
 विशिख 85, C.
 विशिखा 85, C.
 विशिष 309
 *विशेलिम 354
 विश्रि 693
 विश्व 511
 विश्वप्सन् 902
 विश्वभानु 796, C.
 विश्वभोजस् 956
 विश्वयु 741
 विश्ववेदस् 956
 विष 5
 विषाण 191
 विष्टप 307
 विष्टि 651
 विष्टा 163
 विष्णु 769
 विस 579
 *विसा 600
 विस्त 201
 विस्र 388
 *विहड 172
 *विहण 189
 विहा 600
 विहायस् 976
 *विहेलिम 354
 वीक 22
 *वीका 22
 वीचि 628
 वीणा 183
 वीतंस 565
 वीथि 669
 वीध 398
 वृक 22
 वृक 26

वृक्ष 567
 *वृक्ष 94
 वृजन 273
 वृजिन 283
 वृति 610
 वृत्र 388
 वृत्रवध 33, C.
 वृथा 601
 वृधसान 281
 *वृधूक 61
 वृन्ताक 37
 वृन्ताको 37, C.
 वृन्द 240
 वृश 528
 *वृशय 369
 वृश्चिक 41
 वृषण 188
 वृषन् 901
 वृषभ 331
 वृषय 369
 वृषल 468
 *वृषा 599
 *वृषाण 191
 वृष्णि 635
 वेग 92
 वेणि 634
 वेणु 768
 वेण्णा 182
 वेतन 292
 वेतस 580
 वेताल 480
 वेत्र 451
 वेदि 610
 वेधस् 972
 वेन 258
 *वेनि 677

*वेपुस् 997
 वेमन् 916
 *वेविज् 932, C.
 *वेविष् 932, C.
 वेशन्त 219
 वेदमन् 911
 *वेष्टिम 349
 वेष्ण 296
 वेसर 439
 वेहत् 882
 वैतरणी 638, C.
 वैतालीय 378
 वैष्ट 447
 व्यलीक 46, C.
 *व्यलीका 46, C.
 व्याड 171
 व्याम 338
 *व्यामन् 914
 *व्येमन् 914
 ध्योमन् 914
 व्रत 208
 व्रतति 655
 व्रध 268
 व्राजि 618
 व्रात 209
 *व्रीलस 572, C.
 व्रीहि 710
 शकट 142
 शकटि 630
 *शकन्धू 848
 शकल 465
 *शकाल 475
 शकुन 288
 शकुनि 684
 शकुन्त 223
 शकुन्ति 666